Iulian Boldea
(Editor)

LITERATURE, DISCOURSES AND THE POWER OF MULTICULTURAL DIALOGUE

SECTION:

Social Sciences

Arhipelag XXI Press
Tîrgu Mureș, 2017
ISBN: 978-606-8624-12-9

LITERATURE, DISCOURSES AND THE POWER OF MULTICULTURAL DIALOGUE
eISBN: 978-606-8624-12-9

Section: Social Sciences

Edited by:
The Alpha Institute for Multicultural Studies
Moldovei Street, 8
540522, Tîrgu Mureș, România
Tel./fax: +40-744-511546
Email: iulian.boldea@gmail.com

Published by:
"Arhipelag XXI" Press, Tîrgu Mureș, 2017
Tîrgu Mureș, România
Email: tehnoredactare.ldmd@gmail.com

CONTENTS

CONSIDERATIONS ON PREVENTIVE CRIMINAL POLICY

Lucreția Dogaru

Prof., PhD, ”Petru Maior” University of Tîrgu Mureș 9

THE CURRENT PUNISHMENT SYSTEM

Lucreția Dogaru

Prof., PhD, ”Petru Maior” University of Tîrgu Mureș 14

NUMERICAL FISCAL RULES – ESSENTIAL INSTRUMENTS IN ENSURING BUDGETARY DISCIPLINE

Carmen Comaniciu

Prof., PhD, ”Lucian Blaga” University of Sibiu 19

KILLING OR INJURING THE NEWBORN BY THE MOTHER IN TERMS OF THE NEW CRIMINAL CODE

Ion Rusu

Prof., PhD, Danubius University of Galați 26

LEGAL MULTICULTURAL DIALOG BETWEEN TRADITION AND MODERNISM

Liviu Bogdan Ciucă

Prof., PhD, ”Dunărea de Jos” University of Galați 37

THE TRANSFER OF PROCEDURES IN THE PENAL FIELD – TEMPORARY IMPEDIMENT FOR THE PUTTING INTO MOVEMENT OF THE PENAL ACTION

Anca Lelia Lorincz, Prof., PhD, ”Al. Ioan Cuza” Police Academy, Bucharest and Corina Maria Tudor, PhD Student 41

ON THE TRAUMA AND ON THE FORGIVENESS

Gabriela Vasilescu

Prof., PhD, Petroleum-Gas University of Ploiești 50

CULTURAL SYNCRETISM AND CULTURAL INDIVIDUALITY

Doina David

Assoc. Prof., PhD, „Dimitrie Cantemir” University of Tîrgu Mureș 56

THE SOCIAL CONDITION OF YOUNG INSTITUTIONALIZED PEOPLE 18 YEARS OF AGE OR OLDER.ISSUES REGARDING THEIR ADAPTATION TO AN INDEPENDENT LIFE -THE CASE OF ARAD COUNTY

Maria Oprea and Oana-Alexandra Morcan

Assoc. Prof., PhD , Lecturer, PhD, ”Vasile Goldiș” Western University of Arad 61

ABOUT THE STATUTE OF MEMBERS OF THE ROMANIAN PARLIAMENT AND THE NEW CODE OF CONDUCT OF THE DEPUTIES AND SENATORS

Daniela Cristina Valea

Assoc. Prof., PhD, ”Petru Maior” University of Tîrgu Mureș 69

SOME CONSIDERATION REGARDING THE ART. 35 FROM ROMANIAN CONSTITUTION

Daniela Cristina Valea

Assoc. Prof., PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș 83

MILLENNIAL REVOLUTIONS: THE RISE OF THE CIVIL SPIRIT AND THE FALL OF RELIGION

Corina Sîrb

Assoc. Prof., PhD, West University of Timișoara 91

ENHANCING REVOLUTIONS: THE ROLE OF SOCIAL MEDIA IN THE DEVELOPMENT OF #RESIST PROTESTS IN ROMANIA 93

TAX ORGANIZATION OF WALLACHIA IN THE FIRST HALF OF THE NINETEENTH CENTURY

Anișoara Băbălău

Assoc. Prof., PhD, University of Craiova 101

THE FUNCTIONAL COMPETENCE FOR SOLVING CONFLICTS REGARDING THE ADMINISTRATION CONTRACT AS REPRESENTED IN LAW 95/2006 ON THE REFORM IN THE HEALTH SYSTEM

George Coca

Assoc. Prof., PhD, "Spiru Haret" University of Bucharest 113

THE IMPACT OF RURAL DEVELOPMENT STRATEGIES ON ECONOMIC GROWTH IN LOCAL COMMUNITIES

Marioara Ilea

Assoc. Prof., PhD, University of Agriculture Sciences and Veterinary Medicine, Cluj-Napoca 119

ACADEMICS AS ROLE MODELS IN ENTREPRENEURSHIP AND LEADERSHIP

Suzana Carmen Cismaș

Assoc. Prof, PhD, University of Agronomic Sciences and Veterinary Medicine, Bucharest 125

DIRECTIONS FOR ACADEMIC INITIATIVES IN ENTREPRENEURIAL UNIVERSITIES

Suzana Carmen Cismaș

Assoc. Prof., PhD, University of Agronomic Sciences and Veterinary Medicine, Bucharest 133

THE IMPACT OF REGIONALIZATION ON THE ORGANIZATION OF COURTS

Adrian Boantă

Lecturer, PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș 143

WORK AND FAMILY, TWO IMPORTANT SOURCES OF LIFE SATISFACTION

Felicia Morândău

Assist. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu 148

THE DOCTORS – PROMOTERS OF CULTURE

Mirela Radu

Lecturer, PhD, „Titu Maiorescu" University of Bucharest 154

MANAGEMENT AND MARKET SHARE OF LANDSCAPING BUSINESSES IN ROMANIA

Lucica Armanca

Assist. Prof., PhD, USAMV Cluj-Napoca 159

THE SUSTAINABILITY OF THE ROMANIAN PENSION SYSTEM IN A SCENARIO WITH ACCUMULATION VERSUS WITHOUT ACCUMULATION

Elena Lucia Croitoru

Assist. Prof., PhD, Romanian-American University, Bucharest 166

THE DYNAMICS OF CIRCULAR MIGRATION AND INDIVIDUAL BI-SPATIAL DIMENSIONS

Viorica-Cristina Cormoș

Lecturer, PhD, "Ștefan cel Mare" University of Suceava 174

EVOLUTIONARY CONSIDERATIONS REGARDING THE FREE MOVEMENT OF WORK FORCE

Brîndușa Marian

Lecturer, PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș 180

EFFECTS OF FREE MOVEMENT OF WORK FORCE IN ROMANIA

Brîndușa Marian

Lecturer, PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș 185

ASPECTS OF FARM HOUSEHOLD DIVERSIFICATION

Dan Donosă, Lecturer

PhD, University of Agricultural Sciences and Veterinarian Medicine, Iași 190

REFLECTIONS ON SOME TEXTS FROM THE ROMANIAN CONSTITUTION, REVISED IN 2003, CALLING INTO QUESTION THE TRANSFER OF NATIONAL POWERS TO THE COMMUNITY INSTITUTIONS

Augustin Vasile Fărcaș, Darius Fărcaș

Lecturer, PhD , „Dimitrie Cantemir" University of Tîrgu Mureș, MA Student 195

EXERCISING SPOUSAL AND PARENTAL ROLES IN THE STEPFAMILY

Maria Rodica Iacobescu

Lecturer, PhD, "Ștefan cel Mare" University of Suceava 199

THE DEVELOPMENT OF ROMANIAN LIBERAL CONSTITUTIONALISM DURING THE 19TH CENTURY

Răzvan Cosmin Roghină

Assist., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu 207

ASPECTS REGARDING THE EMIGRATION CONTEXT OF THE FIRST ROMANIANS IN THE N OF THE UNITED STATES OF AMERICA

Iuliana Neagoș

Assist. PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu 216

CONSIDERATIONS REGARDING THE COMPLEX OFFENSE AND TNE MULTIPLE OFFENSES DELIMITATION CRITERIA

Anca-Iulia Stoian

Lecturer, PhD, "Spiru Haret" University of Bucharest 223

URBAN RESTRUCTURING - DEPRIVED AREAS

Daniel-Marcel Oprean-Crașoveanu

PhD Student, ”Babeș-Bolyai” University of Cluj-Napoca 229

PARTICIPATION OF THE FAMILY IN THE SOCIAL INSERTION PROCESS OF THE INSTITUTIONALIZED CHILD – OBJECTIVE OF THE SPECIFIC INTERVENTION PROGRAM IN CASE MANAGEMENT

Ecaterina Croitor

PhD Student, University of Oradea 239

MODELS AND PRACTICAL EVOLUTIONS OF RULE OF LAW

Kajcsa Andrea

Assist., PhD, ”Petru Maior” University of Tîrgu Mureș 246

THE POLITICIAN’S IMAGE – SEEN THROUGH VOTERS FIRST IMPRESSIONS AND EVALUATIONS. A QUASI-EXPERIMENTAL APPROACH

Lorina Culic

Research Assist., ”Babeș-Bolyai” University of Cluj-Napoca 255

THE OFFENSE OF MALTREATMENT APPLIED TO THE MINOR IN THE VIEW OF THE ROMANIAN LEGISLATOR

Ioana Rusu

Assist., PhD, „Dimitrie Cantemir” Christian University 264

THE EXPANSION OF CRIMINAL LAW MEANS REGARDING PROTECTION OF PRIVATE LIFE WHILE MAINTAINING THE FREEDOM OF THE PRESS

Mihnea Valentin Stoicescu

PhD Student, ”Al. Ioan Cuza” University of Iași 271

SOCIAL REPRESENTATION OF FORGIVENESS- AN EXPLORATORY STUDY

Ioana Camelia Zmău

PhD Student, ”Al. Ioan Cuza” University of Iași 280

A NEW APPROACH FROM THE INFORMATION THEORY PERSPECTIVE OF THE ANIME CULTURE PRESENCE IN ROMANIA

Adrian Nicolae Cazacu

PhD Student, Bucharest University of Economic Studies 289

EXTENDED CONFISCATION –THE CINDERELLA OF JUDICIAL SYSTEM

Ana Neagoe

PhD Student, West University of Timișoara 300

UNDERSTANDING POLITICAL COMMUNICATION. A STORY ABOUT MYTH

Ariana Guga

PhD Student, ”Babeș-Bolyai” University of Cluj-Napoca 306

LIMINALITY OR THE PATH OF PREPARING FOR ROMANIA NATIONAL DAY

Bianca Teodorescu

PhD Student, University of Craiova 314

ORGANIZED CRIME- PAST AND PRESENT

Ramona Mihaela Coman

Assist., PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş 320

ANTHROPOLOGICAL–AXIOLOGICAL PREMISES ON POLITICAL ETHICS. THE MAN – BETWEEN RATIONAL AND SOCIAL

Dana Gagniuc

PhD, Technical University of Cluj-Napoca - Baia Mare Northern University Center 326

COMPETITIVE ROMANIA - THE CURRENT SITUATION AND PRIORITIES

Luiza Loredana Năstase

Assist., PhD, University of University of Craiova 333

VALUE AT PRIVATIZATION AND AFTERWARDS: A RETROSPECTIVE ON THE ROMANIAN STEEL MILLS' STRATEGIC PRIVATIZATION

Mădălina Viorica Ion (Manu)

PhD Student, The Bucharest University of Economic Studies 339

VASILE BĂNCILA - BARAGAN'S POETRY

Lavinia Claudia Nan

PhD, Technical University of Cluj-Napoca 346

PERSONALITY PROFILE SPECIFIC FOR THE ORGANIZED CRIMINAL IN THE OFFENSE OF RAPE

Mariana Pădureanu

PhD, University of Craiova 351

UNEMPLOYMENT - TYPOLOGY AND MEASUREMENT

Dragoș Panagoret

Associate Prof., PhD, Valahia University of Târgoviște 361

THE PARADISE REVEALED: THE PROMISED LAND OF TECHNOLOGY IN THE POSTHUMAN ERA

Florin George Popovici

PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava 370

KNOWLEDGE AND EXISTENCE

Diana Bodor

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca 376

JOURNALISTS' RESPONSABILITIES REGARDING MEDIA REPORTS ABOUT ONGOING CRIMINAL PROCEEDINGS. STRIKING A FAIR BALANCE BETWEEN THE RIGHT TO A FAIR TRIAL AND THE FREEDOM OF THE MEDIA, IN THE LIGHT OF THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS

Stela Stoicescu

PhD Student, Assist., University of Bucharest 384

GENERAL ASPECTS REGARDING LAW INFRIGEMENT REGULATED BY ART. 139^2 LET. A) FROM LAW NR. 8/1996 REGARDING RESALE RIGHT

Ionela Cecilia Șulea

Assist., PhD Student, „Dimitrie Cantemir" University of Tîrgu Mureș/ "Lucian Blaga" University of Sibiu 392
THE SUITABILITY OF LANDFORMS TO CONSTRUCTIONS IN SIBIU
Lucica Cunțan, PhD Student, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca 400
LA CHIAMATA IN GIUDIZIO DEL TERZO PER DISPOSIZIONE DEL GIUDICE NELLA DOTTRINA E GIURISPRUDENZA ANTERIORE AL CODICE DI PROCEDURA CIVILE ITALIANO DAL 1940
Ximena Moldovan, Assist., PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș 412
A CONCISE ANALYSIS OF CLUJ-NAPOCA AREA'S IT SECTOR
Birtalan Ágota-Aliz, PhD. Candidate, Babes-Bolyai University of Cluj-Napoca 432
THE BRAWL IN THE NEW ROMANIAN CRIMINAL CODE
Bogdan Bîrzu, Assist. Prof., PhD, Titu Maiorescu University, Bucharest 444
THE IMPORTANCE OF TREASURY FLOW IN THE FINANCIAL ANALYSIS OF A COMPANY
Mircea-Iosif Rus, PhD, Babeș-Bolyai University of Cluj-Napoca 455
BIOETHICS FACING THE CHALLENGE OF SUICIDE. RELIGIOUS PROHIBITIONS AND PHILOSOPHICAL MOTIVATIONS
Nicolae Iuga, Prof. PhD, "Vasile Goldiș" University of Arad 460
THE RIGHT TO SUSTAINABLE DEVELOPMENT
Diana Dănișor, Assoc. Prof., PhD and Anca Ileana Dușcă, Assoc. Prof., PhD – University of Craiova 475
TRENDS IN DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL PORTFOLIO
Prof.univ.dr. Petruța Blaga, "Petru Maior" University of Tîrgu-Mureș, ROMANIA 484
HUMAN RESOURCES MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE IN THE CURRENT LABOR FORCE CRISIS
Corina-Ana Borcoși, Researcher phd II, "Constantin Brâncuși" University of Tîrgu-Jiu 475
MANAGEMENT AND ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF THE FOUNDATIONS BELONGING TO THE ROMANIAN ORTHODOX CHURCH PATRIARCHATE
Alexandru Marian Radu, MA Graduate and George-Mircea Botescu, Assoc. Prof., PhD., University of Bucharest 475

CONSIDERATIONS ON PREVENTIVE CRIMINAL POLICY

Lucreţia Dogaru
Prof., PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş

Abstract:Crime prevention trains the entire human society and requires not only complex and successive methods of prevention and control but also a lot of measures of a social, legal, economic, administrative, political and cultural nature.
The whole activity of combating crime involves a complex of measures of a juridical-criminal nature that are taken by the specialized institutions in order to achieve the purpose of the criminal process, represented by the finding and sanctioning of the criminal offenses, according to the law and the principles of the criminal liability.
The complex phenomenon of criminality is now a global issue, and it is also a continuous issue, the fight against it being inspired by the national criminal policy of the states, by the regional policy as well as by the international one.
In order for the complex crime prevention activity to be effective, it is necessary to meet the cumulative conditions as follows:adequate national and Community criminal legislation; coherent, well drawn and uniform statistics of the criminal phenomenon; an objective reflection in the media of crime aspects; a proper assessment of the social needs of individuals, as well as an appropriate involvement of the public institutions and the public in this respect.
As a set of measures meant to reduce the criminal phenomenon, the damage caused by it and the sense of people insecurity, the crime prevention is a process based on objectives and principles, which must be carried out unitarily both at national and community level.

Keywords:criminal policy, crime prevention, criminal liability, combating crime, criminality, criminal legislation.

Săvârşirea de fapte criminale constituie o provocare permanentă a societăţii umane, care este nevoită să gestioneze acest fenomen deosebit de complex în primul rând, cu ajutorul politicii şi practicii penale, utilizând toate mijloacele şi măsurile legale ce se impun[1].

Prevenirea, combaterea şi controlul complexului fenomen al criminalităţii se desfăşoară cu ajutorul unui sistem multilateral de măsuri concrete de prevenţie şi de coerciţie. Intervenţia pentru evitarea comiterii faptelor criminale antrenează întreaga societate umană şi necesită nu doar metode complexe şi succesive de prevenire şi control, ci şi măsuri de natură socială, juridică, economică, administrativă, politică şi culturală.

În literatura de specialitate sunt evidenţiate trei dimensiuni ce implică definirea şi evaluarea conceptului de politică penală în materia prevenirii criminalităţii şi anume: legislaţia penală privind sistemul sancţionator; instituţiile specializate în prevenirea şi controlul criminalităţii şi reacţia socială faţă de crimă şi criminalitate.

Elaborarea teoriei prevenţiei generează atât probleme de ordin conceptual cât şi un sistem de metode şi măsuri de prevenţie corecte, coerente şi utile.

În contextul preocupărilor de definire a noţiunii de prevenţie, sunt semnificative punctele de vedere ale teoreticienilor jurişti, sociologi şi criminologi. Noţiunea de prevenţie este apreciată a fi una cuprinzătoare, incluzând deopotrivă ansamblul măsurilor cu caracter penal şi a celor cu caracter social, aflate în conexiune şi care sunt utilizate în scopul împiedicării şi combaterii fenomenului criminal, a limitării posibilităţilor de apariţie de acţiuni criminale, a asigurării respectului faţă de legea penală şi ordinea socială[2].

[1]**Ana Bălan,***Medierea şi prevenirea criminalităţii,* Revista de Criminologie, Criminalistică şi Penologie, Bucureşti, nr.4/2015, pag. 81.

[2]**Valerian Cioclei,** *Manual de criminologie,* ediţia 6, Ed. C. H. Beck, Bucureşti, 2016, pag. 51-52.

Măsurile de prevenţie vizează descoperirea, reducerea şi înlăturarea cauzelor şi condiţiilor criminalităţii, identificarea şi neutralizarea posibilelor persoane cu risc de conduită deviantă; identificarea situaţiilor ce motivează şi provoacă criminalitate dar şi stabilirea de măsuri coercitive corespunzătoare gradului de pericol social al faptelor penale şi de reintegrare socială. La nivelul ştiinţei juridice, problematica actuală a prevenţiei presupune o abordare extensivă, după care toate sancţiunile ce vizează faptele penale sunt date în scopul prevenţiei, precum şi o abordare restrictivă, care face distincţia între represiune şi prevenţie; potrivit acestei abordări, prevenţia reprezintă instrumentul utilizat de stat pentru controlul, limitarea şi stoparea criminalităţii, printr-o gestiune adecvată a cauzelor şi factorilor ce contribuie la comiterea faptelor criminale. Totodată, luând în considerare mărimea riscului producerii unor fapte criminale, acţiunea de prevenţie este situată la nivele diferite, sens în care se distinge între, prevenirea primară, secundară şi terţiară[3]. La fel cum se distinge şi între prevenţia pasivă, ce îmbracă forma avertizărilor teoretice şi prevenţia activă, sub forma măsurilor active[4]. De asemenea, cu referire la noţiunea de prevenţie, se indică în doctrina română[5] şi cele două sensuri sau conotaţii pe care aceasta le are, respectiv: sensul de natură sociologică şi criminologică (ce se referă la totalitatea activităţilor de identificare, explicare şi diminuare a cauzelor şi condiţiilor sociale şi individuale ce pot genera sau favoriza conduite criminale), şi sensul juridico-penal (ce reflectă efectul exercitat de legislaţia penală asupra conduitei indivizilor, prin incriminările şi pedepsele stipulate).[6]

Pornind de la scopul pedepsei, sunt consacrate cu referire la conceptul de prevenire şi combatere a criminalităţii, de preîntâmpinare a săvârşirii de fapte penale, două aspecte sau determinări şi anume, prevenirea pre-delictuală şi prevenirea post-delictuală. Prevenirea pre-delictuală indică procesul social continuu şi permanent, ce implică ansamblul măsurilor sociale luate în baza legii de către organele de stat competente împreună cu alte organisme, cu scopul preîntâmpinării şi eliminării riscurilor de fapte criminale, prin identificarea, neutralizarea şi eliminarea oricăror factori obiectivi sau subiectivi ce pot determina sau favoriza astfel de fapte. Măsurile sociale destinate acestui proces au menirea să contribuie la educarea indivizilor în spiritul respectării ordinii sociale şi a ordinii de drept. Prevenirea post-delictuală presupune totalitatea măsurilor de resocializare a infractorilor condamnaţi pentru faptele lor, măsuri luate în baza legii penale în vigoare de către organele de specialitate competente să pună în executare pedeapsa penală, de către organele penitenciare, dar şi de către colectivităţi. Scopul principal al acestei determinări a prevenţiei este evitarea stării de recidivă a infractorilor condamnaţi.

Acţiunea de combatere a criminalităţii este imperativă şi presupune un complex de măsuri de natură juridico-penală ce sunt luate de organele de specialitate ale statului, pentru realizarea scopului procesului penal, reprezentat de constatarea şi sancţionarea faptelor infracţionale, potrivit legii şi principiilor răspunderii penale[7]. Principiul prevenirii săvârşirii faptelor penale, presupune că reglementarea juridico-penală trebuie să asigure atât realizarea funcţiei preventive a legii penale cât şi prevenirea săvârşirii de noi infracţiuni, ca o consecinţă a aplicării pedepselor penale. Aplicarea şi realizarea pedepselor penale trebuie să se fundamenteze pe necesitatea prevenirii săvârşirii de noi fapte penale atât de către cei ce au fost sancţionaţi (prevenţia specială) cât şi de către persoanele tentate să comită astfel de fapte (prevenţia generală)[8]. Sancţionarea juridică penală se impune pentru controlul criminalităţii întrucât reprezintă cel mai eficient instrument în materie de prevenţie. Caracterele generale şi specifice ale faptelor penale ce se circumscriu fenomenului criminalităţii, determină cu privire la incriminarea şi sancţionarea lor o serie de diferenţe, de la un sistem de drept la altul şi de la o ţară la alta.

---

[3] Pentru detalii, **Gheorghe Mihai, Vasile Popa,***Repere criminologice,* Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2000, pag.251-254.

[4]**Raymond Gassin,***La Criminologie*, édition IV, Ed. Dalloz, Paris, 1998, pag. 607.

[5]**Sorin Rădulescu, Dan Banciu,** *op. cit.*, pag. 87.

[6]În acest context, dreptul penal român îndeplineşte atât funcţia de prevenţie generală cât şi aceea de prevenţie specială.

[7]**Gheorghe Florian,** *Prevenirea criminalităţii. Teorie şi practică,* Ed. Oscar Print, Bucureşti, 2005, pag. 23 şi urm.

[8]**Mihail Udroiu,** *Drept penal. Partea generală, Noul Cod penal,* Ed. C. H. Beck, Bucureşti, 2014, pag.51.

Reacţia socială împotriva fenomenologiei criminale, a avut o lungă perioadă de tip un caracter strict represiv ce s-a combinat în decursul istoriei şi cu aspecte ale prevenţiei, astfel cum acestea rezultă din politica penală în materie.

Definirea şi evaluarea conceptului de politică penală de prevenire a criminalităţii trebuie să se refere la următoarele dimensiuni[9]: la legislaţia penală în vigoare privind sistemul de sancţiuni aplicabile faptelor penale; la instituţiile specializate în prevenirea şi controlul criminalităţii precum şi la reacţia socială faţă de crimă şi criminalitate.

În prezent, fenomenul complex al criminalităţii constituie o problemă globală[10] şi deopotrivă continuă, lupta împotriva acestuia fiind inspirată de politica penală naţională a statelor, de politica regională dar şi de politica penală statuată la nivel internaţional.

În plan naţional, cu referire la instrumentele juridice, considerate a fi mijlocul cel mai eficient de prevenire şi combatere a criminalităţii, au fost adoptate în ultima perioadă o serie de acte normative ce reflectă şi orientarea europeană în acest sens şi care stabilesc modalităţi de cooperare şi asistenţă internaţională[11].

La nivel european, prevenirea criminalităţii este un imperativ, sens în care Consiliul Europei a elaborat constant Regulamente ce cuprind recomandări specifice cu referire prevenţie[12], astfel că s-a configurat un model european ce vizează prevenirea şi combaterea acestui flagel printr-o politică raţională şi rezonabilă[13]. Prevenirea criminalităţii este guvernată de următoarele reguli sau principii de bază: principiul legalităţii incriminării faptelor penale; principiul respectării drepturilor şi libertăţilor omului sau principiul umanismului; principiul democratismului; principiul transparenţei activităţii de prevenţie şi a apropierii de comunitate denumit şi principiul proximităţii, precum şi principiul proporţionalităţii intervenţiei preventive. Şi la nivelul unor documente legislative s-au consacrat şi relevat principii ale politicii penale preventive, tocmai pentru a se conferi mai multă rigoare acţiunilor de prevenţie, bineînţeles, în măsura respectării şi concretizării acestora în practicile ţărilor europene.

Din definiţiile formulate cu referire la fenomenul de prevenire a criminalităţii se pot contura următoarele trăsături specifice ce îl caracterizează: caracterul continuu şi permanent al prevenţiei; caracterul mixt îndeplinit de prevenţie şi caracterul de garant al ordinii sociale. Caracterul continuu al prevenţiei, este generat de existenţa unui cadru social schimbător, a unui complex de factori incidenţi asupra conduitei umane, astfel că activitatea de prevenţie trebuie să se adapteze permanent la realităţile şi cerinţele societăţii. Caracterul permanent al prevenţiei, este impus de specificul situaţiilor existente şi de mobilitatea vieţii sociale ce oferă posibilităţi multiple de manifestare a conduitei indivizilor, fapt ce implică şi impune nu doar măsuri şi modalităţi tradiţionale de prevenţie ci şi un complex de metode noi adaptate la astfel de situaţii şi realităţi. Caracterul mixt al prevenţiei, presupune că aceasta vizează atât posibilii infractori cât şi victimele lor potenţiale astfel că decurge obligaţia necondiţionată a autorităţilor şi a organelor specializate de a apăra drepturile şi libertăţile fundamentale, integritatea fizică şi psihică, valorile materiale şi spirituale ale omului şi ale societăţii. O altă caracteristică a prevenţiei rezidă în aceea că ea urmăreşte respectarea normelor juridice penale în vigoare tocmai prin reacţia promptă a societăţii organizate împotriva celor ce le încalcă. De asemenea, prevenirea criminalităţii urmăreşte şi identificarea conduitelor nelegale pentru

[9]**Sorin Rădulescu, Dan Banciu,** *Sociologia crimei şi criminalităţii,* Ed. Casa de Editură şi Presă Şansa SRL, Bucureşti, 1996, pag. 224.

[10]**Rodica M. Stănoiu, Emilian Stănişor, Constantin Sima, Aura Preda, Vasile Teodorescu,** *Marea criminalitate în contextul globalizării*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013.

[11] De pildă,Legea nr. 30 din 29 mai 2012 privind prevenirea şi combaterea criminalităţii organizate, publicată în M. Of. nr. 103 din 2012, are drept domeniu de reglementare măsurile specifice de prevenire şi combatere a acestui tip de criminalitate, aplicate de către autorităţile cu atribuţii în domeniu pentru a asigura protejarea persoanei, a societăţii şi a statului împotriva acţiunilor ilegale ale grupurilor şi organizaţiilor criminale.

[12]Precum: includerea de către statele membre a prevenţiei ca misiune permanentă în programele lor naţionale şi stabilirea de acţiuni concrete în acest sens; crearea, încurajarea şi menţinerea la nivel naţional şi regional de organisme specializate în prevenirea criminalităţii; stabilirea şi promovarea unor programe de prevenţie eficiente; limitarea şi reducerea posibilităţilor de comitere de fapte criminale; promovarea cercetării în materie de criminalitate etc.

[13]**Victor Duculescu, Georgeta Duculescu,** *Justiţia europeană. Mecanisme, deziderate şi perspective*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2002, pag. 169-170.

asigurarea autoprotecţiei împotriva infracţiunilor, eliminarea factorilor exogeni favorizanţi ai criminalităţii şi totodată, valorificarea factorilor ce inhibă acest fenomen.

Alături de prevenţia generală şi prevenţia individuală, o tipologie recentă relevată de doctrina română[14] reflectă şi alte două forme ale prevenţiei, respectiv: prevenţia axată pe valorile fricii şi ale excluderii (prevenţia defensivă) şi prevenţia axată pe valorile integrării şi reinserţiei sociale (aşa-numita prevenţia emancipativă). În materie de prevenţie a criminalităţii, la nivel comunitar s-au instituit următoarele tipuri de prevenţie: prevenţia socială efectuată prin intermediul măsurilor socio-economice de educare şi informare a populaţiei, şi prevenţie situaţională prin adoptarea de măsuri de limitare şi de sancţionare a faptelor penale, în scopul reintegrării sociale a infractorilor şi a sprijinirii victimelor acestora. Prevenţia socială urmăreşte provocarea de schimbări durabile în mentalitatea potenţialilor criminali, sens în care îmbracă două forme principale: prevenţia prin dezvoltarea mintală a individului, care este aşadar orientată spre individ şi spre mediul său social şi familial, şi prevenirea comunitară, realizată de comunitate. Un alt tip de prevenţie semnalat nu doar la nivel de doctrină dar şi de documente internaţionale, este cel al prevenţiei situaţionale, care presupune schimbarea acelor contexte situaţionale ce pot determina un individ să comită o faptă criminală. Multiplele clasificări ce se atribuie prevenţiei criminalităţii, reprezintă mai mult o delimitare strict teoretică, întrucât sub aspect practic aceste tipuri de prevenţie nu pot fi nici identificate şi nici delimitate cu precizie.

Legislaţia şi practicile europene de organizare a prevenirii criminalităţii[15], au dovedit că se impun eforturi speciale în acest sens precum şi implicarea în mod sistematic şi coordonat a tuturor resurselor sociale. Pentru ca această activitate complexă să fie una eficientă, este necesară şi întrunirea unui cumul de condiţii, astfel: legislaţii penale naţionale şi comunitare adecvate; statistici coerente, bine întocmite şi uniforme ale fenomenului criminogen; o reflectare obiectivă la nivelul mijloacelor de comunicare în masă a tuturor aspectelor ce vizează criminalitatea; o implicare adecvată a organismelor naţionale şi comunitare, a structurilor, serviciilor publice şi private în acest sens etc.

Prevenirea şi combaterea fenomenului criminal are ca şi obiective principale următoarele: asigurarea respectării vieţii private, a drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului, astfel cum acestea sunt recunoscute şi consacrate la nivelul documentelor internaţionale şi a legislaţiilor naţionale; reducerea numărului de infracţiuni şi diminuarea complexităţii acestora dimpreună cu reducerea numărului de infractori; diminuarea riscului provocat victimelor criminalităţii şi a urmărilor cauzate de încălcarea dispoziţiilor penale; ocrotirea ordinii sociale şi a celei juridice; realizarea şi asigurarea unui spaţiu de securitate socială la atât nivel naţional cât şi comunitar. Toate soluţiile şi măsurile de prevenire a criminalităţii trebuie să pună în balanţă cele două aspecte şi anume, problema drepturilor, libertăţilor şi responsabilităţilor individului şi nevoia generală de protecţie a populaţiei. Este în prezent o realitate aceea că, cu toată complexitatea şi diversitatea măsurilor de prevenire a criminalităţii, acestea se dovedesc deseori a fi nu doar insuficiente ci şi ineficiente, fapt ce impune cu necesitate, diminuarea conştientă a riscului individual de expunere la situaţii riscante şi periculoase.[16]

Prevenirea criminalităţii, ca ansamblu de măsuri menite să contribuie la reducerea fenomenului criminal, a prejudiciilor cauzate de acesta şi a sentimentului de insecuritate a oamenilor, este un proces bazat pe obiective şi principii, ce trebuie să se desfăşoare unitar la nivel naţional dar şi comunitar.

BIBLIOGRAPHY

Tudor Amza, **Cosmin P. Amza**, *Criminologie: Tratat de teorie şi politică criminologică*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2008;
Ana Bălan,*Medierea şi prevenirea criminalităţii,* Revista de Criminologie, Criminalistică şi Penologie, Bucureşti, nr.4/2015;
Valerian Cioclei, *Manual de criminologie*, ediţia 6, Ed. C. H. Beck, Bucureşti, 2016;
Gheorghe Florian, *Prevenirea criminalităţii. Teorie şi practică,* Ed. Oscar Print, Bucureşti, 2005;

[14]**Valerian Cioclei,** *op. cit.*, 2016,pag. 53.
[15]**Valerian Cioclei,** *op. cit.*, 2016,pag. 53.
[16] **Florin Răzvan Radu,** *Cooperarea juridică internaţională şi europeană în materie penală,* Ed. Wolters Kluwer, Bucureşti, 2008.

Victor Duculescu, Georgeta Duculescu, *Justiția europeană. Mecanisme, deziderate și perspective*, Ed. Lumina Lex, București, 2002;
Raymond Gassin,*La Criminologie*, édition IV, Ed. Dalloz, Paris, 1998;
Gheorghe Mihai, Vasile Popa,*Repere criminologice*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2000;
Florin Răzvan Radu, *Cooperarea juridică internaţională şi europeană în materie penală,* Ed. Wolters Kluwer, Bucureşti, 2008.
Sorin Rădulescu, Dan Banciu, *Sociologia crimei şi criminalităţii,* Ed. Casa de Editură şi Presă Şansa SRL, Bucureşti, 1996;
Rodica M. Stănoiu, Emilian Stănişor, Constantin Sima, Aura Preda, Vasile Teodorescu, *Marea criminalitate în contextual globalizării*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013**;**
Mihail Udroiu, *Drept penal. Partea generală, Noul Cod penal,* Ed. C. H. Beck, Bucureşti, 2014.

THE CURRENT PUNISHMENT SYSTEM

Lucreţia Dogaru
Prof., PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş

Abstract:The system of punishment reflects the level of socio-political, economic and cultural development of a society in a certain historical period, as well as the political-criminal conception of the criminal-law and criminal means used to prevent, to control and combat the criminal phenomenon.

In the current context, the criminal sanctioning system is determined exclusively by law and it is both a theoretical and political-legislative interest, but also a practical interest in the direction of the concrete enforcement and enforcement of criminal penalties.

In the present paper we will analyze the current Romanian sanctioning system, which includes the following major categories of sanctions that apply to the criminal offenses committed with guilt, namely: penalties for liberty deprivation, alternative punishments and restrictive sanctions.

We will also discuss about the category of alternative sanctions for liberty deprivation, which does not affect the state of temporary or definitive liberty of the offender, but only its patrimony, sanctions expressing the result of the evolution of the current sanctioning system, the evolution of the criminal policy system, of the progress made by the science of criminology.In the same context, we will also present the punishment regimes, based on the repressive and progressive systems, systems designed to ensure the respect and the protection of lives of their convicts, their health and dignity, their rights and freedoms, in the spirit of the principle of humanism in criminal law.

Keywords: sanctioning system, criminal-law, criminal policy system, liberty deprivation, alternative punishments.

1. Consideraţii generale

Pedeapsa reprezintă acea categorie ştiinţifică ce este utilizată cu scopul de a releva un fenomen antisocial şi periculos, şi care indică dezaprobarea conduitei ilicite a infractorului, aceasta fiind materializată prin aplicarea unor constrângeri faţă de acesta. Pedeapsa îndeplineşte funcţii multiple[1] ce sunt necesare apărării sociale, restabilirii ordinii sociale şi juridice încălcate, ea fiind percepută astfel ca un fenomen natural şi necesar. În materie penală, pedepsei i se atribuie un dublu caracter, respectiv, un caracter coercitiv şi un caracter corectiv[2]. Astfel, potrivit dispoziţiilor cuprinse în legile penale actuale, pedeapsa penală indică măsura de constrângere şi mijlocul de reeducare a condamnatului**,** scopul său principal fiind acela deprevenire a săvârşirii de noi fapte penale, atât de către infractorul în raport cu care se aplică cât şi de către alte persoane. Acest scop al pedepsei ce decurge din nevoia apărării societăţii, se realizează prin intermediul funcţiilor principale pe care pedeapsa penală le îndeplineşte, şi anume, funcţia de intimidare şi funcţia de exemplaritate[3]. În scopul restabilirii echităţii sociale, a corectării şi reeducării condamnaţilor în spiritul respectării ordinii sociale şi juridice, precum şi a prevenirii săvârşirii de noi fapte penale atât de către persoanele condamnate cât şi de către alte

[1] Cu referire la acest aspect important, a se vedea, **Sergiu Bogdan,** *Criminologie*, ediţia a III-a, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, pag. 60-71; **Alexandru Boroi**, *Drept penal. Partea generală,* Ed. C. H. Beck, Bucureşti, 2010, pag. 366-367.

[2] Fiecare caracter al pedepsei, implică o finalitate distinctă; a se vedea, **Alexandru Boroi**, *Drept penal. Partea generală,* ediţia a II-a, Ed. C. H. Beck, Bucureşti, 2000, pag. 283.

[3] A se vedea, **Ştefan Daneş**, *Rolul pedepsei în combaterea infracţiunilor*, Revista Dreptul, nr.12/2004, pag. 155**; Valentin Mirişan,** *Drept penal. Partea generală. Prezentare comparativă a dispoziţiilor Codului penal în vigoare şi ale noului Cod Penal,* ediţia a III-a,Ed. Universul Juridic, 2011, pag. 186; **Costică Bulai, Constantin Mitrache, Cristian Mitrache, Lavinia Lefterache,***Drept penal român. Parte generală*, ediţia a VII-a, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013, pag. 353.

persoane, organele de stat competente intervin şi aplică pedeapsa prevăzută de legea penală, fază urmată de executarea acesteia. Pedeapsa penală are conturate unele trăsături specifice, dintre care amintim: este o măsură de constrângere cu caracter public, stabilită de legea penală; se aplică în numele statului de către instanţa de judecată; se aplică persoanelor vinovate de comiterea de fapte penale, fiind consecinţa juridică a acelor fapte; cauzează lipsuri şi limitează drepturi precum şi creează antecedente penale celui ce i se aplică; exprimă totodată o apreciere juridică a faptelor penale şi a autorului lor, dar şi o apreciere morală negativă asupra acestora.

Analizate din perspectivă istorică, pedepsele au cunoscut în drumul lor o evoluţie, atât sub aspectul diversificării cât mai ales al umanizării lor continue şi progresive. Astfel, din antichitate şi până în epoca contemporană, pedepsele au semnalat o evoluţie de la formele represive barbare şi extrem de nemiloase ce erau aplicate în mod arbitrar, către o practică represivă temperată iar apoi către o formă mai umană de sancţionare.

Odată cu diversificarea formelor de criminalitate, s-au constituit şi sisteme ale pedepselor penale, în filosofia cărora au intervenit o serie de mutaţii ce au stat la originea politicilor penale. Sistemul pedepselor reflectă nivelul de dezvoltare social-politic, economic şi cultural al unei societăţi într-o anume perioadă istorică, precum şi concepţia politico-penală cu privire la mijloacele juridico-penale şi criminologice folosite în prevenirea, controlul şi combaterea fenomenului criminal. Pe de o parte, existenţa unui cadru al pedepselor la nivelul legislaţiei penale exprimă principiul legalităţii pedepselor, iar pe de altă parte, natura şi cuantumul pedepselor consacrate la nivelul legislaţiei penale dau expresie principiilor de bază ale politicii penale a statului. Un aspect relevant este legat de faptul că, pentru eficienţa oricărui sistem penal în prevenirea şi combaterea criminalităţii, este necesară o politică penală coerentă, unitară şi susţinută.

Potrivit principiului legalităţii pedepsei, s-a instituit şi sistemul de pedepse care presupune fixarea cadrului general al pedepselor penale de către legiuitor. În contextul actual, sistemul sancţionator penal este determinat exclusiv de legea penală, acesta prezentând deopotrivă interes teoretic şi politico-legislativ, dar şi interes practic, în sensul orientării activităţii de aplicare concretă şi de executare a pedepselor penale.

2. Despre categorii de sancţiuni în dreptul penal român

Reprezentând o instituţie de bază a dreptului penal, pedeapsa este reglementată de legea penală fiind totodată riguros tratată şi la nivelul ştiinţei penale. Astfel, în scopul unei bune cunoaşteri şi utilizări a pedepselor, doctrina penală[4] a efectuat nu doar analize ci şi clasificări ale pedepselor penale, în baza unor criterii variate precum: criteriul importanţei şi rolului pedepselor; criteriul gravităţii pedepselor; criteriul duratei pedepselor; criteriul caracterului acestora precum şi criteriul ce vizează obiectul lor.

La nivelul sistemului sancţionator român, instituţia pedepsei penale, ca mijloc de constrângere statală şi mijloc de corectare şi reeducare a condamnatului, este reglementată în partea generală a Codului penal, locul principal fiind atribuit cadrului general al pedepselor, respectiv denumirea pedepselor, enumerarea categoriilor şi a felurilor de pedepse penale[5]. Reprezentând sancţiuni proprii ale dreptului penal, actualul sistem sancţionator român a statornicit sancţiuni ce vizează libertatea, bunurile şi drepturile celor ce comit infracţiuni. Astfel sunt stipulate următoarele categorii de pedepse sau sancţiuni ce se aplică faptelor penale săvârşite cu vinovăţie, şi anume:sancţiuni privative de libertate, sancţiuni neprivative de libertate şi sancţiuni restrictive de drepturi.

Sancţiunile ce vizează privarea de libertate a celor ce au nesocotit legea penală, includ acele pedepse penale care urmăresc izolarea temporară sau definitivă a condamnatului din societate, acestea fiind sancţiunile cele mai frecvent aplicate, în sensul că ele reprezintă aproape jumătate din totalul condamnărilor. Cadrul general al pedepselor stabilit în art. 53 din actualul Cod penal, cuprinde trei categorii de pedepse penale aplicabile persoanei fizice, pedepse ce se diferenţiază după modul lor de aplicare, astfel: pedepse principale, pedepse complementare şi accesorii. Pedepsele principale pot fi aplicate, de către instanţele de judecată, singure pentru faptele penale comise sau pot fi însoţite de o

[4]**Costică Bulai, Bogdan N. Bulai,** *Manual de drept penal român. Partea generală,* Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2007, pag. 290 şi urm.

[5] Cadrul general al pedepselor formează conţinutul art. 53, art.54, art.55 şi art.136 din noul Cod penal român din 17 iulie 2009 (Legea 286/2009), publicat în M. Oficial nr.510 din 24 iulie 2009, intrat în vigoare la date de 1 februarie 2014, reactualizat în 2017.

pedeapsă accesorie sau complementară, în cazurile prevăzute de legea penală. În categoria pedepselor penale principale privative de libertate sunt incluse, detenţiunea pe viaţă şi închisoarea de la 15 zile la 30 de ani. Pedeapsa detenţiunii pe viaţă[6], ce constă în privarea de libertate pe perioadă nedeterminată, este expres prevăzută de legea penală pentru infracţiunile cele mai grave indicate în partea specială a Codului penal, ca pedeapsă unică sau alternativ cu pedeapsa închisorii. Instanţei de judecată i se dă posibilitatea, ţinând seama de criteriile generale de individualizare a pedepsei penale (personalitatea, nivelul de educaţie, starea de sănătate şi vârsta condamnatului), să dispună dacă într-un caz concret se impune sau nu pedeapsa detenţiunii pe viaţă. Detenţiunea pe viaţă nu se aplică dacă la data pronunţării hotărârii de condamnare inculpatul are vârsta de 65 de ani, astfel că în locul detenţiunii pe viaţă acestuia i se va aplica pedeapsa închisorii pe timp de 30 de ani. La fel, această pedeapsă va fi înlocuită şi în cazul condamnaţilor ce au împlinit 65 de ani în timpul executării pedepselor, dacă au avut o bună conduită pe durata executării pedepsei, şi-au îndeplinit integral obligaţiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când dovedesc că nu au avut nici o posibilitate să le îndeplinească, şi totodată au făcut progrese constante şi evidente în vederea reintegrării sociale.

Sancţiunile neprivative de libertate[7], sunt acele sancţiuni penale care nu afectează starea de libertate temporară sau definitivă a infractorului, ci doar patrimoniul acestuia. Acestea sunt aşadar sancţiuni alternative la pedepsele privative de libertate, ele fiind rezultatul evoluţiei sistemului sancţionator actual, al evoluţiei sistemului de politică penală şi al progreselor înregistrate de ştiinţa criminologiei. Aceste sancţiuni sunt de asemenea dependent legate de apariţia şi evoluţia sistemului de probaţiune judiciară şi a serviciilor de probaţiune, care deţin dealtfel un loc important în executarea lor. Instituirea pedepselor alternative la pedeapsa închisorii, este şi consecinţa recomandărilor şi a legislaţiilor penale europene, a sistemului european al drepturilor omului, a documentelor internaţionale în materie penală dar şi a doctrinei care a caracterizat şi argumentat permanent necesitatea promovării acestor substituenţi ai privării de libertate. Scopul acestor sancţiuni care se regăsesc în sistemul sancţionator actual îl constituie menţinerea condamnatului în libertate, sub control de specialitate dar cu limitarea unor drepturi şi libertăţi expres prevăzute de legea penală.

În dreptul penal român, sancţiunile penale alternative la pedepsele privative de libertate dispuse de instanţele penale sunt, amenda penală, amânarea condiţionată a aplicării pedepsei închisorii, suspendarea condiţionată a executării pedepsei sub supraveghere şi munca în folosul comunităţii. Avantajele sistemului de sancţiuni neprivative de libertate, sunt în primul rând de natură economică, întrucât sunt eliminate costurile din penitenciare, dar şi avantaje de natură socială, deoarece infractorul este exclus din mediul infracţional al penitenciarelor putând duce o viaţă socială normală în cadrul comunităţii.

Dintre sancţiunile neprivative de libertate, cea mai frecventă este amenda penală[8], care cunoaşte nu doar o nouă reglementare în Codul penal actual ci şi o sferă de aplicare mult mai largă, fiind o sancţiune ce are caracter pecuniar represiv şi care se înscrie în cazierul judiciar al condamnatului. Principalul avantaj al acestei sancţiuni constă în aceea că se poate individualiza uşor, iar o eventuală eroare judiciară poate fi înlăturată fără probleme deosebite.

Sancţiunile privative sau restrictive de drepturi, sunt pedepse complementare ce au ca obiect principal privarea persoanei condamnate de exerciţiul acelor drepturi a căror interzicere constituie conţinutul pedepsei. Pedeapsa interzicerii temporare a exerciţiului unor drepturi este aşadar o pedeapsă restrictivă de drepturi, ce are un caracter determinat şi un conţinut variabil în aplicare. Se pot interzice, potrivit legii penale în vigoare,[9] unul sau mai multe drepturi prin pedeapsă complementară, astfel:

[6] Art. 56-59 din noul Cod Penal; reglementarea acestei pedepse a fost introdusă în legislaţia penală română prin decretul-lege nr. 6 din 10 ianuarie 1990, care a abolit pedeapsa cu moartea şi a înlocuit-o cu pedeapsa detenţiunii pe viaţă.

[7] **Leontin Coraş,** *Sancţiuni penale alternative la pedeapsa închisorii,* Ed. C. H. Beck, Bucureşti,, 2009, pag. 270 şi urm.

[8] Stabilită în cuantum de la 100 lei la 50.000 lei, se poate aplica persoanei fizice fie ca pedeapsă unică sau în mod alternativ cu alte pedepse; cu referire la aceste pedepse, a se vedea, **Alexandru Boroi**, *Drept penal. Partea generală. Conform Noului Cod Penal,* ediţia a 3-a, Ed. C. H. Beck, Bucureşti, 2017, pag. 381-384.

[9] Pentru o perioadă de la unu la cinci ani, potrivit art.66 din Codul penal român; aplicarea acestor pedepse complementare intervine numai dacă pedeapsa principală stabilită este închisoarea sau amenda şi instanţa constată că, faţă de natura şi gravitatea infracţiunii, împrejurările cauzei şi persoana infractorului, această pedeapsă este necesară (art.67).

dreptul de a fi ales în autorităţile publice sau în orice alte funcţii; dreptul de a ocupa o funcţie care implică exerciţiul autorităţii de stat; dreptul de a alege; dreptul de a fi părinte, tutore sau curator; dreptul de a părăsi domiciliul sau localitatea; dreptul de a părăsi România; dreptul de a comunica cu victima sau cu alte persoane; dreptul de a exercita o profesie; dreptul de a ocupa o funcţie; dreptul de a deţine şi folosi arme; dreptul de a conduce autovehicule; dreptul de a se apropia de anumite obiective, locuri etc. Degradarea militară este reglementată de pildă, ca şi pedeapsă complementară ce presupune un subiect circumstanţiat şi care constă în pierderea gradului şi a dreptului de a purta uniformă şi însemne militare pentru condamnaţii militari şi rezervişti, în condiţiile expres prevăzute de lege.

În privinţa regimului sancţionator aplicabil infractorilor minori, noul Cod penal, spre deosebire de codul penal anterior, limitează tratamentul penal al acestora doar la măsuri educative[10], abandonând astfel sistemul mixt de pedepse şi de măsuri educative. Această opţiune legislativă de inspiraţie franceză, se justifică prin intenţia de valorificare a rezultatelor obţinute la nivel european în combaterea şi controlul criminalităţii juvenile[11]. Răspunderea penală a minorilor este condiţionată nu numai de vârsta acestora dar şi de starea psihofizică existentă în momentul comiterii infracţiunii, de particularităţile personalităţii lor, aceasta fiind o răspundere ce este bazată pe principiul prevalării interesului superior al minorului în toate deciziile care îl privesc.

Cu referire la regimurile de executare a pedepselor, sancţiunile privative de libertate, cunosc diverse regimuri de executare a pedepselor, ce sunt bazate atât pe sistemul represiv cât şi pe cel progresiv. Aceste sisteme au rolul de a asigura respectarea şi protejarea vieţii condamnaţilor, a sănătăţii şi demnităţii lor, a drepturilor şi libertăţilor acestora, în spiritul principiului umanismului dreptului penal.

Prin regim de executare a pedepselor privative de libertate sau regim penitenciar, se înţelege felul de organizare a executării acestor pedepse la locul de detenţie, modalitatea de organizare a vieţii şi activităţii condamnatului pe toată durata executării pedepsei privative de libertate, în scopul reeducării acestuia şi a prevenirii săvârşirii de noi infracţiuni.

Din perspectivă istorică, regimurile de executare a pedepselor privative de libertate au fost cercetate încă din secolul XVIII, sens în care s-a stabilit existenţa unor sisteme sau regimuri distincte de executare a pedepselor, ce au fost grupate de către criminologi şi reprezentanţi ai dreptului execuţional penal[12], în următoarele categorii: regimul izolării celulare(ce presupune izolarea totală a condamnatului în celulă pe perioade mari de timp);regimul auburnian (este un regim mixt ce presupune izolarea deţinutului în celulă pe timpul nopţii, iar pe timpul zilei viaţa în comun cu restricţie de comunicare); regimul progresivdenumit şi regimul irlandez (este un sistem de detenţie mai evoluatce presupune un regim mixt ce se derulează gradat în sensul că presupune cumulul stării de detenţie cu starea de libertate, cu scopul asigurării unei adaptări progresive spre viaţa liberă a deţinutului) şi regimul de detenţie în comun (cu respectarea criteriilor generale de separare a condamnaţilor).

În sistemul de drept penal român, executarea pedepselor principale privative de libertate se bazează pe sistemul progresiv, fiind prevăzute patru regimuri de executare a pedepselor şi anume: regimul penitenciar de maximă siguranţă (aplicabil condamnaţilor la pedeapsa detenţiunii pe viaţă şi a celor condamnaţi la pedeapsa închisorii mai mare de 15 ani); regimul penitenciar închis (ce se aplică

[10] Potrivit art.114 din Codul penal, măsurile educative ce se pot aplica minorilor infractori, pot fi măsuri educative privative de libertate care au caracter subsidiar în sensul că se pot dispune în condiţiile legii în caz de recidivă, şi măsuri educative neprivative de libertate (stagiul de formare civică, supravegherea, consemnarea la sfârşit de săptămână, asistarea zilnică); Cu referire la alte alternative de sancţionare a minorilor delincvenţi, a se vedea, **Dan Banciu, Sorin M. Rădulescu,***Justiţia restaurativă - o nouă alternativă la pedeapsa închisorii pentru minori;***Rodica M. Stănoiu, Emilian Stănişor, Vasile Teodorescu,** *Criminologie-Criminalistică-Penologie, Repere bibliografice,* Vol. II, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2015, pag. 257-265; **Corina Voicu& colectiv autori,** *Noul Cod Penal. Ghid de aplicare pentru practicieni,* Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2014, pag. 197 şi urm.

[11] A se vedea, detalii, **George Antoniu & colectiv autori,***Explicaţii preliminare ale Noului Cod penal,* Vol. II, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011, pag. 328; **Teodor Dascăl,***Minoritatea în dreptul penal român,* Ed. C. H. Beck, Bucureşti, 2011, pag.56-63.

[12] A se vedea, **Emilian Stănişor, Ana Bălan, Marinela Mincă**, *Penologie*, Ed. Oscar Print, Bucureşti, 2002, pag. 24-27.

persoanelor condamnate la pedeapsa închisorii cuprinse între 5 la 15 ani); regimul penitenciar semideschis (ce se aplică celor condamnaţi la pedeapsa închisorii mai mare de un an dar care nu depăşeşte 5 ani) şi regimul deschis sau regimul de încredere, aplicabil persoanelor condamnate la închisoare până la un an şi deţinuţilor primari.

Aşadar, executarea pedepselor principale private de libertate[13],se bazează pe sistemul progresiv, în sensul că persoanele condamnate pot trece dintr-un regim de executare în altul, în condiţiile legii, sistem ce oferă totodată posibilitatea condamnaţilor de a presta o muncă utilă, de a respecta disciplina muncii şi ordinea interioară, de a fi stimulaţi şi recompensaţi atunci când dau dovadă temeinică de îndreptare. Un principiu esenţial al executării pedepselor privative de libertate este şi acela că, toate mijloacele folosite în cadrul regimului de executare trebuie să contribuie la reintegrarea socială a condamnaţilor şi la prevenirea comiterii de noi fapte penale de către aceştia.

Actualul sistem sancţionator penal român, încearcă să diferenţieze cât mai adecvat tratamentul sancţionator, luând în considerare pericolul social al infracţiunilor comise dar şi persoana infractorului, tocmai pentru crearea unui ecou mărit asupra destinatarilor normelor juridice penale şi pentru eficienţa luptei împotriva fenomenului criminal.

BIBLIOGRAPHY

1. **George Antoniu & colectiv autori,***Explicaţii preliminare ale Noului Cod penal,* Vol. II, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011;
2. **Dan Banciu, Sorin M. Rădulescu,***Justiţia restaurativă - o nouă alternativă la pedeapsa închisorii pentru minori,* Vol. II *Criminologie-Criminalistică-Penologie,* Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2015;
3. **Ioan Bala**, *Evoluţia sistemului de executare a pedepselor privative de libertate în dreptul penal românesc,* Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011;
4. **Sergiu Bogdan,** *Criminologie*, ediţia a III-a, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012;
5. **Alexandru Boroi**, *Drept penal. Partea generală,* ediţia a II-a, Ed. C. H. Beck, Bucureşti, 2000;
6. **Alexandru Boroi**, *Drept penal. Partea generală,* Ed. C. H. Beck, Bucureşti, 2010;
7. **Alexandru Boroi**, *Drept penal. Partea generală,* ediţia a III- a Ed. C. H. Beck, Bucureşti, 2017;
8. **Costică Bulai, Constantin Mitrache, Cristian Mitrache, Lavinia Lefterache,***Drept penal român. Parte generală*, ediţia a VII-a, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013;
9. **Costică Bulai, Bogdan N. Bulai,** *Manual de drept penal român. Partea generală,* Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2007;
10. **Leontin Coras,** *Sancţiuni penale alternative la pedeapsa închisorii,* Ed. C. H. Beck, Bucureşti, 2009;
11. **Ştefan Daneş**, *Rolul pedepsei în combaterea infracţiunilor*, Revista Dreptul, nr.12/2004;
12. **Teodor Dascăl,***Minoritatea în dreptul penal român,* Ed. C. H. Beck, Bucureşti, 2011;
13. **Valentin Mirişan,** *Drept penal. Partea generală. Prezentare comparativă a dispoziţiilor Codului penal în vigoare şi ale noului Cod Penal,* ediţia a III-a,Ed. Universul Juridic, 2011;
14. **Emilian Stănişor, Ana Bălan, Marinela Mincă**, *Penologie*, Ed. Oscar Print, Bucureşti, 2002;
15. **Rodica M. Stănoiu, Emilian Stănişor, Vasile Teodorescu,** *Criminologie-Criminalistică-Penologie, Repere bibliografice,* Vol. II, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2015;
16. **Corina Voicu& colectiv autori,** *Noul Cod Penal. Ghid de aplicare pentru practicieni*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2014.

[13] A se vedea un studiu complet**, Ioan Bala**, *Evoluţia sistemului de executare a pedepselor privative de libertate în dreptul penal românesc,* Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011.

NUMERICAL FISCAL RULES – ESSENTIAL INSTRUMENTS IN ENSURING BUDGETARY DISCIPLINE

Carmen Comaniciu
Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: Public finances fulfill their economic and social mission through the functions they perform, namely the distribution function and the control function. The proper action of these functions from the perspective of fiscal and budgetary policy requires clearly defined principles and rules, based on transparency, predictability, stability, prudence, equity and efficiency. In this context, to ensure medium- and long-term sustainability of public finances, a particularly important role is played by numerical fiscal rules, instruments through which numerical targets are set for budgetary aggregates. Without claiming an exhaustive approach, through this article we will try to identify the main coordinates of the numerical fiscal rules, namely: the effects of applying numerical fiscal rules on the fiscal and budgetary policy objectives; the impact of numerical fiscal rules on macroeconomic stability; the numerical fiscal rules strength; best practices through the application of numerical fiscal rules.

Keywords: fiscal rules, sustainability, strength of fiscal rules, the fiscal rule index

1. Introduction

Whereas is universally recognized by researchers and specialists the fact that fiscal and budgetary policy is the one that can create an environment for strengthening growth and economic development, the concern of each state is to find the tools that can have a positive impact on how to create and use public financial resources. In this regard, alongside clear identification of fiscal and budgetary policy objectives and compliance with the basic principles of fiscal-budgetary responsibility it is necessary to apply some rules designed to quantify how fiscal and budgetary discipline can be strengthened.

The concern of each country for tax adjustments to reduce the budget deficit, to reduce tax vulnerability, to ensure a proper structure of public debt, to reduce fiscal rigidity, to allow for the adaptability of fiscal and budgetary policy to changes at international level, to ensure an anti-cyclical fiscal policy and to reduce imbalances in the external current account (Daniel at al., 2006) highlights the role of numerical fiscal rules.

Thus, through this article, along with the identification of the basic coordinates of the numerical fiscal rules, we will present the characteristics of the numerical fiscal rules applied at the level of the EU Member States, in order to emphasize that they are essential instruments in ensuring fiscal and budgetary discipline.

2. Necessity of numerical fiscal rules

What are the numerical fiscal rules? What are the interdependencies between the numerical fiscal rules and the fiscal and budgetary policy elements? What are the determinants of numerical fiscal rules? What is the impact of numerical fiscal rules on tax and budget policy objectives? How to measure the effectiveness of numerical fiscal rules? … There it is some of the questions that, through the answers provided, can underline the necessity for numerical fiscal rules.

Thus, without claiming an exhaustive approach, from studies and research in the specialty literature related to numerical fiscal rules, the following are highlighted:

- In the last period, in developing countries there is a significant increase in the number of existing numerical tax rules, especially for

strengthening the fiscal framework (Reuter, 2016) as a result of the effects of the economic crisis or political change, sometimes with little impact on the pro-cyclicality of fiscal policy (Bova, Carcenac and Guerguil, 2014).

- A very important role for fiscal policy is the level of trust in the government and how it can manage tax adjustments from the perspective of their determinants and the implementation period (Bursian, Weichenrieder and Zimmer, 2015).
- The application or non-application of numerical fiscal rules by the states of the world depends very much on the determining factors, namely: state of democracy, government stability, balance of the public budget, fiscal and budgetary policy conditions, public debt structure, dependence ratio, fiscal policy pro-cyclicality, inflation rate and inflation target, monetary regime; currency exchange regime, financial market development, economic growth (Elbadawi, Schmidt-Hebbel and Soto, 2015).
- The application of numerical fiscal rules has a negative impact on the ratio of social transfers to government consumption, especially in countries where social rights have low legal protection (Dahan and Strawczynski, 2013).
- Success of applying a numerical fiscal rule in ensuring budgetary discipline is visible to the extent that there is proper monitoring of it by independent fiscal institutions (Hallerberg, Strauch and Von Hagen, 2007) and the government takes into account the pertinent views issued by these institutions (Gilbert and de Jong, 2017).
- Based on econometric modeling is provided evidence that the numerical fiscal rules improve fiscal behavior (Debrun et al., 2008), make more accurate the projections for budget deficit (Luechinger and Schaltegger, 2013), becoming more effective in unitary countries (Foremny, 2014), can influence the optimal level of discretion in the process of fiscal and budgetary policy development (Halac and Yared, 2014), influences the relationship between discretionary fiscal policy and output volatility (Sacchi and Salotti, 2015), reduce the cost of public debt (Thornton and Vasilakis, 2017).

3. Characteristics of numerical fiscal rules in the European Union

At the level of the EU Member States, clarifications on numerical tax rules are found in the content of Council Directive 2011/85/EU where it is specified that, the fiscal rules with national specific that each Member State may decide must promote, on the one hand, compliance of the reference values established by the Treaty on the Functioning of the European Union on budgeted deficit and public debt, and, on the other hand, the adoption of a multiannual budget planning. Thus, for all national numerical fiscal rules must be specified: the objectives and the scope of the rules, the independent institution that monitors compliance with the rules, the consequences in case of non-compliance (Council Directive, 2011).

The analysis of information contained in the EU database on numerical fiscal rules in force from 1990 to 2015 and which have entered/will enter into force after 31 December 2015, highlights the following (European Commission, 2017):

- The importance attached to the fiscal rules is visible in all Member States, both by their number and by their age (according to the correlation shown in figure no. 1), the oldest rule being applied in France since 1983, also called the golden rule, which provides that ex post deficits may not exceed 5% of current revenues, or 10% for small municipalities.

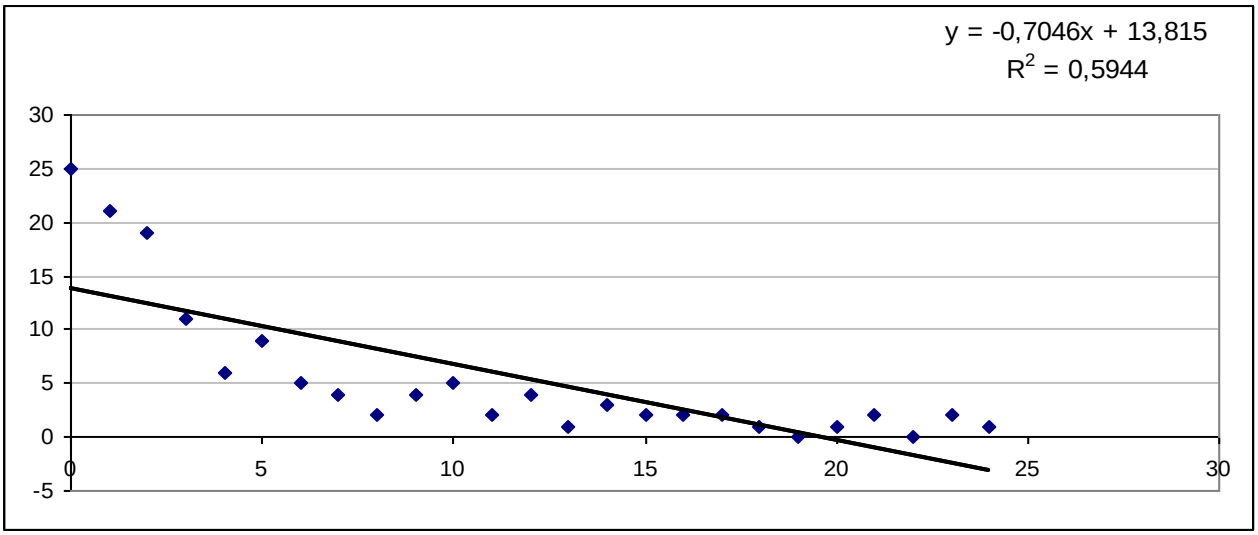

Figure no. 1 Correlation between the age of tax rules and the number of tax rules
(Source: European Commission, 2017 - author processing)

- During the analyzed period are found a total of 249 numerical fiscal rules, the most in Bulgaria - 24 fiscal rules, and the least in Croatia, Greece and Malta - 2 fiscal rules. After December 31, 2015 there are 115 numerical fiscal rules in place, respectively 46.10%, the most in Bulgaria - 11 fiscal rules, and the least in Croatia, Greece and Slovenia - 1 fiscal rule. Their situation is shown in figure no. 2. All tax rules in force after December 31, 2015 provide 100% coverage of the general government (includes central government, regional government, local government, social security).

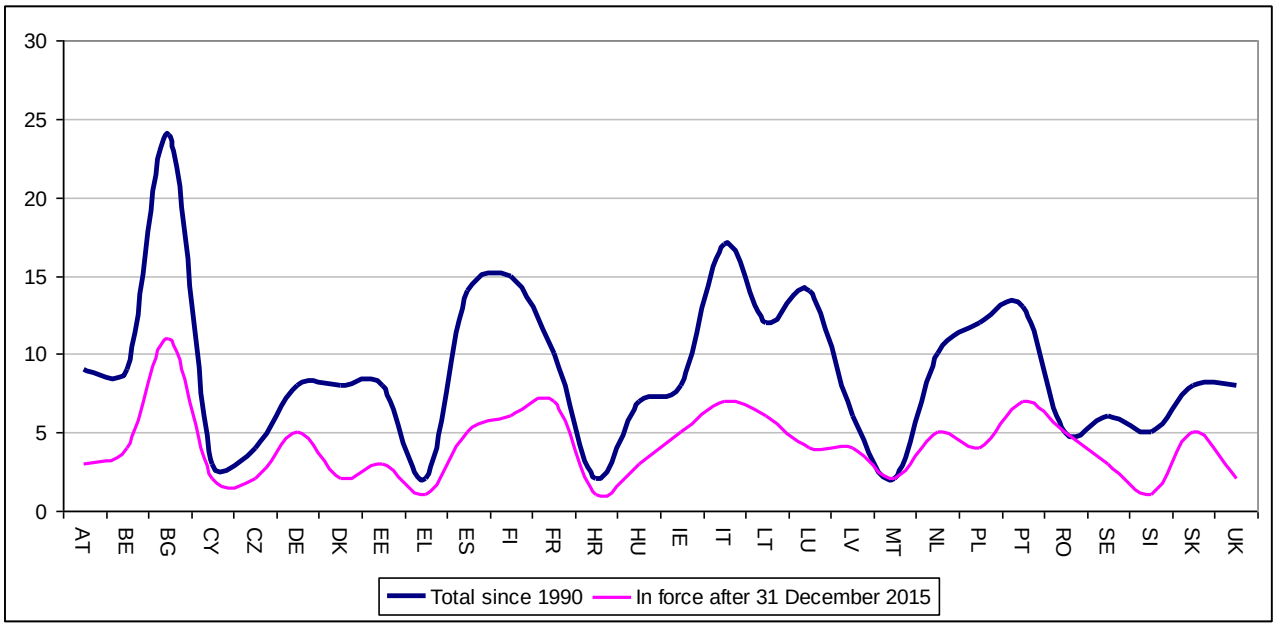

Figure no. 2 Number of numerical fiscal rules in the EU member countries
(Source: European Commission, 2017 - author processing)

- The numerical tax rules in force in the EU Member States refer to: budget balance rule (budget balance as % of GDP; budget balance as % of GDP in structural terms; budget balance in absolute terms; budget balance in nominal terms; central government deficit; general government structural balance as % of GDP; nominal balance in % of GDP; nominal balance in absolute terms); debt rule (ceiling in nominal terms; ceiling on net borrowing;

contain social security debt; debt as % of current revenue; debt as % of GDP; debt ceiling; debt ceiling and limit on repayment as % current of revenue in previous budget year in nominal terms; debt ceiling as % of budgeted revenues; debt ceiling as % of current revenue; debt ceiling in nominal terms; debt ceiling in terms of debt/GDP ratio; debt service ratio; debt to GDP ratio; decline of debt to GDP ratio; indicator of total liquidity; nominal debt; nominal debt in absolute terms); expenditure rule (expenditure ceiling as % of GDP; expenditure growth in real terms; expenditure growth rate in nominal terms; expenditure growth rate in terms of GDP; nominal expenditure ceiling; nominal expenditure in absolute terms; nominal growth of local expenditure; real and nominal growth rate of central government expenditure; real expenditure ceiling; real expenditure growth rate); revenue rule (allocation of higher than expected revenues; allocation of revenue surpluses; earmarking the surplus, in % of GDP; limits on burden of social charges, in nominal terms; minimum impact of new measures affecting revenues). The structure of these rules is shown in figure no. 3.

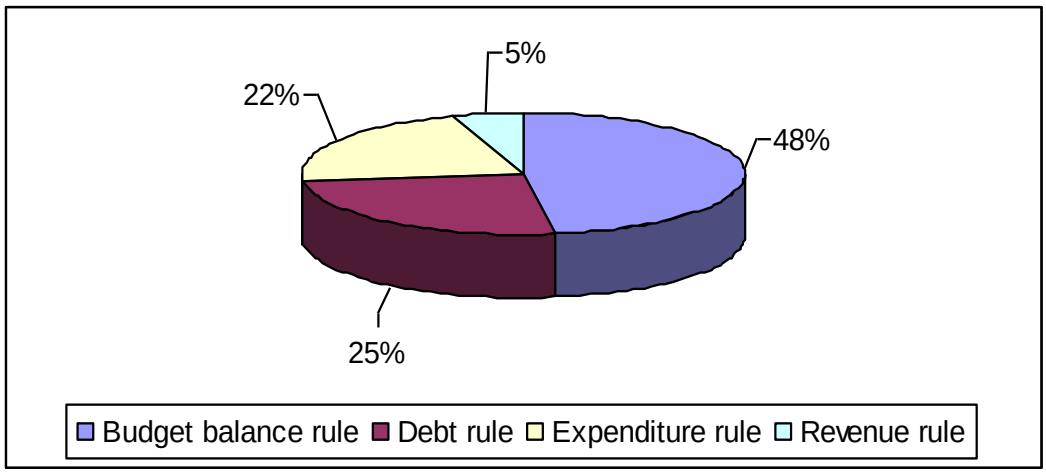

Figure no. 3 Structure of the numerical fiscal rules in force after 31 December 2015 in the EU Member States
(Source: European Commission, 2017 - author processing)

- As can be seen from table no. 1, the structure of numerical tax rules is very different across EU Member States. Thus, with the exception of the Czech Republic and Croatia, all Member States apply the budget balance rule (BBR); 64.20% of the Member States apply the debt rule (DR); 75% of Member States apply the expenditure rule (ER); only Finland, France, Lithuania and the Netherlands apply the revenue rule (RR).

Table no. 1 Status of the numerical fiscal rules in force in the EU Member States after 31 December 2015

	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	EL	ES	FI	FR	HR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK	UK
BBR	■	■	■	■		■	■	■	■	■	■	■		■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
DR			■		■			■		■	■	■		■	■	■	■	■	■	■		■	■	■			■	
ER	■	■	■		■		■			■	■	■	■		■	■	■	■	■		■	■		■	■		■	■
RR											■	■					■				■							

R																											

yes	no

(Source: European Commission, 2017 -author processing)

- The institutional framework of budgetary policy confers a series of features of numerical fiscal rules, so that fiscal discipline and budgetary discipline can be ensured through their compliance. The legal basis, the binding character, the monitoring and enforcement institutions, the correction mechanisms and the shock resistance are the basic characteristics of the numerical rules, basis of which is building an index of strength of fiscal rules.
- Summing all fiscal rule strength indices of tax rules, considering weighting according to the coverage of general government finances of each rule, it was built the fiscal rule index for each EU member state. As can be seen from Figure no. 4 in 1990, most Member States recorded a negative value for the fiscal rule index, with the exception of Germany (the fiscal rule index was 0.33) and in 2015, with the exception of Slovenia (the fiscal rule index was -0.96), the other Member States have registered a fiscal rule index with positive values.

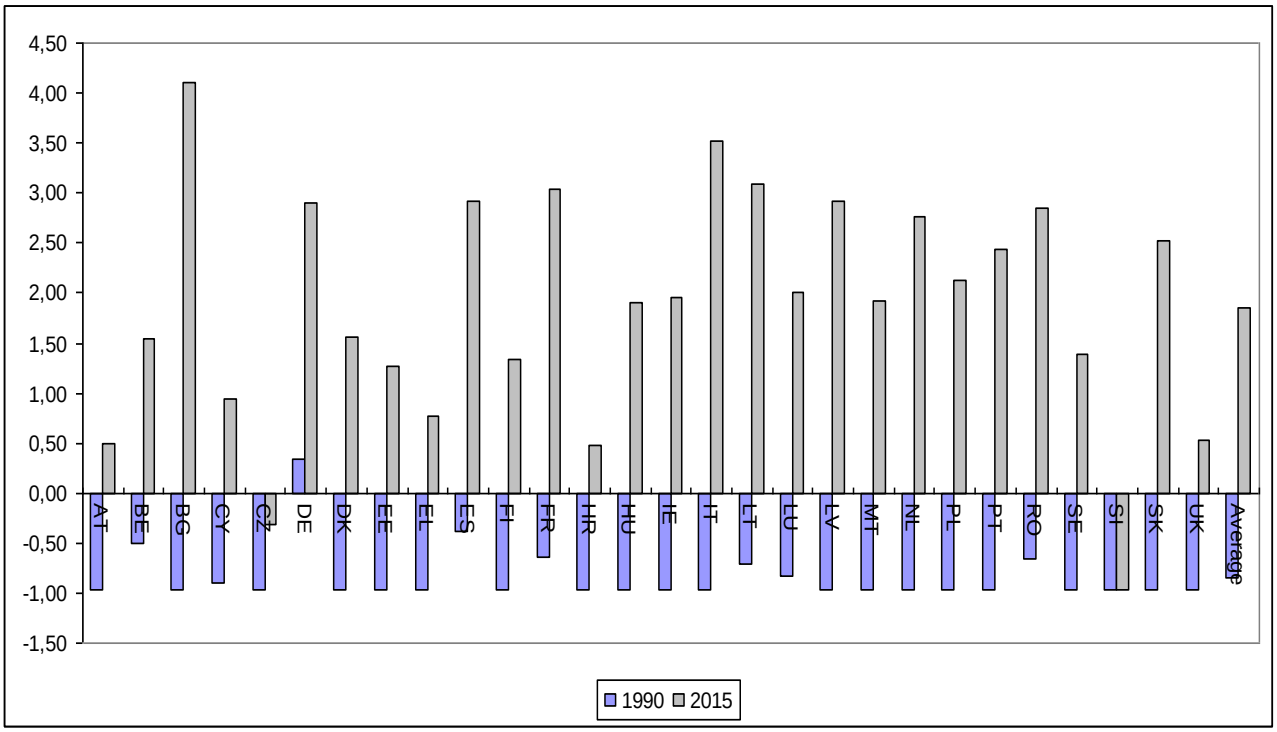

Figure no. 4Fiscal rule index in EU Member States
(Source: European Commission, 2017 - author processing)

At the level of the European Union, the application of these numerical fiscal rules is intended to comply with the provisions of the Stability and Growth Pact, which aims to ensure sound public finances. Thus, a substantial and pertinent analysis of the macroeconomic indicators that characterize the sustainability of public finances will allow each country to apply the mandatory fiscal rules in line with the provisions of the international treaties, corroborated with the social, economic and political conditions at national level.

According to the laws on fiscal-budgetary responsibility, to ensure fiscal and budgetary discipline, each EU member state sets its own ceilings for certain indicators specified in the fiscal-budgetary framework. For example, Romania set ceilings for 2017

(Law 5, 2017) for the following indicators: general government balance, % of GDP (-2.96%); staffing expenditure of the general consolidated budget, % of GDP (7.8%); public debt, % of GDP (40.0%); reimbursable financing contracted by the administrative-territorial units (ROL 1,200.0 million each); issuance of guarantees by the Government and by the administrative-territorial units (ROL 8,000.0 million); primary balance of the consolidated general government (ROL -13,915.0 million).

4. Conclusion

Selected and applied appropriately, even if they sometimes run counter to the preferences of political decision-makers or voters, the numerical fiscal rules prescribe a balance between budget revenue and expenditure policies, determine fiscal performance, ensure budgetary transparency, strengthen fiscal and budgetary discipline, and achieve economic growth targets.

BIBLIOGRAPHY

Bova, E., Carcenac, N., & Guerguil, M. (2014). *Fiscal rules and the pro-cyclicality of fiscal policy in the developing world*, IMF Working Paper No. 14/122.

Bursian, D., Weichenrieder, A. J., Zimmer, J. (2015). *Trust in government and fiscal adjustments*. International Tax and Public Finance, 22(4), 663-682.

Council Directive (2011). *Council Directive 2011/85/EU of 8 November 2011 on requirements for budgetary frameworks of the Member States*, available online at http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj

Dahan, M., Strawczynski, M. (2013). *Fiscal rules and the composition of government expenditures in OECD countries*. Journal of Policy Analysis and Management, 32(3), 484-504.

Daniel, J., Davis, J., Fouad, M., Van Rijckeghem, C. (2006). *Fiscal Adjustment for Stability and Growth*, International Monetary Fund, Pamphlet Series, No. 55, available on line at https://books.google.ro/

Debrun, X., Moulin, L., Turrini, A., Ayuso-i-Casals, J., Kumar, M. S. (2008). *Tied to the mast? National fiscal rules in the European Union.* Economic Policy, 23(54), 298-362.

Elbadawi, I., Schmidt-Hebbel, K., Soto, R. (2015). *Why do countries have fiscal rules?*. Journal Economía Chilena, 18 (3): 28-61.

European Commission (2017). *Numerical fiscal rules in EU Member Countries*, available on line at https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/indicators-statistics/economic-databases/fiscal-governance-eu-member-states/numerical-fiscal-rules-eu-member-countries_en

Foremny, D. (2014). *Sub-national deficits in European countries: The impact of fiscal rules and tax autonomy*. European Journal of Political Economy, 34, 86-110.

Gilbert, N. D., de Jong, J. F. (2017). Do European fiscal rules induce a bias in fiscal forecasts? Evidence from the Stability and Growth Pact. Public Choice, 170(1-2), 1-32.

Halac, M., Yared, P. (2014). Fiscal rules and discretion under persistent shocks. Econometrica, 82(5), 1557-1614.

Hallerberg, M., Strauch, R., Von Hagen, J. (2007). *The design of fiscal rules and forms of governance in European Union countries*. European Journal of Political Economy, 23(2), 338-359.

IMF (2017). *Fiscal Rules Dataset*, available online at http://www.imf.org

Law 5 (/2017). *Law for the approval of the ceilings of some indicators specified in fiscal-budgetary framework for 2017*, available at https://www.fiscalitatea.ro/legea-nr-52017-pentru-aprobarea-plafoanelor-unor-indicatori-specificati-in-cadrul-fiscal-bugetar-16903/

Luechinger, S., Schaltegger, C. A. (2013). *Fiscal rules, budget deficits and budget projections*. International Tax and Public Finance, 20(5), 785-807.
Reuter, W. H. (2016). Design of fiscal frameworks and compliance with fiscal rules in CESEE. Focus on European Economic Integration, (3).
Sacchi, A., Salotti, S. (2015). *The impact of national fiscal rules on the stabilization function of fiscal policy*. European Journal of Political Economy, 37, 1-20.
Schaechter, A., Kinda, T., Budina, N. T., & Weber, A. (2012). *Fiscal rules in response to the crisis-toward the'next-generation'rules: A new dataset*, IMF Working Paper WP/12/187.
Thornton, J., Vasilakis, C. (2017). *Fiscal rules and government borrowing costs: international evidence*. Economic Inquiry, doi:10.1111/ecin.12484.

KILLING OR INJURING THE NEWBORN BY THE MOTHER IN TERMS OF THE NEW CRIMINAL CODE

Ion Rusu
Prof., PhD, Danubius University of Galaţi

Abstract: In the present study, we have proceeded in examining the crime of killing or injuring the newborn by the mother in the light of the provisions of the new Criminal Code. The examination was imposed due to the changes in the legal content of the offense, the marginal name and the minimum and maximum penalties. We have also highlighted the addition to the original text with a new incrimination, according to which the mother of the newborn who commits a crime of hitting or other violence, bodily injury or injuries or death-causing injuries to her child is sanctioned. Against this background, we have proceeded to the comparative examination of the two incriminations, as well as the presentation of more favorable criminal law variants in transitory situations. We have also expressed a critical opinion on the change of the marginal name operated by the legislator of the current Criminal Code, which seems to be inappropriate, if we relate to the tradition of Romanian law regarding the marginal name of this act. The novelties consist both in the examination of the offense in the light of the provisions of the new law, and in the manner of presenting the views expressed in the recent doctrine, both completing the judicial practice adopted by the courts in Romania. The work may be useful to students of law faculties, as well as to practitioners in the field.

Keywords: the constitutive content; the more favorable criminal law; critical views

1. Introduction

The offense of killing or injuring the newborn by the mother is provided in Title I of the Criminal Code in force, with the marginal name "Offenses against the person", Chapter III "Offenses committed against a family member."

According to the doctrine, "*This offense is a variant of murder or crimes against bodily integrity or health, subject to less severe special criminal treatment. Indeed, there are certain psycho-physiological states that, without equating to a state of unconsciousness and thus excluding the mother's mental capacity, are capable of explaining to a certain extent the killing or injury of the newborn child. Recognizing the existence of such a state, the legislator sanctioned more easily, in relation to crimes against life, body integrity or health, the act committed by the mother. The psycho-physiological state causes emotion, disorder, physiological and mental transformation to the mother, and may influence it in making a decision to kill her child.*" [1]

In another opinion it is argued that "In relation to the corresponding regulation of the Criminal Code of 1968 (crime of infanticide), heated discussions were generated in the doctrine on the legal nature of this act were generated. Thus, some authors have argued that this deed is an autonomous one, unrelated to the murder offense, with all the consequences that this finding on participation forms generates [2]. On the contrary, other authors have argued that it was nothing but a mitigated form of murder, determined by the quality of the active subject and by her psychic state (a mother in a state of distress caused by the process of childbirth) [3]. The latter is the majority view and the point we share. [4]

Another author claims that "in this crime, the New Criminal Code includes the crime of infanticide in Criminal Code since 1969, and it brings in addition *the acts of hitting or other*

violence, bodily harm. Injuries or death-related injuries by a mother in a state of disorder towards the newborn, also giving them a mitigating feature" [5].

Finally, another author believes that "*killing or bodily harm of a newborn child by a mother in a state of psychological disorder are acts that are committed not only because of depression in which the mother is who have not desired the birth of the child (childbirth), but also if the mother is in a state of psychological disorder that causes her to commit an act of violence against the newborn child (such as hitting or other violence, bodily injury or injuries causing death"* [6].

Therefore, in full agreement with the opinions promoted in the Romanian doctrine and presented above, we appreciate that being provided in the provisions of art. 200 of the Criminal Code the offense is the deed of a mother who, during the first 24 hours after birth, in a state of psychological disorder, kills the newborn or applies strokes or other acts of physical suffering, causing bodily injury or applies strokes or cause injuries to the newborn.

We note that by the wording, the legislator has criticized the art. 200 of the Criminal Code, two offenses, respectively, the killing of the newborn committed by the mother (art. 200, par. (1) of the Criminal Code] and the injury of the newborn committed by the mother (art. 200, par. (2) of the Criminal Code].

Both crimes are, in essence, attenuated variants of murder, hitting or other violence, bodily injury and injuries or death-related injuries committed in special conditions, caused by the psychological disorder in which the offense is active at the time of the incriminated act or inaction.

2. The Criminal Code in Force in Relation to the Previous Law

Thus the offense provided in art. 200, par. (1) of the Criminal Code has a correspondent in the Criminal Code of 1969, in the crime of infanticide stipulated in art. 177, with a different legal content.

Thus, in the new law the legislator also establishes a term, respectively, immediately after birth, but not later than 24 hours.

In the old text, the syntax was mentioned immediately after birth, without this being complemented by a certain term.

Another difference lies in the penalty limits which are different, in the sense that they are lower in the new law (one to five years imprisonment, compared to 2 to 7 years in prison in the previous law).

We appreciate that the most important change in the legal content of the offense is related to the renouncing of the law of the new Criminal Code to the express requirement in the previous text that the state of disorder is caused by birth.

Another distinction relates to acts of injury or other violence, bodily injury or death-causing or injuries committed on the newborn child by a mother in a state of psychological disorder immediately after birth, but no later than 24 hours, which were not incriminated in the previous law.

3. Preexisting Elements

3.1. The Legal Object

The *special legal object* of the offense referred to in paragraph (1) consists of the social relations related to the right to life of the newborn, while the *speciallegal object* of the offense provided for in par. (2) consists of social relationships relating to the integrity, health or even the life of the newborn.

In another opinion it is appreciated that the special legal object is "*the life of the newborn child and the social relations in relation to the right to life, namely the physical integrity or health of the newborn child and the social relationships in relation to them*" [5].

3.2. The Material Object

The *material object* of both offenses is the body of the newborn child.

3.3. The Subjects of the Offense

a) **The active subject** of both crimes is qualified in the sense that it can only be the mother of the newborn (who may be the natural mother or bearer, married or unmarried) who at the time of the act was in a state of *mental disorder*.

It has no legal relevance if the pregnancy is the result of a consensual sex or coercive (rape) relation.

As mentioned previously, the change in the legal content of the offense set forth in the new Criminal Code, which concerns the renunciation of the condition of mental disorder caused by birth, leads to the conclusion that other states of psychological disorder can be considered, which must be associated with pregnancy, birth or state after giving birth within the first 24 hours of birth.

In this respect, the recent doctrine emphasized that "*Unlike the 1969 Criminal Code, the new Criminal Code no longer provides for the condition of the disorder to be caused by birth, taking into account any states of mental disorder associated with pregnancy, birth, the first days of state after giving birth (for example, those caused by immediate rejection by the family of the child and mother, etc.)*" [5].

As the legislator does not come up with any other clarification, we believe that in terms of the *mental disorder* experienced by the mother at the time of the commission act, it can be caused both by pregnancy, childbirth, as well as by other events that can or not be related to the state of the mother.

In the majority of the doctrine and in the judicial practice adopted on the basis of the provisions of the previous law, it was admitted that participants in the crime of infanticide would be responsible for committing the crime of murder in plain or qualified form, and not for infanticide.

Taking into account the almost identical content of the two crimes (infanticide and injury or killing of the newborn committed by the mother), we also appreciate, as other authors, that all the controversies surrounding the punishment of the participants will be maintained also under the new provisions.

Thus, "*it is known that in relation to the previous law, opinions on the sanctioning of participants in childbirth, differ, as infanticide is considered as an autonomous crime or, on the contrary, a mitigated form of murder. In the opinion that infanticide is an autonomous offense, distinct from murder, it is considered that framing the deeds of the participants distinctly from the act of murder would be in disagreement with the principle of unity of offense, so that all participants must respond by reporting the act of infanticide. In the majority opinion that infanticide is a mitigated form of murder, it is argued that in the case of committing the deed, the mother must be reliable for childbirth, and the other participants for qualified murder, which is also shared by judicial practice"* [6].

According to the current legislation (article 200 of the Criminal Code), the quality of a mother is a personal circumstance of the author, who, under the law, is a cause of mitigation (circumstance). Because it is a personal circumstance, it cannot affect the participants as well, and they will be reliable for murder in a simple or qualified way.

In the case of the offense provided in paragraph (2), the participants will be responsible for the offenses of rape or other violence (article 193 of the Criminal Code), Bodily injury (article 194 the Criminal Code) or injuries or injuries causing death (article 195 of the Criminal Code) in relation to the consequence.

Please note, however, that in the case of this offense the co-author is not possible, in which case the participants may be instigators or accomplices.

b) Passive Subject

The passive subject of the offense is the newborn child who is killed or is being subjected to violence.
It is irrelevant if the victim was born with certain illnesses, it is important that he / she is alive when he / she exerts acts of violence against him / her.
In the event that a multiple task is considered, there will be more passive subjects, in which case a criminal contest will be held.

4. The Structure and Legal Content of the Offense
4.1. The Premise Situation
The premise situation is that there is a recent birth of a living child, which implies the existence of two cumulative conditions, namely: a woman gave birth to a living child and the victim must have the quality of newborn.
The doctrine of the second half of last century, when examining the crime of infanticide, one of the authors, referring to the situation premise stated: "The crime of infanticide cannot be committed without the pre-existence of a recent birth constituting specific situation premise.
a) A precondition for the premise is that the pregnant woman has given birth to a living child, because otherwise we cannot speak of murder and therefore of infanticide. The provision of art. 177 does not therefore apply if the infant was born dead or was killed during pregnancy.
The requirement of the law is that the baby was born alive it does not mean that he must be viable. The law does not therefore require the newborn to have a normal constitution that presumes it can live on, but it is sufficient that when he was killed he was alive.
b) The second condition for the existence of the premise is that the infant is a newborn. A newly born child is understood, as is apparent from the provision in art. 177, the infant in the medical range can be called "immediately after birth" and in which the child's birth marks persist on the child's body.
In the case of killing a child who can no longer be considered a newborn, the deed will constitute a murder (article 174)" [7].
While the previous examination takes into account the provisions of the old law, we believe that this is also the case with the new law.
4.2. The Constitutive Content
As in the content of art. 200 of the Criminal Code there are two offenses, regarding the constitutive content, we will proceed to the examination of both ways.

4.2.1. The Objective Side
In the case of the offense provided in par. (1), *the material element* of the objective side is made by an action or inaction that results in the killing of the newborn.
If the act is committed after a period longer than 24 hours after birth, the mother will be responsible for committing the offense of domestic violence as an aggravated way of committing the murder offense.
In this regard, it was decided in the judicial practice that the mother's abandonment of a three-week-old child in a CFR wagon, which resulted in his death, constitutes a crime of qualified murder rather than childbirth because the child was not newborn, and the defendant is not in a strong state of mental disorder [8].
Undoubtedly, in case of committing this act after the entry into force of the new Criminal Code, the deed will meet the constitutive elements of the offense of domestic violence.
The act of killing a newborn by the mother will also be retained if the newborn baby, although born alive, suffered from various conditions that subsequently led to death.
Thus, in the judicial practice it was decided that the court held that the fact that the baby was nonviable not relevant to the legal classification of the offense, especially since the defendant

did not know that the newborn had interstitial pneumonia and he will die within a shorter or longer time range [9].

If the deed is committed during the birth by the mother, the deed will meet the constitutive elements of the offense provided in art. 202, par. (1) of the Criminal Code.

In all cases, performing psychiatric forensic expertise is mandatory.

We appreciate that for the existence of the material element and the offense, it is necessary to meet cumulatively the following essential requirements:

a) the killing of the newborn child occurs immediately after birth, but not later than 24 hours after birth by *the newborn mother.* In the case where the second essential requirement is met (the mother is in a state of psychological disorder), the killing of the newborn child was committed immediately after birth, but after the 24-hour period has elapsed, the deed will meet the constitutive elements of the offense under examination, but those of the offense of domestic violence (article 199 of the Criminal Code).

Undoubtedly, in such a case, the subject may benefit from an attenuating circumstance, namely that provided for in the provisions of art. 75, par. (2) letter b) of the Criminal Code.

Similarly, in the recent doctrine, it was argued that "*If the action is committed after this interval, the text of incrimination in art. 199 of the Criminal Code, which regulates domestic violence [10]. For example, the defendant's deed who, about 3 weeks after giving birth, after making sure that there are no people in the area, threw his newborn daughter into a dumbbell for the selective storage of paper waste by inserting it through the narrow slit of about 25 cm, a slit 1.5 meters above the ground, constitutes the offense of domestic violence against a family member in the form of murder, for which, in the present case, given the personal circumstances of the author, ordered a 3-year sentence and suspension under its supervision* [11].

An eventual mother's disorder may be detained only as a concrete circumstance of committing the act, which may lead to a mitigation of the sanctioning treatment (for example, when, under art. 75, par. (2) letter b) of Criminal Code, the circumstance will be considered a mitigating judicial circumstance)" [12].

b) The second essential requirement is that at the time of the offense the mother of the newborn was in a *state of psychological disorder.*

Against the background of fundamental differences between the new and old regulations, in particular the removal from the legal content of the offense under consideration of the essential requirement that the newborn mother's action should occur in the context of a psychological disorder caused by childbirth in the recent doctrine, sustained by the judicial practice, there were envisaged two opposing views.

Thus, in a first opinion, it is argued that the notion of "psychic disorder" must be interpreted in the context of childbirth, and the second opinion, to which we advocate, also asserts that the notion itself must be interpreted extensively, and the psychological disturbance can be provoked by other events which have no direct connection with the process of birth.

In the argument of the first opinion it was sustained that the notion of "psychological disorder" "should be placed in biological parameters, and the text should be interpreted in a restrictive manner.

Thus, if it were considered that including the conflict relationship between the mother who gave birth and the father of the child could generate a state of disorder or that the social exclusion of the mother who gave birth to a child outside of marriage can in turn generate a mental disorder, the text of incrimination would become a real mechanism for mitigating criminal liability, for hypotheses that can be found with great difficulty in modern criminal systems. In other words, in this vision, the current text would provide mitigating treatment for hypotheses that are no longer regulated in the same way in any other criminal system. If, as we have already shown, in modern criminal law, the tendency is to completely eliminate this

attenuated treatment, interpreting the norm in the new Criminal Code in this manner would, in our opinion, unduly extend the applicability of the text.

In conclusion, we consider that the notion of "psychological disorder" should be interpreted in context with the rationale of incrimination of this deed, which, conceptually, has an exceptional character, at least in relation to the killing or injury "of a common law" of a newborn.

Another argument for this restrictive interpretation is that the text speaks of an action that must be committed within 24 hours of completing the birth. But if the deed were attenuated even when it was committed for socio-economic reasons, it would be difficult to understand why the legislator imposed this temporary conditioning. In our opinion, the provision of this interval suggests a causal relationship between the process of birth and the state of mental disorder that determines the actions of the mother.

In court practice, however, there are few cases where this offense is held; as a rule, the act qualifies as a mother's murder on her child (article 199 of the Criminal Code)" [12].

We do not agree with this opinion, due to the following considerations:

a) If the legislator of the new Criminal Code would have wanted the psychological disorder to be linked directly to birth, he would have retained the wording of the old law, namely *the mother in a state of disorder caused by birth*; by giving up this wording, the legislator of the new Criminal Code has imposed other situations that may generate a state of psychological disorder.

b) The interpretation of a text, either extensive or restrictive, must be done in accordance with the will of the legislator and not excluding it; with the waiver of the text of the old Criminal Code, the legislator also renounced at the possibility of sanctioning the deed only if the mother of the newborn proved to have acted in a state of psychological disorder caused by childbirth.

c) It is indisputable that the commission of this crime can be forbidden both in the case of a disorder caused by birth and in the situation in which the psychological disorder is determined by other circumstances, but which have a certain connection with the birth and even the existence of the newborn baby.

So in our opinion, not all *psychological disturbances* can be retained, but only those psychic disorders that have a certain connection with the process of birth or the subsequent evolution of the mother's birth situation.

When referring to those events linked to the process of birth, we include both the disturbances caused by the mother's suffering in the process of birth and other disorders that cannot be associated with the mother's suffering, but with other events circumscribed to the concrete situation of the mother in the family and society.

It is also important to note that the mother's mental state who has been giving birth must not be confused with the irresponsibility which is a cause of non-imputability, in which case the active subject will not be criminally reliable, and the act itself cannot be imputed to the mother.

In the recent doctrine, it was argued that "*By renouncing the above-mentioned condition (*the condition that the mother should be in a state of birth-related disorder – our adding), *the legislator sought to broaden the scope of this attenuated variant of killing. There can be considered, in addition to the disturbances directly caused by the process of childbirth, other states of psychological disorder, conditions related to the birth or emotional trauma generated by the social-family context in which the mother committing the act is in at the moment of birth. This legislative change, which was very good in my opinion, was prefigured by some courageous decisions in practice, whereby the state of the mother's disorder was detained in a broad sense, that went beyond the letter and spirit of the old incrimination*." [13]

In the same sense, another opinion argues that "*the legislator has experienced these difficulties of interpretation and, in the current Criminal Code (this new approach has also intervened due to the modification of the effects of attenuating circumstances, and it is no longer mandatory to lower the penalty below the special minimum in case of retaining these circumstances) changed the subjective condition that the mother had to fulfill, replacing the term "birth-related disorder" with "mental disorder". The latter notion, though obviously larger than that of "birth-related disorder", is not capable of encompassing any psychological disorder, but only those that make the condition of the pregnant woman or the state after giving birth, in psychological, physiological context, but also special. It is a condition that occurs only with the mother, not specific to the common psychic disorders that a person may suffer. In conclusion, it is a psychological disorder closely related (or perhaps even determined) to pregnancy and the process of childbirth as well as the implications that they have on the psychologically and socially pregnant woman. We consider that the psychological disturbances consisting of the emotional-affective manifestations caused by the conflicting or potentially conflicting states in which the mother who does not want the child, due to reasons related to the social context, to the community in which she is found, the subjective requirement imposed by the new Criminal Code for the crime of killing or injuring the newborn. An essential condition, however, is that the state of psychological disorder does not remove the responsibility of the mother, in which case we would find ourselves in the presence of a cause of non-imputability provided in art. 28 of the Criminal Code (irresponsibility)"* [1].

We appreciate there should be considered only those mental states that may be associated with pregnancy, birth, or state after giving birth, and no other mental states that have nothing to do with these states of the active subject.

Thus, a mother's confused mental state caused by a family quarrel on a subject other than pregnancy, childbirth or state after giving birth, cannot be held as a condition for meeting the constitutive elements of the offense under examination, the mother being responsible for murder or killing by fault, in the case of par. (1), and any other offenses or other violence, intentional or deliberate injury, or injuries or death-causing injuries in the case of paragraph (2) of art. 200 of the Criminal Code.

The *immediate consequence* consist in the death of the newborn child.

The *causal connection* between the action or inaction of the direct active subject and the consequence produced must be determined each time.

In the case of the offense provided in paragraph (2), *the material element* of the objective side, the *immediate consequence*, and the *causal connection* present elements of perfect identity with the offenses of hitting or other violence, bodily injury and injuries or death-causing injuries.

The difference between these offenses and the examined offense (which also gives them attenuated character) consists in the fact that the act or inaction is enforced on the newborn child immediately after birth or not later than 24 hours after birth by the mother in a state of psychological disorder.

4.2.2. The Subjective Side

In the case provided for in paragraph (1) the guilt form with which the active subject acts is intent in both forms.

Also, subjectively, it is necessary to find out the existence of a mental disorder, which may or may not be caused by birth.

In fact, the difference between the two regulations (as we have pointed out above) is that, unlike the old law, which stipulated that the state of psychological disorder was determined by birth, in the new regulation, the state of psychological disorder to be determined both by birth and by other causes.

Determining the causes that have caused mental disorder is of major importance in transient situations with regard to the application of more favorable criminal law, an institution that we will later examine.

If the offense is committed by fault, it shall retain the offense of killing by fault, and it is possible to ascertain the existence of the attenuating circumstance referred to in art. 75, par. (2), letter b) of the Criminal Code [14].

Every time, the state of disturbance must not affect the discernment, because in such a situation it is possible to retain the irresponsibility.

In the case where *it turns out that the mother, who murdered her newborn baby immediately after birth, did not act with the spontaneous intention determined by a state of disorder caused by childbirth, but had executed a decision taken before that moment, the committed act is to be classified as a crime of qualified murder, stipulated in art. 174, 175 letters c and d of the Criminal Code, and not as a crime of infanticide, provided in art. 177 of the Criminal Code* [15].

In judicial practice prior to the entry into force of the new Criminal Code, the Supreme Court, by means of a guidance decision, decided that: *1. For the suppression of the child's life by the mother to be considered a crime of infanticide within the meaning of art. 177 of the Criminal Code, it must result the kill, immediately after birth, it was committed by the mother in a state of disorder caused by birth. In order to prove that child suppression took place "immediately after birth", as well as the fact that the mother murdered her child while being in a state of birth-related disorder, besides other means of proof, it is necessary and a forensic expertise to prove that the mother acted under the circumstances in the actual circumstances of the act. If the forensic expertise was not carried out immediately after birth, the forensic expert shall, in his conclusions, also take into account the factual circumstances resulting from the criminal investigation or judicial investigation.*

2. The activities of the accomplice or instigator in suppressing the life of the newborn child, immediately after birth, by the mother who was in a state of birth-related disorder is considered to be accomplice or incitement to the crime of qualified murder (article 175, letter d, or, as the case may be, letters a or c of the same article), and not the crime of infanticide.

3. In the absence of circumstantial elements justifying the framing of the act as a crime of infanticide, the mother's activity of suppressing the life of the newborn child is to be framed in the provisions of art. 175, letters c and d of the Criminal Code. If it emerges from the evidence that the child's mother has acted intentionally, the circumstance of qualified murder and that provided for in letter a of art. 175 of the Criminal Code.

4. If the killing of the newborn was committed by another person, the mother's participation activity shall be framed as instigation, complicity or co-authorship of the offense provided by art. 175, letters c and d of the Criminal Code or letter a of the mentioned text, if it acted intentionally [16].

Although this decision took into account the provisions of the law in force at the time of passing the decision (1969 Criminal Code), it still remains topical.

In the case of the offense provided in paragraph (2), the form of guilt with which the active subject is acted is the same as in the offenses to which the offense is referred (strikes or other violence, bodily injury or injuries or death-related injuries), namely, direct or indirect intention and pretentiousness.

5. Forms, Ways, Sanctions

5.1. Forms

Although it is possible, the preparatory and attempts are not sanctioned by law.

Consumption of the offense has occurred at the time when the death of the newborn was caused or the injury required in par (2) of art. 200 of the Criminal Code.

5.2. Ways

The offense under examination presents two types of normative ways, which consist in killing or damaging the newborn committed by the mother, stating that within the par. (2) it shall be taken into consideration also hitting or other violence, bodily injury and death or injury.

5.3. Sanctions

For the offense provided in paragraph (1), the sanctions stipulated by the law shall be imprisonment from one to five years, and for the offense provided in par. (2) the special penalty limits are one month and 3 years, respectively.

6. Complementary Explanations

6.1. Link to other Offenses

The offense examined has direct links with the offenses provided in art. 188, 189 and 193-195 of the Criminal Code.

6.2. Some Procedural Aspects

As a rule, the jurisdiction in the first instance belongs to the court in whose district the offense was committed, except in cases where the active subject of the offense has a certain quality that may determine the competence of higher courts in grade.

The prosecution is carried out by the criminal investigation bodies of the judicial police under the supervision of the prosecutor.

7. The Legislative Precedents and Transitory Situations

7.1. The Legislative Precedents

The examined offense under the title of childbirth was also provided for in the previous laws of Romania, with certain peculiarities determined in particular by the evolution of criminal law. Thus, in the Criminal Code of 1865 the crime of infanticide is stipulated in art. 230, while in the Carol II Criminal Code this offense is stipulated in art. 465.

7.2. Transitory Situations. Applying the more Favorable Criminal Law

The existing differences between the two crimes (Criminal Code in force and the Criminal Code of 1969), which concern both the legal content and the limits of punishment, lead us to observe that in transitory situations it is necessary to identify and apply the more favorable criminal law.

In this context, we insist on the following favorable application of the more favorable criminal law:

a) when the mother's psychological disorder is determined by causes other than childbirth, we will find that in the previous law the deed meets the constitutive elements of the crime of murder or qualified murder, while, according to the new law, the deed falls within the provisions of art. 200 par. (1) of the Criminal Code; in this hypothesis, the more favorable criminal law will be the new law;

b) when the offense committed meets the constitutive elements of the crime of infanticide stipulated in art. 177 of the 1969 Criminal Code and the killing or injury of the newborn committed by the mother as provided in art. 200 par. (1) of the Criminal Code, as a rule, the more favorable criminal law will be the new law, which provides for lower minimum and maximum limits;

c) if killing of the newborn child by the mother occurs after the passing of the 24 hours, the deed may meet the constitutive elements of the crime of murder or qualified murder in the previous law and domestic violence under the new law; the more favorable criminal law may be any of them;

d) If the killing of the newborn child takes place after 24 hours from birth, according to the old law, the deed can meet the constitutive elements of the crime of infanticide, while,

according to the new law, the deed will constitute the offense of domestic violence; the more favorable criminal law will be the old law;
d) if the facts provided in the provisions of art. 193-195 are committed to the newborn baby immediately after birth by the mother in a state of psychological disorder, we notice that such incrimination under this name is not provided in the previous law; however, such an offense compels the constitutive elements of the offenses of rape or other violence, bodily injury, serious bodily injury or harassment or death-causing injuries (articles 180-183 of the 1969 Criminal Code); as a rule, the more favorable criminal law may be the new law, with the stipulation that according to the concrete circumstances of each individual offense and the court's direction to apply a penalty aimed at the special maximum or the special minimum, the old law may also be chosen.

8. Conclusions

The regulatory differences between the two incriminations (the 1969 Criminal Code and the Criminal Code in force) have already provoked two conflicting opinions about the main cause that causes the mother's mental disorder to kill her newborn baby.
Until a supreme court has given its decision either in an appeal in the interest of the law or by a prior ruling, such contrary opinions will continue to exist.
As a critical opinion, we appreciate that the legislator should have retained the marginal name of the offense, namely the infanticide, thus remaining within the perimeter of the Romanian law tradition.
In support of this opinion, we recall that in the Criminal Code from 1864 to art. 230 was predicted that "the infanticide is called the murder of his newly born child".
The marginal name of the offense is also retained in the Criminal Code Carol II, where art. 465 foresaw the mother who kills her natural child before the legal term of declaration has expired at the Civil Status Office, commits the crime of infanticide and is punished with a heavy dungeon for 3 to 5 years.
As a general conclusion, we consider it useful to keep this incrimination, even though as mentioned above, under another marginal name because it is intended to prevent the commission of such acts.
On the other hand, we appreciate as being useful the changes made by the legislator in the legal content of the offense.

BIBLIOGRAPHY

[1] Norel Neagu in Vasile Dobrinoiu, Ilie Pascu, Mihai Adrian Hotca, Ioan Chiș, Mirela Gorunescu, Costică Păun, Maxim Dobrinoiu, Norel Neagu, Mircea Constantin Sinescu, *Noul Cod penal, comentat, Partea specială, Ediția a III-a, revăzută și adăugită/The New Criminal Code, commented, Special edition, reviewed and added*, Ed. Universul Juridic, Bucharest, 2016, pp. 81, 85-86;
[2] I. Dobrinescu, *Infracțiunea de pruncucidere/Infanticide Offense*, in R.R.D. no. 11/1971, p. 58;
[3] Octavian Loghin, *Sancționarea participației în cazul pruncuciderii/Sanctioning the Participation in case of Infanticide*, in R.R.D no. 1/1973, p. 94;
[4] Sergiu Bogdan, Doris Alina Șerban, *Drept penal, Partea specială, Infracțiuni contra persoanei și contra înfăptuirii justiției/Criminal Law, Special part, Crimes against the person and against justice*, Ed. Universul Juridic, Bucharest, 2017, pp. 128;

[5] Mihail Udroiu, *Drept penal, Partea specială, Sinteze și grile, Ediția 3/The Criminal Law, Special Part, Syntheses and Grids*, 3rd Ed., C.H. Beck, Bucharest, 2016, pp. 73-74;
[6] Tudorel Toader in, George Antoniu, Tudorel Toader (coord.), George Antoniu, Versavia Brutaru, Constantin Duvac, Ion Ifrim, Daniela Iuliana Lămășanu, Ilie Pascu, Marieta Safta, Constantin Sima, Tudorel Toader, Ioana Vasiu, *Explicațiile Noului Cod Penal, VOL. III, art. 188-256/Explanations of the New Criminal Code*, Vol. III, art. 188-256, Academia Română, Institutul de Cercetări juridice, Ed. Universul Juridic, Bucharest, 2015, pp. 99, 100;
[7] Rodica Mihaela Stănoiu in, Vintilă Dongoroz (scientific advisor: Introduction of title III, the head and coordinator of the entire volume), Siegfried Kahane, Ion Oancea, Iosif Fodor, Nicoleta Iliescu, Constantin Bulai, Rodica Stănoiu, Victir Roșca, *Explicații Teoretice ale Codului Penal Român, vol. III, Partea specială/Theoretical Explanation of the Romanian Criminal Code, vol. III, Special part*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, Bucharest, 1971, p. 203;
[8] C.A. Bucharest, Criminal Section, decision no. 546/1999, in C.P.J.P. 1999, p. 120;
[9] C.SJ, Criminal Section, Decision no. 922/2003, available on www.legalis.ro;
[10] Georgiana Bodoroncea, Valerian Cioclei, Irina Kuglay, Lavinia Valeria Lefterache, Teodor Manea, Iuliana Nedelcu, Francisca Maria Vasile, *Codul penal, Comentarii pe articole, art. 1-446, Ediția 2, revizuită și adăugită/Criminal Code, Comments on articles, art. 1-446, Ed. 2, Revised and Added*, Ed. C.H. Beck, Bucharest, 2016, p. 416;
[11] C. Ap. Oradea, Criminal Decision no. 765/A of December 2, 2015, available on www.rolii.ro;
[12] Sergiu Bogdan, Doris Alina Șerban, *Drept penal, Partea specială, Infracțiuni contra persoanei și contra înfăptuirii justiției/Criminal Law, Special Part, Crimes Against the Person and against the Enforcement of Justice*, Ed. Universul Juridic, Bucharest, 2017, pp. 130, 132;
[13] Valerian Cioclei in, Georgiana Bodoroncea, Valerian Cioclei, Irina Kuglay, Lavinia Valeria Lefterache, Teodor Manea, Iuliana Nedelcu, Francisca Maria Vasile, *Codul penal, Comentarii pe articole, art. 1-446*, Ediția 2, revizuită și adăugită/Criminal Code, Comments on articles, art. 1-446, Ed. 2, revised and added, Ed. C.H. Beck, Bucharest, 2016, p. 559;
[14] Mihail Udroiu, *Drept penal, Partea specială, Sinteze și grile, Ediția 3/Criminal Law, Special Part, Syntheses and Grids*, 3rd Ed., Ed. Universul Juridic, Bucharest, 2016, p. 76;
[15] Supreme Court, Criminal Section, decision no. 2067/1977, R.D. P. no. 4/1978, p. 67, Vasile Papadopol, Mihai Popovici, *Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1976-1980/Alphabetical Repertoire of Judicial Practice in Criminal Matters for 1976-1980*, Scientific and Encyclopedic Ed., Bucharest, 1982, pp. 282-283;
[16] Plenum of the Supreme Court, Guidance Decision no. 2/1976, C.D. 1976, p. 44; R.D.D. no. 5/1976, p. 44, in Vasile Papadopol, Mihai Popovici, op. cit., pp. 332-333; Ion Rusu, Minodora-Ioana Balan-Rusu, in Alexandru Boroi (coordinator), Ion Rusu, Angelica Daniela Chirilă, Gina Livioara Goga, Ana-Alina Ionescu-Dumitrache, Minodora-Ioana Balan-Rusu, *Practică judiciară în materie penală, Drept penal. Partea specială/Judicial practice in criminal law, Criminal Law. Special Part*, Ed. Universul Juridic, Bucharest, 2014, pp. 111-112.

LEGAL MULTICULTURAL DIALOG BETWEEN TRADITION AND MODERNISM

Liviu Bogdan Ciucă
Prof., PhD, "Dunărea de Jos" University of Galaţi

Abstract:Legislative modifications have generated and are still generating various reactions on those called to interpret or enforce the law. In the case of deep, wide legislative reforms, this resistance is more present and stronger. Since this is a field where inertia and legal reflexes are realities, it is somehow natural to have a consistent resistance to the modifications in the matter. Our analysis is meant to offer the reader a comparative approach of the current for maintaining the national cultural legal identity and the modern current based on the law utility against the need to settle contemporary issues and the advantages of taking over from the legislative experiences of other states in the purpose of improving the national legislation. In this context, investigating the two significant moments of the Romanian civil code modification and revealing the reactions of the specialized environments, we propose conclusions regarding the utility of the multicultural legal dialog.

Keywords: tradition, modernism, legislation, multicultural

Observaţii generale

Plecând de la întrebări generale dar complexe prin însăşi răspunsurile ce sunt provocate, un articol scris de Costică Dumbravă în Revista Sfera Politicii[1] încearcă să clarifice "Care sunt sursele ideologiei diversităţii şi care sunt limitele aplicabilităţii ideilor multiculturaliste".

Limitându-se strict la spaţiul politic, autorul identifică multiculturalismul în dimensiunea sa filosofic-culturală, subliniind reorientarea spaţiului public cu scopul valorizării tuturor culturilor şi tuturor modurile de viaţă ce sunt prezente la un moment dat într-o societate, promovând şi provocând schimbul unor mentalităţi, abordări şi reflexe.

Aplicând această abordare la multiculturalismul juridic, putem aprecia că în acest caz ne aflăm în contextul creat de intersecţia tradiţiei juridice cu nevoia de reglementare a unor relaţii sociale, comerciale, publice sau private noi apărute în viaţa de zi cu zi a unei societăţi.

Această intersecţie a curentelor moderne şi tradiţionale poate fi întâlnită şi în cazul intersectării culturii juridice naţionale cu cultura juridică europeană sau internaţională.

Încercând să extragem câteva definiţii, putem aprecia şi noi că prin *cultură* înţelegem acel "complex întreg care include cunoştinţele, credinţele, arta, morala, dreptul, obiceiurile şi orice alte aptitudini şi deprinderi dobândite de om ca membru al societăţii".

Prin *dialogul intercultural* înţelegem "dialogul care urmăreşte întărirea respectului pentru diversitate culturală în contextul realităţii complexe a lumii de azi unde coexistă diferite identităţi culturale şi credinţe".

Prin *interculturalism* înţelegem, aprecierea şi valorizarea culturii proprii la care se adaugă respectul bazat pe o informare autentică şi pe construirea curiozităţii faţă de cultura etnică a celuilalt, iar *multiculturalitatea o* definim ca fiind "însumarea mai multor caracteristici, credinţe, convingeri şi orientări ale indivizilor, într-un spaţiu relativ restrâns. În acest sens, multiculturalitatea devine o formă de definire a identităţilor individuale şi, în aceeaşi măsură, de formare a solidarităţilor".

[1]Costică Dumbravă, *Multiculturalism şi democratie liberală*, publicat în Revista Sfera Politicii, nr.123-124, 2006;

În consecință „Diversitatea culturală" sau „multiculturalismul" se referă la "coexistenţa armonioasă şi interacţiunea diferitelor culturi"[2].

Aplicarea acestor definiții în sens larg la spațiul multicultural juridic este perfect valabilă.

Reforma legislativă, în contextul dialogului intercultural juridic

Reforma legislativă a fost și este momentul de relevare a dialogului multicultural juridic sau a lipsei acestui dialog. Aderarea la Uniunea Europeană a impus și în spațiul juridic, o serie de dezbateri privind nevoia de conservare a tradiției juridice naționale versus influențele europene în materie. Sistemul juridic național, atât prin profesioniștii practicanți, cât și prin teoreticieni și doctrinari, reprezintă un sistem cu inerție mare și rezistență la modificări de substanță. Cu cât reforma juridică este mai profundă și mai rapidă, cu atât conflictul între curente este mai puternic.

În România, modificarea codurilor de drept substanțial și cele de procedură au generat un prilej important de realizare a unui dialog juridic multicultural.

Dialogul multicultural juridic impune o abordare a confluenței dintre procedurile, temele și conceptele juridice cu tradiție sau cele noi apărute în societate la un anumit moment istoric dat. Această confluență de concepte și curente juridice poate fi întâlnită atât în plan național, cât și în plan european și internațional. În concret, dialogul se impune între curente juridice născute în momente diferite, sub influențe sociale, culturale sau politice diferite sau în același moment între curente juridice și abordări doctrinare ce își au izvorul în culturi juridice diferite ca spațiu național, situație determinată de tratate și convenții internaționale, aderarea la spațiul comunitar european sau nevoia de importare a unei norme juridice și a unor concepte juridice ce se impun pur și simplu ca urmare a dezvoltării societății.

Reforma Codului Civil și nevoia de dialog intercultural juridic

Orice reformă stârnește aprecieri sau naște contestări. Dacă avem în vedere reforma juridică, inerția puternică și imobilitatea celor mai multe dintre instituțiile statului generează o contrareacție puternică și greu de depășit. Cu toate acestea, există momente în istoria unei societăți care impun o asemenea schimbare și o asemenea mișcare de reformă cum este reforma legislației substanțiale precum cea care a impus în anul 2009 adoptarea Codului Civil, sub forma în care este aplicat astăzi.

Raportul anual de activitate al Ministerului de Justiţie pe anul 2010, anul premergător adoptării Codului Civil, precizează că reforma ce a avut în vedere Codul Civil, Codul penal, Codul de procedură civilă şi Codul de procedură penală, reprezintă de fapt o continuare a procesului de reformă legislativă şi a sistemului judiciar. Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă reprezintă expresia unui efort susţinut, desfăşurat pe parcursul mai multor ani, care a avut drept scop esenţial crearea în materia procesului civil a unui cadru legislativ modern care să răspundă pe deplin imperativelor funcţionării unei justiţii moderne, adaptate aşteptărilor sociale, precum şi necesităţii creşterii calităţii acestui serviciu public. Dispoziţiile noului Cod de procedură civilă urmăresc să răspundă unor deziderate actuale, precum accesul justiţiabililor la mijloace şi forme procedurale mai simple şi accesibile şi accelerarea procedurii, inclusiv în faza executării silite, actul normativ urmărind, în egală măsură, să răspundă şi exigenţelor de previzibilitate a procedurilor judiciare decurgând din Convenţia europeană pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale şi, implicit, din cele statuate în jurisprudenţa C.E.D.O.[3].

În acest context, amintim de indicele pregătirii pentru schimbare, indice care indică capacitatea guvernului sau a întreprinderilor private şi publice, a oamenilor şi societăţii civile de a anticipa, de a fi pregătiţi, de a gestiona şi de a răspunde la o gamă largă de schimbări.

[2] www.conexiuni-interculturale.ro;
[3] Raportul anual de activitate pe anul 2010 al Ministerului Justitiei, www.just.ro;

Începând din anul 2012 (Readiness Index CRI) şi-a început activitatea vizand 127 de state. Conform metodologiei de calculare care determină indicele, are în vedere peste 100 de variabile şi date secundare. Dacă analiza noastră privind reforma legislativă civilă în raport cu rezistenţa la reformă se structurează în raport cu cei trei piloni ai metodologiei de notare CRI în anul 2011 şi anume capacitatea de întreprindere, capacitatea Guvernului şi societăţii, precum şi capacitatea societăţii civile în ansamblu său, vom putea să determinam o imagine fidelă a reacţiilor şi contrareacţiilor generate de modificările legislative, respectiv nevoia de dialog juridic intercultural.

Apreciem că indicele de pregătire pentru schimbare este în relație directă cu nevoia de dialog intercultural. Forumurile de dezbatere, conferințele și analizele făcute de instituțiile statului, profesioniști și doctrinari generează ocazia unui astfel de dialog, cu scopul deplasării unor tradiții desuete sau orgolii greu de explicat.

Dacă în sens general capacitatea de întreprindere are în vedere capacitatea de acţiune a mediului privat şi a statului, cu referire la reforma legislativă, avem în vedere capacitatea statului dar şi a organizaţiilor profesionale, ale profesiilor liberale, ale judecătorilor şi procurorilor şi a personalului auxiliar din justiţie pentru realizarea unei schimbări și pentru a atinge scopul urmărit.

Cel de-a doilea pilon de calcul CRI vizează, la modul general, capacitatea Guvernului. Cu referire la reforma legislativă, ne referim la capacitatea instituţiilor de reglementare publice şi guvernamentale de a planifica strategii de guvernare în materie.

În privinţa celui de al 3-lea pilon care privește în termeni generici societatea şi capacitatea societăţii civile, în sensul strict al reformei legislative, avem în vedere capitalul uman, societatea civilă şi capacitatea de diseminare a informaţiilor.

Toti cei trei piloni indică fără tăgadă că reforma și acceptarea ei în domeniul legislativ este posibilă doar dacă este permis și acceptat dialogul intercultural.

Din pacate, depăşim o perioadă în care dialogul în societate este un concept imperfect sau, în cel mai bun caz, aplicabil parțial și insuficient.

În opinia noastră, dialogul intercultural este forma de îmbogățire reciprocă și nu un izvor de conflict sau o scenă a orgoliilor.

Trăim o perioadă marcată de profunde schimbări și dialogul intercultural se impune ca o soluție de identificare a soluțiilor utile rezolvării unor probleme ce par de nesurmontat.

În conformitate cu raportul KPMG Internaţional pe anul 2015, România ocupă locul 79[4] din perspectiva indicelui pregătirii pentru schimbare dintre toate ţările Europei de Est şi Asiei Centrale. Considerăm că, atât la nivel guvernamental, politic cât şi la nivelul formatorilor profesionali şi educaţionali, precum şi la cel al practicienilor dreptului, este o nevoie de a construi strategii de identificare în timp optim a nevoii de schimbare şi de realizare a acestei schimbări într-un mod util și transparent, bazându-se în primul rând pe dialogul multicultural juridic.

Concluzii

Această lucrare dorește doar să sublinieze importanța dialogului multicultural în materia reformei juridiceprovocând pe cei în drept să construiască viitorul în materie, concentrându-se pe dialog și valoarea multiculturală juridică, reușind să reziste tentației de a se concentra pe ceea ce ne desparte. De multe ori s-a dovedit că ceea ce ne desparte poate fi valorificat pozitiv, dacă suntem dominați de buna intenție și de nevoia de normă utilă. Amintim în acest context că norma utilă este cea care răspunde direct si eficient la o nevoie concretă din viața reală.

[4] www.kpmg.com;

Nevoia de dialog multicultural se relevă în lipsa acestuia şi ca urmare a unor poziţii contrare şi de blocaj ce apar între susţinătorii diferitelor curente juridice. Reforma legislaţiei civile din perspectiva Codului Civil, a apariţiei şi a modificărilor acestuia, indiferent că ne referim la momentul 1864 sau la cel din 2009, arată că în ambele momente au existat contestatari dar şi admiratori ai demersului. Aplicând un arc în timp, vom constata că aceleaşi critici au fost aduse proiectului de reformă şi că inspiraţia din legislaţia altor state a reprezentat atât punctul vulnerabil cât şi punctul forte al demersului, în funcţie de curentul susţinut.

Credem că într-un mod extrem de sugestiv, putem expune valenţele pozitive ale dialogului juridic multicultural, folosindu-ne de cele spuse de Vicent Hubert, citat de Ministrul Justiţiei Mihai Popoviciu în anul 1933 în prefaţa proiectului de modificare a Codului Civil[5] „legiuitorul care nu va ţine necontenit seama de legislaţia străină, este expus să se condamne la o îngustime de vederi şi la o imobilitate supărătoare. Popoarele ca şi indivizii au nevoie să iasă din ele înseşi şi să se amestece în viaţa universală. Legea nu trebuie sa devină un zid chinezesc".

Este firesc ca atunci când vorbim de generaţii diferite, de instituţii cu inerţie mare să luăm în calcul un indice mare de rezistenţă la schimbare, respectiv la refoma legislativă dar după cum spunea eminentul jurist elveţian Vicent Hubert, mai sus citat, "cei care nu ştiu să se adapteze sunt condamnaţi la izolare". Pentru a gestiona cu eficienţă şi înţelepciune orice reformă, este nevoie să identificăm, folosind dialogul, nevoia de schimbare, schimbările socio-economice şi cele juridice. "Să stabilim strategii de adaptare şi de implementare şi nu în ultimul rând să provocăm schimbarea pentru a nu ne lăsa surprinşi de reformă"[6].

BIBLIOGRAPHY

Liviu-Bogdan Ciucă, *The Preparing Index for Legislative Change and Reform*, publicat în volumul Conferinţei "Discourse as a form of multiculturalism in literature and communication", Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, 2015.
Costică Dumbravă, *Multiculturalism şi democratie liberală,* publicat în Revista Sfera Politicii, nr.123-124, 2006.
Raportul anual de activitate pe anul 2010 al Ministerului Justitiei, www.just.ro.
www.kpmg.com
www.conexiuni-interculturale.ro

[5] În anul 1933 s-a încercat modificarea Codului Civil, dar proiectul susţinut de Ministru Justiţiei Mihai Popoviciu nu a fost niciodată aplicat;
[6] Liviu-Bogdan Ciucă, *The Preparing Index for Legislative Change and Reform*, publicat în volumul Conferinţei "Discourse as a form of multiculturalism in literature and communication", Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, 2015.

THE TRANSFER OF PROCEDURES IN THE PENAL FIELD – TEMPORARY IMPEDIMENT FOR THE PUTTING INTO MOVEMENT OF THE PENAL ACTION

Anca Lelia Lorincz, Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" Police Academy, Bucharest and Corina Maria Tudor, PhD Student

Abstract: By reconfiguring the category of criminal cases that prevent the commencement and exercising of criminal proceedings, the current Romanian Code of Criminal Procedure adds a new case: "there was a transfer of proceedings with another state, according to the law".
The transfer of criminal proceedings is a form of international judicial cooperation in criminal matters regulated in our legislation by Law no.302/2004 and justified by the need to cooperate with the judicial authorities from different states for the prevention and combating of the criminal phenomenon. However, some legislative amendments (most recent in 2013), which give us some consideration regarding the current regulation of the transfer of proceedings, including some aspects of judicial practice, have been raised in this area.

Keywords: transfer of procedures; international judicial cooperation in criminal matters; trial; criminal proceedings; the current Code of Criminal Procedure

Față de reglementarea din Codul de procedură penală de la 1968, în actualul Cod de procedură penală (Legea nr.135/2010[1]) este regândită sfera cazurilor care împiedică punerea în mişcarea şi exercitarea acţiunii penale[2], printre altele prin adăugarea unui nou caz: „a intervenit un transfer de proceduri cu un alt stat, potrivit legii" (art.16 alin.1 lit.j).

Reprezentând o cauză care înlătură aptitudinea funcțională a acțiunii penale, deci un impediment pentru punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale[3], transferul de proceduri în materie penală este una dintre formele de cooperare judiciară internațională în materie penală reglementată, în legislația noastră, prin Legea nr.302/2004[4].

În relaţiile între statele membre ale Uniunii Europene, această formă de cooperare judiciară în materie penală este reglementată de Convenţia europeană privind transferul de proceduri în materie penală, adoptată la Strasbourg, pe 15 mai 1972.

În condiţiile prevăzute în Titlul IV al Legii nr.302/2004 (art.123 – art.129)[5], atunci când are motive întemeiate să creadă că într-un alt stat se desfăşoară proceduri penale cu privire la aceleaşi fapte sau fapte conexe şi care implică aceeaşi persoană, procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală sau instanţa de judecată poate contacta autoritatea competentă a celuilalt stat, direct sau, în cazul statelor care nu sunt membre ale Uniunii Europene, prin intermediul autorităţii centrale competente potrivit legii, pentru a-i confirma existenţa unor astfel de proceduri paralele, în vederea iniţierii consultărilor. În cazul în care

[1] Legea nr.135/2010, publicată în M.Of. nr.486/15 iulie 2010, cu modificările şi completările ulterioare, intrată în vigoare la 1 februarie 2014
[2] Expunerea de motive la proiectul Noului Cod de procedură penală, *www.just.ro*
[3] A. L. Lorincz, *Drept procesual penal(conform noului Cod de procedură penală)*, vol. I, Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2015, p.63
[4] Legea nr.302/2004 privind cooperarea judiciară internaţională în materie penală, republicată în M.Of. nr.377/31 mai 2011, cu modificările și completările ulterioare
[5] dispoziţii modificate prin Legea nr.224/2006 (publicată în M.Of. nr.534/21 iunie 2006), prin Legea nr.222/2008 (publicată în M.Of. nr.758/10 noiembrie 2008) și prin Legea nr.300/2013 (publicată în M.Of. nr.772/11 decembrie 2013)

organul judiciar român nu deţine nicio informaţie în acest sens, în relaţia cu statele membre ale Uniunii Europene, identificarea autorităţii competente care ar trebui să fie contactată se realizează cu ajutorul punctelor naţionale de contact la Reţeaua Judiciară Europeană desemnate la nivelul Ministerului Public sau al Ministerului Justiţiei, după caz. În acest scop, autorităţii străine îi sunt furnizate, cel puţin, următoarele informaţii[6]:

a) o descriere a faptelor şi circumstanţelor care fac obiectul procedurii penale desfăşurate;

b) toate informaţiile relevante privind identitatea persoanei cercetate şi, dacă este cazul, a persoanelor vătămate;

c) stadiul procedurii penale;

d) informaţii privind arestarea preventivă sau reţinerea persoanei cercetate, dacă este cazul.

Potrivit legii, constituie motive întemeiate inclusiv următoarele cazuri:

● persoana cercetată invocă, oferind informaţii în acest sens, faptul că este subiectul unor proceduri penale cu privire la aceleaşi fapte sau fapte conexe într-un alt stat; sau

● o cerere de cooperare judiciară internaţională în materie penală formulată de un alt stat indică existenţa posibilă a unor astfel de proceduri penale paralele; sau

● organele poliţieneşti deţin informaţii în acest sens.

Această procedură (prevăzută la alin.1 al art.123 din Legea nr.302/2004) nu se aplică atunci când autorităţile competente care desfăşoară proceduri paralele au fost deja informate prin orice alte mijloace.

Atunci când se stabileşte existenţa unor proceduri paralele, procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală sau instanţa de judecată competentă iniţiază consultări directe sau prin intermediul Eurojust ori, în cazul statelor care nu sunt membre ale Uniunii Europene, prin intermediul autorităţii centrale competente potrivit legii. Scopul consultărilor este acela de a se ajunge la un consens cu privire la orice soluţie eficientă menită să evite consecinţele negative care ar putea decurge din astfel de proceduri paralele, ceea ce, după caz, poate conduce şi la exercitarea şi continuarea unei proceduri penale unice fie în statul român, fie într-un alt stat.

Atât timp cât consultările directe sunt în desfăşurare, autorităţile competente implicate se informează reciproc cu privire la măsurile importante luate în cadrul procedurilor.

Cererile formulate de către autorităţile altor state în vederea confirmării existenţei unor proceduri paralele se soluţionează de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie sau de către instanţa pe rolul căreia se află cauza. Exceptând cazul în care prin furnizarea acestora s-ar putea aduce prejudicii unor interese naţionale fundamentale în materie de securitate sau care ar putea pune în pericol siguranţa persoanelor, autorităţilor străine li se comunică, într-un termen rezonabil, cel puţin următoarele informaţii:

► dacă sunt în desfăşurare sau au fost desfăşurate proceduri penale cu privire la unele sau toate aceleaşi fapte sau la fapte conexe care fac obiectul procedurilor penale la care se face referire în cererea transmisă de autoritatea străină şi dacă aceleaşi persoane sunt implicate;

► în cazul în care sunt în desfăşurare sau au fost desfăşurate proceduri penale, datele de contact ale autorităţii competente; şi

► stadiul respectivelor proceduri sau, în cazul în care a fost pronunţată o hotărâre definitivă, natura respectivei hotărâri definitive.

Astfel, autorităţile judiciare române pot solicita autorităţilor competente ale altui stat iniţierea unei proceduri penale sau continuarea acesteia, atunci când exercitarea de către statul străin solicitat serveşte intereselor unei bune administrări a justiţiei sau favorizează, în caz de condamnare, reintegrarea socială şi sunt incidente unul sau mai multe din următoarele cazuri:

a) persoana cercetată are reşedinţa obişnuită în statul solicitat;

[6] art.123 alin.1 din Legea nr.302/2004

b) persoana cercetată este cetăţean al statului solicitat sau dacă acest stat este statul său de origine;

c) persoana cercetată execută sau urmează să execute o pedeapsă privativă de libertate în statul solicitat;

d) persoana cercetată face obiectul, în statul solicitat, al unei cercetări penale pentru aceeaşi faptă sau fapte conexe;

e) transferul este justificat prin interesul de a descoperi adevărul şi, mai ales, dacă elementele de probă cele mai importante se găsesc în statul solicitat;

f) executarea unei eventuale hotărâri de condamnare în statul solicitat este susceptibilă să amelioreze posibilităţile de reintegrare socială a condamnatului;

g) prezenţa persoanei cercetate la audieri în procedurile penale instrumentate de autorităţile judiciare române nu poate fi asigurată, chiar şi atunci când ar exista posibilitatea audierii prin videoconferinţă, însă poate fi asigurată în statul solicitat;

h) o eventuală hotărâre de condamnare nu ar putea fi pusă în executare în România, chiar şi atunci când ar exista posibilitatea formulării unei cereri de extrădare sau emiterii unui mandat european de arestare, statul solicitat fiind în măsură să o facă;

i) inculpatul a fost condamnat definitiv în România, sunt incidente unul sau mai multe din cazurile prevăzute la lit.a-h, iar statul român nu poate pune în executare hotărârea de condamnare, chiar având deschisă calea extrădării sau a mandatului european de arestare, iar statul solicitat nu acceptă, ca principiu, executarea unei hotărâri străine de condamnare sau a refuzat punerea în executare a hotărârii de condamnare date de instanţa străină.

În acest sens, în practica judiciară recentă[7] s-a apreciat, ca temei al admiterii propunerii de transfer al procedurii penale, faptul că un asemenea transfer serveşte intereselor unei bune administrări a justiţiei, întrucât extrădarea sau predarea ar fi refuzată în cazul formulării unei cereri sau al emiterii unui mandat european de arestare, iar, având în vedere particularităţile cauzei, prezenţa făptuitorului la cercetarea penală nu poate fi asigurată, această prezenţă fiind posibilă în statul solicitat.

În speţă, la data de 13.01.2014, pe rolul Judecătoriei Buftea, Secţia penală, a fost înregistrată propunerea de transfer de proceduri penale către autorităţile din Federaţia Rusă formulată de Parchetul de pe lângă Judecătoria Buftea, în temeiul art.123 şi art.125 din Legea nr.302/2004, cu privire la numitul K.Y., cercetat sub aspectul săvârşirii infracţiunii de ucidere din culpă (art.178 alin.1 şi 2 C.pen. de la 1968[8]).

În motivarea propunerii parchetului s-a arătat că, în condiţiile trimiterii în judecată (prin rechizitoriul din data de 29.03.2007) a inculpatului cetăţean rus K.Y. pentru săvârşirea infracţiunii de ucidere din culpă, acesta a formulat o cerere (înregistrată la Judecătoria Buftea la data de 19.09.2007) prin care a solicitat transferul cauzei la Procuratura Federaţiei Ruse. Inculpatul a precizat, în cererea formulată, că se află şi locuieşte permanent în Federaţia Rusă şi, potrivit art.12 din Codul penal al Federaţiei Ruse, cetăţenii ruşi care au săvârşit fapte penale în afara teritoriului Federaţiei Ruse sunt supuşi răspunderii penale conform Codului penal al Federaţiei Ruse. S-a mai invocat şi Tratatul între Republica Populară Română (succesor în drepturi România) şi Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste (succesor în drepturi Federaţia Rusă), privind acordarea asistenţei juridice în cauzele civile, familiale şi penale, care, în art.55, stipulează că un cetăţean rus nu poate fi extrădat.

În condiţiile în care, la termenul din data de 10.12.2007, Judecătoria Buftea a dispus efectuarea unei comisii rogatorii pentru audierea inculpatului, însă, autorităţile ruse nu au dat curs acestui demers, instanţa (la data de 14.10.2011) a constatat că urmărirea penală a fost

[7] Încheierea nr.12 din 19.02.2014, dosar nr.702/94/2014, Judecătoria Buftea, *portal.just.ro/94/SiteAssets/SitePages*

[8] Codul penal, adoptat în 1968, republicat în M.Of. nr.65/16 aprilie 1997, cu modificările şi completările ulterioare

efectuată cu încălcarea dispoziţiilor procesual-penale referitoare la competenţă, reţinând, în principal, că urmărirea penală trebuia efectuată de autorităţile din Federaţia Rusă şi a restituit cauza parchetului.

Prin urmare, în speţă, Parchetul de pe lângă Judecătoria Buftea a sesizat instanţa cu propunerea de transfer de procedură către autorităţile judiciare din Federaţia Rusă, iar instanţa, reţinând îndeplinirea condiţiilor prevăzute de Legea nr.302/2004, a dispus transferul procedurilor penale.

Aşadar, ca procedură, transferul procedurii penale se solicită în baza hotărârii instanţei căreia i-ar reveni competenţa să soluţioneze cauza în primă instanţă, dacă procedura se referă la activitatea de urmărire penală sau a instanţei pe rolul căreia se află cauza, dacă procedura se referă la activitatea de judecată.

În acest sens, la propunerea procurorului care efectuează sau supraveghează urmărirea penală sau din oficiu, dacă sunt îndeplinite condiţiile prevăzute de lege, instanţa dispune, prin încheiere motivată, transferul procedurii penale. În situaţia transferului urmăririi penale, propunerea procurorului care efectuează sau supraveghează urmărirea penală se soluţionează în camera de consiliu, fără citarea părţilor. Prezenţa procurorului este obligatorie.

Încheierea prin care se dispune transferul procedurii penale poate fi atacată cu contestaţie. Termenul de contestaţie este de 5 zile şi curge de la pronunţare. Dosarul va fi înaintat instanţei ierarhic superioare în termen de 5 zile, iar contestaţia se judecă în termen de 30 de zile de la înregistrarea cauzei. Contestaţia este suspensivă de executare.

Încheierea prin care se dispune transferul procedurii, rămasă definitivă, suspendă termenul de prescripţie a răspunderii penale, precum şi continuarea procedurii penale începute, sub rezerva actelor şi demersurilor cu caracter urgent.

Se observă faptul că această situaţie reprezintă şi un caz se suspendare a urmăririi penale, în temeiul art.312 alin.2 C.proc.pen. (existenţa unui impediment legal temporar pentru punerea în mişcare a acţiunii penale faţă de o persoană), dacă acţiunea penală nu a fost pusă în mişcare.

Cererea de transfer al procedurii se formulează de către procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală ori de către instanţă, după caz, şi se transmite Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie sau Ministerului Justiţiei, însoţită de copii certificate de către un magistrat român competent ale tuturor actelor de procedură, cu excepţia cazului în care statul străin solicită transmiterea originalului dosarului.

În cazul în care nu se transmite statului solicitat, originalul dosarului se arhivează. În cazul în care transmite originalul, o copie certificată a dosarului se păstrează în arhivă. Restituirea originalului se solicită în situaţia în care urmărirea penală ori judecata nu este preluată de statul solicitat.

Ministerul Justiţiei sau Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, după caz, asigură transmiterea cererii de transfer a procedurii penale pe una din căile prevăzute de lege.

Până la primirea deciziei statului solicitat cu privire la cererea de transfer de proceduri penale, procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală sau instanţa, după caz:

- poate efectua orice acte de cercetare penală, cu excepţia trimiterii în judecată a inculpatului sau punerii în executare a unei sancţiuni împotriva persoanei cercetate. Procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală sau instanţa informează, în scris, statul solicitat, cu privire la actele sau măsurile dispuse ulterior transmiterii cererii;
- poate retrage oricând cererea de transfer de proceduri penale.

Dreptul de urmărire penală şi de executare este redobândit de autorităţile judiciare române atunci când:

a) statul solicitat informează că nu va iniţia niciun demers cu privire la cererea de transfer de proceduri penale sau că nu acceptă o astfel de cerere;

b) statul solicitat informează că revocă acceptarea cererii de transfer de proceduri penale;

c) statul solicitat comunică decizia sa de a nu începe sau de a înceta procedurile penale.

Aceasta înseamnă că dispoziţia de stingere a acţiunii penale în cazul unui transfer de proceduri în cursul urmăririi penale nu este definitivă[9]. De altfel, şi potrivit art.16 alin.2 C.proc.pen., în cazurile prevăzute la alin.1 lit.e şi j, acţiunea penală poate fi pusă în mişcare ulterior, în condiţiile prevăzute de lege. Aceasta înseamnă că, dacă, ulterior stingerii acţiunii penale, este îndeplinită condiţia prevăzută de lege necesară pentru punerea în mişcare a acţiunii penale sau autorităţile judiciare române redobândesc dreptul de a începe sau relua procedurile penale, acţiunea penală poate fi pusă în mişcare.

Transmiterea cererii de transfer de proceduri penale prelungeşte termenele de prescripţie a răspunderii penale cu 6 luni.

În caz de condamnare, hotărârea pronunţată de statul solicitat se înscrie în cazierul judiciar şi produce aceleaşi efecte ca şi când ar fi fost pronunţată de o instanţă română.

Totodată, Legea nr.302/2004 conţine şi dispoziţii privind preluarea urmăririi sau a procedurii penale. Astfel, orice cerere de preluare a procedurii penale adresată de un stat străin parchetelor sau instanţelor române se înaintează, după caz, Ministerului Justiţiei sau Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie.

Atunci când infracţiunea a fost săvârşită pe teritoriul României, cererile de preluare a urmăririi penale sau a judecăţii se soluţionează, după caz, de parchetele de pe lângă curţile de apel sau curţile de apel în circumscripţia cărora se află locul unde a fost săvârşită fapta sau a fost identificată persoana cercetată ori locuieşte persoana vătămată. Atunci când infracţiunea a fost săvârşită în străinătate, cererile de preluare a urmăririi penale sau a judecăţii se soluţionează, după caz, de parchetul de pe lângă curtea de apel în a cărui circumscripţie locuieşte făptuitorul sau de curtea de apel. Dacă acesta nu are domiciliul şi nici nu locuieşte în România, soluţionarea cererii este de competenţa Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Bucureşti sau a Curţii de Apel Bucureşti, după caz. Cererile de preluare a urmăririi penale care privesc fapte care, potrivit legii, sunt de competenţa Direcţiei de Investigare a Infracţiunilor de Criminalitate Organizată şi Terorism sau a Direcţiei Naţionale Anticorupţie, se soluţionează de către acestea.

Procurorul general competent sau procurorul desemnat de acesta dispune asupra urmării date cererii în conformitate cu dispoziţiile Codului de procedură penală.

Cererea de preluare a judecăţii se transmite de Ministerul Justiţiei parchetului de pe lângă curtea de apel competentă să o soluţioneze. Procurorul general competent sesizează curtea de apel cu propunerea de admitere sau respingere a cererii.

Odată învestită cu o cerere de preluare a judecăţii, curtea de apel competentă dispune prin încheiere motivată asupra admisibilităţii cererii. Încheierea este supusă contestaţiei, în termen de 5 zile de la pronunţare.

În cazul în care cererea a fost considerată admisibilă, judecata continuă potrivit dispoziţiilor Codului de procedură penală.

Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie sau Ministerul Justiţiei informează autorităţile statului solicitant în ceea ce priveşte admiterea sau respingerea cererii de transfer de proceduri penale.

Astfel, în practica judiciară[10] s-a apreciat că nu există cazul de preluare a procedurii, aşa cum este reglementat în art.128 și următoarele din Legea nr.302/2004, când autoritatea judiciară străină, prin comisie rogatorie adresată direct autorității judiciare române, a solicitat, printre altele, și realizarea transferului la autoritatea străină solicitantă a dosarului de urmărire

[9] A. L. Lorincz, *op. cit.*, p.69

[10] Încheierea nr.781 din 04.05.2017, dosar nr.12396/212/2017, Judecătoria Constanța, *portal.just.ro/212/SitePages*

penală instrumentat de autoritățile judiciare din România, pentru a fi introdus în procedurile aflate în curs de desfășurare în autoritatea străină.

În concret, la data de 02.05.2017, pe rolul Judecătoriei Constanța, Secția penală, a fost înregistrată propunerea de a efectua transferul de procedură penală în Regatul Spaniei, formulată de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Constanța, în temeiul art.123, art.124 lit.d și e și art.125 în referire la art.11 din Legea nr.302/2004, față de numiții J.T.O. și A.C.I., cercetați sub aspectul comiterii infracțiunii continuate de contrabandă calificată cu țigări (art.270 alin.3 raportat la art.274 din Legea nr.86/2006 privind Codul Vamal al României[11], cu aplicarea art.35 alin.1 C.pen.[12]).

În motivarea propunerii parchetului s-a arătat că, în data de 04.04.2016, cauza penală a fost înregistrată la Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Constanța, ca urmare a preluării de la Parchetul de pe lângă Judecătoria Constanța, în temeiul art.325 alin.1 C.proc.pen. și a dispoziției Procurorului General al Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Constanța.

În data de 27.03.2017, autoritățile din Regatul Spaniei, invocând Convenția europeană privind asistența judiciară în materie penală între statele membre ale Uniunii, adoptată la Bruxelles, pe 29 mai 2000, au transmis direct, prin email, parchetului o cerere de asistență judiciară în materie penală impotriva cetățenilor români J.T.O și A.C.I., în calitate de autori ai infracțiunilor de contrabandă cu țigări și droguri toxice, aderare la organizație sau grup criminal și spălare de bani, solicitându-se, printre altele, realizarea transferului de procedură la autoritățile judiciare din Regatul Spaniei a tuturor evidențelor obținute în România, întrucât au fost emise mandate europene de arestare pe numele inculpaților, precum și transmiterea întregului dosar de urmărire penală pentru a fi tradus în limba spaniolă și introdus în procedurile aflate în curs de desfășurare în Spania (solicitare ce face obiectul unei cereri în completare formulată de autoritățile spaniole in data de 19.04.2017).

În plus, în propunerea parchetului s-a arătat că solicitarea transferului procedurii penale în referire la întregul dosar de urmărire penală către autoritatea judiciară din Regatul Spaniei este justificată, având în vedere incidența dispozițiilor art.124 alin.1 lit.d și e din Legea nr.302/2004, întrucât persoanele solicitate de autoritățile judiciare din Regatul Spaniei fac obiectul unei cercetări penale pentru aceeași faptă, respectiv contrabandă cu țigări, consumată pe teritoriul Regatului Spaniei, iar pe teritoriul României nu au fost descoperite, în prezenta cauză, țigări de contrabandă.

Totodată, în susținerea propunerii, organul de urmărire penală a apreciat că sunt incidente dispozițiile art.123, art.124 și art.125 și nu dispozițiile art.128 și următoarele din Legea 302/2004, deoarece autoritatea judiciară din Regatul Spaniei nu a adresat autorităților române o cerere de preluare a procedurii penale, ci prin comisia rogatorie transmisă direct Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Constanța, a solicitat la capitolul ”Alte proceduri”, „să se realizeze transferul la autoritatea judiciară din Regatul Spaniei al tuturor evidențelor obținute în România în legătura cu dosarul condus de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Constanța (România)”, pentru a fi introduse în procedurile aflate în curs de desfășurare în Spania, iar transferul procedurii penale privind dosarul de urmărire penală din România este de natură să completeze procedurile din Spania.

Propunerea parchetului a fost justificată și de faptul că, în data de 21.04.2017, Judecătoria Constanța, cu prilejul soluționării unei prime cereri de transfer a procedurii penale, formulată în data de 20.04.2017, a admis excepția necompetenței materiale a judecătoriei invocată din oficiu și a dispus declinarea competenței de soluționare a cererii în favoarea Curții de Apel Constanța, apreciind că instanța sesizată este necompetentă să soluționeze cererea fomulată în

[11] Legea nr.86/2006 privind Codul vamal al României, publicată în M.Of. nr.350/19 aprilie 2006, cu modificările și completările ulterioare

[12] Legea nr.286/2009 privind Codul penal, publicată în M.Of. nr.510/24 iulie 2009, cu modificările și completările ulterioare

raport de prevederile art.128 din Legea nr.302/2004 şi că nu sunt incidente dispoziţiile art.125 din aceeaşi lege, pentru că autoritatea solicitantă este un stat străin, respectiv Regatul Spaniei[13]. La rândul ei, Curtea de Apel Constanța, Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie, a constatat necompetența funcțională în soluționarea cererii și a dispus scoaterea cauzei de pe rolul instanței și trimiterea ei la parchet, spre competentă soluționare.[14]

Pentru toate aceste considerente, Judecătoria Constanța a constatat că transferul procedurii penale, în dosarul de urmărire penală al Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Constanța, este legal și justificat prin interesul de a descoperi adevărul, precum și prin faptul că elementele de probă cele mai importante se găsesc în statul solicitat și a admis cererea, dispunând transferul procedurii penale efectuată în dosar către autoritățile judiciare spaniole[15].

Aşadar, în această situaţie din practica judiciară, se constată că autoritățile judiciare române au avut calitatea de parte solicitantă, instanța de judecată dispunând transferul procedurii penale către autoritățile judiciare spaniole, în conformitate și cu cerințele comisiei rogatorii pe care acestea au adresat-o direct.

Prin Legea nr.300/2013 au fost adăugate dispoziţii privind iniţierea procedurilor penale la sesizarea autorităţilor unui stat străin, respingerea cererii de preluare sau iniţiere a procedurilor penale și revocarea acceptării cererii.

Astfel, sesizarea autorităţilor altor state, cu privire la săvârşirea unei fapte, în vederea iniţierii de către statul român a procedurilor penale, se soluţionează de organul judiciar român competent, în conformitate cu dispoziţiile Codului penal şi ale Codului de procedură penală.

În cazul unei fapte săvârşite pe teritoriul României, plângerea depusă la autorităţile competente ale statului al cărui rezident este persoana vătămată se primeşte de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie şi se soluţionează de către organul judiciar competent potrivit legii române.

Cererea statului străin de preluare sau iniţiere a procedurilor penale se respinge dacă exercitarea urmăririi penale este contrară principiului *non bis in idem* sau dacă, la data menţionată pe cerere, prescripţia răspunderii penale este împlinită potrivit legii române.

Totodată, cererea statului străin de preluare sau iniţiere a procedurilor penale poate fi respinsă, în tot sau în parte, în următoarele cazuri:

a) motivul pe care se bazează cererea nu este justificat;

b) făptuitorii sunt necunoscuţi;

c) persoana cercetată nu are reşedinţa obişnuită în România;

d) persoana cercetată nu este cetăţean român şi nu avea reşedinţa obişnuită pe teritoriul României în momentul săvârşirii faptei;

e) infracţiunea în legătură cu care se solicită urmărirea are un caracter politic sau este o infracţiune pur militară ori pur fiscală;

f) există motive serioase să se creadă că cererea de urmărire penală este determinată de considerente de rasă, naţionalitate sau opinii politice;

g) legea penală română este deja aplicabilă faptei şi, potrivit acestei legi, răspunderea penală este prescrisă la momentul primirii cererii;

h) urmărirea penală este contrară angajamentelor internaţionale ale României;

i) urmărirea penală este contrară principiilor fundamentale ale ordinii juridice române;

j) faţă de împrejurările cauzei, preluarea urmăririi penale nu este oportună.

Acceptarea cererii de preluare sau iniţiere a procedurilor penale se revocă atunci când:

---

[13] Încheierea nr.687 din 21.04.2017, dosar nr.11419/212/2017, Judecătoria Constanța, *portal.just.ro/212/SitePages*

[14] Încheierea nr.58 din 26.04.2017, dosar nr.11419/212/2017, Curtea de Apel Constanța, *portal.just.ro/36/SitePages*

[15] Încheierea nr.781 din 04.05.2017, dosar nr.12396/212/2017, Judecătoria Constanța, *portal.just.ro/212/SitePages*

a) continuarea procedurilor penale în România este contrară principiului *non bis in idem*; sau

b) dacă, la data menţionată pe cerere, prescripţia răspunderii penale este împlinită potrivit legii române; sau

c) dacă fapta pentru care s-a cerut iniţierea sau continuarea procedurilor penale nu este infracţiune potrivit legii române, iar făptuitorul nu răspunde penal.

Acceptarea cererii de preluare sau iniţiere a procedurilor penale poate fi revocată atunci când:

● prezenţa persoanei cercetate nu poate fi asigurată în vederea audierii sau se apreciază că o eventuală condamnare nu poate fi executată în România; sau

● unul dintre motivele de refuz prevăzute de lege este descoperit înainte de trimiterea în judecată; sau

● în orice alte cazuri, dacă statul străin solicitant este de acord.

Revocarea acceptării se dispune prin ordonanţă sau încheiere motivată, după caz. Revocarea acceptării are drept efect restituirea documentelor transmise de statul solicitant şi redobândirea de către statul respectiv a dreptului de urmărire penală.

Legea nr.302/2004 conţine şi dispoziţii (introduse prin Legea nr.224/2006 şi modificate prin Legea nr.300/2013) pentru punerea în practică a Convenţiei din 19 iunie 1990 de punere în aplicare a Acordului Schengen din 14 iunie 1985 privind eliminarea treptată a controalelor la frontierele comune, Schengen. Potrivit acestor dispoziţii, o persoană în privinţa căreia s-a pronunţat o hotărâre definitivă pe teritoriul unui stat membru al spaţiului Schengen nu poate fi urmărită sau judecată pentru aceleaşi fapte dacă, în caz de condamnare, hotărârea a fost executată, este în curs de executare sau nu mai poate fi executată potrivit legii statului care a pronunţat condamnarea (principiul *non bis in idem*). Cu toate acestea, acest principiu nu se aplică dacă:

a) faptele vizate de hotărârea străină s-au săvârşit în tot sau în parte pe teritoriul României. În acest caz, excepţia nu se aplică dacă faptele s-au săvârşit în parte pe teritoriul statului membru unde s-a pronunţat hotărârea;

b) faptele vizate de hotărârea străină constituie o infracţiune contra securităţii naţionale sau împotriva altor interese esenţiale ale României;

c) faptele vizate de hotărârea străină au fost săvârşite de un funcţionar român prin încălcarea obligaţiilor sale de serviciu.

Excepţiile menţionate anterior nu se aplică atunci când, pentru aceleaşi fapte, statul membru interesat a cerut preluarea urmăririi penale sau a acordat extrădarea persoanei în cauză.

În concluzie, după rămânerea definitivă a încheierii prin care instanţa română dispune transferul procedurii şi până la primirea deciziei statului străin solicitat, se suspendă continuarea procedurii începute. Dacă statul solicitat acceptă cererea de transfer de proceduri, se va dispune clasarea în faza de urmărire penală, sau încetarea procesului penal în faza de judecată (așa cum reiese din coroborarea art.17 alin.2, art.315 alin.1 lit.b și art.396 alin.6 C.proc.pen.).

Aşadar, pe de o parte, rămânerea definitivă a încheierii prin care s-a dispus transferul procedurii este caz de suspendare a procedurii începute sau a urmăririi penale, dacă nu a fost pusă în mișcare acțiunea penală, fiind un impediment temporar pentru punerea în mișcare a acțiunii penale. Pe de altă parte, transferul de proceduri (după acceptarea de către statul solicitat) este un impediment posibil temporar pentru punerea în mișcare a acțiunii penale, în sensul că, după ce s-a dispus stingerea acțiunii penale prin soluția clasării, dacă autoritățile române redobândesc dreptul de urmărire penală, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare ulterior.

BIBLIOGRAPHY

A. L. Lorincz, *Drept procesual penal (conform noului Cod de procedură penală)*, vol.I, Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2015;
Expunerea de motive la proiectul Noului Cod de procedură penală, *www.just.ro;*
Legea nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, publicată în M.Of. nr.486/15 iulie 2010, cu modificările şi completările ulterioare;
Legea nr.286/2009 privind Codul penal, publicată în M.Of. nr.510/24 iulie 2009, cu modificările şi completările ulterioare
Codul penal, adoptat în 1968, republicat în M.Of. nr.65/16 aprilie 1997, cu modificările şi completările ulterioare
Legea nr.86/2006 privind Codul vamal al României, publicată în M.Of. nr.350/19 aprilie 2006, cu modificările şi completările ulterioare
Legea nr.302/2004 privind cooperarea judiciară internaţională în materie penală, republicată în M.Of. nr.377/31 mai 2011, cu modificările şi completările ulterioare;
Încheierea nr.12 din 19.02.2014, dosar nr.702/94/2014, Judecătoria Buftea, *portal.just.ro/94/SiteAssets/SitePages;*
Încheierea nr.687 din 21.04.2017, dosar nr.11419/212/2017, Judecătoria Constanţa, *portal.just.ro/212/SitePages*;
Încheierea nr.58 din 26.04.2017, dosar nr.11419/212/2017, Curtea de Apel Constanţa, *portal.just.ro/36/SitePages*;
Încheierea nr.781 din 04.05.2017, dosar nr.12396/212/2017, Judecătoria Constanţa, *portal.just.ro/212/SitePages*.

ON THE TRAUMA AND ON THE FORGIVENESS

Gabriela Vasilescu
Prof., PhD, Petroleum-Gas University of Ploieşti

Abstract:The analysis aims to decipher the manifestation of the trauma and its effects across different interpretations: Ancient, Christianity, Modern and consumer society. Traumatic experiences can result in artistic creation, in the author's possible forgiveness and in the multiple forms of violence in contemporary life. Trauma remains an open subject and the human alienation has become a plurivalence that needs to be deciphered.

Keywords: trauma, creativity, forgiveness, consumer society.

Introducere lămuritoare asupra traumei şi iertării

Trauma este o rană, o consecinţă a unei leziuni fizice – factori externi - sau psihice – dependentă de structura afectivă proprie persoanei care suportă acţiunea. În ambele cazuri ecourile acestor agresiuni sunt de ordin psihologic, antrenând eforturi de adaptare la noua situaţie. Cele două niveluri sunt expresia raportul dintre om şi factorul extern, ştiut fiind că nimeni nu-şi produce cu bună ştiinţă un rău sau să-şi dorească dispariţia unor persoane de care este ataşat afectiv. Facem abstracţie de situaţiile patologice pe care nu le avem în vedere pentru că ele sunt cazuri diagnosticate medical. Cercetările au dovedit că trauma reprezintă a şasea cauză a deceselor din întreaga lume. Orice dezechilibru suferit de organismul uman înseamnă şi un efort sporit, o cheltuire mai mare de energie în reconstrucţia stării de echilibru. Chiar şi în cazul leziunilor fizice, persoana trebuie să se obişnuiască cu noua stare în care se află. Acomodarea la situaţie presupune diferite grade de manifestare, pornind de la asumarea noii situaţii până la indiferenţa faţă de aceasta sau, în cazul limită, izolarea de noul context existenţial. În cel de-al doilea caz, cel al indiferentismului, este vorba de o formă de alienare declanşată de trauma provocată de noua experienţă socială, persoana considerând instituţiile juridice şi organizaţiile în care activează drept opozanţii săi. Anomia socială exprimă tocmai starea de neadaptare la normativitatea care reglementează viaţa societăţii, producând forme de distructivitate variate, obiectivate prin reacţii ce pornesc de la revoltă şi manifestare violentă până la producerea unor fapte de autosuprimare, suicidale. Moartea sub stindardul unei credinţe pare a fi o formă de răzbunare, având ca liant afectiv religia. Este şi aceasta o formă de manifestare a traumei atunci când individul nu poate să găsească o rezolvare în instituţiile statului. Forma suicidală a anomiei apare ca rezultat al lipsei de legătură cu contextul social, sinucigaşul considerând suprimarea vieţii ca singura cale de rezolvare a idealurilor sale.

În procesul producerii traumei sunt implicaţi trei actori: subiectul care produce trauma, acţiunea propriu-zisă şi victima care suportă acţiunea traumtizantă. Ideea de vină nu poate fi plasată numai la nivelul autorului, acesta trăieşte şi acţionează într-o comunitate care are rolul de a evalua şi reacţiona la acţiunile semenilor. Alături de gradul de culpabilitate al autorului se manifestă complicitatea tăcuţi care i-au acceptat faptele. Complicitatea conduce la orientarea vinei către mediul social, o întreagă populaţie preluând din vina făptuitorului.

Problema iertării implică cel putin două aspecte: cum putem ierta şi ce putem ierta. Ambele aspecte depind de cunoaşterea faptei pentru a înţelege starea victimei. Timpul desfăşurării evenimentului dureros constituie un factor important pentru modalitatea în care înţelegem situaţia. De cele mai multe ori, pentru faptele care s-au derulat într-o perioadă

îndepărtată, pare că iertarea este un fapt uman, creştinesc. Pe de altă parte, cei care au suportat trauma îşi caută mijlocul prin care să-şi atenueze durerea. Aici intervine puterea creativităţii umane, nivelul la care iertarea nu înseamnă uitarea, ci starea de împăcare cu evenimentul trăit. Nu este vorba de o împrietenire; este o nouă etapă de viaţă când agresorul, individual sau instituţional, poate fi acceptat.

Trauma şi creativitatea umană

Un aspect important al traumei îl reprezintă declanşarea creativităţii umane, mai ales în realizarea unor opere artistice. Ceea ce ne interesează este dacă trauma poate fi considerată un factor declanşator al procesului creativ uman sau dacă raportarea la creaţia artistică poate produce diminuarea tensiunii lăuntrice. Orice artist va recunoaşte că tot ce-şi propune în creaţia sa se datorează unui act volitiv imediat, unui moment declanşator, în timp ce producerea operei este mult mai profundă, fiind expresia unor factori necunoscuţi care depăşesc fondul motivaţional. Căutăm un argument cioranian:

L'homme est libre, sauf en ce qu'il a de profond. À la surface, il fait ce qu'il veut ; dans ses couches obscures, « volonté » est vocable dépourvu de sens." (Cioran, 1987,11)

În procesul creaţiei artistice, artistul trăieşte o stare specială pe care o îndreaptă către operă, salvându-ne din strânsoarea adevărului concret. Arta oferă o calea spre depăşirea efemerităţii pusă în faţa noastră de adevăr. Jocul imaginaţiei este singurul mijloc şi remediu de a diminua puterea morţii din noi Pentru acest fapt, avem nevoie de o fantasmă sau o iluzie de care să ne ancorăm. Este un soi de ripostă pentru strânsoarea efemerităţii. Aici înscriem perspectiva nietzscheană conform căreia opera de artă oferă o satisfacţie lipsită de interes, expresie a voinţei de putere. Asemenea putere nu poate fi suspendată nici în faţa urii. Arta iese victorioasă din orice confruntare cu durerile vieţii. Nimic nu poate depăşi fantezia şi liniştea sufletească oferite de artă. L'art, rien que l'art... Nous avons l'art pour ne point mourir de la vérité."(Nietzsche, Citation célèbre) Voinţa de putere, acest factor suprem nietzscheian, îţi află resursele în energia plastică. Cu timpul totul se diminuează, chiar şi ura rămâne inertă."La volontê de puissance désigne la manière dont s'accomplit l'essence de l'Être comme l'être-interprété" (Granier, 1966, 463) Voinţa de putere se potenţează prin energia plastică. Tot ce se întâmplă în procesul creaţiei plastice este datorat puterii artei, numai prin energia execuţiei operei se poate înfrânge adevărul realităţii. Iluzia oferită de creaţia artistică întreţine puterea vieţii şi oferă un mijloc de echilibrare la nefericirile omeneşti. Într-adevăr, aşa cum gândise Nietzsche, arta oferă un mijloc de înfângere a adevărului realităţii. Când nu există cale de acceptare pentru evenimentul trăit, începe drumul către o altă lume. Este lumea adevărului personal, o dovadă care justifică faptele, o modalitate de continuare a vieţii. Derrida aprecia că "le pardon ne se justifie que face à l'impardonanable". A vorbi despre impardonabil/ de neiertat înseamnă o extensie a efectelor către spaţiul public. Prin urmare, puterea iertării se manifestă când răul este asumat şi actul iertării înseamnă asumarea repetării,. Decizia este personală şi nu poate fi extinsă pentru o comunitate decât atunci când au fost luate toate măsurile ca faptele comise să nu se mai repete. Impardonabilul nu trece de propria persoană; orice asumare este un act individual. Nu poate fi asumată reacţia celuilalt. Singura soluţie pentru viaţa comună este normativizarea contextului social în aşa fel încât faptele să nu se repete. Derrida, invocându-l pe Montaigne,[1]doreşte să ilustreze că autoritatea legilor este independentă de credinţa oamenilor : "Autoritatea legilor nu se bazează pe

[1]Montaigne, Essaia, III, cap.XIII, De l'experiénce, Gallimard, Paris, 1950,Bibliothéque de la Pléiade, p.1203. "Or les loix se maintiennent en credit, non parce qu'elles sont justes, mais par ce qu'elles sont loix. C'est le fondement mystique de leur authorité, elles n'en ont poinct d'autre.

credința noastră în ele. Noi credem în ele – iată singurul lor fundament. Acest act de credință nu constituie un fundament ontologic sau rațional."(Benjamin, Derrida, 2004, 39)

La nivel individual, cel/cea care suportă acțiunea trebuie să înțeleagă, să recunoască actele comise. În cazul unei națiii întregi, cum a fost nazismul, sistemului colonial sau comunismul, generații succesive ale victimelor se simt stigmatizate de acțiunea inițială. Inamicul rămâne, chiar dacă greșeala a fost recunoascută. Națiunea, din care făceau parte autorii, este una responsabilă în fața istoriei. Chiar dacă autorii nu mai sunt vii, complicitatea colectivă este pusă în discuție. Vina nu a aparținut numai naziștilor, francezilor în raporturile lor cu armenii sau cu țările colonii. Vina a aparținut tuturor sistemelor coloniale care și-au exercitat puterea în variate spații geografice și în diferite momente istorice. Trauma este resimțită de fiecare victimă iar analiza, din partea celor care sunt depărtați în timp și spațiu, este asemănătoare unei piese de teatru. Muzeele sunt vizitate, documentarele sunt vizionate, cărțile sunt citite dar rămâne un rest, cel al faptelor trăite care nu se regăsesc în aceste surse. Persoanele care au trăit trauma nu pot transmite decât povestea actului săvârșit asupra sa. Iar mărturisirea este o prezentare a poverii durerii. Astfel apar tabouri, statui, romane, filme care înfățișează o variantă a evenimentului. La Platon asemenea copie era de rang doi, depărtându-se de absolutul Ideii. Fapta este mimată, alterând gravitatea inițială până la absurd.

Iertarea și implicațiile ei în spațiul public

Când iertarea se raportează numai la efecte, orice actualizare poate fi acceptată. Este asemănătoare bolii care se poate manifesta prin diverse forme până se îndepărtează cauza. Formula iertării asociată necunoașterii este una dintre cauzele declanșării faptelor agresive moderne, taxate drept acțiuni teroriste. Acțiunile sângeroase sunt urmate de gesturi revașarde, întreprinse ca monedă de schimb pentru faptele petrecute. Iertarea nu poate să-și facă loc pentru că instinctualitatea, plata imediată pare să fie singura soluție a traumei. Agresivitatea se învață și are un impact puternic asupra celui ce a văzut evenimentul sângeros. Impactul emoțional este atașat memoriei vizuale, culpa revenind odată ce apare o persoană care reprezintă etnia respectivă. Sunt teroriști numai că sunt musulmani ; sunt naziști numai pentru că fac parte din națiunea germană ; sunt hoți numai pentru că sunt țigani ; sunt mafioți numai pentru că provin dintr-o zonă a Italiei.

Trauma este trăită diferit și face parte din contexte socio-culturale variate. Diferențierile au apărut pe măsura trecerii timpului. Durerea este mai vie în perioada petrecerii dramei și nu ne îngăduie să o imaginăm altfel. Odată îndepărtați de evenimentul dureros, îl putea imagina în cele mai felurite ipostaze. Sunt diferite "urme" de intensitate afectivă care motivează simbolul artistic cu care lucrează artistul : resentiment, resemnare, ură, indiferență sau dorință de răzbunare. Răzbunarea apare ca efect al convingerii că faptele se pot repeta iar iertarea nu își are rostul. Este o lipsă de încredere în raport cu autorii stării de suferință. Gradul de suferință pare a justifica mai degrabă o distanțare față de vinovat. El se traduce printr-un indiferentism afectiv pentru victimă. Poziție creștină accentuează iertarea dușmanului ca poziție superioară acestuia: Tată iartă-i pentru că nu știu ce fac ! Mai mult, creștinismul susține iubirea dușmanului, fapt care eliberează victima din zona păcatului.

Un alt aspect adus de creștinism este ideea jerfei, a osândirii, a sufletului nevinovat care pătimește pentru fărădelegile celor care se îndepărtează de credință. În **Psalmul 68***Al lui David* apare pedeapsa vrăjmașilor, asociată oamenilor nedrepți care cred în idoli : "31.Adaugă fărădelege la fărădelegea lor și să nu intre întru dreptatea Ta." Iubirea de Dumnezeu se adugă la iubirea de țară. "32. Șterși să fie din cartea celor vii și cu cei drepți să nu se scrie."(Biblia, 1988, 596-597) Pasajul aduce în atenție dreptatea apărătorilor de țară, în timp ce cuceritorii sunt caracterizați drept necredincioși. Iar **Psalmul 139,** *Al lui David* aduce ideea dreptei judecăți : "12. Știu că Domnul va face judecată celui sărac și dreptate celor sărmani ;" 13.Iar drepții vor lăuda numele Tău și vor locui cei drepți în fața Ta." (Biblia, 1988, 633) Dreptatea aparține lui Dumnezeu, singurul care poate să o înfăptuiască. Omul nu are această putere

pentru că poartă stigmatul păcatului originar. Drept consecinţă, dreptatea este de natură divină iar credincioşii au mai multă încredere în dreptatea divină decât în justiţie.

Remarcăm distincţia dintre creştinism şi ortodoxie, analizată de Lucian Blaga în Trilogia culturii în ce priveşte autoritatea statului. Catolicismul a asimilat valorile divine cu ideea de stat şi cu toate categoriile etatizate. Biserica este considerată stat al lui Dumnezeu pe pământ. Pentru ortodoxie, divinitatea este semnificată prin categorii organice : pământ, viaţă, firea omului. Diferenţele apar privind înţelegeerea rolului bisericii, statului, atitudinea spirituală şi stilul cultural. Spaţiul esteic, oryodox, consideră cultura naţională ca instrument de construcţie a statului naţional. Cu alte cuvinte, naţiunea are ca referinţă identitatea culturală şi nu identitatea politică întâlnită în cazul spaţiului occidental.

La nivel social, binele oamenilor presupune respectarea normelor şi legilor, asociate instituţiilor care reglementează abaterile. Trauma individuală are influenţă, chiar dacă uneori necunoscută, asupra comportamentului colectiv. Răul apare ca rezultat al valorizării faptei care produce trauma. În unele cazuri răul este produs ca urmare a opoziţiei dintre interesul individual şi interesul public. Abaterile apar ca expresie a nerespectării sau necunoaşterii normativităţii juridice şi aduc prejudicii pactului social. Rezultatul capătă forma izolarii de consecinţele comunitare sau prin manifestări violente în spaţiul, public. Mai mult, orice interdicţie este considerată o îngustare a zonei libertăţii de manifestare şi atrage interesul pentru a fi încălcată norma socială. Descrierea omului ca fiind lup în raport cu aproapele său, homo homini lupus, îşi are originea în Asinaria lui Plaut, înaintea creştinismului, pentru ca în epoca modernă s-o regăsim la Thomas Hobbes, ca atitudine ”firească” a cetăţeanului faţă de semenul său. În acest sens bucuria durerii celuilalt este expresia egoismului cultivat de organizarea statului. Iată de ce ”cauzele războiului şi ale pustiirii provin din pasiunile în virtutea cărora noi ne străduim să ne îngrijim de noi înşine şi să îi lăsăm pe alţii, pe cât putem, în urma noastră (…). (Hobbes, 2005,140) O astfel de pasiune este numită ”bunăvoinţă” sau ”caritate” şi reprezintă expresia puterii unui om de a trece dincolo de propriile dorinţe şi de a satisface dorinţele altora. Explicarea acestei pasiuni, a caritătii, îl conduce pe Hobbes la actualizarea ideii de iubire în viziune platoniciană. Sensul iubirii nu constă în preţuirea unei persoane, ”ci rodul cunoaşterii, contrar celor ce se întâmplă în cazul iubirii comune”(Hobbes, 2005,.92) Numai astfel ”un om încărcat de înţelepciune sau de altă virtute caută în mod natural o persoană frumoasă, având vârsta şi capacitatea de a înţelege, persoană în care el ar putea perpetua şi dezvolta, fără mijlocirea unor consideraţii de natură senzuală, virtuţi asemănătoare.”(Hobbes, 2005, 92) O asemenea înţelegere a iubirii s-ar situa în sfera spirituală, aducându-ne aminte de iubirea ideală platoniciană care implică alteritatea.

O altă poziţie a vieţuitorului cetăţii este cea situată dincolo de pactul social, fără a aduce vreun prejudiciu, purtând numele de ”nerecunoştinţă”. În acest caz, abaterile de la norma etică nu sunt însoţite de pedepsă, ele constituind o expresie a egoismului uman. Cine poate sancţiona juridic faptul că o persoană priveşte cu interes suferinţa altei persoane ? Câţi savanţi nu fac aplicaţii/experienţe pe fiinţe care nu se pot apăra ? Etica aplicată ne aduce multe exemple care ne-ar sugera egoismul şi nerecunoaştinţa, fără a declanşa revolte de apărare a dreptului la viaţă. Oprindu-ne la problema eutanasiei, câţi dintre cei care o invocă ca şansă, ar putea să o argumenteze ca ipostază a binelui ? Răspunsul ar putea să capete forma încetării răului, durerii, disperării. Şi în această poziţie poate să apară, din partea eticienilor centraţi pe susţinerea vieţii, că întreruperea vieţii fără acordul respectivului vieţuitor nu este un bine.

Dacă iertarea creştină are drept argument neştiinţa, la Thomas Hobbes iertarea ”este acordarea păcii celui care (după ce a provocat războiul) o cere.” (Hobbes, 2005,140) Orice proces care are ca efect iertarea şi ca rezultat supravieţuirea. La Hobbes, ca şi la Machiavelli, dimensiunea morală nu îşi are locul în angrenajul vieţii politice, Politica îşi are propria morală, aceea a supravieţuirii statului, dincolo de mijloacele folosite. Dintr-o asemenea

perspectivă, viața virtuoasă invocată de antici, ar fi o absurditate. Singurul scop este cel al supraviețuirii statului iar impactul moral nu constituie un element de adus în discuție. Răul trebuie privit în efectele sale și "*în nici un act de răzbunare nu trebuie să se ia în considerație numai răul făcut anterior, ci avantajele care vor urma,"*(Hobbes, 2005,141) Din această cauză, pedeapsa are un efect educațional, îndreptarea persoanei care a înfăptuit răul, și-n același timp este un exemplu pentru ceilalți."Ceea ce conferă acțiunilor umane parfumul dreptății este o anume noblețe – sau curaj cavaleresc – greu de găsit, prin care cineva detestă ca mulțumirea vieții sale să fie datorată înșelăciunii sau încălcării promisiunii."(Hobbes, 2011, 47) Rezultatul unei asemenea judecăți ar consta în caracterizarea dreptății drept o virtute și a nedreptății ca un viciu.

Revenind la iertare, pentru a fi un fapt împlinit, aceasta presupune un etaj critic-reflexiv al celui care a săvârșit fapta, o asumare a vinovăției. Condiția iertării este "căința " celui care a înfăptuit răul și oferirea de garanții pentru viitor. Înțelegerea iertării însoțită de judecarea consecințelor este exprimată de Hannah Arendt. Ea analizează ororile naziste și oferă o perspectivă de înțelegere asupra iertării. Aceasta apreciază că iertarea trebuie analizată în raport cu natura faptei care trebuie asumată pentru a nu se repeta. Autoarea va opina și asupra bunătății, considerând că bunătatea are nevoie de discreție, de ascundere, pentru că odată prezentată în spațiul public, nu se mai poate anula În analiza bunătății, auroarea invocă accepțiunea socratică, conform căruia esența bunătății și viața bună coincid cu înțelepciunea. Omul iubitor de bunătate trăiește alături de semeni fără a o folosi drept scut. Starea de bunătate este una specială : "bunătatea poate exista doar atunci când nu este sesizată nici chiar de autorul ei ; oricine se vede pe sine săvârșind o faptă bună, nu mai este bun ci, este considerat cel mult membru util al societății sau un membru devotat al unei biserici."(Arendt, 2007, 65) Preluând argumentația socratică, autoarea continuă : "Iubirea de înțelepciune și cea de bunătate, dacă trec în activitățile filosofării și ale facerii de fapte bune, au în comun faptul că amândouă se încheie imediat, se anulează singure, (…), ori de câte ori se admite că omul poate fi înțelept sau poate fi bun."(Arendt, 2007, 66)

Iertarea și restul ei

Reluăm poziția lui Derrida care consideră că iertarea nu se justifică decât în raport cu ceea se afirmă ca fiind de neiertat ; "le pardon ne se justifie que face a l'impardonable". Afirmația ne atenționează asupra unor grade diferite de manifestare ale iertării, plecând de la indiferența faptului care a produs trauma până la fanatismul răzbunării. Prin ceea ce nu poate fi iertat susținem o traumă care se menține dincolo de comportamentul exteriorizat față de autorul ei. Întâlnim tot mai des afirmații care menține trează memoria faptelor : am iertat dar nu pot uita; te iert cu condiția de a nu repeta fapta ; iert dar durerea rămâne. Toate aceste considerațiuni ne demonstrează că există o iertare însoțită de un rest, că ceva rămâne după trauma trăită, chiar dacă a trecut o perioadă de timp care l-ar fi putut șterge din memorie. Susținem combinarea acestei facultăți cognitive, memoria, cu două simțuri care o însoțesc, cel vizual și cel auditiv. Memoria vizuală și cea auditivă actualizează cauza traumei, dincolo de iertarea pe care o impune rațiunea.

În zona iertării sunt cuprinse "resturi" de resentiment, frânturi de durere, de ură, tot ce rămâne după afirmarea declarativă a iertării. De aici rezultă aprecierea lui Derrida că iertarea nu se justifică decât în raport cu ceea ce nu poate fi iertat. Încă de la stoici se configura un mod de a concepe "rețea" uitării, aceștia eliminând orice dependență exterioară sau interioară. Este o anumită stare de asceză care justifică stabilitatea, indiferent de influențele exterioare. La Kant o regăsim sub forma grandorii sufletului, expresie a universalității moralității. Este vorba de prioritatea integrității morale în raport cu supraviețuirea. De unde rezultă și faptele eroice, personaje care trec dincolo de pericolul morții. Din câte cunoaștem de la Machiavelli, și este confirmat în viața politică actuală, moralitatea nu mai reprezintă un reper, răul fiind

asociat cu manifestarea egoismului în zona politicului. Orice faptă se justifică prin putere, antrenând un tip de hedonism specific ei.

Societatea abundenței și consumului multiplică faptele violente și diversifică traumele. Geneza răului, deschiderea către distructivitate, are loc la nivel individual. ”Este problema violenței *mele*, incontrolabile, secretate de belșug și de securitate odată atins un anumit prag. Nu violența integrată, consumată împreună cu restul obiectelor de consum trebuie să ne preocupe, ci violența incontrolabilă pe care bunăstarea o secretă în chiar împlinirea ei.” (Baudrillard, 2008, 225 În acest sens, ”mitul” moral al consumului nu poate fi susținut iar problema financiară nu poate fi soluția. Problema răului depășește cauza abundenței sau cea a fundamentui moral, pe care se articulează o reprezentare socială a răulu. Dependențele culturale înscriu matricea sub care interpretăm faptele ca fiind bune sau rele, grila având ca element moral central nivelul stimei de sine. La nivel individual este înscrisă imaginea pe care și-a format-o despre sine și opțiunea pentru un anumit comportament. Aici apare balansul între bine și rău, între egoism și altruism, între moralitate înscrisă în deontologie și utilitarismul care domină comportamentul contemporan. Bernard Henri Lévy ne oferă o imagine pentru recuperarea moralității în lumea factualității: ”intelectualul antibarbar să fie în sfârșit un *moralist*, și spunând asta înțeleg moralist în sensul clasic, cum sunt Kant, Camus sau Merleau-Ponty. Cunosc prea bine secretele, șiretlicurile imperativului categoric : dar prefer această minciună mincinoasei superstiții istorisite, - o morală a curajului și a datoriei față de sumbra lașitate a factualismului. (…) Nici în Om nu cred mai mult și zic într-un glas cu bunii mei maeștri că Omul e pe cale de-a dispărea de pe scena gândirii : cred însă pur și simplu că fără o anume idee depre Om, Statului nu-i lipsește prea mult pentru a ceda la vertijul fascismului vulgar.”(Lévy, 1992, 182)

BIBLIOGRAPHY

Arendt, H. (2007), *Condiția umană*, Ideea Design&Print, Cluj.
Biblia (1988), Editura Institutului biblic și de misiune al bisericii ortodoxe române București.
Baudrillard, J. (2008), *Societatea de consum*, Comunicare.ro, București.
Benjamin, W., Derrida, J. (2004), *Despre violență*, Idea Design&Print, Cluj.
Cioran, E. (1987), *Aveux et Anathèmes***,** Á l'orée de l'existence Arcades, Gallimard, Paris.
Granier, J. (1966), *La problème de la vérité dans la philosophie de Nietzsche*, Seul, Paris.
Hobbes, Th. (2005), *Elemente ale dreptului natural și politic*, Humanitas, București.
Hobbes, Th. (2011), *despre om și societate*, All, București.
Lévy, B.H. (1992) *Barbaria cu chip uman*, Humanitas, București.
https://www.citation-du-jour.fr › Auteurs › N › Friedrich Nietzsche.

CULTURAL SYNCRETISM AND CULTURAL INDIVIDUALITY

Doina David
Assoc. Prof., PhD, „Dimitrie Cantemir" University of Tîrgu Mureş

Abstract:The universe specific to a culture does not only imply a simple summation of particular elements, because any culture reaches its values to a degree of symbolic saturation, becoming universes that have symbolic consistency and historical consciousness. In this context, the whole can be found, symbolically transfigured in each of the constituent parts of a culture. There is always in the national culture elements that by creation symbolically reflect the part and the whole, the specific and the universal, the particular elements that ultimately symbolically reflect the totality.
All these considerations want to be a globalizing image of what is the specificity of traditional symbolism, expressed by the elements analyzed in our study, they are not the only ones that confer stability, specificity, particularity to a traditional culture, but they become true codes, the consistent substance of a culture that involves syncretism and individuality.

Keywords: cultural, temporality,traditional cultures,global time, individual time

Cultura noastră s-a constituit într-un spaţiu în care Europa era centrul valorilor culturale, pe când astăzi fiinţăm ca şi cultură într-un spaţiu în care Europa este doar: *"...un pol dintre mai multe câte există – într-un vast spaţiu de intercomunicare "*[1].

Structurile stilistice tradiţionale, chiar dacă sunt mai puţin funcţionale în planul modernităţii actuale, exprimă matricea, specificului şi virtualitatea, ca substanţe ale culturii, ca un schelet prim-genetic, ca structură germinativă pe care prinde corporalitate specificul cultural.

Culturile arhaice şi tradiţionale, privite în dinamica lor, pot fi analizate ca entităţi ce în spaţiul cultural uman pot fi privite ca elemente ce "*...tind spre menţinerea şi chiar spre accentuarea particularismelor, altele acţionează în sensul convergenţei şi al afinităţilor*"[2], ori, tocmai aceste structuri duale asigură unitatea acestora, ca nucleu şi extensiune.

Toate aceste elemente sunt grefate pe o realitate istorică în care, de secole, etniilor li s-a suprimat dreptul la identitate prin amputarea conştiinţei şi memoriei colective, care nu există decât în adâncul archetipului cultural. Archetip ce există în ipostaze variate dar care are şi un suport al unicităţii sale: "*...tiparul juridic şi organizatoric al moştenirii romane, pecetea morală a creştinismului şi patrimoniul spiritual-ştiinţific al grecilor*"[3].

Sincretismul cultural presupune şi păstrare de identitate culturală ce se poate regăsi şi în simboluri ce asigură vitalitatea popoarelor, cu atât mai mult cu cât "*naţiunile europene sunt înrădăcinate în istorie şi în spirite*"[4], spiritul specificităţii le conferă identitatea, iar sincretismul nu poate şi nu trebuie să le transforme în culturi uniforme şi indistincte.

Însăşi esenţa naturală, ontologică şi valorică este diferită, impusă de o istorie ce este *"Dominată de confruntări ce au angajat comunităţi cu totul diferite sub aspect lingvistic,*

[1] Ştefan Afloroaiei, *Ipostaze ale raţiunii negative. Scenarii istorico-simbolice*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1991. p. 199.
[2] C. Levi-Strauss, *Rasă şi istorie, în vol. Rasismul în faţa ştiin*ţei, Ed. Politică, Bucureşti, 1982, p. 6.
[3] Paul Valery, *Criza spiritului şi alte eseuri*, Ed. Polirom, Iaşi, 1996, p. 240.
[4] Maurice Diverger, *Europa de la Atlantic la Delta Dunării*, Ed. Omegapres, Bucureşti, 1991, p. 97.

religios, mental…nu întâmplător omul acestui spaţiu este mult mai sensibil la ideile şi imaginile cu caracter apocaliptic şi deopotrivă soteriologic "[5].

În analiza noastră dorim să pledăm pentru o hermeneutică în care "zidurile" diferenţelor culturale şi simbolice nu despart, ci unesc popoarele, unde entităţile culturale îşi păstrează specificul fără a apela la "*marea întoarcere a feudalităţii*"[6] sau la sinteze ideative şi viziuni fantastice ale cunoaşterii arhaice.

Putem pleda, măcar parţial dacă nu integral, pentru o cunoaştere a simbolului în mod obiectiv, renunţând măcar temporar la viziunea integrabilă conţinutului mitologic. Contextul concret istoric de geneză al unei culturi defineşte viaţa unui popor, ce are o grilă proprie de identificare a valorilor, a atitudinilor sale, toate generate de o anumită structură psihologică, dar şi de un strat etno-mitologic ce nu se rupe ideatic de cel tradiţional şi chiar de cel modern.

Această organizare structural ierarhică o vom prezenta analitic în ordinea devenirii comprehensiv-ontologice şi a explicării sub aspect discursiv-gnoseologic, a fenomenului "devenirii" simbolului tradiţional:

- cultura tradiţională românească exprimă prin simbol, aproape de fiecare dată individualitatea unor grupuri umane restrânse, care îşi păstrează anonimatul, conferind creaţiilor culturale spiritul unei colectivităţi.
- în cea mai mare parte, simbolurile păstrate şi decantate de timp se transmit având la bază structurile de rudenie, specifice familiei sau colectivităţii, unde regăsim iradieri ale unor calcifieri mitice, pe care s-au suprapus, ca într-o structură sintetică de viaţă materială şi spirituală creştină, elemente concretizate în colinde, snoave, basme, gesturi-ritualice, folclor.
- în simbolurile tradiţionale se reflectă spiritul colectivităţilor arhaice, care păstrează şi impregnează un anumit conservatorism mental şi conceptual asupra realului, ce se transmite cu mici variaţii de formă, dar nu de fond, ce exprimă un echilibru existent în mituri, rituri, ceremonii, în reprezentările simbolice, alegorice sau metaforice.
- structurile dominante în cadrul colectivităţii tradiţionale sunt: obiceiurile, ritualurile, simbolurile care, chiar dacă treptat îşi pierd în timp conotaţiile avute *ab origine*, păstrează cosubstanţialitatea, interdependenţa ideativă cu substratul mitic, cu acel substrat pe care Vulcănescu îl numeşte generic "mitogeneză".
- în cadrul universului tradiţional românesc, existenţa umană se desfăşoară aproape invariabil după aceleaşi legi existenţiale: naştere - căsătorie - moarte; aceste evenimente generează, la rândul lor, valori culturale specifice fiecărui segment existenţial, specifice celor trei mari etape ale **petrecerii umane** (toate simbolizate).
- simbolul "emblemă", rămâne viu, şi se transmite iconografic, verbal, ritualico-gestual, în interiorul colectivităţii.

Toate aceste elemente, însumate, constituie o parte a substratului simbolic etnic al culturii tradiţionale româneşti, al structurilor valoric-simbolice tradiţionale, constituite în tipuri structural-culturale ridicate într-un alt plan istoric decât acela în care s-au constituit, devin "embleme simbol".

Identitatea culturală, inclusiv specificul simbolic este semn de vitalitate şi identificare valorică în spectacolul policrom al lumii şi simbolurilor, atâta timp cât ele nu implică doar amnezia maladivă, doar panteonul miticului-archetipal, dar şi deschiderea creatoare spre abordarea sincronică, spre elemente ce emerg spre noi posibile hermeneutici.

Diversificarea culturală a reprezentat elementul principal de "*…reglare a evoluţiei la nivelul lui homo sapiens*"[7], doar astfel ne putem explica de ce temeiul istoric al diversităţii şi

[5] Ştefan Afloroaiei, *op. cit.*, p. 17.
[6] Philippe Seguin, *Discours pour la France*, Paris, Grasset&Fasquelle, 1992, p. 75.
[7] Andre Leroi Gourhan, *Gestul şi cuvântul*, Vol I. , Ed. Meridiane, Bucureşti, 1983, p. 208.

unităţii culturilor este esenţial şi real; aici descoperim caracterul specific, unic, individual al culturilor tradiţionale, dar şi universalul pe care îl cuprind în ele.

Această unitate este dată de însăşi structura sintetică a generalului uman: "*devenind tot mai particular, devii tot mai universal*"[8].

Oamenii şi culturile lor există în istorie, au împreună destine paralele sau interferente, singulare sau înrudite, toate articulate în **istorie**. Cultura defineşte locul pe care îl ocupă fiecare popor în propria istorie şi în istoria globală-universală: "*proiectarea valorilor dinamice ...conduc cultura ...pe planul istoriei universale*"[9].

Rădăcinile structurii duale ale umanului, sunt elemente, ce conjugate, conduc spre structuri, care la rândul lor generează "forme simbolice", cu individualitate conferită tocmai de specificul structurii paradigmatice, structură atât de contradictorie a simbolului, plină de opoziţii: individual/general; particular/universal; parte/întreg; fenomen/esenţă; unitate/diversitate, care poartă în semnificaţiile sale dualul uman.

Simbolul are o structură antinomică şi presupune o continuă opoziţie între: arhaic/modern; tradiţie/inovaţie; ideal/real; activ/pasiv; intenţie/acţiune; continuitate/discontiniutate; acceptare/negare; conjuncţie/disjuncţie; reflexie/expresie.

Conform acestor raporturi, simbolurile arhaice şi tradiţionale nu pot fi doar însumate matematic pentru a realiza întregul univers simbolic, pentru a-i atribui acestuia locul cuvenit în spaţiul semantico-semiotic al hermeneuticii.

Omul, este mitos şi logos, este logos specific, capabil de a construi imagini simbolice, coduri, finalizate în simboluri exemplare cu multiple conotaţii şi semnificaţii: gnoseologice, logice, ontologice, epistemologice şi axiologice.

Această deschidere analitică, şi recunoaştere a necesităţii depăşirii impasului metodologică, este necesară tocmai pentru că noile schimbări, noile forme istorice apărute impun o reabordare a problemei simbolisticii, a identităţii acesteia în contextul general-simbolic.

Aici regăsim detaşarea culturală, individualitatea, fără a ne considera un popor mistic, sub aspectul universului simbolic subordonat întrebărilor incitant-metafizice, lipsit de profunzime, tocmai pentru că identitatea noastră sub aspectul universului simbolic, prin palierul arhaic, exprimă experienţa existenţială bună sau rea, activă sau pasivă, resemnată sau dominată de hiatusuri; toate coexistând într-un context european în care există multiple forme culturale de transfer, împrumut, şi interferenţă.

[8] René Maheu, *Civilizaţia universalului*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1968, p. 231.
[9] Tudor Vianu, *Filosofia culturii*, în *Opere, vol. 8*, Ed. Eminescu, Bucureşti, 1979. p. 300.

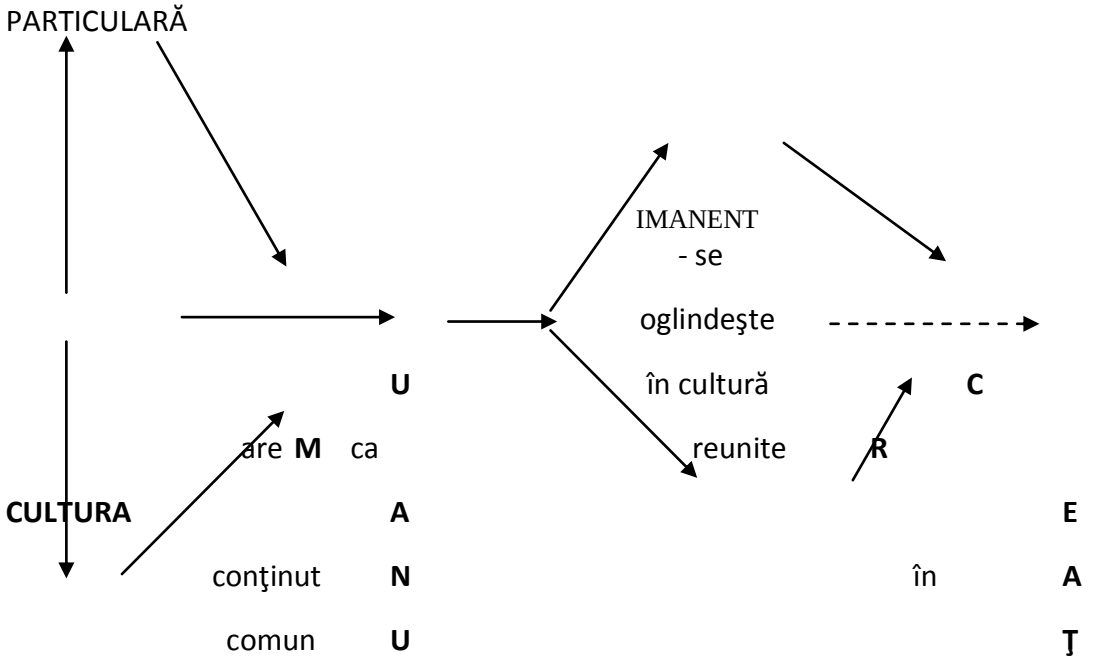

Fig. 1. Paradigma noţiunii de simbol, rezultat al "creaţiei" umane

Particularul şi universalul coexistă în simbol, şi se păstrează printr-o tensiune creatoare. Un simbol particular este în acelaşi timp parte şi întreg; universal şi particular, aflat într-un echilibru dinamic. Elementul uman este conţinut în orice simbol, oferindu-i acestuia dimensionalitate, pe când simbolul la rândul său oferă omului atributul de fiinţă creatoare. Simbolul este creaţie, condensare de forţe creatoare ce sunt translatate din mitos spre logos, din "creaţie" spre "expresie", din vis spre istorism, din pulsaţii cosmice spre pulsaţii subiectiv-umane dar şi general – umane.

Omul este capabil de a crea simboluri pentru că are o dimensiune "imanentă" ce se oglindeşte în creaţiile sale, dar are şi o dimensiune "transcendentă[10]", pentru că există concret istoric, în spaţiu şi timp în care doreşte să-şi depăşească propriile condiţii istorice şi creaţii istorico-simbolice.

Cu toate acestea: *"Nimic nu se pierde din întreaga aparenţă imemorială a umanităţii; toate situaţiile imaginabile şi toate soluţiile posibile par să fi fost anticipate de inconştientul colectiv"*[11], nu ne rămâne decât să încercăm să descifrăm "mesajul" acestuia.

BIBLIOGRAPHY

Alexandru Busuioceanu, *Zalmoxis,* Ed. Meridiane, Bucureşti, 1985.
I. Gheoghe, *Cultul Zburătorului,* opiniile poetului asupra lumii miturilor autohtone, Ed. Cartea Românească, Bucureşti, 1974;
Philippe Seguin, *Discours pour la France*, Paris, Grasset&Fosquelle, 1992, p. 75.
Romulus Vulcănescu, *Mitologie…,* p. 152; şi, *The Ethnogenesis in The Light of Mythology în, "Ethnologica",* nr. 1, 1978, p. 71;

[10] A se vedea Constantin. Noica, *Scrisori despre logica lui Hermes*, Ed. Cartea Românească, Bucureşti, 1986; Grigore Giorgiu, *Naţiune – cultură – identitate*, Ed. Diogene, Bucureşti, 1997.
[11] Jung – Eliade, *O întâlnire semnificativă*, "Sec. 20", nr. 205-206, 2-3, 1978, p. 29.

Nicolae Iorga, (1937), *Tradiţie şi inovaţie în artă,* Edit. Cuget Clar, Noul Sămănător, nr.25, pag.35
Ovidiu Papadima, (1987), *O viziune românească a lumii,* Edit. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti
Traian .D.Stănciulescu, (1999), *Cintroducere în filosofia creaţiei umane, ,* Edit. Junimea, Iaşi, pag. 230-283.
Tudor Vianu, (1982), *Studii de filosofia culturii*, Edit. Eminescu, Bucureşti, pag. 208
Vasile Pârvan, (1920), *Idei şi forme istoricel ,* Edit. Cartea Românească, Bucureşti,
C. Levi-Strauss, *Rasă şi istorie, în vol. Rasismul în faţa ştii*nţei, Ed. Politică, Bucureşti, 1982, p. 6.
Doina David, Călin Florea, Adriana Tomuleţiu, (*The antropomorphic sings and sybol in the Romanian traditional culture)*. Procedia Social and Behavioral Sciences, Roma, Italy (ISSN: 1877-0428) by Elsevier Publication, indexed by Scopus and ScienceDirect, ERIC and ISI - Thomson Reuters Conference Proceedings Citation Index
Jung-Eliade, (1979),*O întâmplare semnificativă,* în „Secolul 20", nr.205-206, 2-3.
Maurice Duverger, *Europa de la Atlantic la Delta Dunării*, Ed. Omegapres, Bucureşti, 1991, p. 97.
Paul Valery, *Criza spiritului şi alte eseuri*, Ed. Polirom, Iaşi, 1996, p. 240.

THE SOCIAL CONDITION OF YOUNG INSTITUTIONALIZED PEOPLE 18 YEARS OF AGE OR OLDER.ISSUES REGARDING THEIR ADAPTATION TO AN INDEPENDENT LIFE -THE CASE OF ARAD COUNTY

Maria Oprea and Oana-Alexandra Morcan
Assoc. Prof., PhD , Lecturer, PhD, "Vasile Goldiș" Western University of Arad

Abstract:In recent years society, as a whole, the social institutions have been interested by the continuously diminishing number of abandoned children and the improving climate in the social centers. However, the condition of young people over 18 who, according to the law, must leave these social care institutions has been less addressed concerning its particular aspects. We are specifically referring to the way in which these young people are actually supported by the staff from the institutions, throughout the natural process of developing skills for the independent life they are aiming for. Often, the most common behavioral-attitudinal, personal hygiene skills and relationship aspects, the self-management of the relationship with others and with oneself, the skills related to school activity, the ones related to household activities and so on are very unfamiliar and unpracticed by these young people. It is precisely these aspects that have prompted our study to focus on this category of institutionalized children, given that if they cannot attend a university or do not acquire a minimal amount of training in a particular field, they will hardly succeed in conducting an activity that would provide them with an income sufficient for a decent, independent life, including access to a house.If social integration fails, the young person from the institutions will remain either dependent on social support or, in case of unemployment, will even be lured in by criminal groups. Consequently, the institutions with attributions and responsibilities in the field of social care should focus more on this segment of young people with a high social vulnerability issue.

Keywords: institutionalized young people, social environment, independent life, social integration, Arad county.

Introducere

Deși ne aflăm de aproape trei decenii într-o societate democratică, axată pe valorile specifice acestui model de organizare socio-economică, politică și culturală, suntem încă în condiția de a face eforturi în raport cu provocările majore din plan intern, cu mutațiile determinate de procesul de integrare în structura europeană sau fenomenului globalizării. O arie largă de traume grave ale trecutului nu s-au vindecat încă, printre acestea fiind și drama copiilor instituționalizați, orfani, aspect evidențiat chiar din prima parte a anului 1990. Presiunea tot mai complexă și, uneori, imperativă a prezentului, a condus la elaborarea unor strategii de normalizare a condiției copilului instituționalizat, precum și la o nouă abordare privind climatul din instituții, relaționarea personalului cu acești copii. S-au obținut rezultate notabile, vizibile, în ceea ce privește condiția socială a copiilor din instituții dar, cu toate acestea, numărul încă mare al copiillor din centrele de protecție socială este o realitate. Acest aspect se poate explica, printre altele, și prin faptul că schimbările în plan social, politic, economic, cultural, au afectat din temelii nu doar convingeri, atitudini și comportamente, ci și instituții. Pe de altă parte, condiția socială a tinerilor de peste 18 ani care trebuie să părăsească instituțiile și să se adapteze vieții independente, de adult, nu a fost pe deplin clarificată, mulți tineri din instituții se integrează cu dificultate noului lor statut social. Absența sau insuficienta formare a deprinderilor fundamentale pentru viața pe cont propriu, faptul că nu toți vor putea să obțină o locuință socială, nu au un loc de muncă sau un suport financiar, altul decât cel oferit prin serviciile sociale, sunt realități dureroase pentru o bună parte a acestor tineri, care

se vor afla astfel într-o condiție de vulnerabilitate socială accentuată. În aceste cazuri, instituțiile de protecție socială, personalul din instituții și, nu în ultimă instanță, alte instituții ale statului responsabile de creșterea și educația copiilor, comunitatea, în ansamblul său, vor trebui să-și asume rolul de suport, sub diverse moduri, pentru acest segment social, prevenind astfel posibile riscuri majore în ceea ce-i privește pe tinerii aflați în perioada post-instituționalizare.

1. Aspecte cauzale și efectele instituționalizării. Personalitatea unui individ se formează prin participarea la viaţa socială a colectivităţii în care îşi desfăşoară existenţa (familia, persoanele de referinţă, şcoala, grupurile de prieteni). Ca urmare, în mod firesc, oriceabordare a condiției copilului, cu atât mai mult a specificului vieții celor aflați în grija instituțiilor sociale, impune sublinierea rolului pe care familia îl joacă în complexul proces de construire a personalității, prin socializarea primară, reper esențial pentru evoluția viitorului adult. Acum se deprind valori, atitudini, cunoștințe, comportamente specifice care marchează profilul personalității copilului, acesta învaţă modul de viaţă al societăţii în care trăieşte şi îşi dezvoltă capacităţile de a funcţiona ca individ şi ca membru al unor grupuri (Neculau, 2000). Stănciulescu (1997) definea familia ca ,,unitatea socială constituită din adulţi şi copii, între care există relaţii de filiaţie-naturală (de sânge) sau socială-, indiferent de orice alte considerente" (p. 26). În familie, din primii ani de viață, copilul deprinde manifestările cu semnificaţie socială, realizează prima formă de integrare în societate, se manifestă ca fiinţă socială. Dincolo de posibile dispute teoretice privind familia contemporană, o realitate se impune: familia, climatul familial, suportul afectiv al acesteia, nu pot fi suplinite de nicio altă instanță socializatoare. Privarea copilului, în special de la o vârstă foarte mică, de mediul natural, specific ființei umane, familia, poate avea urmări negative semnificative, atât în planul dezvoltării fizice cât și psihice, pe termen scurt, mediu sau lung. Într-o astfel de situație se află categoria socială vulnerabilă a copiilor instituționalizați. O analiză succintă a cauzelor instituționalizării, rezultat al unei serii destudii din domeniu, identifică abandonul și destrămarea familiei ca factorii cauzali determinanți ai instituționalizării copiilor, alături de alte cauze: apariția unor situații de urgență; imoralitate, cruzime, sărăcie, neglijență; prezența unei mame inapte pentru creșterea copilului etc. (Bowlby (1975, p. 13-14). Cojocaru (în Miftode (coord.), (2004), p. 264-268) sublinia și: lipsa unei locuințe stabile, relațiile de concubinaj-uniune consensuală dintre părinți, insuficiența serviciilor de asistență socială. Abandonul este corelat și cu alte aspecte cauzale, precum: abuzul și maltratarea copilului, copil nedorit, cu handicap sau alte afecțiuni (HIV/SIDA), mame minore, necăsătorite sau cu nivel educațional scăzut, detenție, părinți alcoolici, cu boli cronice sau handicap (UNICEF, F.I.C.F., 1997). O metaanaliză a 75 de studii privind copiii din instituții (van Ijzendoorn et. al, 2008), evidențiază faptul că aceștia prezintă în mod sistematic scoruri IQ mult mai scăzute comparativ cu ceilalți copii de aceeași vârstă și cu o dezvoltare tipică, precum și deficite în dezvoltarea limbajului. Alte studii (Pollak, et. al, 2004, apud Nelson, Fox, Zeanah, 2014) evidențiază profunde anomalii sociale și emoționale ale copiilor instituționalizați. Literatura clinică despre copiii din instituții a evidențiat o tulburare psihiatrică definită prin comportamente de atașament deviante, tulburarea reactivă de atașament (TRA) (Nelson, Fox, Zeanah, 2014, p. 278), ca rezultat al neglijării sociale și privațiunii. Printre efectele instituționalizării copilului se remarcă deprivarea maternă sau sindromul de separare ,,depresie analitică" (Spitz, Bowlby, 1946, 1952) și sindromul de instituționalizare negativă sau hospitalism, manifestat pe fondul neglijării, a reducerii contactului copilului cu alte persoane, a unei îngrijiri și educări deficitare în instituții. Se pot evidenția, la copiii de peste un an, tulburări în aproape toate sectoarele dezvoltării psihice (Roth, 1999, p. 92): retard parțial sau global în dezvoltarea psiho-motorie, instabilitate psiho-motrică, tulburări masive ale organizării spațio-temporare, retardul sau absența conștiinței de sine etc. Aspecte de tipul deprivării afective și tulburările emoționale, imaturizarea afectiv-emoțională, ostilitatea și

respingerea afectiv-emoțională, nivelul scăzut de rezistență la frustrare, depresia, agitația etc., generează alte efecte negative şi în planul acomodării, adaptării şi integrării școlare (Brătianu, Roşca, 2005).

2. Particularități psiho-sociale ale tinerilor instituționalizați. Tinerii ieşiţi din instituţii prezintă o serie de dificultăţi în procesul de adaptare socială, atât în asimilarea de cunoştinţe şi deprinderi legate de dezvoltarea unei imagini de sine pozitive, de înţelegere a propriei lumi interioare, cât şi în privinţa relaţiilor sociale cu cei din jur. Explicaţii posibile ar fi, pe de o parte, instabilitatea afectivă sau sentimentul de frustrare afectivă iar, pe de altă parte, spaţiul limitat al relaţiilor sociale, lipsa ocaziilor de exerciţiu în dezvoltarea unei imagini de sine pozitive sau de relaţionare adecvată cu persoanele din jurul lor. Cauzele insuficientei maturizări sociale a unor tineri din instituții trebuie căutate în perturbarea acestor relaţii şi în carenţele educative şi socio-afective din grupurile respective (Preda, 1999). Tinerii cu vârsta de peste 18 ani părăsesc adesea instituţia fără a avea un plan de viitor. Dificultatea de a găsi şi păstra un loc de muncă este generată de mai mulţi factori (Miftode, 2004): durata mare de rezidenţă în centrul de plasament; lipsa contactelor familiale; aspiraţii individuale neconcordante cu capacităţile personale; lipsa deprinderilor de viață independentă; lipsa experienţei profesionale etc. Anual, în jur de 5.000 de tineri se află în situaţia de a părăsi instituţiile (D.G.A.S.P.C., 2016), pentru marea lor majoritate nu există o alternativă instituţională, mulţi dintre ei neavând familie sau rude. Adesea, ei nu ştiu să practice o meserie şi, mai grav, au un deficit de socializare, nu sunt capabili să se relaţioneze cu cei din jur, să ia decizii, să ducă o viaţă socială normală, independentă, pentru că nu au învăţat toate acestea în instituţiile în care şi-au petrecut copilăria. Corelată cu imaturitatea socială este şi imaturitatea psihică, fapt care determină o adaptare mai dificilă la condiţiile mediului socio-cultural şi o asimilare deficitară a experienţei trăite sau cunoscute, comportamentul lor este dominat de instabilitate, labilitate afectivă, impulsivitate, irascibilitate, rigiditate, atitudini nonconformiste manifeste etc. (Şchiopu, 1997). Cultura sistemului instituţional nu încurajează procesul motivaţional, dorinţa de identificare cu adultul fiind scăzută în mediul prea puţin stimulativ al instituţiei (idem). Sistemul instituţional nu favorizează compensarea absenţei familiei şi carenţele spirituale şi afective manifeste, adesea le accentuează. Cadrul legislativ care fundamentează condiția copilului instituționalizat este asigurat de prevedrile Legii nr 292/2011, modificată prin H.G. nr. 652/2017. Temeiul legal al prezenţei copilului în instituţii îl reprezintă protecţia acestuia. Guvernul României a elaborat, în anul 2006, *Strategia Naţională de integrare socială a tinerilor care părăsesc sistemul de protecţie a copilului*, care include şi *Planul de măsuri privind incluziuneasocială şi crearea unui cadru instituţional,* în vederea susţineriiacestor tineri,precum şi programul *Tineret în Acţiune 2010 – 2013* (2010). La nivelul instituțiilor europene vorbim, printre alte documente, despre *‚Pactul European pentru Tineret”* (2005)

3. Metodologia cercetării: Scopul studiului este de a realiza o analiză a condiției sociale a tinerilor instituționalizați care au împlinit vârsta de 18 ani, din județul Arad, în perioada post-instituționalizare. **Obiectivele** propuse vizează, în prim plan, o identificare a principalelor probleme cu care se confruntă aceştia, efectele instituționalizării, gradul de pregătire pentru viața independentă, precum și formularea unor modalități punctuale de suport în vederea unei integrări sociale firești, specifice, de altfel, oricărui tânăr.

Ipotezele cercetării:

a) Tinerii instituționalizați care au împlinit vârsta de 18 ani se confruntă cu probleme reale în ceea ce privește formarea deprinderilor de viață independentă, aspect care ar putea influența negativ procesul de adaptare la o viață pe cont propriu și de integrare socio-profesională;

b) Climatul din instituții, modul de relaționare dintre adulți și copii, absența suportului afectiv, pot conduce la efecte negative complexe asupra dezvoltării copiilor și tinerilor, influențând astfel formarea armonioasă a personalității acestora;

c) Indiferent de tipul instituției de protecție socială, de condițiile oferite în cadrul acestora, timpul petrecut aici, cu toate aspectele sale specifice, absența familiei, pot marca definitiv traiectoria viitorului adult, cu consecințe nefaste asupra întregii sale existențe.

Metode și tehnici de cercetare: analiza calitativă-interviul semistructurat; studiul de caz; analiza cantitativă-chestionarul. Interviul a fost aplicat unui număr de 15 tineri, iar 51 au răspuns întrebărilor din chestionar. Baza de date a fost constituită cu sprijinul D.G.A.S.P.C. Arad, la finele semestrului I, anul 2017.

4. **Condiția socială a tinerilor instituționalizați care au depășit vârsta de 18 ani. Cazul județului Arad.** Conform Raportului pe anul 2015 al D.G.A.S.P.C. Arad, pentru 1.439 copii au fost luate măsuri de protecție socială în: Centrul Maternal Arad, Centre de Plasament, Centre de Plasament în regim de Urgență și Centre de Tip Familial (D.G.A.S.P.C. Arad, 2016). Tinerii care au împlinit vârsta de 18 ani locuiesc fie în Centrele de integrare socială, la Căminul social pentru tineri sau Centrul Social cu destinatie multifunctională, Blocuri ANL sau alte așezăminte sociale Studiul realizat și-a propus o investigare în domeniul condiției sociale a tinerilor instituționalizați de peste 18 ani, care trebuie să părăsească instituțiile, conform legii, cu excepția celor care urmează studii superioare. Situația socială a tinerilor care au petrecut un număr de ani în instituții-pentru unii dintre aceaștia centrul social a reprezentat singurul lor cămin, devine extrem de complexă în momentul în care, pentru o bună parte a acestora, un traseu instituționalizat de lungă durată a fost corelat cu mutarea frecventă dintr-o locație în alta. Orice efort realizat de către membrii centrului, de către asistenții sociali, nu a reușit să compenseze acel firesc al climatului familial, relațiile unice dintre părinți și copii. La sfârșitul anului 2016, 51 tineri de peste 18 ani au fost integrați în centrele de integrare socială (D.G.A.S. P.C. Arad, 2017).

Chestionarul utilizat în cdrul cercetării a cuprins un ansamblu de itemi, întrebări închise, deschise, cu mai multe variante de răspuns. Din cei 51 de subiecți, 25 au fost fete (49%) și 26 băieți (51%). Ca mediu de rezidență, 36 locuiesc în mediul urban (70,59%) și 15 în mediul rural (29,41%). Analizând modul în care acești tineri au ajuns la centrele sociale, cei mai mulți au fost abandonați de către părinți în maternități (27 cazuri, 52, 94%), 6 au fost aduși de către părinți la centrele sociale (11,76%), 5 au fost aduși de către rude (9,80%), iar 12 copii au fost orfani (23,54%). Există un singur caz (1,96%), al unei fete, care a fost adusă la centru de către poliție, fiind găsită abandonată pe stradă, ambii săi părinți având un istoric infracțional. Devine greu de explicat faptul că un părinte își abandonează copilul, fie la un centru social, fie îl ,,uită" la spitalul matern, ca pe un colet care îl deranjează. Cum va putea răspunde vreodată, în fața propriei conștiințe, nu a societății, dacă nu acum, poate, mai târziu?

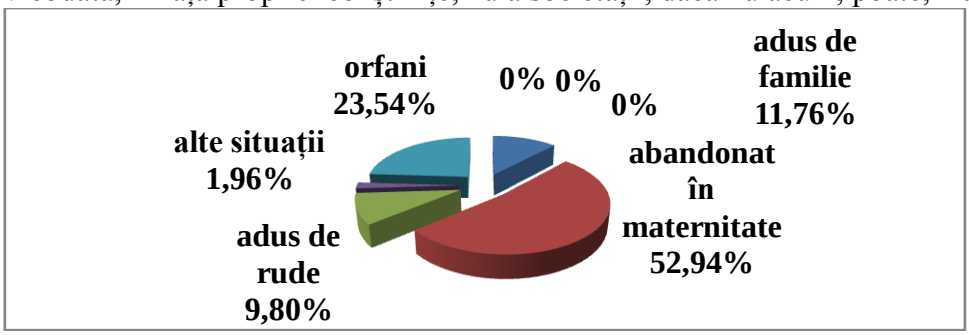

Figura 1. Motivele pentru care au ajuns copiii în instituții

De interes a fost tipul de familie de origine a tânărului. Astfel, 10 copii provin din familii organizate (19,60%), 13 provin din familii monoparentale (25,50%), în 16 cazuri vorbim despre uniune consensuală (31,37%), iar cei 12 orfani nu au putut preciza acest aspect

(23,53%). Se confirmă faptul că, în mare măsură, abandonul este corelat cu familia monoparentală, respectiv, o familie dezorganizată. Legătura tinerilor cu familia, după instituționalizare, nu s-a mai produs, în marea parte a cazurilor (33; 64,70%), sau doar uneori/rareori, în cazul a 13 tineri (25,50%) și numai 5 dintre ei au păstrat legătură cu familia de origine (9,80%). Luând în calcul că doar 12 tineri sunt orfani, se pare că unii dintre părinți au considerat că rolul lor în viața propriilor copii s-a sfârșit odată cu instituționalizarea. Cu toate acestea, la întrebarea dacă ar fi dorit ca părinții lor să-i păstreze acasă, din cei 51 de tineri, 28 au spus ,,da" (54,90%) și 23 ,,nu" (45,10%).

Abordând problema percepției tinerilor cu privire la modul în care au fost tratați de către personalul centrului/centrelor până la vârsta de 18 ani, 6 tineri (11,76%) au fost foarte puțin mulțumiți de acest lucru, 5 s-au declarat puțin mulțumiți (9,80%), pentru 16 a fost un nivel mediu de mulțumire (31,37%), 15 au fost mulțumiți (29,42%) și 9 foarte mulțumiți (17,65%). Deducem din aceste răspunsuri faptul că, în mică măsură centrele sociale reușesc să reprezinte un adevărat cămin pentru acești copii, iar efectele extrem de grave, vor apărea, în timp. Această evaluare privind relația cu personalul conduce și la problema manifestării unor abuzuri în instituții, știut fiind faptul că, de altfel, și în familie sunt mulți copii abuzați. Un număr de 33 tineri (64,70%) au afirmat că nu au fost abuzați, 10 au răspuns afirmativ (19,60%) și 8 au răspuns că acest lucru s-a întâmplat uneori (15,70%). Ca forme de abuz, tinerii au identificat: *violență fizică și verbală, bătaie, terorizare, ,,nu vreau să spun", abuz emoțional, ,,toate formele de abuz", ,,nu spun", ceartă, abuz sexual.* Ca urmare, din nefericire, putem constata faptul că în instituții s-a înregistrat ,,paleta" completă de abuzuri, aspect care trebuie să pună mari semne de întrebare privind suportul efectiv de care se bucură copiii în instituții. Nu diminuează cu nimic vinovăția celor responsabili faptul că abuzul asupra copiilor se manifestă și în familie, și în școli sau în alte tipuri de instituții, în mod special din cauza vulnerabilității acestor copii ajunși într-un loc străin, la discreția celor care sunt meniți să le ofere ceea ce au pierdut: familia. Scopul studiului a presupus și obținerea unor informații privind modul în care climatul din instituții, personalul care contribuie la formarea și educarea copiilor, reușesc să-i pregătească pentru viitor, să-și însușească deprinderile unuei vieți independente, pregătirea pentru momentul în care vor deveni adulți și deci, responsabili în raport cu sine și cu ceilalți. Percepția asupra interesului personalului din instituții față de viitorul lor se situează de la aprecierea ca extrem de puțin interes (8; 15,69%) și până la extrem de mult interes (5; 9,80%), predominând nivelul mediu de interes (18; 35,30%), precum și mult interes (16; 31,37%) sau puțin interes (4; 7,84%). Desigur, vorbim despre tineri care au depășit perioada adolescenței, ca urmare este firesc să fie preocupați de viitorul lor, în condițiile în care, o parte dintre ei știu că dincolo de spațiul instituțiilor nu îi așteaptă nicio persoană care să le acorde suport social, economic sau de alt tip. Dar, chiar și aici se întâlnesc situații diferite, de la tineri extrem de preocupați cu privire la viitorul lor (14; 27,45%), la cei preocupați extrem de puțin (4; 7,84%), dar și cu preocupare mare (16; 31,37%), mediu preocupați (13; 25,50%) sau puțin preocupați cu privire la viitor (4; 7,84%).

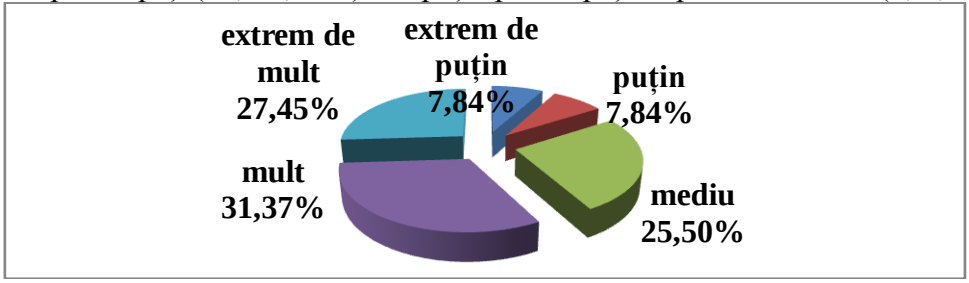

Figura 2. Preocuparea tinerilor instituționalizați cu privire la viitorul lor

Dincolo de preocuparea pentru viitor, au fost întrebați dacă s-au gândit ce vor face în mod concret, efectiv, după plecarea din centrele sociale, iar faptul că 29 dintre ei (56,86%) au răspuns afirmativ, este încurajator. 18 s-au gândit prea puțin la acest subiect (35,30%), iar 4

tineri (7,84%) nu au reflectat defel cu privire la această problemă. Se evidențiază o situație problematică, în condițiile în care, pentru mulți dintre acești tineri, nu există vreo persoană care să-i direcționeze și să le asigure sprijin. Desigur, corelat cu interesul față de viitor, este relevant nivelul lor de școlarizare, poate singura și cea mai sigură cale pe care acești tinei o au pentru a-și clădi o traiectorie profesională, pe baza căreia să poată avea o viață independentă decentă. Astfel, ca nivel de școlarizare, vorbim despre 1 tânăr neșcolarizat (1,96%), 3 tineri cu studii primare (5,88%), 6 au studii gimnaziale (11,76%), 17 au finalizat studiile liceale (33,34%), 18 au pregătire profesională (35,30%), 6 sunt cu studii superioare (11,76%).

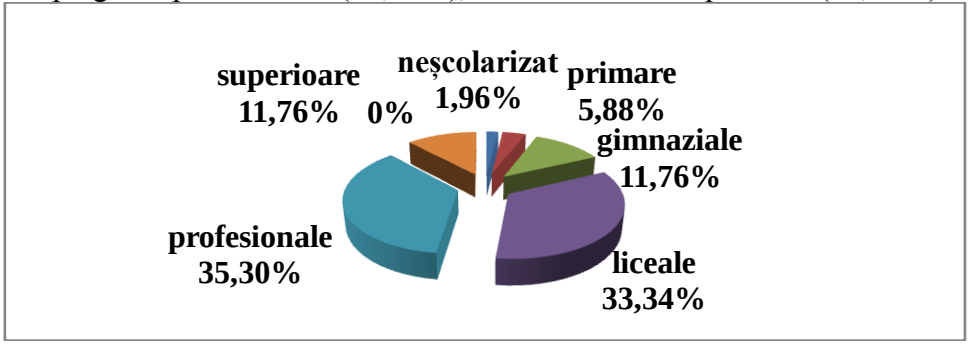

Figura 3. Situația școlarizării tinerilor instituționalizați

Aici, trebuie să subliniem faptul că, o parte a tinerilor care au studii liceale, au încă în față oportunitatea de a urma studii de nivel superior, în condițiile în care, pentru copiii din instituții, precum și pentru cei cu o situație familială precară, sunt stabilite, prin lege, o serie de facilități de ordin material, alături de bursele de studiu.

Pornind de la aceste aspecte, este de interes gradul în care acești tineri se autoevaluează ca fiind pregătiți pentru a face față responsabilităților specifice unei vieți independente, de adult. Un număr de 5 tineri (9,80%) se simt extrem de puțin pregătiți, 13 dintre ei (25,50%) se consideră puțin pregătiți, 14 sunt mediu pregătiți pentru a-și asuma responsabilitatea vieții viitoare (27,45%), 8 se evaluează ca fiind bine pregătiți (15,68%), iar 11 se consideră extrem de pregătiți pentru asumarea acestei responsabilități (21,57%). Datele prezentate pot conduce în mod evident la temeri fundamentate privind reala adaptare socială a unor tineri, în condițiile în care nici ei nu se consideră pregătiți pentru a intra pe larga poartă a realității sociale. Este un semnal pentru reprezentanții instituțiilor statului de a se apleca mai mult în raport cu tipul de suport social și servicii sociale necesare, eficiente, pentru ca tinerii aflați în perioada post-instituționalizare să poată avea o viață independentă, decentă.

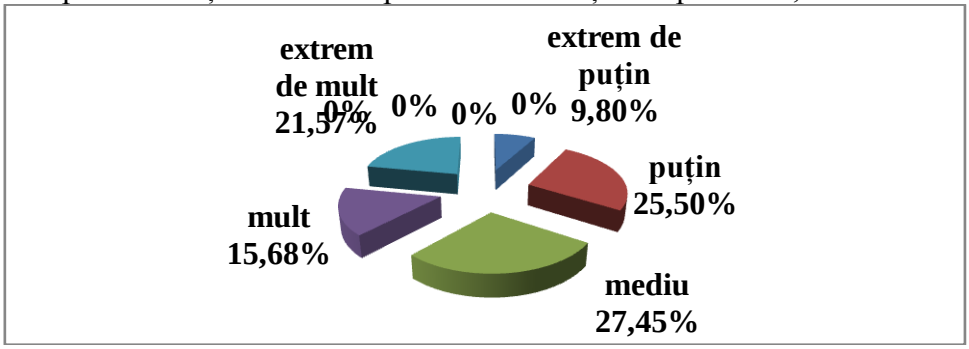

Figura 4. Nivelul de pregătire al tinerilor pentru asumarea responsabilității unei vieți independente

După ,,drumul" parcurs împreună cu tinerii-de la venirea în instituții, la modul în care au fost primiți și climatul din centrele sociale, la aspecte privind familia de origine, până la școlarizare, am dorit să vedem apoi, dacă, din perspectiva lor, se simt legați de aceste instituții, de persoanele care s-au ocupat de dezvoltarea lor. 18 tineri (35,30%) au afirmat că nu au niciun regret în raport cu centrul social, în timp ce 33 (64,70%) regretă: *relațiile de prietenie, ajutorul primit în cadrul centrului, anumite persoane din instituție, atașamentul*

dezvoltat în raport cu unele persoane, sfaturile lor. Corelat, la întrebarea dacă a existat vreo persoană din cadrul centrului care a manifestat afecţiune şi sprijin în raport cu ei, mai mult decât intra în atribuţiile de sreviciu, 23 de tineri (45,10%) au spus că a existat o astfel de persoană, în timp ce pentru 28 dintre ei (54,90%), nu a existat o astfel de persoană. Întrebând ce consideră că a reprezentat pentru ei centrul social, uneori nu s-a consemnat niciun răspuns-aspect extrem de sugestiv, alteori răspunsurile date au evidenţiat ceea ce, în mod real, însemnă instituţiile de protecţie socială: *un centru de unde am avut ce învăţa, pentru a ne integra mai uşor; un centru unde m-am simţit uneori ca într-o familie; totul; a doua casă; sprijin; o mare binecuvântare; sprijin şi înţelegere, mulţumesc din suflet; un mare sprijin pentru pornirea în viaţă; prieteni.* Dar şi*: un spaţiu de tranzit, temporar; un loc de care vreau să fug; un loc, atât!; adăpost; nimic; un calvar; un loc fără sens; vreau să uit; mai nimic; un loc fără prea multă semnificaţie.* Apar două extreme atitudinale: pentru unii a fost un adevărat cămin, pentru alţii nu este decât un loc neplăcut, pe care doresc să-l uite, le-au adus suferinţă, a fost *,,urât".* Aici, îşi pune amprenta tipul de personalitate, trăsăturile particulare, dar şi modul în care s-a derulat procesul de socializare, momentul şi împrejurările în care copilul ajunge la centru, dacă a locuit sau nu cu familia de origine, relaţia cu părinţii, condiţiile specifice fiecărei instituţii, comportamentul personalului, relaţiile cu colegii etc. În mod logic, am fost interesaţi dacă vreo persoană din instituţie i-a consiliat cu privire la deciziile lor despre viitor. Este de apreciat faptul că 29 dintre tineri (56,86%) au spus că acest lucru s-a realizat, 13 (25,50%) afirmă că doar uneori a fost abordată această problemă, iat 9 tineri (17,64%) nu avut parte de o astfel de activitate. Luând în considerare faptul că unii dintre aceşti tineri sunt orfani, a apărut firească întrebarea dacă, odată cu plecarea din instituţiile sociale, există cel puţin o persoană în viaţa lor care să-i sprijine sau să-i ajute. Pentru 28 de tineri (54,90%) se pare că există persoane de suport, dar pentru 23 dintre ei (45,10%), acest sprijin lipseşte. Aceştia vor reuşi probabil, cu mare dificultate, să se adapteze vieţii independente, în condiţiile în care unii au fost orfani, alţii au fost abandonaţi în instituţii şi uitaţi de părinţi pentru totdeauna. În aceste situaţii, pot spera la împrejurări concrete de viaţă care pot fi, uneori, extrem de benefice şi compensatorii. Am sugerat să realizeze, în finalul cercetării, o scurtă poveste a vieţii lor de până acum. Cei mai mullţi au scris că nu doresc să facă acest minieseu, alţii s-au justificat prin a spune: *e prea tristă; trecutul e dureros, el nu există pentru mine; pot spune doar că mulţumesc centrului social că a fost lângă mine şi m-a sprijinit; nu doresc, mă afectează!; sunt un copil post-instituţionalizare, acum reintegrat social. Atât! Sper la un viitor frumos; nu, povestea mea nu există.* Deci, *,,Atât!",* parafrazându-l pe unul dintre tineri.Au fost totuşi şi tineri care au detaliat povestea lor. Am solicitat să scrie câteva cuvinte despre ce anume şi-ar dori cel mai mult în viitor. Extrem de puţine cuvinte, dar suficient de expresive: *,,Să îmi cunosc părinţii"!* Rugându-isă evidenţieze care a fost cel mai important fapt care le-a marcat negativ anii petrecuţi în cadrul instituţiei, răspunsurile lor au evidenţiat următoarele aspecte: *bătaie, pierderea încrederii în oameni, ca urmare a modului în care am fost tratat de către personalul din instituţii, abuzurile de diferite tipuri, lipsa unei case, lipsa părinţilor, abandonul,* iar o mică parte nu au dorit să identifice un astfel de fapt. O tânără, la fel de succint, printr-un singur cuvânt, şi-a caracterizat situaţia actuală şi viaţa petrecută în instituţii: *,,Urâtă!"* Din perspectiva acesteia, impactul cel mai puternic negativ l-a reprezentat tocmai abandonul părinţilor, recunoscând, precum mare parte a acestor tineri, că cel mai mult i-a lipsit iubirea părinţilor. La fel de trist apare şi faptul că, întrebată dacă, la această vârstă, după atât de mulţi ani trăiţi în instituţii, ar dori să mulţumească cuiva, a răspuns, sec, *,,Nimănui!*". Privind condiţiile de viaţă prezente, pentru 17 tineri (33,34%) acestea le apar ca foarte bune, 25 (49,01%) apreciază că sunt bune şi 9 tineri (17,65%) le consideră ca fiind proaste. Desigur, este vorba de tipul de locuinţă-mulţi locuiesc în căminele sociale, de condiţiile de locuire, dar şi de resursele financiare ale tinerilor, în contextul în care: sunt angajaţi doar 23 tineri (45%), respectiv, cei 6 tineri cu studii superioare şi 17 care lucrează ca muncitori necalificati; 5

(9,80%) se află în şomaj; 4 tinere (7,84%) se află în concediu pentru îngrijirea copilului; 7 (13,72%) sunt beneficiari ai ajutorului social şi 12 tineri (23,53%) sunt încadraţi în diferite grade de handicap (mediu/accentuat), ca urmare nu au un loc de muncă. Revine întrebarea: cum vor reuşi aceşti tineri să se adapteze efectiv, profesional şi personal, la viaţa reală, pornind de la specificul traiectoriei lor existenţiale?

Concluzii: Problema copiilor instituţionalizaţi a fost şi va rămâne o temă de reflecţie la nivelul societăţii umane. Condiţia socială, psihologică, materială a tinerilor instituţionallizaţi, presupune abordări distincte în raport cu cea a copiilor crescuţi în familie. Dacă, în ultimele decenii, preocuparea guvernelor şi a instituţiilor implicate în procesul de asigurare a suportului social pentru copiii din instituţii a cunoscut reale progrese, pentru tinerii care ajung la vârsta de 18 ani şi trebuie să părăsească aceste ,,cămine" provizorii, se impune un set de măsuri mai bine structurate, coerente, fiind vorba despre un grup vulnerabil, fără niciun suport în afara celui asigurat de către stat sau unele ONG-uri. Sunt tineri care, marcaţi de tot ceea ce a însemnat o viaţă în afara mediului natural, specific pentru orice copil, familia, părinţii, vor trebui să depună eforturi sporite în procesul de integrare în viaţa de adult, pentru a reuşi să aibă o reală viaţă independentă financiar, pentru a fi persoane responsabile la nivelul spaţiului în care ei trăiesc.

BIBLIOGRAPHY

Brătianu, I., Roşca, C., (2005), *Copilul instituţionalizat-între protecţie şi abuz*, Ed. Lumen, Iaşi

Bowlby, I., (1973, 1975), *Atachament and Loss*, Penguin Books, London

Miftode, V., (coord.),(2004), *Populaţii vulnerabile şi fenomene de auto-marginalizare*, Ed. Lumen, Bucureşti.

Neculau, A., (2000), *Aspecte psihosociale ale sărăciei*, Ed. Polirom, Iaşi

Nelson, C., Fox, N.A., Zeanah, C.H., (2014), *Copiii abandonaţi ai României*. *Privaţiune, dezvoltare cerebrală şi eforturi de recuperare*, Ed. Trei, Bucureşti

Preda, M., (1999), *Grupuri sociale ignorate/excluse de politicile sociale din România,* în Zamfir, C., (coord.), Politici sociale în România, Ed. Expert, Bucureşti

Roth-Szomoskosi, M., (1999), *Protecţia copilului. Dileme, concepţii şi metode,* Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.

Spitz, R.A., (1946, 1952), Hospitalism, A. Follow Report an Investigation Described, *The Psychoanalytic Study of the Child,* vol. II, International Universities Press

Stănciulescu, E., (1997-1998), *Sociologia educaţiei familiale*, vol. I-II, Ed. Polirom, Iaşi

Şchiopu, U., (1997), *Criza de originalitate la adolescenţi*, Ed. Didactica si Pedagogica, Bucuresti

UNICEF, F.I.C.F., (1997), Studiu, *Situaţia copilului şi a familiei în România*, Bucureşti

van Ijzendooen, M.H., Luijk, M.P.C.M., Juffer, F., (2008*), IQ of children growing up in children's homes: A meta-analysis on IQ delays in otphanages*, Merill Pulmer Quarterly

***Strategia Naţională de integrare socială a tinerilor care părăsesc sistemul de protecţie a copilului, 2006,www.mmssf.ro/pub/imagemanager/images/file/Legislatie/...DE.../HG669-2006.pdf

****Pactul European pentru tineret, 2005*, www.mts.gov.md/content/pactul-european-pentru-tineret-european-youth-pact

***Strategie de includere a tinerilor cu oportunităţi reduse în contextul Programului Tineret în Acţiune 2010–2013,https://includere.files.wordpress.com/2010/05/strategie-includere-final.pdf

***Legea asistenţei sociale nr 292/2011, modificată prin H.G. nr. 652/2017, https://lege5.ro/Gratuit/gi4diobsha/legea-asistentei-sociale-nr-292-2011

***D.G.A.S.P.C. Arad, 2016, 2017, www.dgaspc-arad.ro/

*** D.G.A.S.P.C., 2016, www.dgaspc./ro

ABOUT THE STATUTE OF MEMBERS OF THE ROMANIAN PARLIAMENT AND THE NEW CODE OF CONDUCT OF THE DEPUTIES AND SENATORS

Daniela Cristina Valea
Assoc. Prof., PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş

Abstract: The legal frame of the statute of members of the Romanian Parliament is provided by the Romanian Constitution, republished, the Regulations of the Chambers of Parliament and different laws. The statute involves some aspects such as: general principle, parliamentary mandate and protective means; the rights and obligations of the members of the Parliament and, also, the forms of liability. Given some legislative gaps or unclear legal rules, but also some cases of inappropriate behavior, there was a need for a new Code of conduct of the members of Romanian Parliament.
In this paper we will analyze some aspects regarding the constitutional and secondary regulation of the statute of parliamentary and to what extent the new Code of Conduct meets the requirement of rule of law and democratic regime

Keywords: parliamentary mandate; protective means; statute; code of conduct; liability.

Introductory considerations on the parliamentary mandate

According to the republished Constitution of Romania[1], the supreme representative body of the Romanian people and the only legislator is the Parliament. Starting from the role of Parliament in a constitutional democracy thus established, it is obvious that the members of this institution are also awarded an appropriate status.

The statute of the Romanian Members of Parliament is outlined by normative provisions that we find in: the Romanian Constitution (Articles 69-72); Law no. 96 of 21 April 2006 on the Statute of Deputies and Senators, as subsequently amended and supplemented[2], the Code of Conduct for Deputies and Senators[3]; The Regulations of the Chamber of Deputies[4], the Regulations of the Senate[5] and the Regulations of the joint meetings of the two Chambers of the Parliament[6].

[1] Constitution of Romania was adopted in 1991 and revised and republished in Iffical Journal no. 767 of 31 Octomber 2003.

[2] Law no. 96 of 21 April 2006 on the Statute of Deputies and Senators was published in the Official Journal of Romania no. 380 of 3 May 2006. It was subsequently amended and supplemented several times. The last republication was made in the Official Journal of Romania no. 49 of 22 January 2016. After this date, Law no. 96/2006 has (up to now) undergone further four amendments by: Law no. 30 of 27 March 2017 for the supplementation of Law no. 96/2006 on the Statute of Deputies and Senators, published in the Official Journal of Romania no. 212 of 28 March 2017; Law no. 195 of 24 July 2017 for the supplementation of Article 9 of the Law no. 96/2006 on the Statute of Deputies and Senators, published in the Official Journal of Romania no. 598 of 25 July 2017; G.E.O. no. 59 of 4 August 2017 on the amendment and supplementation of some normative acts in the field of service pensions, published in the Official Journal of Romania no. 648 of 7 August 2017 and Law no. 203 of 27 October 2017 for the amendment of Article 38, 41 and 49 of Law no. 96/2006 on the Statute of Deputies and Senators, published in the Official Journal of Romania no. 853 of 30 October 2017.

[3] Adopted recently by the Romanian Parliament Decision no.77 of 11 October 2017 on the Code of Conduct for Deputies and Senators, published in the Official Journal of Romania no. 805 of 11 October 2017.

[4] Adopted by the Decision of the Chamber of Deputies no. 8 of 24 February 1994, as subsequently amended and supplemented, being republished for the last time in the Official Journal of Romania no. 481 of 28 June 2016. After the last republishment, the Regulation was amended by: the Decision of the Chamber of Deputies no. 27 of 4 April 2017 on the supplementation of Article 113 of the Regulation of the Chamber of Deputies, published in the Official Journal of Romania no. 238 of 6 April 2017; the Decision of the Chamber of Deputies no. 28 of 4 April 2017 on the amendment of para. 2 of Article 214 of the Regulation of the Chamber of Deputies, published

The Statute of the Romanian parliamentarian implies several aspects, such as the general principles, the eligibility, the mandate and the means of its protection, but also the rights and obligations, as well as the various forms of liability of the Members of the Parliament.

Since neither the Romanian Constitution nor the regulations of the two Chambers of Parliament define the parliamentary mandate, this role has returned to doctrine. Thus, ***the parliamentary mandate*** was defined as "*being a public dignity resulting from election by the electorate for the purpose of exercising by representation the national sovereignty (the power of the people) and containing powers established by the Constitution and laws*"[7].

According to the Romanian Constitution, the mandate of parliamentarians is a *representative mandate*[8] which implies the following aspects:

- the parliamentarians are the elected representatives[9] of the Romanian people, through which they exercises their sovereignty [Article 1 para. 1 of the Law no. 96/2006]. Thus, the

in the Official Journal of Romania no. 238 of 6 April 2017; the Decision of the Chamber of Deputies no. 37 of 9 May 2017 for the amendment and supplementation of the Regulations of the Chamber of Deputies, published in the Official Journal of Romania no. 348 of 11 May 2017 (this judgment was challenged with a constitutional challenege which was rejected by the Constitutional Court Decision no. 428 of 21 June 2017, published in the Official Journal of Romania no. 626 of 2 August 2017).

[5] Adopted by Senate Decision no. 28 of 24 October 2005, published in the Official Journal of Romania no. 948 of 25 October 2005, with subsequent amendments and supplements, being republished for the last time in the Official Journal no. 386 of 20 May 2016. After the last amendment, the Regulation was again amended by: the Senate Decision no. 37 of 18 April 2017 on the amendment and completion of the Senate Regulation, approved by the Senate Decision no. 28/2005, published in the Official Journal of Romania no. 283 of 21 April 2017; the Senate Decision no. 105 of 3 October 2017 on the amendment and completion of the Senate Regulation, approved by the Senate Decision no. 28/2005, published in the Official Journal of Romania no. 791 of 16 October 2017. For the valid form of the Senate Regulation, it is also necessary to consider: the Decision of the Constitutional Court no. 474 of 28 June 2016, by which the provisions of Article 89 para. 8 section 2, indent 13 and Article 146 para. 5 first thesis, para. 8, 10 and 11 of the Senate Regulation were declared unconstitutional, published in the Official Journal of Romania no. 590 of 3 August 2016; Decision of the Constitutional Court no. 431 of 21 June 2017 by which the provisions of Article 1491, Article 149^2, par. 6, Article 149^3 and Article 149^4 of the Senate Regulation were declared unconstitutional, published in the Official Journal of Romania no. 581 of 20 July 2017.

[6] Adopted by the Parliament Decision no. 4 of 3 March 1992, published in the Official Journal of Romania no. 34 of 4 March 1994, as subsequently amended and supplemented, eventually republished in the Official Journal of Romania no. 37 of 19 January 2016. After the last republication, the Regulation was amended again by Parliament's Decision no. 38 of 11 May 2017 on the amendment and completion of Article 9 of the Regulation of the joint activities of the Chamber of Deputies and of the Senate, published in the Official Journal of Romania no. 355 of 12 May 2017 (this Decision was challenged with a constitutional challenge which was rejected by the Constitutional Court Decision no. 430 of 21 June 2017, published in the Official Journal no. 655 of 9 August 2017). For the valid form of this regulation there should also be considered: the Constitutional Court Decision no. 31 of 27 January 2016 whereby the provisions of Article 56 para. (2) and (3) of the Rules on the Joint Activities of the Chamber of Deputies and of the Senate were declared unconstitutional, published in the Official Journal of Romania no. 117 of 16 February 2016.

[7] See Ioan Muraru, Mihai Constantinescu, *Drept parlamentar românesc*, All Beck Publishing House, Bucharest, 2005, p. 288.

[8] Also representative is the mandate of the Romanian President, alected by the people as the head of the state – see Lucian Chiriac, *Drept administrativ. Partea generală*, „Petru Maior" University of Tîrgu-Mureș Publishing House, 2004, p. 126. Also, heve a representative character, even o limited one, the members of the local administrative authorities. More information about the mandate of local elected representatives – see Nicolae Roș, *Îndrumar practiv-legislativ pentru aleșii locali*, „Universitară Clujeană" Publishing House, 2015, p. 18, pp. 107-116

[9] Similar to deputies and senators. See Mircea Criste, *Le legislatif et l'intervention legislative*, in „Curentul Juridic" Journal, no. 4/2016, p.119.

people, holder of the national sovereignty exercise their sovereignty not only when exercising their right to vote but for the full duration of the parliamentary mandate[10].

- in the exercise of their mandate, deputies and senators *are in the service of the people* [Article 69 para. (1) of the Romanian Constitution, republished, and Article 1 para. 2 of the Law no. 96/2006] - Deputies and Senators represent and defend the interests of the nation and not only a limited number of individuals. The representative feature of the mandate excludes any form of individual subordination of the elected person to the elector[11];

- any imperative mandate[12] is null [Article 69 para. (2) of the Constitution of Romania, republished and Article 1 para. 3 of the Law no. 96/2006] - which implies that it is forbidden to impose certain beliefs or conduct on the parliamentarian, contrary to the satisfaction of general interests resulting from a report of subordination and dependence. The statement of the imperative mandate as null results in its irrevocability, so that parliamentarians cannot be removed from their position by the citizens who elected them[13]. The relation that the parliamentarian may have with his citizen or, eventually, with the political party, may be moral, political but not legal[14].

Starting from the role of the Parliament and the status of its members, as well as from the legal provisions, the legal literature[15] has established which are the ***features*** of the parliamentary mandate: 1. it is an institution of public law; 2. it is representative (at national level); 3. it is general; 4. results only from elections; 5. is irrevocable; 6. has a public dignity feature and renders the holder independence and constitutional protection.

Also, according to the Code of Conduct for Deputies and Senators, the guidelines for parliamentary activity and behavior are: representativeness (Article 1); independence (Article 2); objectivity (Article 3); responsibility (Article 4); probity (Article 5); exemplarity (Article 6); respect for the reputation of Parliament (Article 7); the obligation to inform citizens (Article 8); the obligation to submit the wealth and interest statement (Article 9).

The number of the Members of the Parliament shall be determined by the number of the population and taking into account the established ***representation standard***. According to Article 5 of the Law no. 208 of 20 July 2015 on the election of the Chamber of Senate and of Deputies, as well as for the organization and functioning of the Permanent Electoral Authority[16], the standard for the election of the Chamber of Deputies is a deputy to 73,000

[10] Decision of the Constitutional Court no. 209 of 7 March 2012, published in the Official Journal of Romania no. 188 of 22 March 2012.

[11] See Mircea Criste, *Dreptul constituţional. Un drept al statului*, Universul Juridic Publishing House, Bucharest, 2017, p. 168.

[12] Imperative mandate involves a legal relationship between the agent and the principal, by virtue of which the former is dependent on the other, a report materialized in: imposing the solutions that parliamentarians should vote for; parliamentarians should give account to electors in their constituency; the electors could remove the parliamentarian from his positions; allowances and other benefits related to the exercise of the mandate should be supported by voters in the electoral constituency that have elected him - see Ioan Muraru, Mihai Constantinescu, *Drept parlamentar românesc*, 2005, pp. 320 and 321.

[13] See Maria Năstase Georgescu, Simona Th. Livia Mihăilescu, *Drept constituţional şi instituţii politice*, Universul Juridic Publishing House, Bucharest, 2011, p. 280.

[14] Decision of the Constitutional Court no. 44 of 8 July 1993, published in the Official Journal of Romania no. 190 of 10 August 1993.

[15] See Cristian Ionescu, *Tratat de drept constituţional contemporan*, All Beck Publishing House, Bucharest, 2003, p. 707; Ioan Muraru, Mihai Constantinescu, *Drept parlamentar românesc*, 2005, pp. 289-301; Marius Andreescu, Andra Păun, *Drept constituţional. Teoria generală a statului*, C.H. Beck Publishing House, Bucharest, 2016, p. 117.

[16] Published in the Official Journal of Romania no. 553 of 24 July 2015. Law no. 208/2015 repealed the Law no. 35/2008 (Law of the uninominal vote) for the election of the Chamber of Deputies and of the Senate and for amending and supplementing the Law no. 67/2004 for the election of the local public administration authorities,

inhabitants, and for the Senate election it is a senator to 168,000 inhabitants. The number of inhabitants to be taken into account is the result of the last census of the population, reported by the National Institute of Statistics on 1 January of the year preceding the year in which the election takes place. In the case of early elections, information on the number of people used in the last parliamentary term elections is taken.

The Parliament's mandate corresponds to the Parliament's mandate and is 4 years.

The parliamentary mandate is *effectively* exercised, on the basis of the proof of the election, from the moment of the lawful assembly of the Chamber where the parliamentarian takes part, subject to the validation of the mandate and the taking of the oath (Article 70 of the Constitution of Romania republished and Article 2 paragraph 1 of the Law no. 96/2006).

The mandate of a parliamentarian ***ceases*** on the date of the legal meeting of the new Parliament (either as a result of reaching the full term or following the dissolution of the Parliament) or in case of death, resignation, loss of electoral rights, incompatibility (Article 70 of the Constitution republished).

Parliamentary mandate is acquired through elections, by universal election, equal, direct, secret and freely expressed [according to Article 62 para. (1) of the Constitution of Romania, republished], exercised during the organized parliamentary elections. According to Article 5 para. (1) of the Law no. 208/2015, deputies and senators are elected in electoral constituencies (43 in number, constituted according to the provisions of Article 4 of the law), by ***election list***, according to ***the principle ofproportional representation*** (Article 5 paragraph 1 of Law no. 208/2015). The candidate declared elected receives the capacity of parliamentarian in accordance with the electoral law, subject to the validation and the oath of faith.

For national minorities[17] whose representatives failed to obtain any parliamentary mandate following the elections, the Constitution establishes that they receive a mandate in the Chamber of Deputies, under the terms of the electoral law, respectively if they have succeeded in obtaining, related to whole country, a number of votes equal to at least 5% of the average number of votes validly expressed by country for the election of a deputy [according to Article 56 para. 1 of the Law no. 35/2008]. The deputy mandate thus obtained shall be added to result from the application of the representation norm (according to Article 56 para. 9 of the Law no. 35/2008].

According to Law no. 208/2015, the constituency electoral bureau issues the "candidate certificate" to the winning candidate [Article 14 para. (1) letter (i)), based on which the parliamentarian will be present at the assembly of the two Chambers in order to have the mandate validated.

The conditions to be met in order to be able to run for Parliament [according to Article 16 para. (3), Article 36, Article 37 and Article 40 para. (3) of the Constitution of Romania, republished, and Article 2 of the Law no. 208/2015] are:

1. to have Romanian citizenship and domicile in the country;
2. to have the right to vote[18];
3. not to be banned from association in political parties[19];

---

of the Local Public Administration Law no. 215/2001 and the Law no. 393/2004 on the Statute of Local Elected, published in the Official Journal of Romania no. 196 of 13 March 2008.

[17] A national minority means the ethnic group represented in the Council of National Minorities (Article 56 paragraph 3 of Law no. 208/2015) and the organizations of citizens belonging to national minorities receive only during the electoral period the same legal regime as the political parties (Article 56 paragraph 8 of Law 208/2015).

[18] Do not have the right to vote: a) retards or mental patients placed under a ban; b) persons who have been forbidden to exercise the right to vote, for a period determined by a final court decision.

4. not to have banned the exercise of the right to be elected in the public authorities or in any other public positions, for a period determined by a final court order or by law;

5. to have completed the age of 23 up to the election day in order to be elected in the Chamber of Deputies and the age of 33 to be elected in the Senate.

A person can only run for the Chamber of Deputies or only for the Senate and only in an electoral constituency.

The rights and obligations of the parliamentarians

In exercising their mandate, parliamentarians are given a number of rights and are established a number of obligations through the Constitution, by the Regulations of Chambers and by laws (in particular Law no. 96/2006 on the Statute of Deputies and Senators).

Among the rights and freedoms conferred to members of Parliament we find, first of all, those that are specific to the membership of the most important political institution in a democratic state, the Parliament, as a representative assembly. Specific political rights[20], as are named by law, are those rights of the parliamentarian, through which the political content of the representative mandate is achieved. These are:

- exercise of the right of legislative initiative or regarding the revision of the Constitution;
- initiation and support of simple motions or motions of censor;
- the right to initiate and uphold decisions of the Chamber in any matter within its competence;
- the right to make political statements, to ask questions, to make interpellations or other such interventions;
- the right to request the extraordinary session of the Chamber or of its working structures;
- the right to notify the Constitutional Court, based on Article 146 letter a) -c) of the Romanian Constitution, republished;
- the right to request the suspension or the prosecution of the President of Romania under the conditions of Article 95 and 96 of the Romanian Constitution, republished;
- the right to request the prosecution of the members of the Government, under the conditions of Article 109 of the Romanian Constitution, republished;
- the right to exercise parliamentary control in all its forms;
- the right to vote;
- the right to propose amendments;
- the right to speech;
- freedom of speech.

Secondly, in order to supplement the political content of the parliamentary mandate but also to ensure the protection of the mandate and its holder, other rights and freedoms are also regulated. Thus, we can take into consideration[21]:

- the right (and the obligation) to participate in the specific activity of the legislative authority, regardless of its form (meetings, debates, parliamentary activity, parliamentary

[19] Cannot be part of the political parties: the judges of the Constitutional Court, the People's Advocate, the magistrates, the active members of the army, the policemen and other categories of civil servants established by the organic law.

[20] Article 34 of Law no. 96/2006.

[21] See Ioan Muraru, Elena Simina Tănăsescu, *Drept constituţional şi instituţii politice*, vol. II, All Beck Publishing House, Bucharest, 2006, p. 198; Maria Năstase Georgescu, Simona Th. Livia Mihăilescu, *Drept constituţional şi instituţii politice*, 2011, p. 283.

committee activities, activities related to the European Union, activity of parliamentary bureaus from the electoral constituencies);

- the right to be elected or appointed or to vote for the establishment of the governing bodies (chairman, permanent office) or the work bodies of the Parliamentary Chambers (parliamentary groups, parliamentary committees, friendship groups with other parliaments, delegations of the Romanian Parliament, etc.) ;

- to monitor and supervise the enforcement of the laws by those responsible for this task, including by involving, within electoral constituencies, in the activity of various public authorities (eg participation in the meetings of these authorities, the possibility of making complaints or proposals etc.);

- the right to ask for necessary information from different public authorities;

- the right and the obligation to keep a close connection with the electors (by giving audiences, by requesting to different central or local public administration authorities information on citizens' requests and petitions, or information of public interest);

- the right to indemnity, daily subsistence allowances, accumulated service and other services (protocol expenses, free domestic rail freight, settlement of other types of transport expenses, medical assistance, diplomatic passport, old-age allowance).

The main duties of the parliamentarians are[22]:

- the duty to act in the interest of the entire nation and the inhabitants of the electoral constituencies they represent, respectively of the citizens belonging to the national minorities, which they represent;

- the obligation to exercise their mandate in accordance with the principle of separation and balance of power in the state, within the constitutional democracy;

- they are forbidden to take on financial or other obligations to individuals or legal entities which are likely to influence the exercise of their mandate in good faith, according to their own conscience;

- the duty to exercise their mandate impartially, taking into account the interest of the citizens they represent,

- the duty to act with competence and fairness in the exercise of their duties;

- must prove transparency in the parliamentary activity;

- the obligation to maintain a permanent dialogue with citizens on matters of interest arising from the assumption and exercise of parliamentary mandate;

- are obliged to manifest during the exercise of the mandate loyalty to Romania and the Romanian people and have respect for the people;

- the obligation not to prejudice the image and reputation of Parliament;

- are obliged to comply with the provisions of the regulations, comply with the rules of civilized conduct, courtesy and parliamentary discipline, should not have bad attitudes or use expressions or words that are injurious, offensive, discriminatory or libelous;

- the obligation to participate in the work of the Chamber of which they are part of;

- the obligation to submit the wealth and interests statements, according to the law;

- the obligation to comply with legislation on incompatibilities and the conflict of interest;

- it is forbidden to use the name of a deputy or senator in any advertising action concerning any company, financial or industrial company or others for profit.

The protection of the parliamentary mandate

The mandate of parliamentarians enjoys special constitutional protection in order to ensure the independence and freedom of action of the deputies and senators in the

[22] According to Law no. 96 of 21 April 2006 on the Statute of Deputies and Senators, republished in the Official Journal of Romania no. 49 of 22 January 2016 and according to the Code of Conduct for Deputies and Senators.

performance of their duties, but also to eliminate possible interferences, pressures or threats against the Members of Parliament[23].

Protection of mandate is mainly achieved through incompatibilities and parliamentary immunity.

Incompatibilities with the parliamentary mandate

Incompatibility is the situation in which, by law, a person is forbidden to cumulate two or more qualities or positions which, by their nature, are contradictory[24].

The institution of incompatibilities is based on both the observance of the principle of separation of powers in the state and the independence and efficiency that must characterize the activity of a parliamentarian[25].

Firstly, the main incompatibilities with the parliamentary mandate are expressly provided by the Romanian Constitution (Article 71 para. (1) and (2)):

a. no one may be at the same time a Deputy and a Senator;

b. the capacity of parliamentarian is incompatible with any other public position of authority except for that of member of the Government (for example, the President of Romania, the People's Advocate, judge or prosecutor, judge of the Constitutional Court, member of the Court of Accounts, leading positions specific to ministries, prefect, mayor, deputy mayor[26], etc.)

Secondly, other incompatibilities are also established by the law[27] or regulations of the Chambers and generally address incompatibilities with:

- the Membership of the European Parliament;
- certain private functions (for example, it is forbidden to use the name along with the capacity of a deputy in any advertising activity for a profit-making activity, the position of president, deputy president, general manager, director, administrator, board member or censor in trading companies, including banks or other credit institutions, the position of manager or member of the boards of autonomous regies, of companies and of national companies; the status of trader as a natural person, membership in a group of economic interest, a public position entrusted by a foreign state with the exception of those capacities provided for in the agreements and conventions to which Romania is a party, the position of president, deputy chairman, secretary and treasurer of trade unions and federations, capacities and activities of persons who, according to their statutes, can not belong to political parties);
- the capacities and activities of persons who, according to their status, cannot be part of political parties.

The state of incompatibility entails the resignation or the termination of the parliamentary status.

The Deputy or Senator who, either on the date of entering or in the course of his term mandate, is in one of the situations of incompatibility provided in the Statute of Deputies and Senators or in other special laws, is in tune for a period of 15 days to notify the Permanent

[23] See Ioan Muraru, Mihai Constantinescu, *Drept parlamentar românesc*, 2005, p. 319; Maria Năstase Georgescu, Simona Th. Livia Mihăilescu, *Drept constituţional şi instituţii politice*, 2011, p. 281.

[24] See DEX - *Dicţionarul explicativ al limbii române*[Explanatory Dictionary of the Romanian Language], Romanian Academy, Institute of Linguistics "Iorgu Iordan", Univers Enciclopedic Publishing House, Bucharest, 1998, p. 483.

[25] See Mircea Criste, *Dreptul constituţional. Un drept al statului*, 2017, p. 173.

[26] The list is completed by the public authority appointments provided under Article 81 paragraph (2) of the Law no. 161/2003 on certain measures for ensuring transparency in the exercise of public dignities, public functions and in the business area, for the prevention and sanctioning of corruption, with subsequent amendments and supplements, as well as incompatibilities arising from the provisions of Article 821 of the same law.

[27] According to Article 16 of Law no. 96/2006 on the Statute of Deputies and Senators, republished.

Bureau of the Chamber of which he is a party in respect of his incompatibility. After the expiration of this term, the Deputy or Senator will choose, within 30 days, between the mandate of Deputy or Senator and the incompatible office or capacity, resigning according to his option. The resignation of the parliamentarian is notified to the Standing Bureau of the Chamber of which he is a member (Article 17 paragraph 1 of Law 96/2006).

On the other hand, in the case of a parliamentarian who has not expressed his choice according to the above mentioned provisions, he remains in a state of incompatibility. The Standing Bureau of the Chamber to which he belongs notifies the Commission that is competent to examine incompatibility with a view to drawing up a report within 15 days of notification. In order to prepare this report, the Standing Bureau of the Parliamentary Chamber calls on the National Integrity Agency a point of view. The Standing Bureau of the Chamber of Deputies or the Senate submits, in the first meeting of the plenum of the Chamber of which the respective parliamentarian is part of, a draft decision establishing the state of incompatibility and termination of mandate (Article 17 paragraph 2 of Law no. 96/2006).

Parliamentary immunity

Parliamentary immunity is that *feature of the parliamentary mandate under which the parliamentarian is protected against any pressure or abuse committed against his or her person and which ensures its independence, freedom and security in the exercise of its rights and obligations under the Constitution and the laws*[28].

In a particular case, the Constitutional Court has determined that immunity is "*a constitutional guarantee, a measure of legal protection of the mandate, which is intended to ensure the independence of the mandate holder from any external pressure or abuse*"[29].

Law no. 96/2006 on the Statute of Deputies and Senators defines in Article 20 the parliamentary immunity as being "*the set of legal provisions that provides for deputies and senators a derogatory legal regime from common law in their relation with the justice and in order to guarantee their independence.*"

Given the role conferred to immunity, of legal protection of the parliamentary mandate, independence, freedom of speech and parliamentary security, the Constitution also provides the necessary safeguards.

Immunity is a legal means of protecting the parliamentary mandate, it has an imperative character and is not just a simple right of the parliamentarian to which he could give up. Immunity is of public order, which means it can be invoked at any time and not just by the one interested[30].

The parliamentary immunity is found in the vast majority of democratic constitutional systems, yet having the status of exceptional measure[31].

The content of parliamentary immunity must be outlined also in relation to the European provisions[32]. Thus, the Rules of Procedure of the European Parliament also contain provisions on the waiver of immunity (Rule 6), which states that "in exercising its powers as regards privileges and immunities, the Parliament shall in particular pursue its integrity as a democratic legislative assembly and ensure the independence of Deputies in the performance of their duties which are incumbent". Also, according to Rule 7 "The Commission may issue a reasoned opinion on the competence of the authority concerned and on the admissibility of

[28] See Ioan Muraru, Mihai Constantinescu, *Drept parlamentar românesc*, 2005, p. 329.
[29] See the Decision of the Constitutional Court no. 435 of 26 May 2006, published in the Official Journal of Romania no. 576 of 4 July 2006.
[30] See Ştefan Deaconu, *Instituţii politice*, C.H. Beck Publishing House, Bucharest, 2012, p. 223.
[31] See Ştefan Deaconu, *Instituţii politice*, 2012, p. 218.

[32] Decision of the Constitutional Court no. 319 of 19 June 2013, published in the Official Journal of Romania no. 404 of 4 July 2013.

the request - waiver of immunity (our note) - but it does not rule on the Member's guilt or innocence or on the opportunity or inexpedience of the Member's prosecution for his opinions and actions imputed to him, even if examination of the request allows the Commission to acquire in-depth knowledge of the case."

In general, parliamentary immunity takes two forms: a) legal irresponsibility and b) inviolability.

Legal irresponsibility.

According to Article 72 para. 1 of the Constitution of Romania, republished, the Members of Parliament can not be held liable for the votes or political opinions expressed in the exercise of their mandate (they may be considered as concrete forms of expression: expressed vote, proposed or supported amendments, legislative initiatives, speeches, questions or interpellations, political statements, interventions, reports, opinions, etc.).

Legal irresponsibility refers *only* to acts committed in the ***exercise of the parliamentary mandate***. It is a *total, unconditional and perpetual immunity*[33] that defends the parliamentarian against any form of legal liability (with the exception of the disciplinary one[34] corroborating the provisions of Article 51, especially letter d) of Law no. 96/2006), both during and after the expiration of the mandate. It cannot be suspended or waived, nor does it exclude liability, regardless the form, for acts or deeds unrelated to the exercise of duties.

For opinions, acts or deeds done or committed unrelated to the exercise of the mandate, the parliamentarian will be politically and/or legally responsible according to the common law[35]. For example, it has been appreciated in the legal literature that defamation of the country, incitement to discrimination or territorial separatism, calumny or insults prompted by a discourse do not fall within the scope of the exercise of the parliamentary mandate[36].

Inviolability

Inviolability is a procedural immunity[37] which implies ***special procedural rules derogatory from those of common law*** regarding holding someone legally accountable.

First of all, it is only about acts committed by the parliamentarian but not those related to the exercise of duties. Secondly, inviolability protects only with regard to criminal liability.

Immunity is not a cause of legal liability, but only a way of protecting the parliamentary mandate[38]. The special regulations concern the search, detention and arrest of the parliamentarian, the special jurisdiction to prosecute and to sue and the judgment.

Thus, parliamentarians may be subject to criminal investigation, or criminally prosecuted for acts that are unrelated to the votes or opinions expressed in the exercise of their mandate, but search, detention or arrest can ***only be made with the consent*** of the Chamber of

[33] See Mircea Criste, *Dreptul constituțional. Un drept al statului*, 2017, p. 177.
[34] See Cristian Ionescu, *Constituția României comentată și adnotată cu dezbateri parlamentare și jurisprudența Curții Constituționale*, Title III the Parliament, Universul Juridic Publishing House, Bucharest, 2010, p. 236.
[35] See Ioan Muraru in Ioan Muraru, Elena Simina Tănăsescu, *Constituția României – Comentariu pe articole*, C.H. Beck Publishing House, Bucharest, 2008, p. 683. Decision of the Constitutional Court no. 279 of 22 March 2006, published in the Official Journal of Romania no. 323 of 11 April 2006.
[36] See Cristian Ionescu, *Constituția României comentată și adnotată cu dezbateri parlamentare și jurisprudența Curții Constituționale*, 2010, p. 241.
[37] See Ion Deleanu, *Instituții și proceduri constituționale – în dreptul comparat și în dreptul român*, Servo Sat Publishing House, Arad, 2003, p. 529; Ioan Muraru in Ioan Muraru, Elena Simina Tănăsescu, *Constituția României – Comentariu pe articole*, 2008, p. 683.
[38] See Maria Năstase Georgescu, Simona Th. Livia Mihăilescu, *Drept constituțional și instituții politice*, 2011, p. 282.

Parliament of which they are part after being heard (waiver of immunity procedure)[39]. The investigation prosecution fall within the jurisdiction of the Prosecutor's Office attached to the High Court of Cassation and Justice, and the trial within the jurisdiction of the High Court of Cassation and Justice [Article 72 para. (1) and (2) of the Constitution of Romania, republished].

By way of execution, in the case of a flagrant offense, the parliamentarians may be detained or searched, but the Minister of Justice has the obligation to immediately inform the President of the Chamber of which the parliamentarian is a member to start the waiver of immunity procedure. If, however, the notified Chamber finds that there is no ground for detention, it shall order the annulment of such a measure at once (Article 72 para. (3) of the Constitution of Romania, republished].

The request for detention, arrest or search is addressed to the President of the Chamber by the Minister of Justice. The President of the Chamber shall inform the Standing Bureau of the request in a public hearing and shall immediately forward it to the Legal, Discipline and Immunities Committee for examination, which will establish, in its report, whether there are grounds for the approval of the request. The request of the Minister of Justice, accompanied by the report of the Legal Commission, shall be submitted for debate and adoption to the Chamber where the Deputy or the Senator takes part, within 5 days of the submission of the report. The Chamber decides on the request by secret vote of the majority of its members. The decision of the Chamber shall be immediately communicated to the Minister of Justice and published in the Official Journal of Romania, Part I, within 3 days. The date of communication to the Minister of Justice is the date of entry into force of the judgment[40].

Starting from the provisions of Article 72 para. 2 of the Constitution of Romania, republished, it can be argued that the immunity procedure established is circumscribed to the scope of the acts and deeds committed by a parliamentarian but which are not related to the duties of the service, acts and deeds in connection with which there is no need for the special authorization of the Parliamentary Chamber in order the prosecution of a parliamentarian to be started. Thus, the question arises whether it is necessary the approval of the Parliamentary Chamber (waiver of immunity) to initiate criminal proceedings or to take legal action for acts or deeds committed by the parliamentarian in connection with the mandate entrusted to him? It is clear that the text of Article 72 para. 2 of the Constitution of Romania refers strictly to facts that are unrelated to the votes and political opinions expressed in the exercise of the mandate. *Per a contrario*, when it is considered that certain acts or deeds committed by the parliamentarian in the exercise of or in connection with the mandate entrusted to him by election, circumscribe the scope of the offense (but not limited to this) in order to start the prosecution, or to take legal action, the adjudication of the relevant parliamentary Chamber is necessary. In support of this idea, some of the provisions of the regulations of the two Parliamentary Chambers or doctrinal points[41] of view come to a certain extent. Thus, Article 173 para. 6 of the Senate Regulations stipulates that "the application for authorization of arraignment, criminal or contravention type (only the arraignment, not the start of criminal

[39] By the Decision of the Romanian Senate no. 23 of 23 May 2015, the measure of detention and preventive arrest of the Senator Vâlcov Darius-Bogdan was approved, published in the Official Journal of Romania no. 199 of 25 May, 2015. By the Decision of the Romanian Senate no. 42 of 2 June 2015, the request for approval of the arrest and preventive arrest of Senator Șova Dan-Coman was dismissed, Decision published in the Official Journal of Romania no. 384 of 2 June 2015. The Decision of the Chamber of Deputies no. 6 of 17 February 2016 on the approval of the arrest of the deputy Nicolae Păun, published in the Official Journal of Romania no. 126 of 17 February.

[40] Article 24 of Law no. 96/2006 on the Statute of Deputies and Senators, republished in the Official Journal of Romania no. 411 of 8 July 2013.

[41] See Stefan Deaconu, *Instituţii politice*, 2012, p. 225; Maria Năstase Georgescu, Simona Th. Livia Mihăilescu, *Drept constituțional și instituții politice*, 2011, p. 282.

prosecution – our note), (...) shall be addressed to the President of the Senate, by the Minister of Justice". Since such a regulation cannot contravene the Constitution, and by reference to the rest of the Article 173 of the Senate Regulations, it appears that when it comes to any criminal act or contravention committed by a senator but which is related to the mandate specific tasks, the approval of the Senate is necessary, in accordance with the procedure, for the arraignment of the respective Senator. That is the only way one could interpret the provisions of Article 173 para. 6 of the Senate Regulations to find consistency in relation to parliamentary practice. The Regulations of the Chamber of Deputies does not contain such a regulation, taking over the constitutional provisions of Article 72, but Article 221 of this Regulation refers to "all the requests for waiver of immunity". Instead, the same Regulation makes explicit reference to the situation of the Members of Parliament who have had the capacity of members of the Government (Articles 157-159), regarding the need for the Chamber of Deputies to approve by secret vote the request of the Prosecutor General of the Prosecutor's Office attached to The High Court of Cassation and Justice for the approval of a request for criminal prosecution of a parliamentarian who is a member of the Government.

In the case of parliamentarians who have or had the capacity of a member of the Government the approval of the parliamentary Chamber of which they are or were part is necessary to initiate criminal prosecution or to take legal action, considering the provisions of Article 109 para. 2 first thesis of the Romanian Constitution, republished[42].

The request of the parliamentary Chamber's approval, as a precursor to the commencement of criminal prosecution and trial of the parliamentarians, as well as in case of detention, arrest or search, is established in fact as a guarantee that must be observed in the case of the waived parliamentary immunity, a warrant with a role in preventing the risk of being exercised with outrage, abusively or teasingly, as an instrument of pressure or coercion of parliamentarians[43].

All requests for the waiver of parliamentary immunity shall be placed on the agenda at the assembly of the notified Chamber.

Disciplinary liability of parliamentarians

The disciplinary liability of parliamentarians (the disciplinary misconduct that they may commit, as well as the related sanctions) is regulated by the Law no. 96/2006 on the Statute of Deputies and Senators and the Regulations of the two Chambers of Parliament.

Article 51 of the Law no. 96/2006 on the Statute of Deputies and Senators stipulates that parliamentary disciplinary offenses are entailed by the following deeds, committed by deputies or senators if, according to the law, they are not crimes:

a) violation of the provisions regarding the duties of Deputies and Senators provided by the Constitution and the statute[44];

b) non-compliance with the provisions of the Chamber's Regulation they are part of and of the Regulation of the joint activities of the Chamber of Deputies and of the Senate;

c) abusive exercise of the mandate of senator or deputy;

d) the injurious or defamatory behavior towards a parliamentarian or other dignitary in plenary, commission or office meetings or elsewhere, but on the exercise of the parliamentary mandate;

[42] See the Romanian Senate Decision no. 4 of 3 February 2016 on the request for criminal prosecution of Mr. Gabriel Oprea, former Deputy Prime Minister for National Security and former Minister of Home Affairs, published in the Official Journal of Romania no. 80 of 3 February 2016.

[43] Decision of the Constitutional Court no. 319 of 19 June 2013 published in the Official Journal of Romania no. 404 of 4 July 2013 (see the separate opinion on this decision).

[44] In particular, it should be considered: the violation of the oath of faith; absence without leave from the proceedings of the Senate (according to Article 195 of the Senate Regulations).

e) violation of the legal provisions regarding the conflict of interests.

Disciplinary sanctions are provided in Article 52 of Law no. 96/2006 on the Statute of Deputies and Senators: a) verbal notification; b) calling to order; c) the withdrawal of the speech; d) removal from the hall during the meeting; e) the written warning.

The disciplinary sanctions provided in Article 52 letter a) - c) of the Law no. 96/2006 on the Statute of Deputies and Senators (a) verbal notification; b) calling to order; c) the withdrawal of the speech) shall be applied by the President of the meeting. The sanction provided in Article 52 letter d) of Law no. 96/2006 on the Statute of Deputies and Senators (removal from the Chamber during the meeting) shall be applied at the request of the president of the meeting or of a Parliamentary Group by the plenum of the Chamber by the vote of the majority of those present. Deflections that impose the sanctions provided in Article 52 letter e) of Law no. 96/2006 on the Statute of Deputies and Senators (written warning) is established by the Commission that has the competence to analyze the discipline issues at the level of the respective Chamber, at the notification of the president of the meeting, of a parliamentary group or at the notification of a Deputy or Senator. The notification shall be addressed to the President of the respective Chamber no later than 30 days after the date of the act. In case of a conflict of interest, at the request of the Standing Bureau of the respective Chamber, the Commission that has the competence to analyze the discipline issues draws up a report stating that the report of the National Integrity Agency regarding the existence of the conflict of interests is final. The Commission that has the competence to analyze the discipline issues solves the complaint within 10 working days of its registration. The Commission's report shall be approved by a majority vote of the members present at a secret meeting. The Commission's report shall be forwarded to the Standing Bureau of the Chamber concerned, together with the case file. The Standing Bureau of the respective Chamber resolves the case within 3 working days of receipt of the report. The decision of the Standing Bureau of the Chamber shall be submitted to the public hearing of the respective Chamber[45]. According to the Senate Regulations [Article 197 para. (2)], the disciplinary sanctions applied may not prevent the exercise of the right to vote.

In conclusion, the current regulation of the statute of parliamentarians, especially regarding their rights and obligations and the protection of the mandate, though not voided of criticism, represents an evolution compared to the previous regulation (the original text of the Romanian Constitution of 1991 or the Regulations of the two Chambers occasionally amended by the Constitutional Court), diminishing much of the "too protective" character of the parliamentarian, regardless of the situation or misbehavior.

Moreover, it is not always possible for non-compliance with deontology and parliamentary conduct to be corrected by drafting new normative texts. This is also the case for the much-awaited Code of Conduct for Deputies and Senators, whose adoption was welcomed with reserves in the most recent CVM report[46], reserves that are justified also on grounds other than those mentioned in the report. Thus, a careful analysis of the content of this code, referring to the existing constitutional and legal provisions regarding the statute of the Romanian Member of Parliament, one can notice that it failed to synthesize all the relevant aspects of the behavior of the parliamentarian (Law no. 96/2006 being much superior) and to provide concrete instruments to prevent or eliminate possible misbehavior.

[45] Article 51 of the Law no. 96/2006 on the Statute of Deputies and Senators, republished in the Official Journal of Romania no. 411 of 8 July 2013.

[46] European Commission - Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Progress in Romania under the Co-operation and Verification Mechanism, Brussels, 15 November 2017 (https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/comm -2017-751_ro.pdf).

The shaping of a parliamentary model demanded by the exigencies of a democratic regime and of the rule of law, in a consolidated democracy[47], is a collective effort, an aspect that must primarily take into account the conscience and professionalism of those invested by election with representation powers, assuming the status of a public dignity and assuming responsibility for the role of member of the supreme assembly in the state. Secondly, we appreciate that it is necessary that the effort should be also made from the other side, from the citizens, that through a higher active social behavior and an increase in the level of political education could establish an effective instrument for the accountability of the parliamentarians and the political class in general.

BIBLIOGRAPHY

Marius Andreescu, Andra Păun, *Drept constituţional. Teoria generală a statului*, C.H. Beck Publishing House, Bucharest, 2016.
Lucian Chiriac, *Drept administrativ. Partea generală*, Ed. „Petru Maior" University of Tîrgu-Mureș, 2004.
Ioniţa Cochinţu, *Dreptul şi obligaţia Curţii Constituţionale de a interpreta un text constituţional*, in Ioniţa Cochinţu, Marian Enache (coord.), *In honorem Ioan Vida*, Hamangiu Publishing House, Bucharest, 2017
Mircea Criste, *Le legislatif et l'intervention legislative*, in „Curentul Juridic" Journal, no. 4/2016
Mircea Criste, *Dreptul constituţional. Un drept al statului*, Universul Juridic Publishing House, Bucharest, 2017
Ştefan Deaconu, *Instituţii politice*, C.H. Beck Publishing House, Bucharest, 2012.
Ion Deleanu, *Instituţii şi proceduri constituţionale – în dreptul comparat şi în dreptul român*, Servo Sat Publishing House, Arad, 2003.
Maria Năstase Georgescu, Simona Th. Livia Mihăilescu, *Drept constituţional şi instituţii politice*, Universul Juridic Publishing House, Bucharest, 2011.
Cristian Ionescu, *Tratat de drept constituţional contemporan*, All Beck Publishing House, Bucharest, 2003.
Cristian Ionescu, *Constituţia României comentată şi adnotată cu dezbateri parlamentare şi jurisprudenţa Curţii Constituţionale*, Title III The Parliament, Universul Juridic Publishing House, Bucharest, 2010
Ioan Muraru, Mihai Constantinescu, *Drept parlamentar românesc*, 2005.
Ioan Muraru, Elena Simina Tănăsescu, *Drept constituţional şi instituţii politice*, vol. II, All Beck Publishing House, Bucharest, 2006
Ioan Muraru in Ioan Muraru, Elena Simina Tănăsescu, *Constituţia României – Comentariu pe articole*, C.H. Beck Publishing House, Bucharest, 2008
Nicolae Roș, *Îndrumar practiv-legislativ pentru aleșii locali*, Universitară Clujeană Publihing House, 2015.

Other sources

European Commission - Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Progress in Romania under the Co-operation and Verification Mechanism, Brussels, 15 November 2017 (https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/comm -2017-751_ro.pdf).

DEX -*Dicţionarul explicativ al limbii române* [Explanatory Dictionary of the Romanian Language], Romanian Academy, Institute of Linguistics "Iorgu Iordan", Univers Enciclopedic Publishing House, Bucharest, 1998

[47] see Ioniţa Cochinţu, *Dreptul şi obligaţia Curţii Constituţionale de a interpreta un text constituţional*, in Ioniţa Cochinţu, Marian Enache (coord.), *In honorem Ioan Vida*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2017, p. 132.

Legislation
The jurisprudence of the Romanian Constitutional Court
Decisions of the Parliament, the Chamber of Deputies and the Senate of Romania

SOME CONSIDERATION REGARDING THE ART. 35 FROM ROMANIAN CONSTITUTION

Daniela Cristina Valea
Assoc. Prof., PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş

Abstract: the romanian state, through romanian constitution, republished, recognizes everyone's right to a healthy, well preserved and ecologically balanced environment. starting from these provisions found in the article 35 para. 1 from romanian constitution, in the title ii regarding the fundamental rights, freedoms and duties, the right to a healthy environment is a human fundamental right. also, the romanian constitution establishes, in article 35 para. 3, that all individuals and corporate bodies are subject to the duty to protect and improve the environment. based on this text, i think that we can talk about a fundamental duty as well.
in this paper we will address some aspects regarding the dual legal nature and the content of the right to a healthy environment using, in particular, the jurisprudence of the romanian constitutional court in this matter.

Keywords: right to a healthy environment; protection of the environment; fundamental right; fundamental duty; jurisprudence of the romanian constitutional court.

Considering the criterion of the content and the purpose pursued[1], the right to a healthy environment[2] is part of the category of social-economic rights, respectively, those fundamental rights and freedoms which aim to ensure exclusively the material or cultural development of individuals[3] (linked to the economic[4] and social basis of the society[5]). Moreover, according to the chronological criterion, it is part of the "third generation" rights, their embodiment being largely based on the cooperation between states[6], but we consider that an important role belongs also to the individual, whether natural or legal person, both according to the level of culture and ecological education, and in terms of day-to-day conduct. It is a fundamental right of complex significance involving the *responsibility*[7] of the State but also of all individuals in an inflected effort to protect the environment[8].

---

[1] Ioan Muraru, Simina Tănăsescu, *Drept constituţional şi instituţii politice*, vol. I, All Beck Publishing House, Bucharest, 2006, pp. 156 and 157; Bianca Selejan-Guţan, in I. Muraru and E.S. Tănăsescu (coord.), *Constituţia României – comentariu pe articole*, C.H. Beck Publishing House, Bucharest, 2008, p. 326.
[2] For details, see Ernest Lupan *Dreptul la un mediu sănătos în legislaţia românească*, in "Juridical Current" no. 3-4/2003, pp. 120-134.
[3] Tudor Draganu, *Drept constituţional şi instituţii politice – tratat elementar*, Lumina Lex Publishing House, Bucharest, 2000, vol. I, p. 155.
[4]Andrea Kajcsa, *The role of Economy as material source of law*, in „Curentul Juridic" Journal, no. 1/2014, pp. 65-63.
[5] *** *Drepturile şi libertăţile individuale – componentă esenţială a noii Constituţii a României*, editorial in the Journal "Dreptul" no. 2/1992, p. 9.
[6] Genoveva Vrabie, Marius Bălan, *Organizarea politico-etatică a României*, European Institute, Iaşi, 2004, p. 314.
[7]Cristina M. Kassai, *Safeguarding the environment by choosing Green Public Procurement*, in „Curentul Juridic" Journal, no. 3/2017, pp. 33-39; Dragoş Chilea, *Justice and democracy defeated by human rights*, in „Curentul Juridic" Journal, no. 4/2016, pp. 77-84.
[8] Marieta Safta, *Drept constituţional şi instituţii politice*, vol. I *Teoria generală a dreptului constituţional. Drepturi şi libertăţi*, Hamangiu Publishing House, Bucharest, 2014, p. 208.

The European context

In defining the concept and the status of the right to a healthy environment, the international acts concluded and the human rights statements have been decisive. At European level, we mention Article 37 of the Charter of Fundamental Rights of the European Union on the Protection of the Environment according to which "a high level of environmental protection and the improvement of the quality of the environment must be integrated into the policies of the Union and ensured in accordance with the principle of sustainable development"[9]; the Aarhus Convention adopted on 25 June 1998; the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (hereinafter the European Convention).

Even though the text of the European Convention has not explicitly enshrined the right to a healthy environment, this fundamental right is still acknowledged nowadays, defended and guaranteed in a "praetorian" way, through the jurisprudence of the European Court of Human Rights (hereinafter ECHR).

Thus, in the European Court case law, the right of the individual to live in a healthy environment was circumscribed to the scope of the right to life provided by Article 8 of the European Convention, together with the private life, family, domicile and post delivery, physical and psychic integrity, the intimate sphere of the individual, the individual's right to establish and develop relationships with others. Through its jurisdiction, the ECHR has thus enshrined the right to a healthy environment as a component of the right to privacy, outlining its contents on two coordinates[10]: which could be called "general principles in the field of environmental law" and the state obligations[11].

Thus, the right to a healthy environment is a fundamental right circumscribed to the sphere of the right to private life, the protection within Article 8 para. 1 and Article 6 para. of the European Convention being extended also to this right. It has been ruled that pollution of any kind (noise pollution, harmful chemical emissions, nuclear radiation, etc.) can harm the right to privacy, or it can *affect a person's physical well-being and may deprive the normal use of his home*, regardless the existence of a serious danger to the individual's health[12].

The content of the right to a healthy environment also includes the *person's right to information on the risks of pollution and the quality of the environment*. Thus, it is the State's duty to take all the necessary measures to stop or reduce any form of pollution, but also the obligation to provide relevant information on the serious risks of pollution, both information available to the general public and information which by their nature are not directly accessible[13].

The Strasbourg Court has also held that the harm brought to the right to a healthy environment through pollution gives rise to the right of obtaining a fair satisfaction, *by exercising the right to a fair trial*, with all its inherent consequences[14].

---

[9] http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A12012P%2FTXT.

[10] ECHR - Judgment of 25 April 1978 in the case of ***Tyrer v. the United Kingdom***; ECHR - Judgment of 21 February 1990 in the case ***Powell and Rayner v. The United Kingdom***; ECHR - Judgment of 9 December 1994 in the case ***Lopez Ostra and Others v. Spain***; ECHR - Judgment of 19 February 1998 in the case ***Guerra and Others v. Italy***; ECHR - Judgment of 16 November 2004 in the case of ***Moreno Gomez v. Spain***; ECHR - Judgment of 20 March 2008 in the case ***Budayena v. Russia***; ECHR - Judgment of 30 November 2004 in the case ***Oneryildiz v. Turkey***; ECHR - Judgment of 8 July 2003 in the case ***Hatton v. the United Kingdom***; ECHR - Judgment of 10 November 2004 in the case ***Tashkin and Others v. Turkey.***

[11] Răzvan-Horaţiu Radu, Bogdan Cristea, *Consideraţii referitoare la dreptul la mediu în jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului*, in the journal "Dreptul", no. 7/2009, pp. 217-219.

[12] Mircea Duţu, *Recunoaşterea şi garantarea dreptului fundamental la un mediu sănătos*, in the Journal "Dreptul", no. 6/2004, pp. 102-103.

[13] Mircea Duţu, *art. cit.*, pp. 103-104.

[14] Mircea Duţu, *art.cit.*, p. 102.

The right to a healthy environment is one of those fundamental rights whose content materializes especially through the established obligations.

In the case of the right to a healthy environment, these obligations are in fact guarantees of the law, but also prerequisites for the accountability of the state[15].

It is the jurisprudence of the ECHR which has given consistency to guaranteeing the right to a healthy environment by linking these guarantees to the (negative and positive) obligations imposed on the State aiming to ensure the effectiveness of the protected rights[16]. The State has a principled negative duty and that is to refrain from interference. The positive obligations are materialized by taking reasonable and appropriate measures able to protect the rights to privacy and domicile and, in general, to a healthy environment[17], such as:

- developing the necessary legislative and administrative framework to ensure the protection of the environment and human health;
- the State's obligation to assume authorization, implementation, exploitation, security and control of potentially hazardous activities for the environment and humans;
- carrying out tests, surveys and studies to prevent and anticipate the harmful effects of different activities in advance, and to establish a fair balance between the competing interests at stake;
- ensuring that the public has access to information that will enable them to assess the dangers they face;
- the obligation, based on the precautionary principle, of acting without delay in taking effective measures capable of preventing or eliminating the risk of serious and irreversible damage;
- guaranteeing access to justice.

The right to a healthy environment was thus enforced in the gallery of fundamental rights, linked to the right to privacy and protected by the mechanisms and instruments of the European Convention.

The national context

Complying with the European and world tendencies in this field, as well as the obligations assumed by Romania in the process of accession to the European Union, the Romanian legislator has given the right to a healthy environment an express constitutional regulation, thus placing it at the level of fundamental right also in the domestic law.

According to Article 35 of the Romanian Constitution republished[18], the Romanian state (our outline) - recognizes the right to a healthy and ecologically balanced environment. The state also provides the legal framework for the exercise of this right. In order to outline the content of the right to a healthy environment, the duty of natural and legal persons to protect and improve the environment was established.

This provision was introduced in the text of the Basic Law[19] once with the constitutional review process that took place in 2003[20].

---

[15] Genoveva Vrabie, Marius Bălan, *Organizarea politico-etatică a României*, European Institute, Iasi, 2004, p. 360.

[16] Mircea Duţu, *art. cit.*, p. 104; Răzvan-Horaţiu Radu, Bogdan Cristea, *art. cit.*, p. 219; Petrică Truşcă, Andrada Truşcă Trandafir, *Dreptul fundamantal la un mediu sănătos în jurisprudența CEDO*, in the Transylvanian Journal of Administrative Sciences, no. 1 (23)/2009, p. 103.

[17] ECHR - Decision of 27 January 2009 in the case ***Tătar and Tătar v. Romania***; ECHR - Judgment of 07.07.2009 in the case ***Brânduşe v. Romania***.

[18] The revised Constitution was republished in the Official Journal of Romania no. 767 of 31 October 2003.

[19] The Romanian Constitution of 1991 was adopted by the Constituent Assembly on 21 November 1991 and approved by the national referendum organized for that purpose on 8 December 1991, the date of its entry into force.

Even before including the right to a healthy environment in the Constitution, there was a legal framework – at the constitutional level - on the obligation to protect the environment.

First of all, Article 134 para. 2 letter e) from the Constitution of Romania, before the revision, imposed on the state the obligation to ensure the restoration and protection of the environment, as well as the preservation of the ecological balance, an obligation maintained in the current Article 135 para. 2 letter e) of the Romanian Constitution republished. In correlation with this obligation, we consider that it is also necessary to mention the duty of creating the necessary conditions for the increase of the quality of life (formerly Article 134 paragraph 2 letter f), which became after the revision Article 135 para. 2 letter f) because a high (or even reasonable) quality of life is compatible only with a healthy and environmentally balanced environment.

Secondly, Article 41 para. 6 of the Constitution of Romania (now Article 44 paragraph 7 after the revision) stipulated the owner's obligation to exercise the prerogatives of the right to property by complying the tasks related to environmental protection.

Thirdly, through and under Article 11 and 20 of the Constitution (which maintained their number after the revision), international provisions in the field had already entered into the sphere of domestic law, by accepting them, the Romanian state being committed to a number of obligations.

On a secondary framework, the following may also be considered: the Environmental Protection Law no. 137 of 29 December 1995[21], repealed by G.E.O. no. 195 of 22 December 2005 on the protection of the environment; Water Law no. 107 no. 107 of 25 September 1996[22]; Law no. 86 of 10 May 2000 ratifying the Convention on Access to Information, public participation in decision-making and access to justice in environmental matters, signed at Aarhus on 25 June 1998[23]; Law no. 360 of 2 September 2003 on the regime of dangerous chemicals and preparations[24].

After the review of 2003, the State's efforts to create an appropriate legislative framework continued, with the adoption of: Law no. 157 of 24 May 2005 on the accession of Bulgaria and Romania to the European Union[25]; Law no. 265 of 29 June 2006 for the approval of G.E.O. no. 195 of 2005 on environmental protection[26]; Hunting and Protection of Hunting Fund Law no. 407 of 9 November 2006[27]; G.E.O. no. 152 of 10 November 2005 on Integrated Pollution Prevention and Control[28], repealed by Law no. 278 of 24 October 2013 on industrial emissions[29]; G.E.O. no. 23 of 5 March 2008 on fishing and aquaculture[30].

---

[20] Revision Law no. 429 of 18 September 2003, approved by a national referendum organized for this purpose. On 29 October 2003 it was published in the Official Journal of Romania no. 758 of 29 October 2003 (date on which it entered into force), with the publication of the Constitutional Court's judgment no. 3 of 22 October 2003 to confirm the outcome of the referendum.

[21] Republished in the Official Journal of Romania no. 70 of 17 February 2000 and repealed by G.E.O. no. 195 of 22 December 2005 on environmental protection, published in the Official Journal of Romania no. 1196 of 30 December 2005.

[22] Published in the Official Journal of Romania no. 244 of 8 October 1996, as subsequently amended and supplemented.

[23] Published in the Official Journal of Romania no. 244 of 22 May 2000.

[24] Published in the Official Journal of Romania no. 634 of 5 September 2003, republished in the Official Journal of Romania no. 178 of 12 March 2014.

[25] Published in the Official Journal of Romania no. 465 of 1 June 2005.

[26] Published in the Official Journal of Romania no. 586 of 6 July 2006.

[27] Published in the Official Journal of Romania no. 944 of 22 November 2006.

[28] Published in the Official Journal of Romania no. 1078 of 30 November 2005.

[29] Published in the Official Journal of Romania no. 671 of 1 November 2013.

[30] Published in the Official Journal of Romania no. 180 of 10 March 2008, substantially modified by Law no. 317 of 13 October 2009 for the approval of Government Emergency Ordinance no. 23/2008 on fishing and aquaculture, published in the Official Journal of Romania no. 708 of 21 October 2009.

The national legislative framework, in line with the European exigencies, also imposes those general principles capable of ensuring the fulfillment of the positive obligations of the state and the achievement of the objective imposed by the declaration of environmental protection, an objective of major public interest and by the conceptual constraints imposed by the "sustainable development of society", respecting the democratic values and rule of law[31]. Thus we mention the precautionary principle in decision-making; the principle of preventive action; public information and participation in decision-making; free access to justice; the principle of biodiversity and ecosystems conservation specific to the natural bio-geographical framework; the sustainable use of natural resources; the principle of retaining pollutants at source; the "polluter pays" principle; the principle of integrating environmental policy into other sector policies.

Actual means of achieving these objectives are provided by Article 4 from G.E.O. no. 195/2005: integrated pollution prevention and control using best available techniques for activities with significant environmental impact; adopting development programs by complying with the requirements of environmental policy; the correlation between the territory planning and the urban planning with the environment; carrying out environmental assessment before approving plans and programs that can have a significant effect on the environment; environmental impact assessment in the initial phase of projects with significant environmental impact; promoting normative acts harmonized with European and international regulations in the field; creating a national integrated environmental monitoring system; recognition of products with a low environmental impact through the award of the Ecolabel; rehabilitation of areas affected by pollution; education and public awareness, as well as its participation in the development and implementation of environmental decisions; removal of pollutants with priority that directly and seriously endanger human health.

For example, the constitutional court has determined that "the restrictive regulation of the spaces where smoking is permitted[32] is an option of the legislator, stating the constitutional provisions which guarantee the right to life and the right to physical and mental integrity of the person [Article 22 para. 1], the right to health care, while establishing the State's obligation to take measures in ensuring hygiene and public health [Article 34 para. 1 and 2], the right of every person to a healthy and ecologically balanced environment, respectively the obligation of the state to provide the legal framework for the exercise of this right [Article 35 para. 1 and 2], as well as the right of children and young people to special protection and assistance in the achievement of their rights [Article 49 para. 1]". The constitutional provisions referred to above "impose a number of positive obligations on the state, which imply appropriate legislative measures for their implementation, for which the legislator has a wide margin of appreciation, to protect the constitutional rights of citizens, regardless they are smokers or non-smokers."[33]

Although the Romanian Constitution does not provide a legal definition, it uses the notions of environmentally healthy and ecologically balanced, notions defined in some way by the subsequent legislation. Thus, "ecological equilibrium" consists of all the states and interrelationships between the elements of an ecological system, which ensure the maintenance of its structure, its functioning and its ideal dynamics". Moreover "environment" is defined as "the set of natural conditions and elements of the Earth: air, water, soil, subsoil, landscape features, all atmospheric layers, all organic and inorganic matter, also the living

[31]Lucian Chiriac, *L'organisation d'une justice indépendante – partie du mécanisme de construction de l'état du droit*, in „Curentul Juridic" Journal, no. 2/2013, pp. 21-24.

[32] Law no. 15/2016 for the amendment and supplementation the Law no. 349/2002 for the prevention and control of the effects of tobacco products consumption, the Official Journal of Romania no. 72 of 1 February 2016.

[33] Decision no. 29 of 27 January 2016, published in the Official Journal of Romania no. 196 of 16 March 2016.

beings, natural interaction systems including the elements listed above, including some material and spiritual values, quality of life and conditions which can influence the welfare and health of man" (Article 2 of G.E.O. no. 195/2005).

Starting from the legal provisions, the right to a healthy and ecologically balanced environment can be defined as the fundamental right consisting of that subjective right of the individual, essential for physical existence and mental integrity, for the individual's material and intellectual development, provided by the fundamental law, to live in an environment that provides him/her with a certain level of quality of life, well-being and health.

The notion of a healthy environment implies not only an unpolluted environment, but also an ecologically balanced environment, as established by the Declaration of Principles of Human Rights and the Environment, which expressly recognizes the cultural and spiritual importance of the natural environment[34].

The jurisprudence of the Romanian Constitutional Court in this matter

In defining the concept of the right to a healthy environment as a fundamental right, the Constitutional Court of Romania also has a special role to play[35]. It was referred to with the resolution of the applications to challenge the constitutionality of the legal provisions which, in the opinion of those who invoked these constitutional challenges, would have been contrary to the Article 35 of the Constitution of Romania. Some constitutional challenges even concerned the normative acts that formed the core of the legislative center of the right to a healthy and ecologically balanced environment, and others focused on different subsequent normative acts.

The the dual juridical nature comes from both normative regulations and jurisprudence: both a fundamental subjective right and a fundamental duty for any subject of law (individual or collective)[36].

By resolving these applications for challenging the constitutionality (all rejected for that matter), the Constitutional Court of Romania mainly outlined a series of actual ways that the obligations established under Article 35 of the Constitution of Romania take on, either by the State or by the (legal) persons. Although, theoretically, the obligations deriving from the content of the right to a healthy environment are also incumbent on the private individuals, in the jurisprudence of the Romanian constitutional court there are no references on this matter yet.

For example, it was stated that the legal provisions of Article 1 para. 2 from O.U.G. no. 9/2013[37] which imposed the environmental stamp as a tax liability which is made to the Environment Fund budget as an income and is used by the Environment Fund Administration to finance programs and projects for environmental protection, does not harm the right to a healthy environment. The constitutional court considered that the measures taken by the legislator in this context had in view the fulfillment of the obligation stipulated by the

[34] Lucretia Dogaru, *Protecţia dreptului la un mediu sănătos în jurisprudenţa CEDO*, in the Journal "Juridical Current", no. 4/2011, pp.137-144.

[35]Mircea Criste,*Le controle de conventionalite: l'ultime frontiere*, in „Curentul Juridic"Journal, no. 1/2016, pp. 43-55; Ionița Cochinţu, *Dreptul și obligația Curții Constituționale de a interpreta un text constituțional*, in Ionița Cochinţu, Marian Enache (coord.), *In memoriam Ioan Vida*, Hamangiu Publishing House, Bucharest, 2017, p. 133.

[36] Petrică Truşcă, Andrada Truşcă Trandafir, *Dreptul fundamantal la un mediu sănătos în jurisprudenţa CEDO*, the Transylvanian Journal of Administrative Sciences, no. 1(23)/2009, p. 118.

[37] G.E.O. no. 9/2013 on the environmental schedule for motor vehicles, published in the Official Journal of Romania no. 119 of 4 March 2013.

respective constitutional norm to take all necessary measures against the polluting actions and activities that affect the ecological balance[38].

Also, in the view of the Constitutional Court, considering the provisions of Article 35 para. 2 of the Fundamental Law, the provisions of Article 17 para. 3 and 4 of G.E.O. no. 195/2005 are also included. These provisions impose sanctions on the economic operator for non-compliance with the obligations established by the environmental permit, the environmental agreement or the integrated environmental permit consisting initially in the suspension and subsequently in the annulment of these acts (provisions which have been the object of several constitutional challenges[39]).

The Court also gave shape to the scope of the environmental protection tasks provided in Article 44 para. 7 of the Constitution, considering that the limitation of the exercise of the right of ownership imposed by Article 71 of the G.E.O. no. 195/2005[40] on environmental protection also has a social and moral justification, since the rigorous compliance with these norms is a major objective, the protection of the environment, and therefore of the existing green space, being in a direct link with the public health level, which establishes a value of national interest[41].

By Decision no. 337/2011 the Constitutional Court has stated that the State, in exercising the obligations imposed by Article 35 of the Constitution may establish rules according to which "activities with a possible significant impact on the environment can take place only on the basis of the integrated environment permit/authorization, referring to the already existing activities, which are in progress (upon the entry into force of the legal text – our note) and the ones that will soon start", featuring in fact, actual measures that allow assessment of the "potential danger they might pose to public hygiene and health or to the environment"[42]. On this aspect, we also consider that the author of the constitutional challenge wrongly invoked the unconstitutionality of the challenged text (which imposes the obligation to obtain the authorization for the first category of activities, which started before its establishment by law) on the constitutional provisions concerning the right to health protection and the right to a healthy environment, a stronger argument being that of the violation of the principle of non-retroactivity of the law provided in Article 15 para. 2 of the Constitution of Romania, republished.

In conclusion, in the international and European context outlined quite clearly and in the economic-social and cultural evolution context manifested throughout the 20th century and the beginning of the 21st century, marked by worrying global phenomena, the right to a healthy and environmentally balanced environment could only be imposed, as well as at the constitutional level. Fundamental law, with a dual legal nature, subjective law and at the same time a fundamental duty, and a profound and complex content, it enjoys a substantial legislative consecration. To avoid remaining a simple desideratum, we appreciate the need for

[38] Decision of the Constitutional Court no. 645 of 11 November 2014, published in the Official Journal of Romania no. 43 of 19 January 2015; Decision of the Constitutional Court no. 94 of 2 March 2015, published in the Official Journal of Romania no. 318 10 May 2015; Decision of the Constitutional Court no. 18 of 9 March 2015, published in the Official Journal of Romania on 31 May 2015.

[39] Decision of the Constitutional Court no. 92 of 3 March 2015, published in the Official Journal of Romania no. 318 10 May 2015; Decision of the Constitutional Court no. 774 of 18 December 2014, published in the Official Journal of Romania no. 124 of 18 February 2015.

[40] According to which "the change of the destination of lands set as green spaces and/or provided as such in the urbanism documentation, the reduction of their area or their removal is prohibited, irrespective of their legal regime".

[41] Decision of the Constitutional Court no. 1.118 of 8 September 2011, published in the Official Journal of Romania no. 710 of 7 October 2010.

[42] Decision of the Constitutional Court no. 337 of 10.03.2011, published in the Official Journal of Romania no. 364 of 25 May 2011.

a concerted effort, both from the state (actually from the states) and from individuals (individually or collectively).

BIBLIOGRAPHY

Dragoş Chilea, *Justice and democracy defeated by human rights*, in „Curentul Juridic" Journal, no. 4/2016.
Lucian Chiriac, *L'organisation d'une justice indépendante – partie du mécanisme de construction de l'état du droit*, in „Curentul Juridic" Journal, no. 2/2013.
Ioniţa Cochinţu, *Dreptul şi obligaţia Curţii Constituţionale de a interpreta un text constituţional*, in Ioniţa Cochinţu, Marian Enache (coord.), *In memoriam Ioan Vida*, Hamangiu Publishing House, Bucharest, 2017.
Mircea Criste,*Le controle de conventionalite: l'ultime frontiere*, in „Curentul Juridic"Journal, no. 1/2016.
Lucretia Dogaru, *Protecţia dreptului la un mediu sănătos în jurisprudenţa CEDO*, in the Journal "Juridical Current", no. 4/2011.
Tudor Draganu, *Drept constituţional şi instituţii politice – tratat elementar*, Lumina Lex Publishing House, Bucharest, 2000, vol. I.
Mircea Duţu, *Recunoaşterea şi garantarea dreptului fundamental la un mediu sănătos*, in the Journal "Dreptul", no. 6/2004
Ernest Lupan *Dreptul la un mediu sănătos în legislaţia românească*, in "Juridical Current" Journal, no. 3-4/2003.
Andrea Kajcsa, *The role of Economy as material source of law*, in „Curentul Juridic" Journal, no. 1/2014.
Cristina M. Kassai, *Safeguarding the environment by choosing Green Public Procurement*, in „Curentul Juridic" Journal, no. 3/2017.
Ioan Muraru, Simina Tănăsescu, *Drept constituţional şi instituţii politice*, vol. I, All Beck Publishing House, Bucharest, 2006
Răzvan-Horaţiu Radu, Bogdan Cristea, *Consideraţii referitoare la dreptul la mediu în jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului*, in the journal "Dreptul", no. 7/2009.
Marieta Safta, *Drept constituţional şi instituţii politice*, vol. I *Teoria generală a dreptului constituţional. Drepturi şi libertăţi*, Hamangiu Publishing House, Bucharest, 2014.
Bianca Selejan-Guţan, in I. Muraru and E.S. Tănăsescu (coord.), *Constituţia României – comentariu pe articole*, C.H. Beck Publishing House, Bucharest, 2008.
Petrică Truşcă, Andrada Truşcă Trandafir, *Dreptul fundamantal la un mediu sănătos în jurisprudenţa CEDO*, the Transylvanian Journal of Administrative Sciences, no. 1(23)/2009
Genoveva Vrabie, Marius Bălan, *Organizarea politico-etatică a României*, European Institute, Iasi, 2004.
*** *Drepturile şi libertăţile individuale – componentă esenţială a noii Constituţii a României*, editorial in the Journal "Dreptul" no. 2/1992.
The Romanian Constitution of 1991
Revision Law no. 429 of 18 September 2003
http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A12012P%2FTXT.

MILLENNIAL REVOLUTIONS: THE RISE OF THE CIVIL SPIRIT AND THE FALL OF RELIGION

Corina Sîrb
Assoc. Prof., PhD, West University of Timişoara

Abstract:Ever since social media and internet usage reached its peak among Romanian users, an interesting social phenomenon arose: the civic spirit, otherwise rather weak, started to take different forms of manifestation, whereas religion became less and less visible in their actions. The most avid digital users are those that form Generation Y, better known as millennials. Young, spirited, confident, well-educated and less religious, Romanian millennials fit their generation's general profile and are becoming more preoccupied with political decisions and less attracted by institutional spirituality. It is important to make this remark, because millennials are spiritual beings, many of them admit to believing in (some) God, while they rebel against church and religion as social practice. They just no longer consider religion to be a family legacy, nor a statute gained by baptism, but rather something they choose for themselves, according to their personal experience with spirituality.
As for millennial's political activism, it is characterized by a contradictory form of behavior: their involvement in social and political problems sometimes stops at a virtual level. In other words, the problem with the way they do social and political activism is that it doesn't always step out of the digital world into the offline "field of combat". Sometimes, all these social activations remain a mere way of relieving one's frustrations about certain political decisions or events.
However, fortunately, this is not always the case. Sometimes, when the problem at stake is truly important, the same people that in other cases stuck to just making a click or two and leaving a few nervous comments on their social media accounts, now get really involved. They start using all the tools the internet is offering to become real opinion leaders, to spread the word about political decisions, about laws and reforms, they directly approach political leaders on their social network pages and they bring all this civic activism outside their mobile phones' screen and start demanding their rights. Then, they share this experience, via the internet, with the entire world. And the effects are indisputable.
But what is it that makes millennials feel politically empowered? Isn't there really a place for religion in their virtualized existence and if so, why? These are just a few of the questions I would like to find an answer to.

Keywords: millennials, online activism, online religion, social media, digital communication

By definition, we call *millennials* all those people who were born anytime beginning with the late 1980s until the first years of the 21st century. Their main defining features are influenced by the fact that they were born and raised in the middle of the digital revolution, acquiring impressive adaptive skills, flexibility and mobility. They are "digital natives" — meaning they are the only generation for which these new technologies are not something they had to learn and adapt to, but the natural environment they were born into. Not surprisingly, they are internet's most avid users. According to a 2013 Third Way report on millennials political behavior, called *Millennials. Political Explorers*, it seems that nine in ten millennials are online. They are wirelessly connected when away from home or work (62%). Three-quarters of millennials use social networking sites (e.g., Facebook or Twitter). And 55% of millennials

check those sites daily (or multiple times per day). Meanwhile, a study conducted by BRAT revealed that almost 90% of Romanian adolescents were online daily, and the numbers are close to the people under 40 years old.

Secondly, due to the forever changing social and political environment they grew up in, they embrace change as a constant element of their lives and reject imposed stability. Their mobility regarding their jobs, education and even their professional lives is remarkable. This feature is even more surprising in Romanian millennials, if we take into consideration that the generation just before them was one defined by stability: the same job, the same hometown, the same relationships for the entire life. But the change of political statute towards an open society, together with the openness and connectivity brought about by the digital revolution changed their perspective on life, in general.

And something else also changed: their desire to participate in the social and political community that they belong to. This civic activation is one of the most interesting characteristics of millennials worldwide and is strongly connected to digital media usage. Online media, starting with blogs and then with the explosion of social networks, with their user generated content, became the biggest and most powerful agoras ever seen. With such a strong voice at their disposal, seeing that their thoughts and their experiences can be heard by the entire world, youngsters started to feel empowered. They started to feel that their opinions not only mattered, but need to be listened, as they believe they have the knowledge and abilities to influence decisions regarding a wide range of social and political issues. But as we will see later on in this article, they do not actually participate as frequent as they could.

According to the same Third Way study cited above, millennials manifest a lot of skepticism towards big institutions, both political and religious. The same conclusion was drawn by studies conducted by Pew Research Center: "surveys show that half of Millennials (50%) now describe themselves as political independents and about three-in-ten (29%) say they are not affiliated with any religion. These are at or near the highest levels of political and religious disaffiliation recorded for any generation in the quarter-century that the Pew Research Center has been polling on these topics."

Their unlimited access to information, together with the diversity of media resources and the worldwide connectivity, contributed to increased expectations regarding public institutions' activity and transparency. Even more, many millennial individuals act like true watchdogs and have taken upon them the role of guarding the public sphere: they are keeping a close eye on their every move, they read laws, conduct personal investigations and then report everything via social media to their followers. As it is claimed in the introduction to Achieve's study, *Millennials, politics and causes: The 2016 Millennial Impact Report*:

"They no longer look to traditional institutions to affect societal change. Instead, they have begun believing that they themselves hold the power to create change for a better community, country and world, and they're rather quietly living what we're calling a change-making lifestyle every day."

And the very fact mentioned above is at the root of the millennials digital "activism" I mentioned in the introduction of my paper. Stepping on a foundation of distrust and numerous previous disappointments with the political scene, people finally feel like they have the means to produce they themselves social change. By mastering the tools and platforms that digital media is putting at their disposal, they feel that they are now empowered to make claims, raise awareness regarding important social issues and inquire political decision makers to act responsibly.

Still, at this level, something interesting happens: taking responsibility and acting towards societal change stops at a virtual level. The participation remains on social networks, on blogs and on sites, and this kind of behavior becomes more like a form of outpouring frustration

rather than political activism. In other words, millennials post on their social accounts, they link to texts of law, reveal journalistic investigations, they sign a petition, spread the word about a political event, maybe even leave an angry message on the official page of a public institution. And then they move on with their lives. Their involvement takes manifestation exclusively in the digital medium. They leave the impression they are an active part of their community, they build the reputation of an involved and preoccupied citizen and sometimes this seems to be enough. Their participation remains only a virtual one and it consequently rarely has a visible effect. It is powerless as far as real social and political change is concerned. Fortunately, as I will develop in the next part of my paper, this is not always the case.

ENHANCING REVOLUTIONS: THE ROLE OF SOCIAL MEDIA IN THE DEVELOPMENT OF #RESIST PROTESTS IN ROMANIA

Sometimes, when the problem at stake is truly important, when the risks are high and panic is emerging, something interesting happens: the same people that in other cases stuck to just making a click or two and leaving a few nervous comments, now get really involved. They start using all the tools the internet is offering to become real opinion leaders, to spread the word about political decisions, about laws and reforms, they directly approach political leaders on their social network pages and they bring all this civic activism outside their screens, on the street, where they start demanding their rights. Then, they share this experience, via the internet, with the entire world. And the effects are indisputable.

Romanian millennials had already witnessed the power that social media can really have during the previous presidential election, when Klaus Iohannis was elected president, significantly due to his activity on Facebook and the activation of the digital electorate. It was the first time that the internet began to be taken seriously as an influential means of political communication and an important milestone in starting to perceive social networks as a great place for discussing social and political issues, not just as a place for young people's entertainment. Having created this precedent, the role digital media played during the protests that took place this February is not surprising at all.

#REZIST - A BRIEF CHRONOLOGY OF THE EVENTS AND THEIR EFFECTS

In January 2017, only a few days after the new government was sworn into office, a series of protests began throughout the country against ordinance bills that were proposed by the Romanian Ministry of Justice regarding the pardoning of certain committed crimes, and the amendment of the Penal Code of Romania (especially regarding the abuse of power).

Despite the negative reactions from both the judicial institutions and the public, the newly sworn-in government secretly approved an ordinance modifying the Penal Code and Penal Procedure Code during the night of 31 January. Opponents raised accusations that the ordinance was intended for decriminalization of government corruption, thus enabling hundreds of current and former politicians to escape ongoing criminal investigations or prison sentences.

Immediately after it was announced that the ordinance has passed, more than 25,000 people protested that night. With the help of online exposure and the use of social media promotion mechanisms, the protests swelled the following days to over 300,000 people throughout the country, and thousands more in more than 70 cities around the world, making the manifestations the largest of their kind since the fall of Communism. The protests have been continuing on a daily basis since then and reached their peak on the 5th of February when almost 600,000 people protested throughout the country, thus making them the largest public manifestations in Romania's history. Moreover, the embassies of Belgium, Canada, France, Germany, Netherlands and the United States released a strong-worded statement against the passing of the ordinances, both in terms of how it was passed, as well as their content.

Their impact was so big, that they succeeded in compelling the government to withdraw the contested ordinance and Florin Iordache, who as at that time in command of the Ministry of Justice, was found formally responsible for putting forward the ordinance and resigned from office.

Digital activism during the #rezist protests: tools and strategies

According to a study conducted by Frank Edwards, Philip N. Howard and Mary Joyce, in regard to various kinds of manifestations of digital activism, one common feature that can be identified in all different contexts is that it always represents "an organized public effort, making collective claims on a target authority, in which civic initiators or supporters use digital media". More specifically, online activism implies using the tools that social media and the internet offers - such as social networks, blogs, podcasts, live streaming, petitions etc. - in order to, on the one hand, spread a certain message and maximize its impact and, on the other hand, apply increased pressure on decision making political actors.

In a study published in the collective volume *Cyberactivism: Online Activism in Theory and Practice*, Sandor Vegh divides online activism into three main categories: awareness/advocacy, organization/mobilization, and action/reaction. As the author states, this taxonomy focuses on the direction of initiative, meaning that it shows "whether one sends out information or receives it, calls for action or is called upon, or initiates an action or reacts to one". As we will see in the following pages, taking into consideration the strategies adopted by #rezist protesters, the manifestations could be regarded as a movement that wanted to raise awareness, increase mobilization, as a reaction to a series of events.

Digital users raised awareness and mobilization using various social media tools, which I will analyze as follows:

- They created an official protests webpage (http://rezist.strikingly.com/);
- They created a site (http://www.undeprotestez.ro/) that announces all the manifestations across the country;
- They used a movement hashtag;
- They branded their profile photos on their social networks accounts;
- They posted messages, photos and live streamed from the protests;
- They created and promoted simultaneous Facebook events all across the country.

The #rezist web page is both a means of disseminating information and attracting advocates. The site successfully reflects millennials' profile, bringing together, on the one hand, a strong argumentation in order to justify the need to participate, but, on the other hand, is apolitical and insists on protesters adopting a peaceful behavior. It explains the main political events and offers a set of rules and principles that should be respected by all those who want to join the movement.

The web page provided downloadable posters and placards in digital format to be printed by protesters. The site also showcased numerous proofs of support and solidarity from companies, organizations, individuals and media representatives from all across the country, in order to illustrate the massive and unified mobilization.

The official web page linked to other useful resources, such as www.undeprotestez.ro, a site that listed all the manifestations that took place and are going to take place across the country. Thus, each user could be able to find if there was going to be organized a manifestation in his hometown and if not, to organize one him himself.

The hashtag #rezist became an icon of the manifestations and their official logo. It was generally adopted by most of the people that participated in the public manifestations whenever they posted something online related to this subject. Historically, hashtags originated as a means to coordinate Twitter conversations between individual users, and was

later adopted by other social networks with the main purpose of categorizing and unifying certain discussion topics. In Romania, unlike what happened in US and West European countries, Twitter was not received with the same enthusiasm and remained a scarcely used channel, in comparison with the intense activity on Facebook. So it was only natural that the protests have the greatest hype on this platform. The protests hashtag played an important part in unifying all the messages that were published in connection with the manifestations, but also in making these messages accessible to people all over the world. In other words, anyone that clicked or searched the hashtag "#rezist", immediately had access to everything that was posted under it. This strategic move had a big role in the impact the protests had across Romanian borders.

Another smart tactic that should be noted is the creation of a web app that allowed branding one's profile photo with the protests' hashtag. This app, that can be found at http://profile.actionsprout.com/o/FBADF2, had two main objectives: firstly, it was a way of showing one's support to the current political events and secondly and more importantly, it had the effect of spreading the news about what was going on in Romania at the moment, giving people the incentive to join the manifestations or support them in any other way.

Besides the various branding tools, social media had a great impact by allowing users to publish high impact multimedia messages in real time. The amount of content published during the protests was huge: hundreds of thousands of photos, hundreds of live streaming sessions, of YouTube videos, blog posts and mass media articles. This opportunity motivated protesters to better plan their actions in the streets and led to an impressive showcase of visual messages, hymn interpretations and creative choreographies. They also massively shared all media articles concerning the protests and related political events and decisions, so that most millennial social accounts were absolutely dominated by the same topic for weeks.

Another important action was creating simultaneous events in cities all across the country and promoting them via the Facebook Events function. Thus, people could publicly announce that they will participate and set a good example for the community. Even more, they could discuss the most important topics concerning the ongoing protests and other related political decisions on the page of the event. But most importantly, they could better coordinate their actions, in order to obtain greater effects.

In order to better understand the great amplitude of their mobilization, I must underline the fact that most of the actions mentioned above were initiated and then led by people scattered all over Romania, the only thing that brought their efforts together being the internet. The strong, unified message that was sent to the government was made possible by five important features of digital media:

- Connectivity;
- Open access;
- Real-time communication;
- Multimedia content;
- Cross-platform storytelling.

MILLENNIALS, THE INTERNET AND POLITICAL ACTIVISM

As the above case study vividly illustrates, even though the digital space is often seen as a place for entertainment and narcissistic manifestations, it becomes more and more obvious that it can be a real and powerful social and political weapon. Millennials, the most avid digital users - as we have seen at the beginning of this paper -, know how to exploit the most effective online tools and functionalities in order to make their messages spread more rapidly and have a greater effect. And what happened this late winter in Romania is only an example to illustrate the fact that political issues and online communication can go hand in hand. The most recent electoral election that I mentioned before, whose result was heavily influenced by digital users is another one.

But the intriguing thing is they seldom do: millennials use their digital knowledge in political purposes only in very specific situations. And the question is: why? The answer lies in a cumulous of factors. As we have seen, the studies cited previously in this article show that millennials no longer trust formal, governmental institutions, not to mention political parties. The experiences of their parents, along with their own short, but intense experience as young adults provoked a general state of apathy. The most informed, well-educated of them are apolitical. In Romania specifically, this general attitude is corroborated with a lack of political education throughout school, together with the stigma of corruption attached to almost every political individual.

Moreover, as I have already stated before, millennials are pragmatics when it comes to politics and societal matters: they are concerned with finding the best solutions to their problems, no matter the political color. They thrive for change, whether it comes from liberals or socialists. And they don't trust it until they see it. But this pragmatic, "whatever works" approach to public issues is at the very core of their lack of reaction. The absence of political affiliation, of an ideological identity makes them react only when they feel that are in some sort of danger. Whatever happens in between seems to be of no significance. Our recent history shows that millennials take action and make use of all the digital tools they master so well only when they have the impression that formal procedures no longer apply; and that institutions alone can no longer preserve their best interests. For any other situation that doesn't have this urgency, they choose to just observe or, at most, comment upon things on social media.

So if this is the problem, what is the solution? some people may ask. Looking at the way online political activism has manifested in recent years, it seems that millennials need purpose. Some purpose other than pragmatic interests; they need to be able to identify themselves with a political doctrine. And for this to happen in large numbers, political actors must align to millennials' standards and expectations. They must understand and assimilate the *digital way*, meaning transparency, open communication and availability to collaborate. Not only is it necessary for them to be present and active on digital channels, but they need to be genuinely open and authentic. In other words, no more wooden language, no more sophisticated jargon used to cover up unpleasant truths. Millennials most probably already know those truths and if they don't, they soon will.

The *digital way* implies being on social media all year long, not only during electoral campaigns or in times of social pressure. It implies not only talking, but also listening: finding up-to-date, user friendly tools to engage with users and listen to their concerns. Even use their help, because millennials thrive to be involved in projects for the community. A good example to this is *Gov IT Hub*, a project launched in Romania during the Dacian Ciolos cabinet that gathered over 300 volunteers.

Making pragmatics into political advocates is by far a complicated mission. And right now, millennials' behavior may still be regarded as a passing trend. But this will most probably prove to be the wrong thing to do. These changes are all the more necessary, if we take into account the fact that this generation will soon represent the majority of voters. Moreover, they will be the ones to form the next political class. And it is hard to imagine what it will look like if nothing is being done in this direction.

MILLENNIALS, THE INTERNET AND RELIGION

If politics is a domain which millennials frequently talk about and less frequently involve in, religion does not have the same privilege. According to the numbers revealed by both *The Millennial Values Survey*, conducted by Public Religion Research Institute and Georgetown University's Berkley Center for Religion, Peace, and World Affairs, and *The 2016 Millennial Impact Report*, conducted by Achieve, more and more millennials are unaffiliated with any religion. More exactly, about three-in-ten (29%).

Although most of the millennials have been baptized, they do not consider themselves to actually belong to that specific religion. By belonging to a specific religion (religious affiliation), I mean one or more of the following: they attend religious services, they know and respect different religious practices (such as praying, fasting), they have a certain degree of religiosity (the importance of religion in their life), spirituality, they involve in religious organizations (volunteering, making donation), and approve of religious organizations.

This phenomenon is all the more intriguing, if we take into consideration the power that social media has to spread messages and influence attitudes, as we already discussed. So the question that naturally rises is: if, when being used, digital media tools have such a great impact on political issues, why aren't they also used in religious purposes? Why don't religious institutions reach out to millennials? And why isn't religion more represented in the digital world? The surprising answer is that it is. Religious institutions, be they formal or not, are very present on social media. (for more ideas on this subject, see Heidi Campbell's paper, *Religion and the Internet*, in "Communication Research Trends"). In Romania alone, there are websites, blogs, groups and numerous Facebook pages belonging to both official and non-official religious institutions. The Pope himself is a very active digital user. Still, even in these conditions, the trend that millennials are following is towards a non-religious behavior. Why is that? Here is a list of possible explanations:

1. The lack of religious education

Millennials' parents, the *Baby Boomers*, as they are called in American literature (see, for example, Robert Wuthnow's thoughts on the matter in *After the Baby Boomers: How Twenty- and Thirty-Somethings Are Shaping the Future of American Religion*), stepped further away from religion comparing to their previous generation. As they began to be more absorbed by work, religious practices were dedicated less and less of their spare time. Baby Boomers stopped going to church on a regular basis and, as a consequence, religion was no longer such a strong presence in the lives of their children. Moreover, academic education did not succeed in filling this role. In Romania, specifically, religious education classes have been optional for a long time and the number of parents that give them up is increasing every year.

Moreover, as Professor Michael Hout underlined in an interview given to Pew Research, Baby Boomers were a generation of parents that encouraged their children to learn how to think for themselves and to go out there and find their own moral compass. They also rejected the idea that a good child is an obedient child. And this perspective on things is a challenge for churches, which have a long tradition of official teaching and obedience. And more than any other group, millennials have been and are still being educated in this cultural context. As a result, they are more likely to have a very individualized attitude toward religion. They do not reject the idea of religion, most of them even embrace spirituality, but they are not comfortable with taking religion as a given. They want to have some sort of power over it.

2. They don't trust the Church

Another factor that led to millennials' increasing distance from religion is their lack of confidence in formal institutions, in general, and in Church, in particular. This is all the more surprising in Romania, where, traditionally, social surveys always place the Church on the shortlist of the public institutions that people trust the most. But it seems that millennials do not align to the general trend. They no longer trust the Church, due to the various media scandals that this institution was involved in.

Another reason for millennials' lack of trust is the political involvement in religious matters and the large amounts of public money that are transferred into the Church accounts without any further explanation. This hypothesis is sustained by a study called "Nones on the Rise", that states that "young adults, in particular, have turned away from organized religion because

they perceive it as deeply entangled with conservative politics and do not want to have any association with it"

3. They do not identify with their religion's values

In connection to the previous idea, millennials feel like religious values are outdated, rigid and biased. Its lack of tolerance, its strict view upon marriages and its official attitude in matters of race, sexuality and freedom of choice, all of these things make millennials turn away from church and find spirituality someplace else.

Millennials are avid supporters of gay relationships, gender equality, unbinding partnership and pro-choice. In this context, the Church looks like an obsolete authority who forces its principles upon a much more evolved society. As Robert D. Putnam and David E. Campbell put it in their book, they regard the Church as "judgmental, homophobic, hypocritical, and too political".

4. A cultural shift

As the already cited studies show, millennials are rather individualistic. They have the habit of taking matters in their own hands when they want to find a solution to a problem. They like to find their own path, whether it regards their professional or their personal lives. This is why, in matters of spirituality, they tend to reject any form of imposed authority. They are reluctant to any rituals and rules which do not seem to have a useful result for them, at an individual level. They don't do something just for the sake of tradition, but rather question the meaning and utility of religious practice.

Several authors have argued that this very increase in individualism, characterized by more focus on the self and less on social rules is the primary cultural change of this generation. To millennials, the commitment that religious orientation requires seems a big effort with no obvious finality. In addition, it may be that a generation of *digital natives* that are so heavily involved in online activities, might simply have no interest in religious speeches or manifestations.

LIMITS, OBSERVATIONS AND FUTURE PERSPECTIVES ON THIS SUBJECT

Before moving forward to resuming the main ideas of the present paper, I find it necessary to make a few observations regarding, on the one hand, the limits of this analysis, and, on the other hand, the future perspectives concerning this topic.

Firstly, like any other stereotypical description, the profile that I created in order to describe millennials consists of a series of dominant features, but they are not present in each and every individual that falls under this category. In other words, there will always be cases of millennials who, depending on educational, cultural and personal factors, either are very religious, or spend very little time online, or never get involved in political or social manifestations. But the features I mentioned are characteristic to their generation, as a whole.

Secondly, a few of the social surveys that I had access to and were used in this paper were applied to American millennials, but taking into consideration the fact that millennials, as a generation, live in an open society, and that they are sharing a global, permanently connected community, where borders are less and less meaningful as far as cultural identity is concerned, it is safe to say that the characteristics mentioned in this article do apply to the *typical* Romanian millennial. In addition, the local facts, examples and observations I noted throughout this article, confirm the same hypothesis. Still, some of the ideas mentioned in the present paper are based on logic and trends and cannot be scientifically proven, based on the research available until now. In other words, the need for social studies and surveys conducted on Romanian millennials remains real and urgent, in order to get enough consistent insight in order to guide political and religious activities that involve them.

CONCLUSIONS

When it comes to analyzing the social and political behavior of digital users, it is useful to stop and observe the ones who spend the most time online, who were born and raised in the middle on the internet boom, who did not have to make a conscious effort to adapt to a sudden over-technological world: the millennials.

If we were to use a marketing research tool and create a *persona* for this generation, it will have the following profile, values and behavior: born sometime between the late 1980s and the beginning of the 21st century, millennials embrace change as a constant element of their lives and reject imposed stability. They learned to communicate along with the explosion of digital media and are familiar to all its intricacies. With such a strong voice at their disposal, seeing that their thoughts and their experiences can be heard by the entire world, millennials started to feel empowered. They started to feel that their opinions not only mattered, but must be listened. Millennials believe they have the knowledge and abilities to influence decisions regarding a wide range of social and political issues.

A great illustration of these features is the #rezist political manifestations that took place at the beginning of this year in Romania, when people used social media at its best capacity in order to grow their protests even stronger: they created an official protest webpage, a site that announced all the manifestations across the country, they used a movement hashtag, branded their profile photos on their social networks accounts, and continuously posted messages, photos and live streamed videos from the protests. Even more, they created and promoted simultaneous Facebook events all across the country.

The intriguing thing about millennials' political activism is that sometimes, taking matters in one's hand and acting towards societal change stops at a virtual level. Their participation remains on social networks, on blogs and on sites, this kind of behavior being more like a form of outpouring frustration rather than political activism. I analyzed various reasons that could justify this behavior: millennials no longer trust formal, governmental institutions, not to mention political parties; even more, the experiences of their parents, along with their own short, but intense experience as young adults provoked a general state of apathy.

Besides their shifting from political activism to apathy, it can be observed another interesting characteristic of millennials: although most of them have been baptized and claim to be spiritual beings, they do not consider themselves affiliated to a specific religion. Some of the social factors that might have led to this are: the lack of religious education, in both families and academic environments, a lack of trust in the institution of Church, due to media scandals and the politicization of religious organizations, and a different cultural context, focused on extreme individualization, more attention to the self and less to social rules.

BIBLIOGRAPHY

Achieve, (2016), *The 2016 Millennial Impact Report* Available at: http://www.themillennialimpact.com/2016-report/

Frank Edwards, Philip N. Howard, Mary Joyce (2013), *Digital Activism and Non-Violent Conflict*, Available at: http://philhoward.org/wp-content/uploads/2013/11/Digital-Activism-and-Non-Violent-Conflict.pdf

Georgetown University's Berkley Center for Public Religion Research Institute and Religion, Peace, and World Affairs (2012), *The Millennial Values Survey*, Available at: https://berkleycenter.georgetown.edu/publications/millennial-values-survey-report

Heidi Campbell (2006), Religion and the Internet, in "Communication Research Trends" Volume 25 (2006) Number 1-3, 3-18, Available at: http://cscc.scu.edu/trends/v25/v25_1.pdf

Jean M. Twenge, W. Keith Campbel *et.al*, *Generational and Time Period Differences in American Adolescents' Religious Orientation, 1966–2014*,available at: http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0121454#sec011

Martha McCaughey (2003), *Cyberactivism: Online Activism in Theory and Practice*, Routledge,

Pew Research Center (2012) "Nones" on the rise: One-in-five adults have no religious affiliation. Available at: http://www.pewforum.org/files/2012/10/NonesOnTheRise-full.pdf.

ROBERT D. PUTNAM, DAVID E. CAMPBELL *(*2010*) AMERICAN GRACE: HOW RELIGION DIVIDES AND UNITES US*, *SIMON & SCHUSTER PAPERBACKS*,

Robert Wuthnow (2017), *After the Baby Boomers: How Twenty- and Thirty-Somethings Are Shaping the Future of American Religion*, Princeton University Press

Third way, (2014) *Millennials. Political Explorers*, Available at: http://www.thirdway.org/report/millennials-political-explorers

TAX ORGANIZATION OF WALLACHIA IN THE FIRST HALF OF THE NINETEENTH CENTURY

Anişoara Băbălău
Assoc. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract: *During the Russian administration and as a result of older agreements through the Akerman Convention (1825) and the Treaty of Adrianople, the decision was made on the development of organic regulations. Thus, since 1828, two committees have been formed, one for Moldova and another for Wallachia, made up of four big boyars and a secretary, who elaborated the drafts of the Organic Regulations. These came into force on 1 July 1831 in Wallachia and in Moldova on 1 January 1832 and included provisions on the state organization, the administrative-territorial organization, the fiscal organization and the judicial organization. The organic regulations were considered as constitution of the Romanian Lands until 1858 (with interruption in Wallachia between June and September 1848). In the first half of the nineteenth century, taxation keeps, with some changes, the same features as earlier periods: solidarity with the payment of gifts to social categories, the main contributors remain the peasants, the attempts of the reformation of the fiscal system, adds the abuses committed by the tax authorities. The organic regulations provided for the country's revenue to be collected separately for the treasury and for the reign of the prince, and the right to levy taxes and expenditures was transferred from the ruler to the public assembly. During this time, the main revenues were made up of the allocation of salaries, plus the census, the fines, the customs, the excuses, and other extraordinary renditions.*

Keywords: *Taxation, Organic regulations, Dispatching, Cribs;*

1. **Aspecte generale privind situaţia economică-socială a Ţării Româneşti în prima jumătate a secolului al XIX-lea**

Apariţia relaţiilor capitaliste în prima jumătate a secolului al XIX-lea a determinat schimbări majore în toate domeniile vieţii materiale şi spirituale. Societatea capitalistă poate fi considerată societatea dezvoltării depline a producţiei de mărfuri şi a relaţiilor de schimb marfă-bani, iar cheltuielile publice ale statului se consideră realizate pe seama resurselor financiare[1]. Corespunzător noilor evoluţii economice, se conturează şi principalele funcţii ale statului: funcţia externă, de apărare a ţării sau de extindere a teritoriului prin acţiuni anexioniste, după caz, şi funcţia internă, de menţinere a ordinii publice şi asigurarea funcţionării instituţiilor publice.

În prima jumătate a secolului al XIX-lea, în viaţa economică, s-a dezvoltat comerţul intern şi extern prin atragerea Ţării Româneşti în circuitul economic internaţional (mai ales după pacea de la Kuciuk Kainargi), au apărut noi întreprinderi manufacturiere, iar în agricultură au apărut relaţii noi sub forma arendăşiei, care au determinat creşterea preţului pământului şi al produselor agricole . Încheierea Tratatului de la Adrianopol (1829) a determinat dezvoltarea schimburilor comerciale, urmate de creşterea numărului

[1] Vasile Ciuvăţ, Anişoara Băbălău, *Drept financiar*, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1997, pag.18.

întreprinderilor[2] manufacturiere de prelucrare a produselor agricole şi al atelierelor specializate pe confecţionarea de tot felul de produse necesare pe piaţa internă şi externă. Între anii 1830-1850 au apărut în Ţara Românească câteva mii de întreprinderi noi, bazate atât pe munca manuală, dar care dispuneau şi de mijloace mecanizate, Astfel, a început să fie folosită forţa aburului, cu ajutorul unor mori cu valţuri, cum ar fi cele folosite la fabricile de postav de la Tunari(1843).

Creşterea ofertei de produse agricole pe piaţa internă şi externă a stat la baza unei economii agrare bazată pe rentabilitate, practicată, aspect privit cu interes de boierime şi de gospodăriile ţărăneşti. Pe Dunăre încep să circule vapoare cu aburi (primul vas românesc a fost construit în şantierul naval de la Giurgiu şi a ajuns în 1834 la Constantinopol), iar în 1846 a început construirea unui important sistem de drumuri care lega Bucureştiul de Orşova, Sibiu, Focşani şi Brăila. În anul 1847 a început să funcţioneze sistemul de amenajare a apei potabile în Bucureşti, iar din 1857 a fost introdus iluminatul public cu petrol lampant. De asemenea, în 1854 a început construirea unei linii de telegraf care lega Principatele de Transilvania.

Tot din punct de vedere economic, au început să fie exploatate şi bogăţiile subsolului, cum ar fi sarea, petrolul şi cărbunele. Pătrunderea capitalului străin în economie a fost urmată de înfiinţarea unei case de bancă Marmorosch-Blank[3], iar în 1862 a apărut la Bucureşti o sucursală a Băncii imperiale de la Constantinopol. Sub aspect educaţional, în anul 1851 s-a înfiinţat la Pantelimon o Şcoală de artă şi meserii, dotată cu maşini pentru produs şi reparat unelte agricole.

Din punct de vedere social[4], boierimea a avut în continuare un rol relevant în funcţionarea societăţii, fiind, la rândul ei, împărţită în trei categorii: *marii dregători* până la vel comis, apoi *dregătoriide la marele clucer până la clucerul de arie*, urmaţi de mazili sau boieri fără dregătorii.

Clerul, exponentul vieţii spirituale, deţinea mari proprietăţi funciare şi ocupa poziţii politice şi sociale importante. *Ţărănimea liberă*, deţinătoare de terenuri, continuă să existe, în pofida presiunilor puse asupra sa de cei care doreau să-şi sporească producţia de cereale pe seama acaparării de noi suprafeţe de teren.

Burghezia, noua clasă în ascensiune, era interesată să obţină poziţii sociale şi politice dominante şi a intrat în conflict cu marea boierimea , dar avea de partea sa ţărănimea interesată de desfiinţarea relaţiilor de aservire şi dobândirea dreptului de proprietate asupra terenului pe care îl muncea de veacuri. Populaţia orăşenească, formată din comercianţi şi meseriaşi, a stat la baza formării burgheziei. Meşteşugarii, organizaţi până acum în bresle, sunt tot mai mult atraşi de întreprinderi. Pe măsura dezvoltării capitalismului şi odată cu burghezia, apare şi clasa muncitoare, care va juca un rol important din punct de vedere social şi politic, mai ales în timpul revoluţiilor din 1821 şi 1848.

În acest sens, a fost înfiinţată, în martie 1825, la Scăieni (Prahova), *Societatea agronomică şimanufacturieră*, prima cooperativă de la noi şi a doua din lume. Primele organizaţii profesionale muncitoreşti au luat fiinţă la Braşov (1843) şi Bucureşti (1858), iar acţiuni revendicative urmate de încetarea temporară a activităţii au avut loc la Pociovalişte (1796,1799), Ocna Sibiului (1803-1804), Sibiu (1853).

2. **Privire generală privind organizarea militară în prima jumătate a secolului al XIX-lea**

În această perioadă de timp, efectivele armatei erau mult diminuate, dar încep să se ia măsuri pentru îmbunătăţirea condiţiilor de recrutare, de dotare a armatei, de plată a oştenilor

[2] Ioan Ceterchi, Dumitru Firoiu, Liviu P. Marcu şi alţi autori, *Istoria dreptuluiromânesc*, tratat, vol.2, partea întâi, Bucureşti, Editura Academiei, 1984, pag.16.
[3] Ioan Ceterchi, Dumitru Firoiu, Liviu P. Marcu şi alţi autori, *op.cit*, pag.17.
[4] Idem, pag.18.

(solda oştenilor era de 20 lei pentru stegarul călare, 15 lei pentru cel pedestraş, 15 lei pentru nefericitul călare şi 10 lei pentru cel pedestru).

Divanul, ca autoritate centrală a ţării, devine *organ superioradministrativ al oştirii*[5], se înfiinţează *servicii speciale de administraţie* şi *intendenţă*, *spitale militare*, se achiziţionează arme din străinătate. Între anii 1802-1806, din ordinul lui Constantin Ipsilanti, **Tudor Vladimirescu** va organiza *un corp de voluntari pentru apărarea Olteniei* de atacurile detaşamentelor lui Pasvantoglu.

Începând cu anul 1803, *boierii ţării* sunt însărcinaţi cu atribuţii militare: *marele ban* trebuia să apere hotarele ţării, *marele spătar* şi *marele clucer* se ocupau de înzestrarea armatei pe timp de război, *marele armaş* supraveghea închisorile şi artileria, iar *marele şătrar* răspundea de corturile armatei etc.

Corpurile de miliţie, alcătuite din locuitorii satelor, precum şi *gărzile orăşeneşti*, formate din orăşeni, au marcat începuturile *oştirii pământeşti* în Ţara Românească. Recrutarea era voluntară,prin mişcarea spontană a naţiunii, iar conducătorii judeţelor trebuiau să asigure condiţiile materiale necesare funcţionării acestora.

Corpurile de miliţie se grupau în *panduri* în Oltenia (în jur de 5000 de persoane) şi *catane* în Muntenia (în jur de 15000 de persoane).

Tudor Vladimirescu a intrat în rândul pandurilor de la vârsta de 18 ani, iar din anul 1806 a devenit vătaf de plai la Cloşani, funcţie pe care a deţinut-o până la 1820. În primăvara anului 1821 a fost primit cu entuziasman de către masele populare din capitală,pe care îl numeau Domnul Tudor şi căruia i-au încredinţat conducerea ţării. Domnul Tudor chema toţi locuitorii Ţării Româneşti să se înroleze în armată ,*pentru a putea izbăvi ţara din mâinile celor care au mâncat-o atâţia ani* .Oastea lui Tudor Vladimirescu era alcătuită ,în mare parte din ţărani, şi număra aproape 5000 de pedestraşi, 1000 de călăreţi şi şase tunuri,confecţionate din lemn de cireş[6]; dar la Revoluţia de la 1821 au participat toate clasele şi categoriile sociale, inclusiv o parte a boierimii, nemulţumită de înlăturarea sistematică de la funcţiile politice[7]. Mare parte a populaţiei îşi dorea,însă, eliberarea de sub dominaţia otomană. Revoluţia de la 1821 a însemnat pentru români un prim pas în lupta pentru afirmarea lor naţională şi pentru construirea unei societăţi moderne[8].

Ulterior, prin Regulamentele organice s-a stabilit să se formeze *o oştire întocmită pe temeiuri statornice şi întru care stăpânirea să-şi poată odihni credinţa.*[9]. Oastea ţării se împărţea *în oaste permanentă* şi *oaste cu schimbul,* care se ocupa cu jandarmeria satelor, paza graniţelor şi ordinea internă. Bugetul oştirii era stabilit pe cinci ani (în Ţara Românească, bugetul a pornit de la 2 500 000 de piaştri, iar în Moldova de la 650 000 lei vechi).

În Ţara Românească, comandantul suprem era *spătarul,* ajutat de *un ştab*, iar încălcările de reguli militare erau rezolvate de instanţele de judecată ordinare. De asemenea, au fost alcătuite trei regimente de infanterie, conduse fiecare de un polcovnic. La rândul lor, fiecare regiment era impărţit în două batalioane, conduse de câte un maior,şi două escadroane de cavalerie, conduse de câte un căpitan; fiecare escadron era divizat în patru companii(roate), împărţit în câte două plutoane,cu şase despărţiri.

Pe lângă armata permanentă, s-au creat şi *formaţiuni teritoriale* care se numeau *poteraşi* (care aveau în grijă granita muntoasă) şi *cordonaşi* sau *pichetaşi* (care apărau linia Dunării), grupaţi în 18 pichete. *Dorobanţii*, împărţiţi în 18 cete şi subordonaţi ispravnicului şi marelui vornic,se ocupau de ordinea internă. Crearea oştirii permanente a stârnit o bucurie

[5] Idem, pag.199 .
[6] În mai 1821 a fost ucis de şefii eteriştilor la Târgovişte.
[7] Tereza Chilom, Cristina Otovescu, *Istoria instituţiilor politice româneşti*, Craiova, Editura Universitaria, 2003, pag.146.
[8] Idem, pag.147.
[9] Art.379 ROV.

generală, iar apariția ostașilor în uniforme militare,în București la 12 mai 1830, a reprezentat o adevărată sărbătoare națională. *Tot românul parcă-și vede nația sa renăscându-se din însăși înfruntata moleșire și degenarațiune în care o aduseseră intrigile străine.*[10]

Ideea existenței unei armate a poporului, pusă în practică de Revoluția de la 1821, a fost dezvoltată și de Nicolae Bălcescu în timpul Revoluției de la 1848. Astfel au fost create *gărzile naționale*, care împreună cu corpul de dorobanți și pandurii voluntari, au fost puse sub comanda căpitanului Gheorghe Magheru.

În 1849 s-a înființat prima școală militară de infanterie de către Barbu Știrbei, prin care se pun bazele unei organizări moderne a armatei, precum și modernizarea echipamentului necesar acesteia.

3. **Organizarea fiscală în prima jumătate a secolului al XIX-lea**

La câțiva ani după Revoluția de la 1821, în urma războaielor ruso-turce, Țările Române au intrat sub stăpânire țaristă până la 1834. În timpul administrației ruse și ca urmare a unor înțelegeri mai vechi prin Convenția de la Akerman (1825) și Tratatul de la Adrianopol,s-a luat decizia elaborării Regulamentelor Organice. Astfel,începând cu anul 1828, s-au alcătuit două comisii, una pentru Moldova și alta pentru Țara Românească, formate din patru boieri mari și un secretar, care au elaborat proiectele Regulamentelor organice. În Țara Românească, comisia a fost alcătuită din banul Grigore Băleanu, vornicul Gheorghe Filipescu, logofătul Ștefan Bălăceanu, hatmanul Alexandru Villara, vornicul Barbu Știrbei, în calitate de secretar. Comisia s-a aflat sub supravegherea lui Kiseleff și a fost prezidată de consilierul rus Minciaki.

Regulamentele organice au intrat în vigoare la 1 iulie 1831 în Țara Românească, iar în Moldova la 1 ianuarie 1832 și cuprindeau dispoziții referitoare la organizarea statală, organizarea administrativ-teritorială, organizarea fiscală și organizarea judecătorească. Acestea au fost considerate drept constituție a Țărilor Române până în anul 1858 (cu întrerupere în Țara Românească în perioada iunie-septembrie 1848)[11].

În prima jumătate a secolului al XIX-lea, *fiscalitatea* își păstrează,cu unele modificări, aceleași trăsături cu perioadele anterioare: răspunderea solidară la plata dărilor a unor categorii sociale, principalii contribuabili rămân țăranii, încercările domniei de reformare a sistemului fiscal, la care se adaugă abuzurile săvârșite de reprezentanții aparatului fiscal.

Se practica, în continuare, sistemul de impunere prin *ruptă,* care presupunea o înțelegere a contribuabilului cu reprezentantul vistieriei pentru suma de plată datorată, atât individual, cât și pe grupe de locuitori. De asemenea, o serie de dări, pentru care erau necesari mulți slujitori ai statului, *se arendau*, cum ar fi goștina, vămile etc. Locuitorilor reveniți în țară, precum și străinilor stabiliți pe acesta meleaguri, li se înmânau *cărți de slobozenie*, prin care erau scutiți o perioadă de timp de văcărit,cuniță și alte dări,de clacă și alte munci.

Regulamentele organice prevedeau ca veniturile țării să se încaseze separat pentru visterie și pentru cămara domnească, iar dreptul de a percepe impozite și de a efectua cheltuieli a fost transferat de la domnitor la Adunarea obștească. În Țara Românească, Adunarea obștească era alcătuită din 42 de membri,iar Președintele era Mitropolitul țării.

Trimestrial, cei ce se ocupau de încasarea dărilor trimiteau la vistierie o dare de seamă privind situația veniturilor și cheltuielilor[12]. Mai departe, vistierul o prezenta domnitorului, era verificată de șase boieri desemnați de adunare, iar rezultatul era consemnat într-un raport anual, prezentat de domn Adunării obștești.

---

[10] C.M. Vlădescu, *Uniformele armatei românede la începutul secolului al XIX-lea până la victoria de la 1945,* București, 1977, pag.162.

[11] Avram Cezar, Gheorghe Bică, Ion Bitoleanu, Ioan Vlad, Roxanu Radu, Elena Paraschiv, *Introducere în istoria dreptului*, Editura Fundației România de Mâine ,București, 2007,pag.197.

[12] Elena Tereza Chilom, *Istoria dreptului românesc,* Editura Universitaria, Craiova, 2002, pag. 184.

În legătură cu regimul vamal, Regulamentele organice au introdus taxe vamale externe, pe lângă impozitele interne, care se percepeau prin sistemul arendării. În februarie 1847 a fost desfiinţată vama dintre Principate, iar din 1848 s-a trecut la un tarif vamal comun care favoriza dezvoltarea pieţei unice.

În această perioadă de timp, principalele venituri erau constituite din dările de repartiţie (reprezentau 60-70% din veniturile anuale ale statului şi domnului), la care se adăugau dările de cotitate, amenzile, vămile, ocnele, alte dări excepţionale (cum ar fi văcăritul, ajutorinţa, împrumuta). *Dările de repartiţie* erau alcătuite din *bir*, plătit în rate şi din alte dări, unele cu caracter temporar, altele cu caracter definitiv, cum ar fi *banii zaharelei, birulsalahorilor, ajutorul adaliilor* etc. Aceste dări au avut o curbă ascendentă, mai ales în perioada 1812-1821, când s-au dublat sumele datorate de birnici. Prin Regulamentele organice, birul se reduce considerabil, iar cotele de impunere se stabilesc foarte clar. *Dările de cotitate*, care purtau şi numele de *huzmeturi* în Ţara Românească, erau surse de venit pentru cămară, iar cuantumul lor varia mult de la o domnie la alta. Cele mai cunoscute dări de cotitate rămân *dijmăritul pe stupi* şi porci (în anul 1808, dijmăritul era stabilit la 18 bani, iar în 1811 la 42 de bani; între anii 1815-1817, dijmăritul creşte şi ajunge la 45, respectiv 51 de bani), *oieritul* pe oi şi *vinăriciul* pe vin (în anul 1815-1816, birul era stabilit la 78 de bani de oaie şi 30 de bani pe vadra de vin) la care se adăugau fumăritul (erau dări percepute în Ţara Românească de pe urma cârciumilor, dughenelor, pivniţelor), cămăritul, cepăritul, vama domnească etc.

Putem concluziona că Regulamentele organice au desfiinţat dijmele, au introdus *patenta* în materie comercială ca dare unică cuvenită statului; au simplificat regimul de înregistrare şi încasare al impozitelor şi au pus bazele unui *sistem de finanţe publice modern*, dublat de o *disciplină financiară* şi *un control jurisdictional*. Astfel, sistemul fiscal s-a simplificat prin introducerea bugetului anual,bazat pe estimarea veniturilor şi efectuarea cheltuielilor.

BIBLIOGRAPHY

Ioan Ceterchi, Dumitru Firoiu, Liviu P. Marcu şi alţi autori, *Istoria dreptului românesc*, tratat, vol.2, partea întâi, Editura Academiei, Bucureşti, 1984, pag.16.

Vasile Ciuvăţ, Anişoara Băbălău, *Drept financiar*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1997,pag.18.

Avram Cezar, Gheorghe Bică, Ion Bitoleanu, Ioan Vlad, Roxanu Radu, Elena Paraschiv, *Introducere în istoria dreptului*, Editura Fundaţiei România de Mâine, Bucureşti, 2007,pag.197.

C.M. Vlădescu, *Uniformele armatei românede la începutul secolului al XIX-lea până la victoria de la 1945*, Bucureşti, 1977, pag.162.

5.Tereza Chilom, Cristina Otovescu, *Istoria instituţiilor politice româneşti*, Editura Universitaria,Craiova, 2003, pag.147.

6. Elena Tereza Chilom, *Istoria dreptului românesc,* Editura Universitaria, Craiova, 2002, pag. 184.

MANAGEMENT AND ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF THE FOUNDATIONS BELONGING TO THE ROMANIAN ORTHODOX CHURCH PATRIARCHATE

George-Mircea Botescu
Assoc. Prof., PhD and Alexandru Marian Radu, MA Graduate, University of Bucharest

Abstract:This study aims to highlight the relevant aspects regarding the management and the organizational structure within the foundations of the Romanian Orthodox Patriarchate. Based on our research, we are introducing a synthesis of the patterns used in the general management framework and especially for the management of the social associations, emphasizing the organizational design led-oriented towards the caritative goals.

Keywords:management and the organizational structure, foundations of the Romanian Orthodox Patriarchate, organizational design, caritative goals.

INTRODUCERE

Ca orice organism viu o comunitate are, pe lângă dinamica existenţei imediate, atributul unităţii de lucrare şi acţiune. O comunitate creştină bine conturată se defineşte prin disponibilitatea şi dorinţa membrilor ei de a sprijini, de a ajuta pe oricare din cei care se află în situaţie limită sau fără perspective concrete în a-şi asigura traiul zilnic.

Prin acest studiu, am dorit sa subliniem importanţa organizării eficiente în cadrul fundaţiilor social-filantropice, evidenţiind cele mai de seamă fundaţii la nivelul Patriarhiei Române.

Biserica, întemeiată de către Mântuitorul Iisus Hristos prin moartea şi învierea Sa pe Cruce, devenind totodată, prin Sângele Său, un organism viu, Trupul mistic al lui Hristos Care este şi Capul său, în timp ce noi, toţi cei botezaţi în numele Sfintei Treimi suntem mădularele Lui în parte. Împreuna lucrare a unui astfel de trup face ca fiecare membru în parte cu ajutorul celorlalţi să se ridice dacă este căzut, să se facă sănătos dacă este bolnav, să se bucure, chiar dacă l-a cuprins tristeţea, să nu rămână singur, chiar dacă aparent nu găseşte pe nimeni în jurul său, "*Ci precum într-un singur trup avem multe mădulare şi mădularele nu au toate aceeaşi lucrare, Aşa şi noi, cei mulţi, un trup suntem în Hristos şi fiecare suntem mădulare unii altora; Dar avem felurite daruri, după harul ce ni s-a dat. Dacă avem proorocie, să proorocim după măsura credinţei; Dacă avem slujbă, să stăruim în slujbă; dacă unul învaţă, să se sârguiască în învăţătură; Dacă îndeamnă, să fie la îndemnare; dacă împarte altora, să*

împartă cu firească nevinovăţie; dacă stă în frunte, să fie cu tragere de inimă; dacă miluieşte, să miluiască cu voie bună!"(Romani 12, 4-8).

Biserica nu are doar componenta de a-şi asista detaşat membrii, ci ea a fost întemeiată pentru a-i descoperi omului dimensiunea sa jertfelnică, plină de daruri primite, dar şi de chemare spre a dărui, de altfel putem vorbi de relaţia noastră cu divinitatea doar prin intermediul omului asemenea nouă căruia suntem chemaţi să-i întindem o mână de ajutor atunci când vedem sau ştim că are nevoie de ea, altfel sentimentul nostru că am avea o legătură cu Dumnezeu, este o iluzorie pretenţie: "*Dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăşte, mincinos este! Pentru că cel ce nu iubeşte pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, nu poate să-L iubească. Şi această poruncă avem de la El: cine iubeşte pe Dumnezeu să iubească şi pe fratele său.*" (I Ioan 4,20-21).

ORGANIZAREA ASISTENŢEI SOCIALE DIN PERSPECTIVĂ ISTORICĂ

Întotdeauna, în cadrul comunităţilor sociale au existat persoane sau grupuri de persoane care, din diferite motive, au fost neputincioşi în a vieţui prin propriile mijloace. Cu aproximativ 1750 de ani î.Hr., prin Codul de legi numit "al lui Hamurabi", apare ideea într-ajutorării între oameni. Mai târziu, societatea elenă va elabora conceptul numit "filantropie" (de la grecescul φιλός şi άνθρωπος = iubitor de oameni), iar acţiunea acestuia era îndreptată către cei mai defavorizaţi dintre cetăţenii vechii Elade.[1]

De la debutul fiinţării sale, Biserica şi-a dezvoltat dimensiunea ei social-culturală. Mântuitorul Iisus Hristos stabileşte filantropia pe locul cel mai important din viaţa creştinului. Evanghelistul Matei reda cuvântarea lui Iisus referitoare la Judecata de Apoi când, Dumnezeu-Imparatul va judeca pe toţi oamenii din prisma modului în care s-au făcut utili celor de lângă ei, identificându-Se cu toţi cei slabi şi vulnerabili: "*Împăratul va zice celor de-a dreapta Lui: veniţi binecuvântaţii Tatălui Meu, de moşteniţi împărăţia care v-a fost pregătită de la întemeierea Lumii. Căci flămând am fost şi Mi-aţi dat să mănânc; însetat am fost şi mi-aţi dat să beau; străin am fost şi m-aţi primit; Gol am fost şi M-aţi îmbrăcat; bolnav am fost şi M-aţi cercetat; în temniţă am fost şi aţi venit la Mine*" (Matei 25, 34-36).

Biserica, aproximativ timp de două milenii, a fost cea care oferea sprijin persoanelor sau comunităţilor aflate în situaţii dificile. Încă de la începuturie creştinismului, până în

[1]Pr. Nicolae Chifăr, *Istoria creştinismului*, Ed. Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, Iaşi, 1999, p. 33;

secolul al-XIX-lea, asistenţa social, desfăşurată în mănăstiri, instituţii şi ordine religioase, a reprezentat un mijloc important întru sprijinirea celor aflaţi în nevoi.

În spaţiul românesc primele instituţii de asistenţă socială iau naştere în secolul al-XVI-lea, sub denumirea de calicii (înfiinţate de domnitorul Negru Vodă în Bucureşti). Începând cu secolul al XIX lea, Biserica înfiinţează o reţea de spitale sau eforii. Pentru monitorizarea rezultatelor din domeniul asistenţei sociale, în anul 1881 se înfiinţează pentru prima oară la Primăria Capitalei, un serviciu de asistenţă socială, iar în anul 1849 se stabileşte prin lege ca sarcinile comunelor să fie acelea de a se ocupa de îngrijirea şi ocrotirea copiilor orfani sau abandonaţi. În anul 1936, a avut loc primul recensământ în domeniul asistenţei sociale, fiind identificate astfel 521 de instituţii, dintre care 50 aparţineau de stat şi 471 erau particulare. Odată cu instaurarea regimului comunist a urmat o perioadă dificilă pentru asistenţa socială, generată de desfiinţarea profesiei din cauza utopiei comunismului, care prevedea că toţi oamenii sunt egali şi niciun individ nu trebuie să beneficieze de ajutor, fiindcă sistemul communist considera că putea să rezolve aceste probleme cu care se confrunta societatea. În 1990, după instaurarea sistemului democratic, activitatea de asisitenţă socială la nivel guvernamental, dar şi local a fost reinventată, adaptându-se în permnenţă la nevoile şi politicilor naţionale în domeniu.

MANAGEMENTUL ŞI ORGANIZAREA FUNDAŢIILOR DE ASISTENŢĂ SOCIALĂ LA NIVELUL PATRIARHEI ROMÂNE

Managementul este o artă care necesită atât calităţi înnăscute cât şi ştiinţă. Este o ştiinţă deoarece include descrierea, analiza, interpretarea şi anticiparea comportării umane şi a factorilor organizaţionali, având ca ultim scop realizarea misiunii organizaţiei. Robert W. Weinbach specifică faptul că organizaţiile nu există fără management.[2] Managementul este o artă pentru că domeniul său îl reprezintă aplicarea cunoaşterii, multiplicitatea şi varietatea comportamenului uman, toate acestea având consecinţe neprevăzute.[3] În dinamica serviciilor sociale, profesia de asistent social presupune o gamă largă de cunoştinţe, dar şi metode de soluţionare a diferitelor probleme.

Sistemul de asistenţă socială în Biserica Ortodoxã Românã este determinat de slujirea misionară şi pastorală a Bisericii şi are profil social şi filantropic. Activitatea de asistenţă

[2] Robert W. Weinbach, *The Social Worker As Manager*, White Plains, Ed. Longman, New York, 1990, p. 28;
[3]Aurora Dragomirişteanu, *Introducere în management*, în Managementul serviciilor de sănătate, Ed. Expert, Bucureşti, 2000, pp. 45-46;

socială se desfăşoară în conformitate cu prevederile Statutului pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române, precum şi ale legislaţiei în vigoare referitoare la furnizorii de servicii sociale.

Sistemul de asistenţă socială este integrat şi organizat profesional în cadrul structurilor administrativ–organizatorice ale Bisericii Ortodoxe Române. Asociaţiile şi fundaţiile cu scop social şi filantropic care funcţionează sub patronajul structurilor administrative organizatorice ale Bisericii au personalitate juridică conform legislaţiei referitoare la organizaţiile non-guvernamentale.

La nivelul Administraţiei Patriarhale, în cadrul Sectorului "Biserica şi Societatea" îşi desfăşoară activitatea în conformitate cu atribuţiile prevăzute în "Regulamentul de organizare şi funcţionare a sistemului de asistenţă socială al Bisericii Ortodoxe Române" aprobat de Sfântul Sinod în anul 2001 (temei nr. 245/2001), adnotat şi actualizat în sesiunea iulie 2005 (temei nr.1854), Biroul de Asistenţă Socială al Patriarhiei Române,

În prezent, pe lângă Biroul de asistenţă socială al Patriarhiei Române funcţionează încă 50 de birouri eparhiale, după cum urmează: 25 birouri de asistenţă socială la nivel de centru eparhial, 16 birouri în cadrul protopopiatelor şi 9 birouri la nivel de parohie în cadrul cărora lucrează 25 consilieri eparhiali, 29 inspectori eparhiali, 192 de asistenţi sociali teologi sau cu studii de specialitate, altele decât teologice, 123 preoţi misionari, 63 de lucrători sociali, 28 de voluntari şi alte 257 de persoane (medici şi asistenţi medicali, educatori şi personal de supraveghere, kinetoterapeuţi, psihologi, bucătari, brutari, îngrijitori, etc.).

În anul 2007, pentru elaborarea corespunzătoare a proiectelor, eparhiile au pus accent pe acreditarea şi licenţierea serviciilor oferite, specializarea asistenţilor sociali teologi în diferite domenii ale asistenţei sociale: alcătuirea şi completarea cererilor de finanţare, managementul proiectelor, monitorizarea şi evaluarea proiectelor, tehnici de comunicare şi dezvoltare comunitară, planificare strategică pentru fund-raising.

Înfiinţarea de noi instituţii sociale ca alternative la serviciile de asistenţă socială pentru persoanele defavorizate care nu sunt cuprinse în sistemul asistenţei sociale de stat, precum şi în scopul prevenirii instituţionalizării copiilor din familii cu risc social şi a bătrânilor singuri, este unul dintre principalele obiective ale programelor sociale iniţiate şi derulate de Biserică

În eparhiile Bisericii Ortodoxe Române funcţionează 718 de instituţii şi servicii sociale, dintre care: 159 cantine sociale şi brutării, 38 instituţii ce oferă servicii medicale şi farmacii, 93 centre de zi pentru copii, 47 centre educaţionale, 12 centre de zi pentru vârstnici, 51 centre rezidenţiale pentru vârstnici, 22 birouri de asistenţă socială şi centre comunitare, 36 centre de tip familial, 40 grădiniţe sociale şi after-school, 15 locuinţe protejate, 65 centre de

informare, consiliere şi resurse, o instituţie de învăţământ pentru adulţi, 21 centre de urgenţă (pentru persoane fără adăpost, victime ale violenţei domestice şi ale traficului de persoane), 14 campusuri de tabără şi alte 104 de instituţii sociale.

CONCLUZII

Am observat, ca aşa cum ne învaţă Însuşi Mantuirorul Iisus Hristos, Biserica nu are doar componenta de a-şi asista deteşat membrii, ci, poate cel mai important, ea a fost întemeiată pentru a-i descoperi omului pe lângă latura sa verticală, transcendentă, şi latura sa orizontală, imediată, revelându-i astfel dimensiunea sa jertfelnică, plină de daruri primite, dar şi de chemare spre a dărui.

Protejarea societăţii a fost întotdeauna promovată de sentimentul de înduioşare pentru cei suferinzi şi neajutoraţi şi care, erau neputincioşi în faţa acestor atrocităţi, iar un alt motiv, a fost acela de a păstra societatea aşa cum este ea.

Sistemul de asistenţă socială în Biserica Ortodoxă Română este determinat de slujirea misionară şi pastorală a Bisericii şi are profil social şi filantropic. Activitatea de asistenţă socială se desfăşoară în conformitate cu prevederile. Statutului pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române, precum şi ale legislaţiei în vigoare referitoare la furnizorii de servicii sociale.

Sistemul de asistenţă socială este integrat şi organizat profesional în cadrul structurilor administrativ –organizatorice ale Bisericii Ortodoxe Române. Asociaţiile şi fundaţiile cu scop social şi filantropic care funcţionează sub patronajul structurilor administrative organizatorice ale Bisericii au personalitate juridică conform legislaţiei referitoare la organizaţiile non-guvernamentale. Unul dintre principalele obiective ale programelor sociale iniţiate şi derulate de Biserică îl reprezintă înfiinţarea de noi instituţii sociale ca alternative la serviciile de asistenţă socială pentru persoanele defavorizate care nu sunt cuprinse în sistemul asistenţei sociale de stat, precum şi în scopul prevenirii instituţionalizării copiilor din familii cu risc social şi a bătrânilor singuri.

Eparhiile au pus accent pe acreditarea şi licenţierea serviciilor oferite, specializarea asistenţilor sociali teologi în diferite domenii ale asistenţei sociale: alcătuirea şi completarea cererilor de finanţare, managementul proiectelor, monitorizarea şi evaluarea proiectelor, tehnici de comunicare şi dezvoltare comunitară, planificare strategică pentru fund-raising.

Acest studiu se doreşte a fi o evidenţiere a aspectelor relevante în cea ce priveşte managementul şi structura organizaţională în cadrul fundaţiilor din cadrul Patriarhiei Române.

După cercetările făcute cu mare efort critic, am expus sub forma unei sinteze caracteristicile managementului general şi totodata a managementului asociaţiilor sociale, punând accent pe modul de organizare eficient orientat spre rezultat.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVA

- ***, *Biblia sau Sfânta Scriptură*, tiparită cu binecuvântarea Prea Fericitului Patriarh Iustin, Editura Institului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1982;
- Eusebiu de Cezareea, *Istoria Bisericească*, în Părinţi şi Scriitori Bisericeşti, Volumul 13, traducere, studiu şi comentarii de pr. Prof. T Bodogae, Editura Institului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1987;
- IDEM, Managementul organizaţiilor de asistenţă socială, Editura Universităţii Transilvania, Braşov, 2007;
- Buzărnescu, Ştefan, Arhitecturi sociologice ale asistenţei sociale, în Tratat de asistenţă socială, Editura Polirom, Iaşi, 2003;
- Dragomirişteanu, Aurora, Introducere în management, în Managementul serviciilor de sănătate, Editura Expert, Bucureşti, 2000;
- Egan, Gerard, Change Agent Skills in Helping and Human Services Settings, Monterey, Editura Books Cole Publishing Company, 1985;
- Gheorghe, Tudor, Managementul instuţiilor de asisteţă social din perspectiva mutaţiilor previzibile din lumea contemporană, Editura Didactică şi Pedagogică, 2013;
- Giddens, Anthony, Sociologie, Editura ALL, Bucureşti, 2001;
- Heim, François, La Théologie de la Victorie: de Constantin à Théodose, Editions Beauchesne, Paris, 1993;
- Paşa, Florin; Luminiţa Mihaela Paşa, Asistenţa socială în România, Editura Polirom, Iaşi, 2004;
- Pop, Luana Miruna, Dicţionar de politici sociale, Editura Expert, Bucureşti, p. 70;
- Rămureanu, Pr. Prof. Ioan I., Creştinismul în provinciile romane dunărene ale Iliricului la sfârşitul secolului IV, Studii Teologice, Nr. 7-8, 1964, Bucureşti;
- Straub, Attener, Introduction to business, Editura PWS-KENT, Boston, 1991;
- Weinbach, Robert W., The Social Worker As Manager, White Plains, Editura Longman, New York, 1990;

- Stăniloae, Pr. Prof. Dumitru, Teologia Dogmatică Ortodoxă , vol. III, Editura Institului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2003;
- http://afso.ro/despre-noi/
- http://basilica.ro/in-anul-2016-biserica-ortodoxa-romana-a-cheltuit-in-scop-filantropic-95-841-602-lei/
- http://ziarullumina.ro/asociatia-sfantul-voievod-tefan-cel-mare-harja-si-oportunitatile-de-finantare-ale-grupului-de-actiune-locala-117011.html

THE FUNCTIONAL COMPETENCE FOR SOLVING CONFLICTS REGARDING THE ADMINISTRATION CONTRACT AS REPRESENTED IN LAW 95/2006 ON THE REFORM IN THE HEALTH SYSTEM

George Coca
Assoc. Prof., PhD, "Spiru Haret" University of Bucharest

Abstract:Steering Committee members who served as competition, public hospital manager concludes with a management contract for a maximum period of three years, the contents of which are provided performance indicators assume. The management contract may be extended following the expiry of a period of three months, up to two times, during which the contest is organized by the employment office. Management Agreement may be terminated ahead of schedule in case of default contained therein.

Keywords:Manager, hospital administration, contract, law, Court of appeals, the Bucharest Tribunal, the verdict, labor contract

I. Introducere

Potrivit prevederilor legale[1] în cadrul spitalelor publice se organizează şi funcţionează un comitet director, format din managerul spitalului, directorul medical, directorul financiar-contabil, iar pentru spitalele cu peste 400 de paturi un director de îngrijiri. Ocuparea acestor funcţii se face prin concurs organizat de managerul spitalului iar atribuţiile comitetului director interimar sunt stabilite prin ordin al ministrului sănătăţii.

Membrii comitetului director care au ocupat postul prin concurs, încheie cu managerul spitalului public un contract de administrare pe o perioadă de maximum 3 ani, în cuprinsul căruia sunt prevăzuţi indicatorii de performanţă asumaţi. Contractul de administrare poate fi prelungit la încetarea mandatului pe o perioadă de 3 luni, de maximum două ori, perioadă în care se organizează concursul de ocupare a funcţiei. Contractul de administrare poate înceta înainte de termen în cazul neîndeplinirii obligaţiilor prevăzute în acesta.

Pe perioada derulării contractului de administrare contractul individual de muncă sau al persoanelor angajate în unităţile sanitare publice care ocupă funcţii de conducere specifice comitetului director se suspendă de drept pe perioada exercitării mandatului. Pe perioada executării contractului de administrare, membrii comitetului director beneficiază de un salariu de bază şi de alte drepturi salariale stabilite potrivit prevederilor legale în vigoare, asupra cărora se datorează contribuţia de asigurări sociale de stat, precum şi contribuţia de asigurări sociale de sănătate, în cotele prevăzute de lege. Perioada respectivă constituie stagiu de cotizare şi se ia în considerare la stabilirea şi calculul drepturilor prevăzute de legislaţia în vigoare privind sistemul de pensii.

Contractului de administrare se aprobă prin ordin al ministrului sănătăţii pentru unităţile sanitare din reţeaua Ministerului Sănătăţii şi din reţeaua autorităţilor administraţiei publice locale, cu consultarea structurilor asociative ale autorităţilor administraţiei publice locale, iar pentru celelalte ministere sau instituţii cu reţea sanitară proprie prin act

[1] Art. 181 din Legea nr. 95 din 2006 privind reforma în domeniul sănătății

administrativ al conducătorului acestora.[2] Utilizare contractului de administrare este obligatorie. Fac precizarea că nu analizez contractul de administare al managerului ci al

[2]Ordinul nr. 1384/2010 privind aprobarea modelului-cadru al contractului de management şi a listei indicatorilor de performanţă a activităţii managerului spitalului public
CONTRACT DE ADMINISTRARE
I. **Părţile contractului**
1. Domnul/Doamna ....., managerul Spitalului ....., pe de o parte, şi
2. Domnul/Doamna ....., membru al comitetului director, domiciliat/domiciliată în ....., str. ..... nr. ....., judeţul/sectorul ....., posesor/posesoare al/a buletinului/cărţii de identitate seria ..... nr. ....., codul numeric personal ....., în calitate de ..... (funcţia specifică în comitetul director) în cadrul Spitalului ....., pe de altă parte,
am convenit încheierea prezentului contract de administrare.
II. **Obiectul contractului**
Organizarea şi conducerea activităţii Spitalului ....., pe baza obiectivelor şi atribuţiilor cuprinse în prezentul contract de administrare, în scopul furnizării de servicii medicale şi alte servicii, pe baza principiilor privind echitatea, necesitatea, eficacitatea, calitatea şi eficienţa, în conformitate cu prevederile legale în vigoare.
III. **Durata contractului**
1. Prezentul contract de administrare se încheie pe o durată de maximum 3 ani.

2. Prezentul contract de administrare poate fi prelungit la încetarea mandatului pe o perioadă de 3 luni, maximum de două ori, perioadă în care se organizează concursul de ocupare a funcţiei.
IV. Condiţii de muncă
1. Activitatea se desfăşoară în conformitate cu prevederile Legii nr. 31/1991 privind stabilirea duratei timpului de muncă sub 8 ore pe zi pentru salariaţii care lucrează în condiţii deosebite - vătămătoare, grele sau periculoase.
2. Activitatea prestată se desfăşoară în condiţii normale/deosebite/speciale de muncă, potrivit Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii şi alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările şi completările ulterioare.
V. Durata muncii
O normă întreagă, durata timpului de lucru fiind de 8 ore/zi, 40 de ore/săptămână;
a) repartiţia programului de lucru se face după cum urmează ..... (ore zi/ore noapte/inegal);
b) programul de lucru se poate modifica în condiţiile contractului colectiv de muncă aplicabil/regulamentului intern;
c) orele suplimentare se efectuează în condiţiile legii.
VI. Concediul
Durata concediului anual de odihnă este de ..... zile lucrătoare, în raport cu durata muncii.
VII. Salariul
1. Salariul de bază lunar brut: ..... lei.
2. Alte elemente constitutive:
a) sporuri .....;
b) indemnizaţii .....;
c) alte adaosuri ..... .
3. Orele suplimentare prestate în afara programului normal de lucru sau în zilele în care nu se lucrează ori în zilele de sărbători legale se compensează cu ore libere plătite sau se plătesc cu un spor la salariu, conform contractului colectiv de muncă aplicabil sau Legii nr. 53/2003 - Codul muncii, cu modificările şi completările ulterioare.
4. Data/datele la care se plăteşte salariul este/sunt ..... .
VIII. Drepturile şi obligaţiile părţilor
A.1. Drepturile directorului ..... (funcţia specifică din comitetul director)
Domnul/Doamna ..... are, în principal, următoarele drepturi:
1. **dreptul la un salariu de bază stabilit potrivit prevederilor legale în vigoare, care stă la baza drepturilor cuvenite privind salariul de merit, dacă este cazul, vechimea în muncă, sporurile profesionale şi alte sporuri, asigurările sociale şi pensii, asigurările sociale de sănătate, stabilite potrivit legii;**
2. dreptul la repaus zilnic şi săptămânal;
3. dreptul la concediu de odihnă anual, conform prevederilor legale;
4. dreptul la egalitate de şanse şi de tratament;
5. dreptul la securitate şi sănătate în muncă;
6. dreptul la formare profesională, în condiţiile legii;

7. dreptul la informare asupra activităţii spitalului, având acces la documentele privind activitatea medicală şi economicofinanciară a acestuia.

A.2. Obligaţiile directorului ..... (funcţia specifică din comitetul director)
Domnului/Doamnei ..... îi revin, în principal, următoarele obligaţii:
1. obligaţia de a îndeplini atribuţiile ce-i revin conform prezentului contract de administrare;
2. **obligaţia de a respecta disciplina muncii;**
3. obligaţia de fidelitate faţă de managerul spitalului în executarea atribuţiilor de serviciu;
4. **obligaţia de a respecta măsurile de securitate şi sănătate a muncii în serviciu;**
5. obligaţia de a respecta secretul de serviciu.

A.3. Drepturile managerului Spitalului .....
Managerul spitalului are, în principal, următoarele drepturi:
1. să dea dispoziţii cu caracter obligatoriu pentru fiecare membru al comitetului director, sub rezerva legalităţii lor;
2. să exercite controlul asupra modului de îndeplinire a sarcinilor de serviciu;
3. **să constate săvârşirea abaterilor disciplinare şi să aplice sancţiunile corespunzătoare, potrivit legii, contractului colectiv de muncă aplicabil şi regulamentului intern.**

A.4. Obligaţiile managerului Spitalului .....
Managerului spitalului îi revin, în principal, următoarele obligaţii:
1. să acorde fiecărui membru al comitetului director toate drepturile ce decurg din contractele de administrare, contractul colectiv de muncă aplicabil şi din lege;
2. să asigure permanent condiţiile tehnice şi organizatorice avute în vedere la elaborarea prezentului contract de administrare;
3. să informeze fiecare membru al comitetului director asupra condiţiilor de muncă şi asupra elementelor care privesc desfăşurarea relaţiilor de muncă;
4. să asigure confidenţialitatea datelor cu caracter personal ale fiecărui membru al comitetului director.

IX. Atribuţii

B.1. Atribuţiile generale ale directorului ..... (funcţia specifică din comitetul director)
Domnul/Doamna ..... are atribuţiile generale prevăzute în anexa nr. 1, care face parte integrantă din prezentul contract.
Pentru funcţiile specifice comitetului director, altele decât cele prevăzute în anexa nr. 1, atribuţiile generale ale acestora sunt stabilite de managerul spitalului.
B.2. Atribuţiile specifice directorului ..... (funcţia specifică din comitetul director)
Domnul/Doamna ..... are atribuţiile specifice prevăzute în anexele nr. 2 - 5, care fac parte integrantă din prezentul contract.
Pentru funcţiile specifice comitetului director, altele decât cele prevăzute în anexele nr. 2 - 5, atribuţiile specifice ale acestora sunt stabilite de managerul spitalului.

X. Indicatorii specifici de performanţă

Sunt stabiliţi de managerul spitalului public, pentru fiecare funcţie specifică din comitetul director.

XI. Încetarea contractului de administrare

Prezentul contract de administrare încetează în următoarele situaţii:
a) la expirarea perioadei pentru care a fost încheiat;
b) la revocarea din funcţie a domnului/doamnei ....., în cazul nerealizării indicatorilor de performanţă ai managementului spitalului public, stabiliţi de managerul spitalului public, timp de minimum un an, din motive imputabile acestuia, şi/sau în situaţia existenţei unei culpe grave ca urmare a neîndeplinirii atribuţiilor funcţionale;
c) prin acordul de voinţă al părţilor semnatare;
d) la apariţia unei situaţii de incompatibilitate sau conflict de interese prevăzute de lege;
e) în cazul nerespectării termenului de înlăturare a motivelor de incompatibilitate ori de conflict de interese;
f) la decesul sau punerea sub interdicţie judecătorească a domnului/doamnei .....;
g) la împlinirea de către domnul/doamna ..... a vârstei de pensionare prevăzute de lege;
h) în cazul în care se constată abateri de la legislaţia în vigoare care pot constitui un risc iminent pentru sănătatea pacienţilor sau a salariaţilor;
i) în cazul neacceptării oricărei forme de control efectuate de instituţiile abilitate în condiţiile legii;
j) în cazul refuzului colaborării cu organele de control desemnate de instituţiile abilitate în condiţiile legii;
k) în cazul în care se constată abateri de la legislaţia în vigoare constatate de organele de control şi instituţiile abilitate în condiţiile legii.

XII. Litigii

celorlalţi membrii ai comitetului director, deşi problemele deduse analizei sunt aceleaşi. Am precizat în notele de subsol conţinutul unui astfel de contract de administrare.
Opinia mea este că oprtunitatea acestui contract a constat în nevoia de creştere a performaţelor unităţilor spitaliceşti şi de utilizare eficientă a fondurile, bineânţeles cu o remunerare pe măsură lucru care nu se putea face potrivit prevederilor legale privind salarizarea.
Facem cuvenita precizare că obiectul discuţieise referă la o acţiune prin care se solicita constatarea nulităţii absolute a unei decizii de suspendare a contractului de administrare. Erau şi mai multe petituri dar nu interesează speţa.

II. Opinia 1[3]:

a) Actul contestat nu este un act administrativ în accepţiunea art. 2 alin. 1 lit. c din Legea nr. 554 din 2004 a contenciosului administrative deoarece este emis de managerul spitalului care nu are calitatea de autoritate publică, iar actul nu a fost emis în regim de putere publică ci în considerarea clauzelor contractului de administrare.
b) Contractul de administrare este supus legislaţiei muncii şi nu normelor dreptului administartiv în condiţiile în care reclamanta are calitatea de salariat (contractul de muncă este suspendat potrivit legii s.n.) şi nu de funcţionar public pentru a ne afla sub incidenţa dispoziţiilor Legii nr. 188/1999.
c) Legea nr. 95 din 2006 privind reforma în domeniul sănătăţii[4] în temeiul căreia a fost încheiat contractual de administrare, nu cuprinde dispoziţii privind raporturile juridice dintre managerul spitalului şi directorul financiar contabilitate care îşi desfăşoară activitatea în baza dreptului comun (legislaţia muncii) şi nu în regim de funcţionar public sau asimilat funcţionarului public.

În consecinţă zice instanţa de contencios administrativ că în lipsa unor dispoziţii exprese care să confere competenţa instanţei de contencios administrativ, tribunalul a apreciat că în cauză este aplicabil dreptul comun, respective Codul muncii, astfel că în temeiul art. 269 alin.1 şi 2 din Legea nr. 53 din 2003 a fost admisă excepţia necompetenţei funcţionale a secţiei de contencios iar dosarul a fost înaintat pentru competent soluţionare la Secţia a VIII a Conflicte de Muncă şi Asigurări Sociale. Declinare deci de competenţă.

III. Opinia 2[5]:

a) Instanţa a reţinut incidenţa prevederilor art. 181 alin. 1, 5 şi 6 din Legea nr. 95 din 2006 din interpretarea coroborată a cărora a concluzionat că regimul juridic al contractului de administrare este diferit de cel al contractului individual de muncă, situaţie în care şi decizia de anulare a cărei anulare s-a solicitat emisă în privinţa contractului de administare, suportă un regim juridic ce decurge din acel contract de administrare. (Personal nu m-a convins pentru că prevederile legale menţionate, respectiv art. 181 alin.1, 5 şi 6 din Legea nr. 95 din 2006 nu sunt în măsură să motiveze susţinerea).

Litigiile izvorâte din încheierea, executarea, modificarea, încetarea şi interpretarea clauzelor prezentului contract de administrare se rezolvă pe cale amiabilă. În cazul în care divergenţele nu se soluţionează pe cale amiabilă, litigiile vor fi rezolvate de instanţele judecătoreşti competente.
XIII. Legislaţie aplicabilă
Prezentul contract de administrare se interpretează conform legilor din România.
Prezentul contract de administrare s-a încheiat în două exemplare, câte unul pentru fiecare parte, astăzi .....

[3] Dosar nr. 40789/3/CA/2016 Tribunalul Bucureşti-Secţia a II a Contencios Administrativ şi Fiscal
[4] Vă daţi seama ce reformă amplă este dacă se desfăşoară de 11 ani de zile!!!
[5] Dosar nr. 40789/3/CA/2016* Tribunalul Bucureşti-Secţia a VIII a Conflicte de Muncă şi Asigurări Sociale

b) Se mai reține că deoarece decizia a cărei anulare se cere se referă la suspendarea din funcția deținută în baza contractului de administare înseamnă că litigiul dedus judecății nu este supus jurisdicției muncii.

c) Mai zice instanța de litigii de muncă, că în condițiile în care obiectul cererii de chemare în judecată este întemeiat pe raportul juridic generat de contractul de administrare, instanța reține că litigiul nu se referă la împrejurări care să rezulte din încheierea, executarea, modificarea, suspendarea și încetarea unui contract individual de muncă, ceea ce înseamnă că din punct de vedere al competenței funcționale de soluționare a cauzei acesta revine Tribunalului București-Secția a VIII a Conflicte de Muncă și Asigurări Sociale.

d) Se consideră că decizia emisă de instituția publică a fost de suspendarea din funcția de director financiar contabilitate și ca atare are natura juridică a unui act administrativ în sensul art. 2 lit. c) din Legea nr. 554 din 2004 coroborate cu art. 163 alin. 1 din Legea nr. 95 din 2006 pentru reforma în domeniul sănătății.

Suntem în prezența unui conflict negativ de competență, ce trebuie soluționat de regulatorul de competență în speța de față Curtea de Apel București.

IV. Opinia 3[6]

Curtea de Apel stabilește în temeiul art. 135 alin. 2 Cod procedură civilă competența de soluționare a cauzei în favoarea Tribunalului București-Secția a VIII a Conflicte de Muncă și Asigurări Sociale, pentru următoarele considerente:

1. Decizia de suspendare este întemeiată pe prevederile art. 52 alin. 1 lit. b teza II din Codul Muncii, dispoziție legală care permite angajatorului să suspende contractul individual de muncă în cazul în care salariatul este trimis în judecată pentru fapte penale incompatibile cu funcția deținută.
2. Specific domeniului sănătății, prin voința legiuitorului, raportul juridic de muncă este dublat de un raport de drept administrativ pentru acele funcții ce implică activitatea de management.
3. Potrivit art. 183 alin. 6 din Legea nr. 95 din 2006 contractul individual de muncă sau al persoanelor angajate în în unități sanitare publice care ocupă funcții de conducere specifice comitetului director se suspendă de drept pe perioada exercitării mandatului. Cu toate acestea instanța a fost chemată să decidă asupra valabilității unui act unilateral de voință emis în mod intenționat și expres în cadrul raportului de drept al muncii, de către angajator, adică în temeiul art. 231 Codul muncii instanța a fost investită cu soluționarea unui conflict de muncă, iar judecarea conflictelor individuale de muncă este de competența tribunalului în a cărui circumscripție își are domiciliul sau locul de muncă reclamantul, potrivit art. 269 Codul muncii și art. 208 din Legea nr. 62 din 2011.

V. Opinia personală .

Personal consider că natura juridică a acestui contract de administrare este unul specific raporturilor juridice de muncă pentru următoarele considerente:

1. Potrivit art. XIII Titlu marginal Legislația aplicabilă prezentul contract se interpretează conform legilor din România (inclusiv Codul Muncii s.n.)
2. Contractul de administrare are prevederi specifice Codului Muncii cum ar fi: condiții de muncă (art. IV), Durata muncii (art. V), Salariul (art. VII), dreptul la

[6]Dosar nr. 5239/2/2017 (3535/2017) aflat pe rolul Curții de Apel București-Secția a VII a pentru Cauze privind Conflicte de Muncă și Asigurări Sociale.

repaus zilnic şi săptămânal, dreptul la securitate şi sănătate în muncă, dreptul la formare profesională, obligaţia de a respecta disciplina muncii, etc.

3. Potrivit art. 278 din Codul Muncii, (1) Dispoziţiile prezentului cod se întregesc cu celelalte dispoziţii cuprinse în legislaţia muncii şi, în măsura în care nu sunt incompatibile cu specificul raporturilor de muncă prevăzute de prezentul cod, cu dispoziţiile legislaţiei civile. (2)Prevederileprezentului cod se aplică cu titlu de drept comun şi acelor raporturi juridice de muncă neîntemeiate pe un contract individual de muncă, în măsura în care reglementările speciale nu sunt complete şi aplicarea lor nu estei ncompatibilă cu specificul raporturilor de muncă respective.
4. Membrii comitetului director nu au calitatea de functionari publici.

Acestea suntconsiderentele privind regimul juridic al contractului de administrare încheiat potrivit Legii nr.95 din 2006 pentru reforma în domeniul sănătății.

BIBLIOGRAPHY

Legea nr. 95 din 2006 pentru reforma în domeniul sănătății
Legea nr. 554 din 2004 a contenciosului administrativ
Legea nr. 53 din 2003, Codul Muncii.
Legii nr. 188/1999 privind statutul funcționarilor publici
Codul de procedură civilă
Ordinul nr. 1384/2010 privind aprobarea modelului-cadru al contractului de management și a listei indicatorilor de performanță a activității managerului spitalului public.
Decizia civilă nr. 51 din 02 august 2017 pronunțată de către Curtea de Apel București-Secția a VII a pentru Cauze privind Conflicte de Muncă și Asigurări Sociale pronunțată în dosarul nr. 5239/2/2017
Încheierea din 20 iunie 2017 pronunțată de TribunalulBucurești-Secția a VIII a Conflicte de Muncă și Asigurări Sociale în dosarul nr. 40789/3/2016*
Încheierea din 22 martie 2017 pronunțată de Tribunalul București-Secțiaa II a Contencios Administrativ și Fiscal în dosarul nr. 40789/3/CA/2016

THE IMPACT OF RURAL DEVELOPMENT STRATEGIES ON ECONOMIC GROWTH IN LOCAL COMMUNITIES

Marioara Ilea
Assoc. Prof., PhD, University of Agriculture Sciences and Veterinary Medicine, Cluj-Napoca

Abstract: Rural development in Romania is an essential component of the country's overall development. The practical contribution of the work in the studied field was a comparative analysis of the socio-economic development strategy of Căşeiu commune from 2009-2015 with that of 2014-2020. The research method consisted in the analysis of the quantification indicators regarding demography and labor force. Infrastructure was also analyzed and the branches of the Căşeiu commune local economy (agriculture, industry, commerce, tourism) were identified being potential poles of development for the commune.
After indicators interpretation it can be stated that the local development strategies confirm the implementation of most projects, increasing the development level of the commune.

Keywords: rural development, strategy, analysis, rural comunities, economic growth

The role of rural development policy in the European Union is to help rural areas face various economic, social and environmental challenges. The development of rural communities can be described as a process where the community is actively involved into mobilising every initiative for the valuation of own resources for the social and economic benefit of the community. (Vincze, 2000)

The development of the rural economy by the contribution of the commune councils in the NW development region of Romania should result in competitive and sastainable economies in the rural areas.The investment projects conducted should ensure during their operation the actual accomplishment of targets, including own funds for the commune councils.(Armanca L, 2016)

The aim of this research is to identify the main evolving trends and difficulties in the rural development of the area, the impact of implementing EU funded projects on the community, the economic growth and development perspectives of Cluj department's commune of Căşeiu.

The role of the Căşeiu commune strategy is to create "a better world". This place intends to offer its citizens a good life, with an environment appropriate for training, work and leisure.

(The rural development strategy of Căşeiu commune 2014-2020)

Material and method

The methods used are mainly quantity-wise – document analysis and secondary quantity data assessment, SWOT analysis and case study. We have used assessments related to surface, population, number of households, population dynamics, tourist objectives, investment projects and other elements enabling us to make detailed analyses on the level of rural development in the area.

There is documentary evidence of the commune of Căşeiu from the year 1261 as being formed of 10 villages dating from different periods: Coplean 1348, Gârbău Dejului 1315,

Guga 1590, Leurda 1909, Urişor 1405, Custura, Sălătruc, Rugăşeşti, Comorita 1325. The commune is located 63 km away from Cluj and 2 km from Dej. The area measures 8328 ha out of which 524 ha within the built-up area and 7834 ha outside the built-up area.

Results and discussion

Local authorities have started a series of large projects meant to dramatically change people's lives, bringing them a plus of comfort and create them new development opportunities. Following the enforcement of socio-economic strategy 2009-2015, the following projects were implemented in Căşeiu:

Nr. crt.	**Project title**	**Project value (lei)**	**Funding program (European funds / local budget / etc)**
1	Repair, renovation of Căşeiu Town Hall	155.000	Local budget
2	Arrangement sports locker rooms	134.000	Local budget
3	Establishment of tourist information center	565.000	European funds, Local budget
4	Refurbishing of Căşeiu Cultural House	50.000	Local budget
5	Refurbishing of the human dispensary of Căşeiu commune	10.000	Local budget
6	Drinking water pumping station for raising pressure. -Rugăşeşti	65.000	Local budget
7	Extension of drinking water distribution in Căşeiu	19.000	Local budget
8	Modernising of public lighting system in Căşeiu commune	164.000	Local budget
9	Channeling of Căşeiu commune	2.300.000	Local budget, County Council
10	Rebuild Road DC 5 Salatruc -Leurda	950.000	Local budget, County Council
11	Repair of communal road Valea Gugii, Urişor, Coplean, Custura	49.198	Local budget, County Council
12	Improvement of the management system within the City Hall	170.959	European funds
13	Car purchase	50.000	Local budget
14	Setting up sports ground instead. Căşeiu	180.000	Local budget, County Council
15	Introducing water in Rugăşeşti	1.300.000	Local budget, County Council
16	Refurbishing of Kindergarten Căşeiu	89.187	Local budget, County Council

Source: (Town Hall of Căşeiu - Investment List 2015)

After analysing the 2014-2020 strategy it was noted that a series of objectives was proposed and among these the following are ongoing:

- Fencing the football field at Rugăşeşti;
- Pedestrian bridge in Guga;

- Asphalting the walking paths in Căşeiu commune;
- Modernising the agricultural infrastructure of Căşeiu commune, building an agricultural road that would facilitate the access of agricultural equipment;
- Modernising the road infrastructure of Căşeiu commune, consisting of road asphalting and building drains in Urişor and 2 km in Căşeiu.

Following the analysis of criteria and indicators identified in the development strategies of Căşeiu commune, it will be followed whether the proposed objectives help with the commune development.

Social criterion – Health subcriterion

Refurbishing wing B of the village dispensary – the main purpose of this objective is of offering fair health care services to as many of the commune inhabitants as possible without them having to go to town.

Social criterion – Education subcriterion

Labour market integration of persons with disabilities— a project named *"INCLUSIVE",* being co-funded from the European Social Fund through the Human Resource Development Operational Programme 2007-2013, *Investing in people*. This project has come to help the inhabitants of Căşeiu commune by developing trade worker training courses. The courses were attended by the local women, and 17 families with more than three children benefitted from counselling form the experts of this programme. This programme has also included two workshops - social-educational integration of vulnerable groups and perceived employability of vulnerable groups.

The number of schools' units (primary and secondary education) is an important indicator that illustrates the level of education in Romanian rural area.(Mincu, 2011)

Rehabilitation of the school and kindergarten of Rugăşeşti and Căşeiu – this project was more than necessary, as pupils at this school did not benefit from the conditions required to attend classes. The school had an unfit pit latrine toilet, the water was not chemically suitable for drinking, there was no contract with a sanitation service, the furniture was deteriorated, lighting was not sufficient. The priorities of this project were to solve the aforementioned issues.

An artificial turf field – the project has been conceived for the commune's sports fans, the turf being 36 metre long and 18.5 metre wide, with night lighting and a 60-seat stand for those wishing to watch live football matches. 6 parking spaces were arranged near the football field. The parking was made afterwards as it was noticed that the football field also attracted young people from outside the commune, and lately the young men of Căşeiu have commune created their own football team and participate in championships developed on the commune football field. This project has been accomplished from the local budget of Căşeiu registry office. Thanks to the football field children of the commune lead a much more active and healthier life.

Dressing rooms for the field were created from the local village hall funds, being an urgent project for the village youth. Participation in a fairly large number in sports events required a dressing room for storing the sports equipment, and also a lavatory.

Technical supply of homes

- Water supply Subcriterion

Drinking water supply is a world indicator of the degree of civilisation and the quality of life.A key target of Millennium Development Goal (MDG) 7, which aims to ensure environmental sustainability, is "to reduce by half the proportion of people without sustainable access to safe drinking water and basic sanitation by 2015". This water supply target underpins several other MDGs, including those relating to poverty (MDG1), education (MDG2), and gender equality (MDG3). (Hunter et all.,2010). Supplying water to the village of Rugăşeşti was a project completed in 2013, the lack of water being a problem that people

of Rugăşeşti struggled with for a long time, as during summer fountains and springs dried out and people had no water. Bringing water to the village led to a fair agricultural growth. Many of the village inhabitants have greenhouses for growing vegetables that they sell at the market of Dej municipality.

Water pumping station for rising water pressure in Rugăşeşti – this project came to follow the water supply project as the water pressure was much too low and during rainless summers water came with no pressure for some of the inhabitants.

At the end of 2012 sewage works for Urişor were completed, this project being extremely important as it leads to better living conditions of the inhabitants and also a higher degree of comfort, so that in the event of unfavourable weather conditions people no longer risk being flooded. This can also attract various investors.

Household sewage and water cleaning station in the commune of Căşeiu also improves the living conditions of the inhabitants, lowering the risk of disease caused by water contamination.

- *Access to means of transport Subcriterion*

Asphalting the Sălătruc – Leurda road and repairs to the commune roads and the streets of Urişor, Coplean, Guga, Custura would make an easier and safer access of the inhabitants towards Cluj and Baia Mare, which are situated at equal distance from Căşeiu - 60 Km. The project also contributes to reducing travel time, to increasing traffic safety. Road reconstruction will encourage tourism growth in the area as this rehabilitation facilitates access to tourist attractions in the area. Before road rehabilitation people's access to health services was restricted by the transport services as it was hard for doctors to reach patients needing urgent medical attention.

- *Electricity supply Subcriterion*

By modernising the public lighting in Căşeiu commune 700 bulbs were replaced on the commune posts and a hundred more lamps were brought to cover lightless areas, thus increasing the inhabitants' safety on the commune streets. Lamps are of latest technology thus light is more powerful and the energy consumption is 40 % lower.

Economic criterion – Tourist Potential Subcriterion

Building the Tourist Information Centre of Rugăşeşti – the project was co-funded by the European Social Fund by Capacity Development Operational Programme, the project amounting to approximately 500,000 lei. Two workplaces were thus created, one of tourism agent and one of tourist guide. Căşeiu commune has very many tourist attractions including the Haller Castle of Coplean, the *Samum* Roman Castrum, the wooden Orthodox Church, the Roman Catholic church, as well as a diverse relief with beautiful landscapes. Thanks to this tourist information centre the historical monuments of the commune can be better promoted, local customs and traditions drawing tourists to the area, and money spent on them being a source of income for the commune. Tourism development has a major role in attracting potential investors but also a support for the development of business environment, thus creating workplaces.

The Centre's employees have started promoting the commune via institutions other tourist centres in the country collaborate with but also via the tourist information centre of Cluj-Napoca, by participating in several national and international fairs. They started to organise handicraft social gatherings with the Cluj Popular School of Arts and the Dej Museum. For the inhabitants of the commune and not only weaving courses were held, at the end of the course the participants being awarded a master craftsman's diploma.

Students at the primary and middle school of Rugăşeşti participated in the summer of 2016 in weaving courses, and became increasingly more expert in the art of weaving. All these courses are meant to preserve the tradition and culture in the area.

Refurbishing the community centre of Căşeiu – the project has been executed from local government funds. Exterior refurbishment works for the community centre were: changing the building roof, insulating windows and insulating the building on the outside, the purpose of this project being to increase and diversify the cultural activities in the commune, to preserve and promote folk traditions. Dance parties are organised in the community centre on holidays, attended by the commune's inhabitants. In the premises of the community centre the following activities are developed: dinners for various occasions (funerals, weddings, baptisms), Christmas celebrations, coral concert etc.

Administrative criterion – Public administration development

Repairs and refurbishment of wing B of Căşeiu registry office – the project was started as the building was old and crowded and given that lately very many young people of the commune started celebrating their engagements at the registry office and because of the too crowded space the inhabitants could not enjoy the events, the registry office representatives declared they would focus all the public services towards the citizens of the commune.

Improving the management system in the commune of Căşeiu – this project is co-funded from the European Social Fund through the Priority Axis 2: *Capacity developmentto improve the service performance of local administration* Operational Programme "Improving the quality and efficiency of public services, with the emphasis put on decentralisation". This project is meant to introduce and maintain management systems such as quality management ISO 9001-2008, environmental management system ISO 14001-2005 and occupational safety and health OHSAS 18001, developed over 11 months. The main purpose of this project is to increase the quality and efficiency of the commune's public services, ensuring enough economic and social development to meet population needs. At the same time as the implementation of these standards, the registry office personnel have participated in professional training courses for the financial audit of the project in order to support the inhabitants of the commune of Căşeiu in case they wanted to obtain information on such standards, or if they wanted to open their own business they could obtain the required information from the qualified personnel of Căşeiu.

Conclusions

Following the analysis of the two strategies a continuity of strategic objectives was noted, being relevant for the needs and problems of the inhabitants of the commune of Căşeiu. Furthermore, it was noted that a part of the projects proposed were achieved with the hope of attracting potential investors. The commune of Căşeiu faces issues specific to a small community but it is wished for its development and attracting young people in the commune. From the analysis of the 2009-2015 Strategy, weak tourism and culture, and infrastructure problems were noted; however, a part of them have been solved, resulting in better accessibility to the commune.

With supply of water provided to Căşeiu, Coplean, Urişor, Rugăşeşti, soil workability has increased from 40% in the year 2009 up to a current 90%, this also tanks to the APIA subsidies. Both strategies are very well proposed as there is a continuity of objectives and both are focused on the needs of inhabitants. As recommendations, we mention agritourism development, establishing agritourism boarding houses, granting support to the young people in the commune for the starting of agricultural business.

BIBLIOGRAPHY

1. Armanca L., 2016, Commune Councils Management and their contribution to the rural economy of the NW development region of Roumania, Multicultural Representations. Literature and Discourse as Forms of Dialogue Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016 ISBN: 978-606-8624-16-7 Section: Social Sciences, Psychology, Sociology and Education Sciences.
2. Berca M., 2013, Ingineria si Managementul resurselor pentru dezvoltare rurala, Editura Ceres.
3. Hunter P., MacDonald A., Carter Richard C., 2010, Water Supply and Health, PLOS Medicine 7(11): e1000361.
4. Ilea M., 2015, Analiza strategiilor de dezvoltare rurala, Editura Academicpress , Cluj-Napoca
5. Mincu M., 2011, Rural Education in Hungary, Poland and Romania: An overview (Conference paper), ECER 2011
6. Education and training statistics at regional level, 2017, Eurostat Statistical Atlas Guide
7. Vincze M., 2000, Dezvoltarea regională şi rurală- Idei şi practici, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca,p.25-26
8. Strategia de dezvoltare a comunei Căşeiu 2009-2015, 2014-2020.
9. United Nations. The Millennium Development Goals Report. New York: United Nations; 2007.

ACADEMICS AS ROLE MODELS IN ENTREPRENEURSHIP AND LEADERSHIP

Suzana Carmen Cismaş
Assoc. Prof, PhD, University of Agronomic Sciences and Veterinary Medicine, Bucharest

Abstract:The development of the entrepreneurial capacity of European citizens and organisations is one of the key policy objectives for the EU. Initiative and entrepreneurship are key competences required in a knowledge-based society. Developing it in academic environments, with professors as role modes, aims at raising consensus among all stakeholders and establishing bridges between the worlds of education and work. Such a EU framework can be used as a basis for the development of curricula and learning activities fostering entrepreneurship as a competence; it can also be used for defining parameters in the assessment of learners' and citizens' competences. It constitutes a new skills agenda for Europe, consisting in working together to strengthen human capital, employability and competitiveness to address the skills challenges that Europe is currently facing. The aim is that everyone should have the key set of competences needed for personal development, social inclusion, active citizenship and employment. Such competences include literacy, numeracy, science and foreign languages, as well as more transversal skills such as digital competence, entrepreneurship competence, critical thinking, problem-solving or learning to learn. The framework aims to build consensus around a common understanding of entrepreneurship, learning outcomes and proficiency levels, which current and future initiatives can refer to.

Keywords: leadership, entrepreneurship, modern academics, teaching by example, global labour market

In era globalizării activitatea academică se axează pe educaţia modernă pentru antreprenoriat, management şi leadership în inginerie şi afaceri. Din ce în ce mai mult, instituţiile prestigioase de învăţământ terţiar funcţionează pe principiul universităţii antreprenoriale care orientează activitatea ştiinţifică a mediului academic pe clustere precum educaţia modernă, antreprenoriatul, leadershipul, competenţa de comunicare pentru astfel de domenii şi educaţia multiculturală incluzivă. In acelaşi timp se observă interesul de a implementa CLIL la disciplinele academice de specialitate; sunt de notat şi abordările mixte de învăţare&consiliere pentru selectarea şi valorificarea resurselor umane, toate în concordanţă cu cerinţele pieţei forţei de muncă. Eforturile de formare şi mentorat ale cadrelor didactice devin modele de învăţare de-a lungul vieţii şi de progres în carieră pentru studenţi,demonstrând responsabilitatea pentru profesie şi perseverenţa în aplicarea gândirii critice şi a stilu-rilor de învăţare eficiente în gestionarea datelor, pentru brainstorming eficient şi pentru prioritizarea relevantă a rezultatelor cercetării în cadrul ştiinţific utilizat uzual pe plan internaţional. Instituţiile academice modelează interesele de cercetare, sprijinind următoarele tipuri de activităţi: mobilitatea internaţională pentru persoanele din sfera educaţiei în Europa; proiectele pilot bazate pe parteneriate transnaţionale care să stimuleze inovaţia şi calitatea înaltă a educaţiei; promovarea competenţelor lingvistice şi înţelegerea diferitelor culturi; utilizarea tehnologiilor informaţiei şi comunicaţiilor în educaţie; iniţierea de reţele de cooperare transnaţională pentru a facilita schimbul de experienţă, de strategii şi de bune practici; observarea şi analiza comparativă a sistemelor şi politicilor didactice; schimburi de informaţii, diseminarea rezultatelor şi stimularea inovării.

Accentul e pus pe studierea mediilor multiculturale ca trăsătură cheie a cetăţeniei europene. Educaţia modernă a întreprinzătorilor e menită să ofere sprijin special grupurilor

dezavantajate, să promoveze egalitatea de şanse, să integreze persoanele cu dizabilităţi şi să combată rasismul. În acest context, e esenţial studiul limbilor de circulaţie internaţională. Responsabilităţile academice în managementul de nivel intermediar şi activităţile de transfer de cunoştinţe în informare, consiliere şi educare sunt aduse ca argumente în favoarea îndrumării profesionale în cercetarea ştiinţifică şi didactică. Perspectivele interdisciplinare şi interculturale în învăţământul academic sunt în creştere.

În activitatea dedicată educării tinerilor adulţi pentru antreprenoriat şi conducere, evidenţiem implementarea consecventa a grilelor adoptate la nivel UE (CEFR; EQF; Cadrul de Referinţă pentru Competenţele Antreprenoriale) în beneficiul tuturor părţilor interesate cu deplina realizare a faptului că studenţii noştri se confruntă cu integrarea pe piaţa mondială a muncii, nu concurează doar pentru locurile de muncă din România. Contribuţiile personale la explicarea, gestionarea şi facilitarea cer-cetării şi educaţiei au în vedere integrarea ocupaţională, calitatea instruirii şi accesul cât mai larg la inovaţie. Cultivarea adecvată a competenţelor de leadership şi antreprenoriat se realizează prin stagii de practică în vederea promovării capacităţii de inserţie sau reintegrare profesională. Dobândirea competenţelor şi formarea continuă îi ajută pe educabili să facă faţă schimbărilor tehnologice şi organizaţionale. Pentru îmbunătăţirea competitivităţii şi pentru generarea unor noi oportunităţi de angajare se favorizează cooperarea între instituţiile de formare (universităţi) şi sectorul de afaceri (IMM). Aceste obiective implică utilizarea noilor TIC, participarea la incubatoare de afaceri şi im-plicarea industriei meşteşugăreşti, adică parteneriate între jucătorii din toate categoriile sociale.

Inovaţia promovată de educaţia antreprenorilor de înaltă calificare este o necesitate în zilele noastre. Analiza factorilor de decizie economică, socială şi politică (studenţi, profesori, angajatori şi angajaţi) oferă o privire de ansamblu asupra evoluţiei evaluării şi certificării în contextul delicat al presiunilor globalizate, sporite şi din cauza valurilor succesive de emigrare.

A fi antreprenor înseamnă a crea, a adapta şi a dezvolta abilităţile necesare pentru a derula iniţiative constructive. Angajatorii nu mai sunt mulţumiţi cu un nivel bun de cunoştinţe, deprinderi de bază transferabile şi puţină experienţă de lucru; abilităţile de întreprinzător şi conştientizarea realităţilor comerciale sunt acum achiziţii preliminare solicitate în toate sectoarele. Ele sunt necesare pentru că întreprinderile doresc să fie eficiente şi competitive în confruntarea cu schimbări econo-mice, tehnologice, sociale şi politice constante.

Pe lângă atributele şi valorile personale asociate atitudinii de întreprinzător, antreprenorii au nevoie de seturi de abilităţi pentru a începe cu succes, a dezvolta, gestiona şi eficientiza organizarea de afaceri, dar şi pentru a fi agenţi de schimbare eficientă în cadrul acestora. Abilităţile de bază ale antreprenorilor sunt versiuni mai performante ale celor de angajare pentru absolvenţi, astfel încât tendinţa în acest tip de educaţie este spre pedagogii de învăţare bazate pe experienţă şi bazate pe rezolvarea de probleme, toate centrate pe student.

A fi întreprinzător nu e acelaşi lucru cu a avea ambiţia de a fi independent. Mai curând e un amestec special de individualitate, creativitate şi aptitudini de conducere. Acestea sunt competenţe-cheie din ce în ce mai solicitate atât de angajatori, cât şi de organizaţiile de cercetare. Oamenii sunt diferiţi, dar persoanele întreprinzătoare au în comun o serie de abilităţi, atribute şi comportamente care le permit să identifice şi să valorifice oportunităţile.

Pe plan mondial se constată tot mai clar că zonele rurale îşi pierd cele mai bune dintre resursele umane tinere în favoarea oraşelor mari; prin urmare resimt cel mai puternic imperativul creării de afaceri în zona lor de domiciliu, utilizând avantajele comunicaţiilor şi transporturilor moderne. Oportunităţile globale valorificate de întreprinderile antreprenoriale rurale pot fi răspunsul la pierderea locurilor de muncă locale. Crearea de noi locuri de muncă este considerată mai eficientă decât menţinerea unor locuri de muncă ineficiente vechi.

Reducerea eşecului în afaceri ca rezultat al unei educaţii şi formări mai bune a antreprenorilor noştri este un beneficiu economic pentru toţi. Mobilitatea geografică, schimbarea profesională, viaţa contemporană mereu în mişcare dau fiecărei persoane mai multe identităţi sociale ce pot fi jucate în mod alternativ în structura complexă şi în restructurarea responsabilităţilor zilnice.

Folosind realitatea antreprenoriatului pentru a aplica aptitudinile secolului XXI, educabilii învaţă conţinutul şi contextul necesar pentru a se adapta evenimentelor aflate în evoluţie rapidă. Tehnologiile informaţiei şi comunicaţiilor sunt dobândite în timp ce studenţii efectuează cercetări, negociază cu alţi actori economici şi pregătesc prezentări ale activităţii lor. Educaţia contemporană pledează pentru dezvoltarea abilităţilor antreprenoriale pentru a spori productivitatea şi a facilita noi opţiuni de carieră emergente chiar la existentul loc de muncă.

Profesorii moderni din universităţi dezvoltă proiecte de cercetare într-o lume modernă, care se mişcă rapid, care e interesantă şi plină de oportunităţi, atât pentru ei, cât şi pentru studenţii lor, şi acţionează ca modele de valoare de care studenţii noştri au nevoie în această perioadă de tranziţie fără sfârşit, caracterizată de rapide schimbări globale, personaje puternice, iniţiative deosebite, nu-meroase dizlocări şi inovaţii, reconstrucţii fără precedent, gata să fie valorificate de antreprenorii şi liderii pe care noi îi cultivăm acum în mediul academic. Acestea se pot realiza doar prin muncă, merit, performanţă şi cuantificarea clară a competenţei în cadrul sistemelor de evaluare.

Profesorul eficient implementează în activitatea didactică în principal grilele pentru CEFR – limbi străine, EQF–calificări, CLIL–învăţare integrată a conţinutului într-o limbă de largă circulaţie, precum şi Grila de Competenţe pentru Spirit Antreprenorial, Leadership şi Management. În vârtejul actual, prezentarea unei competenţe pare să fi devenit aproape la fel de importantă ca dobândirea ei, aşa încât se insistă asupra comunicării documentate a rezultatelor şi asupra respectării standardelor internaţionale fiindcă acestea constituie cheia succesului în carieră pentru absolvenţi şi facilitează învăţarea pe parcursul vieţii.

În contextul economic global, educaţia modernă pentru antreprenoriat şi leadership acordă relevanţă sporită Cadrului Europass, structurii sale de implementare precum şi realizării obiectivelor sale operaţionale. Studenţii români vor câştiga din această iniţiativă şi profesorii trebuie să ajute cursanţii să dezvolte şi să comunice în mod clar aceste aptitudini. Astfel va creşte cu siguranţă rata de ocupare a forţei de muncă şi vizibilitatea pentru absolvenţii universităţilor în accesarea pieţei mondiale a muncii. Documentele Europass facilitează compararea candidaţilor atât în învăţarea de-a lungul vieţii cât şi în ocuparea locurilor de muncă vacante, permiţând un schimb de informaţii standardizat, referitor la calificări, între toate organizaţiile şi sectoarele.

Cadrul european al calificărilor (EQF) acţionează ca un dispozitiv de traducere care face calificările naţionale înţelese şi compatibile în întreaga Europă, promovând mobilitatea lucrătorilor şi studenţilor. EQF corelează sistemele naţionale de calificări cu un cadru european de referinţă comun. Aceasta înseamnă că oamenii nu trebuie să repete studiile dacă se mută într-o altă ţară. Abordarea se schimbă, de la sistemul tradiţional care accentuează input (durata unei experienţe de învăţare sau a tipului de instituţie), la output (competenţe în îndeplinirea efectivă a sarcinilor). In plus promovează validarea învăţării non-formale şi informale.

Mentoratul pentru studenţi şi absolvenţi în inginere şi afaceri e cerut de economia de astăzi. Schimbările depăşesc abilităţile personalului afectat de procesul de îmbătrânire în societăţile bazate pe cunoaştere, astfel încât UE a actualizat educaţia prin instrumentele comune din Cadrul European al Calificărilor (EQF): sistemul de credite, documentele Europass, cadre de asigurare a calităţii şi validarea studiului formal / informal. CLIL şi CEFR sunt repere UE în achiziţionarea şi transmiterea conţinutului de către şi către segmente

culturale mixte de public.

Implementarea strategiilor de mentorat conduce la generarea de noi idei, la proiectarea de structuri complexe şi la găsirea de soluţii alternative. Activităţile de mentoring pe competenţa de comunicare folosesc perspectivele multiculturale şi mind-mapping. Utilizarea de organizatori grafici în studiu sporeşte capacitatea studenţilor de a identifica tendinţe noi şi de a le valorifica superior; prin urmare ei beneficiază de mai multe oportunităţi mai ales în domeniul transferului de cunoştinţe. Dacă studenţii participă activ la corelarea şi actualizarea rezultatelor învăţării, profesorii sunt în măsură să ofere sprijin dedicat oricând este necesar. Informaţiile structurate sunt transmise în cinci moduri distincte: comparativ, descriptiv, secvenţial, prin lanţ cauzal şi în modalitate problematizată. Este o tehnică menită să încurajeze indivizii să gândească liber şi să facă legături între aspecte care pot fi valorificate şi în strategiile de marketing.

Pentru ca echipele să funcţioneze bine în educaţia antreprenorială şi în leadership, educabilii trebuie să participe activ la crearea climatului constructiv din grup şi la procesul de îndeplinire a sarcinilor. Esenţiale pentru un climat propice şi un proces de lucru derulat eficient sunt abilităţile de comunicare profesională pe care studenţii le pot dobândi parţial şi prin interacţiuni sociale informale. Coeziunea în educaţia pentru antreprenoriat şi conducere cultivă în membrii grupului trăsături speciale: deschidere, încredere, loialitate, sprijin, respect. Atitudinile necesare pentru activitatea efi-cientă a grupului sunt responsabilitatea individuală, feedback-ul constructiv, rezolvarea practică a problemelor, buna organizare şi gestiune, cunoaşterea riguroasă a rolurilor, precum şi a strategiilor de luare a deciziilor pentru rezolvarea conflictelor. Astfel de activităţi e bine să fie urmate de auto-reflecţie pentru a dezvolta şi consolida abilităţile de lucru în echipă. Deprinderea de a lucra eficient împreună cu ceilalţi în sarcini comune impune acţiuni referitoare la nevoile şi contribuţiile altora: aportul la consens şi acceptarea acestuia; negocierea de soluţii profitabile pentru obiectivele echipei.

E deci necesară dezvoltarea abilităţilor de predare pentru leadership şi antreprenoriat prin:

• Participarea la stagii internaţionale de pregătire şi documentare în universităţi
• Diversificarea metodelor interactive de predare, bazate pe creativitate şi parteneriate de studiu
• Diseminarea de bune practici

Educaţia pentru antreprenoriat şi leadership e un parteneriat între profesori şi studenţi; prin urmare, principalele strategii şi tehnici de formare vor viza perfecţionarea stilurilor de învăţare:

• învăţarea prin rezolvarea problemelor;
• învăţarea prin cooperare;
• recunoaşterea succesului în învăţare şi diseminarea acestuia;
• oferirea de feedback pozitiv şi critici constructive;
• asigurarea suportului didactic pentru acţiunile individuale ale studenţilor;
• creşterea motivaţiei şi a concurenţei;
• includerea în seminarii a ideilor de antreprenoriat şi conducere propuse de studenţi;
• diversificarea şi modernizarea metodelor de evaluare prin promovarea proiectelor cu peer-monitoring&teamwork şi a portofoliilor, spre a încuraja spiritului de cooperare în rândul cursanţilor.

Profesorii sînt facilitatori în exersarea abilităţilor de antreprenoriat şi leadership stimulându-i pe educabili să-şi perfecţioneze propriile deprinderi de studiu şi strategii independente de rezolvare a problemelor aşa încât să răspundă cerinţelor academice şi propriilor ţeluri. Formarea individuală e stimulată prin studii de caz, în vederea dezvoltării spiritului antreprenorial şi a culturii de leadership eficient pentru studenţi şi absolvenţi.

Stil de învățare înseamnă preferința pentru metode de studiu și retenție a ideilor și de fixare a deprinderilor; procesul de achiziție devine astfel durabil, rapid și eficient, iar procesarea, stocarea și menținerea datelor și abilităților se dezvoltă simultan pe tot parcursul experienței de învățare.

Caracteristicile de învățare ale adulților sunt distincte. Ei posedă mai puțină motivație și vivacitate, demonstrând calități mai bune de organizare a datelor; sunt reticenți în a schimba ceva și adoptă posturi defensive, cerând integrarea teoriei și practicii; personalitatea lor e definită de rolurile sociale dobândite, fiind astfel motivată de nevoile și așteptările curente. Adulții tineri au nevoie de autonomie personală și de clarificarea faptului că ei decid ce să învețe. Autoevaluează progresul propriu în timp ce evaluează conținutul cursului și performanța profesorului. Își exprimă opiniile cu privire la conținutul dezbătut în discuțiile de grup în care respectarea autorității rezultă din obligație sau din conștientizarea beneficiilor concrete. Invață bine dacă rezolvă probleme în context concret de preferință intercultural. Variază ca nivel al competențelor, ritmului de studiu și profunzimii înțelegerii fenomenelor, aspecte vizibile în managementul învățării și în rezultate.

Promovarea egalității de gen în munca de echipă și în rezolvarea provocărilor profesionale e esențială în lumea modernă. Discriminarea de gen există în mai multe forme: salarii diferite pentru aceeași muncă, angajarea și instruirea unui singur gen pentru un anumit tip de muncă deoarece are reputația de muncă de bărbat/muncă de femeie, promovarea profesioniștilor pe criterii de gen și, uneori, chiar hărțuire. Întrucât educația pentru spirit antreprenorial și conducere în inginerie și afaceri se concentrează pe eficiență și know-how modern aplicat unei economii globalizate, prejudecățile discriminatorii împiedică progresul și abordările constructive. Toți salariații profită atunci când ega-litatea de gen e practicată la locul de muncă. E nevoie de angajamentul conducerii în a lua măsurile necesare, stabili orientări și a le aplica.

Îmbunătățirea capacității de a derula raționamente și stimularea gândirii critice e un scop al activităților didactice în mediul academic. Profesorii cultivă abilitățile de gândire critică pentru a dezvolta absolvenți cu spirit deschis și flexibil, pregătiți pentru luarea deciziilor în situații dificile. Etapele sunt: analiza (separarea unui întreg în părți pentru a descoperi natura, funcția și relațiile lor), aplicarea standardelor (conform regulilor personale / profesionale / sociale), discriminarea (diferențe și asemănări), raționament logic (inferențe / concluzii justificate prin dovezi), predicția (elaborarea unui plan și anticiparea consecințelor acestuia) și transformarea cunoștințelor (schimbarea formei sau funcției conceptelor în diverse contexte).

Evaluarea pe bază de competențe conform documentelor Europass aduce predictibilitate. Obiectivele educaționale nu mai vizează pur și simplu cultivarea unor abilități de bază (alfabetizare) pentru majoritatea educabililor și abilități de ordin superior doar pentru elite puțin numeroase. Abilitățile cel mai ușor de predat și testat sunt acum și cel mai ușor de automatizat, digitalizat și externalizat. Societatea își îndreaptă atenția asupra dezvoltării așa-numitelor aptitudini/competențe ale secolului XXI pentru toți educabilii, definite ca: abilități cognitive (gândire critică, rezolvare de probleme, aplicație și creativitate), abilități inter-personale, leadership, conștientizarea globalizării și mediilor inter-culturale) alături de abilități intra-personale (auto-motivare, a învăța cum să înveți). Pentru a aborda noile imperative, sistemele educaționale din lume caută modalități de integrare a acestor abilități în curriculum, pentru ca profesorii să dezvolte strategii și medii de învățare adecvate. Există însă un decalaj enorm între aceste obiective complexe ale educației și modul în care studenții sunt evaluați în prezent.

Pentru cultivarea abilităților de gestionare a propriului potențial și a timpului disponibil, antreprenorii și liderii pot folosi cu succes Covey Quadrant (îmbunătățirea relațiilor și obținerea de rezultate eficiente) și Eisenhower Matrix (buna gestionare a timpului

şi planificarea pe termen scurt sau lung a activităţilor studenţilor).

Asigurarea comunicării relevante în domeniul transferului tehnologic pentru firme e vitală în succesul afacerilor. Transferul de cunoştinţe, respectiv captarea şi transmiterea rezultatelor cercetării, a competenţelor celor care le generează către cei care le transformă în rezultate economice, se mate-rializează explicit în brevete sau tacit în know-how. Include colaborări de cercetare, consultanţă, licenţiere, crearea de spin-offs, mobilitatea cercetătorilor şi brevetarea descoperirilor ştiinţifice. Stu-denţii au nevoie de consiliere ca să beneficieze de strategiile de promovare a transferului de tehno-logie: politici guvernamentale ce creează condiţii favorabile în sectorul public şi în cel privat; reţele de informare ce disemineză tehnologii şi oferă traing; colaborare între centre de cercetare tehnolo-gică; acorduri între întreprinderi private pentru investiţii străine directe şi societăţi mixte; organi-zaţii naţionale şi internaţionale angajate în domeniul evaluării, dezvoltării şi gestionării noilor teh-nologii; şi, nu în ultimul rând, programele internaţionale de cooperare în domeniul dezvoltării capa-cităţilor de cercetare. UE sprijină transferul de cunoştinţe între cercetare şi industrie prin crearea condiţiilor adecvate promovării spiritului antreprenorial.

Discursul de afaceri contemporan în idiomul naţional reflectă preocupările comunicării interculturale ale locului de muncă la nivel global. Comunicarea profesională în limbi străine de circulaţie internaţională e vitală în managementul multinaţional şi necesită modele de: comunicare interculturală de afaceri; strategii discursive în cadrul întâlnirilor multiculturale; modele de dialog intercultural la locul de muncă, cu sfaturi de negociere cu reprezentanţi ai culturilor europene şi asiatice. Transferul de tehnologie înseamnă coroborarea de competenţe, know-how şi metode de cercetare, alaturi de utilizarea in comun a facilităţilor de producţie şi cooptarea diverselor instituţii pentru a asigurarea evoluţiei tehnologice accesibile unei game largi de utilizatori care pot progresa şi exploata oportunităţile în produse, procese, aplicaţii, materiale sau servicii noi. Transferul tehno-logic e legat de dezvoltarea durabilă şi e important ca tehnologiile transferate să răspundă nevoilor şi priorităţilor locale, sporind astfel eficienţa potenţială.

Transferul de tehnologie şi cercetarea universitară sunt interconectate. Punerea pe piaţă a produselor cercetării academice necesită investiţii semnificative, iar misiunea centrală a mediului universitar e furnizarea educaţiei de calitate, fără a se angaja în dezvoltarea afacerilor; prin urmare, multe instituţii din întreaga lume se bazează pe transferul de tehnologie academică în a identifica partenerii comerciali capabili să continue cercetarea din stadiu incipient şi să ghideze produsele rezultate prin orice proces de aprobare necesar. Se trece de la economia de manufactură la cea de cunoaştere continuă, iar importanţa proprietăţii intelectuale academice creşte. Transferul tehnologic de nivel academic va îmbunătăţi calitatea vieţii, bunăstarea socio-economică şi va consolida progra-mele de cercetare în instituţii non-profit.

Configurarea incubatoarelor de afaceri, creşterea numărului de centre de cercetare bazate pe inovaţii din centrele universitare, parcurile tehnologice, fondurile de risc pentru companii start-up, fundaţiile academice de cercetare şi birouri de acordare a licenţelor sunt benefice în diseminarea rezultatelor proiectelor. Inovaţia transferată către companii va crea locuri de muncă şi va contribui la dezvoltarea economică locală.

Performanţa slabă a universităţilor europene în furnizarea brevetelor de invenţie în raport cu omologii din America de Nord este, în opinia Comisiei Europene, în mare parte datorată gestionării profesionale mai puţin sistematice a cunoştinţelor şi a proprietăţii intelectuale. Alte bariere includ diferenţele culturale dintre comunităţile de afaceri şi cele ştiinţifice, lipsa stimulentelor în colaborare, precum şi numeroasele bariere juridice care împiedică cooperarea. Universităţile europene şi alte organizaţii publice de cercetare trebuie să se implice mai activ în utilizarea rezultatelor cercetării finanţate din fonduri publice. Pentru a stimula inovarea şi a maximiza beneficiile cercetării finanţate din fonduri publice, e

necesară transformarea cercetării științifice în noi produse și servicii capabile să creeze noi industrii și locuri de muncă. Administrarea corectă de către organizațiile publice de cercetare a proprietății intelectuale este crucială pentru transferul de cunoștințe către întreprinderi, pentru acordarea de licențe pentru noile tehnologii sau pentru crearea de spin-offs. Unele dintre întreprinderile nou-înființate vor evolua în IMM-uri sau companii mari ori vor fi cumpărate de alții; prin urmare, e nevoie de mult sprijin pentru crearea de start-up pentru a le permite să crească. Mai mulți bani sunt necesari, deoarece în SUA există de 3-5 ori mai mult capital de risc decât în UE; aceasta se întâmplă deoarece piața europeană e fragmentată. Așadar, mediul academic trebuie să în-țeleagă nevoile viitoare ale industriei și să facă cercetare în sectorul potrivit, iar industria trebuie să se plieze pe necesitățile mediului academic și viziunii sale de viitor. Dezbaterile lungi și excesiva conducere centrală împiedică apariția inițiativelor practice necesare pentru a face progrese în Europa.

Implicarea activă a studenților în comunitate e relevantă. Educabilii, alături de toți actorii implicați, ar trebui să participe la procesul de luare a deciziilor privind strategia, investițiile, comer-țul și oportunitățile de piață. Atitudinile lor depind de factorii sociali, economici, politici, juridici și de afaceri, precum și de preferințele culturale, de conștientizarea consumatorilor referitor la valorile sociale, stilul de viață, corupție și concurență. Principala problemă de abordat e gestionarea schim-bărilor tehnologice pentru a încuraja dezvoltarea echitabilă și durabilă a regiunilor și a țării. Ea s-ar putea realiza prin impunerea protecției mediului, utilizarea resurselor în manieră echilibrată și inves-tirea în tehnologii mai bune, compatibile cu prioritățile socio-economice, culturale și de mediu de-terminate la nivel național. Dezvoltarea economică e rapidă în țările emergente dar nu e durabilă dacă urmează simplu tendințele istorice ale statelor industrializate. Dezvoltarea rapidă, utilizând cunoștințe moderne, oferă numeroase oportunități pentru a evita eșecurile practicilor din trecut.

Cercetarea contemporană se remodelează, transformându-se constant, sporind integrarea și lărgindu-și responsabilitățile. Trăim în societatea bazată pe cunoaștere, care urmărește o mai bună adaptare la provocările majore ale secolului: promovarea învățării pe tot parcursul vieții, încurajarea accesului tuturor la educație, dobândirea de calificări și aptitudini recunoscute.

BIBLIOGRAPHY

Bennet, A, Bennet, D. (2008). *E-Learning as Energetic Learning*. VINE: Journal of Information and Knowledge Management Systems. 38(2), pp. 206-220.

Brinkerhoff, R. (2006). Telling Training's Story: Evaluation Made Simple, Credible, Effective. San Francisco: Berrett-Koehler Publishers, Inc.

Burd, B, Buchanan, L. (2004). Teaching the Teachers: Teaching & Learning Online. Reference Services Review. 32(4), pp. 404-412.

Cismaş, SC, *Culture-FairAssessment*, Lucrarile Conferintei Internationale Diversitatea Lingvis-tica si Culturala, Factor al Dezvoltarii Europene, Eds. Stoean C, Magureanu T, Constantinescu L, Editura ASE, Bucuresti 2002, p. 646-651

Cismaş, S.C., *Evaluation Criteria for CLIL Modules in Entrepreneur Education*, in Globaliza-tion & National Identity Studies on Strategies of Intercultural Dialogue, Social Sciences Section, I Boldea (Ed.) Arhipelag XXIPress Tirgu Mures, pp. 619-632http://www.upm.ro/gidni3/GIDNI-03/ GIDNI%2003%20-%20Social%20Sciences.pdf

Cismas, SC, *Entrepreneurship&International Business*, 12th International SEA Conference, 2017 Ovidius University, Constanta, Romania, http://seaopenresearch.eu/testi/ http://seaopenresearch.eu/Document/Article/NORD5_16.pdf

Cismaş, SC, *Education Catering for Professionals'Communication Needs on the Global Labour Market* WLC2016 Vol XV, p 202-207 EpSBS e-ISSN 2357-1330 Ed Sandu A., Ciulei T, Frunza A, Future Academy http://dx.doi.org/10.15405/epsbs.2016.09.26 http://dx.doi.org/10.15405/ epsbs(2357-1330).2016.9

Cismaş, SC., *QualityStandards for Web-Based English Teaching in Engineering* DIWEB 2009 Proceedings of 9th WSEAS International Conference on Distance Learning &Web Engineering Mathematics and Computers in Science and Engineering pp. 71-76

Jefferson, A, Pollock, R, Wick, C, (2009) *Getting Your Money's Worth from Training and Development: A Guide to Breakthrough Learning for Managers and A Guide to Breakthrough Learning for Participants.* San Francisco: Pfeiffer.

Marquet, P, *Obstacles to the use of ICTs in training and consequences for the development of e-learning and m-learning*. Education. Knowledge and Economy, 2011. pp. 183-192. 10.1080/17496896.2010.556483. DOI: 10.1080/17496896.2010.556483

Pugh, L. (2001). *Leadership and Learning: Helping Libraries and Librarians Reach Their Potential.* Lanham, Maryland, and London: The Scarecrow Press, Inc.

Zepeda, S. (1999) *Staff Development: Practices That Promote Leadership in Learning Communities.* Larchmont: Eye on Education.

DIRECTIONS FOR ACADEMIC INITIATIVES IN ENTREPRENEURIAL UNIVERSITIES

Suzana Carmen Cismaş
Assoc. Prof., PhD, University of Agronomic Sciences and Veterinary Medicine, Bucharest

Abstract:Entrepreneurship is a transversal competence, which applies to all spheres of life: from nurturing personal development, to actively participating in society, to entering the job market as employee or as self-employed, and also to starting up ventures in cultural, social or commercial domains. Entrepreneurship is creating cultural, social, economic value, and it has many facets: intra-preneurship, social entrepreneurship, green entrepreneurship and digital entrepreneurship. It applies to individuals and groups, teams or organizations, and it refers to value creation in the private, public and third sectors, and in any hybrid combination. One can act upon ideas and opportunities to generate value for others in any domain and possible value chain. A EU entrepreneurship framework has been developed by a mixed-methods approach, based on comprehensive review of academic literature, in-depth analysis of case studies, desk research and a set of iterative multi-stakeholder consultations. Shifting to learning outcomes approaches is complex and re-quires significant implementation capacities. Evidence shows national authorities use various instruments as incentives and enablers to support implementation at institution level: redefinition of programs; professional development programs for professors and trainers; guidelines, handbooks; targeted development addressing special stakeholder groups. The creation of platforms encouraging interaction between stakeholders from the various subsystems of education and supporting mutual learning can enhance implementation of learning outcomes approaches throughout the entire education system.

Keywords: academic initiatives, entrepreneurial universities, education standards, development directions

Standardele clar formulate şi monitorizate sunt esenţiale în asigurarea impactului pozitiv al educaţiei academice asupra antreprenoriatului eficient. Piaţa globală a muncii schimbă felul în care absolvenţii găsesc traiectorii profesionale proprii în învăţământul universitar, la distanţă, ori prin e-learning şi dictează ritmul în care studenţii se pot transforma dintr-o grupă clasică într-una virtuală şi, ulterior, în verigi ale unei reţele profesionale în viitoarea carieră. E important să vedem cum tre-buie să se adapteze pedagogia modernă spre a facilita dezvoltarea resurselor umane; o bună indicaţie în acest sens putem găsi în folosirea selectivă în contexte adecvate a componentelor clar definitului Cadru Educativ Britanic, unde fiecare categorie are elemente concis definite sub formă de principii şi concepte-cheie, după cum urmează:

• Învăţarea şi educabilii: domenii de cunoaştere şi competenţă pe grupuri oferind o bază conceptuală şi teoretică pentru ca profesorii să îşi poată dezvolta o înţelegere personală asupra predării&învăţării.

• Tipare de studiu: teorii generale de învăţare; concepte (inteligenţe multiple, motivaţie, abilităţi de gândire de ordin superior, învăţare experienţială, meta-cunoaştere, etape de dezvoltare cognitivă).

• Achiziţionarea de limbi străine şi specificul dobândirii de cunoştinţe şi deprinderi practice în antreprenoriat şi leadership prin intermediul acestor coduri de comunicare: timpul de ajustare critică, interlanguage, imersiune, prelucrare, studiu implicit/explicit, contribuţii comprehensibile, transferuri idiomatice native, feedback, caracteristici individuale, asemănări

şi diferenţe în achiziţia mediului de imersie faţă de studiul în clasă, cele mai bune practici în peer learning, strategii comunicaţionale, învăţarea bazată pe sarcini, învăţarea prin descoperire.

• Diferenţierea studenţilor în funcţie de stilurile de învăţare, inteligenţe multiple, strategii de studiu, nevoi speciale, afecte şi emoţii cu impact asupra rezultatelor, caracteristici individuale generate de cursanţi şi contexte didactice (învăţarea pentru adulţi, clasele mono/multilingvistice)

• Predarea, învăţarea, evaluarea: practică extinsă şi game largi de tehnici de predare diferite.

• Planificarea învăţării: identificarea nevoilor cursanţilor, a obiectivelor, anticiparea dificultăţilor, planificarea şi calendarul, selectarea activităţilor şi resurselor adecvate, modele de interacţiune, secvenţierea activităţilor, diferenţierea, adaptarea şabloanelor adecvate seriilor de lecţii, aplicaţii practice, conştientizarea modului în care predarea eficientă conduce la realizarea rapidă a învăţării

• Principii organizatorice în planificarea cursului, needs analysis, obiective, secvenţiere, evaluare, serie de cursuri privind abilitatea de a lucra creativ în limitele constrângerilor unei programe.

• Utilizarea resurselor şi materialelor de studiu: selectarea, adaptarea, completarea, uzul materialelor didactice; evaluarea&exploatarea critică a notelor de curs şi materialelor suplimentare, care să arate modul în care principiile se aplică unei unităţi sau unui set de elemente de învăţare selectate pentru un anume context, asa încât să respecte standardele; capacitatea de a improviza când anumite mate-riale, resurse şi tehnologii de studiu sunt limitate, indisponibile sau nefuncţionale; folosirea instru-mentelor didactice moderne (tablele inteligente, interactive, prezentările PowerPoint, reali, echipa-mente audio – video) pentru activizarea şi motivarea studenţilor.

• Utilizarea resurselor electronice în predare-învăţare; implementarea surselor online unde sunt dis-ponibile: filme, podcast-uri, platforme de învăţare (Moodle), teme pe dispozitive mobile; deprinderi practice cheie (abilităţi informatice, tehnoredactare, cercetare virtuală şi documentare pe internet, materiale web, social media); promovarea autonomiei cursanţilor; facilitarea inventivităţii compen-satorii atunci când astfel de resurse digitale sunt indisponibile sau nu funcţionează.

• Gestionarea învăţării: crearea şi menţinerea unor medii constructive de studiu: predarea centrată pe cursant, managementul echipei, cultivarea disciplinei, învăţarea pozitivă prin critici constructive.

• Gestionarea activităţilor de seminar: formate de activitate pentru demararea şi încheierea lecţiilor, instrucţiuni de verificare, acordarea timpului de pregătire pentru activităţi, demonstrarea, gruparea, monitorizarea&verificarea învăţării, încurajarea interacţiunii, auto-corecţia, reformularea, redactarea.

• Predarea competenţelor antreprenoriale şi de leadership: prezentare inductivă / deductivă, crearea contextului, formă / semnificaţie / utilizare, verificare conceptuală, practică controlată / revizuire, strategii de învăţare şi reflecţie (jurnale, tehnici mnemonice) conştientizarea şi exersarea trăsăturilor discursului (genul, coerenţa, coeziunea, actele de vorbire)

• Implementarea diferitelor forme de seminar/prelegeri (prezentarea practicii de producţie, testul de predare, învăţarea bazată pe sarcini)

• Predarea interacţiunii dialogice pentru antreprenoriat&leadership în abilităţile de ascultare/vorbire (genuri/tipuri de text, sarcini pre/post-ascultare, sub-competenţe, strategii, idei explicite/implicite, reformularea, tipurile de vorbire şi scopurile acestora, stilul oficial, diferenţe intre limba vorbită şi cea scrisă, selectarea modelelor adecvate)

• Tipare de scriere oficială cu etape de redactare a proceselor în inginerie si afaceri

• Evaluare: formativ/sumativ, valabilitate/fiabilitate, teste directe/indirecte, alegeri multiple; gestio-narea rezultatelor testelor, temelor, performanţelor în clasă, feedback-ului, şi

consolidării.
Competența de comunicare a profesorilor e axată pe cunoașterea&conștientizarea limbii: capacitatea practică de a folosi în mod fluent și precis comunicarea didactică pentru a simula interacțiunile din viața reală în contextul spiritului antreprenorial și de conducere, furnizarea de instrucțiuni pentru activități și managementul grupului de lucru; recunoașterea erorilor cursanților și corectura eficientă; diplomație în interacțiuni colegiale și profesionale în variate contexte (networking, planificarea cercetării, workshops, seminarii, conferințe, reflecția asupra performanțelor)
• Abilitatea de a analiza sensul și utilizarea discursului la toate nivelele, în principal motivațional-persuasiv, esențial pentru spiritul antreprenorial și de conducere
• Aplicații practice în educație pentru antreprenoriat și leadership
• O gamă largă de resurse digitale pentru simularea activității întreprinzătorilor
• Modele de bune practici în ghidarea cursanților în contexte academice și cotidiene
• Progresul profesional și valorile în acțiune, vizibile în practica studenților, în definirea aspirațiilor și în eficientizarea activității extra-curriculare în domeniul antreprenorial, astfel încât să genereze satisfacție profesională și învățare performantă; încurajarea observării/reflecției/monitorizarii de către profesor/cercetător/mentor/formator/manager, ca modalități de facilitare a evolutiei în carieră; dezvoltarea de feedback constructiv; analiza critică, practica experimentală, diversificarea ideilor profesionale și expertizarea ca bază a planificării activităților de dezvoltare profesională și personală.
• Planificarea dezvoltării proprii: conștientizarea opțiunilor și activităților profesionale disponibile, evaluarea propriului progres în raport cu obiectivele carierei, perfecționare profesională, obținerea altor calificări, cursuri, ateliere, conferințe, webinarii, observații, predare experimentală formal / informal / la scară mică / cercetare aplicată lectură suplimentară
• Colaborarea e cheia unei cariere de succes sprijinite de învățarea pe tot parcursul vieții: schimb de materiale, planuri, opinii profesionale, interacțiuni cu profesori, studenți, manageri, colegi
• Asumarea rolurilor și responsabilităților profesionale prin aderarea la organizații profesionale.

Responsabilitățile profesionale, sociale și morale ale profesorilor din lumea modernă sunt în creștere în raport cu strategiile de management educațional, academic și de cercetare, precum și în ceea ce privește comportamentul profesional standard.

Acest Cadru Educational e acceptat și implementat pe scară largă nu numai la nivel UE, ci și la nivel mondial, astfel încât el contribuie în mod eficient la predarea academică și la dezvoltarea cercetării. Profesorii caută în mod activ și preiau responsabilități și roluri în funcție de interesele, abilitățile și nivelul de dezvoltare cerut de programul de formare în care predau.

Portofoliul ca mod de evaluare are un impact clar asupra rolurilor profesorilor și studenților. Există certe avantaje ale implementării portofoliului în antreprenoriat și leadership. Unii membri ai personalului didactic nu agreează ideea, întrucât educabilii au prea mult control și nu întotdeauna sunt capabili de auto-evaluare. Această mentalitate necesită o schimbare: ambele părți trebuie să-și asume noi roluri. Noul rol pentru profesori include și acordarea de timp pentru muncă, aspect care încurajează luarea deciziilor, redactarea, reflecția și discuția. Noul rol al studenților se concentrează pe îmbunătățirea propriei capacități de selectare a materialelor, pe angajarea în evaluarea de sine și a colegilor și pe stabilirea obiectivelor de învățare. Nu trebuie subestimat impactul portofoliului în activitățile curente. Multe universități îi percep și subliniază valoarea diagnostică: e o înregistrare ce oferă feedback util pentru studenți și profesori, permițând identificarea punctelor tari și slabe, utile pentru orientarea în procesul de predare-învățare.

Prin urmare, profesorii pot deveni mai eficienţi în adaptarea la nevoile fiecărei generaţii şi pot influenţa pozitiv modelele comportamentale ale educabililor, precum şi stilurile de învăţare în evoluţie. Mai mult, politica universitară în sine ar putea fi uşor modificată, concentrându-se asupra activităţilor din viaţa reală, care prezintă un interes mai mare şi o atracţie sporită pentru viitoarea carieră a absolvenţilor, în vederea unui răspuns mai bun la cerinţele pieţei forţei de muncă.

Scopul portofoliilor este completarea rezultatelor examenelor tradiţionale prin furnizarea de date noi privind performanţa studenţilor, care înainte nu au fost luate în considerare niciodată de scorurile tradiţionale. Implementarea portofoliilor încurajează studenţii să reflecteze asupra muncii lor, să analizeze progresul şi să stabilească obiective de îmbunătăţire. Portofoliile pot fi adaptate pentru grupuri dar şi pentru indivizi, iar rezultatele pot fi folosite pentru planificarea instruirii.

Studiul modern şi productiv via intermediul CLIL & RWCT generează noi stiluri de învăţare. Educabilii ar trebui să fie îndrumaţi cum să se ocupe de această cantitate impresionantă de date, cel puţin la începutul facultăţii sau a vieţii profesionale. Este o provocare pentru profesori să facă acest lucru, cu atât mai mult cu cât contactele directe devin limitate, dar rămân necesare pentru stimularea atitudinilor active, morale, constructive şi colaborative în comportamentul studenţilor.

Educaţia antreprenorială devine imperativă în perioada contemporană întrucât transferul de cunoştinţe şi implementarea inovaţiilor în activitatea de producţie devin realităţi cotidiene: multe companii, universităţi şi organizaţii guvernamentale au un birou ce gestionează rezultatele educaţiei, cercetării academice şi transferului de tehnologie, ceea ce permite crearea de incubatoare de afaceri, de spin-off-uri şi IMM-uri, dedicate identificării cercetării cu potenţial interes comercial, precum şi strategiilor de brevetare şi exploatare a lor. Alte vehicule corporatiste (de tip spin-out) sunt utilizate atunci când organizaţia gazdă nu are voinţa, resursele sau abilităţile necesare pentru a dezvolta o nouă tehnologie. Aceste abordări sunt adesea asociate cu sporirea capitalului de risc ca mijloc de finanţare a procesului de dezvoltare, o practică mai obişnuită în SUA decât în UE, plină de abordări conservatoare pentru o astfel de finanţare. Şi toţi au universităţile ca punct de plecare.

Antreprenoriatul valorifică transferul de inovare şi tehnologie; este un proces de elaborare şi diseminare a competenţelor, cunoştinţelor, tehnologiilor şi facilităţilor de producţie în scopul accesibilizării progresul ştiinţific şi tehnologic pentru game largi de utilizatori. Standardizarea în domeniul educaţiei de business-engineering e modalitatea esenţială de a disemina progresul şi de a oferi acces democratic la acesta. Educaţia spiritului antreprenorial va facilita aplicarea abordărilor ştiinţifice creative şi practice în situaţii noi.

Tendinţele actuale de pe piaţa muncii se caracterizează prin schimbări rapide ale tehnologiei, evoluţii spectaculoase, standarde mai înalte, mobilitate şi confort fără precedent. Toate acestea au schimbat esenţial modul în care trăim şi comunicăm, generând necesitatea învăţării pe tot parcursul vieţii, nu doar pentru locuri de muncă, ci şi pentru adaptarea activă şi creativă la ritmul vieţii coti-diene. Antreprenorii şi liderii se bazează foarte mult pe competenţele de comunicare şi pe cele informatice, toate fiind indispensabile pentru ocuparea forţei de muncă în zilele noastre.

Adulţii tineri vor putea învăţa pe tot parcursul vieţii; vor deveni încrezători în sine şi vor fi flexibili, exprimând punctele de vedere personale coerente; astfel se va crea un electorat informat, capabil să ia decizii constructive. Ingineria şi managementul în afaceri educă deprinderile antre-prenorilor atât prin predarea tradiţională cât şi prin învăţarea virtuală. Abilităţile interdisciplinare în domeniul e-aplicării de know-how influenţează capacitatea de angajare şi carierele viitoare. Organi-zaţiile multidisciplinare contemporane includ economişti, ingineri, avocaţi, comercianţi şi oameni de ştiinţă, care valorifică învăţarea formală şi informală, astfel încât antreprenoriatul nu mai e doar un talent înnăscut, ci un set de

competenţe perfecţionabile care facilitează supravieţuirea/extinderea afacerilor şi prosperitatea pe piaţa globală. E-învăţarea îmbunătăţeşte incluziunea socială prin edu-caţie în societatea modernă bazată pe cunoaştere, în care abilităţile electronice în întreprinderi sunt esenţiale în angajamente mai largi: gândirea&planificarea strategică, comunicarea eficientă şi capa-cităţile de networking care îi susţin pe absolvenţi în tranziţia de la mediul academic la cel de afaceri.

Reformarea strategiilor educaţionale trebuie analizată aşa încât să asigure accesul la instruire de înaltă calitate pentru toţi cetăţenii, facilitând astfel creşterea economică şi stabilitatea pe termen lung. Orice oportunitate de afaceri pune probleme de antreprenoriat&leadership ce trebuie abordate, în special în domeniul ingineriei şi al managementului afacerilor, unde toate greşelile costă bani, timp, efort şi generează pericole. Astfel de realităţi fac parte din viaţa noastră zilnică de consumatori moderni şi din orizontul profesional de lucru al fiecăruia.

Inovaţia promovată de educaţia antreprenorilor de înaltă calificare e o necesitate contempo-rană. Devine evident că abilităţile de studiu şi stilurile de muncă intelectuală pe care le utilizează educabilii români trebuie să devină mai flexibile, mai eficienţe, mai clar definite şi mai logice, studenţii trecând de la ceea ce ştiu la ceea ce pot face, de la memorarea datelor la utilizarea activă a competenţelor. Abilităţile de întreprinzător sunt importante, întrucât spiritul antreprenorial e direcţia principală de progres în secolul XXI, contribuind în mod semnificativ la bunăstarea oamenilor şi a economiei. Persistenţa şi creativitatea antreprenorilor cu realizări notabile arată că ei nu se nasc aşa, ci mai degrabă devin astfel prin propriile experienţe de viaţă. Cultivarea spiritului antreprenorial de la vârste fragede şi continuarea acestui proces la toate nivelele educaţionale este foarte importantă în educaţia contemporană. Acest model de învăţare pe parcursul vieţii presupune că toţi cei incluşi în sistemul de învăţământ vor avea oportunităţi de studiu încă din stadiile incipiente, în timp ce etapele ulterioare se adresează acelora care aleg în mod clar să devină antreprenori. Se urmăreşte:

- cultivarea interesului faţă de valorile antreprenoriale
- conştientizarea comportamentelor antreprenoriale practicate în diferite contexte
- dezvoltarea capacităţii de gândire şi planificare strategică
- exersarea tehnicilor de comunicare clară şi eficientă
- crearea capacităţii de a iniţia şi menţine reţele şi de a gestiona relaţii
- sprijinirea celor ce doresc să facă tranziţia de la mediul academic la afaceri

Antreprenorii şi cercetătorii din mediul academic îşi consideră propria muncă o experienţă formativă pentru cariera de întreprinzători. Unii dezvoltă o idee de afaceri direct din cercetarea aca-demică; alţii îşi folosesc serviciul ca oportunitate de a contacta şi finanţa punerea pe piaţă a ideii. Educaţia antreprenorială influenţează pozitiv cursanţii de toate nivelele în contexte largi, deci ar tre-bui să existe astfel de programe la dispoziţia tuturor, pentru a oferi rezultate tangibile în diferite sta-dii ale vieţii studenţilor. Zonele care au nevoie de progres economic iau în considerare dezvoltarea culturii antreprenoriale şi a unei strategii semnificative pe termen lung pentru crearea de locuri de muncă şi bunăstare. Persoanele care, din variate motive, renunţă sau îşi pierd locurile de muncă tre-buie să aibă opţiunea de a deveni lucrători independenţi, în cazul cînd apar noi necesităţi sau oportunităţi. Studenţii proveniţi din medii economice dezavantajate sunt motivaţi să înveţe şi să obţină mai mult cînd înţeleg că pot într-adevăr să-şi atingă obiectivele şi visele prin antreprenoriat. Oricine poate fi/deveni antreprenor în orice moment al vieţii. Deşi nu există cerinţe privind gradul de educaţie al antreprenorilor, este utilă dezvoltarea abilităţilor de sprijin, inclusiv de dialog inter-personal, înţelegere economică, competenţe digitale, marketing, management şi finanţe.

Minorităţile au nevoie de experienţe care să le permită să-şi vadă propriile oportunităţi. Re-ducerea eşecului în afaceri ca rezultat al unei educaţii şi formări mai bune a

antreprenorilor noştri e un beneficiu economic pentru toţi. Educaţia contemporană pledează pentru dezvoltarea abilităţilor antreprenoriale pentru a spori productivitatea şi opţiunile de carieră la locul de muncă.

Întreprinderile antreprenoriale sunt principala sursă de noi locuri de muncă în economie. Tinerii au încredere în propriile forţe în urma acţiunilor de antreprenoriat furnizate de educaţie. Ele reprezintă un vehicul real în îmbunătăţirea performanţelor academice, permiţând angajaţilor să aibă succes pentru că înţeleg operaţiunile unei întreprinderi mici.

Programele de dezvoltare a forţei de muncă îmbunătăţesc abilităţile&cunoştinţele angajaţilor care vor deveni mai eficienţi. Înţelegerea componentelor afacerii şi dobândirea spiritului antrepreno-rial vor spori productivitatea, mărind gradul de satisfacţie al clienţilor şi facilitând dezvoltarea afa-cerilor, ajutând comunităţile locale să concureze bine pe pieţele globale, şi creând forţă de muncă înalt calificată, cu abilităţi de perfecţionare pe parcursul vieţii.

În concluzie, mentalitatea întreprinzătorilor e unică şi include: angajament faţă de afaceri, abordări practice, tehnici de ascultare&învăţare, multi-tasking, auto-motivare, căutare constantă de oportunităţi de îmbunătăţire şi dorinţa de a-şi asuma riscuri; ele se dezvoltă în incertitudine şi sunt intrinsec creative, entuziaste şi pozitive. Pentru orizontul intermediar 2010-2020-2030 tendinţa în educaţia academică de antreprenoriat se axează pe încurajarea dezvoltării profesionale individuale prin utilizarea responsabilă a două instrumente interconectate: competenţa de comunicare profesio-nală şi folosirea aplicaţiilor informatice.

Întreprinzători sunt în toate meseriile şi carierele, iar educaţia antreprenorială e importantă la toate nivelele de şcolarizare, de la şcoala primară până la perfecţionarea antreprenorilor existenţi. Definirea succesului antreprenorial variază în funcţie de atingerea obiectivelor individuale, de la veniturile din normă part-time până la structurile corporative în creştere rapidă. Progresele pot fi realizate prin facilitarea schimburilor de studenţi, aşa încât să se accelereze liberalizarea mentalită-ţilor compatibile pe pieţele educaţionale globale, unde toate cadrele didactice din universitate văd deja o concurenţă dură pentru studenţi şi resurse.

Stilurile de leadership se conturează în mod natural în reţelele globale de azi. Caracteristicile regionale/naţionale, împreună cu oportunităţile şi provocările actuale, ar trebui analizate în detaliu, spre a aborda evenimentele fără impact negativ asupra productivităţii sau creativităţii personalului. Codurile specifice de comportament şi aspectele legate de patrimoniul cultural sunt luate în calcul la elaborarea anumitor scheme pe nivele de competenţă în cadrul companiilor multinaţionale.

Leadership-ul performant nu provine din şansa ori din conexiunile potrivite pentru a ajunge la cel mai înalt nivel al unei organizaţii şi are foarte puţin de-a face cu oportunismul. Adevărata con-ducere implică management performant şi cunoaşterea domeniului, anumite trăsături de caracter şi temperament, conduită model, muncă asiduă şi viziune. Liderii eficienţi posedă vastă experienţă de viaţă şi abilităţi de concentrare a intereselor echipelor departe de conflict şi către rezultate, oferind oportunităţi de progres şi abordări constructive. Programele de business-engineering din universităţi trebuie să ofere simultan formare ştiinţifică, abilităţi de învăţare pe tot parcursul vieţii, întărirea caracterului şi cultivarea abilităţilor de comunicare eficientă şi convingătoare.

Liderii eficienţi consideră că oamenii doresc să exceleze, astfel încât să creeze un mediu în care succesul nu este numai posibil, ci şi contagios. Ei cred că punerea persoanei potrivite în poziţia corectă e esenţială şi că echipele heterogene sunt mai creative decât cele omogene. Liderii eficienţi cred, de asemenea, în schimbare şi încearcă să progreseze, confirmând astfel că organizaţiile trebuie să se reînnoiască. Cei mai buni lideri se conformează valorilor personale. În lumea provocărilor din domeniul afacerilor, este esenţial ca liderii să manifeste o conduită etică în luarea deciziilor.

E nevoie de timp pentru a învăţa şi a exersa abilităţile de conducere până când ele

devin parte a sinelui. Pentru a conduce eficient o organizaţie, managementul trebuie să fie în măsură să planifice o strategie, să comunice o viziune, să inspire pe alţii la acţiune şi să rezolve problemele. Conducerea eficientă se bazează pe comportamente care determină abilitarea şi schimbarea.

Liderii performanţi răspund nevoilor grupului. Anumite echipe preţuiesc încrederea mai mult decât creativitatea; alţii preferă comunicatorii şi nu organizatorii; construirea echipei puternice e mai uşoară când se cunosc valorile şi obiectivele fiecărui individ. Liderii eficienţi au o comunicare onestă cu echipele şi colegii lor, precum şi o înţelegere aprofundată a modului în care sunt percepuţi. Liderii profesionişti cunosc scopul şi obiectivele generale ale organizaţiei precum şi strategiile con-venite pentru atingerea lor; ei ştiu, de asemenea, modul în care echipa se încadrează în imaginea de ansamblu şi rolul pe care îl joacă în organizaţie ca aceasta să crească şi să prospere. Cunoaşterea completă a organizaţiei e vitală pentru a fi lider. Toţi liderii mari au fost discipoli la un moment dat, deci abilităţi de conducere pot fi întâlnite la orice nivel al organizaţiei. Reciproc, nu trebuie să fii manager pentru a fi lider. Încrederea şi responsabilitatea sunt ingrediente importante în conducere, bazate pe autenticitate, integritate, transparenţă şi respect.

Antreprenorii şi liderii educaţi acum în universităţi se vor ocupa de transferurile tehnologice şi iniţierea de noi afaceri; ei vor identifica părţile interesate capabile să participe la luarea deciziilor şi elaborarea strategiilor, la investiţii şi la contracte comerciale internaţionale, valorificând noi nişe de piaţă. Prin iniţiativă personală vor viza factorii sociali, economici, politici, legislativi şi tehno-logici ce influenţează spin-offs/IMM. Preferinţele culturale, conştientizarea consumatorilor, valorile sociale, stilul de viaţă, corupţia, concurenţa, toate se reflectă în inovaţia şi transferul tehnologic alese de antreprenorii şi liderii instruiţi azi în învăţământul terţiar de inginerie şi afaceri.

Dezvoltarea durabilă e scopul şi se va realiza prin integrarea competenţelor, prin dezvoltare organizaţională şi prin reţele de informare, prin diseminarea inovaţiei şi prin utilizarea abilităţilor de comunicare profesională în inginerie şi afaceri, ceea ce implică, în general, folosirea limbilor străine (în special engleză). În ultimele decenii, limba engleză pare să fi devenit principala limbă utilizată în comunicarea internaţională, în special în domeniile antreprenoriatului şi conducerii în afaceri, ştiinţă şi tehnologie. De aceea, în zilele noastre, oamenii se confruntă cu apariţia unei game largi de cursuri de engleză pentru vorbitori non-nativi, adresate studenţilor, absolvenţilor sau profesioniştilor deja implicaţi în activităţi practice sau de cercetare. Mulţi factori contribuie la generalizarea unor astfel de iniţiative: globalizarea, cooperarea regională, strategiile şi politicile internaţionale, acordurile de protecţia mediului, solocitările statelor din lumea a treia pentru cunoştinţe ştiinţifice&tehnologii din ţările industrializate avansate, şi, bineînţeles, efortul colectiv de cercetare din corporaţiile trans-naţionale, care impune schimbul rapid şi eficient de date.

Pentru învăţarea eficientă şi pe tot parcursul vieţii, accesul la informaţii în limbi străine e indispensabil. Manipularea unor astfel de date, indiferent de sursa lor originală, necesită aptitudini de gândire critică şi elaborare/transfer de raţionamente.

Trebuie remarcat faptul că îmbunătăţirea progresivă a tehnologiilor e însoţită de un proces continuu de schimbare socială şi organizaţională, facilitată de iniţiativele antreprenorilor din afaceri şi inginerie. Creşterea organizaţiilor complexe, a corporaţiilor multinaţionale, şi progresul în zona comunicaţiilor şi legislaţiei privind proprietatea intelectuală reprezintă factori majori ce influenţează inovaţia, cooperarea tehnologică şi comunicarea largă.

O parte semnificativă a activităţilor academice e dedicată transferului de cunoştinţe în moda-lităţile de informare, consiliere şi în acţiunile de formare, atât pentru studenţi, cât şi pentru colegi, pentru a spori vizibilitatea cercetării şi a rezultatelor didactice. Activităţile de mentorat se dezvoltă pe două nivele: pentru absolvenţi şi pentru colegii mai tineri; cuprind

sesiuni de discuţii, workshops, seminarii, mese rotunde, consiliere pe proiecte, concursuri şi granturi, dar şi prezentări în calitate de keynote speaker şi moderator în secţiunile conferinţelor.

Transferul de cunoştinţe în programele de Master în limbi străine predate prin CLIL în ingi-neria de afaceri pentru antreprenoriat şi leadership necesită o abordare flexibilă: competenţă de co-municare care să permită studentului să utilizeze cu succes o limbă pentru a studia o materie ori literatura de specialitate. Astfel, lecţiile, temele, manualele şi tehnologia informaţiei devin provocări, prin urmare profesorii au nevoie de cunoştinţe specifice pentru a susţine conceptele discutate.

Poate că valoarea cea mai apreciată pe care CLIL o aduce studiilor academice de inginerie pentru afaceri e explorarea şi valorificarea unei game largi de strategii de colaborare inter-didactică în învăţare: cooperarea în clasă pentru a planifica, crea, dezbate, evalua şi participa la interacţiuni semnificative. Răspunsul colegilor e foarte apreciat. Unul dintre obiectivele principale ale CLIL este de a spori timpul de vorbire al studenţilor şi de a-l reduce pe al profesorilor. Competenţele includ comunicare lingvistică, artistică, digitală, matematică şi socială, precum şi cunoştinţe, deprinderi şi atitudini asociate învăţării pe tot parcursul vieţii în cadrul curricular. Dezvoltarea profesională avută în vedere se axează pe coordonatele învăţării active şi reflexive pe tot parcursul vieţii, ocupându-se de spiritul antreprenorial şi de educarea liderilor în viaţa reală şi în grup. Voluntariatul va rămâne un domeniu important de interes, din motive altruiste, dar şi pentru oportunităţile de interacţiuni profe-sionale, dobândirea de competenţe şi explorarea unor noi rute de dezvoltare în carieră. Coordonatele de dezvoltare ulterioară pentru cariera academică sunt după cum urmează:

• Îmbunătăţirea performanţelor în zonele de lucru în funcţie de cererea economică: abordări şi idei actualizate; participarea la cursuri, ateliere de lucru, îndrumare specializată, studiu online.
• Benchmarking pentru piaţa forţei de muncă şi nevoile sale în evoluţie, pentru pregătirea studenţilor.
• Actualizarea cunoştinţelor este implicită pentru locurile de muncă academice care necesită anual o anume dezvoltare profesională pentru a păstra statutul, pentru a ţine pasul cu progresele recente din domeniu, pentru a menţine credibilitatea şi pentru a evita expunerea organizaţiei la riscuri.
• Dezvoltarea abilităţilor de management al grupului e o prioritate absolută pentru orice profesor.

Experienţa educaţională încurajează schimbarea în formarea universitară, promovând inter-disciplinaritatea şi munca de cooperare bazată pe premisa că predarea prin proiecte, spre deosebire de predarea directă, reprezintă acum cea mai bună garanţie didactică pentru contribuţia efectivă la dezvoltarea competenţelor şi la achiziţionarea conţinutului curricular într-un proces de studiu centrat pe student, care răspunde nevoilor cursanţilor stimulându-i să se implice în propriul proces de studiu.

Scopul iniţiativelor didactice e îmbunătăţirea procesului de învăţare pentru viitorii absolvenţi:

• Creşterea performanţelor prin dobândirea competenţelor trans-curriculare ce includ reflecţia, sinteza, exprimarea, comunicarea, munca în grup, vorbirea publică etc.
• Dezvoltarea implicării studenţilor în activitatea de curs şi stimularea învăţării active.
• Îmbunătăţirea relevanţei comunicării dintre studenţi şi lectori în tutoriale.
• Îmbunătăţirea calităţii materialelor didactice produse de studenţi cu noile tehnologii.
• Stimularea dedicării profesionale: piaţa dinamică a forţei de muncă impune versatilitatea şi dez-voltarea constantă a abilităţilor pentru a oferi lucrătorului un avantaj în economia în schimbare. Majoritatea oamenilor îşi dezvoltă abilităţile&experienţa pentru că deschid noi posibilităţi de carieră şi contribuie la consolidarea încrederii, statutului şi independenţei. Scopul dezvoltării şi progresului individual al carierei nu este numai acela de a consolida

sustenabilitatea unui loc de muncă existent, ci de a deschide noi posibilități de carieră pe o piață dinamică a forței de muncă.

Impactul schimbărilor demografice asupra oportunităților locale de angajare e în creștere. Se recunoaște tot mai mult faptul că abilitățile și ocuparea forței de muncă sunt legate intrinsec, iar politicile guvernamentale reflectă tot mai mult acest lucru. Niciun loc de muncă nu e acum sigur pe viață, iar angajații care își dezvoltă continuu abilitățile, cunoștințele și expertiza se află într-o poziție mai puternică de a-și păstra locul de muncă sau au flexibilitatea în a-și schimba cariera ca răspuns la aspirațiile personale sau la economia în schimbare. Dezvoltarea continuă a competențelor e respon-sabilitatea angajatorilor, dar nu toți sunt proactivi în acest sens, prin urmare sarcina angajatului este de a căuta oportunități de studiu fie în interiorul, fie în afara locului de muncă.

Societatea noastră e transformată de consumerism în era informației. Relațiile de piață și mentalitățile de afaceri se răspândesc în întreaga lume, copleșind republicile post-comuniste și eco-nomiile emergente. Afacerile au devenit motoare ale dezvoltării sociale, preluând un rol din ce în ce mai important în viața oamenilor și creând noi domenii de gândire socială.

O multitudine de profesioniști din numeroase culturi au nevoi moderne de comunicare, im-portante pentru întreprinzători și lideri, dar și pentru angajații obișnuiți. Diverse competențe devin necesare pentru planificarea și avansarea în carieră, inclusiv abilități neimaginate acum două decenii, cum ar fi utilizarea computerelor și limbile străine, considerate instrumente de lucru active în zilele noastre, la locul de muncă.

Antreprenoriatul e mai mult decât simpla achiziție de date structurate și reguli: studenții află despre un alt cod de comunicare, diferite viziuni și planificare strategică de perspectivă, abordând și valorificând tradițiile culturale diferite, obiceiurile și mentalitățile specifice. Prin urmare, în special pe parcursul perioadei de învățare, studentul aspiră la un alt model cultural care include informații, precum și atitudini specifice, alături de aptitudinile organizatorice și interpersonale.

BIBLIOGRAPHY

[1]. Clark, R, Mayer, R (2003) *e-Learning and the Science of Instruction. Proven Guidelines for Consumers and Designers of Multimedia Learning.* San Francisco: Pfeiffer.

[2]. Cismaş, S.C, *Entrepreneurial Universities,* in Boldea I, Buda D (Eds) Convergent Discourses. Exploring Contexts of Communication, Arhipelag XXI Press, Tg Mureş, 2016, Section Social Sciences pp.625-640, http://www.upm.ro/cci/CCI-04/CCI04-Soc.pdf

[3]. Cismaş, S.C, *Leadership Patterns Enhanced by E-Activities,*2011 Proceedings of the 7th Inter-national Symposium on Advanced Topics in Electrical Engineering (ATEE) 2011 Polytechnic University Bucharest & IEEE, pp. 615-619

[4]. Cismaş, S.C, *Open Distance Learning,*ATEE 2000, Symposium on Advanced Topics in Electrical Engineering, Polytechnic University of Bucharest, http://iem.pub.ro/ro/evenimente/ ATEE-2000/program_ATEE.htm

[5]. Cismaş, S.C., *AssessmentGrids for Cooperative Teamwork and Leadership,* in Globalization & National Identity Studies on Strategies of Intercultural Dialogue, Social Sciences Section Boldea (Ed.) Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș pp. 607-618

[6]. DeLuca, D, Valacich, J, (2006). *Virtual Teams in and out of Synchronicity.* Information Tech-nology & People. 19(4), pp. 323-344.

[7]. Elbaum, B., McIntyre, C., Smith, A. (2002) *Essential Elements: Prepare, Design, and Teach Your Online Course*. Madison: Atwood Publishing.

[8]. Leacock, T. (2005). Building a Sustainable E-Learning Development Culture. The Learning Organization. 12(4), pp. 355-367.

[9]. Marquet, P, *Informatique scolaire: comment sortir de l'impasse?* In: Recherche&Formation, N°9, 1991. Le journal de classe. pp. 105-115; DOI: 10.3406/refor.1991.1049
[10]. Quinlan, N., Hegarty, N. (2006). Waterford Institute of Technology's Library-Based Virtual Learning Environment (VLE) Training and Development Program. New Library World. 107(1220/1221), pp. 37-47
[11]. Rossett, A. (ed.) (2002). The ASTD E-Learning Handbook: Best Practices, Strategies, & Case Studies for an Emerging Field. New York: McGraw-Hill.
[12]. Wick, C, Pollock, R, Jefferson, A, Flanagan, R, (2006) The Six Disciplines of Breakthrough Learning: How to Turn Training & Development into Business Results. San Francisco: Bernett-Kohler Publishers, Inc.

THE IMPACT OF REGIONALIZATION ON THE ORGANIZATION OF COURTS

Adrian Boantă
Lecturer, PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş

Abstract:The problem of regionalization has provoked both civil society and decision-making factors to identify optimal solutions concerning the phenomenon of regionalization. Thus, at the level of state bodies, work-groups have been created with the mission to identify: formulas of regionalization, the impact of regionalization on society, economy and the legal system. The paper analyses how regionalization will affect the way in which trial courts are set-up.

Keywords: regionalization, courts, legal system, justice, organization

Regionalizarea a reprezentat o preocupare importantă pentru autorităţi în sensul legiferării unei formule de organizare denumită regiune, în special în cursul anului 2013, dar şi, timid, la începutul anului 2017, motiv pentru care, o astfel de temă prezintă importanţă şi necesită o analiză atentă asupra posibilităţilor juridice de implementare şi asupra consecinţelor pe care le poate avea asupra organizării administrative şi a sistemului judiciar.

În doctrină[1] s-au conturat mai multe puncte de vedere cu privire la noţiunea de regiune pornind de la semnificaţia juridică pe care autorii doresc să o acorde acestui concept. Astfel, s-a vorbit despre regiune ca formă de organizare administrativ-teritorială, regiunea ca formă de dezvoltare socio-economică lipsită de personalitate juridică şi regiunea ca formulă organizatorică în state Uniunii Europene[2].

Problema regionalizării[3] a provocat societatea civilă şi factorii decidenţi în vederea identificării unor soluţii optime cu privire la acest fenomen. Astfel, la nivelul organelor statului (Ministerul Dezvoltării Regionale şi Administraţiei Publice[4]) s-au constituit grupuri de lucru cu misiunea de a identifica: formule de regionalizare, impactul regionalizării asupra societăţii, economiei şi sistemului de drept. În esenţă, dezbaterea publică[5] generată de ideea regionalizării a evidenţiat o serie de avantaje, precum:

- avantaje de ordin economic (reducerea costurilor la bugetul de stat, valorificarea potenţialului economic inclusiv cel turistic, punerea în practică a unor proiecte interjudeţene, atragerea fondurilor europene în mod direct şi NU centralizat);

[1]Bukfeyes-Rakossy Zsombor *Realităţi şi perspective ale regionalizării României,* Revista Transilvană de Ştiinţe Administrative nr. 2(37)/2015, pp.28-37.
[2] Mihaela Pacesilă *Regionalizarea în statele Uniunii Europene,* Revista Administraţie şi Management Public, nr. 3/2004, pp.104-111, Florina Popa *Aspecte privind formele de regionalizare în Uniunea Europeană,* Revista Managementul Intercultural , Volumul XVI, nr. 1(30)/2014, pp.211-218 .
[3] Noţiunea de regionalizare este definită în DEX ca fiind forma *de împărţire a teritoriului în regiuni*.
[4] În prezent denumirea organului central este Ministerul Dezvoltării Regionale, Administraţiei Publice şi Fondurilor Europene, iar pe paginea de internet oficială nu se mai regăsesc informaţii cu privire la procesul de regionalizare http://regionalizare.mdrap.ro/
[5] Astfel de dezbateri au fost organizate şi cu implicarea Academiei Române – *Procesul de regionalizare şi descentralizare în România*, dezbatere publică aprilie 2013.

- avantaje de ordin politic şi administrativ (eliminarea parcursului birocratic pentru realizarea unor proiecte, ruperea reţelelor de putere existente la nivel local şi eliminarea „baronilor locali" ca factori decidenţi)[6].

În dezbaterile publice legate de regionalizare s-au evidenţiat şi o serie de dezavantaje precum:

- dezavantaje de ordin economic (costuri mari cu crearea unor noi structuri administrative, distanţe mult mai mari de parcurs pentru cetăţeni pentru rezolvarea unor probleme administrative, probleme legate de terenurile agricole care nici până în prezent nu au fost împărţite, riscul de concentrare al dezvoltării regionale la nivelul zonei imediat apropiate de capitala de regiune);
- dezavantaje de ordin cultural şi istoric (nu există o tradiţie a regiunilor în privinţa românilor, modelul euroregiunilor nu şi-a dovedit eficienţa)[7].

Dincolo de avantajele şi dezavantajele regionalizării o problemă specială o reprezintă justiţia în contextul regionalizării. Discuţiile publice au evidenţiat două tendinţe: 1) o negare în totalitate a reformării justiţiei ca urmare a regionalizării administrative, negare care are la bază principiul separaţiei puterilor în stat; şi

2) o abordare nouă, progresivă care are în vedere o nouă redimensionare a puterii judecătoreşti, prin stabilirea Curţilor de Apel ca instanţe regionale, instanţe ce trebuie să reprezinte un ultim grad de jurisdicţie pentru majoritatea proceselor.

Organizarea instanţelor de judecată din România are ca temei legal Legea nr. 304 din 2004[8], republicată. Potrivit acestei reglementări care pune în valoare dispoziţiile constituţionale, justiţia se realizează prin: Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, Curţile de Apel, Tribunalele, Tribunalele specializate, Judecătoriile şi Instanţele militare[9]. În ceea ce priveşte organizarea administrativ-teritorială a României, în temeiul art. 3, alin.3 din Constituţie se poate observa că „*Teritoriul este organizat, sub aspect administrativ, în comune, oraşe şi judeţe. În condiţiile legii, unele oraşe sunt declarate municipii"*. Există în prezent vreo legătură între organizarea administrativ-teritorială şi organizarea instanţelor? Din interpretarea şi corelarea dispoziţiilor mai sus amintite putem constata următoarele:

- la nivelul comunelor nu există nicio instanţă de judecată;
- la nivelul oraşelor şi municipiilor există înfiinţate Judecătorii;
- la nivelul judeţelor există Tribunalele Judeţene cu sediul în oraşul reşedinţă de judeţ;

Mai mult legiuitorul a înţeles să reînfiinţeze începând cu 1993 Curţile de Apel care potrivit legii „*gestionează*" mai multe tribunale judeţene şi tribunale specializate[10]. Deci, pe de o parte există o formă de organizare administrativ teritorială (comuna) care nu „*beneficiază*" de instanţă de judecată, iar pe de altă parte există instanţă de judecată (Curtea de Apel) care nu „*urmăreşte*" o singură unitate administrativ-teritorială. În concluzie: *în prezent organizarea justiţiei nu este condiţionată de organizarea administrativ teritorială.*

---

[6] *Regionalizarea României De ce? – Sinteza audieriipublice*, document disponibil http://advocacy.ro/sites/advocacy.ro/files/files/pagina-audiere/alte_documente/2013-03

[7] *Ibidem.*

[8] Legea nr. 304/2004, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 827 din 13 septembrie 2005. În prezent Legea privind organizare judiciară se află în dezbaterea *Comisiei speciale comune a Camerei Deputaţilor şi Senatului pentru sistematizarea, unificarea şi asigurarea stabilităţii legislative în domeniul justiţiei*, articolele referitoare la sistemul instanţelor de judecată şi legătura acestora cu formele organizare administrativ-teritorială nefiind supuse modificării. http://www.cdep.ro/comisii/suasl_justitie/pdf/2017/rd_1031;1.pdf

[9] Art.2 alin.2 din Legea nr. 304 /2004, republicată.

[10] Art.35 din Legea nr. 304/2004.

Avem nevoie de Curţi de apel (o singură Curte) la nivelul fiecărei regiuni?

Factorii politici îşi doresc ca odată cu reformarea administrativă să se realizeze şi o reformare a justiţiei *„Raţional ar fi să avem câte o curte de apel în fiecare regiune”*[11]Termenul limită de implementare al celor două proiecte a fost sfârşitul anului 2013. Dacă în privinţa regionalizării procesul dezbaterii publice a fost unul accentuat în anul 2013, documentat, transparent, în privinţa reorganizării sistemului judiciar nu s-au organizat dezbateri cu privire la modalităţile concrete de modificare şi reorganizare a instanţelor de judecată. În anul 2017 dezbaterile legate de organizarea sistemului judiciar nu sunt corelate cu problema regionalizării dezbatute iniţial pe parcursul anului 2013. Practic stabilirea unei singure Curţi de Apel la nivelul fiecărei regiuni ar avea drept efect dispariţia altor Curţi de Apel (unele dintre ele cu o bogată tradiţie istorică).

Care sunt principalele probleme care pot apărea în procesul de comasare a Curţilor de Apel:

- profesii liberale precum profesia de notar şi cea de executor judecătoresc ar trebui reorganizate deoarece structura organizatorică, competenţa, acestor profesii este determinată de existenţa Curţilor de Apel şi arondarea anumitor judeţe unei Curţi;
- potrivit statisticilor oficiale începând cu 2010 (legea micii reforme) şi până în 2012 Curţile de Apel au fost cele mai încărcate instanţe, ori înjumătăţirea numărului lor ar avea ca principal efect creşterea numărului de dosare la nivelul Curţilor de Apel[12] ;

- implementarea noilor Coduri (Codul Civil, Codul de procedură civilă, Codul penal şi Codul de procedură penală) a avut în vedere actuala structură organizatorică a instanţelor de judecată. Din acest ultim punct de vedere în Raportul final cu privire la pregătirea implementării celor patru coduri: *Consultantul consideră că amploarea noutăţilor introduse de Noile Coduri sub aspectul structurii cauzelor şi redistribuirii competenţei de soluţionare a acestora, corelat cu modificările de procedură, impune precauţie în definirea nivelurilor ţintă de eficienţă pentru sistemul judiciar*.

- nevoia de resursă umană şi relocarea acesteia. În acest context acelaşi raport stabileşte un termen de 2 ani de implementare pentru a stabili necesarul uman, încărcătura pe instanţă *„Având în vedere cele de mai sus, în opinia Consultantului, conceperea şi implementarea sistemului de planificare a necesarului de resurse umane, fiind prin natura sa strâns corelat cu monitorizarea performanţelor, necesită aplicarea şi funcţionarea noilor reglementări pentru o anumită perioadă de timp, care să permită colectarea unor date şi obţinerea unor exemple reale privind modul în care noile prevederi afectează funcţionarea instanţelor şi parchetelor din România. Această perioadă ar trebui să fie de aproximativ 2 ani, având în vedere că în România 99% din dosare se soluţionează de obicei în 2 ani*[13].

Putem constata că cele două proiecte de lege trebuiau dezbătute şi implementate împreună, dar în realitate s-au dezbatut separat, aspect ce ne îndreptăţeşte să tragem concluzia că nu există nicio legătură între organizarea pe regiuni şi organizarea sistemului judiciar.

În loc de concluzii:

[11] Discursul Primului-Ministru Victor Ponta în cadrul dezbaterilor cu membrii CSM, 2013.https://www.agerpres.ro/doc-reg/2013/03/02/proiecte-si-discutii-privind-regionalizarea-in-perioada-2010-2013-16-35-28

[12]http://www.magistrati.ro/s612-comasarea-curtilor-de-apel-prin-regionalizare-o-dezbatere-.html#ixzz2Sn9nGr92.

[13] Proiect Asistenţa Tehnică cu privire la pregătirea implementării noului Cod civil, Cod penal, Cod de procedură civilă, Cod de procedură penală, noiembrie 2011.

1) O formulă de regionalizare trebuie să lămurească, într-o primă etapă dacă atunci când ne referim la regiune avem în vedere o unitate administrativ teritorială. Dacă răspunsul este afirmativ, atunci prima etapă din punct devedere juridic este revizuirea Constituţiei României *art.3 alin (3) Teritoriul este organizat, sub aspect administrativ, în comune, oraşe şi judeţe. În condiţiile legii, unele oraşe sunt declarate municipii*. Într-o astfel de perspectivă se impune şi fundamentarea unor modificări cu privire la organizarea sistemului judiciar. În acest context, se poate menţine actualul sistem de organizare judecătorească cu următoarele precizări:

- În regiunile în care există două Curţi de Apel, acestea să poarte denumirea legată de regiune şi oraşul în care îşi are sediul (spre ex. Curtea de Apel Tg. Mureş, Regiunea Centru, Curtea de Apel Alba-Iulia, Regiunea Centru) stabilindu-se astfel şi competenţa lor teritorială;
- Modificarea competenţei materiale a instanţelor de judecată prin modificarea Codurilor de procedură civilă şi penală, astfel încât Curţile de Apel să devină ultimul grad de jurisdicţie, iar aceste din urmă modificări nu ar bulversa nici organizarea din cadrul profesiilor liberale (notar public şi executor judecătoresc).

2) O formulă de regionalizare care se referă la dezvoltarea economică a României, există şi este întemeiată pe prevederile Legii nr. 315/2004 *privind dezvoltarea regională a României*[14] cu modificările şi completările ulterioare şi în consecinţă, în măsura în care nu corespunde realităţilor se poate modifica în raport cu noile cerinţe.

BIBLIOGRAPHY

A. *Lucrări publicate în Reviste de specialitate*
   1. Bukfeyes-Rakossy Zsombor *Realităţi şi perspective ale regionalizării României,* Revista Transilvană de Ştiinţe Administrative nr. 2(37)/2015.
   2. Mihaela Pacesilă *Regionalizarea în statele Uniunii Europene,* Revista Administraţie şi Management Public, nr. 3/2004.
   3. Florina Popa *Aspecte privind formele de regionalizare în Uniunea Europeană,* Revista Managementul Intercultural , Volumul XVI, nr. 1(30)/2014.

B. *Legislaţie*
   1. Legea nr. 315/2004 *privind dezvoltarea regională a României* publicată în M.Of. al României nr. 577/2004, cu modificările şi completările ulterioare.
   2. Legea nr. 304/2004 *privind organizarea judiciară*, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 827 din 13 septembrie 2005.

C. *Resurse electronice*
   1. *Regionalizarea României De ce? – Sinteza audieriipublice*, document disponibil http://advocacy.ro/sites/advocacy.ro/files/files/pagina-audiere/alte_documente/2013-03
   2. http://www.cdep.ro/comisii/suasl_justitie/pdf/2017/rd_1031;1.pdf Site-ul oficial al Camerei Deputaţilor.
   3. http://www.magistrati.ro/s612-comasarea-curtilor-de-apel-prin-regionalizare-o-dezbatere-.html#ixzz2Sn9nGr92 dezbateri ale magistraţilor pe proiectul regionalizării.
   4. https://www.agerpres.ro/doc-reg/2013/03/02/proiecte-si-discutii-privind-regionalizarea-in-perioada-2010-2013-16-35-28

[14]Legea a fost publicată în M.Of. al României nr. 577/2004.

5. http://regionalizare.mdrap.ro/ site-ul oficial al Ministerului Dezvoltării Regionale, Administraţiei Publice şi Fondurilor Europene.

WORK AND FAMILY, TWO IMPORTANT SOURCES OF LIFE SATISFACTION

Felicia Morândău
Assist. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract:Studies show that marriage and family bring people more satisfaction. Also, work is another dimension of human life, which can't be excluded. People worked and created closer groups in all societies. Probably they will do the same in the future. The difference will be the type of work and the type of relations. The specialists are talking about new work and new family, and about the "time bind" (Hochschild 1997). How is family-work relationship perceived? There is a conflict between them? What is the main source of satisfaction: family or work? What are the attitudes toward family and work? are few questions to which we try to offer an answer using a qualitative study. 25 interviews were conducted with 25-40 years old subjects, married and unmarried, working in services jobs. The results show that family and work are two important realities. The study participants talk about family and work, not about family or work. Work and family are successfully combined if people like what they do at the workplace, have a flexible work schedule and time management abilities. Nevertheless, the place where people say they feel good and calm is at home. Work brings financial security and family brings emotional security.

Keywords: family-work relationship, family-work conflict, life satisfaction, time bind, time management

Munca reprezintă un comportament practicat, din cele mai îndepărtate timpuri, ca răspuns la nevoia de supraviețuire. Dintotdeauna oamenii au desfășurat activități care să le asigure resursele necesare existenței. Din perspectiva lui Giddens (2010), munca reprezintă îndeplinirea acelor sarcini care presupun efort fizic și mintal și care au ca finalitate producerea de servicii și bunuri necesare nevoilor umane. O definiție mai complexă, și mai utilă pentru analiza noastră, îi aparține lui Friedman. Pentru acesta munca presupune „ansamblul acțiunilor pe care omul, într-un scop practic, cu ajutorul creierului său, al mâinilor sale, cu unelte sau cu mașini, le exercită asupra materiei, acțiuni care, la rândul lor, reacționează asupra omului, modificându-l" (Friedman 1971: 459).

Societățile au evoluat, mijloacele de producție sunt tot mai performante, nevoile, la rândul lor sunt tot mai numeroase, munca se desfășoară altfel. Pornind de la definiția lui Friedman, prezentată mai sus, putem spune că și omul este „altfel". Munca pe care o desfășoară îl transformă și îi transformă nevoile și așteptările. Totodată, modifică relațiile cu cei din jur și redefinește conceptul de familie. Obținerea resursele necesare existenței nu mai este obiectivul central al tuturor indivizilor și atingerea acestui obiectiv nu asigură obligatoriu și un nivel ridicat al satisfacției față de viață.

În societățile dezvoltate munca nu mai este înțeleasă doar ca un răspuns la nevoile economice. Se dezvoltă o funcție non-economică a acesteia. Oamenii lucrează, își doresc un loc de muncă pentru a se afilia la un grup care contribuie la mersul bun al economiei și, implicit, al societății. Sunt motivați de un simț al datoriei, de nevoia de a câștiga apreciere din partea celorlalți, de a se simți împliniți, de a scăpa de plictiseală (Vander Zanden, 1990). Este în mod special cazul femeilor care percep munca plătită ca pe un mijloc de a se deconecta de la ritmul activităților casnice, afirmă același autor. Și în cazul bărbaților lucrurile stau aproximativ la fel. Un studiu realizat de Morce și Weiss (1955), cu mai bine de 50 de ani în urmă, a ajuns la concluzia că munca le asigură bărbaților din clasa de mijloc un scop și un sentiment de împlinire. Cercetările mai recente confirmă și acestea faptul că satisfacția față de

viață variază în funcție de statusul economic. Astfel, nivelul satisfacției față de viață a persoanelor care au un loc de muncă (scor 7,3, înregistrat la nivelul statelor din Europa, pe o scală de la 1 la 10) este foarte apropiat de cel înregistrat în cazul studenților, respectiv 7,5. Un nivel mult mai scăzut se înregistrează în cazul persoanelor fără un loc de muncă (5,9) sau al celor care nu au capacitățile necesare pentru a lucra (5,7). Statusul marital influențează și acesta satisfacția față de viață, cel mai înalt nivel înregistrându-se în cazul cuplurilor, respectiv cuplurilor cu copii (Eurofound 2012: 19). Mai mult, echilibrul muncă-familie poate fi asigurat și nu reprezintă o sursă de conflict permanent. Nivelul de satisfacție față de echilibrul muncă-familie este unul ridicat atunci când membrii familiei nu sunt supuși la presiuni foarte mari fie în familie, fie la locul de muncă (Eurofound, 2010; Eurofound, 2014).

În ceea ce privește familia, studii recente arată că emanciparea femeii, intrarea pe piața muncii, nu a erodat, nu a eliminat beneficiile, avantajul de a fi căsătorit și persoanele căsătorite continuă să fie mai mulțumite de viață, comparativ cu persoanele necăsătorite (Mikucka, 2016).

Schimbările cele mai evidente apar în cazul persoanelor care au locuri de muncă în zona serviciilor. Aici nu mai există o delimitare clară între timpul de muncă și timpul alocat familiei. Cele două tipuri de experiență socială se întrepătrund (Russell Hochschild, 1997) și uneori intră în conflict (Netemeyer, Boles și McMurrian, 1996). Pe de altă parte, nu mai vorbim de un model de familie, ci de familia postmodernă care presupune stiluri de viață de familie variate și structuri familiale diferite, adaptate la nevoile fiecărui individ (Elkind, 1998). Rolurile sunt variabile și trebuie să fie negociate și renegociate permanent. Studiile arată că atunci când vorbim de conflictul muncă-familie, în cazul bărbaților, profesia afectează viața de familie, iar în cazul femeilor viața de familie afectează profesia (Izraeli 1993). Cu siguranță aceste influențe există, dar nu creează întotdeauna probleme insurmontabile ci doar situații noi pentru care se pot găsi strategii de adaptare.

Indiferent de cât de majore sunt schimbările, munca și familia, în variatele lor forme, rămân două constante ale existenței individului și contribuie semnificativ la nivelul acestuia de satisfacție față de viață și de fericire. Premisele de la care am pornit în studiul nostru se referă la faptul că munca și familia (practicarea unei activități economice și existența familiei) sunt două variabile care influențează pozitiv satisfacția față de viață.

Metodologia cercetării

Scopul studiului este de a analiza relația dintre muncă și familie și modul cum se raportează tinerii la aceasta. Astfel ne-am propus să culegem informații pornind de la următoarele întrebări de cercetare: Care este atitudinea față de familie și muncă? Sursele de satisfacție ale tinerilor vin din zona familială sau profesională? Cum influențează viața de familie performanța profesională și performanța profesională viața de familie?

Metoda de cercetare folosită este interviul, iar instrumentul, ghidul de interviu semistructurat. Interviurile au fost aplicate pe un eșantion de intenționalitate, format din 25 de tineri căsătoriți și necăsătoriți, cu vârsta cuprinsă între 25 și 40 de ani, cu studii superioare, cu ocupații în zona serviciilor sau cu funcții de conducere. Aceste variabile au fost și criteriile de selecție a subiecților. Datele au fost culese în perioada ianuarie-februarie 2016, în municipiul Sibiu. Am optat pentru un studiu calitativ pentru a crea o imagine mai completă asupra problemei și a lăsa subiecților libertatea să explice și să dezvolte propria perspectivă, să ofere o imagine mai amplă. În studiile cantitative există riscul focalizării pe o singură dimensiune a problemei, iar răspunsurile subiecților pot fi influențate de evenimente recente din viața familială sau profesională.

Rezultatele cercetării

Cu ajutorul analizei de conținut au fost extrase din interviuri acele informații care ne ajută în descrierea variabilelor incluse în întrebările de cercetare. Rezultatele au fost structurate pornind de la întrebările de cercetare.

Atitudinea față de familie. Informațiile oferite de subiecți în cadrul interviurilor au permis identificarea a două perspective în ceea ce privește raportarea acestora la familie: una structuralistă și o alta funcționalistă. În primul caz subiecții asociază familia cu structura, componența acesteia: soț, soție, copii. Subiecții care au vârsta spre 40 de ani includ și bunicii și alte rude (familia extinsă). Niciun subiect nu subliniază explicit ideea de căsătorie. : *„uniune între un bărbat și o femeie uniți prin iubire…" (CP, căsătorit, 27, F); „două persoane care trăiesc împreună… inevitabil existența unui copil"* (LF, necăsătorit, 26 F).

A doua perspectivă, cea funcționalistă, identificată în răspunsurile subiecților, subliniază funcțiile familiei. Familia este văzută ca sursă de echilibru și de împlinire. Asigură individului securitate emoțională prin crearea unui context favorabil emoțiilor pozitive: liniște, fericire, împlinire, siguranță, protecție, bucurie: „*Un grup de oameni care se ajută, se educă și se cresc unul pe celălalt"* (ST, căsătorit, 27 ani, M);„*Este locul în care te simți împlinit și în care te simți...fericit că poți să împarți bucurii și să-ți rezolvi problemele pe care le întâlnești inevitabil în fiecare zi"* (HR, căsătorit, 38, F).Se observă accentul pus, în mod deosebit, pe una dintre funcțiile familiei și anume securitatea emoțională. Securitatea economică sau funcția economică a familiei, cândva o funcție esențială, (Murdock, 1949; Parsons și Bales, 1955) nu este subliniată de niciun subiect. Explicația se poate regăsi în accesul tuturor membrilor familiei (mai precis al ambilor parteneri) la resurse care le pot asigura un stil de viață decent și în afara familiei.

Atitudinea față de muncă/profesie. În răspunsurile lor, subiecții pun un accent crescut pe securitatea financiară pe care o asigură locul de muncă: „*Un venit din care pot să-mi trăiesc o viață decentă … Nu, profesia doar îmi asigură un venit financiar" (*IF, necăsătorit, 26 ani, F). În plan secund, munca reprezintă o sursă de împlinire și dezvoltare personală: „*A doua jumătate a vieții tale, prima jumătate fiind familia, a doua jumătate cariera"* (SA, căsătorit, 34 ani, F). În general munca este percepută ca un element care ușurează viața subiecților, mai ales dacă fac ceea ce le place: *„Mi-o face mai bună. Da. Mi-o face mai bună într-adevăr și... mă dezvoltă. Chiar îmi place ceea ce fac"* (HR, căsătorit, 38 ani, F);„*Munca mă ține în permanență în luptă pentru găsirea metodelor de a ne ușura și simplifica viața de zi cu zi"* (MV, căsătorit, 40 ani ,F)*;* „*Cred că îmi face viața mai interesantă"* (SO, căsătorit, 27 ani, F).

Atunci când a fost pusă în discuție sursa tensiunilor, conflictelor cu care se confruntă în general, subiecții spun, în cele mai multe cazuri, că locul de muncă reprezintă o sursă de tensiune și nu familia. Nu sunt însă conflicte serioase: „*De multe ori situațiile tensionate apar din cauza serviciului pentru că trebuie să stau peste program. Soția mea mă înțelege de foarte multe ori, însă când trebuie să renunțăm la foarte multe planuri devine mai complicat"* (ZZ, căsătorit, 27 ani, M). Majoritatea subiecților nu reclamă existența unor tensiuni sau conflicte semnificative. Le percep ca fiind situații obișnuite, firești care pot fi soluționate. Atitudinea pozitivă față de conflict, față de tensiuni reprezintă un prim pas pentru o gestionare eficientă a acestora.

În toate cazurile "acasă" este locul unde subiecții declară că se simt mai liniștiți. Chiar dacă au un loc de muncă unde se simt bine, familia și "acasă" le asigură o stare de liniște: „*Ambele locuri îmi oferă o stare de liniște. Dar cel mai mult pot spune că o găsesc acasă, lângă familie"* (DI, căsătorit, 38 ani, F);„*Acasă sunt cea mai liniștită pentru că îi am pe cei dragi"* (AG, căsătorit, 40, F);„*...da, te simți acasă, aici vii și te relaxezi, lași toate problemele care au decurs în timpul zilei și vii și-ți vezi de problemele personale"* (KT, căsătorit, 39 ani, M).Pornind de la aceste afirmații,există riscul să asociem locul de muncă cu conceptul de alienare al lui Marx. Nu este însă cazul participanților la studiul nostru. Aceștia nu asociază, nici indirect, locul de muncă cu o experiență negativă, lipsită de sens. Dimpotrivă, este percepută ca o activitate necesară și importantă atât economic cât și personal. O parte dintre

subiecți văd familia ca fiind locul unde își refac energiile, o zonă de confort, dar care probabil și-ar pierde această calitate în lipsa provocărilor de la locul de muncă.

Munca și familia ca surse de satisfacție. Subiecții participanți la studiu afirmă că atât familia cât și munca le aduc satisfacții, îi fac să se simtă împliniți. Cele două experiențe sunt puse în majoritatea cazurilor împreună, ca două dimensiuni complementare și nicidecum în contradicție: *„pot să zic că sunt împlinită deoarece am o profesie pe care mi-am dorit-o și pe care o exersez în prezent cât și o familie pe care mi-am dorit-o și care este o familie frumoasă cu care mă mândresc”* (CD, căsătorit, 27 ani, F). Importanța acordată familiei, respectiv muncii, poate varia în funcție de vârstă, dar, în ansamblu, ambele sunt percepute ca fiind semnificative: *„Toate sunt importante în viață la momentul potrivit. Sunt momente în care familia, crearea unei familii e importantă, sunt momente în care crearea unei profesii este importantă* (NC, căsătorit, 24 ani, F). Lipsa uneia dintre acestea poate reprezenta o sursă de insatisfacție:*„...dar pot să zic parțial (împlinit n.n.) pentru că încă nu am familie. Probabil după ce o să am familie o să fiu în totalitate (împlinit n.n.)” (*HD, necăsătorit, 24 de ani, M); *„Da, din punct de vedere personal, m-ar împlini să fiu căsătorit, să am o familie și unul sau doi copii”* (MB, necăsătorit, 30 ani, M).

Atunci când li s-a cerut subiecților să ierarhizeze cele două surse de satisfacție, pe locul întâi apare mai frecvent amintită familia*„Cred că orice persoană, nu numai o femeie, și un bărbat, se simte mult mai împlinit atunci când are și copii”* (CD, căsătorit, 38 ani, M). *„Familia este mult mai importantă...și cariera normal că e importantă”* (CN, căsătorit, 36, F).

Sentimentul de împlinire, satisfacția față de viață are două componente clare în viziunea subiecților: cea familială și cea profesională. Cea profesională se leagă în cele mai multe cazuri de desfășurarea unei activități plăcute, o muncă făcută cu plăcere: *„O persoană împlinită pentru mine înseamnă a avea o viață de familie reușită, copii, iar profesional să lucrezi în domeniul îndrăgit”* (DI, căsătorit, 38 ani, F); *„Da pot spune că sunt împlinită din acest punct de vedere, iar existența copiilor mei nu mă afectează cu nimic, din contră ei îmi dau energie și putere pentru muncă”* (AG, căsătorit, 40 ani, F). Afirmațiile subiecților se încadrează în viziunea prezentată de studiile din domeniu, conform cărora munca și familia cresc sentimentul de satisfacție față de viață (Eurostat, 2012; Mikucka, 2016). Nu se observă diferențe semnificative în funcție de sex. Atât persoanele de sex feminin cât și persoanele de sex masculin pun accent atât pe muncă cât și pe familie.

Participanții la studiu identifică o serie de beneficii importante, complementare, atunci când fac referire la familie respectiv la muncă. Subliniind beneficiile familiei, aceasta este văzută ca un factor de echilibru și stabilitate, sursă de satisfacție și împlinire, de bună-dispoziție, de liniște sufletească, sprijin, și atunci când este vorba de viața profesională, o „bucurie în viață”: *„familia ideală este locul unde te simți iubit și apreciat”* (MB, căsătorit, 36 ani, F).

În ceea ce privește beneficiile muncii, din perspectiva subiecților intervievați, aceasta asigură securitate financiară și posibilitatea de a face ceva ce îți place: *„...e bine totuși ca independența asta (financiară n.n.) să nu însemne și o însingurare... o îndepărtare de grup... de a avea un... de a-ți forma o pereche, de a avea un partener...cariera nu e totul în viața asta”* (LF, necăsătorit, 26 ani, F).

Atitudinea față de conflictul muncă-familie. La întrebarea dacă există un conflict între muncă și familie subiecții nu au răspuns pozitiv. Au subliniat faptul că nu este întotdeauna simplu să fie făcute amândouă, dar există soluții: *„Este într-adevăr greu să te împarți între familie și carieră, dar cu răbdare cred că se pot împăca foarte bine familia și cariera” (*CN, căsătorit, 36 ani, F); *„Nu, categoric nu, dimpotrivă familia și copiii te motivează și îți dau putere de a urca cât mai sus pe scara profesională”* (OM, căsătorit, 34 ani, F); *„Totuși eu*

personal sunt pentru familie, pentru căsătorie și cred că de acolo vine puterea și sprijinul de care avem atâta nevoie" (ZS, căsătorit, 28 ani, F).

În discuțiile pe marginea conflictului muncă-familie subiecții au subliniat și câteva strategii de gestionarea a acestuia sau elemente care facilitează echilibrul. Printre condițiile care pot contribui la un echilibru în relația muncă-familie este existența unui program flexibil. Este un aspect identificat și în alte studii ca fiind foarte important pentru o gestionare cât mai eficientă a relației muncă familie (Jang, Zippay și Park, 2012). Posibilitatea de a-ți organiza singur programul poate asigura succesul și la locul de muncă și în familie. De aici derivă o strategie utilizată de subiecți, care are la bază un bun management al timpului la care se adaugă o comunicare eficientă cu partenerul. Atunci când aceste ultime abilități lipsesc, organizațiile pot interveni în dezvoltarea lor ajutându-și astfel angajații să devină mai performanți nu numai la locul de muncă ci și acasă (Kelly, Moen și Tranby, 2011).

Limitele studiului

Fiind un studiu realizat pe un eșantion nereprezentativ există riscul ca în eșantion să fi fost incluși numai subiecți cu experiențe de muncă și de familie pozitive. Cu toate acestea, sunt cazuri care pot fi folosite ca exemple de „bună-practică" și care demonstrează că și în societățile dezvoltate munca și familia sunt compatibile iar relația dintre ele poate fi gestionată cu succes.

Concluzii

Familia și munca nu sunt percepute ca două realități contradictorii ci, dimpotrivă, ca două dimensiuni complementare ale existenței, a căror importanță se poate schimba în funcție de vârstă. Familia este percepută ca un catalizator pentru profesie iar profesia un fundament pentru familie. Principala sursă de satisfacție a subiecților este familia, fără să excludă munca, iar acasă este locul unde cei mai mulți subiecți declară că se simt liniștiți.

Nu sunt excluse dificultățile și provocările legate de relația muncă-familie, dar o atitudine pozitivă față de acestea facilitează menținerea echilibrului. Se poate sublinia faptul că nu numai la locul de muncă ci și la nivelul vieții de familie devin foarte importante o serie de competențe transversale cum ar fi: managementul timpului, gestionarea conflictelor, comunicarea eficientă, abilități de negociere. Sunt competențe care sunt puțin dezvoltate în mediul familial, unde interacțiunea dintre membrii familiei începe să fie tot mai redusă, dar și în mediul școlar. Pe lângă aceste competențe un program flexibil și alegerea profesiei potrivite, adică un loc de muncă în care individul face ceea ce îi place, pot contribui la rezolvarea conflictului familie-muncă, la menținerea unui echilibru și la creșterea satisfacției față de viață.

BIBLIOGRAPHY

Elkind, David. 1997. *Ties that Stress. New Family Imbalance*. London: Harvard University Press.

Eurofound. 2010. Second European Quality of Life Survey. Family life and Work. disponibil la: https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2010/quality-of-life-social-policies/second-european-quality-of-life-survey-family-life-and-work.

Eurofound. 2012. Third European Quality of Life Survey - Quality of life in Europe: Impacts of the crisis disponibil la: https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1264en_0.pdf

Eurofound. 2014. Third European Quality of Life Survey – Quality of life in Europe: Families in the economic crisis disponibil la: https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1389en.pdf

Friedman, Georges. 1971. Ce este munca? În *Sociologia franceză contemporană* coord. Ion Aluaş şi Ion Drăgan: 459-464. Bucureşti: Editura Politică.
Giddens, Anthony. 2010. *Sociologie*. Bucureşti: All.
Izraeli, Dafna. N. 1993. Work-family conflict among women and men managers in dual career couples in Israel. *Journal of Social Behaviour and Personality*. Vol. 8 (3): 371-388.
Jang, Soo Jung, Allison Zippay, Rhokeun Park. 2012. Family Roles as Moderators of the Relationship Between Schedule Flexibility and Stress. *Journal of Marriage and family.*Vol. 74 (4): 897-912.
Kelly, Erin L., Phyllis Moen și Eric Tranby. 2011. Changing Workplaces to Reduce Work-Family Conflict: Schedule Control in a White-Collar Organization. *American Sociological Review*. Vol. 76 (2): 265-290.
Mikucka, Malgorzata. 2016. The Life Satisfaction Advantage of Being Married and Gender Specialization. *Journal of Marriage and Family*. 78 (3): 759-779.
Morce, Nancy C., Robert S. Weiss. 1955.The function and meaning of work and the job. *American Sociological Review*. Vol. 20 (2): 191-198.
Murdock, George P. 1949. Social Structure. New York: The Macmillan Company.
Netemeyer, Richard G., James S. Boles, and Robert McMurrian. 1996. Development and Validation of Work–family Conflict and Family–work Conflict Scales. *Journal of Applied Psychology* 81 (4):400-410.
Parsons, Talcott și Robert Bales. 1956. *Family socialization and interaction process*. London: Routledge.
Russel Hochschild, Arlie. 1997. *The Time Bind. When work becomes home and home becomes work*. New York: Macmillan.
Vander Zanden, James. 1990. *The Social Experience*. New York: McGraw-Hill.

THE DOCTORS – PROMOTERS OF CULTURE

Mirela Radu
Lecturer, PhD, „Titu Maiorescu" University of Bucharest

Abstract:Bringing innovative ideas in different fields, physicians have greatly influenced the history of mankind. For example, William Osler introduced for the first time the idea of clinical clerkship, a hands-on practice of medical students on the ward patients. In the paper Books and Men, Osler emphasised the need for practical knowledge to be implemented in medical school. But his interest spread beyong medicine and streched towards literature by gathering books on the history of medicine. These books formed, after his death, the library named after him. He wrote himself an extensive work that joined both medical knowledge and the art of writing: The Principles and Practice of Medicine. The other physician to whom the article hereinafter devotes lines is Axel Munthe. Not only that he practised medicine but he became a famous novelist after he published The Story of San Michele, an excellent autobiographic book.

Keywords:paradigm, idealism, psychology, empirical, intellectual

Iubitor de cărţi rare, autor de proză şi istoric, medicul de origine canadiană **Sir William Osler** (1849-1919) a fost şi fondatorul Societăţii de Istorie a Medicinii ceea ce dovedeşte, o data în plus, interesul pe care acesta l-a purtat nu doar cunoaşterii medicale ci şi ştiinţelor umaniste conexe. Stră-stră bunicul său fusese atât medic cât şi scriitor, probabil de la acesta moştenind dragostea pentru ambele. Cel care avea să-i schimbe cursul vieţii şi al carierei, teologul şi medicul James Bovell, cu care de altfel a şi locuit o vreme, dar care i-a şi deschis apetitul pentru studiul atât ştiinţific cât şi al literaturii. În 1885, Osler este unul dintre cei care au pus bazele Asociaţiei Americane a Medicilor iar pentru contribuţia sa în domeniul medical avea să primească cu opt ani înainte de a trece în nefiinţă titlul de baronet. Una dintre idei sale inovatoare care rămân aplicabile şi în ziua de astăzi este cea de rezidenţiat, care oferă studenţilor posibilitatea nu doar de a se specializa într-o anumită ramură a medicinii dar şi de a avea contact direct cu pacient în scopul însuşii practice a cunoştinţelor teoretice obţinute.

Chiar dacă Osler nu a venit cu invenţii acre să uimească lumea medicală, el a avut capacitatea de a schimba paradigma în care meseria sa era privită. "Much more than a physician, Osler was a literate, inspiring, humanistic science. His essays and addresses about the medical life past, present, and future were widely read and appreciated for their blending of scientific and literary knowledge with high idealism and sensible advice about getting on with the daily grind."[1]

Axel Munthe (1857-1949), dincolo de faptul că era un om de cultură (cunoştea cinci limbi străine), a fost şi practicant al medicinii şi psihiatriei. Spirit generos, medicul de origine suedeză a practicat medicina în Franţa şi Italia, unde nu s-a dat în lături de la interveni medical în vremuri de restrişte: război şi epidemia de holeră. Milostiv nu doar cu oamenii sărmani, Munthe iubea animalele ale căror drepturi le-a apărat cu tărie dar cărora le-a contruit şi adăposturi. El însuşi avea ca animale de companie specii dintre cele mai diferite printre care o maimuţă şi o bufniţă. După ce *Cartea de la San Michele* a văzut lumina tiparului, Mussolini, citind pasajul în care medicul suedez se arăta indignat de obiceiul celor din insula Capri de a

[1] Michael Bliss, Prefaţă la *William Osler A Life in Medicine*, Oxford University Press, USA, 1999, p. X

ucide păsările migratoare, a interzis prin lege ca acestea să mai fie vânate. Acest fapt, modul în care rândurile de memorialistică au putut influenţa chiar decizia unui om de stat cu atâta influenţă, l-a determinat pe dramaturgul român Mihail Sebastian să considere cartea revelatoare asupra felului în care cuvântul scris-chiar şi al unui medic şi literat diletant-poate schimba ceva în lume, că o opera poate lega doi oameni care sunt radicali opuşi: "Toată istoria asta pentru că un om, un poet, le-a iubit [păsările] şi pentru că un alt om, care era dictator, a înţeles."[2]

Profesionalismul şi dedicarea sa au fost răsplătite prin numirea în funcţia de medic al familiei regale din Suedia. În San Michele, unde şi-a petrecut mult din viaţă, Munthe a construit Mount Barbarossa, un adăpost pentru păsări. În timpul primei conflagraţii mondiale, suedezul şi-a adus contribuţia medicală lucrând în Crucea Roşie britanică. Cu totul inedită este aplecarea sa pentru hipnoză pe care o recomanda ca substitute eficient al medicamentaţiei convenţionale. La 30 de ani, Munthe semna articole în ziarul *Stockholms Dagblad*, în care relata evenimentele trăite în petrecute în Napoli în timpul epidemiei de holeră care izbucnise în 1884. Cauza acestei contaminări era igiena precară şi canalizarea proastă a oraşului. În respectiva epidemie şi-au pierdut viaţa peste 14.000 de oameni. Guvernul italian, deposit de situaţie dar şi cu un sistem politic bazat pe corupţie a aplicat măsura arderii sulfului în suburbia pentru a curăţa aerul dar ceea ce a înfuriat nevoiaşii a fost modul în care familiile celor decedaţi erau internate forţat şi lăsate să moară la rândul lor. Momentele de teroare sunt redate de Munthe şi în memorialistica sa: "oamenii începură a cădea în stradă ca loviţi de trăsnet şi erau ridicaţi de poliţie care-i ducea la spitalul holericilor, unde mureau în cîteva ore."[3] Medicul îşi povesteşte şi aventura laponă unde ajunge să cunoască îndeaproape nu doar sufletul localnicilor ci şi leacurile pe aceştia şi le administrau empiric pentru a se tămădui de boli.

Prima dată publicată în 1898, *Vagaries* (în limba română tradusă *O carte de demult despre oameni şi animale*) avea să primească adăugiri din partea autorului până în 1930, ultima data când a fost reeditată. Experienţele trăite în timpul primului război mondial aveau să-l inspire în scrierea unui roman, *Red Cross, Iron Cross* (1916). Dar cea mai cunoscută opera a sa este una de călătorii, autobiografică, *Cartea de la San Michele*, scrisă la îndemnul lui Henry James ca leac pentru insomnia şi care este presărată cu ornamentaţii tipografice dar care reuneşte şi pagini dedicate unor personalităţi pe care autorul le-a cunoscut îndeaproape: Louis Pasteur, Guy de Maupassant şi chirurgul francez Paul Jules Tillaux căruia îi admira dedicaţia: "era ca un tată pentru toţi bolnavii şi cu cît păreau mai săraci, cu atît părea a se interesa şi mai mult să fie bine trataţi."[4] În legătură cu cel căruia i-a purtat o stimă deosebită, Charcot, Munthe nu se sfieşte să îşi declare admiraţia pentru capacităţile de diagnostician: "era pur şi simplu extraordinar cu cîtă precizie pătrundea pînă la rădăcina răului, adesea aruncînclu-şi doar o singură dată, aparent şi superficial, privirea-i rece, vulturească, asupra bolnavului, în ultimii ani ai vieţii poate că se bazase prea mult pe ochiul lui, examinarea bolnavilor era deseori din cale afară de rapidă şi superficială."[5] De scriitorul Mauapassant l-au legat lungile discuţii, ambii fiind pasionaţi de psihologie "la nesfîrşit despre hipnotism şi tot soiul de tulburări mintale."[6]

Adept al hipnotismului ale cărei teorie o deprinsese de la Charcot, Munthe o aplica cât de des putea: "n-am fost niciodată propriu-zis un hipnotizator, ci medic de boli nervoase silit

[2] Mihail Sebastian, *Păsările zboară spre Capri*, în *Cuvântul*, an VIII,, nr. 2758, 24 dec. 1932
[3] Axel Munthe, *Cartea de la San Michele*, Editura pentru Literatură Universală, Bucureşti, 1969, p. 134
[4] Idem, p. 232
[5] Idem, p. 230
[6] Idem, p. 239

să întrebuinţez mijlocul acesta cînd celelalte remedii se dovedeau nefolositoare, am obţinut adesea rezultate minunate cu aceasta metodă de a vindeca, încă neînţeleasă."[7]

Cu toate acestea, medicul a respins etichetarea cărţii drept memorialistică de practician al medicinii: "Să-i spui acestei cărţi *Memoriile unui medic*, cum au făcut unii cronicari, mi se pare şi mai puţin potrivit. Simplitatea-i plină de exuberanţă, francheţa-i fără de jenă, chiar tonul lucid nu se potrivesc de loc cu unsubtitlu atît de pompos. Se înţelege că un om al medicinei are dreptul, ca orice altă fiinţă omenească, să rîdă de el însuşi din cînd în când ca să-şi remonteze moralul, ba poate chiar să rîdă şi de colegi dacă-i dă mîna să rişte, dar n-are nici un drept să rîdă de bolnavii lui. Să verse lacrimi împreună cu dînşii este încă şi mai rău; un doctor ce se vaită aşa e un prost doctor. De altfel, un vechi medic trebuie să cugete de două ori înaintede a se aşeza în jilţ pentru a-şi scrie memoriile. Mai bine-i să păstreze pentru el ceea ce a văzut despre Viaţă şi Moarte. Mai bine să nu-şi scrie de loc memoriile, să-i lase pe morţi în pace şi pe vii cu iluziile lor."[8] Nu lipsit de autoironie, Munthe îşi recunoştea lipsa de talent literar: "Dat fiind că o viaţă întreagămi-am concentrat toate eforturile literare ca să scriu reţete, este puţin probabil să încerc aşa de tîrziu a scrie nuvele senzaţionale. Bine-ar fi fosts ă mă fi gîndit la asta mai devreme; n-aş fi ajuns acolo unde sînt astăzi!"[9]

Fire iscoditoare, de intelectual, Munthe nu avea să uite anii studenţiei medicale pline de agitaţie şi trudă raţională dar toată această osteneală avea să îi folosească în viitorul său de practicant al medicinii: "Dimineţi în sălile de la Salpetriere, Hotel Dieu şi La Pitie, umblînd de la un pat la altul pentru a citi capitol după capitol din cartea suferinţei omeneşti, scrisă cu lacrimi şi sânge. După-amiezi în sălile de disecţie şi în amfiteatrele Şcolii de Medicină ori în laboratoarele Institutului Pasteur, observînd la microscop cu ochi plini de uimire tainele lumii nevăzute, fiinţele infinit de mici care sînt arbitrii vieţii şi morţii omului. Nopţi de veghe în Hotel de l'Avenir, preţioase nopţi de trudă pentru a putea stăpîni cruda realitate, simptomele clasice ale dezechilibrului şi ale bolilor căutate şi cercetate cu de-amănuntul de observatori ai tuturor ţărilor, muncă atît de necesară şi atît de neîndestulătoare pentru formarea unui medic. Muncă, muncă, muncă!"[10] Munthe i-a purtat o mare admiraţie neurologului Charcot care, la rându-I îl aprecia. Din frică de a nu dezamăgi, Munthe depunea eforturi enorme pentru a nu decepţiona pe cel pe care îl venera profesional. Încordarea de voinţă care i-a acompaniat anii de formare în chirurgie avea să ii descrie cu nostalgie: "plămînii îmi erau plini de aerul viciat al sălilor de spital şi ale amfiteatrelor (…) învăţasem a cunoaşte structura acelei miraculoase maşinării care-i trupul omenesc, armonioasa funcţionare a rotiţelor şi angrenajelor lui în stare de sănătate, stricăciunile din timpul boalei; în sfîrşit, prăbuşirea lui în moarte. Mă familiarizasem cu cele mai multe dintre maladiile care ţintuiesc suferinzii pe paturile spitalelor."[11]

Dar regretul pe care îl simţea cu adevărat era că, de multe ori, pierdea în lupta cu Thanatos: "învăţasem să mînuiesc armele ascuţite ale chirurgiei spre a lupta cu arme mai egale împotriva neînduratei Duşmance care, cu coasa în mîni, colinda prin toate sălile spitalului, veşnic gata să lovească, veşnic prezentă la orice oră din zi şi din noapte. (…) Am început a-mi da seama că avea partea Ei de muncă tot aşa cum o aveam eu pe a mea, misiunea Ei deîndeplinit ca şi mine, că la urma urmei eram camarazi; ca atunci cînd bătălia pentru viaţa unui om lua sfîrşit şi Ea cîştiga, era mult mai bine să ne privim fără de teamă drept în ochi şi să fim prieteni. (…) Ea era singura care citise ultimul capitol ce lipsea din tratatele mele de

[7] Idem, p. 254
[8] Idem, pp. 10-11
[9] Idem , p.12
[10] Idem, pp. 33-34
[11] Idem, p. 35

medicină, în care totul se explică, unde se găsesc soluţiile tuturor enigmelor şi sînt date răspunsuri tuturor întrebărilor!"[12]

Neputând, totuşi, îndura suferinţa umană din ultimele clipe, medicul Munthe încerca să mai aline ultimele chinuri ale pacienţilor oferindu-le eliberatoarea morfină: "Nu era oare misiunea mea de a-i ajuta să moară pe cei pe care nu-i mai puteam ajuta să trăiască?" cu toate că maicile Saint Vincent de Paul nu erau de acord cu aceasta: "Călugăriţa cea bătrînă îmi spusese că săvîrşeam un păcat teribil, că Atotputernicul în nestrămutata-i înţelepciune hotărîse să fie astfel şi cu cît te făcea să suferi mai mult în ceasul morţii, cu atît avea să fie mai iertător în Ziua Judecăţii-de-Apoi."[13]

Cu toate că, iniţial, chirurgul a refuzat eronata caracterizarea a cărţii sale drept memorialistică de medic, de multe ori face trimitere la experienţa practicii medicale pe care a trăit-o, ajungând astfel să scrie un roman în pură descendenţă proustiană, diegeza acestuia fiind narată în mod natural şi subiectiv cu aparenţa de însemnări mărturisind sentimente profunde pe care autorul le-a avut. Este şi normal, atâta timp cât a profesat această nobilă profesie să facă dese trimiteri la evenimente care l-au marcat în acest plan. Un exemplu este acela în care, după deschiderea cabinetului din Paris, ajunge să fie sacadat de pacintele, în special femei aparţinând clasei înstărite, cărora trebuie să le ofere explicaţii nerealiste pentru boli închipuite: "Curînd se văzu limpede că apendicita era pe ducă şi că trebuia scornită o nouă boală care să satisfacă cererea generală. Facultatea se arătă la înălţime şi o nouă maladie a fost lansată pe piaţă, un cuvînt nou a fost scos, o adevărată comoară: Colita."[14] Urât compromis, dar medicul trebuia să îşi păstreze pacienţii ipohondrici din motive financiare.

Deşi se pregătise pentru a practica chirurgia, nu a făcut-o fiind de fapt medic internist: "Mi-au trebuit doi ani ca să-mi dau seama că n-aveam stofă de chirurg (…). Deşi treceam drept un neurolog, făceam tot ce se poate cere de la un medic, chiar şi obstetrică. (…) "[15] Cu toate că era conştient de reuşitele profesionale care se cuantificau în numărul mare de pacienţi care îi solicitau ajutorul, Munthe îşi dădea seama de mediocritatea serviciilor pe care le presta clientelor înstărite şi de faptul că totul se reducea la imagine ape care o proiecta acestora: "Nu eram un medic bun; îmi făcusem studiile prea în pripă, practica de spital fusese prea scurtă, dar nu exista nici o îndoială că eram un medic de mare succes. Care-fi secretul reuşitei? Să inspiri încredere."[16] Cu câtă sinceritate lasă rândurile medicului să se întrevadă nu doar propriile cusururi dar şi patimile societăţii filistine franceze. Regretul pe care îl resimte Munthe, peste ani, privind retrospectiv, este acela de a nu fi practicat medicina în folosul sărmanilor. I-a fost frică de a nu înceta să existe etic înainte de dispariţia fizică "În cazurile de longevitate, moartea morală precede cu mult moartea fizică."[17]

O carte de demult despre oameni şi animale este tot o carte de memorialistică care brodează pe aceeaşi linie impusă de precedent lucrare. Munthe îşi reiterează marea sa pasiune pentru animale dar şi frânturi din întâmplările care l-au legat de prietenii, confraţii sau pacienţii săi: " Din vieaţa-i tumultuoasă şi bogată in peripeţii, doctorul Axel Munthe desprinde la întâmplare, fără prealabilă selectare, dar expressive şi luminoase crâmpeie donându-le lumii, drept reconfortante mărturii ale unui chinuit suflet, îndrăgostit de natură şi animale, vindicător al celor mari, avuţi, dar prieten al celor umili, săraci. Este experienţa unei vieţi care se scutură şi lasă să cadă, ca hrană oamenilor, tot ce ea a avut mai bun, mai uman. Este o vieaţă ce s'a cheltuit împrăştiată fără precupeţire şi rezerve pentru oameni, pentru

[12]Idem , pp. 36-37
[13] Idem, p. 37
[14] Idem , p. 47
[15] Idem , p. 55
[16] Ibidem
[17] Romulus Dianu, *Medicii în artă (2)*, în Academia Bârlădenă, An XXII, nr. 2(59), iunie 2015, p. 47

binele şi salvarea lor. Dar s'a dăruit cu egală prietenie animalelor, iubindu-le deopotrivă, ba poate mai mult decât pe oameni. "[18]

Lucrarea a fost elaborată în perioada de sustenabilitate a proiectului cu titlul ***"Studii doctorale și postdoctorale Orizont 2020: promovarea interesului național prin excelență, competitivitate și responsabilitate în cercetarea științifică fundamentală și aplicată românească",*** număr de identificare contract POSDRU/159/1.5/S/140106. Proiectul a fost cofinanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013. **Investeşte în Oameni!**

BIBLIOGRAPHY

Bliss, Michael Prefaţă la *William Osler A Life in Medicine*, Oxford University Press, USA, 1999
Dianu, Romulus *Medicii în artă (2)*, în Academia Bârlădenă, An XXII, nr. 2(59), iunie 2015
I.C.N., *Recenzie* la *O carte de demult*, în *Blaju*l, Anul II, nr. 5-7 iunie-iulie 1935
Munthe, Axel *Cartea de la San Michele*, Editura pentru Literatură Universală, Bucureşti, 1969
Sebastian, Mihail *Păsările zboară spre Capri*, în *Cuvântul*, an VIII,, nr. 2758, 24 dec. 1932

[18] I.C.N., *Recenzie* la *O carte de demult*, în *Blaju*l, Anul II, nr. 5-7 iunie-iulie 1935, p. 357

MANAGEMENT AND MARKET SHARE OF LANDSCAPING BUSINESSES IN ROMANIA

Lucica Armanca
Assist. Prof., PhD, USAMV Cluj-Napoca

Abstract:Management of landscaping businesses in Romania is based on the growth effect of their economic activity, provided they comply with they comply with the environmental and town-planning requirements.The goal of landscape-related services is to rise and keep a competitive level in the interested market segment and the global market share or the market share served by market leaders. The complex activity of evaluating the competitive position of a company implies the use work methods and instruments for the entire available set of information. The research is done for the period of time comprised between 2013 and 2015 on a batch of actors of this landscaping industry which can be identified as national leaders and are recorded as conducting"Landscape management activities". Economic profitability and the evolution of turnover & market share indicators enable a comparable SWOT analysis of the researched objectives.

Keywords: landscape management, market share, diagnosis/analysis, market segment, businesses

Introduction

The landscape maintenance services are regulated by the national laws and are carried out in a competitive environment. Such businesses are very many on the service market, namely landscaping. The fluctuating trends of the economic results recorded by the actors of this market denote an inappropriate management, or even a complete lack of interest. The batch of businesses whose scope is "Landscape service activities" includes companies that operate in a legal manner and submit annual financial reports. The types of businesses participating in this market during the assessed period 2013-2015 are identified as micro-enterprises and SMEs. In terms of numbers the balance tips to micro-enterprises and in terms of turnover the balance tips to SMEs.

The evolution and dynamics of the turnover, of the economic and financial result, as well as the company assets for the companies assessed and active on the Romanian landscape service market allows us to get a global overview on service-generated income, as well as on the structure and market segment served by them, economic and commercial profitability ratios as well as the market share and the industry leaders of the landscape maintenance activities.

Competition in landscaping industry can be influenced by internal and external business factors alike, which requires them to be also managed from the perspective of economic profitability of such businesses, which can be a cause of the lower number of active businesses or an increasing evolution from one year to another. The landscaping industry in Romania is defined as a vulnerable one.

Material and method

The financial and accounting information processed in this research has been taken from the annual reports of the companies, namely the Profit and loss accounts reporting the business carried out under NACE code 8130 "Landscape service activities", for the period 2013-2015. This information has been acquired by access to the platform: www. doingbusiness/financiar .

The assessment method is that of economic and financial analysis and the analysis of profitability by using the profitability ratio indicator, respectively.

A. The analysis of the profitability ratio measures the global efficiency of the material and financial means allotted to the entire business of the company. In specialist literature, as well as in practice (Siminica, M., 2010) are used two versions of the return on asset ratio:

$$Ra = \frac{Pb}{At} x100 \quad \text{where:} \qquad (1)$$

Pb – gross profit;
At – total assets

or:

$$Ra = \frac{Pn}{At} x100 \quad \text{where:} \qquad (2)$$

Pn – net profit
At – total assets

B. Market share analysis

Analysis models used (Hristea, A.M., 2013) are:

Absolute (global) market share:

$$C_{abs} = \frac{CA_1}{\sum_{i=1}^{n} CA_i} . 100 \qquad (4)$$

where: CA_1 - turnover of the assessed company

$\sum_{i=1}^{n} CA$ - total market share of the sector/branch

Relative market share:

$$C_{rel} = \frac{CA_1}{CA_L} \cdot 100 \quad C_{rel} = \frac{CA_1}{\sum_{I=1}^{3} CA_{LI}} \cdot 100 \qquad (5)$$

where: CA_L – turnover of the most important competitor (industry leader)

$\sum_{i=1}^{3} CA_{LI}$ - amount of sales (turnover) of the first three industry competitors

Specific market share (served) (6)

$$C_s = \frac{CA_1}{\sum_{j=1}^{m} CAj} \cdot 100$$

where: $\sum_{j=1}^{m} CAj$ - turnover of the "served" segment

Results and discussions

Romanian companies with the object of activity declared under NACE code 8130 Label: *Landscape service activities* have recorded the following evolution during the period 2013-2015.

The situation of Romanian companies classified under NACE code 8130 Label: *Landscape service activities*

Table 1

Year	Total recorded units	Total number of active companies	Profit-recording companies (CA < 450 thousand lei)
			Profit-recording companies (450 thousand lei >CA<1,000 thousand lei)
			a. Profit-recording companies (1,000 thousand lei >CA<4,500 thousand lei)
			b. Profit-recording companies 4,500 thousand lei >CA<14,000 thousand lei)
			c. Profit-recording companies CA>14,000 thousand lei)
2013	482	367	162
			28
			25/a
			9/b
			11/c
2014	578	406	166
			26
			31/a
			8/b
			12/c
2015	568	466	149
			37
			38/a
			13/b
			7/c

Source: processing according to www.doingbusiness/financiar

The economic activity, namely Landscape service activities in Romania, made concrete by arranging of residential gardens, installing efficient irrigation systems, arranging and maintenance of parks, company premises, commercial complexes and various works, has recorded an increasing numerical trend during the assessed period.

In 2013, of the total active companies there are only 64.03% who recorded profit, during the next year only 59.85% recorded profit, and in 2015 there are only 52.36% who recorded profit.

The researched batch is made up of: the 45 companies in **a**) category, then 51 companies of **b**) category, to which are added the 58 companies of **c**) category, for the period 2013-2015.

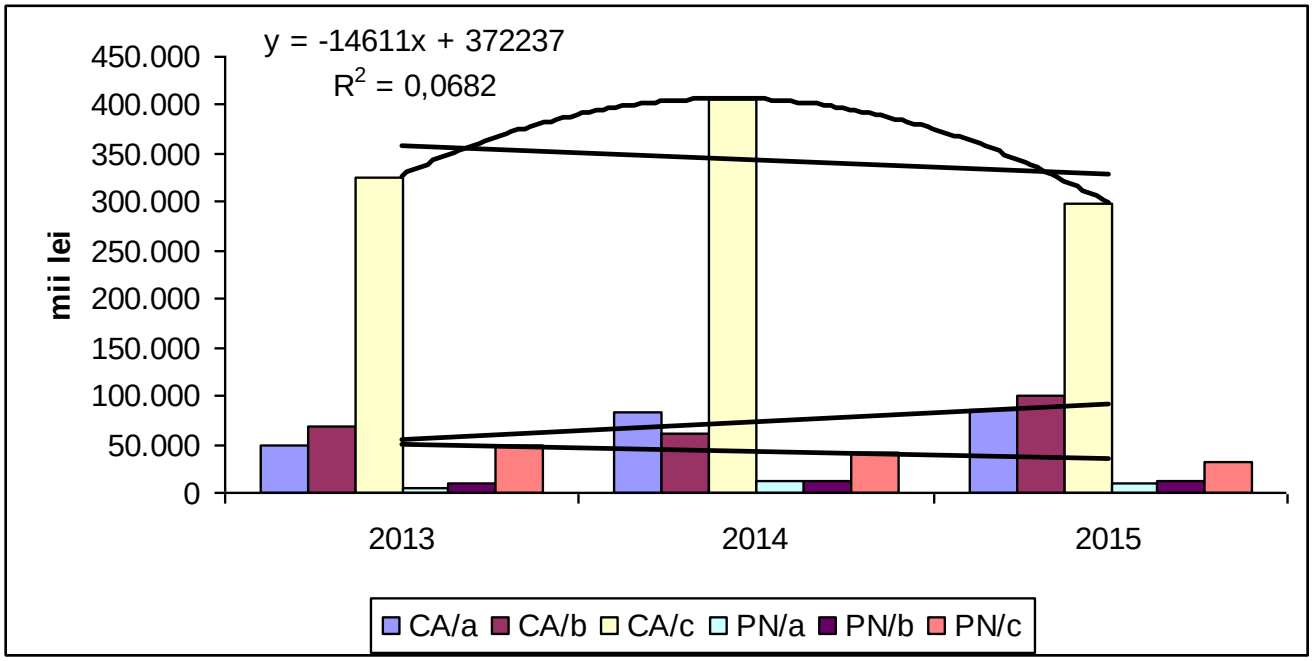

Fig.1 The evolution of the Turnover (CA) and net Profit (PN)

The ascending development of the turnover (CAa) and (CAb) comprises a linear trend during the three-year period of investigation for companies whose turnover is between 1,000 thousand lei and 14,000 thousand lei. Companies forming the category (CAc) record a fluctuating evolution, and its adjustment is made by a second degree polynomial function. The evolution of the net profit corresponding to the (PNc) category of companies is slightly decreasing, therefore in 2014 it is lower by 15.30% as compared to 2013, and the 2015 rate is 21.05% lower than in the previous year.

1. Profitability ratios

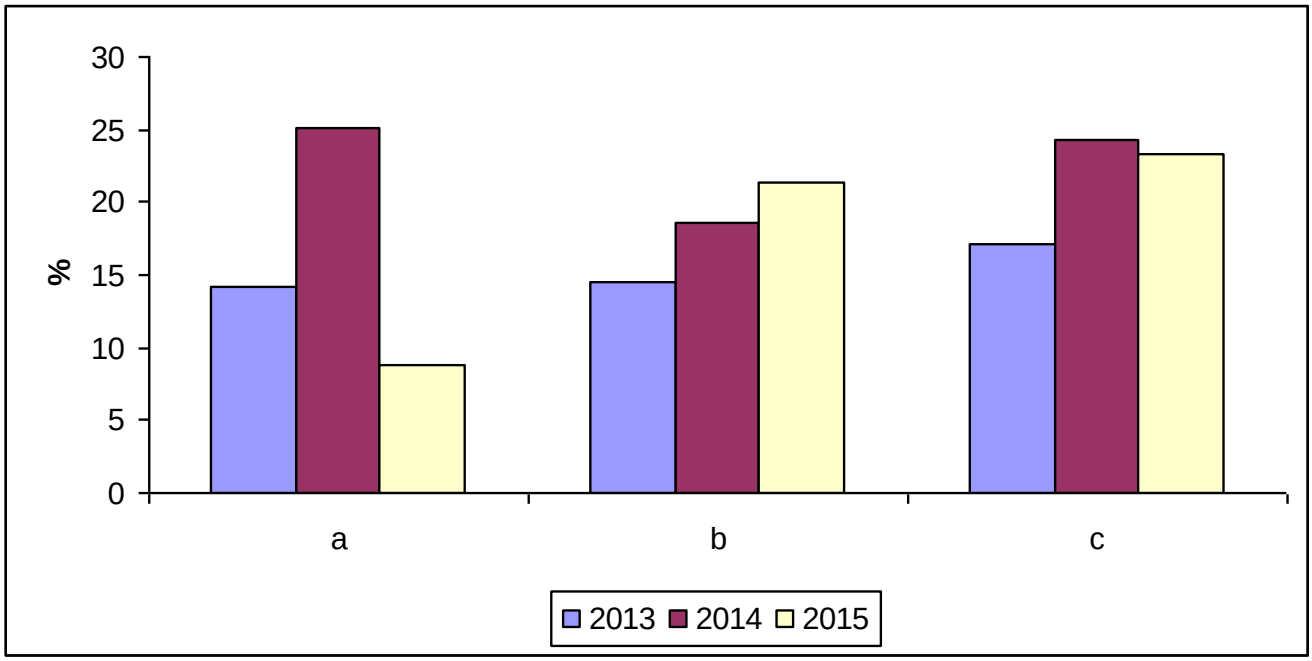

Fig.2 Development of profitability ratios/gross profit for 100 lei total assets

Companies belonging to category b), namely those with a turnover between 4,500 thousand lei and 14,000 thousand lei, record an ascending trend of their economic output, i.e.

the way in which they use all available assets. In 2014, the increase is of 27.21% as compared to the previous year, and in 2015 the increase is of 14.96% as compared to 2014. Companies in the c) category, namely those with a turnover of more than 14,000 thousand lei, record a 41.10% return on equity increase as compared to 2013, and in 2015 the economic performance of such enterprises is 3.79% lower than in 2014.

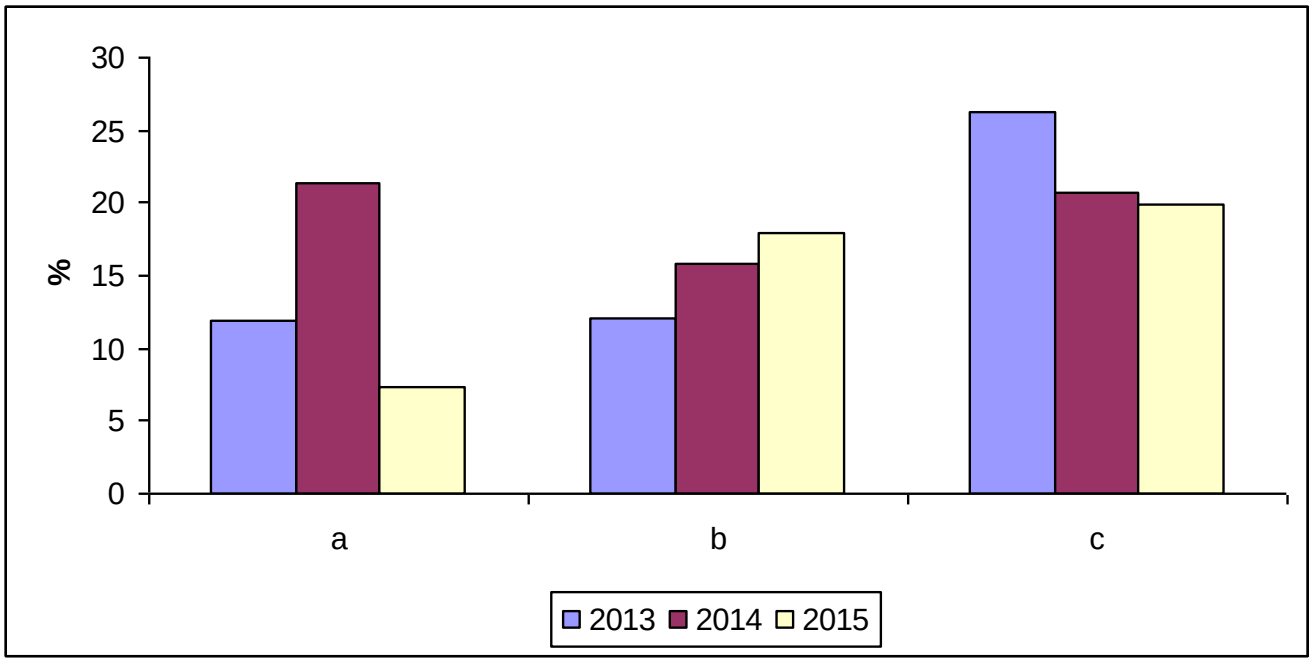

Fig.3 Development of profitability ratios/gross profit for 100 lei total assets

Net profit as a final result that is influenced by interest expense, by certain extraordinary gain or loss, as well as profit or income tax, denote the efficiency of asset operation by means of employee or owner gains. As a result of the research it is noted that the economic agents of category b) record an increasing trend of this indicator over the assessed period of time, similar to the gross profit indicator for 100 lei of total assets. As for the units in the c) category, net profit is strongly influenced by expenses with profit or income tax, being in turn affected by expenses that are not tax deductible. In 2014 the rate of this indicator decreases by 21.11% as compared to the previous year, and in 2015 the net profit for 100 lei total assets is 4.06% lower than in 2014.

The top of the first ten companies conducting landscape service activities in 2015

Table 2

Company name	County	Turnover in 2015 (thousand lei)
Administratia Domeniului Public Bucuresti SA	Bucharest	69,515
Triumf Gardenic SRL	Bucharest	62,009
Cris Garden SRL	Bucharest	50,997
Servicii Publice Iasi SA	Iasi	26,632
Geca Impex PM SRL	Bucharest	24,229
Salpitflor Green SA	Arges	22,427
Flora Servcom SA	Mehedinti	20,797

Univro SRL	Arad	20,693
Rustil RO SRL	Satu Mare	12,192
Sport Turism SRL	Constanta	10,815

Source: processing according to www.doingbusiness/financiar

Companies' ranking according to their turnover has as 2015 group leader the company Administratia Domeniului Public SA /Public Property Administration/ from Bucharest.

2. Market share analysis

This indicator is based on the turnover of the industry leader, of the group of the first three industry leaders, as well as the turnover of the served segment.

The analysis of the competitive positioning of the company for the period 2013-2015

Table 3

Company name	Turnover (thousand lei)		
	2013	2014	2015
Geca Impex PM SRL - Bucharest	52,716	-	-
Triumf Gardening SRL - Bucharest	52,421	59,754	62,009
Amenajarea Domeniului Public si Privat - Bucharest	34,750	-	-
Administratia Domeniului Public - Bucharest		96,359	69,515
Cris Garden SRL - Bucharest		51,240	50,997
Total served segment	326,451	405,364	297,299
Total business sector	443,630	549,801	483,713

Source: processing according to www.doingbusiness/financiar

Absolute market share (global)

Absolute market share is the assessment of how well a business is performing in the market alongside all of its competitors in this market.

In 2013, the absolute market share of Amenajarea Domeniului Public si Privat - Bucharest is 7.83%.

In 2014, the absolute market share of Cris Garden SRL - Bucharest is 9.32%, 1.49% higher than the 23.93% global turnover increase.

In 2015, the absolute market share of Cris Garden SRL SRL - Bucharest is 10.54%, as compared to the global turnover 12.02% decrease.

Relative market share

For the year 2013: the market share determined by the two calculation relations indicate a 34.84% index as compared to the industry leader and of 24.84% as compared to the sales amount of the first three competitors in the industry. Therefore the business Amenajarea Domeniului Public si Privat – Bucharest is not a strong competitor in 2013's landscaping industry.

For the year 2014: the market share determined by the two calculation relations indicate high rates of 53.18% as compared to the industry leader and of 24.71% as compared to the turnover of the first three competitors in the industry. The business Cris Garden SRL – Bucharest is a strong competitor in the landscaping industry.

For the year 2015: the calculated relative market share indicates high rates, of 73.36%, as compared to the industry leader and of 27.94% as compared to the turnover of the first three competitors in the industry.

The specific market share implies relating the business to the business category it belongs to.

In 2013 specific market share of industry leader Geca Impex PM SRL is of 16.15%, followed by Triumf Gardening SRL with a 16.05% share, and third position is occupied by Amenajarea Domeniului Public si Privat – Bucharest with a 10.34% share.

In 2014 specific market share of industry leader Administratia Domeniului Public - Bucharest is of 23.77%, followed by Triumf Gardening SRL Bucharest with a 14.74% share and by Cris Garden SRL - Bucharest with 12.64%.

In 2015 specific market share of industry leader Administratia Domeniului Public - Bucharest is of 23.38%, followed by Triumf Gardening SRL - Bucharest with a 20.85% share and by Cris Garden SRL - Bucharest, with 17.15%.

Conclusions

This research focuses on both individualising the profitability ratio and the dynamics of turnover and market share indicators.

By the Swot analysis we can mark as strong points: the increasing trend of the businesses recording a profit, in the researched batch and during the period subject to analysis; linear turnover growth for companies in a) category, for the assessed period; linear growth of profitability ratios, both in terms of gross profit and net profit, for companies in b) category; maintaining on a competitive position the company Triumf Gardening SRL –Bucharest during the entire studied period, namely leader number two.

Weak points: existence of zero-revenue companies, as well as many companies operating at loss, the recorded revenue fluctuating significantly from one year to another, which denotes a faulty management of the company assets; the revenue recorded by the leader company in every investigated year is significantly fluctuating, which gives the impression that it is managed without a budget or planning of the landscape service activity, but also the vulnerable nature of the analysed industry.

BIBLIOGRAPHY

Achim, M.V.,2012-Manualul Diagnostic financiar contabil, Editura Risoprint, Cluj Napoca

Hristea, A.M., 2013, Analiza economica si financiara a activitatii intreprinderii-de la intuitie la stiinta, Editura Economica, Bucuresti

Siminica, M.,2008- Diagnosticul financiar al firmei, Editura Economica, Bucuresti

www.doingbusiness/financiar

THE SUSTAINABILITY OF THE ROMANIAN PENSION SYSTEM IN A SCENARIO WITH ACCUMULATION VERSUS WITHOUT ACCUMULATION

Elena Lucia Croitoru
Assist. Prof., PhD, Romanian-American University, Bucharest

Abstract - Romania like other countries is facing problems in the field of social security pension, revealing a chronic deficit of the state social insurance budget. All the demographic evolutions and projections affected, in a negative way, pension expenditure. Thus, the question of sustainability of the public pension system has been raised in Romania also. The aim of this paper is to determine if assuming that the benefits are equal contributions, a pension system with accumulation is more sustainable than one without accumulation. To determine this, we started with variables: average gross salary, contribution to the scheme, compound rate based on interest rate, discount rate based on inflation and life expectancy at birth. In the actual demographic context and based on this two scenario, the model and the results obtained conclude that a system with accumulation is more sustainable.

Keywords: pension system, pension expenditure, social security pension, contributions, benefits.

1. Methodology and data description

The aim of this paper is to determine if we consider that contributions are equal with benefits, a pension system with accumulation is more sustainable than one without accumulation, in the case of men. Thus, we took into consideration the variables: average gross salary, contribution to the scheme, compound rate based on interest rate, discount rate based on inflation and life expectancy at birth.

The average gross salary for 2016 is established at 2.681 lei[1] and the contribution rate for the pubic system, for the same year, is 26,3% for normal work conditions[2], 10,5% contribution paid by employee and 15,8% contribution paid by employer. So, the every month contribution it's calculated at 705 lei. The full contribution period it's based on 35 years for men and the standard retirement age of 65 years for men[3]. For this research, we kept the average gross salary constant for econometrical, economical and social reasons, but it can be admitted that this fact can be a limitation of the model, so in future researches we can take into consideration a growth rate of average gross salary.

It's important to note that the net amounts of the contributions are adjusted with: inflation (for this it was taking into account the discount rate); the normal expectation regarding the

[1] Capitolul III, artiolul 16 din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2016, nr. 340 din 18 Decembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial nr. 942 din 19 Decembrie2015
[2] Titlul V, capitolul II, secțiunea a II-a, articolul 138 din Codul Fiscal
[3] Legea 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, publicată în Monitorul Oficial nr.852 din 20 decembrie 2010, pentru persoanele prevăzute la articolul 6 alineatul (1), punctul (I), litera a) şi litera b)

multiplication of accumulated capital which justify the compound rate in the first scenario and the discount rate in both scenarios, etc.
Starting from the normal point where the future benefits (pension) are equal with contributions, will gone test the hypothesis where the public pension system with accumulation is more sustainable than the one without accumulation or not. So, the study will begin by calculating the value of the total contributions paid by a taxpayer, the value of the benefits received, the index of consumption of contributions during the payment of the pension and the pension obtained, assuming that the benefits are equal to the contributions, in a system with accumulation.

2. Model

2.1. Scenario 1 – pension system with accumulation

In this scenario, it's calculated the present value of contributions paid by a man who entered the workforce at the age of 18 and retired at the statutory retirement age 65 and reaching a full 35-year contribution period (both essential conditions to get the old-age pension), based on formula:

$F_{value} = \sum_{i=0}^{n} [montly\ contribution \times (1+k)^n]$
where:
- F_{value} represents future value
- k represents compound rate
- n represents the contributions period time equal 564 month

The compound rate (k) it's calculated according with the inflation rate, which shows the purchasing power and interest rate on deposits, which shows how much the future value of the monthly contributions would be, if we deposit this amount at bank.
To determine the compounding rate based on inflation rate (1) and interest rate (2) we have the models:
Inflation = f (time) = a + b*time (1)
Interest = f (time) = c + d*time (2)

For both, inflation rate and interest rate in Romania, we took into consideration period from January 2009- December 2016, resulting 96 observations[4] for each, with a monthly periodicity. After testing the both series, inflation data series and interest data series, it has been observed that the series which offer the possibility for predictions and presents a deterministic trend it's interest rate, inflation data series
is random and that it can not make a prediction because does not present a deterministic trend, the values of the series being random walk.

The compound rate it's determined based on interest rate and so in research result 3 types of models which can predict:

- Model 1 – LAG – 1 autoregressive deterministic model
- Model 2 – Trend deterministic, logarithmic trend model
- Model 3 – Trend deterministic, power trend model

Model 1 – LAG – 1 autoregressive deterministic model

The following linear regression model was used:
*D(t) = a + b * D(t-1),*
where:
D represents monthly interest,

[4] www.insse.ro and www.bnr.ro

D(t) represents monthly interest t moment,
D(t-1) represents monthly interest with lag 1

Testing the model we have the following results:
Figure no. 1 - Estimating the parameters

Regression Statistics	
Multiple R	0,99853
R Square	0,99706
Adjusted R Square	0,99703
Standard Error	0,00014
Observations	94

ANOVA

	df	*SS*	*MS*	*F*	*Significance F*
Regression	1	0,000632553	0,000632553	31217,47269	0,0000
Residual	92	1,86418E-06	2,02628E-08		
Total	93	0,000634418			

	Coefficients	*Standard Error*	*t Stat*	*P-value*	*Lower 95%*	*Upper 95%*	*Lower 95.0%*	*Upper 95.0%*
Intercept	0,0000417	2,765E-05	1,512E+00	1,341E-01		9,671E-05		9,671E-05
X Variable 1	0,962555	5,448E-03	1,767E+02	2,836E-118	9,517E-01	9,734E-01	9,517E-01	9,734E-01

Source: own calculation based on data from www.bnr.ro
From the results we can see that the model it's valid, so we can write it:
*D(t)=0.000041+0.96255*D(t-1)*
Based on this model we determined the *monthly compounding rate – 0.11%* and an *annual compounding rate – 1.32%*.

Model 2 – Trend deterministic, logarithmic trend model

We used the following model:
*D(t)= c + d *log(time),*
where:
D(t) represents monthly interest

Testing the model we have the following results:
Figure no. 2 - Estimating the parameters

Regression Statistics	
Multiple R	0,973180
R Square	0,947079
Adjusted R Square	0,946516
Standard Error	0,000649
Observations	96

ANOVA

	df	*SS*	*MS*	*F*	*Significance F*
Regression	1	0,000709846	0,000709846	1682,258112	0,0000
Residual	94	3,96642E-05	4,2196E-07		
Total	95	0,00074951			

	Coefficients	*Standard Error*	*t Stat*	*P-value*	*Lower 95%*	*Upper 95%*	*Lower 95.0%*	*Upper 95.0%*
Intercept	0,014955	0,000267247	55,97621	5,51867E-74	0,014422	0,015489	0,01442	0,01549
X Variable 1	-0,00295	7,19607E-05	-41,01533	8,62977E-62	-0,00309	-0,00280	-0,0030	-0,0028

Source: own calculation based on data from www.bnr.ro
From the results we can see that the model it's valid, so we can write it:
D(t)= 0.01495 – 0.00295 log(time)*
Based on this model we determined the *monthly compounding rate - 1.49%* and an *annual compounding rate - 17.88%.*

Model 3 – Trend deterministic, power trend model

We used the following model:
*D(t)= e *log(Time)^f,*
where:
D(t) represents monthly interest

Testing the model we have the following results:
Figure no. 3 - Estimating the model

Regression Statistics	
Multiple R	0,84961
R Square	0,72184
Adjusted R Square	0,71889
Standard Error	0,38925
Observations	96

ANOVA

	df	*SS*	*MS*	*F*	*Significance F*
Regression	1	36,95996	36,95996	243,94011	0,0000
Residual	94	14,24212	0,15151		
Total	95	51,20208			

	Coefficients	*Standard Error*	*t Stat*	*P-value*	*Lower 95%*	*Upper 95%*	*Lower 95.0%*	*Upper 95.0%*
Intercept	-3,25084	0,16014	-20,29991	0,00000	-3,56880	-2,93287	-3,56880	-2,93287
X Variable 1	-0,67348	0,04312	-15,61861	0,00000	-0,75910	-0,58786	-0,75910	-0,58786

Source: own calculation based on data from www.bnr.ro
From the results we can see that the model it's valid, so we can write it:
$D(t)= 0.038742 * log(Time)^{(-0.67348)}$
Based on this model we determined the *monthly compounding rate – 0.08%* and an *annual compounding rate – 0.96%*.
Synthetizing the results of the three models used (table no.1), we can admit that the LAG -1 autoregressive model is the best choice in determination of the compounding rate (k). So we gone use de monthly compounding rate (0.11%) for determination the future value. We can rewrite the formula:
$Fvalue=\sum_{i=1}^{564}[705 * (1 + 0.11\%)^{564}]$
Table no.1 Determination method for k

			P-value	
Determination method for k	**Adjusted R2**	**F stat**	**Coefficient**	**Intercept**
LAG – 1 autoregressive model	***0.9970***	***31217.4***	***0.00000***	***0.000***

Logarithmic trend model	0.9470	1682.2	0.00000	0.000
Power trend model	0.7188	243.9	0.00000	0.000

Source: own calculation

Doing the calculations we have a future value for a men who contribute 564 months, from 18 years to 65 years, set as 65.038,10 lei.

Forward, will gone determine the pension for a men who started work at age 18 years and worked till the standard retirement age of 65 years, fulfill the full contribution period of 35 years. The average gross salary take into consideration is 2.681 lei[5] and the retirement point is 871,7 lei[6]. The amount of the pension is determined according with the law in force[7] and indexed whit inflation (used for the same period as interest in this study: January 2009-december 2016) is 1.173,5 lei.

Forward, considering the pension received by a men and the life expectancy at birth, it can be determine the present value of the future benefits for this men, based on formula:

$Avalue=\sum_{n=1}^{x}[monthly\ pension/\ (1+k)^n]$

where,

- k represents the compounding rate
- n represents the period of time between retirement moment and the end of life

The amount of the pension is calculated on 1.173,5 lei, life expectancy at birth for 2016 is 71,96 years and the numbers of months from the retirement moment till the end of life according life expectancy is 84 months [for exemplification: (71,96-65)*12=83,52]. So the present value of the future benefits can be write:

$Avalue=\sum_{n=1}^{84}[1.173{,}5/\ (1+0{,}11\%)^{84}]$

Doing the calculation the present value of future benefits leads to 104.666,03 lei.

2.2. Scenario 2 – pension system without accumulation

In this scenario, a man who enter the work force at age 18 years and retire at age 65 years and fulfill a 35 years full stage of contribution will contribute for a period of 47 years (564 months) with a monthly contribution of 705 lei (each month). The total contribution for this period (calculated by multiply the monthly contribution with total number of months for which he contribute) is 397.620 lei.

Further, based on the pension received (1.170,6 lei) and life expectancy at birth (71, 96) minus retirement age (65 years) we can calculate the amount of future benefits in a scenario without accumulation. So, multiplying the pension received with the numbers of years from retirement moment till the end of life, we have a total amount of future benefits of 98.330,4 lei.

3. Results and conclusions

Taking into consideration the contributors and the retirees, we can take into consideration the following situations:

- the persons who have contributed to the PAYGO type of pension scheme and are retired on this type of scheme, which gradually is being liquidated;
- the contributors until 2016, moment of analysis, on the system without accumulation, after this moment can enter the accumulated system up to retirement, and the resulting

[5] Establish for 2016

[6] Establish for 2016

[7] Capitolul IV, Sectiunea a 6-a, Art. 94-96 din Legea nr.263 din 16 decembrie 2010 privind sistemul unitar de pensii publice, publicata in Monitorul Oficial nr. 852 din 20 decembrie 2010

pension will consist of two components: one on the system without accumulation of the contribution up to 2016 and the other component based on the accumulation system that comes from his / her own account;

- the people that start their employment contract in 2016 will automatically be enrolled in the accumulation system, and they will receive their pension based on their individual account.

The first situation corresponds to the second scenario, the one without accumulation. The second situation is intermediate and transition, while the third situation corresponds to the first scenario.

In the actual demographic context and taking into consideration both scenarios, we admit the necessity of the first one – define a system where benefits equal contributions, contributions are made through accumulation, and benefits are paid through a fix amount paid every month till the end of life.

Another conclusion that can be drawn is that, at the level of society, a retirement pension system with accumulation is more advantageous, from the point of view of the individual beneficiary. Under the accumulating system, if the individual dies immediately after retirement, the money goes to the heirs, while in the non-accumulated system the money is redistributed intra and intergenerational.

Moreover, with an accumulating system, contributions can be invested in the stock exchange or through the purchase of government bonds and then constitute a source that temporarily finances the real economy.

The research concludes that the actual pension system it's not sustainable. The negative effect of the dependency ration pensioners/employee, plus the increasing of life expectancy at birth is felt on public finances, especially on the pension budget. So, a new reform it's necessary, a reform to ensure one of the major objectives of European Union – sustainable pensions.

Concluding that the actual pension system it's vulnerable to the demographic changes that Romania face and, taking into consideration that it's not sustainable financially, the need for o reform it's evident. The way through this reform can be done to ensure a sustainable public pension system, opens up new research horizons.

BIBLIOGRAPHY

Aaron, H. J. '*The Social Insurance Paradox'*, Canadian Journal of Economics and Political Science, **32**(3), 371–4; reprinted in N. Barr (ed.) (2001), Economic Theory and the Welfare State, Edward Elgar Library in CriticalWritings in Economics, Vol. II, 79–82, 1966

Andreason A., *"Will the EU survive its demographic deficit?"*, Yale Economic Review, winter/spring, 2011

Barr, N., P. Diamond, *„Reforming pensions: Principles, analytical errors and policy directions"*, International Social Security Review, 62(2), 5-29, 2009

Barr, N., P. Diamond, *"The economics of pensions."* Oxford Review of Economic Policy, 22(1), 15–39, 2006

Cangiano M., Cottarelli C., Cubeddu L., *"Pension developments and reforms in transition economies"*, International Monetary Fonds, WP/98/151, 1998

Croitoru E.L.,Alexandru F., Toader S.A., *"The Particularities of the Demographic Factors Impact on the Sustainability of the Public Pensions System in Romania"*, North Atlantic University Union, Recent Research in Law and Finances, Proceedings of the 4th International Conference on Finance, Accounting and Law (ICFA`13), Bussines and Economic series, no.11, ISSN: 2227-460X, ISBN: 978-960-474-327-8, pg. 196-203, Chania, Crete Island, Greece, August 27-29, 2013

Croitoru E.L.,Alexandru F., Toader S.A.*,"Sustainability of the public pensions system in terms of demographic factors. Case Study: Romania"*, journals of NAUN / University Press, International Journal of Economics and Statistics, Volume 2, pg. 179-185, ISSN: 2309-0685, 2014

Croitoru E.L**.**, Ilie V., *"The influence of the demographic phenomena on pension expenditure in EU member states"*, Romanian Economic and Business Review, Volume8, Special Issue, ISSN 1842-2497, pg. 85-91, Bucharest, Romania, Fall 2013

Croitoru E.L**,** *"Analisys of pension reform in EU member states"*, Annals of the University of Petroşani, Economics, Volume 12, part II, ISSN 1582–5949, 2012

Menil, G., Sheshinski E., *„Romania's Pension System: From Crisis to Reform"*, University of Chicago Press, National Bureau of Economic Research, 2002

Militaru D.N., *"The cost of population aging on the public pension system in Romania"*, Annals of the University of Petroşani, Economics, 12(2), 2012

Moisă A. (coord), Necula C., Dumitru I., Bobeică G., *"Semestrul European şi asigurarea unei creşteri economice sustenabile prin însănătoşirea finanţelor publice. Lecţii pentru România din perspectiva sustenabilităţii finanţelor publice"*, Institutul European din România, STUDII DE STRATEGIE ŞI POLITICI - SPOS 2011, Studiul nr. 3, București, 2012

Stiglitz, J., Orszag, P.R., *"Rethinking pension reform: ten myths about social security systems"*, Conference New ideas about old age security, World Bank, 1999

Vasile V., (coord), Tache I., Tudor C., Volintiru C., *„Analiza evoluţiilor politicilor sociale în UE în ultimii trei ani – pensii suplimentare/private şi impactul îmbătrânirii populaţiei"*, Institutul European din România, Studii de strategie şi politici – SPOS2011, studiul nr. 4, Bucureşti, 2012

Legea nr.263 din 16 decembrie 2010 privind sistemul unitar de pensii publice, publicata in Monitorul Oficial nr. 852 din 20 decembrie 2010

Legea nr. 571 din 22 decembrie 2003, privind Codul fiscal, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 112 din 6 februarie 2004

www.bnr.ro

www.ec.europa.eu

www.insse.ro

www.csspp.ro

www.knoema.com

THE DYNAMICS OF CIRCULAR MIGRATION AND INDIVIDUAL BI-SPATIAL DIMENSIONS

Viorica-Cristina Cormoş
Lecturer, PhD, "Ştefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: Circular migration, which refers to temporary cross-border transits, i.e., repetitive, formal or informal movements typically for work, involving migrants, is characterized by a perpetual dynamism that induces a specific typology of migrants. In circular migration, the migrant "alternates" between the country of origin and the host country, mostly because of economic reasons. It can be observed that professional standards are subject to change, and familial, as well as extrafamilial roles are disrupted, because the main purpose of the emigrant is earning money. Migrants are constantly moving between two worlds, and hence they gain and integrate an individual bi-spatial dimension, where elements of identity and personality are found with double meaning, all of which being the result of the influence of the environments in which the emigrant has circulated. As a result, the changes undergone by the emigrant have positive or negative effects on the family, community, and even society.
This paper aims on the one hand to analyze the dynamics of circular migration and the typology of migrants adhering to this type of migration, and on the other hand to identify triggering elements in the areas of destination and origin, which cause changes at the individual level, with effects on the environments where the migration phenomenon occurs.

Keywords: circular migration, dynamics, change, individual, elements of influence

Introducere

Migraţia circulatorie este percepută ca având o formă dinamică ca urmare a deplăsărilor repetate dintre două zone de migraţie. Deplasările se fac între ţara de origine şi ţara de migraţie identificându-se astfel două tipuri de migraţie: migraţia pr-zisă şi migraţia de revenire. Deplasările repetate dintre cele două zone aduc cu sine schimbări la nivelul emigrantului, acesta resimţind atât în interior, cât şi în exterior modificări, pe de o parte la nivel relational (în relaţia cu membrii familiei, cu comunitatea de origine, cu familia lărgită etc.), iar pe de altă parte la nivel identitar (mentalitate, percepţii, stil de viaţă, spaţiu identitar etc). Ca urmare a migraţiei de tip "dute-vino", emigrantul suferă schimbări repetate, temporare sau definitive, în funcţie de mediul în care se deplasează, asimilări disparate şi perpetuări dintr-o parte în alta a unor idei, mentalităţi, percepţii, stil de viaţă etc.

Modul de viaţă a emigrantului implicat în migraţia circulatorie poate determina la un anumit moment ca acesta să nu îşi mai găsească locul, să nu mai ştie foarte clar care este spaţiul de referinţă, fiind mereu "pe fugă" spre "celălat loc" şi în căutarea unui spaţiu cu care să se identifice. Această ambivalenţă care se regăseste atât în exteriorul, cât şi în interiorul unui astfel de emigrant, dacă nu este conştientizată şi gestionată corespunzător, poate fi asociată cu patologia identitară.

Migraţia circulatorie, formă de migraţie "dute-vino"

Conceptul de migraţie circulatorie nu este unul nou, el a mai fost folosit în contextul migraţiei interne sau rural-urbane. Acest fenomen este considerat de Fargues, (2008) ca fiind "un nou interes faţă de o formă veche de migraţie." (Fargues, 2008, apud Wickramasekara, P., p. 13, apud, http://www.ilo.org) Cercetătorii consideră că nu există o definiţie standard pentru migraţia circulatorie. De-a lungul timpului a fost folosit termenul de migraţie temporară fără

să existe referințe la migrația circulatorie, fenomen care semnifică experiențe migratorii repetate, mai mult decât o plecare şi o reintoarcere. În încercarea de a defini migrația circulatorie au fost abordate noţiuni elementare, dar şi abordări prescriptive. O explicaţie simplă a migrației circulare se referă la mişcările transfrontaliere temporare ce au caracter repetitiv, formal sau neformal, de obicei, în scop de muncă, implicând migranți. ”Raportată la o anumită entitate teritorială, migrația circulatorie reprezintă suma intrărilor şi ieşirilor de persoane/de populaţie din spaţiul respectiv sau dintr-un anume spaţiu către altul.” (Vasile, V., Zaman, G. (coord.), 2005, p.104)

Conceptul de migrație circulatorie este regăsit în literatura de specialitate şi sub termenii de ”navetism” sau ”euronavetism”. ”Migraţia s-a flexibilizat, ea a înregistrat noi forme, precum cea circulatorie sau „euronavetismul”, adică o circulaţie tot mai intensă între ţările gazdă şi România.” (Stoicovici, M., 2012, p. 433) Acest fenomen se consideră greu de analizat din punct de vedere statistic, având în vedere modalitatea prin care se realizează. În acest sens, cercetătorii pun pe piaţă date privind numărul de oameni care au migrat pentru un an de zile sau mai mult, dar există situaţii în care se identifică euronavetişti, care îşi iau timp de o lună concediu şi se duc să lucreze în străinătate acolo unde au o oportunitate şi pentru a-şi face o părere. Acest dute-vino transformat în euronavetism a luat o mare amploare. Astfel de situații se regăsesc şi în cazul românilor care pleacă să lucreze în agricultură, pe contracte de două sau de trei luni de zile, în state precum Spania, Germania, Italia, Olanda sau Marea Britanie. Dumitru Sandu specifică că o parte a populaţiei preferă acest fel de navetism, reglementat. Dar deşi e preferabil şi accesibil pentru mulți dintre emigranți, îngreunează analiza statistică în acest sens. Acest fenomen a migrației circulatorii pare să se intensifice fără să existe o evidență precisă a ieşirilor şi intrărilor în țară.

Migraţia circulatorie internaţională are în prezent, în România, statutul de inovaţie socială. O serie de modele comportamentale relativ noi, în contexte comunitare şi regionale date, ajung să se difuzeze ca inovaţie socială. Dumitru Sandu consideră că migraţia circulatorie, spre deosebire de cea definitivă, ”presupune o valorizare ambivalentă, în acelaşi timp pozitivă şi negativă, pentru acelaşi loc, de plecare sau de sosire, de rezidenţă permanentă sau de rezidenţă temporară. Localitatea de domiciliu permanent este, la nivelul migraţiei circulatorii dominante în România, valorizată pozitiv sub aspectul socio-cultural şi negativ sub aspect economic.” (Sandu, D., 2000, p. 9) El vede în migraţia circulatorie o ”strategie de viaţă” pe care o consideră nu atât o acţiune, cât un gen de perspectivă asupra acţiunii, această perspectivă fiind regăsită în raportul durabil dintre scopurile asumate şi seturile de mijloace pe care le au emigranţii. O mare parte din ei şi-au făcut din acest tip de migraţie „du-te-vino” un stil de viaţă, un mod de a-şi câştiga existenţa şi de a-şi îmbunătăţi situaţia economico-socială, o modalitate de a convieţui şi a relaţiona cu ceilalţi. Mulţi dintre ei devin dependenţi de acest stil de viaţă şi se complac în această stare, fiindu-le din ce în ce mai greu să revină la viaţa care a avut-o înainte de a emigra.

Migrația circulatorie a fost văzută şi percepută ca un plus la nivele socio-economice distincte. Ea a fost promovată ca soluție de câştig ce aduce beneficii țărilor de destinație, țărilor de origine şi lucrătorilor migranți, dar şi ca mecanism major de a colecta avantajele migrației de muncă pentru dezvoltare. ”Tendința de ultimă oră a unor cercetători şi organizații este scoaterea în prim-plan a virtuților migrației circulare, cu accent pe deplasările şi contribuțiile persoanelor rezidente pe termen lung, în țările de destinație – un rebranding al politicilor vizând diaspora şi al inițiativelor pentru dezvoltarea țărilor de origine, prin introducerea termenului de migrație circulară.” (Wickramasekara, P., p. 10, http://www.ilo.org). În ultimii ani a crescut interesul față migrația circulatorie, urmărindu-se conturarea unor instrumente de politici migraționale în vederea rezolvării unor probleme cum ar fi: ”satisfacerea nevoilor pieţelor muncii din țările de destinație, fără stabilirea permanentă acolo a migranților; soluționarea chestiunii “scurgerii creierilor”; promovarea dezvoltării în

țările de origine printr-un flux constant de remitențe, revenirea în patrie a forţei de muncă calificate, crearea de noi întreprinderi şi diminuarea migrației nereglementate." (Wickramasekara, P., p. 9, http://www.ilo.org).

Dinamica migrației circulatorie sau "viața între două lumi"

Migrația circulatorie tinde să prindă o formă dinamică ca urmare a deplăsărilor repetate dintre două zone ce implică migrația propriu-zisă și migrația de revenire. Asemenea deplasări presupun schimbări repetate, în funcție de mediul în care se deplasează emigrantul, asimilări disparate şi perpetuări dintr-o parte în alta a unor idei, mentalități, percepții, stil de viață etc. "Deplasările reprezintă o noutate în contextul migrației europene și, spre deosebire de alte spații, par a fi dominate de schimbări, temporare sau definitive." (Șerban , Monica, 2011, p. 87)

În cadrul migrației circulatorii se identifică diverse modele de circularitate transfrontalieră, create nu doar datorită strategiei de mobilitate a migranților, dar și a politicilor statelor în domeniul managementului migrației și controlului la frontieră. În acest sens, Cassarino identifică trei tipuri a migrației circulatorii:

a. *Migrația circulară obstrucţionată*. Migrația circulară poate fi împiedicată, când apar obstacole majore, (cum ar fi conflictele la frontiere, controalele restrictive ale imigrării și distanța geografică), ce previn circulaţia oamenilor peste hotare.

b. *Migrația circulară integrată*. Se manifestă la frontiere, unde există mișcări circulare frecvente. Este vorba de modele ale mobilităţii transfrontaliere, cu graniţe, deseori, necontrolate.

c. *Migrația circulară reglementată*. Este vorba de legalizarea unor situaţii, când sunt aplicate mecanisme instituționale, în vederea determinării numărului migranților admiși, pentru a monitoriza durata limitată a șederii lor în străinătate și pentru a selecta profilurile și abilităţile lor. (Cesarino, 2008 apud Wickramasekara, P., p. 15, apud, http://www.ilo.org):

Tabelul 1: Durata șederii și tipurile de mobilitate

Durata șederii	Tipurile de mobilitate
Până la 3 luni	Mobilitate pe termen scurt
Între 6-9 luni	Migrație sezonieră (migrație circulară)
Până la 5 ani	Migrație temporară (migrație circulară)
Peste 5 ani	Migrație pe termen lung

(Sursa: Pastore, 2008, apud http://www.ilo.org)

Episoadele de migrație circulară, conform opiniei lui Pastore (2008) pot include perioade de ședere de la 6 luni până la 5 ani. Perioada de 6 și 9 luni este considerată migrație sezonieră, iar după 9 luni până la 5 ani, migrație temporară. "Sejururile de mai mult de 5 ani, ce constituie perioada minimă necesară pentru a obţine statutul de rezident pe termen lung în UE şi conform legilor naționale ale unor state, nu trebuie considerate ca circulare, pentru gestionarea mobilității, deși mișcări spontane pot surveni." (Wickramasekara, P., p. 15, apud, http://www.ilo.org)

În migrația circulatorie se observă existența unei practici a migranților și a potențialilor migranți. Migranții cu experiență determină sau sprijină pe alți membri din comunitatea de origine să emigreze, evidențiindu-se un adevarat circuit de fluxuri migratorii temporare și sezoniere. Urmărindu-se procesul de dezvoltare la nivel comunitar, există studii care au demonstrat că "dacă inițial migrația se extinde exclusiv pe baza legăturilor migrant – potențial migrant, ca urmare a modificărilor care au loc datorită migrației însăși, se ajunge într-o etapă în care dezvoltarea este posibilă pe baza legăturilor slabe." (Șerban, Monica, 2011, p. 205) În acest sens, există două mecanisme simultane care conduc la acest rezultat. Un prim mecanism este cel care se referă la creșterea stimulentelor pentru migrație, mai exact se

referă la creşteri cantitative şi calitative a stimulentelor pentru adoptarea migraţiei cum ar fi de exemplu cea a informaţiei, cea a vizibilităţii efectelor în spaţiul de destinaţie, şi cea a schimbărilor frustrării relative la nivel comunitar. Un al doilea mecanism se referă la reducerea riscurilor şi a costurilor asociate migraţiei cu implicaţia reducerii suportului efectiv de care un potenţial migrant are nevoie din partea unui migrant care este implicat în procesul migraţiei la care ar putea să emigreze pentru a-şi asuma în acest fel actul migraţiei.

Factorii decisivi în procesul migraţiei circulatorii în afara graniţelor ţării sunt determinaţi de selectivitatea în funcţie de capitalul social şi educaţional. În funcţie de aceste caracteristici se disting patru tipuri de migranţi: ”în situaţiile extreme sunt migranţii săraci sau bogaţi în cele două forme de capital. Cei care au un nivel redus de educaţie şi care nu au părinţi în străinătate reprezintă o treime din migranţi. În situaţia opusă, cu nivel înalt de educaţie şi cu bune conexiuni în străinătate sunt 7% din cei care pleacă. Categoria cea mai numeroasă este formată din migranţi bogaţi în capital uman şi lispsiţi de relaţii familiale în străinătate. Ei reprezintă 55% din totalul migranţilor circulatori. A patra categorie de migranţi care sunt bogaţi în capital social dar săraci din punctul de vedere al capitalului uman este de 6% din totalul migranţilor.” (Sandu, Dumitru, 2001, p. 6).

Dinamica spaţială pe fondul migraţiei circulatorii determină schimbări superficiale sau profunde la nivel identitar cu dublă influenţă, formându-se o dinamică identitară. Aceasta se activează tocmai în relaţiile cu spaţiile pe care le ocupăm şi în care ne mişcăm. Spaţiul identitar este acel spaţiu care ne permite să ne confirmăm, să ne asumăm şi să ne manifestăm o anumită identitate. Vorbim de un spaţiu identitar familial, de un spaţiu profesional sau naţional. Atunci când nu există un spaţiu identitar obiectiv se poate activa un model de spaţiu identitar fantasmatic. Iar dacă acesta are prioritate în raport cu cel real obiectiv se asociază cu patologia identitară. În cazul emigranţilor care practică pe termen lung migraţia circulatorie pot să ajungă într-un anumit punct în care nu îşi mai găsesc locul, nu mai stiu foarte clar care este spaţiul lor identitar fiind împărţiţi între două lumi diferite, sunt mereu ”pe fugă” spre ”celălat loc” şi sunt în căutare permanentă a unui spaţiu cu care să se identifice. Această ambivalenţă care se regăseste atât în exteriorul, cât şi în interiorul unor astfel de emigranţi, dacă nu este conştientizată şi gestionată corespunzător, poate fi asociată cu patologia identitară.

Dimensiuni individuale bispaţiale. Dualitate şi responsabilitate.

Pornind de la modelul ”push-pull”care demonstrează că migraţiasedeclanşeazăsub influenţaadouăseturi defactoriaflaţiînrelaţiedeopoziţieşide complementaritate, se evidenţiază un model numit migraţiebispaţială sau bivariată, datfiindcăfactorii care-oexplică variazăconcomitentîndouăspaţii,înceldeorigineşiînceldedestinaţie.

“Condiţiileeconomice,presiuneademograficăşi subutilizarea (“factoriderespingere”:push-factors)înţăriledeorigine(sendingcountries) operează, deci,înconjuncţie, încoordonarecuunaltsetdefactorisituaţiîntr-ozonădedestinaţie: salariimaimari,cereredemuncă,siguranţă maimarealoculuidemuncă,securitate societală sporită,reunificareafamiliiloretc.(“factorideatracţie”:pullfactors);aceştiasuntfactorideatracţie careacţionează dispreţărileprimitoaredemigranţi(dedestinaţie:migration receivingcountries)” (Smith,1997,apud Bădescu, Ilie, 2013, p. 11)

Acest model întăreşte explicaţiile migraţiei circulatorii în care sunt identificate cele douăspaţii, cel de origine şi cel de destinaţie,pecareacest fenomenle aduceîntr-oconexiuneiniţialmentalăşi abiaapoiefectivă.Migraţiaeste, aşadar,bivariatăşibispaţială nunumaipentrucăîncadruleisetrecedintr-unspaţiunaţionalsau regionalînaltul,cimaialespentrucăfactoriicare-ogenerează acţionează bispaţial, înconjuncţie şi concomitentîntredouăspaţii.

Conform acestui model, informaţiile pe care le primeşte migrantul, percepţiile, sentimentele, trăirile acestuia au un caracter bivariat,căci

individulsimtenuceeacesepetreceînspaţiulsăunaţional,cidiferenţa dintredouăspaţiide referinţă. Astfel, informaţiile care circulă între cele două spaţii prin intermediul prietenilor, rudelor, cunoştinţelor îi aduce o precunoaştere a situaţiei de acasă respectiv din ţara de migraţie care îl influenţează în decizia de migrare sau remigrare. Nu faptulcăacasăscadveniturileduevinemotivulmigrării,cifaptulcăinsulsimte,precunoaşte căsemanifestăodiferenţă maredeveniturişi atunciesteatrasdespaţiulundeveniturile sunt maimari. Această atracţiesepetrecenumai atuncicând veniturilesale scadsubnivelulveniturilor altorgospodării din comunitatea de origine,aşaîncâtdeja ceeaceseîntâmplăacasăeprecunoscutconcomitentcuceseîntâmplăînlumeşiatuncisenaşteîn elaceatensiune interioară numităimboldspreemigrare sauimpulsmigraţionist. ”Estecaşicumcâtedouăspaţii arintraîntr-orezonanţă mentalăspecială, ostarevibratorie proprieunuitipspecialdeenergie,pe careamnumit-opasionarism migraţionist. Acestgendeenergiesusţinemareamasăantrenatăîn fluxurilemigraţiei.” (Bădescu, Ilie, p. 9, http://sociologia-azi.ro/wp-content/uploads/2013/10/Chestiunea-sociala-a-migratiei-pentru-munca.pdf)

Această poziţie bispaţială în care se află emigrantul determină formarea unei dualităţi în relaţia cu cele două spaţii, astfel încât şi responsabilităţile directe şi indirecte sunt tranşate sub acelaşi model. Astfel, în relaţia cu familia rămasă în ţară emigrantul este dublu responsabilizat în sensul că, pe de o parte face eforturi pentru a-şi întreţine familia de la distanţă, celelalte roluri fiind diminuate şi redistribuite, dar în acelaşi timp revine în ţară încercând să reintre pentru o perioadă de timp din nou în postura iniţială. Aceasta însă nu poate fi îndeplinită corespunzător urmând în scurt timp o nouă separare. Astfel, aceste fluctuaţii aduc cu sine schimbări în status, roluri, schimbări în relaţia cu membrii familiei, identificându-se formarea unei poziţii secundare de tranziţie, dar şi apariţia unor dificultăţi în gestionarea problemelor şi relaţiilor familiale. ”Se adaugă schimbările de rol şi status în cadrul relaţiei conjugale, abolirea supremaţiei decizionale masculine, creşterea ponderii implicării femeii în toate laturile socio-economice ale familiei. Considerată ca un “barometru” al schimbărilor la nivel macrosocial, familia este un complex activ în evoluţia relaţiilor dintre partenerii conjugali. Erodarea solidarităţii familiale duce în cele mai multe cazuri la disoluţia familiei.” (Arsene, Andreea, 2010, p.34). Astfel de schimbări se produc şi la nivelul altor segmente cum ar fi relaţia cu comunitatea, cu familia lărgită etc., însă cele mai profunde schimbări sunt resimţite de către emigrantul însuşi.

În concluzie, migraţia circulatorie, care are ca şi caracteristică de bază fluctuaţia dintre două spaţii de migraţie, pune amprenta schimbării asupra emigrantului. Acesta este implicat în două lumi cu stil de viaţă diferit, cu mentalităţi şi percepţii diferite, cu alte asteptări, deplasările fluctuante putând fi percepute în anumite circumstanţe ca ”şocuri” identitare. Emigrantul poate ajunge într-un anumit moment în care să nu îşi mai găsească locul, spaţiul identitar, fiind mereu cu dorinţa de a pleca spre celalalt spaţiu. De asemenea, astfel de fluctuaţii aduc cu sine schimbări în status, roluri, schimbări în relaţia cu membrii familiei, identificându-se formarea unei poziţii secundare de tranziţie, dar şi apariţia unor dificultăţi în gestionarea problemelor şi relaţiilor din ţară.

BIBLIOGRAPHY

Arsene, Andreea, *Călători în marele spaţiu al globalizării- fenomenul migraţiei şi implicaţiile sale la nivel de familie*, în Revista de Administraţie Publică şi Politici Sociale, Anul I, nr.2/Martie 2010

Sandu, Dumitru*, Migraţia circulatorie ca strategie de viaţă*, Revista Sociologie Românească, nr.2, Bucureşti, 2000
Sandu, Dumitru, *Les enjeux des reseaux migratoires dans l'espace social de la transition le cas roumain, comunicare prezentată la seminarul Les circulations migratoires roumaines après 1989*, Maison des Sciences de l'Homme, Paris, 23-25 noiembrie 2001
Şerban, Monica, *Dinamica migraţiei româneşti în Spania: un exerciţiu asupra migraţiei româneşti în Spania*, Editura Lumen, Iaşi, 2011
Stoicovici, Maria, (2012), *România ca ţară de origine, de tranzit şi de destinaţie a migranţilor*, în „Revista Română de Sociologie", serie nouă, anul XXIII, nr. 5–6, Bucureşti
Vasile, Valentina; Zaman Gheorghe (coord.), *Migraţia forţei de muncă şi dezvoltarea durabilă a României*, Editura Expert, Bucureşti, 2005
http://sociologia-azi.ro/wp-content/uploads/2013/10/Chestiunea-sociala-a-migratiei-pentru-munca.pdf, Bădescu, Ilie, *Migraţia internaţională ca problemă socială. Studiu de caz: migranţii pentru muncă în Italia,* 2013
http://www.ilo.org, Wickramasekara, Piyasiri, *Migraţia circulară: câştig triplu sau sfârşit obscur?*, G*URN, Elveţia*

EVOLUTIONARY CONSIDERATIONS REGARDING THE FREE MOVEMENT OF WORK FORCE

Brîndușa Marian
Lecturer, PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș

Abstract:Free movement of persons, in the European space, falls under the mobility category, from the perspective of the distinction between mobility/migration, and by mobility we understand the movement of population within a common border, while citizens of extra-union states are subject to international migration. The migration phenomenon has registered different changes and has gained new forms. Researchers in the field of migration consider this phenomenon as one that has become normal and structural for the human society throughout history. The scholarly literature has registered an evolution of the free movement of persons and implicitly of work force, and the mobility phenomenon has been analyzed depending on the historic, economic, demographic and social context. The analysis of these aspects of the migration phenomenon at the level of the European Union represents a necessity in the present socio-political and demographic context from the EU.

*Keywords:Work-force, free movement, migration, mobility, immigrant***.**

Migraţia constituie un fenomen dinamic şi continuu care va exista atâta timp cât vor exista discrepanţe în ceea ce priveşte dezvoltarea şi bunăstarea din diferitele zone ale lumii[1]. Fenomen amplu, migraţia s-a transformat dintr-un proces regional într-un proces global cuantificat la aproximativ 3% din populaţia totală. Toate statele lumii sunt în acelaşi timp state de origine, state de tranziţie, state de destinaţie sau toate în acelaşi timp. La nivelul Uniunii Europene, crearea unui spaţiu comun al liberei circulaţii a persoanelor confruntă statele cu noi provocări, acţiunile unui stat putând afecta interesele sau acţiunile unui alt stat, iar accesul pe teritoriul unei ţări poate fi determinat de accesul pe teritoriul altei ţări[2].

Analizând distincţia dintre ceea ce înseamnă mobilitatea şi migraţia, în spaţiul european, libera circulaţie a persoanelor se subscrie fenomenului de mobilitate, ca mişcare a populaţiei în interiorul unor graniţe comune, în timp ce cetăţenii statelor extra-unionale sunt subiecţi ai migraţiei internaţionale.[3]

Fenomenul migraţiei a înregistrat diverse schimbări şi a căpătat noi forme. Cercetătorii din domeniul migraţiei consideră că acest fenomen a devenit unul normal şi structural al societăţii umane de-a lungul istoriei. Analiştii fenomenului migraţiei evidenţiază faptul că, după sfârşitul celui de-al doilea război mondial, statele europene au parcurs mai multe etape ale migraţiei.

O primă etapă evidențiază legătura dintre migrația forței de muncă și reconstrucția Europei în *perioada1950-1970*. După cel de-al doilea război mondial au existat fluxuri migratorii de masă, determinate de întoarcerea în ţările de origine a etnicilor naţionali. În

[1]Mircea Aurel Niţă, *Migration - dynamic equilibrium between progress and regression* – Career Counseling And The Global Labor Market International Conference, May 31st – June 2nd 2005, Tg.Mureş, Romania, Petru Maior University Publishing House in Tg. Mureş, p.1.
[2]Strategia Naţională a României privind Imigraţia, 2011-2014; Strategia Naţională a României privind imigraţia pentru perioada 2015-2018
[3]Vasile, V., Boboc, C., Pisică, S., Cramarenco, R. E.(2013) *Estimarea impactului liberei circulaţii a lucrătorilor români pe teritoriul UE, începând cu 01.01.2014; realităţi şi tendinţe din perspectivă economică, ocupaţională şi socială, la nivel naţional şi european*, IER, Bucureşti, p. 34 http://ier.ro/sites/default/files/pdf/SPOS_%202013_nr.3.pdf accesat în data de 20.11.2017.

acelaşi timp era necesară reconstrucţia Europei, fapt care necesita forţă de muncă masivă iar autorităţile statelor, firmele şi agenţiile private au început să recruteze lucrători străini. Totodată s-au realizat schimburi de lucrători între state precum Italia, Olanda şi Germania de Vest care dispuneau de rezerve de forţă de muncă şi Franţa şi Belgia care aveau deficit de forţă de muncă. Stat fără colonii, Germania şi-a extins zona de recrutare spre Grecia şi Spania, apoi spre Yugoslavia şi Turcia. Anglia a preluat forţă de muncă din statele Commonwealth-ului şi Irlanda. Cele mai multe state au recrutat imigranţi pentru a-şi susţine creşterea economică, pentru a stimula dezvoltarea şi pentru a opri fluctuaţiile de pe piaţa muncii[4].

Ca efect al adoptării T.C.E.[5], în anii 60 s-a înregistrat o creştere a fenomenului migraţiei în interiorul Comunităţii. Cu toate că a fost creat cadrul instituţional şi legal pentru asigurarea liberei circulaţii a forţei de muncă, fluxurile migratorii dinspre statele terţe au fost mai ridicate cantitativ în comparaţie cu migraţia intracomunitară[6].

În perioada 1945-1975, necesitatea forţei de muncă străine pentru susţinerea şi dezvoltarea economiilor statelor a diminuat considerabil migraţia ilegală. Potrivit statisticilor OCDE între anii 1960-1970, mai mult de 30 milioane de lucrători străini au intrat pe teritoriul Comunităţii Economice Europene, incluzând lucrătorii temporari şi pe cei cu intrări multiple[7].

O altă perioadă analizată de specialiştii în domeniul migraţiei a fost cea a anilor *1973* şi *1979* perioadă a crizelor economice, datorate creşterii preţului la petrol.[8].

Confruntate cu dificultăţi precum sedentarizarea lucrătorilor imigranţi şi reîntregirea familiilor, statele au demarat o nouă politică de imigrare. Şomajul în creştere şi amplificarea tensiunilor sociale au determinat guvernele statelor să elimine politicile active de recrutare a forţei de muncă străine. Astfel, au crescut costurile cu recrutarea forţei de muncă străine, au fost limitate categoriile de lucrători străini care puteau fi angajaţi şi s-au stabilit cote anuale pentru forţa de muncă din străinătate. Anii următori sunt marcaţi de schimbările din economia mondială şi noile modele de organizare a afacerilor, care necesitau mână de lucru mai bine calificată şi mai puţin numeroasă, dar şi de revoluţia economică care a marcat natura muncii cu efecte asupra migraţiei forţei de muncă.

Începând cu anii 1975-1976 controalele la frontiere au devenit mai riguroase şi au fost adoptate diferite măsuri financiare pentru a favoriza întoarcerea străinilor în ţările de origine. Aceşti ani se caracterizează prin trecerea de la o emigrare de muncă la o emigrare de populare. Recrutarea forţei de muncă străine este oprită. Marea majoritate a muncitorilor noneuropeni decid să se instaleze şi să opteze pentru reîntregirea familiei. Numeroşi greci, italieni sau spanioli şi finlandezi se reîntorc în ţările de origine. Migrarea persoanelor cu înaltă calificare profesională originare din ţările lumii slab dezvoltate constituie un nou fenomen. Cu toate acestea, migraţia forţei de muncă a înregistrat o scădere până spre sfârşitul anilor '80[9].

A treia perioadă a migraţiei, a fost caracterizată de diversificarea statelor gazdă şi a statelor de origine. Spania, Italia, Irlanda, Grecia, şi Portugalia, state de emigraţie în prima fază au devenit treptat state de imigraţie. Migranţii nu mai provin numai din colonii ci şi din alte state. Schimbările politice din Europa Centrală şi de Est au determinat o creştere a

[4] Carmen Tudorache, *Evoluţia fenomenului migraţiei în Europa*, Economie teoretică şi aplicată, Bucureşti, 2006, pp.95-98 http://store.ectap.ro/articole/211.pdf accesat 20.11.2017
[5]Tratatul privind Comunitatea Economică Europeană
[6] Georges Tapinos, *Regional Economic Integration and Its Effect on Employment and Migration* in Jean Pierre Garson, Anais Lozillon, *Changes and challenges - Europe and Migration from 1950 to Present*, 2003, p. 2http://www.oecd.org/migration/mig/15516948.pdf accesat 23.11.2017
[7] Carmen Tudorache, *Evoluţia fenomenului migraţiei în Europa*, Economie teoretică şi aplicată, Bucureşti, 2006, pp.95-98 http://store.ectap.ro/articole/211.pdf accesat 20.11.2017
[8] Jean Pierre Garson, Anais Lozillon, *Changes and challenges - Europe and Migration from 1950 to Present*, 2003, p. 2http://www.oecd.org/migration/mig/15516948.pdf accesat 23.11.2017.
[9]*Ibidem.*

numărului de solicitanţi de azil şi al refugiaţilor. Începutul anilor '80 este caracterizat de creşterea masivă a numărului solicitărilor de azil politic, urmare a creşterii numărului conflictelor. Statele europene au devenit in mod progresiv importatoare de forţă de muncă provenind din toate continentele. Căderea Zidului Berlinului a determinat creşterea fenomenului migraţiei dinspre statele din estul Europei spre ţările occidentale.

Potrivit statisticilor OCDE această perioadă se caracterizează prin creşterea fluxurilor migraţiei pentru reunificarea familiilor şi creşterea interesului pentru migraţia forţei de muncă[10].

O altă problemă cu care s-au confruntat statele Uniunii Europene este cea a migraţiei ilegale.

În perioada anilor ’90, situaţia economică a statelor mai puţin dezvoltate s-a agravat, exceptând Asia şi America de Sud, şi nu a urmat cursul exploziei demografice. Economia mondială s-a globalizat, facilitând circulaţia persoanelor, serviciilor, bunurilor şi capitalurilor. Presiunea migratoare se va exercita dinspre regiunile planetei cu o rată ridicată a natalităţii spre zone prospere, cu natalitate scăzută şi a crescut interesul pentru forţa de muncă înalt calificată. S-a înregistrat o creştere a migraţiei permanente şi a migraţiei forţei de muncă temporare ca urmare a dezvoltării tehnologiei informaţiei şi comunicaţiei, sănătăţii, şi educaţiei, domenii care necesită forţă de muncă înalt calificată. A crescut cererea de mână de lucru străină fără calificare în domeniul construcţiilor, agriculturii, lucrărilor publice şi în serviciile casnice.

După anul 1989, migraţia a crescut în Germania şi Marea Britanie, politicile în domeniul recrutării forţei de muncă favorizând lucrătorii străini temporari. Un aport important la acoperirea necesarului de forţă de muncă în statele gazdă l-au avut şi studenţii. Începând cu anii ‘90 s-a constatat o creştere a ponderii femeilor în rândul migranţilor în special, în Franţa, Grecia, Suedia, Marea Britanie şi Italia. Statele din Europa Centrală şi de Est devin nu numai ţări de emigraţie dar şi de tranzit şi imigraţie, fiind considerate atractive de migranţii din Orientul extrem[11].

Migraţia ilegală a căpătat noi dimensiuni şi a devenit mai periculoasă, ca urmare a dezvoltării reţelelor de trafic internaţional şi a creşterii rolului lor în circulaţia internaţională a forţei de muncă.

De la mijlocul anilor 90, s-au intensificat discuţiile cu privire la efectele migraţiei internaţionale a lucrătorilor înalt calificaţi. State precum, Marea Britanie, Germania, Franţa au adoptat măsuri pentru facilitarea intrării persoanelor înalt calificate.[12].

O etapă importantă a fenomenului migraţiei în Uniunea Europeană o constituie cele două mari valuri de extindere: cel din 2004 când au aderat 10 state şi cel din 2007, când au aderat România şi Bulgaria. În această etapă, libera circulaţie a forţei de muncă revine în atenţie. În ceea ce priveşte mobilitatea forţei de muncă s-au evidenţiat atitudini şi abordări diferite din partea statelor. În acest context s-au formulat două opţiuni în ceea ce priveşte mobilitatea cetăţenilor din Europa de Centrală şi de Est. Astfel, unele state au ales calea aplicării imediate şi directe a legislaţiei europene cu privire la libera circulaţie a persoanelor în timp ce alte ţări au optat pentru o non-aplicare a aquis-ului pe o perioadă limitată de timp. Au fost vehiculate încă trei variante care au vizat clauze de salvgardare, un sistem flexibil de măsuri tranzitorii şi stabilirea unor sisteme bazate pe cote fixe. Regimul tranzitoriu face referire la stabilirea clară a unei perioade maxime de restricţii, urmând ca apoi libera circulaţie

[10]Carmen Tudorache, *Evoluţia fenomenului migraţiei în Europa*, Economie teoretică şi aplicată, Bucureşti, 2006, pp.95-98 http://store.ectap.ro/articole/211.pdf accesat 20.11.2017; Jean Pierre Garson, Anais Lozillon, *Changes and challenges - Europe and Migration from 1950 to Present*, 2003, p. 2http://www.oecd.org/migration/mig/15516948.pdf accesat 23.11.2017.
[11]*Ibidem*
[12]*Ibidem.*

să fie garantată noilor veniţi; la clauzele de revizuire care permit statelor-gazdă a lucrătorilor să reducă perioada tranzitorie stabilită iniţial, dar dreptul statelor de a solicita reanalizarea acestor măsuri tranzitorii precum şi posibilitatea statelor membre de a opta pentru liberalizarea pieţei muncii sau alegerea unor alte măsuri cu privire la accesul pe piaţă[13].

În anul 2004, odată cu aderarea Poloniei, Ungariei, Cehiei, Lituaniei, Letoniei, Estoniei, Slovaciei, Sloveniei, Malta şi Cipru, regimul liberei circulaţii a forţei de muncă era liber în Marea Britanie, Irlanda şi Suedia şi restrictiv în Austria, Belgia, Danemarca, Franţa, Germania, Grecia, Italia, Olanda, Luxemburg, Malta, Portugalia şi Spania. În anul 2007, odată cu aderarea României şi Bulgariei la Uniunea Europeană, un regim restrictiv a fost introdus de către Austria, Belgia, Danemarca, Franţa, Germania, Grecia, Ungaria, Irlanda, Italia, Olanda, Luxemburg, Malta, Portugalia, Spania şi Marea Britanie. Pentru un regim liber au optat Cipru, Republica Cehă, Estonia, Finlanda, Lituania, Letonia, Polonia, Slovacia, Slovenia şi Suedia[14].

Datorită declinului demografic pe de o parte şi a deficitului de calificări pe de altă parte, lipsa forţei de muncă a devenit evidentă la nivelul Uniunii Europene. Singura modalitate identificată pentru acoperirea deficitului de forţă de muncă a constituit-o recrutarea forţei de muncă din state nou-intrate în Uniunea Europeană dar şi din state terţe acesteia. Opţiunea Uniunii Europene a încurajat „migraţia de înlocuire" care vizează pe de o parte lucrătorii înalt calificaţi în care statele Uniunii sunt deficitare şi pe de altă parte lucrătorii necalificaţi, necesari pentru a înlocui forţa de muncă locală care nu mai doreşte să presteze anumite categorii de munci[15].

Înconcluzie, migrația constituie un fenomen amplu influențat de contextul istoric, demografic și economic. Reglementarea liberei circulații a forței de muncă a devenit o necesitate pe fondul amplificării mobilității cetățenilor europeni și a migrației cetățenilor non-europeni. Reglementările adoptate la nivelul Uniunii Europene sunt necesare pentru stabilirea drepturilor și obligațiilor populației aflate într-o continuă mișcare dar și pentru eliminarea discriminării pe piața muncii între migranți și populația nativă. Urmărind dezideratul de creare a unei piețe a forței de muncă la nivelul Uniunii Europene este necesară analiza evoluției economice și demografice a populației, nu numai din interiorul acestei organizații ci și din afara ei. Dezvoltarea economică statelor din afara Uniunii Europene dar și din interiorul acesteia poate influența amploarea fenomenului migraționist. Creșterea nivelului de trai din statele în curs de dezvoltare poate determina o reducere a migrației și a mobilității populației active, în timp ce menținerea sau scăderea nivelului de trai, corelat cu necesitățile pieței forței de muncă din statele dezvoltate poate determina o amplificare a acestuia.

BIBLIOGRAPHY

Constantin D.-L., Vasile, V., Preda, D., Nicolescu, L.,(2004) *Fenomenul migraţionist din perspectiva aderării României la Uniunea Europeană*, IER, Bucureşti
Cucuruzan, R., (2009) *Migraţia şi mobilitatea forţei de muncă din România în contextul integrării europene,* EFES, Cluj Napoca

[13]V. Vasile, C. Boboc, S. Pisică, R.E. Cramarenco, *Estimarea impactului liberei circulaţii a lucrătorilor români pe teritoriul UE, începând cu 01.01.2014; realităţi şi tendinţe din perspectivă economică, ocupaţională şi socială, la nivel naţional şi european*, IER, Bucureşti, pp.37-38, http://ier.ro/sites/default/files/pdf/SPOS_%202013_nr.3.pdf accesat în data de 20.11.2017.

[14]R. Cucuruzan, *Migraţia şi mobilitatea forţei de muncă din România în contextul integrării europene,* EFES, Cluj Napoca , 2009, p.55; Vasile, Boboc et.al.,*Studiu cit.*, 2013, p. 39.

[15]Constantin D.-L., Vasile, V., Preda, D., Nicolescu, L., *Fenomenul migraţionist din perspectiva aderării României la Uniunea Europeană*, IER, Bucureşti, 2004, p.22

Hotărârea nr. 780/2015 pentru aprobarea Strategiei naţionale privind imigraţia pentru perioada 2015-2018 şi a Planului de acţiune pe anul 2015 pentru implementarea Strategiei naţionale privind imigraţia pentru perioada 2015

Jean Pierre Garson, Anais Lozillon, *Changes and challenges - Europe and Migration from 1950 to Present*, 2003, p. 2http://www.oecd.org/migration/mig/15516948.pdf accesat 23.11.2017

Mircea Aurel Niţă, *Migration - dynamic equilibrium between progress and regression* – Career Counseling And The Global Labor Market International Conference, May 31st – June 2nd 2005, Tg.Mureş, Romania, Petru Maior University Publishing House in Tg. Mureş

Strategia Naţională a României privind Imigraţia, 2011-2014

Strategia Naţională a României privind Imigraţia, 2015-2018

Vasile, V., Boboc, C., Pisică, S., Cramarenco, R. E.(2013) *Estimarea impactului liberei circulaţii a lucrătorilor români pe teritoriul UE, începând cu 01.01.2014; realităţi şi tendinţe din perspectivă economică, ocupaţională şi socială, la nivel naţional şi european*, IER, Bucureşti, http://ier.ro/sites/default/files/pdf/SPOS_%202013_nr.3.pdf accesat în data de 20.11.2017.

EFFECTS OF FREE MOVEMENT OF WORK FORCE IN ROMANIA

Brîndușa Marian
Lecturer, PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș

Abstract:Migrations represents a dynamic and ongoing phenomenon that will continue to exist as long as there will be differences in the development and welfare of different parts of the world. Free movement of persons, handled properly, can play an important role in fighting poverty and in the development of both the individual and the community.
Migration is a subject for public debate and economic analysis and it represents one of the key-words for decision-making elements. The consequences of migration can be economic, social, psychological and cultural. The analyses that have been done point-out that migration represents both an opportunity and a permanent challenge for the origin state and for the host state. Romania finds itself as an origin state and less as a host state and the effects are both positive and negative.

Keywords: migration, effects, host-state, origin-state, work force.

Migraţia forţei de muncă nu se poate realiza în afara reglementărilor legale fiind puternic influenţată de acestea. Legislaţia în materia liberei circulaţii a forţei de muncă la nivelul Uniunii Europene produce efecte asupra statelor gazdă dar şi asupra statelor de origine. Nivelul fluxurilor migratorii poate fi afectat de legislaţia europeană prin stabilirea unor restricţii sau prin măsuri permisive. Prin legislaţia europeană se stabilesc drepturile şi obligaţiile lucrătorilor şi modalităţile de apărare ale acestora în faţa obstacolelor aflate în calea integrării. Totodată migraţia persoanelor şi în special, a forţei de muncă este cea care produce efecte şi asupra legislaţiei europene. Cazurile de emigrare dinspre statele africane (de ex. situaţia Italiei care se confruntă cu un număr masiv de decese ale imigranţilor ilegali) pun Uniunea Europeană în situaţia de a lua măsuri pentru combaterea imigraţiei ilegale care are efecte semnificative asupra securităţii cetăţenilor europeni şi asupra sistemelor de securitate socială care riscă să fie supraîncărcate.

La rândul său, statele membre ale Uniunii Europene adoptă politici şi legi care reglementează posibilităţile de angajare şi domeniile în care imigranţii se pot angaja, precum şi necesarul de imigranţi pe piaţa muncii. Privită din perspectiva statelor gazdă legislaţia se pliază pe necesităţile statelor, de exemplu, pe atragerea forţei de muncă înalt calificate.

Legislaţia din România a suferit modificări în privinţa liberei circulaţii a forţei de muncă odată cu aderarea la Uniunea Europeană. În calitate de stat membru al acesteia, România aplică direct sau transpune legislaţia în materie, în dreptul intern. În România, lipsa adoptării unor acte normative coerente şi clare, precum şi lipsa de aplicare sau aplicarea defectuoasă a reglementărilor produc efecte negative asupra liberei circulaţii a forţei de muncă. Limitarea numărului de autorizaţii de muncă pentru resortisanţii statelor terţe Uniunii Europene, procedurile greoaie în materia recunoaşterii diplomelor şi calificărilor profesionale, lipsa prevederilor privind accesarea de credite bancare pentru dobândirea de proprietăţi produc efecte negative asupra nivelului de trai al imigranţilor.

Pe de altă parte, putem evidenţia lipsa unor politici coerente concretizate în acte normative menite să determine o creştere a nivelului de trai a populației native. Lipsa măsurilor pentru eliminarea şomajului şi crearea de locuri de muncă prin atragerea de investitori are efecte negative asupra nativilor care decid să emigreze.

Efectele migrației sunt pozitive și negative; sunt demografice, sociale și economice.

Libera circulaţie a forţei de muncă produce efecte negative asupra mărimii, structurii şi densităţii populaţiei.

Datele statistice ale INS arată că populaţia României a scăzut în ultimii 25 de ani cu aproximativ 3 milioane de persoane. Scăderea populaţiei este determinată de scăderea ratei natalităţii, creşterea ratei mortalităţii care depăşeşte nivelul ratei natalităţii şi migraţia externă negativă care este mai mare decât sporul natural[1]. Reducerea mărimii populaţiei României a fost determinată nu numai de plecarea unui număr mare de persoane spre alte state ci şi de vârsta şi structura pe sexe a celor care au plecat, cei mai mulţi au vârsta între 20-40 de ani. În ultima perioadă s-a constatat o creştere a numărului femeilor care părăsesc ţara[2]. Emigrarea femeilor, mai ales din domeniile cu înaltă calificare, care necesită perfecţionare profesională continuă, sunt de asemenea, un factor cu influenţă negativă asupra natalităţii[3]. Astfel, constatăm că emigrarea afectează grupele de vârstă cu rate mari de fertilitate, reducându-se astfel potenţialul de nou-născuţi în România. Efectele nefaste asupra *ratei natalităţii şi a fertilităţii* încep să fie din ce în ce mai prezente, dovadă fiind faptul că un număr tot mai mare de copii sunt născuţi în afara ţării[4]. Migraţia persoanelor tinere are ca şi consecinţă şi diminuarea ritmului de creştere economică şi chiar declinul activităţii economice.

*Libera circulație a forței de muncă are și efecteeconomice***.** Remitenţele constituie transferuri băneşti spre ţara de origine şi sunt considerate ca fiind unul dintre efectele pozitive ale liberei circulații a forței de muncă. Cele asociate forţei de muncă migrante ca fluxuri transmise de migranţi spre familii, prieteni, sunt văzute ca o compensaţie pentru ieşirile de capital uman[5].

Remitenţele au un rol important în creşterea veniturilor statului din surse externe producând *efecte pozitive asupra creşterii nivelului de trai*al celor care beneficiază de ele. Totodată produc efecte pozitive asupra dezvoltării economice locale determinând creşterea consumului şi a investiţiilor şi reducând presiunea asupra autorităţilor naţionale pentru implementarea unor reforme economice şi sociale. Remitenţele produc însă efecte pe termen scurt asupra dezvoltării economice a unui stat.

Studiile realizate în România arată că mai mult de 2/3 din valoarea remitenţelor este utilizată pentru satisfacerea nevoilor imediate ale familiei şi doar o parte, nesemnificativă e îndreptată spre investiţii în capitalul uman, cum ar fi educaţia, sănătatea etc. Principalii beneficiari ai remitenţelor la nivel microeconomic sunt membrii familiilor rămaşi acasă. Studiile realizate au evidenţiat că remitenţele constituie un suport financiar pentru situaţii de criză, asigurarea educaţiei copiilor.

În România, efectul pozitiv al remitenţelor sub aspectul creşterii economice pe termen lung este redus atâta timp cât banii sunt utilizaţi în proporţie covârşitoare pentru satisfacerea nevoilor imediate[6]. La nivel macroeconomic remitenţele influenţează creşterea consumului intern, susţinerea balanţei de plăţi dar s-au constatat efecte şi asupra inflaţiei, exporturilor, importurilor şi asupra ratei de schimb.[7].

---

[1]Emilia Ţiţan, Adrian Otoiu, *Does Aging Influence Migration in Romania? A Comprehensive Analysis*, Procedia Economics and Finance no. 10/2014, p.88.
[2]INS, 2013.
[3]Valeriu Dornescu, Teodora Manea, *Migraţia medicilor români: dimensiuni socio-demografice şi economice*, Revista de Economie socială nr. 1/2013, pp.129-130.

[4] Monica Roman, Cristina Voicu, *Câteva efecte socioeconomice ale migraţiei forţei de muncă asupra ţărilor de emigraţie,* Revista de Economie nr. 7/2010, pp50-65.
[5]Gabriela Prelipcean,*Migraţia şi euforia remitenţelor, Implicaţii ale crizei economice actuale*, Sfera politicii, nr. 137/2009, p.1 http://www.sferapoliticii.ro/sfera/137/art02-prelipcean.html, accesat în data de 1.12.2017.
[6]Bogdan Alexandru Suditu, Gabriela Prelipcean, Daniel Celu Vîrdol, Oana Ancuţa Stângaciu au realizat *Studii de strategie şi politici, Studiul nr.1, Perspectivele politicii de migraţie în contextul demografic actual*http://beta.ier.ro/documente/spos_2012/spos_1_2012.pdf accesat în data 25.11.2017, p. 175-176.
[7]Monica Roman, Cristina Voicu, *art.cit.*, pp.50-65.

Efectele negative ale remitenţelor pot fi legate de creşterea discrepanţelor la nivelul comunităţilor, deoarece familiile sărace nu emigrează. Există riscul de apariţie a presiunii inflaţioniste. Poate să scadă intenţia de angajare în activităţi productive şi creşterea dependenţei de un anumit nivel al remitenţelor cu impact asupra iniţiativei individuale. Creşterea cererii de bunuri imobile poate determina creşterea artificială a preţurilor acestora. Totodată pot determina o creştere a fenomenului brain-drain şi migraţia lucrătorilor înalt calificaţi, datorită găsirii unui loc de muncă mai bine plătit în afara graniţelor ţării[8].

Plecarea tinerilor înalt calificaţi constituie un efect negativ al liberei circulaţii a forţei de muncă. Din nefericire, cel mai afectat sector, cu impact direct asupra populaţiei României, este sănătatea. Numărul medicilor care părăsesc România a fost în creştere în ultimii 10 ani. Cele mai căutate specializări au fost medicina generală, medicina de familie, chirurgia, anestezia şi terapia intensivă. Aspectul cel mai îngrijorător îl constituie plecarea în fiecare an a unui număr de specialişti mai mare decât numărul de medici specialişti format de şcoala românească în fiecare an. În aceste condiţii *efectele demografice ale liberei circulaţii a medicilor nu sunt directe***,** ci se pot răsfrânge asupra populaţiei României. Scăderea calităţii serviciilor medicale sau chiar absenţa lor în anumite zone pot influenţa rata natalităţii dar şi a mortalităţii[9]. Efectele pierderii forţei de muncă calificate sunt negative şi prin *scăderea gradului de inovare şi al nivelului cercetării aflate în corelaţie cu creşterea economică.*

Reîntoarcerea migranţilor în ţară are efecte economice pozitive. Tinerii plecaţi la muncă în străinătate dobândesc o serie de aptitudini, calităţi antreprenoriale şi cunoştinţe care le-ar permite dezvoltarea unor afaceri inexistente în România, sau găsirea unor locuri de muncă mai bune şi mai bine plătite în ţară. Ca o consecinţă efectele sunt pozitive şi prin prezenţa în familie, aspect ce are impact social pozitiv. Din nefericire, în lipsa unor măsuri de încurajare sau chiar lipsa unui cadru legislativ favorabil, birocraţia şi corupţia din sistem, numărul românilor care se întorc în ţara este mic sau veniturile obţinute nu sunt investite în crearea de noi locuri de muncă.

Pierderile legate de costul formării capitalului uman constituie efect negativ al liberei circulaţii a forţei de muncă. Această pierdere este sub forma costurilor formării şi a costurilor specializării. Costurile formării sunt legate de cheltuielile cu educaţia şi sănătatea realizate de către stat cu formarea unui adult pregătit pentru piaţa muncii. Costurile specializării reflectă resursele publice investite în formarea profesională superioară. Luând în calcul cele două tipuri de costuri la care se adaugă investiţiile private (ale familiei) în pregătirea unei persoane care emigrează pierderile sunt foarte mari. Cu toate acestea posibilitatea găsirii unui loc de muncă în străinătate a avut şi are *efecte pozitive prin stimularea individului de a investi în propria educaţie, devenind astfel mai competitiv pe piaţa muncii*[10].

Efectele fiscale ale liberei circulaţii a forţei de muncă sunt *negative.* Plecarea românilor la muncă în străinătate are ca efect pierderi la bugetul de stat prin absenţa taxelor şi impozitelor care pot fi colectate. Acest aspect se răsfrânge şi asupra populaţiei non-migrante. Reducerea plajei de impozitare atrage creşterea taxelor, impozitelor şi preţurilor produselor şi serviciilor[11].

În România, *efectele pozitive* ale liberei circulaţii a forţei de muncă sunt evidenţiate prin *reducerea presiunii asupra bugetului de asigurări sociale prin reducerea ratei şomajului*. Totodată putem vorbi şi despre o scădere a presiunii pe piaţa muncii prin plecarea

[8]Gabriela Prelipcean, *art.cit*., 2009 p. 4.
[9]Valeriu Dornescu, Teodora Manea, *art.cit.* p. 127
[10]Bogdan Alexandru Suditu, Gabriela Prelipcean, Daniel Celu Vîrdol, Oana Ancuţa Stângaciu au realizat *Studii de strategie şi politici, Studiul nr.1, Perspectivele politicii de migraţie în contextul demografic actual*http://beta.ier.ro/documente/spos_2012/spos_1_2012.pdf accesat în data 25.11.2017, p. 175-176.
[11]*Ibidem.*

persoanelor care, în lipsa oportunităţilor de angajare sau în lipsa creşterii capacităţii autorităţilor de a crea locuri muncă aleg să îşi caute un loc de muncă în străinătate[12].

Efectele sociale ale liberei circulaţii a forţei de muncă asupra copiilor şi vârstnicilor pot şi prezentate din perspectiva drepturilor copiilor şi a problemelor cu care se confruntă vârstnicii.

Literatura de specialitate este relativ săracă în analizarea efectelor liberei circulaţii a forţei de muncă asupra categoriilor de vârstă vizate. Cu toate acestea concluziile la care au ajuns studiile pot fi extrapolate la toţi copiii afectaţi de plecarea părinţilor din ţară[13].

Problemele cu care se confruntă familia şi în special copiii sunt multiple. Efectele liberei circulaţii a forţei de muncă asupra familiei şi copiilor erau negative. S-a constat o creştere a ratei divorţurilor, mai ales în cazul familiilor în care pleacă la muncă în străinătate doar unul dintre părinţi, în special mama. Copiii suferă nu numai din cauza divorţului ci şi din cauza disputelor legate de custodia ce îi vizează[14]. Efectele sunt şi psihologice şi educaţionale. Studiile evidenţiază că absenţa părinţilor din gospodărie are efecte asupra performanţelor şcolare. S-a constatat o creştere a ratei abandonului şcolar. Transferul copiilor din sistemul educaţional naţional în sistemul educaţional al statului gazdă, deşi are efecte pozitive asupra stării emoţionale a copiilor (prin eliminare distanţei dintre aceştia şi părinţi) poate avea efecte negative datorită incapacităţii copiilor de a se adapta la un alt tip de sistem[15]. Plecarea părinţilor din gospodărie poate avea şi efecte pozitive concretizate în responsabilizarea copiilor. În multe situaţii însă. copiii preiau responsabilităţile adulţilor în cadrul gospodăriei. Acesta aspect poate fi benefic pentru copilului determinându-l să socializezeşi să fie mai responsabil, accesul este mai uşor la îmbrăcăminte, încălţăminte, jucării, telefoane mobile etc. Condiţiile de locuit se îmbunătăţesc. Există însă cazuri în care copiii mai mari pot prelua sarcina de a îngriji copiii mai mici din gospodărie şi îşi asumă motivaţiile economice ale părinţilor, ceea ce duce la supraîncărcare fizică şi psihică. În absenţa părinţilor copiii devin vulnerabili în faţa exploatării de către adulţi şi creşte gradul de expunere la boli şi accidente[16].

Efectele liberei circulaţii asupra *vârstnicilor* sunt legate de modul de a percepe problemele care i-ar putea afecta. Efectele pozitive ale liberei circulaţii a forţei de muncă asupra vârstnicilor sunt legate de creşterea nivelului de trai prin intermediul sumelor de bani trimise de cei plecaţi din ţară. Vârstnicii sunt afectaţi de dificultăţi, crize specifice care le pot schimba stilul de viaţă. Există în mai multe situaţii o corelaţie între declinul fiziologic, sau chiar mental şi reasumarea rolului de părinte pentru copiii rămaşi acasă, cu sentimentul de singurătate, marginalizare, izolare sau instituţionalizare sau cu o stare de bine**.** Efectele negative ale liberei circulaţii a forţei de muncă sunt în legătură cu starea de sănătate, teama de apariţia sau agravarea unei boli, diminuarea sau lipsa capacităţii de îndeplinire a sarcinilor zilnice, moartea proprie sau a celor apropiaţi, evenimente legate de sănătatea copiilor lăsaţi în grija lor, probleme de securitate personală, lipsa legăturii cu copii plecaţi din ţară, dificultăţi de relaţionare cu familia. Vârstnicii devin mai uşor victime ale activităţilor infracţionale[17].

În urma analizelor realizate putem concluziona că efectele liberei circulaţii asupra statelor de origine, aşa cum este România sunt pozitive şi negative. Cunoaşterea efectelor negative determină o abordare nuanţată a problemelor, având în vedere atât o posibilă

[12]Bogdan Alexandru Suditu, Gabriela Prelipcean, Daniel Celu Vîrdol, Oana Ancuţa *studiu cit.* p. 175-176.
[13]Cruceru Alina Andreea, *Analiza statistică a fenomenului migraţiei*, Revista Română de Statistică nr.11/2010 http://www.revistadestatistica.ro/Articole/2010/A2ro_11_2010.pdf, p.5
[14] Alexandru Toth, Daniela Munteanu, Ana Bleahu, Alternative sociale, *Analiză la nivel naţional asupra fenomenului copiilor rămaşi acasă prin plecarea părinţilor la muncă în străinătate, UNICEF* 2008https://www.unicef.org/romania/ro/Raport_final_HAC.pdf, pp. 26-38
[15] Alexandru Toth, Daniela Munteanu, Ana Bleahu, *Raport UNICEF*, 2008, pp. 26-38
[16] Alexandru Toth, Daniela Munteanu, Ana Bleahu, *Raport UNICEF*, 2008. pp. 26-38
[17] Alexandru Toth, Daniela Munteanu, Ana Bleahu, *Raport UNICEF*, 2008. pp. 26-38

contracarare a acestora cât şi luarea unor măsuri cu scopul reducerii emigrării. Astfel putem vorbi despre crearea unui cadru legislativ în corelaţie cu prevederile europene, astfel încât să fie redus riscul de discriminare şi creşterea oportunităţilor de angajare în diferitele domenii ale vieţii economice şi sociale; crearea unor politici coerente economice, fiscale în scopul atragerii de investitori care să creeze locuri de muncă; asigurarea transparenţei în domeniul legislativ şi decizional pentru eliminarea corupţiei, ca şi cauză a imposibilităţii accederii la locuri de muncă de către persoanele cu înaltă calificare, competente; realizarea unui sistem educaţional eficient prin realizarea unei corelări între piaţa muncii şi calificările oferite în instituţiile de învăţământ profesional şi superior; finanţarea instituţiilor de învăţământ superior în scopul atragerii de tineri din străinătate; încurajarea formării continue şi a reconversiei profesionale pentru reducerea şomajului; recuperarea costurilor formale şi informale de la persoanele care pleacă la muncă în străinătate (aici trebuie avute în vedere doar persoanele a căror educaţie a fost suportată din bugetul de stat).

BIBLIOGRAPHY

Cruceru Alina Andreea, *Aspecte metodologice privind studiul influenţelor migraţiei părinţilor asupra copiilor rămaşi în ţară,* Revista română de statistică, Trim 1/2012, Supliment http://www.revistadestatistica.ro/suplimente/2012/1/srrs1_2012a32.pdf accesat în data de 2.12.2017.

Cruceru Alina Andreea, *Analiza statistică a fenomenului migraţiei*, Revista Română de Statistică nr.11/2010 http://www.revistadestatistica.ro/Articole/2010/A2ro_11_2010.pdf

Dornescu Valeriu, Manea Teodora, *Migraţia medicilor români: dimensiuni socio-demografice şi economice*, Revista de Economie socială nr. 1/2013

Prelipcean Gabriela, *Migraţia şi euforia remitenţelor, Implicaţii ale crizei economice actuale*, Sfera politicii, nr. 137/2009, p.1 http://www.sferapoliticii.ro/sfera/137/art02-prelipcean.html, accesat în data de 1.12.2017.

Roman Monica, Voicu Cristina, *Câteva efecte socioeconomice ale migraţiei forţei de muncă asupra ţărilor de emigraţie,* Revista de Economie nr. 7/2010

Suditu Bogdan Alexandru, Prelipcean Gabriela, Vîrdol Daniel Celu, Stângaciu Oana Ancuţa - *Studii de strategie şi politici, Studiul nr.1, Perspectivele politicii de migraţie în contextul demografic actual*http://beta.ier.ro/documente/spos_2012/spos_1_2012.pdf accesat în data 25.11.2017

Toth Alexandru, Munteanu Daniela, Bleahu Ana, Alternative sociale, *Analiză la nivel naţional asupra fenomenului copiilor rămaşi acasă prin plecarea părinţilor la muncă în străinătate, UNICEF* 2008https://www.unicef.org/romania/ro/Raport_final_HAC.pdf

Ţiţan Emilia, Otoiu, Adrian(2014), *Does Aging Influence Migration in Romania? A Comprehensive Analysis*, Procedia Economics and Finance 10

ASPECTS OF FARM HOUSEHOLD DIVERSIFICATION

Dan Donosă, Lecturer
PhD, University of Agricultural Sciences and Veterinarian Medicine, Iaşi

Abstract: A characteristic of agricultural households participating in non-agricultural activities, whether on farm or off farm, is their heterogeneity. Thus, any analysis of factors that intensifies / limits diversification must take into account both the farmer who has chosen alternative ways of using the available resources, the household in which the next generation chooses to pursue a career outside agriculture (either due to lack of opportunity in the family farm as a transitional option as part of a strategy for intergenerational transfer or for other social or economic reasons) and the businessman or the wealthy who bought a farm for financial, environmental or social reasons. While the main political interest is found in those families already in agriculture that use diversification in response to long-term trends in agriculture and economic shocks, especially those resulting from policy reform, the presence of other forms of diversified households should not be forgotten. Literature on agriculture adjustment suggests that at farm level, the main factors affecting change and adaptation, of which diversification is part, are: the characteristics of human capital, the nature of the farm and the agricultural business, the external environment. These three general headings are used to discuss evidence on the factors that explain the patterns of diversification of agricultural households. It should be noted that not all of the factors listed in the three headings have been found in this discussion, nor did all reviews necessarily distinguish or prioritize the most important factors.

Keywords: rural economy, farm household, diversification, human capital

A characteristic of agricultural holdings participating in non-agricultural activities, either on farms or outside the holding, is their heterogeneity. Thus, any analysis of the factors favoring / limiting diversification must be able to cover both the farmer who has chosen alternative ways of using the available resources, the household in which the next generation chooses to pursue a career outside agriculture (either due to lack of opportunity in the family farm business as a transitional option as part of a strategy for intergenerational transfer or for other social or economic reasons) and the businessman or the wealthy who bought a farm for financial, environmental or social reasons. Families already involved in agriculture who use diversification in response to long-term trends in agriculture and economic shocks, especially those resulting from policy reform, have been taken into account, the presence of other forms of diversified households should not be forgotten.

MATERIAL AND METHOD

Specialist literature on agricultural adjustment suggests that at farm level, the main factors affecting change and adaptation, of which diversification is part, are as follows: the nature of the agricultural holding and agricultural holding, including the capital base and access to the loan, the size of the holding, its profitability, the type of land and the associated enterprise model, etc., characteristics of human capital, including age, experience, education, training and personal qualities, such as attitude to risk, intelligence and motivation.

The external environment of the farm, which includes proximity to the potential diversified potential demand and ease of access to these markets, off-farm hiring opportunities, formal and informal local networks, good transport infrastructure (especially if which consumers are required to visit the farm site) and IT facilities.

These three general factors are used to discuss the evidence presented in the thirteen country reviews on factors that explain the patterns of diversification of agricultural holdings.

It should be noted that not all of the factors listed have been found in revisions, nor did all reviews necessarily distinguish or prioritize the most important factors. As a result, the results may not apply to all countries. A mixture of these factors is present in any individual farm situation. Generally, some encourage any form of diversification, others discourage any activity. Some factors encourage specific diversification activities, while being a deterrent to other forms.

RESULTS AND DISCUSSIONS

One of the common features of human capital observed in many studies has been the importance of business skills, such as those associated with human resource management, networking and market development, including research, marketing and customer relations. These skills are often lacking in the case of farmers who have worked for many years and / or have obtained prices for the primary agricultural products they have grown. Another common explanation for the diversification of households was that such activities are driven by a financial incentive, either to increase the income of the farmhouse, to maintain own capital, to provide for retirement and / or to ensure family succession. Income outside the farm is generally considered as a mean of smoothing household income flow in the United States, which is often considered inadequate and / or unstable. In Austria it was found that part-time farming dominates in less-favored and mountainous areas (over 70% of the total land area), where the average farm yield is 20% lower than in low-productivity areas due to low productivity and other factors.

Also noteworthy are non-economic motivations in studies. In developed countries, the trends of the general society over double incomes, labor recruitment and individualization - even of the household of the nuclear family - are factors that explain an increase in diversification and pluriactivity in farms. Social motivations appear to be relatively more important in terms of agricultural tourism, where contact between farm households and others is probably the closest.
Polish authors have noted that farmers are a traditional group with strong fears of change in the future. The growing diversity of farms has given rise to multiplier effects. More recent studies have shown that the effort for many farmers and men to work outside the farm and / or develop alternative businesses may be stronger than ever, despite the relatively high levels of agricultural income in recent years due to personal fulfillment and the entrepreneurial spirit of farm families to make full use of agricultural and household resources and the workforce.

Another common feature across the country is the role of women in agricultural households in developing alternative income generating activities, whether they are farms or off-farm businesses. In Germany, direct marketing and agritourism activities are important activities of agricultural women, while a growing number of women take up activities outside the holding to contribute to household income. Unlike the basic operation of agriculture, women have had a great deal of involvement in alternative enterprises in other countries, in many cases as major operators or as operators in common with their male partners. It was obvious that women who operated had a high degree of motivation and considerable satisfaction in their work. In Canada, there is a relatively higher level of participation in value-added activities on farms where the person responsible for farm exploitation was a woman. A study on employment in rural areas in EU countries reports that it is often the woman who initiates and engages in alternative farm activities.
The impact of education is a human feature mentioned in several studies. In developing countries, there is a strong positive relationship between education and employment and non-agricultural independence. The schooling of household members is negatively correlated with the participation of rural households in agriculture but positively correlated with non-agricultural activities. Similarly, Polish studies show that non-agricultural income was mainly

demanded by members of the agricultural household who have secondary, post-secondary and basic vocational training. In Canada, some authors have found that participation in out-of-farm work is positively influenced by higher education levels, but other studies have a negative impact on off-farm employment, although for farmers working outside the farm, education increases the number of hours worked out of the farm. However, education has had a positive influence on the likelihood of hiring farmers in value-added activities. The most frequent factor related to the nature of the holding presented in the studies was the influence of the size of the farm on the participation of agricultural households in the diversification activities. In Austria, for example, small farms are more often involved in alternative full-scale exploitation activities and on farm holdings. Instead, part-time activities that take place regularly or seasonally are more attractive to large farms. Canadian studies reported that value-added activities tend to be particularly important for small farm operators, with larger farms having a lower probability of participating in out-of-farm employment. Australian studies have found that 14-25% of the total incomes of smaller wineries were from gates to the cellar and incomes from goods, restaurants and accommodation, compared with 2.2-4.5% on average for the more vintage big. However, studies in the United Kingdom have shown that diversification is not limited to the smallest farms; an element of pluriactivity is found in the size of the farm, and at the top end it is often found that agriculture is just one of the business interests portfolio that spans several economic sectors and these are not necessarily closely related to agriculture,forestry and food sector.

The type of agricultural holding also has an effect on the possibilities of diversification. Canadian studies have noted that dairy production (used as a proxy for labor intensive activities) had a negative effect on the likelihood of farmers' participation in off-farm work. This was supported by Australian studies, which explains that out-of-farm occupation (both for farmers and spouses) tends to be lower for those involved in industries with higher farm labor requirements, such as the dairy sector. German studies have suggested that traditional farm holidays may be less successful and not really an option in rural areas characterized by intensive agricultural production and large farms. Alternatively, Canadian studies have found that farmers are more likely to participate in value-added activities linked to the production of perishable products such as fruit and vegetables.

Several studies at country level have addressed the potential effects of structure and ownership on diversification. In Canada it was found that farms that employ non-family labor force, requiring the operator to be present to supervise agricultural work, limit the farmer's ability to participate in work outside the farm. UK studies have commented on the specific problems faced by tenant farmers, such as difficulties in accessing capital because they do not have the guarantee available to landowners and problems with their rental contracts as they may have restrictions on land use. It has also been noted that changing employment (in a family through inheritance or by selling) can lead to agriculture becoming multiactive, for example when new entrants have established careers in other sectors and have accumulated resources that allow them to buy agricultural real estate and to continue his previous career. Speaking of the external environment, a common factor was the location of the farm. Studies in the US have stated that the most important determinant of the capacity of US farmers to diversify their operations and find jobs outside the farm is the degree of ruralness, measured by the distance between the location in the urban areas and the population density. However, the impact of localizing diversification is not a direct issue, involving two aspects: distance and geography. Country studies have also demonstrated that location-based approaches can be further reduced by improving accessibility both in terms of transport and communication links. Faster and cheaper transport has played an important role in eliminating the distance between rural and urban areas, while the Internet has been successfully used to market both agricultural and non-agricultural products.

Other studies also highlight the role of organizational development in overcoming barriers associated with the location. An Italian case study referred to a national consortium (Anagritur), which monitors and coordinates the activities promoted by the three agricultural agritourism associations. They provide tax, legal and economic consulting services, but the most important activity is probably the Internet promotion activity.

A series of studies highlight the importance of consumer demand, especially in terms of agricultural tourism services. A comprehensive study of interviews with guests and potential guests in Austria found that the main reasons for going on holiday are to enjoy good home-grown food, relax in the countryside and experience farm life.

CONCLUSIONS

The findings indicate the importance of off-farm activities, rather than on farms, in terms of non-agricultural diversification activities undertaken by farmers. In most of the countries for which information is available, off-farm activities are the main source of non-agricultural income for agricultural households, but information on the type of activity is less informative (except that they are often an employed activity); which a member of the household is engaged in activities outside the holding; or on the regional location of the activity. As far as agricultural activities are concerned, they consist in switching to the value chain through further processing or direct sale of primary production, using the resources of existing agricultural households (either land, labor or capital) to turn into contracting, forestry production or services. Except for agricultural tourism, the evidence shows that there have been few diversifications in new areas. This is not a surprising result. It is easier to use existing resources and skills in a familiar effort than to develop a completely new service. However, the new diversification activities may not yet be identified in the statistics. Efforts are being made to monitor the extent to which agricultural holdings are engaged in non-agricultural activities on farms, especially in EU Member States, but the level of income generated by these activities is very limited. The income from these activities is difficult to track because they are classified differently in different data sources and in different countries. Related activities, which can not be separated, such as on-farm processing of agricultural products and agricultural tourism represent only a small part of the non-agricultural activities on the holding. The main source of non-farm income on the holding is agricultural contract work, which is included in agricultural services or agricultural income, depending on the country. According to microeconomic sources, renting of farm buildings and land is also an important source of income for agricultural households. It is not considered to belong to the agricultural sector and is therefore not included in the agricultural accounts at macro level.

It seems difficult to generalize the challenges of income diversification for agricultural holdings because they are of a strong regional character or are in the characteristics of the farm or households. As far as the agricultural household is concerned, a financial motivation seems to be the most powerful driver of diversification in general, although social motivations prove to be important for agricultural tourism. However, it seems that weak business skills limit the scale of diversification. Women play a more important role in diversifying the farm in non-agricultural activities than in primary agricultural activities.

In terms of size and type of holding, there are also differences. In general, diversification activities outside the holding are to a larger extent carried out by smaller farms, for which they are more financially important. A number of factors would explain this, including the existence of less used agricultural resources and greater financial pressure. Small farms are also better represented in the type of farms that are more susceptible to diversification, producing, for example, horticultural products and more attractive than large-scale industrial farms.

A number of policy measures have been introduced in various OECD countries to

support the diversification of agricultural holdings in non-agricultural activities. These measures involved subsidies, training and facilitation. The diversity of these measures reflects not only the differences between policy objectives and approaches at country level, but also the differences in the obstacle or barrier that policy is trying to overcome or correct.

In conclusion, diversification of agricultural holdings in other activities on and off the farm affects the rural economy by increasing the level of farm incomes and farm viability, thus affecting household consumption of local goods and services and providing facilities for agriculture. But the relationship is a two-way one, whereby these farm families depend on the existence of a healthy and diversified rural economy that offers off-farm opportunities, as well as economic, social and cultural services that attract and keep people in rural areas.

BIBLIOGRAPHY

Copus, A., 2006 - *Study on Employmentin Rural Areas*,reportprepared fortheEuropean Commission, Directorate-Generalfor Agriculture andRuralDevelopment,Brussels,

OECD, 2009 - *Theroleofagricultureandfarmhouseholddiversificationintherural economy:evidenceandinitialpolicyimplications*

OECD, 2003 - *Farm HouseholdIncome:Issues and Policy Responses*, OECD, Paris.

REFLECTIONS ON SOME TEXTS FROM THE ROMANIAN CONSTITUTION, REVISED IN 2003, CALLING INTO QUESTION THE TRANSFER OF NATIONAL POWERS TO THE COMMUNITY INSTITUTIONS

Augustin Vasile Fărcaş, Darius Fărcaş
Lecturer, PhD , „Dimitrie Cantemir" University of Tîrgu Mureş, MA Student

Abstract: We begin with the optimistic premise that the present study will raise interest, at leasat, through the approached subject. We consider that the existence of a special law in the content of the revised Constitution,that is adopted under special conditions for the achivement of a socio-political purpose, namely the integration of Romania in the Euro-Atlantic structures (NATO and EU), must not lead us to the idea of disruption of the normative constitutional system, which is in a continous change, adaptation and harmonization, but to the idea of enshrining the law of adherence to its true value, a special law with exceptional regulations from the rule provided in art. 73 par. (1) of the Constitution on the categories of laws – exception which confirms the rule.
For us, however, as specialists with important concerns in pursuing the evolution of phenomena and constitutional processes in the European space, a big question arises, if the principle of constitutional supremacy it is not put under discussion by the art. 148 and 149 of the Revised Constitution.

Keywords: transfer, attributions, national state, Romanian Constitution.

1. Preliminarii

În opinia noastră, şi a altor autori[1], revizuirea Legii fundamentale, a conferit Constituţiei României o nouă dimensiune, o calitate superioară: actul revizuirii marchează un eveniment fără precedent în istoria statlui nostru, trasează un nou destin pentru noi, fundamentând politico – juridic intrarea României într-o organizaţie cu caracter integraţionist ca Uniunea Europeană. Nu numai că unele din dispoziţiile ei au fost îmbunătăţite, sub raportul soluţiilor statuate şi al modului în care au fost formulate, dar trebuie învederat faptul că, prin noile texte, s-a creat baza legală, constituţională pentru ca România să se poată integra în structurile euro-atlantice.

2. Legea specială de integrare euroatlantică

Este important de subliniat faptul că, în urma revizuirii Legii fundamentale în 2003, Parlamentul României adoptă unele legi, cu obiect de reglementare specială. Ne referim aici, în mod special la *Legea specială de integrare euroatlantică* – Legea de revizuire a Constituţiei a introdus o nouă categorie de legi ordinare şi anume legile de *aderare* la *Uniunea Europeană* [2] şi la *NATO* [3]. Aceste legi se adoptă în şedinţa comună a Camerei

[1]Pentru detalii, a se vedea, Ioan M. Anghel, *Probleme şi consideraţii juridice privind aderarea României la NATO,* în revista Pro Patria Lex nr. 1/2003, p.17 şi urm.
[2] Art. 148 alin. (1) din Constituţie prevede : „Aderarea României la tratatele constitutive ale Uniunii Europene, în scopul transferării unor atribuţii către instituţiile comunitare, precum şi al exercitării în comun cu celelalte state membre a competenţelor prevăzute în aceste tratate, se face prin lege adoptată în şedinţa comună a Camerei Deputaţilor şi Senatului, cu o majoritate de două treimi din numărul deputaţilor şi senatorilor". Art. 148 a fost introdus prin Legea de revizuire nr. 429 din 23 octombrie 2003. Legislaţie: Legea nr. 590 din 22 decembrie 2003 privind tratatele, publicată în „Monitorul Oficial" nr. 23 din 12 ianuarie 2004; Legea nr. 157 din 24 mai 2005 de ratificare a Tratatului de aderare a României la Uniunea Europeană, publicată în „Monitorul Oficial" nr. 465 din 1 iunie 2005; Legea nr. 13 din 7 februarie 2008 de ratificare a Tratatului de la Lisabona, publicată în „Monitorul Oficial" nr. 107 din 12 februarie 2008. Aderarea României la Uniunea Europeană a avut loc la 1 ianuarie

Deputaţilor şi Senatului, cu o majoritate de două treimi din numărul parlamentarilor, sacrificând raţionalitatea juridică pentru o ascendenţă politică dictată de oportunităţi constituţionale legate de aderarea României la structurile euro-atlantice[4].

Precizăm de la început că, în literature juridică de specialitate a apărut o controversă viu disputată, legată de încadrarea legilor de aderare la Uniunea Europeană şi NATO, respectiv raportul acestora cu celelalte categorii de legi. Legea de aderare este reglementată în Constituţia revizuită, într-un titlu separate, nou (Titlul V), la art. 148 şi art 149. Într-o opinie bazându-se pe o logică formală, având în vedere că legile de aderare nu sunt menţionate la art. 73 alin. (1) din Aşezământul fundamental al ţării noastre, care reglementează categoriile de legi, respectiv conţinutul specific şi modalitatea specială de adoptare a acestora, s-a considerat că ar fi o categorie distinctă, o categorie nouă de legi[5].

Precizăm că, autorul susţine existenţa unui real conflict între prevederile art. 148 şi art. 149, care reglementează legile de aderare, pe de o parte, şi art. 73 alin. (1), care stabileşte categoriile de legi, pe de altă parte.

Este adevărat că legea de aderare se adoptă în şedinţă comună a Camerei Deputaţilor şi Senatului, cu o majoritate de două treimi din numărul deputaţilor şi senatorilor, astfel încât, nu se încadrează nici în categoria legilor organice, dar nici în categoria legilor constituţionale de modificare a Legii fundamentale. Aceasta, însă, nu trebuie să ne conducă la concluzia că legea de aderare ar fi în conflict, în contradicţie cu celelalte categorii de legii.

Împărtăşim punctual de vedere al oponentului din această dispută, opinie conform căreia „art. 73 alin. (1) din Legea fundamentală consacră regula, iar art. 148 alin. (1) şi art. 149 consacră excepţia de la această regulă, (…) şi astfel, suntem în prezenţa unor legi speciale de integrare euroatlantică”[6].

Aşadar, nu se poate concepe existenţa unei categorii de legi distincte care nu se încadrează în sistemul normativ şi care generează „antinomii intraconstituţionale”.

În opinia profesorului Ioan Vida, izvorul conflictului derivă din faptul, că „din punct de vedere substanţial, prevederile legii de aderare la tratatele constitutive ale Uniunii Europene sunt într-o mare măsură de natură constituţională, deoarece deşi nu modifică expres Constituţia României, fac acest lucru în mod tacit.

În acest sens, Legea de aderare la tratatele constitutive ale Uniunii Europene ar urma să fie o lege care relativizează suveranitatea naţională reglementată de dispoziţiile art. 2 al Legii fundamentale (…). Pe acest plan, apare adevărata contradicţie dintre legea de aderare şi celelalte categorii de legi şi suveranitatea naţională. Prin legea de aderare la tratatele constitutive ale Uniunii Europene unele atribuţii ale statului naţional sunt scoase din competenţa titularului suveranităţii şi sunt transferate către instituţiile comunitare sau urmează să fie exercitate în comun cu celelalte state membre ale Uniunii, potrivit reglementării acestora în cadrul tratatelor constitutive”[7].

2007. Această dată a fost propusă la summitul de la Salonic din 2003 şi confirmată la Bruxelles pe 18 iunie 2004. Raportul de ţară privind progresele României din octombrie 2004 a afirmat de asemenea data de 1 ianuarie 2007 ca dată de aderare pentru România şi Bulgaria. Cele două ţări au semnat Tratatul de aderare pe 25 aprilie 2005 la Abaţia Neumünster din Luxemburg.

[3] *Art. 149 din Constituţie prevede : „Aderarea României la Tratatul Atlanticului de Nord se face prin lege adoptată în şedinţa comună a Camerei Deputaţilor şi Senatului, cu o majoritate de două treimi din numărul deputaţilor şi senatorilor”. România a aderat la Tratatul Atlanticului de Nord, semnat la Washington la 4 aprilie 1949 prin Legea 22 din 1 martie 2004, publicată în “Monitorul Oficial” nr. 185 din 3 martie 2004.*

[4] Ase vedea, I. Muraru, E. S. Tănăsescu (coord.), *Constituţia României* : *comentariu pe articole*, p. 695.

[5] În acest sens, vezi, I. Vida, *Antinomii intraconstituţionale,* în P. R. nr. 1/2004, p.182-196.

[6] Pentru detalii, vezi, A. Iorgovan, *Despre revizuirea Constituţiei* (Teze şi antiteze), în R. D. Pb. Nr. 2/2004, p. 31.

[7] Vezi, I. Vida, op. cit., p. 188, apud Attila Varga, *Constituţionalitatea procesului legislativ*, Editura Hamangiu, Bucureşti, 2007, p. 98.

Considerăm deosebit de importantă şi corectă precizarea profesorului Antonie Iorgovan, care afirma că: „Nu legea de aderare la tratatele constitutive ale Uniunii Europene determină asemenea efecte (adică transferul unor atribuţii către instituţii comunitare) ci textul Constituţiei, aşa cum acesta a fost modificat şi completat prin Legea de revizuire din 2003. Ca atare, soluţia este de de ordin constituţional şi nu de ordin legal”[8].

Este interesant de comentat însă, dacă nu cumva principiul supremaţiei constituţionale [art. 1 alin. (5)] este pus în discuţie de prevederile art.148 şi art.149 din Aşezământul fundamental.

Supremaţia Constituţiei este calitatea specifică a acesteia, care o situează în vârful piramidei instituţiilor politico-juridice dintr-o societate organizată în stat, care ar trebui să acţioneze în conformitate cu principiile şi dispoziţiile cuprinse în Constituţie. Pe un plan mai general, supremaţia Constituţiei se răsfrânge şi asupra actelor normative adoptate într-un stat[9].

Dar, ce este suveranitate?[10] - suveranitatea reprezintă acea calitate a puterii de stat în temeiul căreia această putere are vocaţia de a adopta orice decizie politică, juridică, economică, militară. Suveranitatea unui stat apare ca unitate a două componente: supremaţia puterii în interiorul statului şi independenţa acestuia în raport cu alte puteri. În interiorul statului puterea se exercită de autorităţile publice expres învestite prin Constituţie: Parlament, Preşedintele României, Guvernul şi instanţele judecătoreşti.

Conform art. 2 alin. (1) din Legea fundamentală, „suveranitatea naţională aparţine poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative şi prin referendum”[11].

3. Reguli procedurale speciale pentru ratificarea tratatelor internaționale

Merită să fie evidfenţiat şi faptul, că anterior revizuirii din anul 2003, Constituţia României dispunea de prevederi generale referitoare la *ratificarea tratatelor* internaţionale (*art. 11*) şi speciale, privind doar *interpretarea şi aplicarea tratatelor* internaţionale din materia drepturilor omului[12] (*art. 20*), însă nu cuprindea şi reglementări în materia *transferului de atribuţii statale* în sarcina unor organizaţii internaţionale sau a *exercitării în comun cu alte state* a unor competenţe specifice suveranităţiide stat, aşa cum este cazul altor legi fundamentale europene.

Trebuie să se precizeze de asemenea, că acest obiectiv a fost realizat prin art. 148 din Constituţie, care stabileşte însă şi *reguli procedurale speciale* pentru ratificarea acestui tip de tratate. Acest lucru a condus la existenţa în ordinea juridică românească a două proceduri de ratificare a tratatelor internaţionale, care diferă în funcţie de conţinutul normativ al actului ce trebuie introdus în dreptul intern: regula în materie este stabilită de art. 11 din Constituţie şi urmează procedura legislativă obişnuită (*valabilă pentru legile organice sau ordinare, după cum conţinutul normativ al actului de ratificare este de domeniul legii organice sau ordinare*), iar excepţia, valabilă doar în materia integrării europene, este precizată la art. 148 din Constituţie. Trebuie adăugat aici că excepţia astfel identificată se referă doar la *majoritatea* necesară a fi întrunită în Parlament pentru că actul consensual de drept internaţional public să fie transformat în act normativ intern, toate celelalte etape ale procedurii de ratificare fiind însă identice, inclusiv necesara conformitate a tratatului

[8] A. Iorgovan, op. cit., p. 32.
[9] În acest sens, a se vedea, I. Muraru, S. E. Tănăsescu, *Drept constituţional şi instituţii politice*, Editura C. H. Beck, Bucureşti, 2006, p. 60.
[10] Pentru un studiu amănunţit, a se vedea, în acest sens, Augustin V. Fărcaş, Lică Fărcaş, *Elemente de drept pentru economişti*, Editura Risoprint, Cluj Napoca, 2012, p. 208.
[11] În acest sens, vezi, Augustin V. Fărcaş, Ioana – Raluca Toncean, *Drept constituţional şi instituţii politice,* Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2011, p. 87.
[12] Vezi în acest sens, Augustin V. Fărcaş, Lică Fărcaş, *Aspecte privind protecţia drepturilor omului*, Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2012, p. 28 şi1 urm..

internaţional de ratificat cu Constituţia [*în condiţiile precizate de art. 11 alin. (3) din Constituţia revizuită]* [13].

Tratatul de aderare a României la Uniunea Europeană trebuie ratificat printr-o lege care, *datorită majorităţii* necesare pentru a fi considerată adoptată nu poate fi încadrat în nici una din cele trei categorii de legi menţionate la art. 73 din Constituţia revizuită. Ea nu este o *lege constituţională* pentru că nici sub aspect material, nici din punct de vedere formal nu se încadrează în această categorie. Tot din perspectiva criteriului formal, legea de ratificare a tratatului de aderare la Uniunea Europeană se distinge şi faţă de *legile organice* şi cele *ordinare,* întrucât cvorumul la care se face raportarea acestor majorităţi este unul diferit (în primul caz este vorba de totalitatea parlamentarilor, iar în cel de-al doilea de senatori şi deputaţi consideraţi ca adunări distincte).

Prin urmare, se poate afirma că în *ordinea juridică internă*,actul juridic prin care România aderă la Uniunea Europeană are *forţă juridică inferioarăConstituţiei* şi legilor constituţionale, dar superioară legilor organice şi ordinare. Însă legea prin care România aderă la Uniunea Europeană rămâne esenţialmente (prin conţinutul său normativ) o *lege de ratificare a unui tratat internaţional*, supusă regulilor de procedură specifice acestui domeniu şi celor precizate prin art.11 din Constituţia revizuită.

În sfârşit, este necesar să se sublinieze că, Tratatul Atlanticului de Nord este rezultatul unei manifestări libere de voinţă a unor subiecte de drept internaţional public (*state*) în sensul participării lor la o organizaţie internaţională menită, în zilele noastre, să asigure *apărarea colectivă* a statelor membre. Prin aderarea la această organizaţie internaţională România nu exercită în mod comun cu celelalte state membre elemente proprii suveranităţii sale, ci participă de pe poziţii de deplină egalitate la adoptarea unor decizii comune, la a căror implementare ulterioară contribuie conform angajamentelor asumate.

BIBLIOGRAPHY

Anghel Ioan M., *Probleme şi consideraţii juridice privind aderarea României la NATO,* în revista Pro Patria Lex nr. 1/2003.

Fărcaş Augustin Vasile, Fărcaş Lică, (2012), *Aspecte privind protecţia drepturilor omului*, Editura Universul Juridic, Bucureşti.

Fărcaş Augustin Vasile, Fărcaş Lică, (2012),*Elemente de drept pentru economişti*, Editura Risoprint, Cluj Napoca.

Fărcaş Augustin Vasile,Toncean Ioana – Raluca, (2011), *Drept constituţional şi instituţii politice,* Editura Universul Juridic, Bucureşti.

Iorgovan A., *Despre revizuirea Constituţiei* (Teze şi antiteze), în R. D. P. Nr. 2/2004.

Muraru I., Tănăsescu E. S., (2008), *Constituţia României, Comentariu pe articole*, Editura C. H. Beck, Bucureşti, Bucureşti.

Muraru I., Tănăsescu E. S.,(2006),*Drept constituţional şi instituţii politice*, Editura C. H. Beck, Bucureşti.

Varga Attila,(2007), *Constituţionalitatea procesului legislativ*, Editura Hamangiu, Bucureşti.

Vida I., *Antinomii intraconstituţionale,* în P. R. nr. 1/2004.

[13] A se vedea, I. Muraru, E. S. Tănăsescu (coord.), *Constituţia României* : *comentariu pe articole*, p. 1431şi urm.

EXERCISING SPOUSAL AND PARENTAL ROLES IN THE STEPFAMILY

Maria Rodica Iacobescu
Lecturer, PhD, "Ştefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: The stepfamily is an option for those who have already experienced life within the universe of a nuclear family that has shattered, have been through the specific dificulties of a monoparental family, or those of loneliness, and wish to rebuild their lives. This new family configuration, made up of the adult couple and their children from previous relationships is forced to face several difficulties which stem from the need to fulfill its roles and excercise parental and martial roles. Given the fact that at least one of the two spouses has been married before, they have the experience obtained from the old conjugal duo which they can apply in the new marriage. This fact implies both risks and benefits, because the current conjugal configuration is new and it needs its own recipe to function, not a model that has previously led to failure.

Keywords: stepfamily, conjugal role, parenting, step-parents, step-children

1. Introducere în problematica familiei recompuse

Familia recompusă, numită şi familie amestecată (Stănciulescu, 1997) sau mixtă (Mitrofan; Ciupercă, 2002) este o nouă şansă la o viaţă familială pentru pentru cei care au trecut prin trauma unei separări sau a unui divorţ, ori a decesului partenerului de viaţă, au traversat experienţa singurătăţii sau a unei familii monoparentale şi îşi doresc o existenţă într-o nouă familie, în care să le fie împlinite nevoile de dragoste, de stabilitate, de securitate emoţională şi materială.

Acest tip de familie, din ce în ce mai des întâlnit în peisajul familial contemporan, mai ales ca urmare a creşterii ratei divorţurilor, are trăsături specifice date de faptul că cel puţin unul dintre cei doi parteneri are unul sau mai mulţi copii dintr-o relaţie anterioară. Orice familie recompusă are la bază unul sau mai multe sisteme familiale iniţiale care s-au modificat, are istorii familiale anterioare care au dat naştere unor copii ce trebuie integraţi în noua configuraţie familială. Poate că termenul de recompunere nu pare cel mai potrivit pentru denumirea acestui mod de a întemeia o famile, fiindcă nu reflectă pe deplin aspectul dinamic al fenomenului. Recompunerea presupune revenirea la o stare anterioară, sugerează o restaurare, o reparaţie a sistemului familial iniţial (Heneen-Wolf, 2009:6), or aici este vorba despre un cuplu care doreşte să-şi întemeieze o nouă familie. Dar această familie nu are acelaşi start ca o familie nucleară, ea fiind asemenea unui puzzle în care trebuie integraţi copiii din relaţiile precedente, dar şi foştii parteneri, în calitatea lor de părinţi. Legăturile de rudenie dintre copii şi părinţii biologici sunt inalienabile, permanente, chiar dacă ele nu garantează nici calitatea, nici durata legăturilor afective dintre ei. Cu toate că unul sau ambii părinţi trăiesc o nouă experienţă de cuplu, acest lucru nu înseamnă sfârşitul familiei iniţiale, nu presupune o descompunere familială reală, deoarece cuplul parental rezistă separării şi legăturile familiale cu copilul nu sunt rupte (Corpart, 2011:12). Legăturile de filiaţie nu sunt, în principiu, modificate şi, în realitate, copilul nu este înscris juridic în familia recompusă, cu excepţia situaţiei în care este adoptat de părintele vitreg.

Familiile recompuse se confruntă cu aceleaşi provocări ca şi familiile nucleare, dar relaţiile care se stabilesc între membrii lor sunt mult mai complexe şi creează numeroase dificultăţi specifice, ce le pot ameninţa echilibrul fragil. Între cele două tipuri de familie există diferenţe ce ţin de structură, îndeplinirea funcţiilor, de exercitarea rolurilor conjugale şi parentale, de relaţiile ce se stabilesc între părinţii vitregi şi copii, între părinţii naturali şi copiii

lor, dar şi între fraţii vitregi. Ca structură, familiile recompuse se pot împărţi în simple, atunci când doar unul dintre parteneri are copii din una sau mai multe relaţii sau căsătorii anterioare, sau compuse, când ambii parteneri au copii. Adeseori, aceste familii cresc numeric odată cu naşterea propriilor copii ai celor doi parteneri.

În ceea ce priveşte îndeplinirea funcţiilor în familiile recompuse, funcţia de procreare nu este la fel de valorizată ca în familiile nucleare, pentru că aici există deja copii, ceea ce presupune o îndeplinire nuanţată, de la caz la caz, a funcţiilor biologice şi igienico-sanitare, economice, moral-juridice, de socializare, de solidaritate familială. Prezenţa copiilor din relaţiile anterioare necesită numeroase resurse materiale, financiare şi emoţionale în vederea asigurării igienei, alimentaţiei, sănătăţii şi educaţiei lor şi presupune implicare atât din partea părinţilor biologici, cât şi a celor vitregi. Funcţionalitatea familiei recompuse are de suferit şi ca urmare a faptului că noul soţ nu are nici un statut juridic în raport cu copilul celuilalt, iar copilul vitreg nu are nici un drept asupra patrimoniului părintelui vitreg, care, legal, nu-i este părinte.

Cât priveşte exercitarea rolurilor conjugale şi parentale, dat fiind faptul că, cel puţin unul dintre cei doi soţi a mai fost căsătorit, el are experienţa rolului din vechea diadă conjugală, pe care o aplică în noua căsnicie, ceea ce implică beneficii, dar şi riscuri, pentru că e vorba de o nouă configuraţie conjugală, care are nevoie de propria reţetă de funcţionare, nu de un model care a dus la eşec. Spre deosebire de familia nucleară, în familia recompusă obligaţiile parentale nu aparţin în mod exclusiv noului cuplu, ci şi foştilor soţi care se achită, într-o măsură mai mică sau mai mare, de aceste îndatoriri.

Relaţia părinte vitreg- copil vitreg este una problematică şi de calitatea ei depinde evoluţia familiei nou întemeiate. Marea dificultate este provocată de faptul că rolurile şi comportamentele părintelui vitreg „sunt destul de ambiguu şi confuz definite. Să fie autoritar, îngăduitor? Nimeni nu ştie bine ce ar trebui să facă. De aceea, mulţi părinţi vitregi încearcă mai multe roluri şi tipuri de conduite până când îşi găsesc poziţia potrivită” (Iluţ, 2005: 189). Unii părinţi vitregi joacă rolul de părinte, alţii doar pe cel de soţ; unii copii apreciază prezenţa şi implicarea părintelui vitreg, alţii sunt rebeli şi refractari. Pentru unii, părintele vitreg este prima figură paternală din viaţa lor, alţii au fost nevoiţi să participe la perindarea mai multor parteneri ai părinţilor lor (Côté; Tahon, 2000: 80).

Configuraţia unei familii recompuse este mobilă deoarece copiii, îndeosebi atunci când au fost daţi în custodie comună, îşi împart timpul între un părinte şi celălalt. Viaţa într-o familie recompusă presupune adaptarea la un numeroase schimbări într-o perioadă scurtă de timp, mutarea într-o altă locuinţă şi într-o nouă zonă de reşedinţă, integrarea tuturor în noua familie, aranjamente financiare, travaliul adopţiei din partea noului partener, imixtiunea foştilor soţi, crearea de noi obiceiuri şi reguli de viaţă. Unele familii reuşesc să parcurgă toate crizele devenind mai unite şi mai puternice, altele se pierd pe acest drum anevoios şi se destramă.

Potrivit lui Papernow (apud Bonchiş,2011: 28) în traseul său o familie recompusă străbate trei stadii de dezvoltare: stadiul timpuriu (Early), stadiul de mijloc (Middle) şi stadiul târziu (Late).

În primul stadiu se trece, mai întâi, printr-o etapă a fanteziei (Fantasy), penrtu că fiecare membru al noii familii are propriile sale dorinţe şi aşteptări, apoi o etapă a confruntării cu realitatea (Immersion), care creează şoc şi confuzie şi o etapă a conştientizării (Awareness), de înţelegere a regulilor şi rolurilor din noua familie.

Stadiul de mijloc cuprinde două substadii, unul al mobilizării (Mobilisation) tuturor membrilor familiei în vederea rezolvării problemelor majore de neînţelegere, şi al acţiunii (Action), caracterizat prin punerea în practică a ceea ce fiecare şi-a asumat.

Al treilea stadiu are şi el două substadii, cel al contactului (Contact), de acţiune în comun în vederea soluţionării problemelor apărute în gospodărie, de clarificare a rolului

părintelui vitreg, şi un substadiu al rezoluţiei (Resolution), de familie consolidată în care securitatea familiei a fost asigurată.

2. Rolurile cuplului în familia recompusă

Motivele care-i pot determina pe doi oameni, dintre care cel puţin unul şi-a pierdut, prin divorţ sau prin deces, partenerul de viaţă, să formeze o familie recompusă sunt diverse: disconfortul singurătăţii, dorinţa de a trăi zilnic cu persoana iubită, de a-şi normaliza statutul, nevoia de securitate emoţională şi financiară, încrederea în cuplu, înlăturarea durerii provocate de eşecul relaţiei precedente (Lamoureux, 1995: 5). Partenerii sunt de obicei supravieţuitorii sfîrşitului unei relaţii dureroase, fie ea căsătorie, concubinaj, pact civil de solidaritate. Pentru unii poate fi prima experienţă de cuplu sau parentală, în timp ce alţii ies din monoparentalitatea rezultată din separarea unui cuplu parental.

Într-un cuplu format pentru prima dată, apariţia unui copil produce schimbări în comportamentul cuplului, dar cei doi parteneri încă mai au memoria sau sentimentul unei conexiuni intime, pe cînd într-un cuplu recompus nu există o istorie comună în acest sens (Papernow: 2013). Pentru copii, noul cuplu este o reprezentare a pierderii unui părinte, a stilui de viaţă cu care erau obişnuiţi. Noii parteneri nu au suficient timp pentru viaţa de cuplu, fiindcă există deja copii aflaţi în diferite stadii de viaţă şi cu nevoi diferite.

Deşi dragostea este cea care-i uneşte pe noii parteneri, ei au puţin timp şi spaţiu pentru a se descoperi reciproc, pentru a-şi construi propriile lor mituri. Luna de miere este scurtă, euforia trece şi prezenţa unuia sau a mai multor copii face necesară îmbinarea dragostei romantice cu responsabilităţile părinteşti şi imperativele organizaţionale ale celorlalţi părinţi, a căror imixtiune nu încurajează adesea noua uniune. Partenerii sunt nevoiţi să trăiască simultan ca familie şi cuplu, unii doresc să se implice, alţii nu, fiindcă toate aceste responsabilităţi nu vin cu drepturi corespunzătoare (Lamoureux, 1995: 14). Principala provocare a noului cuplu va fi să creeze şi să menţină o graniţă clară în jurul teritoriului intim şi, totodată, să fie suficient de flexibil şi deschis faţă de copii, astfel încît să devină centrul noii entităţi pe care au format-o: familia recompusă. Intimitatea cuplului presupune „desfăşurarea unor activităţi în contextul unor relaţii fundamentale afectogene, atât între soţi cât şi între ei şi ceilalţi membri ai familiei, activităţi şi relaţii care să conducă spre finalităţile dorite rămânând cât mai delimitate şi neafectate de mediul extern” (Batâr, 2004: 136).

Pentru că, cel mai adesea, separarea anterioară a fost însoţită de o mare suferinţă, partenerii noii uniuni simt adesea frica unui nou eşec, iar acest sentiment este exacerbat şi de absenţa, la nivel social, a unor modele simbolice care să ofere repere pentru convieţuirea în noua familie. Situaţiile problematice întâlnite în familii mixte, care pot crea tensiuni şi conflicte în noul cuplu şi pot duce la disoluţia familiei, sunt adesea legate de doliul nedezvoltat al uniunii anterioare care poate pune în pericol dinamica noului cuplu, de absenţa intimităţii pentru noul cuplu, de lipsa de legitimitate a noii uniuni, în special în ceea ce priveşte rolul şi autoritatea părintelui vitreg.

Cuplul recompus este nevoit să lupte pentru obţinerea recunoaşterii şi acceptării sale de către copiii naturali şi cei vitregi, să gestioneze problemele pe care le ridică relaţiile cu partenerii anteriori, să-şi distribuie sarcinile domestice, să pregătească aranjamentele financiare şi de domiciliu ale familiei, să facă faţă tuturor stresorilor legaţi de începutul noii familii. Acest program încărcat poate explica faptul că satisfacţia maritală a familiilor recompuse scade în timp şi o treime din cuplurile reconstituite se separă în primii doi ani. Cele mai expuse destrămării sunt familiile care suferă de „ceea ce în literatura de specialitatese numeşte mitul familiei nucleare, conform căruia lucrurile într-o familie nou construită trebuie să fie similare cu cele din familia nucleară. Ei se aşteaptă din prima clipă la iubire, apropiere şi armonie, ceea ce conduce adesea la rate de rupturi ale relaţiilor” (Bonchiş, 2011:570).

Instabilitatea crescută a familiei recompuse comparativ cu familia inițială este recunoscută de mult timp, iar studiile ulterioare s-au concentrat pe identificarea cauzelor și factorilor de risc. Prezența copiilor din uniunile anterioare este considerată o cauză importantă a tensiunilor din noul cuplu, putând duce la destrămarea lui. Absența modelelor de comportament care să ușureze funcționarea noii familii creează la rândul ei, o atmosferă propice conflictelor. Vârsta copiilor poate juca și ea un rol determinant, pentru că spre deosebire de copiii mici, adolescenții acceptă cu mult mai greu prezența unui părinte vitreg și relațiile între aceștia pot deveni foarte încordate. Sexul părintelui care are în custodie copiii este, la rîndul său, un alt factor invocat de cercetători. S-a constatat că acolo unde femeile sunt cele care au copii în întreținere, există mai multe conflicte cu noul partener, ceea ce poate duce la destrămarea familiei.

3.Rolurile parentale. Relația părinte vitreg-copil vitreg

Dacă ambii părinți își refac viețile, copiii se găsesc brusc, cu roluri diferite, în două familii mixte. De exemplu, un copil își poate pierde statutul de copil unic prin apariția fraților vitregi, sau altul poate fi cel mai mare într-o familie și cel mai mic în cealaltă. Copiii se pot simți nesiguri cu privire la modul în care vor evolua relațiile atât cu părinții biologici, cât și cu cei vitregi. Ei pot suferi foarte mult atunci când în urma unor separări sau divorțuri succesive ale părinților, în viața lor s-au perindat mai mulți părinți vitregi și au apărut alți frați.

Întâlnirea cu noii părinți nu este ușoară pentru copii, deoarece va trebui ca ei să facă eforturi considerabile de adaptaptare pentru a construi noi repere și noi referințe identitare (Angel; Schilte, 2005: 226). Realitatea este diversificată: unii copii nu au contact cu tatăl biologic și tatăl vitreg are rolul unui părinte substitutiv, alteori cel biologic este foarte implicat și părintele vitreg este o figură parentală substitutivă. În alte situații, părintele vitreg este implicat doar în rolul conjugal. Copiii nu sunt dispuși să accepte autoritatea părinților vitregi care adesea se plâng adesea partenerilor lor, sporind astfel ostilitatea copiilor. Noul părinte nu are niciun statut juridic față de copiii partenerului, rolul lui nu este definit nici de tradiție, nici de legea socială sau naturală, dar i se cere să intre într-o relație părintească plină de responsabilități și să creeze relații afective cu copiii. Se poate vorbi despre instituționalizare incompletă din cauza lipsei de norme sociale clare, care să-i sprijine pe părinții vitregi solicitați să-și trateze copiii vitregi ca și cum ar fi ai lor, dar să nu uzurpeze locul părinților naturali. Studiile arată că băieții au mai puține dificultăți de adaptare decât fetele, ele obișnuindu-se mai greu cu prezența unui tată vitreg, decât băieții cu o mamă vitregă. Fetele creează legături puternice cu mama în momentul separării și acestea sunt fragilizate odată cu venirea unui tată vitreg (Sainte-Jacques, 2004: 81).

Familiile alcătuite din mamă și tată vitreg sunt mai frecvente decît cele formate din tată și mamă vitregă, deoarece, cel mai adesea, după separare sau divorț, copiii rămân în grija mamei, dar și pentru că tații singuri se implică mai des în formarea unui nou cuplu. Mama din acest cuplu este, la rândul său, părinte vitreg pentru copiii noului ei partener, chiar dacă locuiesc cu mama lor biologică. Ea are responsabilități parentale directe și indirecte, chiar dacă este ,,mamă vitregă la distanță,, (Segalen, 2011: 176), asumându-și rolul matern când copiii vin în vizite, în week-end sau vacanță, contribuind material și financiar la îngrijirea acestora, implicându-se emoțional în încercarea de a crea o armonie între actualul soț și copiii ei, între ea și copiii lui, între fostul soț și copiii lor.

Apariția unei noi figuri masculine, pseudopaternă, tatăl vitreg, care nu este ,,nici părinte, nici prieten, (*idem*: 167) într-o fostă familie monoparentală, creează o filiație neclară, el fiind perceput de către copii ca un intrus care nu are niciun drept să-i disciplineze, fiindcă nu este adevăratul lor tată. De obicei, acest tată are proprii săi copii, rămași cu mama lor, copii care, la rândul lor, pot avea și ei un tată vitreg. Prins la mijloc între copiii biologici și cei vitregi, între cerințele actualei partenere de viață și cele ale fostei soții, aflat în concurență cu tatăl vitreg al propriilor săi copii, întâmpină greutăți pe care nu le-a prevăzut și pentru care nu

a fost pregătit. Nici copiilor nu le este mai uşor în aceste structuri familiale atât de complicate create de adulţi care luptă pentru autoritate, manifestă subiectivitate cu privire la ceea ce este şi nu este bine pentru educaţia lor, şi „nu e de mirare că mulţi abandonează familia sau rămân cu sechele psihoemoţionale semnificative" (Iluţ, 2005: 193). Unii copiii ajung să fie victimele umilinţei şi hărţuirii şi chiar violenţei părinţilor vitregi.

Copiii trăisc cu noul partener al mamei lor şi cu copii care le sunt străini, dar cu care împart o viaţă de familie, motiv pentru care au probleme legate de identitate şi pot dezvolta tulburări de comportament, de somn ori manifestări psiho-somatice. Noua familie e un fel de „colectivism care favorizează diferitele nuclee familiale, dar asfixiază identităţile şi apartenenţele particulare în beneficiul şi reuşita unei fericiri imediate" (Sauzède;Sauzède-Lagarde, 2003: 15). Integrarea tuturor în noua familie nu se poate face fără diferenţierea fiecărui membru al ei. Majoritatea tinerilor din familia recompusă nu trăiesc cu tatăl lor şi absenţa acestuia explică dificultăţile pe care le au mai ales băieţii în formarea identităţii lor (Côté; Tahon, 2000: 73).

În ceea ce priveşte familiile formate dintr-o femeie care se alătură unui bărbat cu copii, adesea orfani de mamă sau cu o mamă care nu a câştigat custodia lor, studiile arată că femeile sunt mai pregătite să facă compromisuri în beneficiul copiilor soţului lor (idem: 56). În societatea noastră rolurile materne sunt mai bine definite decât cele paterne şi, în consecinţă, mama vitregă trebuie să-şi asume, în mod natural, sarcini materne (Van Cutsem, 2001).

De-a lungul timpului, în poveşti ca Albă ca zăpada sau Cenuşăreasa şi-n diverse filme, s-a consolidat stereotipul social al mamei vitrege - maşteră, geloasă, aspră, crudă, lacomă, nemiloasă, care-i respinge, îi maltratează, îi neglijează sau abandonează pe copiii vitregi, nu şi pe ai ei, dacă îi are. Fără legătură cu această tradiţie, în ultimii douăzeci de ani, în statele dezvoltate a apărut o nouă mitologie, mult mediatizată, a familiilor recompuse fericite ca model al familiilor de mâine.

O mare parte a mamelor vitrege încearcă să substituie mamele biologice, îşi asumă responsabilităţi şi dreptul de control şi disciplină, se preocupă de bunăstarea fizică şi emoţională a copiilor vitregi, crezând că vor fi iubite şi apreciate de către aceştia. Acest comportament le aduce profunde dezamăgiri, cercetările dovedind că „este destul de frecvent fenomenul conform căruia cu cât mama se străduieşte să fie mai amabilă, duioasă, caldă faţă de copiii vitregi, cu atât aceştia o tratează cu o mai mare suspiciune şi chiar ostilitate, judecând că ea face toate acestea doar cu scopul de a da impresia că o înlocuieşte cu succes pe adevărata lor mamă" (Iluţ, 2005:191). Alte mame vitrege joacă rolul unei altfel de mame decât cea biologică, impunând un alt model matern şi plasând copilul la intersecţia a două modele culturale şi de identificare, ceea ce creează copilului confuzie, frustrare, reacţie de apărare, conflicte cu mama biologică, punerea tatălui în situaţia de arbitru şi deteriorarea relaţiei de cuplu. Există şi o categorie de mame care încearcă să fie un fel de prietene ale copiilor, urmărind să le câştige afecţiunea şi încrederea, nu să-i disciplineze. Nici acest comportament, de confident şi sfătuitor al copiilor, marcat de îngăduinţă şi absenţa disciplinării nu este benefic pentru evoluţia noii familii, mama vitregă fiind un adult care trebuie să fie respectat. Pe de altă parte, sunt situaţii în care mama vitregă poate fi la fel de tânără ca şi unii copii biologici, poziţia şi rolul ei fiind o sursă de suspiciune şi conflicte pentru aceştia, nu de respect. Totul se complică atunci când tatăl şi tânăra lui soţie au copii de vârsta nepoţilor săi, fapt ce poate activa complexe oedipiene.

Pentru un număr semnificativ de copii vitregi aflaţi la adolescenţă, părintele vitreg este subiectul unui adevărat dispreţ şi orice încercare a acestuia de a-şi exercita autoritatea rămâne fără ecou. Adolescenţii nu se supun, deoarece consideră că singurul deţinător legitim al autorităţii, chiar dacă nu o exercită, este părintele natural. Manifestările lor de autonomie şi independenţă se pot ciocni de tendinţele autoritare ale părintelui vitreg, mai ales dacă, în

familia monoparentală anterioară recompunerii, adolescentul a preluat şi si-a asumat un rol parental, înlocuindu-l pe părintele absent în ceea ce priveşte creşterea fraţilor mai mici, îndeplinirea unor sarcini domestice sau chiar aducerea de venituri în casă. La problemele tipice adolescenţei, se adaugă stresul inerent al vieţii de zi cu zi din familia recompusă, şi acest fapt face ca adolescenţii din această familie să treacă mai greu prin această perioadă a dezvoltării lor, în comparaţie cu cei din familiile biparentale intacte. Anumite studii arată că tinerii din familiile reconstituite manifestă atitudinile cele mai moderne în ceea ce priveşte viaţa de familie. Îşi încep mai repede viaţa sexuală, părăsesc devreme casa părintească, sunt mai deschişi la noi forme de viaţă în doi, dar ezită să aibă copii (Côté, Tahon, 2000: p. 92).

Există însă şi copii pentru care părintele vitreg este o persoană pe care o iubesc şi o respectă pentru toate eforturile pe care le-a făcut pentru creşterea şi educaţia lor.

În literatura de specialitate (Sainte- Jacques, 2004: 72-77) sunt prezente cinci modele explicative de adaptare a copiilor la familia recompusă. Primul model pune accent pe specificitatea structurală şi biologică a familiei mixte şi consideră că familia biparentală intactă este cel mai bun mediu pentru dezvoltarea copiilor. Astfel, copiii din familia recompusă vor fi defavorizaţi, chiar dacă în absenţa unei legături biologice s-a creat una de ataşament. Totuşi, se susţine că este de preferat ca un copil să aibă doi părinţi, decât unul singur. Al doilea model se axează pe funcţiile, relaţiile şi rolurile familiale, pe interacţiunile copiilor cu ceilalţi membrii ai familiei, pe consecinţele conflictelor conjugale dintre actualii soţi cu privire la creşterea şi educarea copiilor, dar şi pe influenţele foştilor soţi. Modelul ecologist ia în calcul caracteristicile individuale ale copilului, mediul familial şi cel şcolar, dar şi contextul mai larg în care copilul este prins. Al patrulea model analizează adaptarea pornind de la separarea părinţilor genitori, trecerea prin episodul de monoparentalitate, intrarea în familia recompusă, modul în care s-au desfăşurat toate aceste tranziţii şi dificultăţile întâmpinate în asumarea tuturor acestor schimbări. Ultimul model analizează resursele familiale, felul în care acestea se împart între actualii parteneri şi copiii lor naturali şi vitregi şi atrage atenţia asupra accesului mai redus al copiilor vitregi la resursele financiare şi riscul sărăciei.

Familiile recompuse complexe sunt alcătuite din copiii ambilor parteneri, copii despărţiţi între ei prin codurile lor genetice, dar cărora li se cere să se comporte ca fraţii. Existenţa rivalităţilor între fraţii vitregi este firească, dar prin ,,mijloace zilnice de comunicare, precum discuţiile, joaca, activităţile comune, experienţele trăite împreună, se pot cultiva, în timp, relaţii fraterne" (Kluger, 2013: 140). Noile ierarhii fraterne sunt marcate de rivalităţi cauzate de preferinţa părinţilor pentru copiii biologici şi invers, diferenţe de vârstă dintre copii, diferenţe de gen, împărţirea responsabilităţilor, a teritoriului, a resurselor materiale şi financiare. Fiecare familie are însă specificul său şi „mulţi copii nu suportă compania fraţilor vitregi şi nu sunt în stare să-şi depăşească aversiunea iniţială. Alţii ajung la un fel de relaţie amicală, dar rece, fără a trece niciodată dincolo de ea" (idem: 140).

,,Naşterea afinităţilor în rândul fraţilor vitregi şi al surorilor vitrege este departe de a fi un lucru uşor. Nu-i putem compara cu prietenii, fiindcă nu ei s-au ales şi, cu toate acestea, trebuie să se înţeleagă în multe privinţe" (Rufo; Schilte: 2015: 216). Pentru a simţi că aparţin aceleiaşi frăţii, este bine ca fraţii vitregi să fie părtaşi la momentele cruciale ale copilăriei, ceea ce presupune să crească împreună, să primească aceeaşi educaţie, să trăiască în comun întâmplări intime.

4. Concluzii

Familiile recompuse formează un sistem global ce cuprinde mai multe subsisteme: cuplu, părinte biologic cu copii, părinte vitreg cu copii şi fraţi vitregi. În interiorul acestor subsisteme şi între ele pot să apară numeroase disfuncţionalităţi care să afecteze dinamica internă a familiei. Un rol important în acest sens îl au factori precum eterogenitatea filiaţiei, moştenirea unei istoriii familiale, care include pierderile rezultate din divorţul sau separarea

părinților, relațiile părinte-copil care preced relația de cuplu, lipsa de modele de funcționare și instituționalizare incompletă (Saint-Jacques et al., 2002).

Calitatea relației conjugale în familia recompusă este afectată de numeroşi factori de stres, cel mai important fiind relația părinte vitreg- copil vitreg, care provoacă numeroase conflicte între parteneri mai ales la începutul recompoziției familiale. Lucrurile pot fi îmbunătățite prin consens conjugal cu privire la disciplină, reguli familiale, alocarea resurselor materiale și financiare, stabilirea rolurilor parentale și a responsabilităților foștilor parteneri cu privire la întreținerea și educarea copiilor.

Poziția de părinte vitreg este marcată de ambiguitate. Considerat fie părinte substitutiv, fie complementar sau, dimpotrivă, negat, el are numeroase responsabilități, dar autoritatea sa este pusă la îndoială și nu are un statut juridic. Poziția de mamă vitregă este mai complexă decât cea de tată vitreg, pentru că mama biologică rămâne foarte aproape de copii. Când mama vitregă joacă un rol maternal, copiii vitregi sunt mai conflictuali decât atunci când tatăl vitreg joacă rolul de părinte.

Cu toate că ,,au cicluri de viață individuale, maritale și familiale incongruente" (Bonchiș, 2011: 372) și au un nivel mai înalt de stres, familiile recompuse pot aduce o o relație de cuplu mai bună decât cea anterioară, îmbunătățirea situației economice, accesul copiilor la o educație de calitate, noi rude, noi norme, valori, modele de conduită. Important este ca partenerii să se implice ca o echipă în gestionarea relațiilor cu copiii, părintele biologic să exercite rolul parental dominant, să se stabilească un set de reguli care să reglementeze conviețuirea. Potrivit lui Carr (1999, apud Bonchiș, 2011: 379), între cei doi parteneri se poate dezvolta cu timpul o relație solidă, mai pragmatică și mai puțin romantică, centrată pe gestionarea optimă a situațiilor conflictuale, pe o distribuție egalitară a sarcinilor domestice și a responsabilităților privitoare la creșterea și educarea copiilor. Copiii dintr-o familie vitregă trăiesc experiențe care le pot dezvolta adaptarea la situații dificile, relaționează cu frații și părinții vitregi învățând în propriul lor cămin ce înseamnă să-și împartă teritoriul, jucăriile, timpul liber, vacanțele cu persoane cu care nu au o legătură de sânge, dar care sunt o prezență constantă în viața lor. Între frații vitregi se pot crea legături de prietenie foarte strânse, care pot continua la vârsta adultă.

BIBLIOGRAPHY

ANGEL, Pierre; SCHILTE, Christine (2005), Le bonheur en famille, Paris: Edition Odille Jacob

BATÂR, Dumitru (2005), *Familia în dinamica societății*, Sibiu: Editura Universității „Lucian Blaga"

BONCHIȘ, Elena, coord. (2011), *Familia și rolul ei în educarea copilului*, Iași: Editura Polirom

CORPART, Isabelle, coord. (2011), *Famille recomposee. Le couple, l enfant, le parents, le beaux- parents, le patrimonie, le logement*, Edition Lamy

COTE, Denise; TAHON, Marie-Blanche. (2000), *Famille et Fragmentation*, Ottawa: Presses de l'Université d'Ottawa

HEENEN-WOLF, Sussan, (2009), *La souffrance des marâtres*, Bruxelles, Yapaka.be

ILUȚ, Petru (2005), *Sociopsihologia și antropologia familiei*, Iași: Editura Polirom

KLUGER, Jeffrey (2013), *Frați și surori. Cum ne influențează viața legăturile fraterne*, București: Editura Litera

LAMOUREUX, Jean-Pierre (1995), *L'Art de mieux vivre une recomposition familiale*, Quebec: Conseil de la famille

MITROFAN, Iolanda., CIUPERCĂ, Cristian. (2002*), Psihologia vieții de cuplu*, București: Editura Sper

PAPERNOW, Patricia L., (2013), *Surviving and Thriving in Stepfamily Relationships : What Works and What Doesn't*, London: Publisher Taylor & Francis Ltd.
RUFO, Marcel, SCHILTE, Christine (2015), *Frați și surori sau Iubire și rivalitate. Explicațiile unui pedopsihiatru*, București: Editura Philobia
SAINT- JACQUES, Marie-Christine; PARENT, Claudine (2002), *La famille recomposée: une famille composée sur un air différent,* Montréal : Éditions de l'hôpital Sainte-Justine
SAINT-JACQUES, Marie-Christine (2004), *Séparation, monoparentalité et recomposition familiale. Bilan d'une réalité complexe et pistes d'action*, Laval: Presses Université Laval
SAUZEDE, Jean-Paul; SAUZEDE-LAGARDE, Anne (2013), *Former une famille recomposée heureuse. Comment faire pour que chacun se sente compris et trouve sa place,* Paris: Edition Inter
SEGALEN, Martine (2011), *Sociologia familiei*, Iași: Editura Polirom
STĂNCIULESCU, Elisabeta (1997), *Sociologia educației familiale*, Iași: Editura Polirom
VAN CUTSEM, Chantal (2001), *La famille recomposée : Entre défi et incertitude*, Ramonville- Saint-Agne (France): Éditeur: Érès

THE DEVELOPMENT OF ROMANIAN LIBERAL CONSTITUTIONALISM DURING THE 19TH CENTURY

Răzvan Cosmin Roghină
Assist., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: Through the prism of the evolution of the constitutional ideas and legal regulations (with fundamental character) in the nineteenth-century Romanian Principalities, we can notice that political liberalism was voluntarily the horizon of interest for the Romanian political elite. It is true that in the history of the evolution of the Romanian modern constitutionalism we can also find fundamental legal acts with non-liberal framework, which, moreover, came into force, but these were due to legal imperialism, e.g. the Organic Regulations, the Paris Convention of 1858; we could add the Developer Statute for the Paris Convention (1864), even if it was the "fruit" of an internal will, that of the ruler A.I. Cuza.

However, when it came to voluntary assumptions, modern liberal constitutionalism proved to be attractive to the Romanian political elite, especially as an instrument of international legitimacy generator. For example, in the debates of the Constitution of 1866, the "prestige" of Western European liberalism was unequivocally searched and transplanted. To what extent the liberal constitutionalism values, principles, mechanisms and institutions have been honestly understood or assumed by the Romanian political class remains to be highlighted.

Keywords: Romanian Liberal Constitutionalism; Constitutional transplant; Legal imperialism; the Romanian Constitution of 1866

Prin prisma abordării evoluției ideilor și a reglementărilor constituționale din Principatele române (1711-1866), putem descoperi faptul că liberalismul politic a fost în mod voluntar fondul de interes al clasei politice româneşti în speță. Într-adevăr, istoria evoluţiei constituţionalismului modern românesc înregistrează şi acte juridice cu caracter fundamental de factură neliberală (intrate în vigoare), dar acestea s-au datorat imperialismului juridic, *e.g.* Regulamentele Organice, Convenţia de la Paris; am putea adăuga şi Statutul Dezvoltator al Convenţiei de la Paris, chiar dacă a fost „rodul" unei voinţe interne, cea a domnitorului A.I. Cuza. Statutul Dezvoltator, operă a unei voinţe singulare, a fost o ajustare a Convenţiei de la Paris, o adaptare efectuată cu scopul de a face funcţional regimul politic proiectat de Convenţie[1].

Dacă avem în vedere doar manifestările politice voluntare[2] din perioada discutată, constituţionalismul modern de factură liberală s-a dovedit a fi principalul pilon de atracție pentru elita politică românească.

De un interes amplu au fost modelul francez şi modelul belgian (inspirat după cel francez). Aceste două modele au fost convenabile reformiştilor români pentru că propuneau

[1]**M. Guţan,***Transplant constituţional şi constituţionalism în România modernă 1802-1866*, Edit. Hamangiu, Bucureşti, 2013; **R.C. Roghină**, *Logica și efectele transplantului constitutional din 1866*, Edit. Universul Juridic, București, 2016.

[2]Chiar dacă nu le reperăm, până în anul 1866,înzestrate cu forță juridică

o realitate ce urma să fie obiectivată prin forme; modelul englez şi german ofereau o viziune evoluţionistă asupra organizării şi exercitării puterii în stat.

După cum deja s-a menţionat, înainte de elaborarea şi adoptarea Constituţiei de la 1866, toate actele juridice cu caracter fundamental ce s-au aflat în vigoare au ilustrat evidente caractere neliberale, concordante cu izvoarele lor juridice. Totodată, de remarcat este că acestea au fost impuse din exterior – *imperialism juridic*.

Proiectele de constituţii, declaraţiile de drepturi şi programele de reformă politică – opere ale reformiştilor români –, fiind străine de proiecţiile imperialismului juridic, au ilustrat caractere liberale[3]. Asupra acestor acte ne vom concentra în prezenta lucrare. Vom debuta cu perioada fanariotă şi vom încheia cu adoptarea legii fundamentale de la 1866.

Din 1711 până în 1821 este înregistrată perioada fanariotă, o perioadă care a avut un impact negativ asupra vieţii politice şi economice româneşti. Imperiul Otoman a diminuat drastic autonomia ţărilor române. În pofida acestor limitări şi impacturi politico-economice negative venite dinspre *Poartă*, dreptul românesc a cunoscut şi progrese în epoca fanariotă - aparent paradoxal - în domeniul administraţiei publice (în pofida venalităţii slujbelor[4]) şi al dreptului în general.

Accentele de centralizare administrativă şi economică, sistematizarea şi promovarea dreptului scris[5], respectiv laicizarea celui din urmă (raţionalizarea societăţii), au pus bazele dreptului românesc modern[6].

Legitimizarea puterii a fost invocată – incipient la nivel de discurs în textele politice – prin dimensiunile „binelui comun", „folosului de obşte", al cărui garant era tocmai conducătorul (domnul). S-a deschis, aşadar, drumul spre o guvernare înţeleasă, cel puţin în conţinutul gândirii politco-juridice româneşti, prin teoria contractului social. Ideile filosofiei juridice engleze, evocată de lucrările lui T. Hobbes şi J. Locke, s-au regăsit într-o formă

[3] Întâlnim şi cazuri în care reformiştii români s-au inspirat, în mod voluntar, din modele neliberale de organizare politică. Proiectul Comisiei Centrale de la Focşani a avut ca izvor juridic principal, alături de Constituţia liberală a Belgiei, şi Convenţia de la Paris şi/sau Constituţia franceză de la 1852, care promovau suveranitatea monarhului.

De asemenea, Proiectul de Constituţie din 1863 a avut ca suport principal Constituţia franceză de la 1852, dar aceasta s-a datorat voinţei politice personale a domnitorului A.I. Cuza, din considerente de funcţionalitate politică. Constituţia nu a fost adoptată niciodată, dar viziunea domnitorului, racordată la cezarismul actului juridic fundamental francez de la 1852, s-a obiectivat prin Statutul Desvoltător de la Paris (1864).

[4] Venalitatea slujblelor se referă la vanzarea acestora în mod repetat.

[5] Izvoruldreptuluiarămasînprincipaldomnul,asistatdedivanulobştescşi,dupăcaz,sfatuldeobşte. Specificuladunărilor destăris-amenţinut–înformemaimultsaumaipuţinaccentuate–pânăîn1858,când *ConvenţiadelaParis*aimprimatideiparlamentare(**G.I.Brătianu**,*SfatulDomnescşiadunăriledestăriînPrincipateleRomâne*,Edit.Enciclopedică,Bucureşti,1995,pp.282-294).

[6] **M.Guţan**, *Istoria dreptului românesc, ediţia a 2-a, Edit. Hamangiu, Bucureşti, 2008.*,pp.140şi urm.;**I. Stanomir**,*Naşterea Constituţiei, Limbaj şi drept în Principate, până la 1866,* Edit. Nemira, Bucureşti, 2004,p.19.

embrionară în spaţiul românesc încă din epoca fanariotă[7]. *Luminarea* stărilor sociale nu a mai fost căutată a fi realizată doar prin pilde religioase, ci şi prin discursuri laice inspirate din filosofia *Antichităţii* şi din filosofia modernă franceză şi engleză. Secularizarea dreptului a devenit tot mai evidentă după 1775[8]. Cu titlu de exemplu, evidenţiem poziţiile lui I. Caragea şi C. Moruzzi de la începutul secolului al XIX-lea. Aceştia au făcut elogiul învăţăturii şi a dreptului, fiind, în concepţia acestora. principalele instrumente de emancipare individuală şi colectivă[9]. I. Caragea, într-un stil asemănător cu cel a lui Moruzzi, dar mai apropiat (până la un punct şi poate inconştient) de filosofia lui J.J. Rousseau, a subliniat importanţa binelui public şi a legilor pentru aşezarea *civilizaţiei*[10].

În cadrul unui absolutism luminat, domniile fanariote s-au evidenţiat prin numeroase reforme legislative, administrative, fiscale şi judecătoreşti. Amintim în acest sens „constituţia" lui C. Mavrocordat din 1 septembrie 1741[11] , o *charte octroyée* apropiată de *Magna Charta Libertatum*[12]. De evidenţiat este şi *Pravilniceasca Condică* din 1780 (elaborată sub domnia lui A. Ipsilanti), care limita arbitrarul „executivului" prin cenzurarea

---

[7]Influenţagândiriiliberaleafostmairedusădecâtceaaideologieiabsolutismului luminatsauaRevoluţiei franceze.Izvorulprincipalalliberalismuluiafost Anglia,ţarăcunoscutămaipuţindecărturariiromâni. Totuşi,ideienglezeaupătrunsînspaţiulromânescprinD.Sturdza,I.TăutuşiN.Rosetti-Rosnovanu(**V.Georgescu**,*Ideile politice şi iluminismul în Principatele Române,* Edit. Academiei R.S.R., Bucureşti, 1972,p.70).

[8]**E.P.Mihuţ**,*IdeologiepoliticăşipropagandăînactelecancelariilordomneştidinŢărileRomâne(1775-1821)*,în„Sud-EstulEuropeanînvremearevoluţiilorfranceze:stăridespirit,reacţii,confluenţe",A.Duţu (coord.),AcademiaRomână,InstitutuldeStudiiSud-EstEuropene,Bucureşti,1994,pp.73şi urm..

[9]*...fericitoraşnuesteacelcareseîntăreştecuziduri caaleSemiramidei,niciacelcecuosutădeporţi are atâtealucruriîncâtmergelaOrthomenos,ciacelcare,întovărăşitfiindcuînvăţăturaşiîmpreunălocuind,dobândeştecel emaibuneştiinţe;căciacestaînvăţânda înţelegeşibinea socoticele maidefoloslaadunarea oamenilor, naşteînoraşdreptateşibărbăţieşicuînvăţătura,măcardeşicutotulsevoranerisişipravilele, deobştetoţiasemineavorvieţuifăräa pătiminiciun räuşifăräa faceräuunulaltuea;fărăînvăţăturăşifără cuvântare,dându-secutotulpatemilor,sefacemaisălbatecdecâtfiarele,iarcelcuînvăţătură, uneori slobozind,alteoriînfrânândpatemilesale,lepuneînbunăorânduiealăşilabunălucraresprebine...*(din hrisovulluiC.Moruzzi,1803).Textuldocumentuluiafostpreluatdin A.Duţu(coord.),*op.cit.*,p.216.În textulredatobservămnudoartendinţaderaţionalizarea societăţiiprin *Antichitate*,cişiprezenţaunor elementale*contractuluisocial*imaginatdeT.HobbesşiJ.Locke.

[10]*Urâtăşicutotulbrutalăfuviaţaoamenilorînvremurilevechişicunupuţinasemînătoare cuceaa animalelorfărăjudecată(...),mulţumindu-se numaicuceletrebuincioasepentruvieţuire;iardupăputin,îşiînsuşiră principiileurmătoare;locuiră oraşeşisate,năsocirămeseriicarefacviaţamaifolositoare,şispreapăstraînlinişteoviaţădeobşteşipolitică,adoptară totodatăşilegideladiferiteleneamuritoceestemai bine,introduseră ştiinţelecareîndreaptăşipregătescspiritulşiîlînalţăpeom....*(din*Hrisovul deîntărire privitorlareorganizarea AcademieiDomneştidinBucureşti*,I.Caragea).Textuldocumentuluiafostpreluat dinA.Duţu(coord.),*op.cit.*,p.218.

[11]Textuldocumentuluipoateficonsultatîn**C.Ionescu**,*DezvoltareaconstituţionalăaRomâniei,acteşidocumente1741-1991*,Edit.LuminaLex,Bucureşti,1998,pp.29-34.

[12]**E.S.Tănăsescu**,*ModernconstitutionalismandthesourcesoftheRomanian Constitutionof1866*,AUBD, nr.2/2006,pp.3-4.

sa de către o putere judecătorească embrionară[13]. Întâlnim, astfel, un prim cadru legal de proteguire a individului în faţa abuzurilor puterii statale. *Codul Calimach*, adoptat în Moldova în 1817, instituia interdicţia recurgerii la obicei în detrimentul legii scrise. Invocarea obiceiului era admisă doar în situaţia în care dispoziţia scrisă era lacunară[14]. Se observă, aşadar, după cum deja s-a exprimat, instalarea preeminenţei dreptului scris – un *topos* al statului de drept şi al constituţionalismului modern evidenţiat prin *Revoluţiile americană* şi *franceză* de la finele secolului al XVIII-lea. Circulaţia ideilor *Filosofiei Luminilor* a fost evidentă în spaţiul european[15].

Teoria domniei constituţionale a început să se contureze, teoretic, prin poziţiile şi lucrările unor cărturari precum I. Rosetti-Rosnovanu, N. Rosetti-Rosnovanu, I. Tăutu, N. Râmniceanu, S. Marcovici. În faţa încercării *Porţii* de a întări autoritatea domnilor fanarioţi, primii doi au răspuns printr-un şir de memorii care urmăreau limitarea autorităţii domneşti, încadrarea ei în limite legale, prevăzute de acte fundamentale, garantate de marile puteri[16]. Astfel de idei, tipice constituţionalismului de factură liberală, vor fi decelabile şi în „*Constituţia" Cărvunarilor* din 1822, contribuţia lui I. Tăutu fiind, ca atare, observabilă.

În anii 1821-1822, sub presiunea evenimentelor, s-au putut regândi cadrul instituţional şi statutul Ţărilor Române. În intervalul menţionat, s-au elaborat multe proiecte de reformă constituţională, dar care au rămas la stadiul unor simple petiţii, memorii sau arzuri. Amintim în acest sens: *Cererile norodului românesc* (23 ianuarie 1821, Padeş); proiectul de reforme al lui A. Villara[17], redactat în numele boierilor munteni şi adresat ţarului (sfârşitul lui 1821); memoriul muntean *Îndreptarea ţării (după cele) ce a pătimit ţara la 1821* (sfârşitul lui 1821 – începutul lui 1822); arzul către Poartă al boierilor moldoveni emigraţi la Cernăuţi (toamna lui 1821); memoriul lui A. Villara (1822); proiectul *Ponturile popilor* al boierilor moldoveni (1822); „proiectul de constituţie" (memoriul) al Cărvunarilor[18] (13 septembrie 1822). Acestea, elaborate prin intermediul transplantului juridic[19], au enunţat, după caz, principii constituţionale moderne precum separaţia puterilor, principiul legalităţii şi proteguirea drepturilor şi libertăţilor omului. „Constituţia" Cărvunarilor[20] din 1822 s-a evidenţiat cel mai bine în aceste direcţii, apropiindu-se de ideologia *Revoluţiei franceze* din 1789. A proclamat principiul separaţiei puterilor în stat

[13] **I. Stanomir**, *op.cit.*, p. 29.

[14] *Ibidem*, p. 33.

[15] A se vedea în acest sens, **V. Georgescu**, *op.cit.*, pp. 62-70.

[16] *Ibidem*, p. 108.

[17] Proiectul arfi ilustrat planul de *oblăduire aristo-democratică* al lui D. Sturdza din 1802, punând accent pe utilitatea unei conduceri colegiale – Divanul celdintâi. Pentru mai multe detalii, a se vedea *Ibidem*, pp. 67-68.

[18] Numele de "Cărvunari" face aluzie la cărbonarii italieni (*Carboneria*).

[19] Fenomenul transplantului juridic se referă la situația în care un sistem de drept preia norme, instituții, concepte și chiar regimuri politice din alte sisteme de drept. Pentru o teorie a transplantului juridic (în știinta dreptului comparat) a se vedea **M. Guțan**, *Sisteme de drept comparate. Introducere în teoria generală a dreptului comparat*, Edit. Hamangiu, București, 2014, pp. 269 și urm..; **R.C. Roghină**, *Transplantul constituțional*, RDPb, Edit. Universul Juridic, nr. 4/2012, pp. 124-140.

[20] Textul *„Constituţiei" Cărvunarilor* a fost preluat din **C. Ionescu**, *Dezvoltarea constituţională a României, acte şi documente 1741-1991*, Edit. Lumina Lex, Bucureşti, 1998, pp. 71-86.

(firav, în pontul 19[21]), principiul legalităţii (ponturile 6, 8 şi 74[22]) şi a schiţat sistematic drepturile şi libertăţile omului, *e.g.* dreptul de proprietate (ponturile 3 şi 5[23]), libertatea politică (pontul 4[24]), libertatea individuală (ponturile 6 şi 8), dreptul la egalitate în faţa legii (în faţa pravilei; pontul 18).

În opinia lui V. Şotropa, „Constituţia" Cărvunarilor are un caracter novator, întrucât memoriile şi proiectele de până atunci nu recepţionaseră atât de clar ideile fundamentale ale *Revoluţiei franceze*, în direct contact cu Declaraţia franceză de drepturi din 1789 şi legea fundamentală franceză de la 1791[25].

Totuşi, „Constituţia" Cărvunarilor nu poate fi etichetată drept o constituţie în sens juridic, dar are meritul istoric de a fi transcris – embrionar – principii constituţionale de factură liberală precum separaţia puterilor, garantarea drepturilor şi libertăţilor cetăţeneşti şi limitarea puterii monarhului, respectiv de a fi schiţat ideatic calea spre o lege fundamentală scrisă. Nu ar fi exagerat să considerăm că a avut forma sistematică şi complexă a unui proiect de constituţie.

În perioada domniilor pământene anteregulamentare, alte acte notabile care au cuprins idei de organizare politică au fost, spre exemplu, *Actul de chezăşie* înaintat *Porţii* de boierimea moldoveană (1824) şi Proiectul de constituţie al lui Efrosin Potecă (1827).

Actul de unire şi independenţă (1/13 noiembrie 1838) şi *Osibitul act de numirea suveranului românilor* (*Proiectul de Constituţie al lui I. Câmpineanu – după recunoaşterea independenţei*; 5/17 noiembrie 1938) au pus, de asemenea, în atenţie instituţii şi proceduri

---

[21]Pontul19- *Norodul,spreaiseocârmuitrebilesaleceledinlăuntruînchipulcuviincios,casăsăpoată folosicudreptăţilevechilorsaleprivileghiuri,cereca săisăîntăreascăşilegiuireaaceiaa sfatuluiobştescceauavut-opământulacestaiarăşi dinvechime,legiuire după care puterea ocârmuireisăfieînsingura mânăa domnilor,iarputereahotărâreisăfiepurureaînmânadomnuluiîmpreunăcu sfatulobştesc.*

[22]Pontul6-*Sănupoatăfinimeneaînvinovăţit,ridicatlaînchisoaresaupedepsitdecâtnumaiîntru întâmplărilehotărâteprinpravila şidupăformelepravilei.*

Pontul 8-*Totcelacevacutezavre-olucrareînprotiva cuivanevolnicităînpravilă şiînformele pravilei, fiemăcarşigiudecătorsaustăpânaceluia,precumşitotcelacearîndemna,arunelti,ariscăli,arsăvârşisauarporonciasă săvârşioricealtăfaptăneertatăîn pravilă şinumaidupăvolnicia şiplăcereacea desine, săfiesupusvinovăţieişigiudecăţiipravilnicesti,fărăalegeredeobraji.*

Pontul74-*Pravilelorţăriişihotărârilor celorsăvârşitededomnunitcusfatuldomnescestesupusînsuş domnulşisfatulobştesc,pânăcândnus-aranerisiaceahotărâreprinaltăpravilniceascăhotărâre.*Acest articoltraduceşiideea „domnieilegii",însensulde„ruleoflaw"– predictibilitateaacţiunilorguvernanţilor.

[23]Pontul3–*Săaibăslobodăstăpânireasupraaverilorsalemişcătoareşinemişcătoare,volnicfiind fiestcinedea hotărîprecumîiva plăceapentrudreaptaaverea sa(...).*

Pontul5–*Să nupoatăfinimineallipsitdevre-opartedinavereasafărăslobodăvoinţasa,afarănumaidearevre-oîntâmplarecândoneapărată obştească trebuinţă pravilicşte îndreptăţită ovacereaceasta;darşi atuncidupăcesavafacedespăgubirepotrivităculucrulcesăvacereaiselua.* Observămcapontul5 introduceşiideeadeutilitatepublică–*obşteascatrebuinţă*,respectivinstituţiaexpropierii şiregimulsău constituţional,înideeaocrotiriidreptuluideproprietate.

[24]Pontul4–*Sănupoatăfinimeneaopritdea facecelecenuvatămăpravilele*.

[25]**V.Şotropa**,*Proiectele de constituţie, programele de reforme şi petiţiile de drepturi din Ţările Române în secolul al XVIII-lea şi prima jumătate a secolului al XIX-lea,* Edit. Academiei R.S.R, Bucureşti, 1974, p. 67-68.

specifice constituţionalismului modern. Reperăm asimilarea unei terminologii constituţionale: lege – lege fundamentală, constituţie, suveran, suveranitate, naţie (cetăţenie[26]), reprezentaţie naţională, persoană, drepturi şi libertăţi cetăţeneşti[27].

Apoi, rusofobia şi puterea sporită a domnului din perioada regulamentară au provocat „traume" identitare în conştiinţa naţiunii române. De vreme ce înaintea perioadei Regulamentelor Organice a existat „neagra" epocă fanariotă, românii s-au confruntat cu dificila misiune de a-şi găsi identitatea politică. În lipsa ei, nu e surprinzător apelul la reperele politice şi culturale occidentale, care, prin natura lor, stăteau în contra a tot ce a însemnat dominare politică externă pentru ţările române. Astfel se poate explica, dintr-un anumit unghi de analiză, interesul elitei politice româneşti pentru constituţionalismul european de factură liberală.

Emblematic, *Revoluţia de la 1848* a ilustrat lupta „poporului reprezentat politic" împotriva instituţiilor politice feudale perpetuate de Regulamentele Organice, legiuiri percepute ca fiind antinaţionale, în afara voinţei autentice a *demos*-ului român. Contextul revoluţionar a oferit rama necesară pentru conturarea unui stat naţional. Scopul enunţat ar fi urmat să fie obiectivat prin aşternerea şi adoptarea unei constituţii româneşti. În conformitate cu ideile constituţionale occidentale, regimurile propuse de mişcările ideologice din Muntenia şi Moldova au pus accent pe puterea poporului, în premieră încorporată într-o putere constituantă. Viitorul stat naţional a fost întrevăzut într-o viitoare organizare democratică sistematizată de un act fundamental ce se bucura de supremaţie.

Principiile constituţionalismului modern liberal au început să fie tot mai clar prezente, nu neapărat într-un mod pe deplin conştient şi/sau raţional, în programele de reformă, în petiţiile de drepturi şi în proiectele de constituţie. Valorile constituţionale au fost asociate cu lupta pentru afirmarea naţiunii române, în premieră, sub forma unui *demos* politic.

În Muntenia s-a remarcat *Petiţia anonimă* (aprilie 1848), broşura *Ce sunt meseriaşii ?* şi *Proclamaţia de la Islaz* (iunie 1848). În Moldova s-au distins *Petiţia Proclamaţie, Dorinţele partidei Naţionale* şi *Proiectul de Constituţie al lui M. Kogălniceanu*.

---

[26]Cetăţeniaavearoluldeauni, dea-i aducelaolaltă– fărădeosebiregeografică– pemuntenişimoldoveni.În practicalucrurilor,problemacetăţenieinus-apusniciodatăîntreei.Boieriimunteniaupututîntotdeaunasă ocupe funcţii înMoldovasiinvers. Deasemenea, nus-aususpusniciodatăregimuluiaplicat străinilor.Eierau „pământeni"muntenişimoldoveni(**V.Georgescu**,*op.cit.*,p. 164).

[27]În Actul de unire şi independenţă:

Chemaţidăcătreconstituţialoculuia cercetadacă legile se urmează,dacă tractaturilesunt respectate, dacăprinţulnaţionalestealesdenaţie,dacăscopulconstituţiei esteagiuns,dacăorânduiala, dreptateaşi economiadomnescîn toateramurileadministraţiei,dacă magistraţiiau socotinţapublică,dacă sumile statuluisuntîntrebuinţatepentrubinelestatului,într-uncuvântdacăromâniisuntfericiţi....(înpreambul).

Căşidacăregulamenturile dăspreceaceseatingedălegilefundamentaleşiconstituţianuarfifost nulefiindcăs-aualcătuitînvremeauniiocupaţiimilitareruseştidăoadunarealcătuită arbitrar,iarnudă toate mădulările care aveau drept a o compune, fiindcă într-însele se afla o concluzie şi articole dărăpănătoareasuveranităţiinaţii,trebuiesăsădesfiinţezeorişicumnumaipentrucăci nişte regulmenturifie oricâtdă bunesîntorânduiteprintr-alornatură numailaostare dălucrurivremelnică.(punctul3).

În Osibitul act de numirea suveranului românilor:...*suveranulvafidatorapromulgaConstituţiaromânilor*...(art. 6);*Toţirumâniisuntdeopotrivăînainteapravilii,toţi primiţiîn posturilecivileşi militareşi toţi contribuiesclatrebuinţelestatului,precum sevahotărî decătreAdunareanaţii*(lit.b);*Persoanasuveranului estenesiluităşisfântă*...(lit.e); *Reprezentaţianaţională.Toţirumâniifărăosăbiresuntreprezentaţi*...(lit.q).

Viziunile politice din cele două ţări române au fost diferite, fiecare având o proprie intensitate politică şi proprii raportări la sursele de inspiraţie. În Muntenia s-a evidenţiat republicanismul. Soluţiile politice au fost găsite în ideile revoluţionare franceze din 1848, Declaraţia franceză de drepturi din 1789 şi, potrivit profesorului T. Drăganu, în Constituţia franceză din 1793. Acesta a propus reţinerea unui guvernământ de adunare[28]. În Moldova a rezultat o înclinaţie spre monarhia constituţională parlamentară, deşi, paradoxal, cel dintâi izvor juridic a fost Constituţia franceză din 1848. În final, Constituţia belgiană din 1831 s-a impus ca ultim model constituţional.

Înfrângerea revoluţiilor de la 1848 a făcut ca reformele constituţionale vizate să nu mai fie transpuse în sfera juridică. Convenţia turco-rusă de la Balta-Liman din 19 aprilie/ 1 mai 1849 a reconfirmat *Regulamentele Organice* în ordinea politică autohtonă (art. II)[29]. Acestea au suferit, totuşi, câteva modificări ce indicau rostul unei limitări a puterilor domnului şi o mai clară separaţie a puterilor în stat.

Izbucnirea *Războiului Crimeei* şi încheierea sa prin *Tratatul de la Paris*, din 30 martie/ 11 aprilie 1856, semnat între Austria, Franţa, Marea Britanie, Prusia, Rusia, Sardinia şi Poarta Otomană, au permis principatelor române să-şi negocieze încă o dată caracterele politice interne şi externe. Aceste demersuri au stat sub influenţa directă a Franţei. Efectele s-au observat în elaborarea *Convenţiei de la Paris* din 1858. Până la împlinirea momentului din urmă, *Tratatul de la Paris*, în baza art. XXII şi XXIII[30], asigura principatelor române o administraţie independentă şi naţională, respectiv libertatea cultelor, comerţului şi navigaţiei. Potrivit art. XXIII (a doua parte), pentru a satisface nevoia de reformă a principatelor, o *Comisie specială,* formată din reprezentanţi ai puterilor semnatare, urma să se deplaseze la Bucureşti pentru a culege datele necesare pentru întocmirea viitoarei lor organizări. Cu scopul de a sprijini această *Comisie,* Sultanul, conform art. XXIV, a primit trebuinţa convocării unui *divan ad-hoc* pentru fiecare principat, care să fie alcătuit în aşa fel încât să reflecte interesele tuturor claselor societăţii. Menirea acestora a fost să transmită *Comisiei europene* dorinţele neamului românesc, în ideea conturării unei înţelegeri finale cu puterea suzerană în cadrul unei convenţii programată a fi semnată la Paris de către puterile europene implicate (art. XXV). Ca atare, divanurile ad-hoc, deşi au avut doar o poziţie consultativă, au fost (temporar) organele reprezentative ale naţiunii române[31], căpătând relativ natura unor adunări constituante. Aceste divanuri ad-hoc, constituite în baza firmanului din 13 ianuarie 1857, au dobândit caracterul unei adunări de stări a întregii naţiuni, după cum rezultă din cele cinci articole ale firmanului amintit[32].

Anul 1857 are o semnificaţie aparte pentru constituţionalismul românesc. Respectivul an constituie momentul în care s-au avansat pentru prima dată în mod direct, sincer, raţional şi coerent – chiar dacă nu sub forma complexă a unei constituţii, ci doar la simplul nivel formator al unui discurs - principii, mecanisme şi instituţii constituţionale moderne de factură liberală. Membrii adunării ad-hoc a Moldovei au reuşit, alternând sursele de inspiraţie, să

[28]**T.Drăganu**,*Începuturile şi dezvoltarea regimului parlamentar în România, pană la 1916,* Edit. Dacia, Cluj-Napoca, 1991,pp.83-85.

[29]Textul*Convenţieidela Balta-Liman*afostconsultatîn*Texte şi documente privind istoria modernă a românilor, Vol. I – 1774-1866,* **I. Oncescu, I. Stanciu, E. Plopeanu**, Edit. Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2009**,**pp. 230–232.

[30]Textul*Tratatului de la Paris*a fostconsultatîn*op.cit.*,**I.Oncescu,I. Stanciu,E.Plopeanu**,pp.253-257.

[31]**T.Drăganu**,*op.cit.*,pp.89-90.

[32]Textulfirmanuluipentruconvocarea*divanurilorad-hoc*afostconsultatîn*op.cit.*,**C.Ionescu**,pp.207– 210.

ajungă la o coerentă formulă de regim parlamentar monist[33]. Au izbutit acest lucru prin conturarea unui monarh inviolabil şi iresponsabil (scos din planul guvernării), prin acordarea doar a variantei veto-ului suspensiv domnului (dar cu un responsabilizat drept de dizolvare a parlamentului) şi răspunderea guvernului doar în faţa parlamentului[34]. Influenţa lui M. Kogălniceanu se poate remarca în direcţia consacrării veto-ului suspensiv, pe care deja îl promovase în proiectul său de constituţie din 1848. În 1857 a adăugat şi mecanismul dizolvării parlamentului, în ideea de a asigura un balans al parlamentului unicameral[35].

După abdicarea lui A.I. Cuza, contextul geopolitic în care se aflau Principatele Române la mijlocul secolului al XIX-lea a oferit o scuză plauzibilă pentru rapiditatea cu care s-a efectuat transplantul constituţional de la 1866[36]. Urgenţa a justificat, parţial, cantitatea instituţiilor de drept constituţional importate, dar nu a scuzat limitatul orizont ideologic al clasei politice româneşti, care s-a lăsat furată de prestigiul şi autoritatea modelului constituţional belgian. Paradoxal, aspectele din urmă au venit în sprijinul legitimării alegerilor făcute[37].

Pe scurt, în 1866, elita politică românească a transplantat fidel Constituţia Belgiei de la 1831, care era considerată a fi un monument al constituţionalismului modern de factură liberală. Chiar şi în dezbaterile Constituantei s-a invocat şi preamărit eticheta liberală a actului juridic fundamental belgian. În dezbaterile Constituantei de la 1866, s-a remarcat „prestigiul" liberalismului din spaţiul vest-european.

Când de la naţiunile a căror soartă o invidiem, împrumutăm forma lor de guvern, de voim să tragem aceeaşi utilitate şi aceleaşi bine-faceri ce vedem că au tras acele naţiuni, trebuie să introducem acea formă de guvern cu toate accesoriile ce acele naţiuni au crezut necesar şi indispensabil a o înconjura. Astfel, vedem că în toate statele monarhice ce sunt dotate cu o ***Constituţiune liberală****...*[38]. (raportorul A. Pascal, în şedinţa Constituantei din 16 iunie 1866)

Ignoranţa ne va taxa de retrogradi, de inamici ai libertăţii, puţin ne importă; noi de la dânsa ***vom apela la Europa civilisată şi liberală***[39]. (N. Blaremberg, în şedinţa din 25 iunie 1866)

(...) acestă dispositiune...este ***împrumutată de la o țeră din cele mai liberale****...*[40]. (N. Blaremberg, în şedinţa din 28 iunie 1866)

---

[33] **M.Guţan**,*Transplantconstituţionalşiconstituţionalism*…cit.,pp.305,310.

[34] Preambululîncheieriideşedinţădin20noiembrie/2decembrie1857preciza,cuprivirelapunctul12–răspundereaminiştrilor,următoarele:*Pentrua punepedomnitormaipresusdetânguiri,depatimişideluptele partidelor, şiasaa-lfaceneviolabil;Pentrucaminiştrii săprivească şisăocîrmuiascăcafuncţionariaiţăriiiarnuca voinţeoarbealevoinţiidomnitorului.*(textula fostpreluatdin*op.cit.*,**T.Drăganu**,p. 93).

[35] **M.Guţan**,*op.cit.*,p. 308.

[36] **R.C. Roghină**, *Logica și efectele... cit.*, pp. 336 și urm..

[37] *Ibidem*

[38] **A.Pencovici**,*DesbaterileAdunareiconstituantedela1866asupraconstituţieişilegiielectoraledinRomânia*,Tipografia Statului,Curtea Şerban Vodă,Bucureşti,1883,p.27.

[39] *Ibidem*,p. 202.

[40] *Ibidem*,p. 251.

BIBLIOGRAFIE

Brătianu G.I., *Sfatul Domnesc şi adunările de stări înPrincipatele Române*, Edit. Enciclopedică, Bucureşti, 1995;

Drăganu T., *Începuturile şi dezvoltarea regimului parlamentar în România, pană la 1916*, Edit. Dacia, Cluj-Napoca, 1991;

Georgescu V., *Ideile politice şi iluminismul în Principatele Române,* Edit. Academiei R.S.R., Bucureşti, 1972;

Guţan M., *Istoria dreptului românesc, ediția a 2-a, Edit. Hamangiu, Bucureşti, 2008;*

Guțan M., *Sisteme de drept comparate. Introducere în teoria generală a dreptului comparat*, Edit. Hamangiu, Bucureşti, 2014;

Guţan M., *Transplant constituţional şi constituţionalism în România modernă 1802-1866*, Edit. Hamangiu, Bucureşti, 2013;

Ionescu C., *Dezvoltarea constituţională a României, acte şidocumente 1741-1991*, Edit. Lumina Lex, Bucureşti, 1998;

Ionescu C., *Dezvoltarea constituţională a României, acte şi documente 1741-1991*, Edit. Lumina Lex, Bucureşti, 1998;

Mihuţ E.P., *Ideologie politică şi propagandă în actele cancelariilor domneşti din Ţările Române (1775 -1821)*, în „Sud-Estul European în vremea revoluţiilor franceze: stări de spirit, reacţii, confluenţe", A. Duţu (coord.), Academia Română, Institutul de Studii Sud-Est Europene, Bucureşti, 1994;

Oncescu I., Stanciu I., Plopeanu E., *Texte şi documente privind istoria modernă a românilor, Vol. I – 1774-1866,* Edit. Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2009;

Pencovici A., *Desbaterile Adunarei constituante de la 1866 asupra constituţiei şi legii electorale dinRomânia*, Tipografia Statului, Curtea Şerban Vodă, Bucureşti, 1883;

Roghină R.C.,*Logica şi efectele transplantului constitutional din 1866*, Edit. Universul Juridic, Bucureşti, 2016;

Roghină R.C., *Transplantul constituţional*, RDPb, Edit. Universul Juridic, nr. 4/2012;

Şotropa V., *Proiectele de constituţie, programele de reforme şi petiţiile de drepturi din Ţările Române în secolul al XVIII-lea şi prima jumătate a secolului al XIX-lea,* Edit. Academiei R.S.R, Bucureşti, 1974;

Stanomir I., *Naşterea Constituţiei, Limbaj şi drept în Principate, până la 1866,* Edit. Nemira, Bucureşti, 2004;

Tănăsescu E.S., *Modern constitutionalism and the sources of the Romanian Constitution of 1866*, AUBD, nr. 2/ 2006;

ASPECTS REGARDING THE EMIGRATION CONTEXT OF THE FIRST ROMANIANS IN THE N OF THE UNITED STATES OF AMERICA

Iuliana Neagoş
Assist. PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: Far from being just a simple "whim", the process of travelling to the New World has been preceded by the large number of Over – the – Carpathians transmutations – sometimes performed on a group and mass – basis, based on religious grounds – of those people searching for fulfillment and accomplishment of their own expectations in the Old Kingdom.
In addition to a large number of disparate or difficult to be checked information, many material data on Romanians' emigration to the US are supplied to us from the very US by virtue of the annual reports of the General Immigration Commission, the same being doubled by the information found in the census records which have been conducted in time. One first wave of the migrating process has been initiated around 1890s, which has made the US Emigration Office open one Romanians – designed sub – division in 1899. Later on, the "American myth" has become wider and wider, while being also supported by the messages sent by those having left that the latter were sending to the ones left behind, at home. Right from the very start, the causes that have triggered such mass leaving have been numerous, the repulsive ones being based upon a complex set of demographic, economic, political, social and psychological factors. The attractive causes are not to be neglected either, since the mirage of reaching a certain standard of wellbeing is definitely primordial.

Keywords: emigration, the first romanians, N of USA

Departea de a fi un simplu ,,moft", procesul *deplasării* înspre Lumea Nouă a fost precedat de numeroasele transmutări peste Carpaţi- uneori efectuate în masă, din motive religioase- ale celor ce au căutat împlinirea aşteptărilor în Vechiul Regat.

Dincolo de informaţii disparate sau greu astăzi de verificat, multe date concrete despre emigrarea românilor în America ne sunt furnizate din SUA de rapoartele anuale ale Comisiei generale de imigrare, ele fiind dublate de informaţiile regăsite în recensămintele ce-au fost efectuate de-a lungul timpului. Cifrele din rapoarte şi recensăminte sunt întregite şi de precizările din articolelele publicate în ziare ca ,,Foaia Poporului", ,,Gazeta Transilvaniei", ,,Tribuna", ,,Telegraful Român", ,,Luceafărul", ,,Libertatea", „Românul", ,,America"- toate datând din perioada cuprinsă între anii 1890-1920.

Un prim val al procesului migrator s-a declanşat în jurul anului 1890, fapt ce a determinat Biroul american de emigrare să deschidă în 1899 o subdiviziune dedicată românilor. Ulterior, ,,mitul american" a luat amploare, întreţinut şi de mesajele pe care cei plecaţi le trimiteau înspre cei rămaşi acasă. Cauzele pentru care s-a plecat au fost numeroase încă de la început, cele *repulsive* având la bază un complex de factori demografici, economici, politici, sociali şi psihologici. Nici cele *atractive* nefiind de neglijat, mirajul atingerii unui anume nivel al bunăstării fiind cu siguranţă primordial.

Mărturii, minuţios consemnate, ale unor oameni ce lucrau, spre a-şi câştiga existenţa şi pentru a-şi întreţine acasă familia ori pentru a-şi putea îndeplini visul de a face bani, în mine de cărbuni, fabrici, oţelării, companii de căi ferate etc. descriu cu multă acurateţe ce a însemnat procesul emigraţiei în căutarea speranţei. Totul începea cu aflarea detaliilor despre un loc de muncă, nu întotdeauna la îndemână, şi continua cu rezolvarea problemelor legate de cazare şi masă. Asta după o lungă călătorie cu vaporul ce îi marca pentru o bună perioadă de

timp pe tinerii ce de foarte multe ori nu au călătorit cu mult mai departe de hotarul localităţii natale sau sau de cel al teritoriului celui mai apropiat oraş (Braşov, Sibiu, Făgăraş).

Fără să cunoască limba, fără o calificare profesională în domeniile care angajau mână de lucru, fără de sprijin şi fără cunoscuţi la început, românii emigranţi au căutat să se organizeze singuri, reuşind ca în timp să-şi înfiinţeze propriile societăţi de întrajutorare. La 4 iulie 1906, ţăranul Ilie Martin Sălişteanul- din Sălişte Sibiului- a înfiinţat, împreună cu alţi fruntaşi ai comunităţilor româneşti, Uniunea Societăţilor Române din America, care a devenit ulterior Uniunea şi Liga Societăţilor Române din America[1].

Ţinuturile locuite de români au experimentat acest fenomen al migrării spre sfârşitul sec. al XIX-lea şi începutul sec. al XX-lea. Din punctul de vedere al americanilor, această emigraţie se încadrează în ceea ce ei numesc „valul noii emigraţii[2], val care include grupurile etnice din estul şi centrul Europei, cum ar fi: polonezii, cehii, slovacii, sârbii, maghiarii, ruşii, grecii, bulgarii, românii, aromânii şi alţii. Acest nou val a fost deosebit, începând cu anul 1882, de ceea ce autorităţile americane au numit „vechea emigraţie”[3] din vestul şi nordul Europei, care a atins apogeul înaintea Războiului Civil (1861-1865).

Emigraţia românească are propria ei istorie.În cele ce urmează, vom puncta câteva lucruri care interesează tema noastră şi care vor uşura înţelegerea realităţilor vieţii românilor emigraţi în America.

În corespondenţa savantului american Benjamin Franklin se găsesc date care îl indică pe preotul ortodox Samuilă Damian, preot din Transilvania, aparţinând Bisericii Greco–Ortodoxe, ca fiind primul român care a ajuns în America în jurul anului 1750[4]. Această informaţie a fost menţionată şi de Paul Cernovodeanu în articolul „Un transilvănean prieten cu Benjamin Franklin”[5].Chiar dacă nu Samuilă Damian a fost întâiul român ajuns în America, în lipsa altor informaţii ne vedem obligaţi să acceptăm ca punct de plecare al prezenţei româneşti transatlantice pe acest preot.Deşi este posibil ca începutul sa fi fost cu mult mai devreme, acest lucru este, din nefericire, imposibil de demonstrat. Revenind la informaţiile din scrisoarea domnului Franklin, preotul român a plecat din Transilvania cu intenţia de a face înconjurul lumii. În Statele Unite, el s-a împrietenit cu distinsul om politic şi cercetător american de la care a învăţat folosirea electricităţii. Din Statele Unite, Samuilă Damian s-a îndreptat spre Jamaica, de unde i-a scris prietenului american, spunându-i că trăieşte de pe seama experimentelor şi că se îndreaptă spre Havana, Mexic, Manila, China, India, Persia, Turcia, urmând ca apoi să revină în propria lui ţară.

În tradiţia orală a românilor din Statele Unite s-a vorbit despre faptulcă un haiduc din Muntenia ar fi reuşit, pe la 1800, să scape de urmărirea poterei şi să ajungă apoi în America, stabilindu-se în Missisipi[6].

George Pomuţ a fost considerat vreme îndelungată de către istoriografii români ca fiind cel dintâi român care a păşit pe tărâmul american în jurul anului 1850.

Din lucrarea *Political implications of the Romanian Emigration to America up to 1918* aflăm despre prezenţa mai multor români în Statele Unite în timpul Războiului Civil, când mai multe state de pe coasta Oceanului Atlantic şi din Nord au pornit un război contra Statelor

---

[1]Informaţiepreluată din textulconferinţei *O întâlnire memorabilă*, susţinută de prof. dr. Ion Sava Nanu, la 1 Decembrie 1976 la Radio Bucureşti. Textul conferinţei se regăseşte şi în Arhiva Ioan Stănişor, aflată în custodia secţiei *Colecţii speciale* de la Biblioteca ASTRA din Sibiu.

[2]William S. Bernard, *Immigration: History of U.S. Policy,* în *Harvard Encyclopedia of American Ethnic Groups*, editată de Stephan Thernstrom, Harvard University Press, Cambridge, 1980, pp. 486-495.

[3] Carl Wittke, *We who built America. The Saga of the Immigrant*, Prentice Hall, New York,1939,p. 437.

[4] Demetrius Dvoichenko–Markov, *A Romanian Priest in Colonial America*, în „The American Slavic and East European Review”, Vol. 14, nr. 3 1955, pp. 383-389.

[5]Paul Cernovodeanu, *Un transilvănean prieten cu Benjamin Franklin*, în „Magazin Istoric”, Bucureşti, IV, nr.11, 1970, pp. 49-51.

[6]*Ibidem*, p. 41

Americane din Sud, deoarece acestea din urmă nu vroiau să desfiinţeze sclavia. În timpul acestor evenimente militare români ca: Gheorghe Pomuţ, Nicolae Dunca, Emanoil Boteanu, Eugen Alcaz, Ilarie Mitrea, Ion Cerghedi, Ion Munteanu şi Eugen Ghika au devenit cunoscuţi în America. Cu ajutorul acestor ”pionieri” ai emigraţiei, au contribuit şi românii la ceea ce americanii numesc „The Making of America”[7].

De asemenea, cam în jurul aceluiaşi an, 1850, este semnalată şi prezenţa unor români care se angrenaseră în goana nebună după aur, fără să avem însă prea multe detalii despre aceştia sau acţiunile lor. Radu Toma menţionează informaţia, fără a putea fi dovedită documentar, despre un vas cu 120 de români care ar fi plecat din portul Constanţa, în anul 1856, cu destinaţia California. Se pare că vasul ar fi naufragiat în ţinutul Ensenada din Mexic, iar pasagerii lui ar fi renunţat la mirajul aurului californian şi au format aici o colonie, care spre sfârşitul Primului Război Mondial a ajuns la aproximativ 2300 de locuitori[8]. Aceştia trăiau izolaţi de comunităţile româneşti din America de Nord şi vorbeau o limbă română amestecată cu multe cuvinte spaniole[9].

Momentul exact al începutului adevăratei emigraţii româneşti în America este greu de stabilit.Totuşi, specialiştii consideră că acest fenomen a început la sfârşitul sec al XIX- lea şi începutul sec al XX-lea, odată cu emigrarea susţinută a românilor din ţinuturile aflate sub stăpânire austro-ungară: Transilvania, Bucovina şi Banat. Anul începutului acestei mişcări a fost stabilit ca fiind 1895, cu toate că statisticile autorităţilor americane pentru anul 1891 ofereau deja date despre emigrările din Imperiul Austro-Ungar către Lumea Nouă, însă acestea indicau ţara de origine nu şi naţionalitatea. Aşadar, pentru anul 1891 apar următoarele cifre: 30.442 din Austria şi 56003 din Ungaria; în aceste cifre apar cu siguranţa şi românii, naţionalitatea fiind indicată abia începând cu anul 1898.[10]

În statistica Statelor Unite din anul 1880, România este trecută la capitolul Statelor Balcanice, figurând cu un număr de 144.621 de persoane, pentru perioada menţionată, iar înainte de acest an nu a fost înregistrat nici un cetăţean al ţării noastre[11].

După alte date , între anii 1899-1913 a părăsit Transilvania un număr consistent de ţărani şi meseriaşi ruinaţi, marea lor majoritate provenind din judeţele Târnava Mare (20.535), Făgăraş (14.888), Sibiu (14.245)[12]. Şerban Drutzu în lucrarea publicată după Primul Război Mondial menţionează că între anii 1899 şi 1944 au emigrat 119.016 de români.[13]

Unii cercetători dau ca an de început al procesului migrator anul 1890, pentru românii din Transilvania şi 1903 pentru românii macedoneni[14], iar alţii 1895-1900. În revista ”Luceafărul” nr. 7 din anul 1913 apare informaţia potrivit căreia rapoartele statistice ale biroului de emigrare deschid în anul 1899 o subdiviziune specială, dând ca număr de emigranţi români, pentru perioada respectivă, 96 de persoane[15].

Cert este că guvernul român păstrează date statistice numai începând cu anul 1920, an în care a apărut şi Buletinul muncii. Cele mai concrete date referitoare la emigrarea românilor în America se găsesc în rapoartele anuale ale Comisiei generale de imigrare, sau în datele

---

[7] Dumitru Vâtcu, Gabriel Vădărău, *Political implications of the Romanian Emigration to America up to 1918*,în „Revue Roumaine d'Histoire”, XXXVI, nr. 3-4, 1992, pp. 255-273.

[8] Christine Avghi Galitzi, *A Study of Assimilation Among the Roumanians of United States*, Columbia University Press, New York, 1929 pp. 17-19.

[9] Radu Toma, *Românii în cele două Americi*: *o experienţă etnică şi istorică*,Editura Globus, Bucureşti, 1998, p. 40.

[10] *Ibidem* . 260

[11] Dr. Ioan Ciocârlan, *Evoluţia populaţiei indigene şi a migraţiunilor în Statele Unite în Decursul a 140 de ani (1790-1930).*

[12] Liviu Maior, *Mişcarea naţională românească din Transilvania 1900-1914*, Cluj Napoca, 1986, pp. 25-26.

[13] Şerban Drutzu, *Românii din America*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1926, p. 5.

[14] Christine Avghi Galitzi, *Op. cit*. p. 18.

[15] Ion Iosif Şchiopul, *Românii din America*, în *Luceafărul*, Nr.7, 1913, p. 220.

oferite de recensămintele SUA. Aşadar, în raportul pentru anul 1881 apare pentru prima dată capitolul Imigraţia din România. Sunt notaţi 11 imigranţi, pentru anul 1890, în 1890 au fost înregistraţi 16.359, iar în anul 1900 figurau 19.109 imigranţi[16]. Menţionăm că aceste rapoarte se întemeiau pe registrele vapoarelor care soseau cu emigranţi în porturile nord-americane, iar de cele mai multe ori aceste registre nu se alcătuiau în baza unor paşapoarte, ci după orice fel de certificat de identitate sau, în mare parte, în baza declaraţiilor orale sau scrise, făcute de pasageri. Astfel, în baza acestor certificate de identitate, eliberate de autorităţile austro-ungare, mulţi români născuţi în Transilvania erau trecuţi ca unguri, aşadar nu apăreau ca cetăţeni români, sau apăreau cu numele acestora maghiarizate în acte. În anul 1920, în urma celui de-al 14-lea recensământ din SUA, un număr de 1.012.823 de persoane au declarat că ultima lor ţară de provenienţă a fost România, iar dintre aceştia numai 51.682 au declarat că limba lor maternă este româna.[17] Cifra aceasta este minimalizată, deoarece în periodicele vremii numărul ridicat al mandatelor şi scrisorilor expediate din America în România este mult mai mare.[18]

Aşadar, începând cu anul 1895 mai multe cauze, pe care le vom prezenta mai jos, au dus la migraţia susţinută a românilor spre America, în special a românilor din mediul rural.Acest lucru, în unele zone, a dus la golirea satelor şi până în 1920 aproximativ 167.399 persoane au ajuns pe ţărmurile americane.

Cel mai mare număr de emigranţi de după 1895 venea din vestul şi centrul Transilvaniei, în special din regiunea Făgăraşului, Sibiu, Alba Inferioară, Târnava Mare, Satu Mare, Sălaj, Bihor şi Arad[19]. Este bine cunoscut faptul că emigraţia nu beneficia de îndrumarea sau sprijinul statului, ci se reducea la o decizie personală la baza căreia stăteau anumite cauze. Motivaţia este o combinaţie între raţiunile de ordin social-politic şi cele de ordin economic şi demografic: sărăcia, lipsa de pământ, corelată cu un spor natural ridicat al populaţiei şi noile cunoştinţe răspândite despre „LumeaNouă", au făcut din aceasta un pământ al tuturor făgăduinţelor.

Lipsa continuă a forţei de muncă, precum şicapacitatea de absorbţie constant ridicată a pieţei muncii din regiunile agricole încă neexploatate şi cele industriale în curs de expansiune, au atras migraţiile transoceanice, în special cele din Europa răsăriteană. După cum remarca şi Radu Toma în lucrarea "Românii din cele două Americi", faptul că în ultimele decenii ale sec. XIX companiile transoceanice şi-au extins reţelele de agenţii în Europa sudică şi răsăriteană, fluxul de emigranţi din aceste locuri a înregistrat o creştere din ce în ce mai considerabilă[20].

În lucrarea "Ciobanii români în Montana, Statele Unite ale Americii 1907-1913" semenţiona faptul că principalele două motive ale emigrării sunt: legile agrare ale ministrului Darany şi încheierea Convenţiei vamale cu România[21], mai ales că cea din urmă, se spune, a tăiat adânc în interesele unei largi pături de cetăţeni. Cei mai afectaţi ar fi fost crescătorii de oi, deoarece "s-au impus restricţii şi măsuri de prohibiţie în ce priveşte arendarea de păşuni în România. Oile pot trece graniţa, dar nu pot fi readuse acasă. S-au urcat deci preţurile la carne, deoarece în acest mod s-a redus cantitatea mărfii vii.(...) azi s-a schimbat totul. Mărginenii cu turmele lor însemnate au trebuit să zică rămas bun României. Oile lor, marfă bună, le-au încărcat tirolezii pe trenuri şi le-au dus departe."[22] Astfel, acţiunile întreprinse de fosta monarhie

[16] Ion Ciocârlan, *Op. cit.* p. 39.
[17]United States, *Census*, 1920, vol II, p. 973.
[18]Stelian Popescu, *Emigraţia română în America de Nord până la Primul Război Mondial*, în *Acta Musei Apulensis, Arheologie Istorie Etnografie,* XV, 1977, Alba Iulia, p. 485.
[19] Datele statistice analizate au fost extrase din publicaţia anuală *Report of the United States Immigration and Naturalization Service*, anii 1945-1978, http://www.dhs.gov/files/statistics/immigration.sht.
[20] Radu Toma, *Op. cit.* p. 21
[21] Gelu Neamţu, *Ciobanii români în Montana, Statele Unite ale Americii 1907-1913*, Editura Dragoş Vodă, Cluj -Napoca, 2002, p. 19.
[22]*Ibidem,* p. 20

austro-ungară pentru a sărăci ţăranul român, precum şi persecuţiile de tot felul la care era supus, l-a forţat să-şi ia lumea în cap, să caute un loc de muncă pentru a reuşi să-şi achite taxele, sau să-şi răscumpere pământurile pe care le-a pierdut în urma vânzărilor forţate.

În "Foaia Poporului " din anul 1902 a fost publicat un articol care atrăgea atenţia asupra cauzelor emigrării în America: "De câţiva ani încoace observăm la poporul român din Ardeal şi Ţara Ungurească ceva neobicinuit. De unde până bine de curând românul numai cu mare greu se despărţea de vatra lui, îl vedem acum plecând nu numai spre România (...), dar chiar înspre America. Care sunt cauzele? Sunt mai multe. La unii e sărăcia şi datoriile. Dările cele multe deoparte, îngreunarea traiului, luxul şi cârciuma de altă parte, i-a făcut pe mulţi să ieie această hotărâre, nădăjduind că mergând în acele ţări depărtate vor face uşor bani mulţi cu cari să se poată curăţi de necazurile de acasă şi apoi, reîntorcându-se să poată începe o viaţă nouă."[23] Emigranţii români doreau în primul rând să câştige suficienţi bani pentru a cumpăra un petec de pământ în satul natal când se vor hotărî să revină în ţară. De aceea această generaţie a primilor emigranţi mai este numită şi generaţia "mia şi drumul". Astfel, îşi propuneau să economisească o mie de dolari şi să se poată întoarce, să-şi achite datoriile, să cumpere pământ, să construiască o casă, sau să işi întregească o gospodărie. Avându-se în vedere faptul că venitul anual al unui ţăran român din Ardeal era de până la 300 de coroane, cam atât costa şi călătoria până în America[24], raportul coroană dolar fiind de aproximativ 30 la 1. Aceasta înseamnă că 1000 de dolari în perioada respectivă echivalează cu 30.000 de dolari din zilele noastre.[25]

Majoritatea istoricilor consideră că emigraţia românilor către America a fost cauzată în special de factorii economici. Ţărănimea, principala clasă socială din Transilvania, era puternic diferenţiată, statistica din 1895 consemnând 884.000 de proprietăţi mai mici de 50 ha, iardintre acestea jumătate erau proprietăţi mai mici de 2,8 ha. Suprafaţa lor totală era de 456.000 ha, aşadar suprafaţa medie a unei astfel de proprietăţi era de 1 ha, o suprafaţă care asigura cu greu supravieţuirea. Se poate considera astfel că în Transilvania erau la data de mai sus 440.000 de familii de ţărani săraci, aproximativ 1.000.000 de persoane având ca sursă principală de existenţă munca pe proprietăţile întinse ale moşierilor sau chiaburilor maghiari. Ei formau proletariatul agricol şi alcătuiau majoritatea populaţiei rurale. În principiu, aveau posibilitatea să muncească doar câteva luni pe an pe moşiile acestora, pe un preţ minim, iar restul anului trebuiau să încerce să supravieţuiască.

Pe langă aceste cauze de natură economică mai sunt şi cele de ordin politic, care sunt prezentate în cartea lui Stelian Popescu "Emigraţia română în America de Nord până la Primul Război Mondial "şi în cea a lui Şerban Drutzu şi Andrei Popovici "Românii din America", cauze care au determinat emigrarea românilor de pe teritoriile aflate sub stăpânire străină[26]. Crearea monarhiei dualiste Austro-Ungare în anul 1867 a însemnat pentru românii din Transilvania începutul unei perioade de acutizare a problemelor naţionale, după cum însuşi Stelian Popescu menţiona: "După constituirea Partidului Liberal şi formarea guvernului prezidat de Coloman Tisza, precum şi în urma evenimentelor care au dus la dobândirea independenţei de stat a României, clasele dominante din Transilvania şi Ungaria şi-au intensificat politica lor de asuprire naţională."[27] Însuşi Policarp Moruşca, primul Episcopul misionar al Românilor ortodocşi din Ţările apusene şi America susţinea ideea conform căreia emigrarea românilor în America s-a produs atât sub povara sărăciei cât şi a asupririi

[23]*Foaia Poporului*, *Emigrările*, 17 Febr/2 Martie, Nr. 8, 1902, pp. 1-2.
[24]*Ibidem*, 13/26 Noiembrie/12 Decembrie 1906, nr 222, p. 1.
[25]Bianka Karda, *Odiseea plecării unor români ardeleni din judeţul Sibiu în America (1900-1914), refelectată în presa transilvăneană a vremii,* în Conferinţele Bibliotecii Astra, Sibiu, nr 89, 2010, p. 89.
[26] Şerban Drutzu, *Op. cit.*, p. 10.
[27] Stelian Popescu-Boteni, *Relaţii între România şi SUA până în 1914,* Cluj-Napoca: Dacia, 1980, pp.155-156.

stăpânirilor străine[28], astfel justificându-se numărul ridicat al celor care au emigrat din Transilvania, Banat şi Bucovina.

Lipsa dreptului electoral, a reprezentării politice, au amplificat contextul cauzelor emigrării.[29] Mulţi dintre cei care au emigrat în America, în special cei mai tineri, au plecat şi pentru a scăpa de armată.

La toate cele menţionate putem adăuga şi alte cauze care au impulsionat emigrarea: producţia agricolă scăzută, împărţirea nedreaptă a proprietăţii, greutăţile de producţie ale unei industrii începătoare, lipsa completă a unei politici agrare şi sociale, unii autori precizând că procesul emigrării a început o dată cu iniţierea mişcării socialiste agrare[30], constituindu-se adevărate centre de emigrare de unde porneau locuitorii spre America.

Aşadar, situaţia social-economică a ţăranului român, cea financiar-bancară, încercarea de a opri accesul românilor la diferite meserii, situaţia politică, modul în care decurgea satisfacerea stagiului militar în Imperiul Austro-Ungar, toate acestea au constituit cauze interne, de o maximă importanţă, care combinate cu cele externe ademenirea de către agenţii de imigrare, efectele scrisorilor trimise acasă de către cei plecaţi au sporit procesul imigraţionist. Pe lângă toate acestea, putem spune că se adaugă marele avânt al industriei şi dezvoltării Statelor Unite, din perioada respectivă, când era nevoie de forţă de muncă pentru lucrările cele mai grele, fapt care a dus la amplificarea fenomenului migraţiei. Ca urmare a emigrării în masă, în anul 1907 se înfiinţează la Budapesta o comisie care urmăreşte să studieze problema emigrărilor.[31] Rezultatul anchetei constă în identificarea cauzelor emigrării: impozitele prea grele, o nemulţumire generală, lipsa pământului, aparatul poliţienesc ce domină administraţia, asupririle ungureşti, plata slabă a muncitorilor, marea proprietate funciară şi proasta administraţie.[32]

Exodul românesc în căutarea unui trai mai bun nu a încetat nici astăzi. Dacă perioada comunistă a limitat numărul celor plecaţi, prin măsuri coercitive aplicate celor ce treceau graniţa ilegal- iar legal aveau voie foarte puţini-, după evenimentele din decembrie 1989 mulţi dintre români au decis să-şi părăsească ţara. În prezent, cei care se duc în afara ţării o fac pornind de la alte premise. Printre numeroşii români plecaţi, oficial vorbindu-se de peste trei milioane de cetăţeni, se găsesc şi făgărăşeni- inclusiv din Viştea de Sus. Destinaţia nu mai e America, ci Europa.

Grupul românilor americani s-a cristalizat până la sfârşitul celui de al Doilea Război Mondial în urma unui proces istoric care a încercat păstrarea tradiţiilor, obiceiurilor şi credinţei ortodoxe, dar în acelaşi timp, făcând parte din societatea şi naţiunea americană în mijlocul căreia trăiau.

BIBLIOGRAPHY

„America” (1922, 1923, 1930)
„Foaia Poporului” (1896-1913)
„Foaia Ilustrată” (1891)
„Gazeta de Duminica” (1909)

[28] Policarp, Moruşca, *Românii din America, în Omagiu Înalt Prea Sfinţiei Sale dr. Nicolae Bălan Mitropolit al Ardealului la 20 de ani de arhipăstorire*, Sibiu: Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, 1940, pp. 602-605

[29] *Românul,* din Arad, Nr.84, 1911, p. 23.
[30] *Ibidem.*, p. 351.
[31] Gelu Neamţu, *Unele aspect privind emigrarea românilor din Transilvania în Statele Unite ale Americii la 1907 şi 1911*, în vol Sabin Manuilă, *Istorie şi demografie*, Fundaţia Culturală Română, Cluj-Napoca, 1995, p. 149.
[32] *Ibidem*, p. 149.

„Gazeta Transilvaniei" (1891-1907)
Avghi, Galitzi Christine, *Romanians in the USA. A Study of Assimilation Among the Romanians in the US*, Columbia Univ. Press, N.Y., 1929.Drutzu, Serban & Popovici, Andrei, *Românii din America*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1926.

Gârbacea, I. I., *Şomajul în Ardeal şi emigrarea*, Bucureşti: Cartea Românească, 1925.
Jinga, Viorel, *Problemele fundamentale ale Transilvaniei, vol.II,* Braşov, 1945.
Maior, Maior*Mişcarea naţională românească din Transilvania 1900-1914,* Cluj Napoca, 1986
Meteş Stefan, *Emigrări Româneşti din Transilvania în sec XIII-XX*, Editura Stiinţifică, Bucureşti, 1971.
Moruşca, Policarp, *Românii din America, în Omagiu Înalt Prea Sfinţiei Sale dr. Nicolae Bălan Mitropolit al Ardealului la 20 de ani de arhipăstorire*, Sibiu: Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, 1940
Neamţu Gelu, *În America pentru unirea Transilvaniei cu România*. Cluj-Napoca, 1997.
Neamţu Gelu, *Unele aspect privind emigrarea românilor din Transilvania în Statele Unite ale Americii la 1907 şi 1911*, în vol Sabin Manuilă, *Istorie şi demografie*, Fundaţia Culturală Română, Cluj-Napoca, 1995
Nemoianu, Alexandru, *Cuvinte despre românii-americani*, vol.I, II, Editura Clusium, 1997.
Popescu-Boteni, Stelian *Relaţii între România şi SUA până în 1914,* Cluj-Napoca: Dacia, 1980,

Popovici, Andrei, *Americanii de origine română*. Institutul Social Român, Bucureşti, 1937.

Popovici, Ioan, Românii din America, în Buletinul Institutului American din România, volI, 1934, nr.2-4, pp.154-160.
Şchiopul, Ioan Iosif, *Românii din America. O călătorie de studii în Statele Unite*, Tipografia W. Krafft, Sibiu, 1913.

CONSIDERATIONS REGARDING THE COMPLEX OFFENSE AND TNE MULTIPLE OFFENSES DELIMITATION CRITERIA

Anca-Iulia Stoian
Lecturer, PhD, "Spiru Haret" University of Bucharest

Abstract: In this study, we tried to draw and analyze some special situations of criminal practice, requiring the need to find the delimitation elements between the complex offense - as an unity of offending – and the multiple offense – as a plurality of offending. The problem of unity and plurality of offending arises when there are an complex of acts or activities committed by the same person and we must determine whether this complex forms a single offense or, on the contrary, two or more offenses. The evaluation is formed by a series of acts (actions or inactions) and the evluation basis is formed by the same notion of offense created by the legislator. There is unit of offending when in the activity of a person we can identify the content of only one offense and there is plurality of offending when we can identify in that activity the contents of two or more offenses. The disinction interest between unity and plurality of offending is the fact that the number of offenses existing in a complex activity or in a complex of activities depends on the number of criminal conflict reports that must be resolved.

Keywords: absorbent offense, absorbed offense, criminal liability, content of the offense, component of offense.

1. Introducere

În doctrină[1] s-a arătat că delimitarea celor două instituții se face după următoarele criterii principale: caracterul necesar al absorbției, caracterul determinat/ determinabil al infracțiunii absorbite și gradul de pericol social al infracțiunii absorbite/absorbante. În plus, practica judiciară a dezvoltat unele criterii complementare de distincție, pe care le vom prezenta la sfârșirul studiului.

2. Caracterul necesar al absorbției

Un criteriu necesar de distincție între infracțiunea complexă și concursul de infracțiuni este caracterul necesar al absorbției. Pentru a exista infracțiune complexă trebuie ca în conținutul său de bază sau agravat, să se regăsească o infracțiune. Prin urmare, infracțiunea absorbantă nu se poate consuma fără comiterea faptei absorbite[2]. În cazul concursului, real sau ideal, întâlnirea infracțiunilor este rezultatul unei conjuncturi faptice, determinate de voința agentului, fiind așadar posibilă consumarea unei infracțiuni fără cealaltă[3].

Necesitatea absorbției se evaluează întotdeauna raportată la exigențele normei de incriminare, nu la modul concret de comitere a infracțiunii. De exemplu, faptul că, raportat la modul în care agentul concepe comiterea infracțiunii, un omor nu se poate consuma fără sustragerea armei necesare, nu înseamnă că prin aceasta omorul devine o infracțiune complexă și absoarbe furtul. Relația infracțiune mijloc – infracțiune scop, întâlnită în structura unei infracțiuni complexe, este un criteriu impropriu de delimitare, întrucât ea se regăsește perfect în structura concursului real cu conexitate etiologică. Pentru a exista infracțiune

[1] Dongoroz V.ș.a., *Explicații teoretice ale codului penal român. Partea generală. Vol. I.,* Ed. ALL BECK, București: 2003, p. 228.
[2] Streteanu F., *Concursul de infracțiuni,* Ed. Rosetti, București, 2002,p. 175.
[3] Antoniu G. (coordonator), Bulai C., Duvac C., Griga I., Ivan Gh., Mitrache Ctin., Molnar I., Pascu I., Pașca V., Predescu O., *Explicații Preliminare ale Noului Cod Penal, Vol.I, Articolele 1-52*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 401.

complexă trebuie ca infracțiunea absorbantă să nu se poată consuma sub nicio formă fără consumarea infracțiunii absorbite.

Există câteva cazuri în care doctrina și practica au oscilat între reținerea unei infracțiuni complexe sau a unui concurs de infracțiuni.

I. Unul dintre aceste cazurile dezbătute a fost acela al relației dintre furtul prin efracție sau dintre o tâlhărie comisă într-o locuință sau dependințe ale acesteia, pe de o parte, și violarea de domiciliu, pe de alta. În ceea ce privește furtul prin efracție și violarea de domiciliu, în doctrină și practică au fost exprimate opinii diferite. Astfel, într-o primă opinie, s-a arătat că în cazul în care este infracțiune – mijloc, violarea de domiciliu își păstrează autonomia infracțională, aflându-se în concurs cu infracțiunea-scop (omor, viol etc.), prin excepție, ea își pierde autonomia atunci când este absorbită într-o infracțiune complexă, cum ar fi furtul comis în condițiile prevăzute la art. 229 alin. (1), lit. d, C. penal[4]. Nu ar fi vorba aici de o absorbție legală, pentru că textul art. 229 alin. (1), lit. d C. penal nu face nicio referire la violarea de domiciliu, ci de o absorbție naturală, deoarece furtul prevăzut la articolul menționat este de neconceput fără violarea domiciliului părții vătămate. Așadar, nu este doar o legătură de circumstanță, ci una necesară, impusă de însăși reglementarea legală. Însă, de reținut este faptul că furtul este o infracțiune complexă doar atunci când se comite prin efracție, caz în care absoarbe distrugerea. În celelalte modalități, furtul este o infracțiune simplă, neexistând nicio infracțiune absorbită care să poată fi determinată, chiar și dacă am admite că nici în aceste modalități nu se poate comite fără violarea de domiciliu.

O altă soluție propusă este cea a reținerii unui concurs de infracțiuni, pentru următoarele situații:

a). infracțiunea absorbită trebuie să fie determinată/ determinabilă în cuprinsul normei de incriminare, pentru a fi în prezența infracțiunii complexe. Articolul 229 alin. (1), lit. d C. penal incriminează furtul comis prin ”escaladare, efracție, folosire fără drept a unei chei adevărate sau a unei chei mincinoase”, fără nicio referire la ”pătrunderea într-o locuință, încăpere, dependință sau loc împrejmuit ținând de acestea”. Infracțiunea absorbită trebuie determinată, fie prin denumirea infracțiunii ca atare, fie prin indicarea acțiunii sau urmărilor specifice ei[5], pentru că ea nu decurge din natura lucrurilor, ci din voința legiuitorului. Așadar, nu se poate pune problema unei absorbții legale, acesta fiind un lucru evident, ci doar a unei absorbții naturale.

b). nereținerea violării de domiciliu ar lipsi de apărare o valoare socială distinctă de cea protejată prin articolul Codului penal și anume, inviolabilitatea domiciliului persoanei.

c). în cazul formei de bază a infracțiunii de violare de domiciliu, acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, iar împăcarea părților înlătură răspunderea penală. Dacă admitem ideea absorbției, ar însemna că acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, iar împăcarea părților nu are niciun efect.

d). Cel mai important argument în sprijinul respingerii unei absorbții naturale este acela că se pot imagina situații în care furtul prin efracție se poate comite și fără violarea de domiciliu. Este cazul celui care a pătruns în locuința victimei cu acordul acesteia și forțează încuietorile sertarelor. Furtul prin efracție se poate apoi comite nu numai dintr-o locuință, ci și dintr-un autoturism, întreprindere, instituție etc. Atunci când se pătrunde prin efracție în domiciliul unei persoane pentru a comite un furt, există doar o legătură de fapt între cele două infracțiuni. În acest sens s-a arătat că se poate comite o tentativă de furt prin efracție fără a se comite și violarea de domiciliu atunci când agentul este surprins după ce a distrus încuietorile, fără a fi apucat să pătrundă în locuință[6].

---

[4] Basarab M., *Drept penal. Partea generală,* Vol.1., Editura „Lumina-Lex, Bucureşti, 1997, p. 121.
[5] Antoniu G. (coordonator), *op.cit.*, p. 406.
[6] Mitrache C., Mitrache C., *Drept Penal Român, Partea Generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 312.

Aceleaşi discuţii s-au purtat şi în cazul tâlhăriei, atunci când furtul a fost comis în condiţiile art. 229 alin. (1), lit. d C. penal[7].

II. Un număr impresionant de articole a fost scris sub imperiul Codului penal anterior şi în ceea ce priveşte înşelăciunea comisă prin fals. Actualul Cod penal a pus capăt dicuţiilor, stipulând în art. 244 că, dacă mijlocul fraudulos folosit la comiterea înşelăciunii constituie el însuşi infracţiune, se aplică regulile privind concursul de infracţiuni. Se pune problema dacă înşelăciunea comisă în modalitatea emiterii unui cec fără acoperire este o infracţiune complexă ce absoarbe infracţiunea de falsificare de monede sau alte valori. Suntem astfel de părere că nu va exista infracţiune complexă, nici măcar un concurs de infracţiuni, deoarece infracţiunea de falsificare se comite prin contrafacere (producerea unui cec nou) sau prin alterarea unui cec preexistent, pentru a-i da o valoare mai mare (fals material).

3. Caracterul determinat/ determinabil al infracţiunii absorbite

Un alt criteriu de delimitare a infracţiunii complexe faţă de concursul de infracţiuni este caracterul determinat sau determinabil al infracţiunii absorbite. În ceea ce priveşte instituirea unităţii complexe, trebuie să existe o dispoziţie expresă nu numai pe cale generală, ci şi în partea specială a codului sau în legi speciale, unde activitatea tipică să fie reglementată ca atare[8]. Acest criteriu ajută la delimitarea infracţiunii complexe nu numai de concursul de infracţiuni, ci şi de concursul de calificări, atunci când una din calificări constituie element sau circumstanţă a celeilalte. De exemplu, traficul de influenţă (art. 291 C. penal), comis de către o persoană care lasă să se creadă că are o influenţă asupra unui funcţionar, absoarbe fără îndoială infracţiunea de înşelăciune, fără a fi însă o infracţiune complexă, deoarece infracţiunea absorbită nu este determinată şi nici măcar determinabilă în sensul folosit în această secţiune, ci este identificabilă prin compararea celor două norme de incriminare.

Soluţia ideală este aceea în care legiuitorul indică expres infracţiunea sau infracţiunile absorbite, nelăsând niciun dubiu asupra voinţei sale de a le include în infracţiunea absorbantă. Aşa se întâmplă în cazul tâlhăriei care este ”furtul săvârşit prin întrebuinţare de violenţe sau ameninţări”, a tulburării de posesie, comisă prin violenţe sau ameninţări, a ultrajului care absoarbe ameninţarea, lovirea sau alte acte de violenţă, vătămarea corporală, vătămarea corporală gravă, a împiedicării participării în proces, săvârşită prin violenţă, ameninţare, etc. deşi în aceste cazuri, termenul de violenţă nu desemnează o singură infracţiune, legiuitorul a folosit această noţiune din raţiuni de tehnică legislativă, pentru a nu uza de enumerări prea lungi ale infracţiunilor absorbite.

Nu este însă necesar ca infracţiunea absorbită să fie exprimată în termeni categorici şi neechivoci, şi aceasta nici nu este întotdeauna recomandabil, pentru a nu supraîncărca norma de incriminare.[9] Este suficient ca din termenii întrebuinţaţi să se poată deduce clar intenţia legiuitorului de a absorbi o anumită infracţiune, fără a o indica expres, dar în acelaşi timp, fără ca termenii folosiţi să fie prea generici.

Aşa cum s-a arătat[10], atunci când termenii folosiţi sunt de o largă generalitate, astfel încât nu au vocaţia de a desemna acţiunea/ inacţiunea caracteristică unei infracţiuni determinate, nu vom avea o infracţiune complexă. De exemplu, în cazul infracţiunii de ultraj contra bunelor moravuri şi tulburarea liniştii publice, termenii foarte generali folosiţi în art 375 C. penal nu au vocaţia de a semnifica acţiunea sau inacţiunea caracteristică unei anumite

[7] Antoniu G., *Tâlhăria, unitate sau pluralitate de infracţiuni*, Revista de Drept Penal nr. 4/2006, p. 34.
[8] Stoian A.-I., *Considerations regarding the legal nature of the continued offence*, The 3rd IISHSS International Conference on Law and Social Order, Constantza, 2013, volume I, Addleton Academic Publisher, New York, p. 230.
[9] Antoniu G., *Unele reflecţii asupra conceptului de incriminare şi conceptului de infracţiune*, Revista de Drept Penal nr. 4/2010, p. 19.
[10] Antoniu G., *Reflecţii asupra pluralităţii de infracţiuni,* Revista de drept penal, nr 4/1999, p. 9.

infracțiuni determinate. Prin urmare, dacă infracțiunea se comite prin distrugere, spre exemplu, ea se va reține în concurs cu această infracțiune.

Ca atare, infracțiunea absorbită este indicată prin denumirea ei, alteori prin latura ei obiectivă, alteori prin rezultatul ei. De exemplu, noțiunea de constrângere din cuprinsul multor infracțiuni complexe a fost unanim interpretată ca desemnând atât infracțiunile contra integrității corporale sau sănătății, ca și constrângere fizică, cât și amenințarea, ca și constrângere morală[11].

De aceea, în niciun caz nu se poate accepta ideea exprimată de doctrină, potrivit căreia, în cazul în care latura obiectivă este desemnată prin termeni generici, în care intră o sferă mai largă de activități, "*textul incriminator se referă numai la acele activități care nu pot constitui prin ele însele o faptă prevăzută de legea penală*", în acest caz, nu ne aflăm în prezența unei infracțiuni complexe, ci a unei infracțiuni simple[12]. Rămâne deci sarcina interpretului de a decela înțelesul noțiunilor prevăzute de lege, de a distinge între caracterul nedeterminat, de largă generalitate al acestora și caracterul generic, dar apt totuși să circumscrie o activitate infracțională determinată.

4. Gradul de pericol social al infracţiunii absorbite şi absorbante

Infracțiunea absorbită, reprezentând o însumare de fapte socialmente periculoase, în mod firesc, gradul de pericol social al infracțiunilor absorbite nu poate întrece pe cel al infracțiunii complexe, pericol reflectat în pedeapsa prevăzută de lege[13]. Prin urmare, infracțiunea absorbită trebuie să aibă în textul care o incriminează separat o sancțiune mai mică decât aceea a infracțiunii complexe absorbante, în caz contrar, vom fi în prezența concursului de infracțiuni. În doctrină[14] s-a arătat că pedeapsa legală pentru infracțiunea absorbită poate fi cel mult egală cu cea a infracțiunii absorbante. Asemenea cazuri ar trebui evitate de legiuitor, întrucât infracțiunea absorbantă cuprinde, pe lângă infracțiunea absorbită respectiv și o serie de elemente supraordonate, sau încă o infracțiune.

În situația în care infracțiunea absorbită este desemnată prin termeni categorici de legiuitor, nu mai trebuie utilizat criteriul pericolului social pentru a identifica infracțiunea absorbită. În infracțiunea complexă tot ceea ce prezintă o gravitate sporită nu se mai poate absorbi, ci se va reține în concurs cu aceasta. De pildă, întrucât ultrajul absoarbe doar vătămarea corporală gravă, dacă fapta are ca urmare moartea victimei, se va reține un concurs între ultraj comis prin lovire sau orice acte de violență și loviri sau vătămări cauzatoare de moarte.

În același sens, s-a arătat că lipsirea de libertate în mod ilegal, în forma calificată, când victimei i se cauzează suferințe, absoarbe numai fapta prevăzută la art. 193 alin. (1) C. penal. Chiar dacă limitele largi de pedeapsă permit absorbția unor acte de violență mai grave, legiuitorul nu indică în cuprinsul normei voința de a le absorbi, prin urmare ele se vor reține în concurs cu lipsire de libertate[15].

---

[11] Streteanu F., *op.cit.*, p. 181.

[12] Stoian A.-I., *Problemele corelaţiei dintre formele unităţii legale şi pluralitatea de infracţiuni.* În: Analele ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al RM. Seria ştiinţe socio-umane, ediţia a X-a. Chişinău: Academia „Ştefan cel Mare", 2010, p. 208.

[13] Pascu I., Dima T., Păun C., Gorunescu M., Dobrinoiu V., Adrian M., Uzlău A. S., *Drept Penal. Partea generală,* ediția a 3-a, Editura Hamangiu, Bucureşti, 2013,p. 318.

[14] Pascu I., Dima T., Păun C., Gorunescu M., Dobrinoiu V., Hotca A. M., Chiș I., DobrinoiuM., *Noul Cod penal comentat. Partea generală*, ediția a III-a, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 271.

[15] Boroi Al., *Drept penal. Partea generală. Conform Noului Cod penal*., Ediţia a 3a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2017, p.261.

5. Criterii complementare de delimitare

Deși în doctrină au fost considerate criterii improprii de delimitare a concursului de infracțiunea complexă, în anumite situații, *simultaneitatea rezoluțiilor infracționale (1),conexitatea etiologică (2)* sau *unitatea spațio – temporală (3)* își pot dovedi utilitatea în acest demers, fără ca prin aceasta să capete aplicabilitate generală[16].

(1) Într-o speță, s-a decis ca fapta inculpatului care a pătruns în locuința părții vătămate cu intenția de a sustrage unele lucruri și care, surprins fiind de o rudă, i-a aplicat lovituri pentru a-și asigura scăparea, luând și o parte din bunuri, restul luându-le ulterior, când nimeni nu mai era acasă, constituie tâlhărie.

O soluție a fost reținerea unui concurs între tâlhărie consumată și furt[17]. Luarea numai a unei părți din bunuri nu are nicio relevanță pentru încadrarea faptei ca și tâlhărie consumată, pentru că ar însemna să recurgem la un criteriu de ordin cantitativ pentru a caracteriza o faptă ca și consumată sau tentată. Cu privire la lucrurile sustrase ulterior, inculpatul a luat o nouă rezoluție infracțională. Din moment ce a părăsit în fugă locuința, este greu de acceptat că a mai prevăzut că va avea posibilitatea să revină pentru a lua și lucrurile abandonate.

(2) Tot astfel, s-a reținut că dacă fapta de amenințare s-a produs la un anumit inteval de timp după comiterea furtului, și anume după ce agentul dusese lucrurile la el acasă și după ce revenise la domiciliul părții vătămate, față de care recunoscuse comiterea furtului, amenințarea nu mai apare determinată de scopurile prevăzute de Codul penal, așa încât nu poate fi reținută tâlhăria[18].

Nu va exista conexitate etiologică între cele două infracțiuni și deci, nici infracțiune complexă, ci concurs de infracțiuni dacă inculpatul a condus pe drumurile publice un autovehicul proprietate personală, având în sânge o îmbibație alcoolică peste limita legală, iar, timp ce conducea autovehiculul proprietate personală, deși avea suspendat dreptul de a conduce autovehiculul și o îmbibație alcoolică în sânge peste limita legală, a pierdut controlul direcției, a pătruns pe trotuar, unde a surprins și accidentat două persoane, dintre care una a decedat și, ulterior a părăsit locul accidentului fără încuviințarea organelor de poliție.[19].

În mod similar, s-a considerat concurs de infracțiuni faptele inculpaților care au fost surprinși de persoana vătămată în timp ce încercau să sustragă iarbă, pe care o coseau și încărcau într-un atelaj hipo și au devenit violenți pentru a-și asigura produsul infracțiunii precum și scăparea, prin amenințări, l-a lovit cu furca, în mai multe rânduri, pe, căruia i-au fost provocate integrității corporale leziuni de tipul fisurilor, fracturilor costale, ce au necesitat pentru vindecare un număr de 17 - 18 zile îngrijiri medicale. Zilele următoare, au pătruns prin escaladare în curțile acestor persoane și au sustras cele două cabaline și drujba, iar în locuința persoanei vătămate au pătruns (prin forțarea unui lacăt) și, după ce au răvășit incinta locuinței, au sustras mai multe bunuri printre care: două covoare, obiecte de lenjerie, obiecte de încălțăminte, produse cosmetice și perdelele de la geamul unei camere, iar dintr-o anexă a gospodăriei, după ce i-a fost forțat sistemul de închidere, au fost sustrase un număr de 10 păsări și respectiv o drujbă. Ulterior, prin folosirea animalelor sustrase, s-au deplasat spre orașul Buhuși, în zona lor de domiciliu pentru a le valorifica, drujba fiind abandonată pe drumul lor.[20]. Agravanta nu se va reține dacă violențele sunt comise în scopul sustragerii bunului, când vom avea o tâlhărie. Atunci când nu se poate reține tâlhăria, ci doar furtul, nu are importanță faptul că agentul a provocat această stare victimei (soluția e și mai evidentă atunci când vătămarea corporală e comisă din culpă).

[16] Paşca V., *Drept penal. Partea generală*. Ediția a IV-a, revăzută și adaugită, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 331.
[17] Streteanu F., *op.cit.*, p. 189.
[18] Stoian A.-I., *op, cit.*, p. 209.
[19] I.C.S.J., secția penală, decizia nr. 159/2017, preluată de pe www.scj.ro, accesat la data de 29.11.2017.
[20] I.C.S.J., secția penală, decizia nr. 150/RC/2017, preluată de pe www.scj.ro, accesat la data de 29.11.2017.

(3) În sfârşit, unitatea spaţio – temporală îşi poate dovedi şi ea utilitatea pentru delimitarea celor două instituţii. Astfel, s-a decis că dacă violenţele sunt comise la un interval mare de timp de la comiterea furtului, chiar dacă se exercită pentru păstrarea bunului care se mai afla încă asupra agentului, nu se va mai putea reţine o tâlhărie, ci două infracţiuni în concurs[21].

6. Concluzii

La infracţiunea complexă, unitatea este determinată de absorbţia în conţinutul unei infracţiuni a conţinutului alteia. Pentru a distinge între unitatea şi pluralitatea de infracţiune este necesară analiza fiecăreia din formele de unitate infracţională, prin caracterele specifice, din care se pot reliefa acele acte multiple cu aspect constant şi general ce pot determina şi specificitatea elementelor distinctive între aceste forme şi cele ale pluralităţii de infracţiuni.

BIBLIOGRAPHY

Antoniu G. (coordonator), Bulai C., Duvac C., Griga I., Ivan Gh., Mitrache Ctin., Molnar I., Pascu I., Paşca V., Predescu O., *Explicaţii Preliminare ale Noului Cod Penal, Vol.1, Articolele 1-52*, Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2010.

Antoniu G., *Reflecţii asupra pluralităţii de infracţiuni,* Revista de drept penal, nr 4/1999, p. 3-22.

Antoniu G., *Tâlhăria, unitate sau pluralitate de infracţiuni*, Revista de Drept Penal nr. 4/2006, p. 9-31.

Antoniu G., *Unele reflecţii asupra conceptului de incriminare şi conceptului de infracţiune*, Revista de Drept Penal nr. 4/2010, p. 9-27.

Basarab M., *Drept penal. Partea generală*, Vol. 1., Editura „Lumina-Lex‖, Bucureşti, 1997.

Boroi Al., *Drept penal. Partea generală. Conform Noului Cod penal*., Ediţia 2, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2014.

Dongoroz V.ş.a.,., *Explicaţii teoretice ale codului penal român. Partea generală. Vol. I. Ed. a II-a. Bucureşti: Academia Română şi ALL BECK, 2003*.

Mitrache C., Mitrache C., *Drept Penal Român, Partea Generală*, Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2014.

Pascu I., Dima T., Păun C., Gorunescu M., Dobrinoiu V., Adrian M., Uzlău A. S., *Drept Penal. Partea generală,* ediţia a 3-a, Editura Hamangiu, Bucureşti, 2013.

Pascu I., *Noul Cod penal comentat. Partea generală*, ediția a III-a, Ed. Universul Juridic, București, 2016

Paşca V., *Drept penal. Partea generală*. Ediţia a IV-a, revăzută şi adaugită, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2015.

Stoian A.-I., *Considerations regarding the legal nature of the continued offence*, The 3rd IISHSS International Conference on Law and Social Order, Constantza, 2013, volume I, Addleton Academic Publisher, New York, p. 229-234

Stoian A.-I., *Problemele corelaţiei dintre formele unităţii legale şi pluralitatea de infracţiuni.* În: Analele ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al RM. Seria ştiinţe socio-umane, ediţia a X-a. Chişinău: Academia „Ştefan cel Mare", 2010, p. 208-211.

Streteanu F., *Concursul de infracţiuni*, Ed. Rosetti, Bucureşti, 2002.

[21] I.C.S.J., secția penală, decizia nr. 276/2017, preluată de pe www.scj.ro, accesat la data de 29.11.2017.

URBAN RESTRUCTURING - DEPRIVED AREAS

Daniel-Marcel Oprean-Crașoveanu
PhD Student, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract:The site to be analyzed by the present study (Alba Iulia Train Station) represents an area of great interest at local and county level, being well-related to the important areas of the city. The existence of a large land, minimally exploited and unplanned built, is for the moment a dysfunction of the city, but also a great opportunity for development in a supra-territorial context. The conversion of the area aims to create a new urban structure, functional and morphological changes, street tram modifications, and extensive interventions in the infrastructure.
Arrangement of the urban space and the built-up area is determined by a set of unitary actions. The actions undertaken in these urban operations involve complex, varied, and multiple processes such as: demolition, restoration, modification, extension, renovation and building, related to the creation of new open public and green spaces, or the modification/execution of the local infrastructure. The reorganization improves the existing urban state and prevents malfunctions.
One factor that is not to be neglected in the choice of subject is that this industrial area is visually and ecologically contaminating by its appearance, size, or degree of degradation. Another factor was the tendency to reuse the built-up fund, to support the idea of sustainable development, to define the identity of the place (genius loci), but also to limit the territorial expansion of the localities. Thus, it is possible to achieve the conversion of the urban mammoths, which in the past hosted hundreds of people, in profitable areas serving at least the same number of souls.
Because of the complexity, the urban reorganization is initiated and it is required to be coordinated by the local administration. Planning, designing and implementing these actions require significant managerial, informational and technical support. From an economic point of view, these actions face and then influence the financial and real estate market mechanisms. Due to the large number of urban actors involved, the arrangement of the built space requires extensive and diverse human and financial resources that are sustainably achieved. The result of such well-implemented actions produces effects on a larger area than the space over which it was intervened, providing a lever for the development of an abandoned space, becoming a national or even international interest.
Reusing the built-up area is an opportunity that supports the idea of sustainable development and contributes to the establishment of our communities. The legal framework for reuse or adaptation of industrial heritage in Romania is at an early stage, but the care for these areas should be inevitable. Successful examples of such a level can be encounter in highly developed countries, in which the conversion process allows industrial zones to be redeveloped with successful programs and functions, with specificity and local features.
For the Alba Iulia train station area, the development vision implies a vibrant vivid center, that combines trades, offices, culture, sports and housing, creating a place with a clearly defined destination and distinctive feature, where residents can live, work and use space for social interactions. The relationship with the central area of the city and the access through a variety of transport routes ensures an increased level of mobility, and by expanding the area it becomes a pedestrian-friendly space.
This new development will also ensure the connections with adjacent neighborhoods, routes through the traffic areas, as well as visual connections related to certain building typologies in the proximity. The new buildings will help creating or improving the perception or image of the street tram.
Through urban reorganization of the train station area a system of free spaces will be generated interrelated to the need for recreational spaces, offering cultural and sports events to the inhabitants.

Keywords: Reorganization, Territorial Planning, Urban Planning, Conversion, Housing.

Societatea a ajuns la un nivel al dezvoltării în care se conştientizează, din ce în ce mai mult, importanţa reciclării şi protejării patrimoniului construit. Ansamblurile de clădiri care alcătuiesc patrimoniul industrial ocupă de foarte multe ori suprafeţe mari de teren, fără posibilitatea de tranzitare. Multe din aceste zone sunt acum părăsite, lăsate în degradare, fără nicio perspectivă de viitor.

Aceste zone industriale contaminează vizual şi ecologic atât prin aspect, dimensiune sau gradul lor de degradare. Ele pot deveni puncte importante de dezvoltare ale urbanului, atât la nivel local şi judeţean, cât şi la nivel naţional.

Aceste aspecte deloc plăcute pentru societatea contemporană, dar mai ales pentru viitorul societății românești au contribuit la alegerea acestei teme pentru lucrarea de restructurare urbană.

Un factor deloc de neglijat în alegerea subiectului este că această zonă industrială contaminează vizual şi ecologic prin aspect, dimensiune, grad de degradare. Un alt factor a fost tendinţa de a refolosi fondul construit, pentru a susţine ideea de dezvoltare durabilă, de a defini identitatea locului (genius loci), dar şi pentru a limita expansiunea teritorială a localităților. Astfel, se poate realiza reconversia mamuţilor urbani, care adăposteau, în trecut, sute de oameni, în zone profitabile care să deservească cel puţin aceluiaşi număr de suflete.

Oportunitatea de a refolosi fondul construit susține ideea de dezvoltare durabilă şi contribuie la definirea comunităților noastre. Cadrul legislativ în ce privește reutilizarea sau adaptarea patrimoniului industrial este în România într-o fază incipientă, dar grija pentru aceste zone este inevitabilă. Exemple reuşite de un asemenea nivel, întâlnim în țările puternic dezvoltate din Europa și din America, procesul de conversie, permiţând refuncționalizarea zonelor industriale, cu programe şi funcţiuni reuşite, cu specificitate şi caracteristici zonale.

Rem Koolhaas introduce în 1995 în cartea ”S, M, L, XL” un nou concept în teoriile de arhitectură şi urbanism. Arhitectura, potrivit acestuia, se transformă în urbanism. Tendinţa actuală în dezvoltarea modernității este aceea ca ne conduce spre o mărire ireversibilă a clădirilor şi a spaţiilor. Arhitectul definește acest concept sub numele de ”bigness”, afirmând totodată că la o scară foarte mare se pierde identitatea locului.

Situl care se doreste a fi analizat in prezentul studiu reprezintă o zonă de mare interes pe plan local, fiind bine relaționat cu celelalte zone importante ale orașului. Existenţa unui teren de dimensiuni generoase, valorificat minimal și neplanificat construit, prezintă pentru moment o disfuncţionalitate a oraşului, dar şi o mare oportunitate de dezvoltare, în context suprateritorial. Restructurarea și conversia urbană are ca scop realizarea unei noi structuri urbane prin modificarea unor rapoarte funcţional-morfologice într-un spațiu construit. Această operaţiune implică modificări funcţionale, ale reţelei stradale şi intervenţii ample în infrastructură.

”Acest studiu pornește de la premisa regenerării urbane ca unica metodă de intervenție în țesutul existent al orașului care asigură buna negociere dintre interesul privat și cel public ducând la o dezvoltare durabilă a orașului.”[1]

Înainte de a ajunge la Alba Iulia dinspre București, ulterior trecerii podului peste Mureș și traversării cartierului Partoș, urcând pasarela peste liniile ferate, începe să se deschidă un nou orizont și deschidere spre oraș, dar și o vedere amplă asupra ansamblului urban studiat. Acesta îți atrage atenția prin dimensiunea impresionantă, însă datorită stării de degradare, vederea este departe de a fi una ideală.

În cazul accesului în municipiu, pe ruta feroviară sau cu mijloace de transport rutiere, zona gării din Alba Iulia atrage toate privirile. Ansamblul poate fi observat și de persoanele care doresc să meargă pe centura orașului, ocolindu-l, indiferent de direcția de mers a

[1] HUDSON Ray, ”Region and place: rethinking regional development în the context of global environmental change”, în Progress în Human geography 31(6)(2007) pag.827-836

acestora, clădirile fiind foarte impunătoare. Accesul la sit printr-o varietate de tipuri de transport asigură un nivel crescut de mobilitate.

Amenajarea teritoriului este determinată de un ansamblu de acțiuni unitare, care au ca scop studiul spatţiului/teritoriului bine delimitat, ameliorând starea urbană existentă şi eliminarea disfuncționalitățiilor. Acțiunile întreprinse în cadrul acestor operaiuni urbane implică procese complexe, variate și multiple, precum: restaurare, demolare, modificare, extindere, renovare și construire relaționate de crearea de noi spații publice deschise sau de modificarea/ realizarea infrastructurii locale.

Din cauza complexităţii, operaţiunile urbane sunt iniţiate şi necesită coordonarea din partea administraţiei locale. Planificarea, proiectarea şi implementarea acestor acţiuni necesită un important suport managerial, informaţional şi tehnic. Din punct de vedere economic, aceste tipuri de acţiuni suportă şi ulterior influenţează mecanismele pieţei financiare şi imobiliare. Datorită numărului mare de actori urbani implicaţi, amenajarea spaţiului construit necesită resurse financiare şi umane ample şi variate. Aceste intervenţii trebuie realizate într-un timp relativ scurt, iar perioada de sustenabilitate trebuie să fie cât mai lungă. Rezultatul unor astfel de acţiuni bine planificate determină efecte pe un teritoriu mai larg decât spaţiul asupra căruia s-a intervenit.

ANALIZE

Zona studiată este mixtă din punct de vedere funcţional, fiind identificat un nucleu urban cu dotări publice, comerciale, înconjurat de ţesut rezidenţial. Aceasta se află la intersecţia unei zone industriale şi a unei zone de locuinţe cu densitate mare.

Clădirile din zona industrială (foste proprietăți ale morii Johanna) au ajuns depozite pentru comercianți, aceştia îngreunând traficul înspre zona gării. Pentru a deservi zonele de locuire s-au format diferite culoare comerciale-servicii (mixte), în lungul arterelor de circulaţie şi magazine alimentare individuale.

Majoritatea acestor spaţii comerciale / servicii sunt răsfirate de-a lungul arterelor zonei. În proximitatea zonelor de locuinţe se găsesc: gara, autogara, benzinării, hale industriale, clădiri de cult şi asistenţă socială. Fondul construit s-a extins odată cu construirea unor clădiri noi (hotel, clădire de birouri privată, magazin Profi).

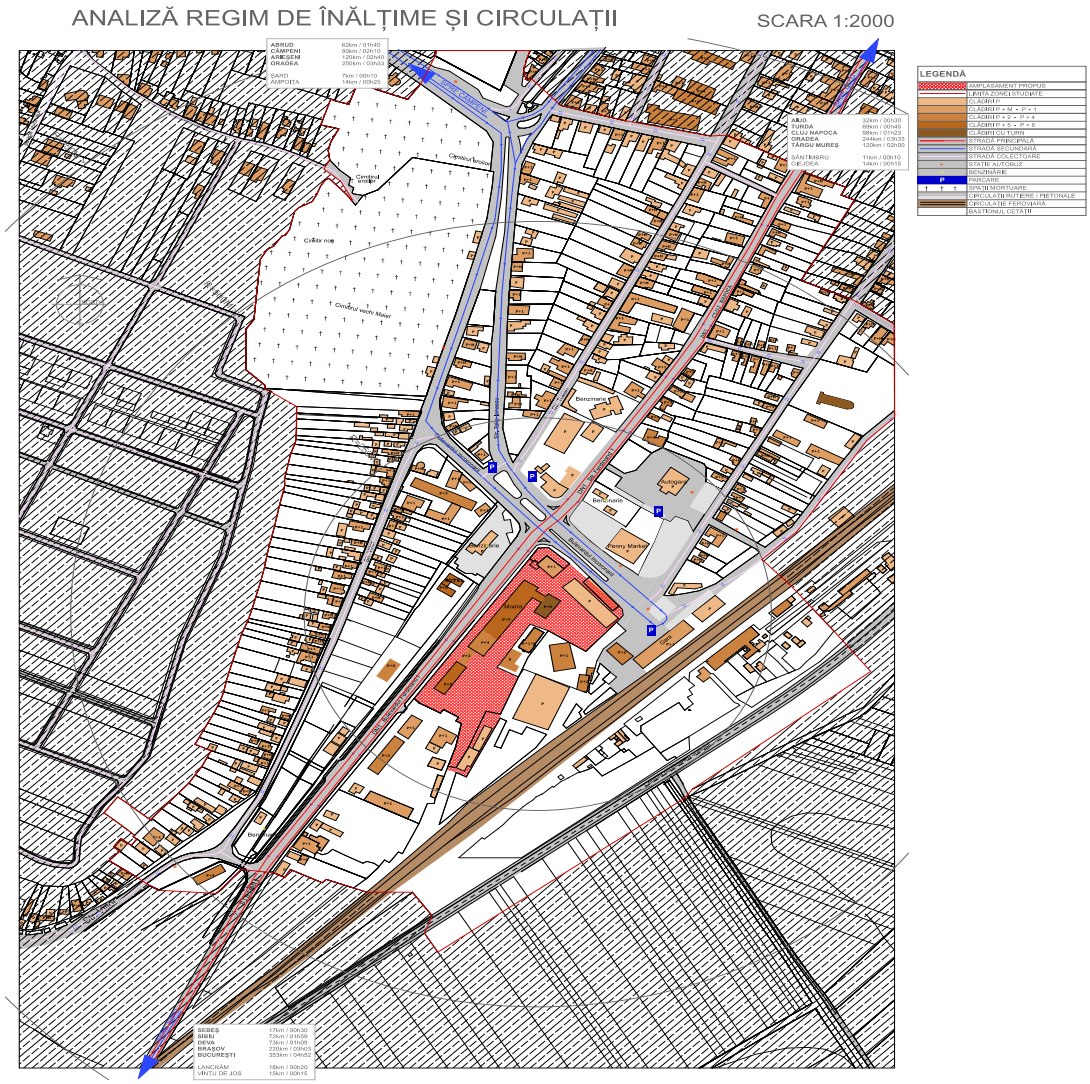

Situl studiat se găseşte la intersecţia Bulevardul Ferdinand I (DN1) şi Bulevardul Încoronării. Intersecţia se face cu ajutorul unor semafoare, benzi de decelerare/accelerare şi treceri pietonale. Această intersecţie constituie un reper important în cadrul oraşului, este locul de întâlnire a patru direcţii importante cu caracter diferit, care trebuie să-şi găsească în acest loc o expresie unitară, un impact pozitiv asupra spaţiului public şi a imaginii urbane.

Bulevardul Ferdinand I (DN 1) este intrarea în oraş dinspre oraşul Sebeş (Sibiu), care face legătura cu centrul oraşului şi este una din cele mai importante artere ale oraşului, traversând oraşul dinspre sud-vest spre nord-est, totodată fiind principala artera de colectare a traficului din străzile secundare.

Străzile, care delimitează situl, asigură conexiunea directă cu zonele importante ale oraşului (atât centrale, cât şi periferice). Principalele legaturi cu zona studiată se realizeaza prin mijloacele de transport in comun precum autobuz, autocar, tren, dar şi viitoarea autostradă pentru autovehicule.

Zona studiată este o zonă mixtă cu locuinţe, industrie, servicii şi comerţ, având un regim de înălţime variind între P şi P+8. Pe Bulevardul Ferdinand I, de la intrarea sud-vestică în zonă avem regim de înălţime P, P+1,P+M, iar începând cu intersecţia Bulevardul Ferdinand I - Bulevardul Încoronării, la frontul stradal regimul de înălţime este P+1 / P+8, realizându-se o trecere de la P+8 - Bulevardul Ferdinand I la P/P+1/P+2 - străzile interioare ale zonei. Terenul studiat marchează astfel accentul de înălţime P+8.

Prevăzându-se în noul PUG dezvoltarea economică spre Sebeş astfel încat localitatea

să se unească cu Alba Iulia, se propune un regim maxim de înalţime P+9 în această zonă. Astfel se prezinta o imagine omogenă pe partea de locuinţe şi una neomogenă în zona industrială, astfel încât clădirea morii devine punct de reper.

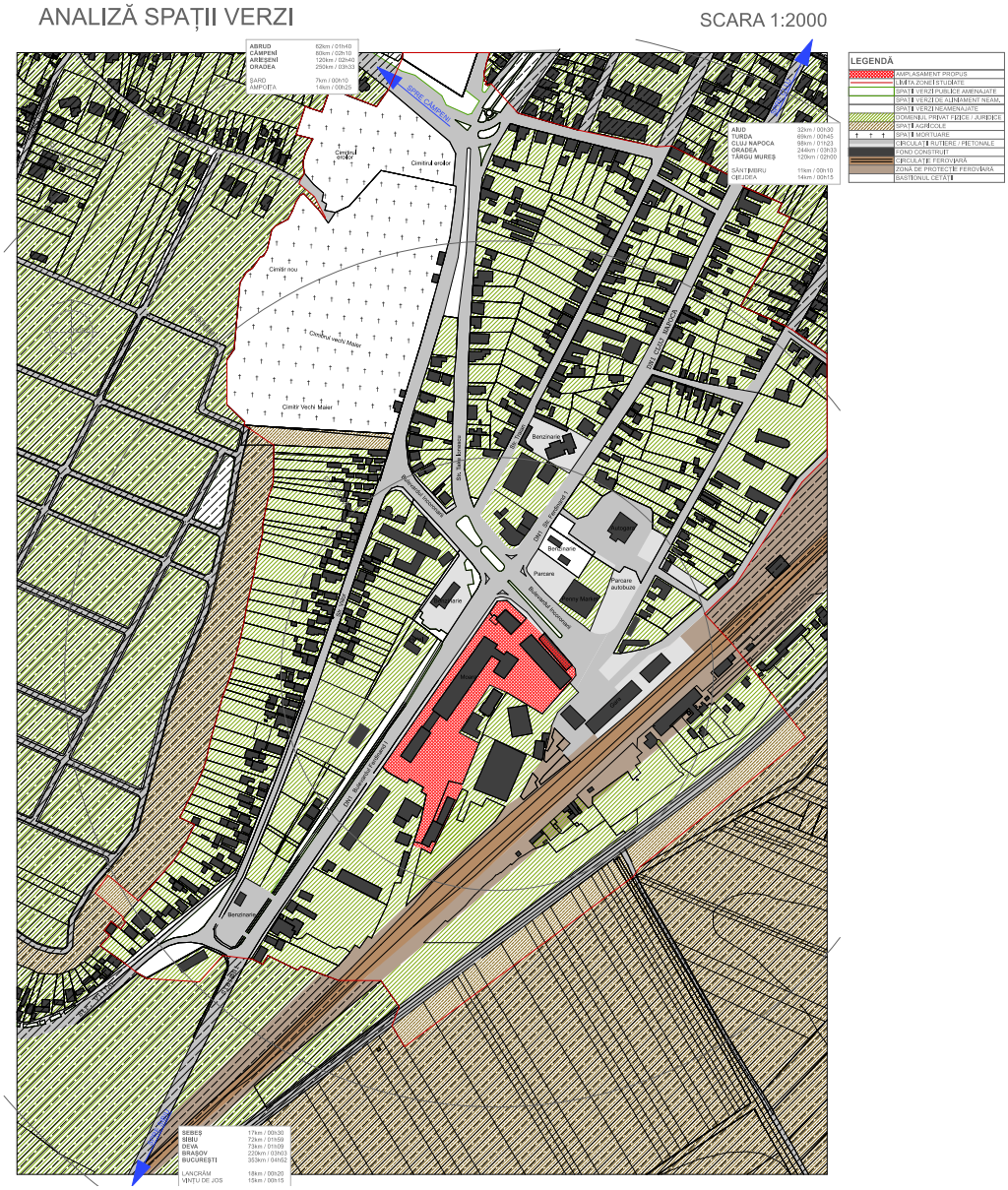

Zona studiată este lipsită de spaţii verzi publice amenajate, iar cele existente sunt spaţii pentru aliniament. Şoseaua de centură este elementul care separă zona construită/amenajată de zona de agricultură. Vechiul parc al gării a fost distrus în detrimentul spaţiului comercial "Penny". Odată cu dezvoltarea economico-socială din ultimii ani au crescut numărul de autovehicule şi astfel au fost înlocuite spaţiile verzii cu locuri de parcare.

Parcelele libere de construcţie adiacente Bulevardului Ferdinand I au căpătat un aspect neîngrijit datorită vegetaţiei crescute necontrolat. Pe parcelele de la vest de strada Viilor, având avantajul unui teren în pantă, existau plantaţii de viţă de vie (actualmente doar abori şi copaci) care formează o barieră între zona de locuire relativ veche şi zona de pe deal, unde se dezvoltă un cartier nou de locuinţe unifamiliale. Capetele de perspectivă şi linia orizontului sunt date de dealurile care împrejmuiesc municipiul, la o distanţa relativ mică înspre vest şi ceva mai mare spre est.

ANALIZĂ SWOT

PUNCTE FORTE

- amplasament favorabil programelor de urbanism si amenajarea teritoriului;
- zonă intens circulată rutier şi pietonal. Această zonă face legătura dintre gară, autogară, centrul oraşului şi zona Cetăţii;
- noul PUG prevede dezvoltarea economică spre Sebeş, astfel încât localitatea să se unească la un moment dat cu Alba Iulia şi să devină un pol autentic de dezvoltare economică;
- situl înglobat în mediul urban permițând accesul spre și dinspre zonele de interes public;
- sit plat din punct de vedere al reliefului;
- acces liber spre sit din circulațiile amplasate pe latura de nord-est și vest;
- capăt de perspectivă pentru strada Regimentul 5 oferind posibilitatea unui reper urban;
- zonă deservită de toate tipurile de utilităţi;
- acces facil la sit din oraş şi din afara oraşului.
- prin PUG 2012 zona studiată este o zonă mixtă.

PUNCTE SLABE

- funcțiunile învecinate sunt depozitare și servicii;
- virajul la stânga este interzis pe strada Regimentul 5;
- circulaţia rutieră intensă produce surse de poluare;
- regimul de înălţime nu este bine definit.

OPORTUNITĂȚI

- prin mici completări aduse programului de urbanism se pot crea funcțiuni publice care să satisfacă și nevoile localnicilor;
- numărul tot mai mare de turiști ai orașului devin posibili clienți;

AMENINȚĂRI

- poluare fonică datorită circulației existente și a căii ferate;
- dezvoltarea haotică a zonei industriale în lipsa reglementărilor urbanistice poate conduce la conflicte funcționale și un regim de înălțime necontrolat.

VIZIUNE ȘI IMPACT

Viziunea pentru zona gării Alba Iulia este aceea de centru vibrant, viu, unde se combină comerțul, birourile, cultura, sportul si locuirea, formând un loc cu o destinaţie clar definită şi cu un caracter distinctiv. Astfel acesta devine un spațiu unde locuitorii pot trăi, munci şi utiliza acest spaţiu pentru interacţiuni sociale.

Proiectul de restructurare urbană propus pentru Zona Gării Alba Iulia urmărește următoarele priorități:

În primul rând, se înglobează un nod intermodal format din principalele staţii de transport din Alba Iulia şi spaţiile publice cu funcțiuni mixte.

Conversia spațiului fostei Mori Johanna într-un centru de afaceri şi de inovare din Alba Iulia, agroalimentară şi funcţii interconectate. Creearea unei săli polivalente integrate în zona gării municipiului Alba Iulia.

Nu în ultimul rând, în cadrul unei reţele de spaţii publice verzi insuficient dezvoltate şi a lipsei de oportunităţi pentru activităţi de recreere şi turism în aer liber, dezvoltarea unei infrastructuri de wellness este necesară pentru a conecta oraşul şi a valorifica zonele naturale cu valoare ridicată.

Un astfel de plan de acțiune pe termen lung poate asista municipalitatea în dezvoltarea pe parcursul următorilor 20 de ani, prin investiții sociale, economice, materiale și imobiliare, în concordanță cu potențialul orașului. Zonele-cheie de intervenţie sunt atât domenii sectoriale cu avantaje competitive pentru Alba Iulia (capitală culturală şi patrimoniu cultural, peisaj valoros, potenţial agricol), cât şi areale în care intervenţia este necesară pentru a permite o dezvoltare durabilă a activităților economice care să fie în același timp favorabilă mediului înconjurător.

Prin implementarea unui proiect de o asemenea anvergurăse va asigura in impact asupra intregii municipalitați, astfel Alba Iulia va deveni un oraş mai atractiv din punct de vedere turistic prin activități culturale, economice şi turistice. Crearea legăturilor necesare în cadrul oraşului, reconversia spaţiilor publice nefolosite sau greşit întrebuinţate şi dezvoltarea zonelor principale de servicii de transport într-o manieră integrată reprezintă priorităţile orașului în dezvoltare durabilă pe termen mediu și lung. Astfel, prin proiect, se propun modificări substanţiale care cuprindinterconectarea şi reconversia spaţiilor publice deschise,integrarea principalelor servicii și închiderea legăturilor dezarticulate din Alba Iulia şi crearea unei reţele atractive pentru pietoni şi biciclişti în oraş şi în zonele verzi învecinate.

CONCLUZII

Proiectul de restructurare urbană propus are rolul de a conserva un complex de obiective de arhitectură existente și de a transforma o zonă defavorizată într-un areal deschis dezvoltării. Patrimoniul industrial pe care se intervine, într-un mod subtil, evidențiază caracterul său natural de dominantă arhitecturală. Prin conversia partială a spatiului urban se pastrază acel genus loci și se intervine intr-un mod sustenabil oferind posibilitatea unei dezvoltări durabile.

Prin procesul de conversie urbană care se propune a fi realizat, oferă o serie de schimbari funcţionale zonei adaptându-se la noile cerinţe de utilizare și vine ca un raspuns la necesitaţile societaţii actuale.

Noua dezvoltare creează legături cu cartierele adiacente, legături fizice, prin zonele de circulaţii, spatii verzi sau construite, dar și legături vizuale relaţionate prin anumite tipologii de construcţii propuse aflate în imediata vecinătate. Noile construcţii ajută la crearea sau îmbunătăţirea percepţiei imaginii tramei stradale existente oferind noi capete de perspectivă. Prin restructurarea urbană a zonei gării se generează un sistem de spaţii inter-relaţionate acestea satisfacând nevoile actorilor urbani.

BIBLIOGRAPHY

1. BENEVOLO, Leonardo — *L'Histoire de l'architecture moderne*, vol. 2, Editura Dunod, 1987
2. CANTACUZINO, Şerban — *Re-Architecture, Old Buildings/New Uses*, Abberville Press, New York, 1989
3. CANTACUZINO , G. M. — *Despre o estetică a reconstrucţiei,* Bucureşti, Editura Paideia, 2001
4. CHOAY, Françoise — *'Alegoria patrimoniului',* traducere de Kázmér Kovács, Ed. SIMETRIA, Bucureşti, 1998;
5. CHOAY, Françoise — *Alegoria patrimoniului*, [Editions du Seuil, 1992 et 1996], Bucureşti, copyright asupra ediției în limba română Editura Simetria, 1998.
6. CHOAY, Françoise — *Pentru o antropologie a spațiului*, [Editions du Seuil, 2006], București, copyright asupra ediției în limba română Registrul Urbaniștilor din România, 2011.
7. CHOAY, Françoise — *Alegoria patrimoniului,* Bucureşti, Editura SIMETRIA, 1998,
8. CURINSCHI VORONA, Gheorghe — *Arhitectură.Urbanism.Restaurare*,Editura Tehnică Bucureşti, 1996
9. CURINSCHI VORONA, Gheorghe — *Istoria arhitecturii în România,* Bucureşti, Editura Tehnică, 1981.
10. CURINSCHI, Gheorghe — *Restaurarea monumentelor*, Bucureşti, Editura Tehnica, 1968
11. FOSTER, Kurt W — *Metamorph, Introduction*, 2004
12. HUDSON, Ray — ''Region and place: rethinking regional development în the context of global environmental change'', în Progress în Human geography 31(6)(2007)
13. IOAN, Augustin — *Conversia spatiilor: Limitele conceptului de "funcţie"* în *Khora*, Bucureşti, Editura Paideia, 1998
14. IOAN, Augustin — *O (noua) « Estetica a reconstrucției* , Bucuresti, Editura Paideia, 2002
15. YEDID, Adam — "*Conaître pour créer*".Techniques & Architectureno 475 Metamorphoses (2005)
16. JACOBS, Jane — *Death & Life of the Great American Cties*, Editura Random House, New York, 1961

17. JOFFROY, Pascale *La rehabilitation des batiments*. Paris: Le Moniteur, 1999

18. KRAUEL, Jacobo *„Espace public- Promenades”,* Editura Links, Paris, 2007;

19. KOVÁCS, Kásmér *„Timpul monumentului istoric”*, Ed. Paideia, Bucuresti, 2003;

20. KOOLHAAS, Rem *Bigness*- Small, Medium, Large, Extra-Large. Monacelli Press, New York, 1995

21. KOOLHAAS, Rem Towards the Contemporary City'' Rem Koolhaas 1989, în '' Theorizing a New Agenda for Architecture''

22. L'INEDITE *Usines Reconverties*, Savigliano (CN), Edizioni Gribaudo srl, 2006

23. NORBERG-SCHULZ, Christian, *'Genius Loci',* Pierre Mardaga Editeur, Liege, 1981;

24. SCHLEIFER, Simone *Converted spaces*, Kholn, Editura Taschen, 2006

25. STEVENS CURL, James *Dictionary of architecture*, Editura Oxford University Press, 1999

26. TĂNĂSOIU, Radu *Arhitectura Construcțiilor școlare*, Editura Tehnică, București, 1979.

27. TURLEA, Cristina *Arhitectura şi spaţiile publice,* Bucureşti, Editura Cadmos, 2008

28. VAIS, Gheorghe *Programe de arhitectură*, [curs], Cluj-Napoca, Editura Universității Tehnice din Cluj-Napoca, 1998.

PARTICIPATION OF THE FAMILY IN THE SOCIAL INSERTION PROCESS OF THE INSTITUTIONALIZED CHILD – OBJECTIVE OF THE SPECIFIC INTERVENTION PROGRAM IN CASE MANAGEMENT

Ecaterina Croitor
PhD Student, University of Oradea

Abstract:Responsibility for developing their own social integration capacities and active involvement in solving difficult situations, as it emerges from the provisions of Law 292/2011 of social assistance, belongs to every person, as well as to his family, the state authorities intervening by creating equal opportunities and, in in the alternative, by granting social assistance benefits and adequate social services. According to the principle of subsidiarity, which is the basis of the national social assistance system, if the person or family cannot fully assure their social needs, the local community and its associative structures and in addition, the state, intervene.

The family environment is the first area of education and training of the child, where the basis of the becoming of the child is established. Given that the family is little involved in the development of their own children, they face financial problems, social marginalization situations and implicitly social insertion difficulties, limited understanding of the role of education, the environment in which the child grows is tense or unstable. The worsening of these situations makes the child's separation from the family, at least temporarily, inherent. When prevention activity and social service plans fail, the child's best interest, his or her right to good health, decent living conditions, the right to education require special protection measures. In agreement with the family, or sometimes (in situations of exploitation, abuse or neglect) despite it, the placement in a maternal assistant or in a specialized institution is taken into consideration.

Separated from the family, the child adapts to a new environment in which he receives hosting, care and education. An important aspect in the process of family reintegration or, if this is impossible to achieve, in the socio-professional insertion, is to maintain family ties - with direct consequences on the child's sense of identity and self-esteem.

The purpose of this article is to highlight the active involvement role of family in a successful social intervention and by consequence in raising of quality life of institutionalized children and, at the same time, to present a viable and sustainable working methodology, allowing empowering of family in the social insertion process of their own children.

Keywords: social intervention, institutionalization, social insertion, family responsibility, child's best interest.

O privire de ansamblu asupra familiei din toate tipurile, atrage atenția asupra reperului pe care aceasta îl reprezintă pentru dezvoltarea ființei umane. Plecând de la acest aspect, au fost elaborate o serie de definiții ale familiei, însă cea cu relevanță asupra prezentei lucrări este următoarea: "familia reprezintă o formă de comunitate umană, alcătuită din doi sau mai mulți indivizi, uniți prin legături de căsătorie și/sau paterne, realizând, mai mult sau mai puțin latura biologic și/sau cea psihosocială"[1]. Așa cum preciza Jack Goody în *Familia europeană. O încercare de antropologie istorică*, indiferent de schimbările înregistrate de-a lungul timpului în ceea ce privește structura familiei, legătura dintre generații, etc, "familia nu

[1]I. Mitrofan, C. Ciupercă, 1997, *Psihologia relațiilor dintre sexe*, Bucureşti, Editura Alternative, p. 17

cunoaște sfârșit" iar "pentru marea majoritate a umanității, un tip oarecare de uniune sexuală sau de îngrijire a copilului este obligatoriu"[2]. Mai mult decât atât, Goody atrage atenția asupra faptului că "nicio societate nu tratează legăturile dintre mamă și copil, și, în majoritatea cazurilor, nici pe cele dintre tată și copil ca fiind lipsite de importanță sentimentală sau juridică"[3].

Indiferent de forțele care acționează asupra sa, familia constituie un sistem a cărei funcționalitate depinde de modul în care membrii care o compun se raportează unul la celălalt. Rolul cel mai important în cadrul ei îl au cei doi parteneri, care pun bazele familiei și decid să o dezvolte prin nașterea copiilor. Apariția copilului în familie produce o serie de schimbări în dinamica familiei, dar elementele esențiale care structurează conceptul de parentalitate sunt[4]: asigurarea unui nivel economic care să permită satisfacerea nevoilor familiei, urmărindu-se repartizarea veniturilor astfel încât să acopre atât necesarul general cât și al fiecărui membru; construirea unei baze cât mai solide pentru dezvoltarea școlară și profesională a copiilor, susținerea lor emoțională și financiară pentru a urma cel puțin învățământul obligatoriu; asigurarea unui cadru relațional și emoțional care să permită creșterea și dezvoltarea armonioasă a copilului; desigur, stabilitatea și unitatea familială permit atât dezvoltarea personalității copilului, dar și- esențial pentru dezvoltarea sistemului familial- dezvoltarea și maturizarea individului în rolul său de părinte și nu în ultimul rând, diferențierea între rolul și nevoile părintelui și rolul și nevoile copilului în cadrul sistemului familial, astfel încât să se acorde importanța cuvenită și să se asigure plenitudine fiecărui rol în parte. "Parentalitatea este un proces, nu devii părinte doar dând naștere unui copil"[5]. Discursurile actuale despre parentalitate aduc în atenție dimensiunea drepturilor și îndatoririlor părinților- pliate pe conceptul de responsabilitate. Până la Emmanuel Levinas, responsabilitatea a reprezentat o *categorie morală* tratată fie drept *virtute,* fie drept *principiu etic*, fiind văzută în calitate de *capacitate a conștiinței umane* sau *însușire morală*[6]. Responsabilitatea față de binele celuilalt- definitorie pentru structura constitutivă a ființei umane- e singura care poate fi instituită ontologic și reprezintă fundamentul viziunii levinasiene- care proclamă primatul eticului asupra deonticului[7]. În contextul prezentat, parentalitatea e ca o direcție cu două sensuri: unul orientat către trecut, ce vizează socializarea copiilor și pe cale de consecință se face și răspunzătoare pentru rezultate catalogate drept *abateri* impunându-se de către societate educația sau reabilitarea parentală; celălalt sens este unul prospectiv, de căutare, de identificare a noilor forme de relaționare părinte-copil în contextul schimbărilor societale, de adaptare a membrilor săi pentru atingerea echilibrului familial. "Parentalitatea nu se desfășoară în circuit închis, ea suferă multiple influențe din partea societății prin modelele parentale pe care aceasta i le propune, de importanța intervențiilor profesioniștilor, de contextele economic, social, cultural, juridic, în care ea se desfășoară"[8]. Încondiţiileîncarefamiliaesteputinimplicatăîndezvoltareapropriilorcopii,seconfruntăcuproblemefinanciare, situații de marginalizare socială și implicit dificultăți de inserție socială, dacă în plus areoînţelegerelimitatăasupraroluluieducaţiei,mediul în care copilul crește este unultensionatsauinstabil. Agravarea acestor situații, face ca separarea copilului de familie, să devină cel puțin temporar, inerentă. Identificarea copilului aflat în risc de separare de familia

[2] Goody, J., 2003, *Familia europeană. O încercare de antropologie istorică,* Editura Polirom, p. 11
[3]Goody, J.op. cit. , p. 13
[4]Vasile, D.L., 2012, *Trauma familială și resursele compensatorii*, Editura Sper, București, p. 40
[5]Sellenet, C. (2013)- *Parentalitatea pe înțelesul tuturor. Pertinența și derivele unui concept*. – Editura Universității Al .I. Cuza, Iași, p. 71
[6] Sorin Tudor Maxim, 2010, *Peripathetice*, Editura PIM, Iași, pp 168-173
[7]Ecaterina Croitor*, 2017, Etica responsabilității în societatea bazată pe cunoaștere*, 2017, Editura Lumen, Iași, p. 200
[8]Catherine Sellenet-*op. cit.* , 2013, p. 200

sa presupune din partea autorităților locale- prin serviciile publice de asistență socială- lucrul cu familia aflată în situație de vulnerabilitate socială și activități specifice de prevenire a separării copilului de familie. Inițierea prevenției, presupune clarificarea unor aspecte precum[9]: a)dacă sprijinulsolicitat de către familie în sensul de rezolvare a stării de vulnerabilitate în care se află este unul autentic și nu speculativ, care ar putea să genereze venituri pe fondul unor nevoi inexistente ale copilului; b) dacă părinții sau familia lărgită au ca deziderat creșterea copilului în familie; c) dacă într-adevăr copiii își doresc să rămână alături de părinții lor; d) dacă au fost identificate în familie elementele ce conferă siguranță mediului respectiv; e) dacă părinții nu recurg la abuz, neglijență sau exploatare a copilului; f) dacă situaţiadeprevenireaseparăriicopiluluidefamilieîipermiteacestuiasă fie şcolarizat şi să beneficieze de serviciidesănătate; g) dacă serviciile și prestațiile propuse în planul de servicii permit ca într-o perioadă de 6 luni, până la un an, familia să poată ieşi din situaţiadecriză, să scadă considerabil riscul de separare, iar copiii să simtă siguranța și confortul familiei; h) dacă este fezabilămonitorizareafamilieivulnerabile,cuviziteperiodice la domiciliul acesteia. Dacă factorii decizionali din domeniul social, în urma evaluărilor făcute, plecând de la situațiile menționate, consideră că în familie nu este asigurată respectarea unora dintre drepturile fundamentale ale copilului, se solicită instituirea unei măsuri de protecție specială, care, pentru motivele mai sus prezentate, în conformitate cu prevederile Legii 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului pot fi măsura plasamentului sau a plasamentului în regim de urgență, cea din urmă măsură fiind luată de către instanța de judecată în cazul copilului abuzat, neglijat sau exploatat. Întrucât pentru copilul care este luat din propria familie de către autoritățile competente (în speță Serviciul Urgențe din cadrul Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului) fără acordul părinților, deoarece aceștia prin abuz, neglijență și/sau exploatare au pus în pericol sănătatea fizică și/sau emoțională a copilului – procesul de reabilitare a părinților are un caracter sinuos, inclusiv cu implicații juridice diferite, în funcție de evoluția cazului, vom face referire în lucrarea de față doar la acele cazuri în care măsura de protecție a copilului (implicit separarea copilului de familie) s-a realizat cu acordul părinților. Vorbim astfel despre familii aflate în stare de vulnerabilitate socială care și-au conștientizat neputința de a-și asuma pe deplin parentalitatea fie din cauza precarității situației materiale, din cauza bolii părinților/părintelui care au redus gradul de autonomie al acestuia/acestora și au generat dificultăți de asumare a rol-statusurilor, din cauza plecării părinților la muncă în străinătate pentru redresarea situației financiare a familiei, etc.

Neexistând resuse în familia lărgită, copiii proveniți din aceste familii ajung fie în grija unui asistent maternal, fie într-o instituție rezidențială de ocrotire, cum ar fi casa de tip familial sau centrul de plasament.

Primele forme de intervenție asistențială în regim rezidențial datează din 1889 când Ellen Gates Star și Jane Adams înființează în SUA casele sociale[10], intrând în istoria asistenței sociale prin Hull House- instituție cu rol marcant în profesionalizarea asistenței sociale prin realizarea de cercetări cu privire la condițiile de viață ale oamenilor, probleme de sănătate, păstrarea ordinii sociale și dezvoltarea centrelor rezidențiale în scopul ajutorării celor aflați în nevoie.

[9] Ecaterina Croitor, 2017, *Prevenirea separării copilului de familie- premisă pentru reușita integrării socio-profesionale a viitorului adult. Asemănări și deosebiri ale intervenției asistențiale în regiunea Siret- Prut-Nistru în Dezvoltarea economico-socială durabilă a euroregiunilor și a zonelor transfrontaliere*, Editura Performantica, Iasi, p. 127

[10] Bulgaru, M., Dilion, M, 2000, Asistența socială în perioada de tranziție: problem și modalități de soluționare, Chișinău, USM,

În România regimului comunist sistemul de instituții de asistență socială funcționa cu un număr redus de personal angajat, de cele mai multe ori insuficient pregătit. Fundamentăm informația pe faptul că, așa cum se știe, între anii 1949 şi 1952 a funcționat în România Şcoala Superioară de Asistenţă Socială „Principesa Ileana", transformată ulterior în „Institutul de Prevederi Sociale"- cu o perioadă scurtă de existență; a urmat perioada în care formarea asistenților sociali s-a realizat până în anul 1969 în cadrul Şcolii postliceale de asistenţă socială, când învăţământul românesc de asistenţă socială se desfiinţează complet[11]. Munca socială reprezenta inițial o experiență practică spontană, fragmentată, plecând de la idei individuale și experiența empirică a fiecăruia dintre lucrători. Intervențiile erau vagi si lipsite de precizie, iar metodele erau insuficient definite si nu permiteau aplicarea lor unitară la nivel de comunitate/societate.

Copiii erau plasați în instituții de ocrotire uneori chiar de la naștere în așa numitele „leagăne de copii", fiind lipsiți de o bază sau de figura de atașament. Ulterior erau transferați în "case de copii", doar pe criteriul vârstei, fără a se ține cont de individualitatea lor; poate că cea mai mare dramă era că la împlinirea vârstei de 18 ani, din cauza incoerenței sistemului de asistență socială și a lipsei unei strategii e dezvoltare a acestuia, a lipsei specialiștilor și a ruperii în timp a contactului dintre copii și familiile de origine, acești beneficiari ajungeau în stradă, mulți dintre ei cu studii incomplete, fără deprinderi de viață independente formate și fără șansa inserției sociale. Supuși la abuzuri de diferite forme, cu pierderea sentimentului de apartenență la o familie, în case de copii supradimensionate, dezvoltau forme severe de întârziere mentală, iar în cel mai fericit caz, sfârșeau în cămine-spital destinate persoanelor cu dizabilități.

Temeiul legal în baza căruia copiii erau ocrotiți de către stat era Legea nr.3/1970 care introducea un sistem de protecție a copilului – aproape exclusiv instituționalizat; casele de copii "nu se străduiau să păstreze contactul cu părinții copiilor internați,(…) Atmosfera interioară era adesea caracterizată prin primitivism, lipsă de participare a copiilor, disciplină bazată pe subordonare și pedepse fizice, program strict, abuzuri fizice asupra copiilor, tratamente degradante, situații umilitoare, mergându-se pâna la abuz sexual din partea copiilor mai mari, dar uneori și a adulților, a personalului. Toate acestea în situația în care instituțiile pentru copii trebuie să reprezinte, mai înainte de toate, un substitut al familiei, un mediu socio-emoțional vital pentru dezvoltarea copiilor"[12].

Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, ca parte dintr-un pachet legislativ consolidat pe parcursul a câțiva ani și armonizat cu legislația europeană din domeniul social, dintre care amintim Legea 466/2004 a asistentului social, Legea 292/2011 a asistenței sociale, Ordinul 288/2006 pentru aprobarea Standardelor minime obligatorii privind managementul de caz în domeniul protecției copilului, Ordinul Nr. 21/2004 pentru aprobarea standardelor minime obligatorii privind serviciile pentru protectia copilului de tip rezidențial, schimbă radical atât viziunea asupra sistemului de protecție a copilului cât și intervenția asistențială propriu zisă. Se ia în calcul funcționalitatea societății și cerința acesteia de a asigura echilibrul dintre nevoile şi capacităţile membrilor săi, pe de o parte, şi cerinţele mediului social, pe de altă parte. Refacerea funcţionalităţii sociale se realizează prin acţiunea bine conturată a unor instanţe sociale cum ar fi: familia, biserica, şcoala, instituţiile de drept civil şi penal etc., instituţii cu roluri şi mijloace de acţiune specifice, a căror colaborare efectivă dintre ele permite

[11] Mănoiu, F., Epureanu, V., 1996, *Asistența socială în România*, Editura All, București,
[12]Onica-Chipea, L., Stanciu, S., Chipea, F., 2008, *Efecteleinstitutionalizariiasupracopiilordin România, - Studiuconcretînjudetul Bihor-*, în Revista Psihologie: Psihologie specială și asistență socială, Nr.4, Chișinău, , p. 2

reducerea disfuncţionalităţilor care apar la un moment dat în relaţia individ-mediu social13

Legea 292/ 2011 privind sistemul naţional de asistenţă socială, precizează unul din principiile care stau la baza sistemului naţional de asistenţă socială, respectiv subsidiaritatea, potrivit căreia, în situaţia în care persoana sau familia nu îşi poate asigura integral nevoile sociale, intervin colectivitatea locală şi structurile ei asociative şi, complementar, statul[14] .Pentru prevenirea si combaterea saraciei si a riscului de excluziune socială, prin politicile publice iniţiate, statul instituie măsuri de sprijin conform nevoilor particulare ale persoanelor, familiilor si grupurilor defavorizate[15]. În domeniul organizării, administrării şi acordării serviciilor sociale, autorităţile administraţiei publice locale iniţiază, coordonează şi aplică măsurile de prevenire şi combatere a situaţiilor de marginalizare şi excludere socială în care se pot afla anumite grupuri sau comunităţi şi identifică familiile şi persoanele aflate în dificultate, precum şi cauzele care au generat situaţiile de risc de marginalizare socială[16].

Acesta este contextul care crează premisele pentru intervenţia asistentului social care devine practic interfaţa, elementul ce face legatura între persoană şi mediu, asigurând succesul interacţiunii prin organizarea activităţilor şi sarcinilor, organizare ce poate fi numită generic intervenţie[17]. Această intervenţie se realizează cu scopul ajutorării indivizilor, grupurilor sau comunităţilor pentru întărirea sau instalarea capacităţilor funcţionale din punct de vedere social şi generează interacţiuni reciproce benefice între indivizi şi societate -absolut necesare pentru îmbunătaţirea calităţii vieţii pentru toate părţile implicate.

Revenind la copilul instituţionalizat, amintim schimbările radicale produse dupa arminizarea legislaţiei româneşti în domeniu cu cea europeană: după referirea cazului din partea serviciului public de asistenţă socială din unitatea administrativ teritorială în care locuieşte familia cu copilul sau după ce directorul general/executiv al Direcţiei generale de asistenţă socială de la nivel de judeţ/sector a dispus plasamentul în regim de urgenţă, se elaborează de către echipa pluridisciplinară (compusă din asistent social, psiholog şi alţi specialişti) planul individualizat de protecţie[18]. Principala finalitate a planului individualizat de protecţie este reintegrarea în familie a copilului, iar prestaţiile şiserviciilecuprinseînplanul individualizat de protecţie se adreseazăatâtcopilului, câtşi familiei/reprezentantuluilegalşipersoanelorimportantepentrucopil; programul individualizat de protecţie estedezvoltat înprogramedeintervenţiespecifică, urmărind satisfacerea nevoilordesănătate, de îngrijire,a nevoilorfiziceşi emoţionale, educaţionale, etc dar şi modalităţiledemenţinere a legăturilor,dupăcaz, cupărinţii,familialărgită, prietenii şicu altepersoanefaţădecare copilula dezvoltatlegături deataşament;dezvoltareadeprinderilordeviaţăindependentă;reintegrareaînfamilie. În perioada instituţionalizării copilului, părinţii şi copilul reînvaţă să se raporteze unul la celălalt, asumându-şi noi sarcini parentale sau învăţând şi integrând noi conduite. Copiii menţinrelaţii cu familiiledeorigine, iar acestea se realizează prinpetrecereavacanţelorîn familie, vizite ale copiilorînpropriilefamilii,vizite alerudelorîninstituţii,corespondenţă,discuţiitelefonice. Sunt încurajateşi stimulatecontactele dintrecopil şipărinţi,precum şicu persoanelefaţă decare copilul adezvoltatlegăturideataşamentatât prin informăriperiodicedespre situaţiacopilului,însoţitede invitaţiadeavizita copilul,stabilirea unuiprogram devizite saualtemodalităţiconcretecaresă facilitezecontactul directcu copilul. Consilierea socială şi

[13]Sandu,A.(2013).*Asistenţăsocialăaplicată.Tehnicidecercetareşimodeledeintervenţie*.Iaşi,România:EdituraLUMEN, pp.9-28
[14]Legea 292/ 2011 privind sistemul naţional de asistenţă socială, Art 5 lit. b).
[15]Legea 292/ 2011 privind sistemul naţional de asistenţă socială, Art. 53. alin (2), lit. b
[16]Legea 292/ 2011 privind sistemul naţional de asistenţă socială, Art. 112, alin. 3, lit c si d).
[17] Neamţu,G., 2003, *Tratat de Asistenta Sociala*; Polirom, pp. 33-34
[18]Ordin nr. 286/2006 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea Planului de servicii şi a Normelor metodologice privind întocmirea Planului individualizat de protecţie

psihologică sunt elemente esențiale pentru reușita procesului de reintegrare familială și eliminarea stării de vulnerabilitate socială a familiei. Familia devine *partener* activ în procesul de schimbare, pe măsură ce îi sunt identificate resursele, punctele tari pe care le are (și poate nu le-a conștientizat până în acel moment). "În loc să se concentreze asupra vulnerabilităților, practica participativă accentuează rezistența. O abordare participativă eliberează sistemele client de sarcina eliminării problemelor, promițând să genereze soluții.[19]"

Rolul de părinte se învață, în complementaritate cu dobândirea unor abilități și competențe necesare pentru accesarea pieței muncii (finalizarea învățământului obligatoriu prin școala de tip "a doua șansă", calificare și recalificare profesională, identificarea cerințelor de pe piața muncii, permanenta adaptare necesară în condițiile globalizării). Familia astfel se "autosalvează" într-un proces în care este acompaniată de către asistentul social și rețeaua de specialiști dezvoltată în comunitate, și o dată cu ea, copiii din aceste familii au o șansă reală de a dezvolta armonios. Paternurile lor vor fi din ce în ce mai ancorate într-un sistem societal viabil, în care, chiar dacă vor exista stări anomice, ponderea lor vor influența într-un grad scăzut procesul de inserție social.

"Fiecare copil merită relații stabile, afective cu un adult care să-l poată proteja, educa și ajuta să-și dezvolte întregul potențial"[20], iar dacă prin intervenția asistențială se reușește ca acest adult să fie chiar părintele/părinții copilului, efectele negative ale instituționalizării copilului vor fi considerabil reduse, iar copilul va primi șansa la o viață împlinită de adult.

BIBLIOGRAPHY

Bulgaru, Maria; Dilion, Marcela (2000), *Asistența socială în perioada de tranziție: probleme și modalități de soluționare*, USM, Chișinău,

Croitor, Ecaterina (2017), *Prevenirea separării copilului de familie- premisă pentru reușita integrării socio-profesionale a viitorului adult. Asemănări și deosebiri ale intervenției asistențiale în regiunea Siret- Prut- Nistru* în *Dezvoltarea economico-socială durabilă a euroregiunilor și a zonelor transfrontaliere*, Editura Performantica, Iasi,

Croitor, Ecaterina (2017), *Etica responsabilității în societatea bazată pe cunoaștere*, Editura Lumen, Iași,

Goody, Jack (2003), *Familia europeană. O încercare de antropologie istorică*, Editura Polirom,

Maxim, Sorin Tudor (2010), *Peripathetice*, Editura PIM, Iași,

Mănoiu, Florica; Epureanu, Viorica, (1996) *Asistența socială în România*, 2000, Editura All, București,

Miley, Karla Krogsrud; O' Melia, Michael; DuBois, Brenda (2006), *Practica asistenței sociale*, Polirom, Iași

Mitrofan, C. Ciupercă (1997), *Psihologia relațiilor dintre sexe*, București, Editura Alternative,

Neamțu, George(2003), *Tratat de Asistenta Sociala*; Polirom, Iași,

Onica-Chipea, Lavinia; Stanciu , Simona ; Chipea, Floare (2008), *Efectele institutionalizarii asupra copiilor din România*, - *Studiu concret în judetul Bihor*, în Revista Psihologie: *Psihologie specială și asistență socială*, Nr.4, Chișinău,

Sandu, Antonio. (2013). *Asistenţă socială aplicată. Tehnici de cercetare şi modele de intervenţie*. Editura LUMEN, Iaşi,

Sellenet, Catherine (2013)- *Parentalitatea pe înțelesul tuturor. Pertinența și derivele unui concept.*, Editura Universității Al .I. Cuza, Iași,

[19] Karla Krogsrud Miley, Michael O' Melia, Brenda DuBois, 2006, *Practica asistenței sociale*, Polirom, Iași

[20] Șoitu, C.T, 2014, *Dezvoltarea copilului și adolescentului. O perspectivă entru asistenții sociali*, Editura Universității Al. I. Cuza, Iași, p.217

Şoitu, Conţiu Tiberiu (2014), *Dezvoltarea copilului şi adolescentului. O perspectivă pentru asistenţii sociali*, Editura Universităţii Al. I. Cuza, Iaşi,
Vasile, Diana Lucia (2012), *Trauma familială şi resursele compensatorii*, Editura Sper, Bucureşti,
Ordinul 288/2006 pentru aprobarea Standardelor minime obligatorii privind managementul de caz în domeniul protecţiei copilului,
Ordinul Nr. 21/2004 pentru aprobarea standardelor minime obligatorii privind serviciile pentru protectia copilului de tip rezidenţial,
Ordin nr. 286/2006 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea Planului de servicii şi a Normelor metodologice privind întocmirea Planului individualizat de protecţie,
Legea 272/2004 privind protecţia şi promovarea drepturilor copilului,
Legea 466/2004 privind statutul asistentului social,
Legea 292/2011 a asistenţei sociale.

MODELS AND PRACTICAL EVOLUTIONS OF RULE OF LAW

Kajcsa Andrea
Assist., PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş

Abstract: We can define the concept of rule of law as a normative and institutional structure of a modern state, where the legal system is entrusted under the condition of guaranteeing individual rights and thus reducing the natural tendency of the political power to expand and act arbitrarily. The way rule of law was received and the way it is implemented practically by state institutions is significantly different from one state to another, marking a track from a restrictive interpretation to an extensive one. We analyze in this paper the different forms and models under which states have understood the legal phenomenon of rule of law, from the perspective of historical and conceptual characteristics based on „national traditions".

Keywords: law, rule of law, legal phenomenon, material sources of law, modern state.

Expresia „stat de drept" este azi remarcabil de răspândită în utilizare, cum sunt de altfel multe alte concepte juridice, nu doar în literatura de specialitate, fie ea juridică fie ea politică, ci mai ales în limbajul cotidian al jurnaliştilor şi al oamenilor politici. Această expresie este însă departe de a fi o creaţie proaspătă a lexicului. De fapt, formula de „stat de drept" are o îndelungată istorie, care afectează profund semnificaţiile sale şi popularitatea sa contemporană. Acestea fiind supuse, nu este foarte clar dacă „popularitatea expresiei reflectă vitalitatea sa ca şi categorie teoretică sau splendoarea muribundă a unei noţiuni învechite"[1]. Trecerea de la „dreptul statului" la „statul dreptului" a fost şi continuă să fie un proces îndelungat şi anevoios, sursă a numeroase discuţii şi controverse în literatura de specialitate[2].

Sintagma „stat de drept"[3] reflectă interdependenţa dintre cele două fenomene sociale, fiecare având tendinţe opuse: statul (puterea) – de dominaţie şi supunere, dreptul – de ordonare şi frânare. Renumitul Leon Duguit spunea că „dreptul fără forţă e neputincios dar forţa fără drept este o barbarie"[4]. Statul de drept presupune armonizarea, echilibrarea raporturilor celor două componente, în sensul dominaţiei legii, adică a supremaţiei ei absolute în scopul prezervării drepturilor şi libertăţilor individuale.

---

[1] P. Costa, D. Zolo (Ed.), „*The Rule of Law. History, Theory and Criticism*", Springer, 2010, pag. 2.

[2] Problematica statului de drept a fost tratată pe larg şi în literatura juridică din ţara noastră. A se vedea pe larg T. Drăganu, „*Introducere în teoria şi practica statului de drept*", Editura „Dacia", Cluj-Napoca, 1992; T. Drăganu, „*Drept constituţional şi instituţii politice – tratat elementar*", vol. I, Editura „Lumina Lex", Bucureşti, 1998, pag. 288-291; I. Deleanu, „*Instituţii şi proceduri constituţionale în dreptul comparat şi în dreptul român. Tratat*", Editura „Servo-Sat", Arad, 2003, pag. 64-88. Vezi şi D. Valea, „*Drept constituțional și instituții politi*ce", Editura Universul Juridic, București, 2014, pag. 22 și următoarele.

[3] Termenul „stat de drept" este traducerea literală a cuvântului „Rechtstaat", introdus, se pare, de O. Bahr, în 1864, dar conţinutul său specific a existat încă de la Magna Charta Libertatum (1215), Bill-ul drepturilor (1688) sau Petiţia drepturilor (1627) - acte constituţionale britanice -, care deşi statuau proceduri de protecţie ale cetăţenilor englezi, au avut vocaţia universalităţii şi perenităţii. El dobândeşte semnificaţia unui concept şi apoi a unei doctrine, prin dezvoltările făcute de R. Von Mohl, F.J. Stahl şi Gneist.

[4] Privitor la relaţia dintre stat şi drept, ni se sugestive afirmaţiile marelui jurist francez Leon Duguit: „*Statul făcând legea, trebuie să o respecte atâta timp cât ea există. El o poate modifica sau abroga: dar atâta timp cât ea există el nu poate face un act contrar, un act administrativ sau jurisdicţional contrar decât în limitele fixate prin această lege, şi astfel statul este un stat de drept. Statul în virtutea aceleiaşi idei este justiţiabilul propriilor sale tribunale. El poate fi parte într-un proces, el poate fi condamnat de proprii săi judecători, şi este ţinut să respecte ca un simplu particular sentinţa prezentată împotriva sa.*", citat în M. Albici, „*Despre drept şi ştiinţa dreptului*", Editura All Beck, Bucureşti, 2005, pag. 83.

Nu ne propunem însă în cadrul prezentei lucrări să prezentăm detaliat semnificaţia acestui concept, sau evoluţia istorică a acestuia, propunându-ne însă să analizăm diferitele forme şi modele sub care statele au înţeles fenomenul juridic stat de drept, din perspectiva specificului istoric şi conceptual având la bază „tradiţiile naţionale". Ne propunem aşadar o analiză a conceptului stat de drept din perspectiva izvoarelor materiale ale dreptului, categorie specifică filozofiei juridice şi teoriei generale a dreptului, într-o măsură mai mică sau mare.

Premiza lucrării noastre este următoarea: dreptul nu este înafara unui anumit determinism cauzal, a unui ansamblu de factori care îşi pun amprenta, direct sau indirect, cu pondere variabilă, asupra procesului de configurare a dreptului atât în conţinutul cât şi în forma sa. Înţelegerea şi explicarea dreptului implică în mod necesar şi identificarea şi explicarea, alături de o corectă apreciere a influenţei, factorilor care îi determină conţinutul. Dreptul nu ar trebui deci să fie conceput ca existând înafara unor determinări cauzale de natură obiectivă, reală sau subiectivă. Modul în care diferite sisteme de drept au receptat conceptul stat de drept şi au înţeles să îl aplice demonstrează, fără să se impună o suplimentară demonstraţie, modul în care izvoarele materiale ale dreptului acţionează asupra conţinutul şi formei dreptului.

Din analiza literaturii de specialitate se poate cu uşurinţă constata faptul că nu suficientă atenţie şi efort s-a canalizat către definirea analitică a statului caracterizat ca fiind stat de drept din perspectivă instituţională sau normativă sau în vederea diferenţierii conceptului de noţiuni adiacente, cum ar fi „stat legal", „stat liberal", „stat democratic", „stat constituţional" cu care este identicată adesea fie eronat fie intenţionat.

În Europa continentală, manualele teoretico-politice şi dicţionarele enciclopedice în cea mai mare parte nu se ocupa cu problema mai sus amintită, în timp ce textele anglo-saxon corespondente se referă exclusiv la istoria constituţională engleză şi la noţiunea specific anglo-saxonă de „rule of law"[5].În acest mod, o lungă tradiţie de obscure definiţii s-a perpetuat: Carl Schmitt, la începutul anilor 1930, a afirmat deja că expresia Rechtstaat poate semnifica tot atât de multe lucruri diferite ca şi cuvântul Recht [drept] în sine şi pentru tot atât de multe concepte diferite ca şi multele aranjamente instituţionale pe care cuvântul Staat [stat] le implică[6].

Chiar şi în Italia, 20 de ani mai târziu, autori precum Fernando Garzoni au deplâns indeterminarea conceptuală şi ambiguitatea noţiunii de „*stato di diritto*".[7] Garzoni a susţinut ideea potrivit căreia popularitatea de lungă durată a noţiunii, ca şi în cazul celei de „drept natural", s-a datorat tocmai flexibilităţii şi fungibilităţii sale logice.[8]

Potrivit majorităţii părerilor exprimate în literatura juridică, expresii precum *Rechtsstaat, État de droit, Stato di diritto*, şi *Estado de derecho* nu pot fi considerate ca automat făcând referire la acelaşi fenomen juridic eminamente[9]. Câmpul semantic al acestor expresii pare să fie acelaşi datorită gradului de rudenie lingvistică, însă specificul istoric şi conceptual având la bază „tradiţiile naţionale" nu ar trebui să fie trecut cu vederea.Chiar dacă am fi înclinaţi să reducem la minimum diferenţele din cadrul Europei continentale, contrastul

[5] D. Zolo, *op.cit.*, pag. 5.
[6] The expression *Rechtsstaat* "can stand for as many different things as the word *Recht* [law] itself and for as many different concepts as the many institutional arrangements implied by the word *Staat* state]". D. Zolo, *ibidem*. Ne spune autorul în continuare că nu este de mirare faptul că "Propagandiştii şi avocaţii de toate felurile folosesc cu bucurie cuvântul pentru a-şi calomnia adversarii ca fiind duşmani a statului de drept" (trad.n.). Text original: "that propagandists and lawyers of all kinds gladly used the word to slander their adversaries for being enemies of the rule of law".
[7] D. Zolo, *op.cit.*, pag. 8.
[8] Vezi A. Baratta, „*Stato di diritto*", în A. Negri (ed.), „*Scienze politiche*", Enciclopedia Feltrinelli Fisher, Milano, 1970, citat în Danilo Zolo, *op.cit.*, pag. 10 şi urm.
[9] A se vedea în acest sens: T. Fleiner, L. Basta Fleiner, „*Constitutional Democracy in a Multicultural an Globalised World*", Springer, 2009, pag. 221.

dramatic între sistemele de „*civil law*" şi cele de „*common law*" ne-ar împiedica din a considera că „*Rule of law*" şi „*Rechtsstaat*" sunt pur şi simplu sinonime.

Receptarea statului de drept şi maniera de a-l realiza prin instituţii diferă sensibil de la o ţară la alta, marcând traseul de la o interpretare restrictivă şi formală la una extensivă şi materială. În state ca Italia, Spania, Portugalia, precum şi în ţara noastră, se remarcă accepţiunea materială şi extensivă a conceptului, spre deosebire de ţări cum ar fi Norvegia, în care sunt consacrate doar unele dintre elementele statului de drept[10].

Rule of Law. Cel care a introdus termenul de „*rule of law*"[11], după cum recunoaşte Albert Venn Dicey în pasajele introductive ale celebrului şi autoritarului tratat intitulat *Introduction to the Study of the Law of the Constitution* a fost Hearn[12].

Liniile diriguitoare constituţionale ale englezescului „*rule of law*" includ, în primul rând, egalitatea în faţa legii a indivizilor, indiferent de statut sau de condiţia economică. Toţi cetăţenii sunt aşadar supuşi, fără excepţie, comandamentelor de conduită impuse de drept prin intermediul normelor juridice. Prin urmare, egalitatea în faţa legii implică respingerea oricăror forme de privilegii precum şi utilizarea de către executiv a puterii cu care este învestit de o manieră arbitrară sau excesiv discreţionară.

Cel de-al doilea principiu constă în sinergia normativă între Parlament şi puterea judecătorească prin care soluţionarea cauzelor reprezintă în Marea Britanie rezultatul unei decizii având două surse care sunt în practică egale în suveranitate[13]. Pe de o parte, avem suveranitatea legislativă a Parlamentului, i.e. Coroana, Casa Lorzilor şi Casa Comunelor, potrivit celebrei formule „*King in Parliament*"[14].

Pe de altă parte, există dreptul comun, în mâinile instanţelor de drept comun. În primul caz, avem o sursă formală de drept; în al doilea rând, o sursă reală de drept. Instanţele judecătoreşti nu sunt îndreptăţite să pună sub semnul întrebării actele Parlamentului şi nu se pot erija în poziţia de gardieni ai Constituţiei. Instanţele sunt obligate să aplice legea întocmai; totuşi, sunt obligate să facă aceasta de o manieră foarte complexă, fiind de asemenea ţinute de către aşa-numitele precedente, i.e. propriile tradiţii jurisprudenţiale autonome. Supremaţia legii[15], fie că suntem în prezenţa unui act al Parlamenului sau a tradiţiei jurisprudenţiale a instanţelor, este concepută şi folosită împotrivă prerogativelor discreţionare ale puterii executive, într-un cadru instituţional ce ar putea fi denumit emblematic supremaţia legii şi a judecătorilor.

Al treilea şi egal de important principiu constă în protecţia drepturilor individului. De-a lungul istoriei constituţionale englezeşti – de la garanţiile feudale ale Carta Magna până la

[10] Cum ar fi neretroactivitatea legii, interdicţia de rezivuire totală a Constituţiei, etc.
[11] A se vedea pentru o prezentare a istoricului conceptului în Anglia, T. Fleiner, L. Basta Fleiner, *op.cit.*, pag. 222 – 233.
[12] D. Zolo, *op.cit.*, pag. 7.
[13] D. Zolo, *op.cit.*, pag. 8.
[14] Regina în Parlament, sau, după caz, Regele în Parlament este un termen tehnic de drept constituţional specific zonei de Commonwealth care face referire la rolul legislativ al monarhului ce acţionează cu sfatul şi consimţământul camerei sau camerelor Parlamentului. Proiectele de legi aprobate de către Parlament sunt trimise către suveran care, odată ce le aprobă, le transformă în lege. Actele normative ce urmează această procedură de adoptare – actele Parlamentului - formează aşa-numita legislaţie primară. Legislaţia secundară poate fi adoptată doar de către suveran, subiect a unei simple aprobări, sau lipsa acesteia, de către Parlament. Conceptul Coroanei ca parte a legislativului este legată de ideea fuziunii puterilor – în acest caz legislativă şi executivă. Acesta este un concept cheie al sistemului de guvernare aplicabil în Marea Britanie, în contrast cu sistemul separaţiei puterilor în stat atât de familiar sistemelor continentale de drept constituţional. Sintagma face de asemenea trimitere către teoria constituţională care susţine faptul că autoritatea supremă sau suveranitatea aparţine monarhului, dar este însă delegat unor oficiali aleşi, contrar conceptului de suveranitate a poporului întâlnit în cazul republicilor.
[15] Vezi pentru o prezentare din doctrina mai veche română cu privire la acest principiu, A. Naschitz, M.Popa, D. Gheicu, „*Principiul supremaţiei legii ca manifestare a suveranităţii poporului în Republica Socialistă Română*", în „Revista Română de Drept", anul XXVII, nr. 8/1971, pag. 7 – 16.

regulile procedurale ale Habeas Corpus, până la lista drepturilor omului din Petition of Rights sau Bill of Rights – o astfel de protecţia a fost de mai multe ori furnizată de către instanţele judecătoreşti decât de Parlament. Capacitatea extraordinară a instanţelor judecătoreşti de a contracara solicitările absolutiste ale monarhului au fost cruciale în acest demers. Actele normative însele au fost adesea ratificări ale Parlamentului a unor acte elaborate de această manieră.[16] Mai mult decât atât, hotărârile instanţelor judecătoreşti au protejat drepturile şi libertăţile omului împotriva potenţialului arbitrar atât din partea executivului cât şi a Parlamentului.

Per ansamblu, s-a considerat în literatura juridică de specialitate că originalitatea regimului constituţional englez constă în aceea că în Anglia natura diferenţiată a puterilor nu are la bază acte normative imperative emise de către stat precum nu are la bază nici „voinţa generală" a adunării constituante exprimând suveranitatea poporului. Nu are la bază nici o Constituţie, act normativ suprem, scris, rigid. În Anglia, Parlamentul poate modifica Constituţia în orice moment şi nu există un organ politic încredinţat cu controlul constituţionalităţii actelor normative emise de către legislativ. Structura constituţională engleză se explică prin prisma unei îndelungate tradiţii înrădăcinate în conflicte politice, acte normative, cutume, uzanţe, precepte nu neapărat de natură legală, dintre care unele datează cu secole anterior apariţiei statului modern şi filosofiei liberale[17].

Conceptul de „*rule of law*" este, foarte indirect, o teorie legală a statului ce nu trebuie în nici un caz confundată cu juridicizarea acestuia sau cu constituţionalizarea acestuia. Este într-un contrast izbitor cu statul legislativ tipic sistemelor şi statelor continentale, unde judecătorul este un oficial al statului ce aplică dreptul statului şi unde drepturile individului sunt edictate de către Parlament[18]. Din acest punct de vedere comparativ, regula constă într-o caracteristică distinctivă a Constituţiei englezeşti[19].

Modelul american a statului de drept[20]. Structura constituţională a Statelor Unite ale Americii a fost un exemplu tipic de „*rule of law*" datorită inspiraţiei pe care fondatorii acestei structuri statale au luat-o din tradiţiile englezeşti. Într-adevăr, atribuirea către legislativ a sarcinii de protecţie a subiecţilor de drept împotriva puterii potenţial arbitrare a executivului a fost fără îndoială rezultat a influenţei exercitate de către modelul englez[21]. Similar, decizia de a nu include în textul constituţional o listă a drepturilor cetăţeanului a fost influenţa precedentului englez. Bill of Rights[22], aşa cum este azi cunoscută în sistemul legislativ al

[16] A. V.Dicey, „*Introduction to the Study of the Law of the Constitution*", Elibron Classics , 2000, pag. 117–130.
[17] A. V. Dicey, „*Introduction to the Study of the Law of the Constitution*", p. cxlviii. Constituţia Angliei, scrie Dicey, „*este fructul dezbaterilor desfăşurate în instanţele de judecată în beneficiul drepturilor individuale..., este o constituţie creată de către judecători, purtând toate trăsăturile unei astfel de Constituţii*" (Trad. noastră – text original: „*the fruit of contests carried on in the Courts on behalf of the rights of individuals...., is a judge-made constitution, and it bears on its face all the features of judge-made law*". Ibidem, pag. 116.
[18] Potrivit autorului englez N. MacCormick, în Anglia drepturile individuale sunt un fel de drepturi cutumiare (nefiind nici drepturile derivate constituţionale - după Bentham –nici drepturile fundamentale - după Locke -). Vezi N. MacCormick, „*Constitutionalism and Democracy*", în R. Bellamy (ed.), „*Theories and Concepts of Politics*", Manchester University Press, Manchester, 1993 pag. 124 şi urm., 135.
[19] A. V. Dicey, *op.cit.*, pag. lv.
[20] A se vedea pentru o prezentare detaliată: R. Peerenbom (Ed.), „*Asian Discourses of Rule of Law. Theories and Implementation of Rule of Law in Twelve Asian Countries, France and the U.S.*", Routledge, Londra, 2005, pag. 54 – 75; T. Fleiner, L. Basta Fleiner, op.cit., pag. 233 – 234.
[21] B. Leoni, „*Freedom and the Law*", Liberty Fund, Indianopolis, 1961, pag. 63.
[22] Bill of Rights este denumirea colectivă dată primelor zece amendamente constituţionale aduse Constituţiei Statelor Unite ale Americii şi cuprinde o serie de limitări aduse Guvernului, executivului federal ce protejează drepturile la libertate, proprietate, incluzând libertatea de religie, libertatea de exprimare, libertatea de asociere, dreptul la un proces echitabil şi judecat cu celeritate, alături de libertatea de a purta şi utiliza arme. Adiţional, rezervă cetăţenilor orice drepturi nespecificate expres în textul Constituţiei: „*The enumeration in the Constitution, of certain rights, shall not be construed to deny or disparage others retained by the people*" – al 9 - lea amendament.

Statelor Unite ale Americii, a fost introdusă (ca o listă deschisă) prin primele zece amendamente constituţionale abia la sfărşitului lui 1791.

În dezvoltarea instituţională ce a urmat Declaraţiei de Independenţă şi Constituţiei, în contextul unei abordări aproape fundamentaliste a libertăţii individului şi a dreptului de proprietate fundamentate prin dreptul natural, a apărut o abordare aproape religioasă[23] faţă de statul de drept – abordare străină de ideologia engleză şi neîmpărtăşită de doctrina dreptului pozitiv care a inspirat în Germania conceptul de *Rechtsstaat*. Întâietatea normativă a Constituţiei a apărut în directă opoziţie cu suveranitatea funcţiei legislative a Parlamentului Federal, organ al statului considerat la momentul respectiv mai periculos decât însăşi puterea executivă faţă de drepturile fundamentale.

Regimul constituţional al Statelor Unite ale Americii devreme a început să arate o înclinaţie spre soluţii inspirate din liberalismul moderat, fiind puţin sensibil faţă de reprezentarea democratică şi faţă de dinamică conflictuală a intereselor sociale. A acordat mult mai multă atenţie nevoii formale de a evita ameninţarea reprezentată de către majorităţile parlamentare faţă de libertăţile individuale. Împotriva acestei ameninţări, remediul sugerat, înafara inflexibilităţii Constituţiei scrise, a constat în revizuirea judiciară a legislaţiei şi, ulterior sentinţei judecătorului Marshall în cauza *Marbury v. Madison* (1803), posibilitatea Curţii Supreme de a stabili conformitatea constituţională a actelor normative. În consecinţă, puterea Parlamentului Federal, în special cu privire la drepturile fundamentale, a fost considerabil slăbită[24].

De fapt, se considera că profesionalismul şi expertiza judecătorilor va asigura într-o măsură mult mai eficientă decât ar face-o Parlamentul, o corectă interpretare a Constituţiei şi în consecinţă va rezulta o imparţială şi apolitică protecţie a drepturilor fundamentale.

Aceste soluţii, care fără îndoială cad în sfera statului de drept, diferenţiază experienţa americană de cea engleză. În Anglia, nici o componentă a puterii judecătoreşti, fie că vorbim de baza sau de vârful piramidei instanţelor judecătoreşti, nu au exercitat controlul judecătoresc întemeiat pe argumente de superioritate normativă.

Rechtsstaat. Conceptul de *Rechtsstaat* s-a încetăţenit în Germania în perioada ce a urmat revoltelor din 1848[25], şi a întruchipat compromisul dintre doctrina liberală şi ideologia autoritară, fiecare cu susţinătorii ei. În această perioadă, compromisul instituţional s-a bucurat de suportul teoretic al doctrinarilor şi de cel al juriştilor germani[26]. Inspirat din Kant şi Humboldt doctrina a juxtapus *Rechtsstaat* cu statul absolutist şi poliţienesc şi a re-elaborat în termeni legal pozitivişti elemente cheie ale gândirii clasice liberale, în particular apărarea publică a drepturilor omului şi separaţia puterilor[27]. Re-evaluarea germană a acestor principii liberale a condus la formularea cunoscutei teorii a „drepturilor subiective publice", teorie promulgată de către Jellinek, şi la consacrarea dreptului ca fiind un sistem de norme juridice impersonale, abstracte, generale şi neretroactive.

Sursa drepturilor individului nu se regăseşte în suveranitatea populară, idee teoretizată de către revoluţionarii francezi: singura sursă originală şi pozitivă de drept constă în puterea de legiferare a statului-naţiune[28] prin care identitatea spirituală a oamenilor este exprimată. În

[23] D. Zolo, *op.cit.*, pag. 10.
[24] A se vedea J. H Ely, „*Democracy and Distrust: A Theory of Judicial Review*", Harvard University Press, Cambridge,1980; Bruce Ackerman, „*We ThePeople. Foundations*", Harvard University Press, Cambridge, 1991; Cass Sunstein, „*The Partial Constitution*", Harvard University Press, Cambridge, 1993; Stephen Griffin, „*American Constitutionalism*", Princeton University Press, Princeton, 1996.
[25] A se vedea pentru o prezentare: T. Fleiner, L. Basta Fleiner, *op.cit.*, pag. 235 – 239; D. Zolo, *op.cit.*, pag. 10 – 15.
[26] Georg Jellinek, Otto Mayer, and Rudolf von Jhering. D. Zolo, *op.cit.*, pag. 12.
[27] D. Zolo, *ibide*m.
[28] Integrarea şi mondializarea nu pot pune în pericol în mod radical politica statului naţiune, deoarece, deşi aparent trendul mondial este marcat de primatul economiei, apare tentaţia de a considera ca fiind desuete

lipsa unei constituţii rigide, practică constituţională comună la perioada respectivă, secolul XIX, cădea în sarcina puterii legislative să decidă asupra consacrării pe calea normativizării cu privire la acordarea de drepturi individului. În acest fel, drepturile se aflat la dispoziţia exclusivă a puterii legislative în virtutea unei rezervări statutare. Această modalitate de conceptualizare a statului de drept cu privire la problematica drepturilor omului exprimă tendinţa constituţionalismului german pentru o secularizare riguroasă atât a sistemului legal cât şi a drepturilor omului. Originea pre-politică şi natura transcedentală, universală şi naturală a drepturilor omului nu a fost o concepţie împărtăşită[29].

Cea de-a doua axiomă a *Rechtsstaat*, şi anume, primordialitatea dreptului, s-a reflectat în principiul legalităţii (*Gesetzmässigkeit*), principiu potrivit căruia regulile edictate de către Parlament trebuiau în mod riguros respectate atât de către executiv cât şi de către judecătoresc pentru ca actele lor să fie legitime. Această dublă subordonare în faţa supremaţiei legii era considerată a fi atât cea mai eficientă apărare împotriva oricărei tentative de abuz politic a puterii cât şi garantul suprem în privinţa protecţiei drepturilor individuale.

Această modalitate specifică de conturare a statului de drept greşeşte prin neluarea în calcul a posibilităţii puterii legislative de a uza (mai corect abuza) în mod arbitrar puterea acordată, asumându-şi corespondenţa perfectă între voinţa statului, legalitate şi legitimitate morală.

Germanul *Rechtsstaat* a fost în consecinţă privit ca vid legal, ca un „tautologic", procedural, şi simplu „stat legal". Astfel, *Rechtsstaat* părea să fie nimic altceva decât „drept al statului" (*Staatsrecht*), caracterizat ca stat de drept pur tehnic şi formal (generalitatea şi caracterul abstract al normei de drept). Detaşat de orice referinţă la valori etice şi conţinut politic, dublat de lipsa unui control jurisdicţional al constituţionalităţii, dreptul unui astfel de stat părea să fie în mod paradoxal arbitrar: *sic volo, sic jubeo*. În fapt, procedurile greoaie de legiferare, prin complicate mecanisme de de obligaţiuni şi contrabalanţă, au oferit garanţii semnificative de moderaţie şi protecţie a individului faţă de posibile abuzuri de drept.

În concluzie, în ceea ce priveşte principiul statului de drept, care în doctrina germană se numeşte *Rechtsstaat*, acesta presupune că acţiunile statului nu sunt arbitrare, ci sunt supuse dreptului pozitiv. De altfel, statul de drept este o replică la statul despotic. Statul poate oricum schimba legile, pe care tot el le face, dar atât timp cât ele există, este dator să le respecte. Un astfel de conţinut al statului de drept a adus mare siguranţă în raporturile juridice şi în viaţa socială[30].

État de droit. În Franţa[31], o teorie explicită a statului de drept a fost relativ târziu formulată. Iniţiatorul conceptului a fost Raimond Carré de Malberg în perioada celei de-a treia Republici, în primele decenii ale secolului XX[32].

Carré de Malberg a pornit în construcţia teoretică a statului de drept ca fiind o alternativă la realitatea constituţională franceză, susţinând ca şi prim obiectiv sau scop al conceptului apărarea drepturilor omului împotriva potenţialului arbitrar din partea statului, stat care, pentru realizarea acestui scop, trebuia să îşi auto-limiteze puterea suverană prin

---

entităţile politice în raport cu cele economice. În realitate, se observă un fenomen pe care unii l-au prevăzut – entităţile politice naţionale se reafirmă, iar experţii vorbesc de geo-politizarea mondializării. I. Alexandru, „*Rolul fundamental al statului – naţiune în procesul globalizării*", în „Revista de Drept Public", nr. 4/2007, pag. 8

[29] S-ar putea aşadar susţine că statul de dreptul nu se fundamentează în mod obligatoriu pe o concepţie contractualistă, deşi drepturile civile fundamentale pe care le apără sunt cele pe care Locke le consideră a fi înrădăcinate în *pactum societatis*: viaţa, libertatea, siguranţa şi proprietatea.

[30] G. Iancu, „*Drept constituţional şi instituţii politice*", Editura Lumina Lex, Bucureşti, 2007, pag. 251.

[31] A se vedea pentru o prezentare detaliată: R. Peerenbom (Ed.), „*Asian Discourses of Rule of Law. Theories and Implementation of Rule of Law in Twelve Asian Countries, France and the U.S.*", Routledge, Londra, 2005, pag. 76 – 108; T. Fleiner, L. Basta Fleiner, *op.cit.*, pag. 234 – 236.

[32] A se vedea R. Carré de Malberg, „*Contribution a la théorie général de l'État*", vol. 2, Sirey, Paris, 1920.

impunerea obligaţiei de a respecta general şi *erga omnes* normele juridice valide[33]. Cu toate acestea, Carré de Malberg a argumentat că apărarea drepturilor individului impune o profundă reanalizare şi reevaluare a tradiţiilor constituţionale franceze: autorul susţinea faptul că instituţiile publice franceze erau dominate de către omnipotenţa Parlamentului care părea că a moştenit o îndreptăţire monopolistică la suveranitatea de stat de la monarhia absolutistă şi că această realitate reprezenta un grav pericol la libertăţile cetăţenilor francezi[34].

În Franţa, cea mai dinamică expresie o teoriilor revoluţioniste a constat în ideea suveranităţii populare, naţionale, în conformitate cu care Parlamentul este înzestrat cu prioritate absolută cu privire la celelalte puteri ale statului deoarece a fost singurul organism care ar putea pretinde investitură populară directă. Dreptul a fost conceput, în conformitate cu gândirea lui Rousseau, ca expresie a voinţei generale a naţiunii, a cărui prescripţii obligă riguros puterea executivă. În ceea ce priveşte puterea judecătorească, în declaraţiile de la Revoluţia franceză cu privire la drepturi şi texte constituţionale, judecătorilor le era interzis orice amestec în exercitarea puterii legislative precum era interzisă şi orice formă de putere de a suspenda aplicarea legilor.

O astfel de lipsă de încredere în judecători a deosebit sistemul constituţional francez considerabil faţă de modelele adoptate în Anglia şi Statele Unite ale Americii. În plus, ideile lui Rousseau cu privire la imprescriptibilitatea şi inalienabilitatea suveranităţii poporului l-a condus pe celebrul autor Emmanuel-Joseph Sieyès să facă distincţia între *pouvoir constituant* şi *pouvoirs constitués*[35]. Puterea constituantă era considerată ca un mare legiuitor colectiv care defineşte valorile şi principiile şi stabileşte normele pe care se întemeiază comunitatea politică. A fost o putere pre-legală care nu a fost totuşi înlăturată prin actele originale care au condus la naşterea statului şi la puterile constituite ale acestuia. Spre deosebire de acestea din urmă, care erau puteri limitate, puterea constituantă avea o putere nelimitată şi neepuizabilă, liberă de orice restricţii normative impuse prin textele Constituţiei. Articolul 28 al Declaraţiei Drepturilor din 1973, spre exemplu, stabileşte foarte explicit faptul că poporul are întotdeauna şi oricând dreptul să revizuiască, reformeze, să schimbe constituţia proprie şi că nici o generaţie nu este ţinută de legile edictate de către generaţii anterioare.

Două consecinţe rezultă de aici: în primul rând, Parlamentul simultan a avut tendinţa de a acţiona atât în calitate de putere constituantă cât şi de putere constituită, asumându-şi astfel prerogative suverane. Practic, acesta a pretins dreptul permanent de a revizui Constituţia alături de o putere nelimitată de revizuire, echivalentă cu aceea a unei puteri constituante. În al doilea rând, exista o clară tendinţă constituţională spre respingerea unui *gouvernement des juges*, către respingerea atât a rigidităţii constituţionale cât şi a controlului judecătoresc a legitimităţii constituţionale a legilor ordinare.

Carré de Malberg a atacat vehement o astfel de tradiţie iacobină şi a susţinut o interpretare a conceptului de stat de drept care subordonează toate puterile din stat, inclusiv deci şi cea legislativă, dreptului. Parlamentul, în consecinţă, trebuia considerat ca fiind doar o putere constituită, în nici un caz putere constituantă, ale cărei funcţii erau subiect al limitărilor şi controlului, exact la fel cum se întâmplă în cazul puterii administrative.

Impunerea principiului legalităţii puterii executive a reprezentat într-adevăr un pas important dar nu şi suficient pentru garantarea apărării depline a drepturilor individului: statul legal nu era încă stat de drept. Un autentic *État de droi* trebuia să pună la dispoziţia indivizilor

[33] Opoziţia stabilită de către Carré de Malberg între „*stat de drept*" şi „*stat legal*" surprinde mutaţia care s-a produs în sistemele constituţionale a numeroase state europene din a doua jumătate a secolului al XX-lea. L. Favoreu (Ed.), „*Droit constitutionnel*", Ediţia a 8-a, Editura Dalloz, Paris, 2005, pag. 23.

[34] R. Carré de Malberg, *op.cit.*, vol. 1, pag. 140.

[35] Separaţia aceasta a puterilor în putere constituantă şi putere constituită constituie prima condiţie a distincţiei între lege constituţională şi lege ordinară. Puterea constituantă, puterea poporului adică, nu poate fi supremă decât dacă legea pe care aceasta o edictează este inviolabilă pentru puterea constituită, de către legiuitorul ordinar adică. E. Zoller, „*Droit constitutionnel*", Presses Universitaires de France, Paris, 1998, pag. 58.

mijloacele legale prin care aceştia să poată facă opoziţie în faţa voinţei legiuitorului ori de câte ori acesta prin actele sale viola drepturile lor fundamentale[36]. În acest scop, dacă controlul judiciar asuspra legislaţiei nu era o soluţie fezabilă pentru Franţa[37], aşa cum s-a dovedit a fi în Statele Unite ale Americii, după cum a argumenta Carré de Malberg, atunci o distincţie clară este necesar a se face între constituţie şi lege. Era necesar, imperios ca prima să fie aşezată deasupra ultimei, într-o poziţie superioară sub aspectul forţei juridice, şi să fie obligat Parlamentul să respecte toate limitările legale stabilite prin textul constituţional, renunţându-se astfel la orice pretenţie constituantă[38].

În versiunea franceză, aşadar, statul de drept a fost un „stat legal" care cultivă principiul legalităţii, tinde spre asigurarea supremaţiei legislativului în raport cu executivul. Unii autori au încercat o diferenţiere în plan doctrinar între statul de drept şi statul legal. În acest sens, Carré de Malberg aduce următoarele argumente principale: statul legal este ataşat unei concepţii politice, aceea că executivul se subordonează legislativului; statul de drept este adaptabil oricărei forme de guvernământ, în timp ce statul legal reprezintă el în sine o formă de guvernământ; dacă în statul legal executivul se subordonează legislativului, în statul de drept atât executivul, cât şi legislativul se subordonează propriilor norme.

Este de necontestat că toate experinţele politico-culturale şi sistemele legale prezentate în paragrafele anterioare sunt extrem de diferite, atât în termeni de suveranitate a autorităţilor normative cât şi de tehnici constituţionale folosite pentru a reduce puterile statului şi pentru a le diferenţia unele de celelalte. Astfel, în Anglia, constituţia este una flexibilă, însă, spre deosebire de ceea ce se întâmplă în Europa continentală, este aplicată de o manieră extrem de riguroasă de către instanţele judecătoreşti. În Europa continentală, constituţii solemne conţin de cele mai multe ori enunţuri abstracte de principii, lipsind însă mijloacele procedurale adecvate care să le asigure aplicabilitatea[39]. Diversitatea de soluţii reflectă doar bogăţia izvoarelor reale ale fiecărei stat european şi nu numai, dovedind din nou importanţa şi relevanţa din perspectiva bogatelor concluzii care reies din aplicarea sistemului izvoarelor materiale ale dreptului asupra oricărui concept sau instituţie juridică.

BIBLIOGRAPHY

Bruce Ackerman, „*We ThePeople. Foundations*", Harvard University Press, Cambridge, 1991
M. Albici, „*Despre drept şi ştiinţa dreptului*", Editura All Beck, Bucureşti, 2005
I. Alexandru, „*Rolul fundamental al statului – naţiune în procesul globalizării*", în „Revista de Drept Public", nr. 4/2007
P. Costa, D. Zolo (Ed.), „*The Rule of Law. History, Theory and Criticism*", Springer, 2010
I. Deleanu, „*Instituţii şi proceduri constituţionale în dreptul comparat şi în dreptul român. Tratat*", Editura „Servo-Sat", Arad, 2003
A. V. Dicey, „*Introduction to the Study of the Law of the Constitution*", Elibron Classics , 2000
T. Drăganu, „*Introducere în teoria şi practica statului de drept*", Editura „Dacia", Cluj-Napoca, 1992

[36] R. Carré de Malberg, *Contribution a la théorie général de l'État*, vol. 1 pag. 488–92.
[37] A se vedea pentru o prezentare detaliată a istoriei constituţionale în Franţa D. Turpin, „*Droit constitutionnel*", Presses Universitaires de France, Paris, 1994; J. Gicquel, J.-E. Gicquel, „*Droit constitutionnel et institutions politiques*", Ediţia a 20-a, Editura Montchrestien, Paris, 2005.
[38] A se vedea cu privire la relaţia între instituţiile S.U.A. şi tradiţiile constituţionale franceze R. Carré de Malberg, „*La Loi, expression de la volonté générale*", Librairie du Recueil Sirey, Paris, 1931, pag. 104–110; A se vedea cu privire la relaţia între constituţiile scrise şi puterea constituantă R. Carré de Malberg, „*Contribution a la théorie général de l'État*", vol. 2, pag. 493–500.
[39] A.V. Dicey, *op.cit.*, pag. 198.

T. Drăganu, „*Drept constituţional şi instituţii politice – tratat elementar*”, vol. I, Editura „Lumina Lex”, Bucureşti, 1998
J. H Ely, „*Democracy and Distrust: A Theory of Judicial Review*”, Harvard University Press, Cambridge,1980
T. Fleiner, L. Basta Fleiner, „*Constitutional Democracy in a Multicultural an Globalised World*”, Springer, 2009
J. Gicquel, J.-E. Gicquel, „*Droit constitutionnel et institutions politiques*”, Ediţia a 20-a, Editura Montchrestien, Paris, 2005.
Stephen Griffin, „*American Constitutionalism*”, Princeton University Press, Princeton, 1996
G. Iancu, „*Drept constituţional şi instituţii politice*”, Editura Lumina Lex, Bucureşti, 2007, pag. 251
B. Leoni, „*Freedom and the Law*”, Liberty Fund, Indianopolis, 1961
N. MacCormick, „*Constitutionalism and Democracy*”, în R. Bellamy (ed.), „*Theories and Concepts of Politics*”, Manchester University Press, Manchester, 1993
R. Carré de Malberg, „*Contribution a la théorie général de l'État*”, vol. 2, Sirey, Paris, 1920.
R. Carré de Malberg, „*La Loi, expression de la volonté générale*”, Librairie du Recueil Sirey, Paris, 1931
A. Naschitz, M.Popa, D. Gheicu, „*Principiul supremaţiei legii ca manifestare a suveranităţii poporului în Republica Socialistă Română*”, în „Revista Română de Drept”, anul XXVII, nr. 8/1971
R. Peerenbom (Ed.), „*Asian Discourses of Rule of Law. Theories and Implementation of Rule of Law in Twelve Asian Countries, France and the U.S.*”, Routledge, Londra, 2005
Cass Sunstein, „*The Partial Constitution*”, Harvard University Press, Cambridge, 1993
D. Turpin, „*Droit constitutionnel*”, Presses Universitaires de France, Paris, 1994
E. Zoller, „*Droit constitutionnel*”, Presses Universitaires de France, Paris, 1998, pag. 58.
D. Valea, „*Drept constituţional şi instituţii politi*ce”, Editura Universul Juridic, București, 2014

THE POLITICIAN'S IMAGE – SEEN THROUGH VOTERS FIRST IMPRESSIONS AND EVALUATIONS. A QUASI-EXPERIMENTAL APPROACH

Lorina Culic
Research Assist., "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: People tend to form spontaneously impressions of personality about others, and these impressions, even though they are based on minimal information, are surprisingly accurate. In the political context, these first-impressions play a crucial role, especially when voters employ them in predicting who the winner will be, as some experimental studies have shown (Todorov, Mandisodza; Ballew & Todorov, 2007; Olivola & Todorov, 2010). In the present article we discuss about the first-impressions evaluations that voters make, and their opinions on the role of politician's image as expressed in an online survey (N=387).

Keywords: first-impression, appearance inferences, voting, candidate image, voter behavior

Introduction

From John F. Kennedy and Richard Nixon's 1960 first televised presidential debate in American history, where the role of the candidate's image has proven to be vital in winning the election, to the subtle or less subtle changes that are being made today by political marketing in processing politicians' image, which that later is distributed directly or on social media, the candidates' image plays an important role in influencing voters impressions on how a good politicians should look like.

A recent theme that has captured the attention of social psychologists, cognitivists, political scientists, and those studying voting behavior and decision-making is the one that states that evaluations based on first impressions on the image of political candidates represent a real predictor for those who will win elections. Thus, starting with the first impressions on the personality attributes of politicians, voters are able to make evaluations that correlate with actual electoral results, even in the case of strict control of other explanatory variables.

In this context, we follow this interdisciplinary approach set by other authors, in which we want to test if voters rely on first impressions and evaluations of candidates' appearance, and if evaluation on personality traits, respectively on the competence, attractiveness and trustfulness traits are used by voters.

Literature review

First-impressions are defined as the initial perception and formation of thoughts about another. The formation of first impressions is a constant, unstoppable process, a mechanism that sorts the surrounding world and applies labels to make decisions as quickly as possible. Hall and Andrezejewski note that first impressions provide a sense of order and predictability in social interactions, when we tend to generalize contexts, and connect behaviors and appearances (Hall and Andrezejewski in Ambady &Skowronski, 2008, 87). In this context, people are able to make inferences about new people with little information to go on. As Mark Schaller (in Ambady &Skowronski, 2008, 17) points out, people are adaptively predisposed to form immediate impressions of others, and this happens through a process of minimal cognitive effort and is a repeated practice.

Rule (in Ambady &Skowronski, 2008, 35), notes that perception can occur through all five senses, but usually takes place through vision and/or hearing. Therefore, the face proves to be very important in forming first-impressions. But also, perception of others' voices offers information about one's identity, emotion, intent and thought (Rule in Ambady &Skowronski, 2008, 41).

The study of first impressions accuracy is a well-developed one, in capturing whether some people have correct or incorrect conclusions about strangers. To what extent these impressions are valid? Some authors tried to test first impression accuracy on personality judgments: on the big five personality traits, extraversion and conscientiousness seem to be the most easily predicted (McCrae &Costa, 1987 in Ambady &Skowronski, 2008, 108), and are better predicted in naturalistic interactions (Gray and Ambady, 2006). In an interesting experiment, in which perceivers had no opportunity to interact with the target of their judgment, Albright, Kenny and Malloy (1988) found out that people rely primarily on physical appearance and can determine personality factors like extraversion and conscientiousness only from photos, in zero acquaintance contexts (Kenny & West, Ambady &Skowronski, 2008, 130).

One of the most prominent authors that has written on the role of first impressions in voters' behavior and political decisions is Alexander Todorov, a psychology professor at Princeton University. It is argued that even though millions of dollars are spent on campaigns to disseminate information about candidates and to convince citizens to vote for these candidates, these spendings prove to be unnecessary if people can judge and predict electoral outcomes starting from the evaluation of candidates' appearance (Todorov & all, 2005,1623). Todorov's hypothesis argued that inferences of competence from facial appearance could influence voting decisions of electors (2005, 1624). In order to test this, voters evaluated images of candidates for the U.S. Senate from 2000, 2002 and 2004 and from House from 2002 and 2004. Todorov points out that after 1-second exposure to faces of the candidates, voters can predict the outcomes of U.S. congressional elections based solely on facial appearance. There are more studies that analyze the link between real world election results with reflexive first-impressions judgments. In the studies of Todorov (et al.2005), Antoniakis and Daglas (2009), Berggren (2010), participants in the laboratory judged headshots of unfamiliar candidates as to predict the real election winners, through an exposure from 1 second to no more than 33 milliseconds. It is proven that such judgments appear to predict election winners with a high degree of accuracy.

Another interesting relation that was studied connects first impressions to attractiveness of the source, which documents the positive treatment received by attractive individuals. A meta-study (Langlois et al, 2000) lists the advantages of beautiful people: they are more persuasive, treated better, with a higher success in jobs, beauty being a signal for a good health and a higher intelligence. As Lau and Redlaswk point (2001), beauty represents also an information heuristic, which voters employ in face of political choice. Also, perceptions of physical attractiveness have been shown to increase electoral success cross-nationally (Rosar et al., 2008; Lutz, 2010). Berggren et al. (2010) find that attractiveness explains electoral success better than personality evaluations such as competence, intelligence, likability, or trustworthiness. Berggren et al. (2010) study the role of beauty in politics using candidate photos that figured prominently in electoral campaigns, through an analysis of 1,929 Finnish political candidates from 10,011 respondents. The extensive analysis was developed by using four national and international web surveys. They discovered that an increase in beauty by one standard deviation is associated with a 17- to 20-percent increase in the number of votes for the average non-incumbent. Beauty is more strongly correlated with success than either perceived competence or trustworthiness and that beauty matters more for female candidates (Berggren, Jordahl, Poutvaara, 2010, 2).

Nonetheless, other authors state that perceptions of competence or leadership traits, arguably constitute a more informed basis for political decision-making than attractiveness, as the former relate to the candidate's ability to perform better in job. In an attempt to see how people use first-impressions, Todorov (2005) asked people to make judgments on seven different trait dimensions: competence, intelligence, leadership, honesty, trustworthiness, charisma, and likability. Through factor analysis he showed that these judgment clustered on three dimensions: competence (competence, intelligence, leadership), trust (honesty, trustworthiness), and likability (charisma, likability). The most important conclusion is that only the judgments on competence predicted the outcomes of the elections (2005, 1624), compared to trust and likability. These findings show that people make highly differentiated trait inferences from facial appearance and that these inferences have selective effects on decisions. Also, Atkinson et al. (2009) found that for US Senate candidates running in more competitive districts, a "more competent" candidate face increases support among independent voters (Mattes and Milazzo, 2013, 9).

In the context of the strong role that the first impressions have on the formation of political assessments and decisions, especially in studying the voting behavior, the Rational Choice Theory that states that the voter is informed and calculated in casting his vote, this theory loses ground in the face of political reality. Following the arguments of Downs and Wattenberg, if voters are rather uninformed about political candidates and their programs, and if the political entertainment promotes the image of candidates, voters will focus more on personal characteristics of candidates and thereof on their image (Downs, 1957; Wattenberg, 1991). Heuristics, information shortcuts, stereotyping and thin slices of information are used by voters that are not familiar with detailed policies.

Methodology and results

In order to find out what are the voter's impressions about the appearance of candidates', we applied an online survey on students from Cluj-Napoca universities during 2016-2017. Most of the cited studies (Todorov, Mandisodza; Ballew & Todorov, 2007; Olivola & Todorov, 2010) have used an experimental design on students from various universities. Even though, we recognize the attractiveness of an experimental study on the first impressions of voters, the present study proposes to find out general opinions about what the image of politicians conveys.

We have used quota sampling on a population of 387 students, with a confidence level of 95, where the average age is 21 years, 82% of the respondents come from the urban environment, 75% were women and the rest of 25% respondents were men. The majority of respondents are students that are specialized in social sciences (63%), followed by specializations in languages and literature (14%), technical specialization (13%) and in law (5%). There is an even distribution between first, second and third year students.

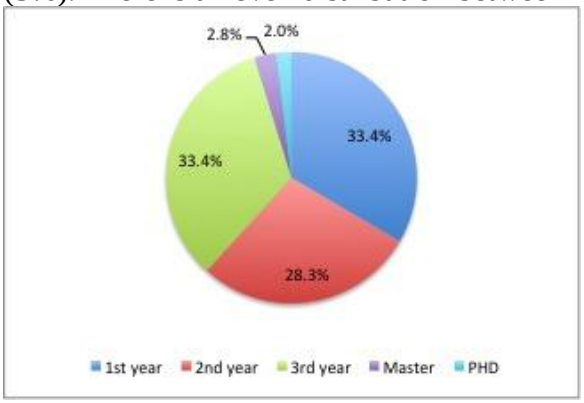

Graphic 1 – Year of study

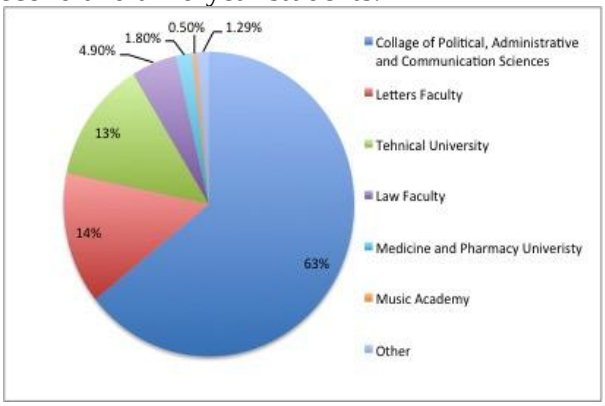

Graphic 2 – Faculties

Asked how they are positioned on the political axis, most respondents see themselves as having a center-right ideology (47%), or center ideology (34%). Because we had young respondents at the survey, the majority of them declared they did not have the right to vote at last elections (41%), but also some of them did not vote (18%), as trends on youth participation emphasize.

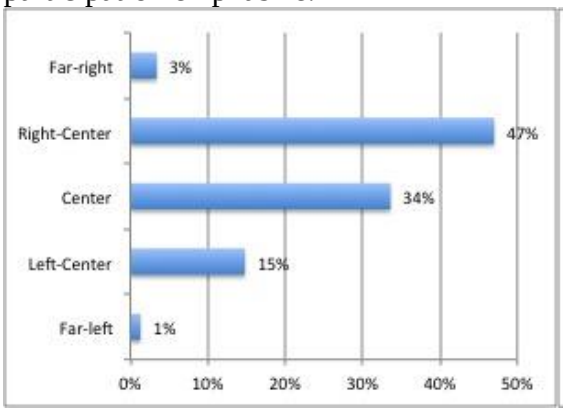

Graphic 3- Identification on political axis

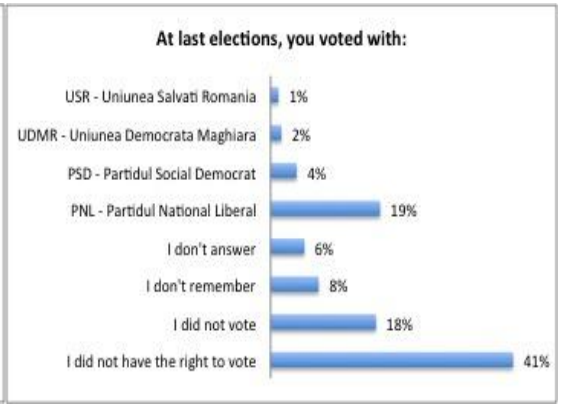

Graphic 4- Last vote

Respondents participated more at presidential elections (34%) and local elections (31%) than at parliamentary elections or European Parliament elections. At the same time, respondents do not seem to be close to any party at the moment (39%), describing maybe the general disappointment and lack of trust in politics. We can also see a change in political preferences: if at the last elections, respondents voted with the Liberal Party, now they are heading towards USR – Save Romania Union, a center-progressive party.

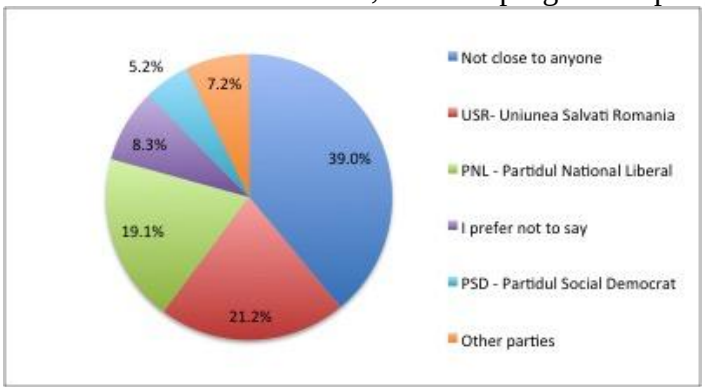

Graphic 5- What party would you vote for at next elections?

After the profile of the respondents was outlined, they were asked to rank their opinions on the elements that matter most to a political candidate: its appearance, its competencies or the level of trust emitted. Declarative, respondents consider that the most important element for voting a politician is represented by the politician's competence (90%), followed by the degree of confidence that the politician exudes (86%), and the politician's image matters last (52%).

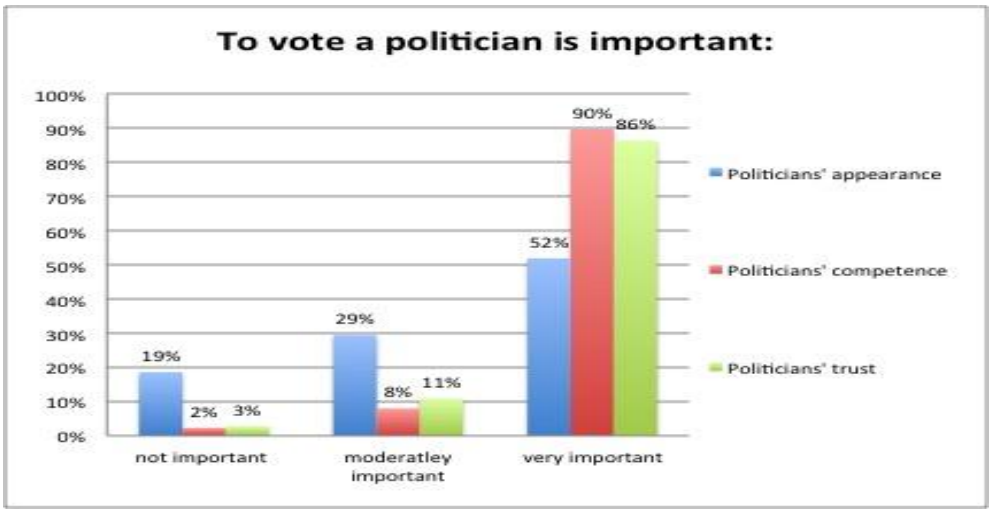

Graphic 6

These results are easily countered by the results of Todorov and Mattes, Kyle and Milazzo (2005; 2010), which show that at the subconscious level, first impressions of the degree of attractiveness or competence of the politicians' influences the voters' future decisions. The next step focused on respondents' views on the socio-demographic characteristic of the politician that can be inferred from its appearance and the personality traits the politician holds. We used a 5 points Likert scale to evaluate these opinions, but we grouped the answers on a shorter Likert scale, to emphasize the differences of opinions.

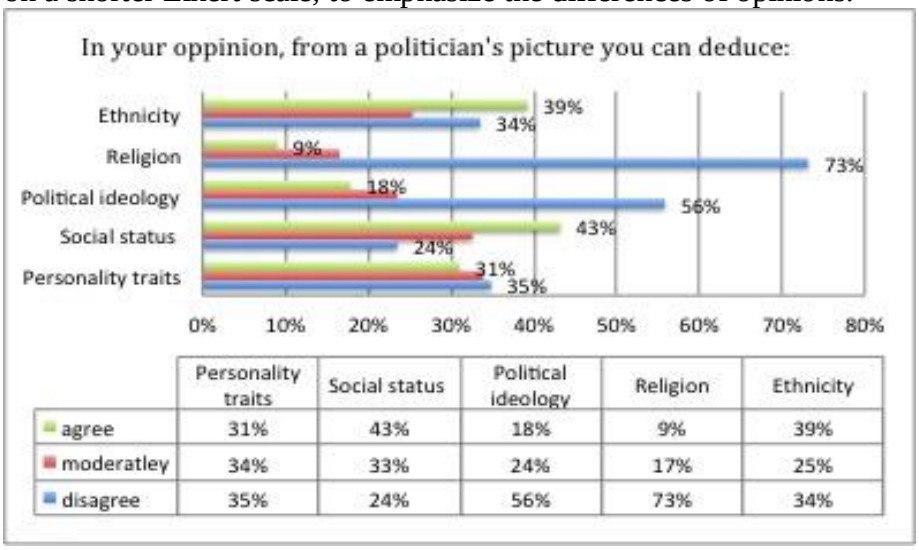

	Personality traits	Social status	Political ideology	Religion	Ethnicity
agree	31%	43%	18%	9%	39%
moderatley	34%	33%	24%	17%	25%
disagree	35%	24%	56%	73%	34%

Graphic 7- Traits derived from candidate's image

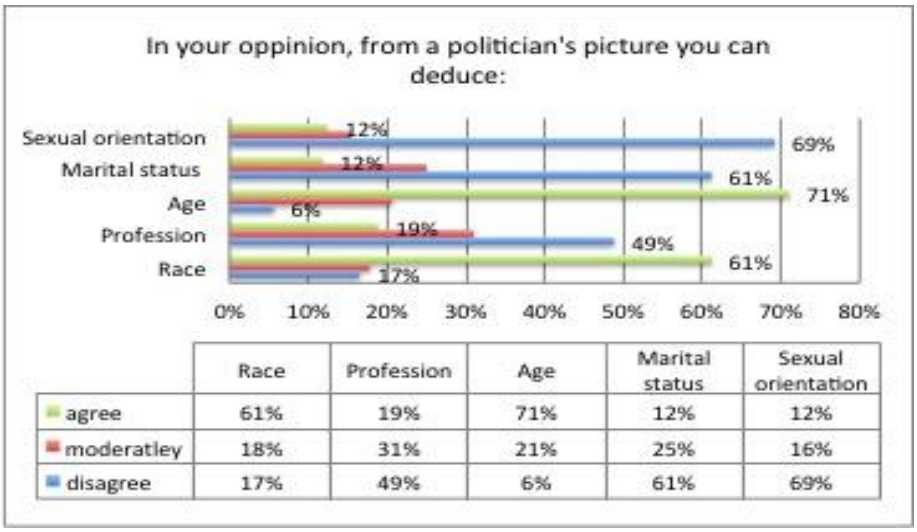

	Race	Profession	Age	Marital status	Sexual orientation
agree	61%	19%	71%	12%	12%
moderatley	18%	31%	21%	25%	16%
disagree	17%	49%	6%	61%	69%

Graphic 8- Traits derived from candidate's image

Respondents believe that from a picture and from the appearance of politicians you can not deduce information about: their religion (73% disagree), their sexual orientation (39% disagree), their marital status (61%), political ideology (56%), profession (49%), personality traits (35%), ethnicity (34%), social status (24%). Our findings seem to be in contradiction with those studies that show that using first-impressions, respondents can determine the ideology of the candidate, just starting from their picture. On the other hand, respondents strongly agree that politicians' pictures can transmit information about their age (71%), their race (61%), their social status (43%), ethnicity (39%), and to an extent, their personality traits (31%). We observe a strong disposition from respondents to offer median answers.

After this, we continued to deepen the views of the respondents on what the politicians' appearance transmits, and tested their opinions on a number of personality factors, including the Big Five personality traits. We grouped respondents' answers in three articulated opinions. It is considered that the image of a politician can form and offer first-impressions about the self-confidence of the politician (59%), his/hers sociability degree (36%), his/hers temper (33%), character and empathy level (26%). However, the appearance of the politician does not convey information about his/hers level of correctness (58%), professional competences and morals (56%), honesty (54%) and creativity (53%). The negative evaluations on what types of information first-impressions transmit are predominant.

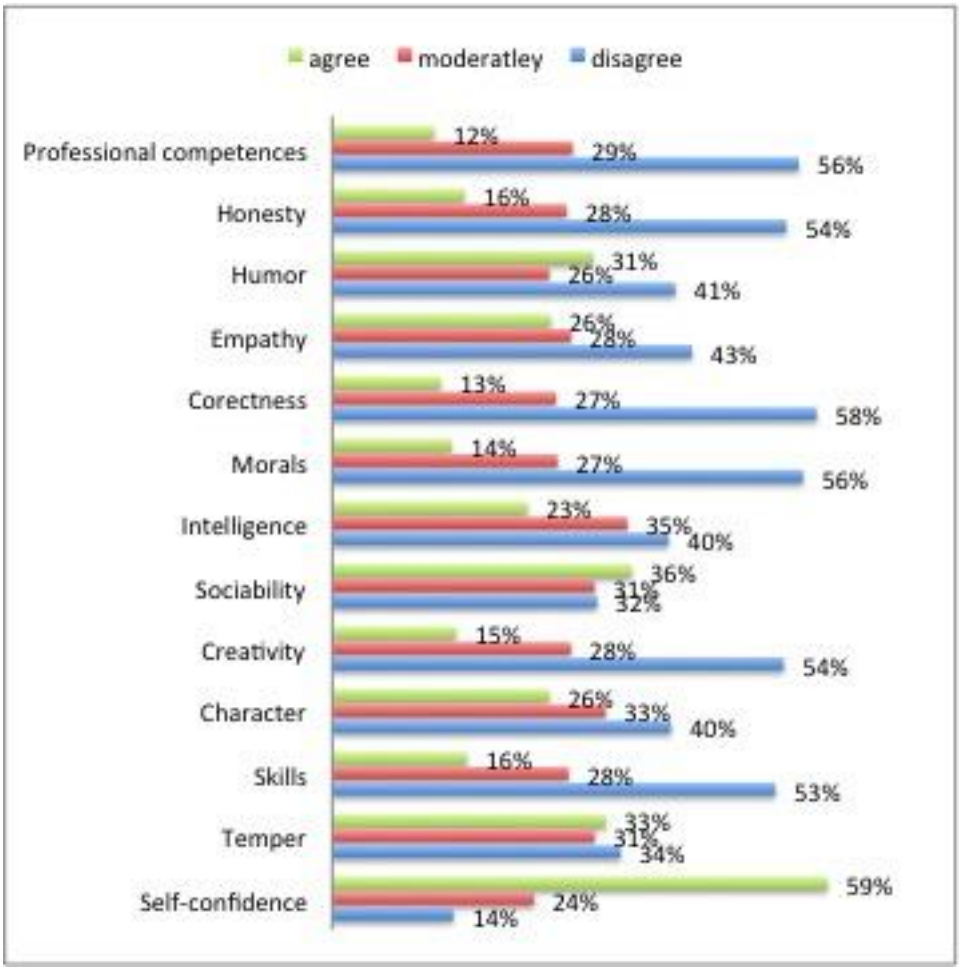

Graphic 9 – Personality traits derived from candidate's image

On the Big Five Personality Traits, respondents believe that the appearance of a politician transmits information about his personality on the extraversion trait – how outgoing and sociable a person is (42%), agreeableness trait – kind, warm and considerate (37%), but not on the neuroticism trait, conscientiousness and openness to experiences, conclusions in line with those that affirm that the agreeableness trait is the most easily identified (McCrae &Costa, 1987 in Ambady &Skowronski, 2008, 108).

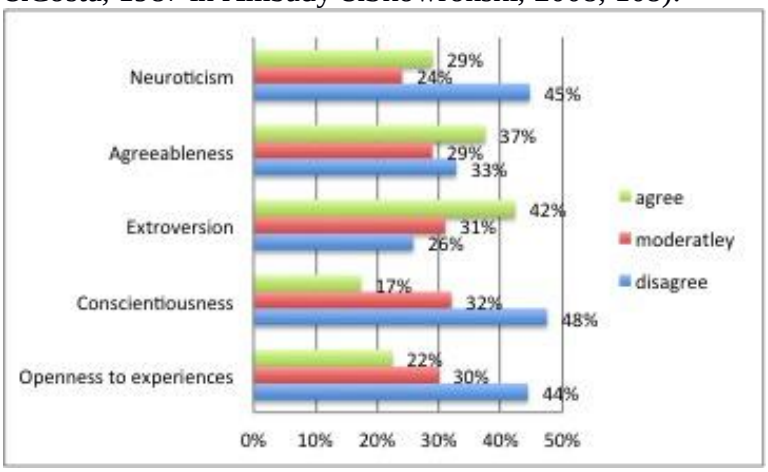

Graphic 10- Big Five Personality Traits

Finally, asked about the most important elements of a candidate's image, respondents valued the most the non-verbal cues like gestures (21%) and body posture (20%), followed by the

resonance of the politicians' voice (17%), his clothing/style (16%), and last the importance of facial appearance and attractiveness (15%).

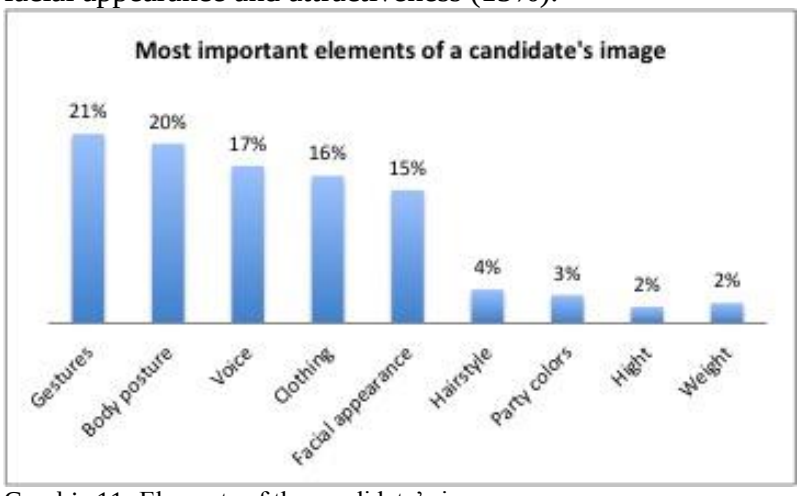

Graphic 11- Elements of the candidate's image

Conclusions

People tend to form spontaneously impressions of personality about others, and these impressions, even though they are based on minimal information, are surprisingly accurate. Results from our online survey emphasize that young voters think that the candidate's image transmits important information on traits like age (71%), their race (61%), their social status (43%), ethnicity (39%), and to an extent, their personality traits (31%). First-impressions on the candidate's appearance can inform the voters about one's self-confidence, the sociability degree, one's temper and empathy level, but our respondents do not consider that politicians' appearances transmit information about their competence, how well their will do their job, their skills and level of trust that we can have in that person. Obviously, our findings are in contradiction with the experimental approach proposed by other authors (Todorov, 2005; Mattes, Kyle & Milazzo, 2010; Berggren, Jordahl, Poutvaara, 2010), which show how first-impressions work at a subconscious level rather than at a declarative level. Even if people have biases in interpreting behaviors and contexts, people have a great ability to interpret nonverbal cues like facial displays, gestures and infer states and personality traits from them, information most relevant for parties and candidates and future campaigns.

BIBLIOGRAPHY

Albright L., Kenny D., Malloy T. (1988). Consensus in Personality Judgments at Zero Acquaintance, Journal of Personality and Social Psychology, 1988, Vol. 55, No. 3, 387-395

Ambady, N., and R. Rosenthal. (1993). Half a minute: Predicting teacher evaluations from thin slices of nonverbal behavior and physical attractiveness, Journal of Personality and Social Psychology 64: 431-31

Ambady N., Skowronski J.J. (Ed.). (2008). First Impressions, The Guilford Press, New York

Antoniakis, J., and O. Dalgas. (2009). Prediction Election Outcomes: Child's Play! Science, 323(5918), 1183

Atkinson, M.D., R.D. Enos, and S.J Hill. (2009). Candidate Faces and Election Outcomes: Is the Face–Vote Correlation Caused by Candidate Selection?, Quarterly Journal of Political Science 4(3): 229–249

Ballew, C. C.; Todorov, A. (2007). Predicting political elections from rapid and unreflective face judgments. Proceedings of the National Academy of Sciences of the USA, 104, 17948–17953

Berggren, N., H. Jordahl, and P. Poutvaara. (2010). The Looks of a Winner: Beauty and Electoral Success, Presented at CESifo Area Conference on Public Sector Economics, April 2007, Journal of Public Economics 94 (1-2): 8-15

Downs, Anthony. (1957). An economic theory of democracy. New York: HarperCollins

Gray, H. M., & Ambady, N. (2006). When sadness spurs social acuity: Insights from a dyadic interaction paradigm. Manuscript under revision

Langlois JH, Kalakanis L, Rubenstein AJ, Larson A, Hallam M, Smoot M. (2000). Maxims or myths of beauty? A meta-analytic and theoretical review, Psychol Bull. 2000 May; 126(3): 390-423

Lau, R. R., & Redlawsk, D. P. (2001). Advantages and disadvantages of cognitive heuristics in political decision-making. American Journal of Political Science, 45, 951–971

Lutz, G. (2010). The Electoral Success of Beauties and Beasts, Swiss Political Science Review 16: 457-80

Mattes, Kyle and Milazzo. (2013). Pretty faces, marginal races: predicting election outcomes using trait assessments of British Parliamentary candidates. Electoral Studies, 34 (1): 177-189

Olivola Y. C., Todorov, A (2010). Elected in 100 milliseconds: Appearance-Based Trait Inferences and Voting, J Nonverbal Behavior (2010) 34:83–110

Rosar, U., M. Klein, and T. Beckers. (2008). "The Frog Pond Beauty Contest: Physical Attractive- ness and Electoral Success of the Constituency Candidates at the North Rhine-Westphalia State Election of 2005." European Journal of Political Research 47 (1), 64-79

Todorov, A., A.N. Mandisodza, A. Goren, and C.C. Hall. (2005). Inferences of Competence from Faces Predict Election Outcomes, Science 308:1623-26

Wattenberg, Martin P. (1991). The rise of candidate-centered politics: Presidential elections of the 1980s, Cambridge, MA: Harvard University Press

THE OFFENSE OF MALTREATMENT APPLIED TO THE MINOR IN THE VIEW OF THE ROMANIAN LEGISLATOR

Ioana Rusu
Assist., PhD, „Dimitrie Cantemir" Christian University

Abstract: In this paper we have examined the pre-existing elements and constitutive content of this crime with direct reference to the existing judicial practice. We have also presented some controversies that generally concern the contest of offence between the examined offense and other offenses such as: strikes and other violence, personal injury, unlawful deprivation of liberty, murder or attempted murder. The novelties concern both the examination of the offense in the light of the new law and the references to judicial practice and the presentation of different opinions from the recent Romanian doctrine. The work may be useful to students of law faculties and practitioners in this field.

Keywords: objective side, subjective side, forms, ways, sanctions

JEL Classification: K14

1. Introduction

The offense of maltreatment of the juvenile is provided in the provisions of art. 197 of the Criminal Code, and it consists in the deed of the parents or any other person in the care of the minor, of seriously endangering the minor's physical, intellectual or moral development through measures or treatments of any kind.

In the recent doctrine, it is argued that "the main object of this incrimination is to fight off the facts likely to endanger the physical, intellectual or moral development of the minor, to alter the family atmosphere in which the juvenile must be raised and who can provide him a normal development and favorable conditions for proper development. By incriminating these facts the legislator aims at protecting mainly family relations and to stimulate the adoption of human behavior towards the minor in order to provide him an adequate development to the requirements of social life. Only at the secondary level is the child's protection against violence that could damage his / her bodily integrity or health" [1].

As regards the necessity of adopting this incrimination, in the older Romanian doctrine it was argued that when the deeds "committed by the parent or the person responsible for raising and education of the minor present a higher degree of social danger, the civil sanctions may no longer be enough. The fact that the minor is not housed (homeless), the lack of necessary clothing, the exposure to illness, the application of serious physical blows, the serious threat, deprivation of liberty, the bringing of a minor to beg or a minor to practice prostitution, and placing the minor to witness scenes or obscene acts etc. are examples of maltreatment of the minor, which seriously jeopardizes the physical, moral or intellectual development of the minor. Such acts, presenting danger and harming family relationships, take the form of a crime of ill-treatment" [2].

The opinions mentioned above are as current as possible, with the statement that the development of crime in this field has new valences, in the sense that in the judicial practice there have occurred other factual normative ways of committing this crime, among which we mention: the incitement of minors to commit other offenses such as theft, robbery, rape, etc.;

selling minors; sale of minors' organs; including minors in some organized crime groups; trafficking in minors, etc.

2. The Criminal Code in force in relation to the Previous Law

In the Explanatory Memorandum of the Draft Law on the Criminal Code, it is stated that "the offense of ill-treatment of the minor as well as that of the brawl, has been brought into this section because it endangers first the physical integrity or the health of the person, in subsidiary family relationships, respectively social cohabitation. Moreover, as regards the offense of ill-treatment of the minor, it has never been a particularly active subject, which could be committed not only by a family member, but also by the minors admitted to the centers placement or other forms of protection. In addition, in other legislation, the offense in question appears in the same or similar form in this category of offenses (article 152 of the Criminal Code, article 225 of the German Criminal Code, articles 92-92 of the Austrian Criminal Code)" [3].

The offense under examination has the same marginal name and a legal content similar to that provided in art. 306 of the Criminal Code of 1969.

The first distinction between the two regulations is how to identify the active subject in the sense that in the previous law it (in addition to the minor's parents) it can be any person *to whom the minor has been entrusted to raise and educate*, while in the new regulation the active subject of this crime (besides the parents of the minor) may be *any person in the care of the minor.*

The second distinction is the sanctioning treatment consisting of 3 to 15 years' imprisonment and the forbidding some rights in the previous law, and the 3 to 7 year imprisonment and the prohibition of some rights in the law in force.

We appreciate that the new incrimination is more complete than the previous one.

In another opinion it is stated that: "*Unlike the previous regulation, where the deed was incriminated in crimes that affect social cohabitation within the family, the offense of ill-treatment applied to the minor is considered, under the new Criminal Code, a crime against body integrity or health, as this offense primarily threatens the physical integrity or the health of the person, and only in the alternative family relationships, respectively social cohabitation. Moreover, as regards the offense of maltreatment of the minor, it was never a specially restricted subject to family members, which could be committed not only by either a family member or a minor, interned in placement centers or other forms of protection. The introduction of the offense of maltreatment in this chapter also clarifies the controversial relationship with other crimes against bodily integrity or health (for example, hitting or other violence or bodily injury)"* [4].

3. The Preexisting Elements

3.1. The Legal Object

The *special legal object* of this crime consists of social relations concerning the protection of the minor against maltreatment to which parents or other persons in charge of which the minor is subjected, treatments which may endanger the physical, intellectual or moral development of minor.

In another opinion it is argued that "*The main legal object is the social relations concerning social cohabitation within the family, relationships that involve the care of the child's physical, intellectual and moral development*.

The secondary legal object, according to the new Criminal Code, consists of the relations regarding the normal physical, intellectual or moral development of the minor, relations that exclude the ill-treatment applied to him [1].

3.2. The Material Object

The *material object* of the offense is the minor's body with all its attributes related to physical, intellectual or moral development.

3.3. The Subjects of the Offense

a) Active subject

The active subject of this crime can only be the parent of the minor or another physical person in whose care the juvenile is; we have here the guardian, curator, relative or other person to whom the minor was entrusted to take care of him.

From this perspective, the active subject of the offense can be any person in the care of the minor, even for a short period of time; it is not necessary for an active subject to have a certain quality in relation to the minor or his / her parents, the only condition being in the care of the minor.

In the event that the person concerned does not meet the two conditions, the deed will not meet the constituent elements of the offense under examination.

The criminal participation is possible in all three forms: co-author (in the case where all the active subjects of the offense have the special quality of law, namely: parents or persons in charge of which the minor is), instigation and complicity.

b) Passive Subject

The passive subject of the offense is the minor, regardless of his state of health or age.

According to the doctrine, "*it is not a passive subject of the crime provided by art. 197 of the New Criminal Law married 16-year-old married, who, having acquired full exercise capacity, goes beyond raising and educating parents (in this case, acts of violence or deprivation of liberty will constitute the appropriate offenses in the New Criminal Code); it is also not the passive subject of the 16-year-old who was anticipated by the guardianship court to be fully capable of exercising under the conditions of art. 40 of Civil Code.*" [5].

As we have shown above, it may be the passive subject also the minor who is interned in a foster care or other form of protection, as well as the minor given by the parents to the temporary care of a third person.

4. Structure and Legal Content of the Offense

4.1. Premise Situation

According to the doctrine, "*the premise situation is the existence of a legal relationship regarding raising and education of the minor, which is the responsibility of certain persons (parents or any person in the care of the minor). The premise will always exist when the minor is raised and educated by the parents or is in the care of a person who has undertaken to take care of raising and educating the minor*" [1].

4.2. The Constitutive Content

4.2.1. The Objective Side

The *material element of the objectiveside* is accomplished by actions or inactions through which measures or treatments of any kind are taken which have the consequence of seriously jeopardizing the intellectual and moral development of the minor.

Actions can consist of beatings or other violence, and inactions can consist of not providing adequate food, clothing, proper living conditions, etc.

As in the judiciary practice there were different views regarding the application of the rules of the offense contest in the case where against the minor there were exercised acts of violence, bodily injury, illegal deprivation of liberty, as well as ill-treatment of the minor, the High Court of Cassation and Justice has decided in the course of an appeal in the interest of the law that *the offenses of injury or other violence provided in art. 180 of the Criminal Code, bodily harm provided in art. 181 of the Criminal Code and illegal deprivation of liberty provided for in art. 189 of the Criminal Code, as the case may be, shall be held in an ideal competition with the offense of ill-treatment of the minor, in the case of the parent's or the person's*

custody of the minor who is abusive of his authority and, contrary to the interests of the minor, exerts acts of violence or deprivation of liberty against him, with the intention of causing sufferings, physical or moral injuries, and seriously jeopardizing the physical, intellectual or moral development of the minor. [6]

In the doctrine, in accordance with this decision of the Supreme Court, it is stated that "*in the case where by the ill-treatment applied to the minor, he was deprived of liberty, his life was threatened, his bodily integrity was jeopardized, the contest between this offense and attempted murder, harassment or other violence, bodily injury, unlawful deprivation of liberty, etc."* [5]

In another opinion, contrary to the decision of the Supreme Court, it is alleged that the offense of maltreatment of a minor is "a complex offense which naturally absorbs the mentioned offenses (the offenses referred to by the Supreme Court in the resolution of the appeal in the interests of law - sn). *This is also reflected in the degree of social danger of the offense, as well as from the social value which is affected (the physical, intellectual or moral development of the minor, which, in our opinion, includes body integrity, health, freedom of the person).Also, the variants of committing the offense of ill-treatment applied to the minor are, for the most part, acts of violence, as we have shown in the material element. We believe that repeated repetitive beatings for the minor, which result in diminishing the state of health and ultimately lead to personal injury and endangering the development of the minor would only constitute the constitutive elements of the offense of maltreatment of the minor, another solution that violates the principle of non bis in idem (which, in my opinion, is of the same social values, with added seriousness and protection for the offense of ill-treatment of the minor, the detention of the offense would mean a double sanction for the same deed). This opinion [7] has been confirmed in the current regulation by including the offense of maltreatment of minors in the offenses section against physical integrity or health. Regarding the report on the offense of deprivation of liberty illegally, we consider that there is no precondition for this offense, the offense of maltreatment being exercised by a person who has a right over the minor (parent or person in care of the minor). The premise leads us to believe that the two crimes are mutually exclusive, although they can be committed in the same way (for example, keeping a child in a room without food for one week will constitute, as the case may be, the offense of maltreatment of the minor if the offense is committed by the parent, or illegal imprisonment if the minor has been kidnapped, because in the latter case the juvenile cannot be considered to be in the care of the kidnapper within the meaning of the law"* [8].

In the same vein, another author, referring to the Supreme Court's decision no. 1646 of May 5, 2009, appreciated that "*the solution is wrong. If the same violence that is taken into account in carrying out the ill-treatment ultimately resulted in death, it is naturally absorbed in the crime of murder (like hitting or other violence or bodily injury). It is wholly improper to take the immediate consequence of the offense of maltreatment that is to seriously jeopardize the physical, intellectual and moral development of the minor in the conditions in which he died. In fact, the supreme court, by an earlier decision adopted in a relatively similar case, has removed the thesis of the crime contest, stating that: "The offense of maltreatment of the minor committed by beatings and other acts of aggression, nature to cause the death of the victim, is found in the action that characterizes the objective side of the crime of murder or, as the case may be, an attempt at this offense* (CSJ, Criminal Section, Decision No. 1917/1994 in C.P.Ad., p. 1036) [9].

We do not support the above opinions, considering that the offense of maltreatment of the minor does not absorb the offenses of beatings or other violence, corporal injury or deprivation of liberty, acts committed by the parent or the person in whose care the minor is.

We should point out that when the acts committed against the juvenile are actions that characterize the offense of attempted murder, the deed constitutes only an attempt at this

offense and not a contest between the attempted murder and the offense of maltreatment of the minor. [10]

Taking into account the provisions of the new law, the act described above meets the constitutive elements of the offense of domestic violence, which, in these circumstances, absorbs in its content the offense of maltreatment of the minor.

Similarly, in another case, the court ruled that if the acts of aggression committed against a juvenile constitute acts that characterize the offense of murder, between them and the possibility of death of the victim there is a causality connection, as well as the intention to kill, the act constitutes the crime of killing or, if necessary, attempting to do so, and not a conciliation between the murder offense and the maltreatment of the minor [11].

In order to comply with the 2008 decision of the Supreme Court, in another case, the court ruled that *the parent's deed repeatedly to exert violence on his minor child, resulting in partial paralysis of the child, and reiterates the exertion of violence on the child after the partial paralysis of the child, causing the death of the minor victim, meets both the constitutive elements of the crime of qualified murder and particularly severe provided for in art. 174, 175 par. (1) letters c) and d) and art. 176 par. (1), letter a) of the Criminal Code as well as the constitutive elements of the offense of maltreatment applied to the juvenile, stipulated in art. 306 of the Criminal Code, in an ideal contest (sn - formally) of criminal offenses, as by exerting repeated violence, which ultimately caused the child's death, the parent seriously threatened his physical, intellectual and moral development* [12].

The *immediate consequence* is creating a state of danger for the physical, intellectual or moral development of the minor.

Between the action or inaction by which it is achieved the material element of the objective side and the produced result there should be established the existence of *the causality connection*.

4.2.2. The Subjective Side

The offense under investigation is committed intentionally, which may be direct or indirect.

The mobile and the purpose have no legal relevance in the sense of the existence of the offense, but their existence may be useful to the court in the process of individualizing the criminal law sanction to be applied to the active subject.

5. Forms, Ways, Sanctions

5.1. Forms

Although the preparatory acts are possible if the act is committed through an action, they are not punished.

The offense is consumed when the action or inaction was executed, and the result required by the law occurred.

Also, the offense can be committed both in continuous form (through the omission to provide the minor's food) and in the continued form (when the maltreatment is repeated under the same criminal resolution, in which case there will be a moment of exhaustion which will be identified when the last act of execution was committed) [5].

5.2. Ways

The examined offense is presented in a single normative way described in the content of art. 197 of the Criminal Code.

5.3. Sanctions

The sanction provided in the text of incrimination is imprisonment from 3 to 7 years and prohibiting the exercise of certain rights.

6. Complementary Explanations

6.1. The Connection to other Offenses

The offense of maltreatment of the minor relates to offenses against the bodily integrity or the health of the person.

6.2. Some Procedural Aspects

The criminal action is initiated ex officio, and the jurisdiction in the first instance belongs to the court in whose district the act was committed, except in cases where the competence of the court is not determined by the quality of the person.

Criminal prosecution falls under the competence of criminal investigation bodies of the judiciary police, under the supervision of the prosecutor.

7. The Legislative and Transitional Situations

7.1. Legislative Precedents

The offense under examination was first provided in the Romanian law in art. 445 of the Carol II Criminal Code, under the marginal title of abusive right of correction.

7.2. Transitional Situations. Applying the More Favorable Criminal Law

Given the penalty limits set out in the two laws, we believe that the more favorable criminal law can be both old and new law.

Thus, if the court wishes to apply a penalty aimed at the special minimum, and the active subject benefits from attenuating circumstances (one or more), the more favorable criminal law will be the old law, and when the court is guided by a targeted sentence to the special maximum, the more favorable criminal law will be the new law (which provides for a lower maximum limit).

8. Conclusions

Maintaining the incrimination in the new Criminal Code is justified by finding a high rate of crime in this offense.

Regarding the sanctioning regime, we notice that in the new law, it is more permissive, this aspect being of major importance in terms of applying the more favorable criminal law.

Even though there are some small differences between the two regulations in terms of formulation, it can be pointed out that the wording used in the new law is more appropriate to the purpose of incrimination.

Even though the Supreme Court has made an appeal in the interest of law to hold the contest between the offense of maltreatment of the minor and offenses of hitting and other violence, bodily injury and illegal deprivation of liberty, the doctrine will continue to exist controversy on this issue.

It is also important to note that the Supreme Court also did not pronounce on the offense of murder (there are only case decisions, not decisions in the interest of law or prior decisions), in which case there are two different opinions.

The general conclusion that is required is that the examined offense will remain in the attention of specialists also in the future, the existing controversies aimed at restraining the contest between this offense and others, as mentioned above.

BIBLIOGRAPHY

[1] Tudorel Toader în, George Antoniu, Tudorel Toader (coord.), George Antoniu, Versavia Brutaru, Constantin Duvac, Ion Ifrim, Daniela Iuliana Lămășanu, Ilie Pascu, Marieta Safta, Constantin Sima, Tudorel Toader, Ioana Vasiu, *Explicațiile Noului Cod Penal, VOL. III, art. 188-256/Explinations of the New Criminal Code*, Vol. III, art. 188-256, Romanian Academy, Institute for Legal Research, Ed. Universul Juridic, Bucharest, 2015, pp. 85, 85, 85-86;

[2] Ion Oancea, in Vintilă Dongoroz (consultant), Siegfried Kahane, Ion Oancea, Iosif Fodor, Nicoleta Iliescu, Constantin Bulai, Rodica Stănoiu, Victor Roșca, *Explicații teoretice ale*

Codului Penal Român, vol. IV, Partea specială/Theoretical explanations of the Romanian Criminal Code, vol. IV, Special Part, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, Bucharest, 1972, p. 576;
[3] www.just.ro;
[4] Vasile Dobrinoiu in Vasile Dobrinoiu, Ilie Pascu, Mihai Adrian Hotca, Ioan Chiş, Mirela Gorunescu, Costică Păun, Maxim Dobrinoiu, Norel Neagu, Mircea Constantin Sinescu, *Noul Cod penal, comentat, Partea specială/The New Criminal Code, commented, Special Part,* Ed. Universul Juridic, Bucharest, 2016, p. 70;
[5] Mihail Udroiu, *Drept penal, Partea specială, Sinteze şi grile, Ediția 3/Criminal Law, Special Part, Syntheses and Grids*, 3rd Edition, C.H. Beck, Bucharest, 2016, pp. 64, 64;
[6] I.C.CJ, United Sections, Decision no. 37 of 22 September 2008, published in the Official Monitor of Romania, Part I, no. 117 of 23 March 2008, available at www.scj.ro; in Ion Rusu, Minodora-Ioana Balan-Rusu, Alexandru Boroi (coordinator), Ion Rusu, Angelica Daniela Chirilă, Gina Livioara Goga, Ana-Alina Ionescu-Dumitrache, Miniodora-Ioana Balan-Rusu, *Practică judiciară în materie penală, Drept penal. Partea specială*/*Judicial practice in criminal law, Criminal. Special Part*, Ed. Universul Juridic, Bucharest, 2014, p. 106;
[7] Vasile Dobrinoiu, Norel Neagu, *Drept penal, Partea specială, teorie şi practică judiciară*/*Criminal Law, Special Part, Judicial Theory and Practice*, Ed. Wolters Kluwer, Bucharest, 2008, p. 788;
[8] Alexandru Boroi, *op. cit.*, p. 91; see in the same sense, Vasile Dobrinoiu in Vasile Dobrinoiu et al., *op. cit.*, pp. 69-70;
[9] Valerian Cioclei in, Georgiana Bodoroncea, Valerian Cioclei, Irina Kuglay, Lavinia Valeria Lefterache, Teodor Manea, Iuliana Nedelcu, Francisca Maria Vasile, *Codul penal, Comentarii pe articole, art. 1-446/Criminal Code, Comments on articles, art. 1-446*, 2nd Ed., Revised and Addition, Ed. C.H. Beck, Bucharest, 2016, pp. 550-551;
[10] Ion Rusu, Minodora-Ioana Balan-Rusu, in Alexandru Boroi (coord.), op. cit., pp. 106-107; Î.C.C.J. , Criminal Section, decision no. 1646 of March 5, 2009, available at www.scj.ro;
[11] Ion Rusu, Minodora-Ioana Balan-Rusu, in Al. Boroi (coord.), op. cit., p. 107; C. Ap. Bucharest, Criminal Decision no. 213/A/1994, in R.D.P. no. 2/1995, p. 150; Tudorel Toader, A. Stoica, Nicoleta Cristus, op. cit., p. 475;
[12] Ion Rusu, Minodora-Ioana Balan-Rusu, in Alexandru Boroi (coord.), op. cit., p. 107; C.SJ, Criminal Section, Decision no. 1917 of November 30, 1994, available at www.scj.ro.

THE EXPANSION OF CRIMINAL LAW MEANS REGARDING PROTECTION OF PRIVATE LIFE WHILE MAINTAINING THE FREEDOM OF THE PRESS

Mihnea Valentin Stoicescu
PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract:The New Criminal Code regulations show that the Romanian legislator has been deeply influenced, in many cases, by the principles stated in the European's Court for Human Rights case-law. This paper aims to analyze how this influence is visible regarding the protection by criminal law means of parts of the individuals' private lives, especially in regard to the new incrimination stated by art. 226 C.C. Beside the analysis of the regulation, the paper will analyze how offering criminal law protection to the right to imagine and to the privacy of communications can cause the premises of infringing the freedom of speech, especially in the case of journalists. Also, considering the broad regulation of the justification causes indicated by the legislator, the paper will analyze their efficiency and if they are sufficient to provide a fair balance between the two conflicting rights.

Keywords: private life, press, criminal law, private communications

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat că, deşi art. 8 din Convenţie încearcă în principal să apere individul împotriva ingerinţelor arbitrare din partea autorităţilor publice, acesta implică, de asemenea, şi unele obligaţii pozitive inerente „respectării" efective a vieţii private[1]. Şi într-un caz şi în celălalt trebuie avut în vedere raportul de proporţionalitate care trebuie să existe între interesul persoanei şi cel al societăţii, în ansamblul ei, a se determina astfel legislaţia internă şi măsurile necesare pentru atingerea scopurilor Convenţiei[2]. Spre deosebire de obligaţiile negative, Curtea pune un accent deosebit de important asupra marjei de apreciere a statului în executarea obligaţiei de a legifera, **admițând că sunt mai mult moduri prin care se poate atinge o protecţie adecvată dreptului la viaţă privată, recurgerea la mijloace de drept penal nefiind obligatoriu cea mai adecvată soluţie[3]**. Putem adăuga că există situaţii în care recurgerea la mijloace de drept penal nu este doar inoportună, ci este chiar incompatibilă cu scopul Convenţiei, acordarea unei protecţii excesive vieţii private conducând la încălcarea altor drepturi fundamentale relative sau chiar absolute. De asemenea, Curtea a precizat că legislaţia adoptată trebuie să prevadă atât un mecanism restaurativ eficient cu privire la dreptul lezat, cât şi o metodă de sancţionare proporţională[4]. În executarea obligaţiilor sale pozitive, legiuitorul penal român a decis ca prin Noul Cod Penal să extindă protecţia penală a elementelor vieţii private creând o incriminare nouă, violarea vieţii private (art. 226 C.pen.). Reglementarea a fost concepută, în viziunea legiuitorului, de aşa manieră încât să nu pună obstacole în calea exercitării de către presă a rolului său într-o societate democratică şi îşi găseşte corespondent în majoritatea codurilor penale europene actuale.[5]

[1] CEDO, Hotărârea din 26 mai 1994, *Keegan c. Irlandei* , 16969/90, par. 49; Hotărârea din 3 septembrie 2015, *M&M c. Croaţia*, 10161/13, par. 176;
[2] CEDO, Hotărârea din 21 februarie 1990, *Powell & Rayner c. Regatul Unit*, 9310/81, par. 41;
[3] CEDO, Hotărârea din 26 martie 1985, *X & Y c. Olandei*, 8978/80, par. 24; Hotărârea din 4 decembrie 2003, *M.C. c. Bulgariei*, 39272/98, par. 150; Hotărârea din 2 septembrie 2010, *Mincheva c. Bulgariei*, nr. 21558/03, par. 81; Hotărârea din 2 iunie 2009, *Codarcea c. României*, 31675/04;
[4] CEDO, *M&M c. Croaţia*, op. cit., par. 177;
[5] Expunerea de motive cu privire la Legea nr. 286/2009 privind Codul Penal;

Dreptul la viaţă privată cuprinde, pe lângă dreptul de a dezvolta relaţii cu restul persoanelor, şi un drept de a trăi la adăpost de priviri indiscrete ale publicului, un drept la intimitate şi la anonimat. Acest element al vieţii private poate fi împărţit în continuare în două aspecte: dreptul persoanei la protejarea propriei imagini şi dreptul persoanei la confidenţialitate convorbirilor private.

Cu privire la dreptul persoanei la protejarea propriei imagini, Curtea a constatat, de exemplu, că publicarea de către un ziar a imaginii unei persoane şi calificarea acestuia ca fiind principalul suspect în cazul săvârşirii unei infracţiuni de omor[6]sau afişarea imaginii acestuia în sediile secţiilor de poliţie cu menţiunea „urmărit”[7] constituie o încălcare a dreptului reclamantului. În acelaşi sens, Curtea a reţinut că lipsa unei obligări a furnizorului de servicii din partea autorităţilor de a divulga identitatea unei persoane căutate pentru postarea pe internet a unei imagini indecente cu un minor constituie o încălcare a dreptului la viaţă privată a acestuia din urmă[8]. Asemănător,publicarea fotografiei reclamantei în două cotidiene, în contextul a două acţiuni penale declanşate împotriva acesteia pentru mai multe infracţiuni, între care aceea de evaziune fiscală [9] şi publicarea într-un ziar a fotografiei, împreună cu o serie de articole în care acesta era acuzat de furtul unui manuscris aparţinând unui scriitor celebru, constituie încălcări ale art. 8 CEDO[10].

Cu privire la protecţia convorbirilor private ale individului, precizăm că acestea pot avea loc atât într-un cadru privat cât şi într-un loc public, această împrejurarea nemodificând caracterul convorbirii. Curtea s-a pronunţat că divulgarea către presă a unei conversaţii private interceptate urmare a instalării de dispozitive de ascultare în apartamentului reclamantului a condus la încălcarea dreptului la viaţă privată al acestuia şi al membrilor familiei sale[11].

Din această varietate extremă de elemente ale vieţii private pe care Curtea le apreciază a fi demne de protecţie juridică, legiuitorul penal român a ales ca, pe lângă obiectele juridice speciale deja de tradiţie, să acorde protecţie penală şi relaţiilor sociale privind protecţia intimităţii persoanei. Mai exact, putem spune că se urmăreşte protejarea imaginii persoanei în cadru privat şi sunetele sau convorbirile directe ale acesteia cu caracter privat, indiferent de locul unde sunt produse.

Remarcăm că în materie civilă, legiuitorul şi indicat, cu titlu exemplificativ, o serie de măsuri definitive sau provizorii ce pot fi luate de către instanţa de judecată, la solicitarea persoanelor vătămate, pentru o înlăturare efectivă a ingerinţei provocate. În acest sens, s-a pronunţat şi Curtea Europeană, arătând că pot exista mai multe modalităţi de a garanta respectarea vieţii private, iar natura obligaţiei statului va depinde de aspectul specific al vieţii private în cauză**, remediile penale neexcluzând *per se* existenţa unui remediu şi în planul dreptului civil**[12]. Cu toate acestea, remarcăm că faptele ilicite apte a angaja răspunderea civilă delictuală, descrise potrivit art. 74 C.civ., prezintă un conţinut constitutiv asemănător cu cele faptele ce pot constitui infracţiunea de violare a vieţii private, revenind practicii ca, pe baza pericolului social concret al faptei, să decidă forma de răspundere adecvată.

Subiectul activ al infracţiunii de violare a vieţii private nu este sub nicio formă circumstanţiat, infracţiunea putând fi săvârşită de către orice persoană fizică a cărei răspundere penală poate fi angajată. De asemenea, sub rezerva întrunirii condiţiilor prevăzute de art. 135 C.pen., subiect activ al infracţiunii poate fi şi o persoană juridică. În practică, mai

[6] CEDO, Hotărârea din 9 aprilie 2009, *A.C. c. Norvegiei*, 28070/06;
[7] CEDO, Hotărârea din 13 ianuarie 2009, *Georgi Nikolaishvili c. Georgiei*, 37048/04.
[8] CEDO, Hotărârea din 2 decembrie 2008, *K.U. c. Finlandei*, 2872/02;
[9] CEDO, Hotărârea din 11 ianuarie 2005, *Sciacca c. Italiei*, 50774/99;
[10] CEDO, Hotărârea din 17 octombrie 2006, *Gurgenidzé c. Georgiei*, 71678/01;
[11] CEDO, Hotărârea din 08 ianuarie 2013, *Bucur şi Toma c. României*, 40238/02
[12] CEDO, Hotărârea din 22 octombrie 1996, *Stubbings şi alţii c. Regatului Unit*, 22083/93, par. 63-66;

ales din perspectiva variantei prevăzute art. 226 alin. 2 C.pen., se va pune frecvent problema angajării răspunderii penale a persoanelor care activează în domeniul presei. În cazul acestora, deşi din punct de vedere formal este posibil să fie întrunite toate elementele constitutive ale infracţiunii, organelor judiciare le va reveni sarcina de a verifica în ce măsură nu este incidenţă cauza justificativă prevăzută de art. 226 alin. 4 lit. d) C.pen. şi în ce măsură aplicarea unei sancţiuni penale nu are un efect disuasiv nepermis asupra libertăţii presei.

Varianta tip a infracţiunii, prevăzute de art. 226 alin. 1 C.pen. Potrivit acesteia, atingerea vieţii private se realizează prin *fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuinţă sau încăpere ori dependinţă ţinând de aceasta, sau a unei convorbiri private, toate aceste activităţi fiind desfăşurate fără drept*.

Fotografierea unei persoane presupune fixarea imaginii unei persoane pe o hârtie fotografică sensibilă sau pe un suport digital, cu ajutorul unui aparat cu funcţie fotografică. **Captarea de imagini** presupune receptarea de reprezentări vizuale pe suport magnetic, digital sau informatic[13]. Doctrina a subliniat, în mod corect din punctul nostru de vedere, că această noţiune este neclară, echivocă[14], de natură a crea o serie de confuzii în practică. Considerăm că principala diferenţă dintre captare şi înregistrare constă că, în cel de-al doilea caz, are loc şi o stocare a imaginilor surprinse[15], deşi nici această abordare nu este la adăpost de orice critici. Nu ne raliem opiniei[16] potrivit căreia diferenţa dintre captare şi fotografiere constă în nivelul de performanţe ale dispozitivului tehnic utilizat. În privinţa **înregistrării de imagini,** deşi s-a exprimat opinia potrivit căreia aceasta se confundă cu captare[17], considerăm că este necesară o interpretare a dispoziţiilor legale astfel încât acestea să producă efecte juridice. Astfel, prin înregistrare înţelegem imprimarea, prin metode electromagnetice, a unor reprezentări vizuale pe un anumit suport,cum ar fi banda magnetică, presupunând astfel o operaţiune de stocare ulterioară celei de captare[18]. **Ascultarea cu mijloace tehnice a unei persoane** presupune a percepe tot ce spune o persoană, a fi atent la tot ce spune ea, folosind mijloacele tehnice care au aptitudinea de a amplifica posibilităţile fizice ale persoanei de a auzi. Din nou, considerăm că nu prezintă relevanţă nivelul de performanţă al dispozitivelor utilizate. **Înregistrarea audio a unei persoane** presupune, în accepţiunea textului legal, a imprima pe suport magnetic sau digital, cu ajutorul unor mijloace tehnice, cuvintele sau sunetele exprimate de o persoană. Spre deosebire de legislaţia franceză[19], care a ales să acorde protecţie penală doar în cazul în care ascultarea sau înregistrarea se face cu privire la cuvinte rostite de către subiectul pasiv, legiuitorul penal român nu operează o asemenea diferenţiere, fapta fiind tipică şi în cazul în care sunt înregistrate sunete produse de către subiectul pasiv. În mod evident, pentru ca infracţiunea să nu rămână în faza unei tentative nepedepsite, sunetele captate trebuie să prezinte o anumită relevanţă, să descrie o activitate a subiectului pasiv sau să furnizeze informaţii utile cu privire la identitatea acestuia.

În cazul în care se procedează la fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane, **aceasta trebuie să se afle într-o locuinţă sau încăpere ori dependinţă ţinând de aceasta.** Această protecţie acordată spaţiului intim vizează caracterul secret al vieţii dinăuntrul domiciliului, astfel încât

[13] Vasile Dobrinoiu, Norel Neagu, *Drept penal. Partea specială*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014, p. 193;
[14] Gianina David, Mădălina Jebelean, *Violarea vieţii private în noul Cod penal (I)*, în Caiete de drept penal nr. 3/2012, p. 63;
[15] Mihail Udroiu, *Drept penal. Partea specială*, op.cit., p. 218;
[16] S. Bogdan, D. A. Şerban, *Drept penal. Partea Specială. Infracţiuni contra persoanei şi contra înfăptuirii justiţiei*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2017, p. 288;
[17] Vasile Dobrinoiu, Norel Neagu, *Drept penal. Partea specială*, op. cit., p. 193;
[18] În acest sens, Radu. Slăvoiu, *Infracţiunea de violarea vieţii private – o noutate în legislaţia penală română*, în „Dreptul" nr. 10/2013, p. 86;
[19] În acest sens, Tanislav Eliodor, *Protecţia penală a intimităţii*, Ed. Semne, Bucureşti, 2002, p. 97;

niciun aspect aflat în interiorul acestuia să nu ajungă la cunoştinţa altor persoane. Aceasta cuprinde *locuinţa unei persoane, indiferent de forma, dimensiune sau utilitatea general acceptată a spaţiului,* aşadar şi o reşedinţă temporară, o casă de vacanţă[20], o locuinţă socială[21], rulota ce o foloseşte o persoană nomadă[22].

Noțiunea **de locuinţă** se identifică cu acel spațiu unde subiectul pasiv locuieşte, fără să fie necesar să aibă în mod formal (legal) domiciliul în acel loc. Poate fi vorba de un spațiu ocupat temporar, inclusiv o cameră la hotel sau la cămin. Locuința este acel spațiu în care trăieşte efectiv o persoană, chiar dacă este vorba de un loc destinat în mod obişnuit altui scop. Considerăm că va fi reţinută săvârşirea unei infracţiuni chiar şi în situaţia în care subiectul pasiv, persoana supusă supravegherii, se află în locuinţa unei alte persoane[23]. **Încăpere** înseamnă acel spațiu delimitat, destinat locuirii, cum ar fi camera de apartament dintr-un apartament locuit de mai multe persoane. Astfel, ne raliem opiniei[24] potrivit căreia încăperea poate face parte doar din cadrul unei locuinţe, astfel cum aceasta a fost anterior descrisă. **Dependințele** sunt prelungiri ale spațiului locuit, acele entități aflate în relație de dependență față de locuința propriu-zisă. Acestea sunt spaţii închise care au de regulă roluri adiacente locuinţei, fiind garaje, pivniţe, magazii, toalete de serviciu.

În privinţa locului, se pune problema în ce măsura acesta se extinde si cu privire la spaţiile restricţionate publicului. Curtea Constituţională[25], confirmând interpretarea restrictivă promovată în doctrină, a subliniat că prin reglementarea protecţiei penale a faptelor de violare a vieţii intime săvârşite în principal doar în spaţiul privat, legiuitorul s-a plasat în interiorul marjei sale de apreciere. Aşadar, considerăm că fapta nu este tipică în cazul în care este săvârşită în cadrul unui loc public sau unui în cadrul căruia accesul este restricţionat dar deschis publicului, respectiv în cadrul unui vestiar, al unei toalete publice, al unui salon de spital sau a altui loc împrejmuit etc.

În privinţa convorbirilor private ale unei persoane, legiuitorul penal a ales să acorde o protecţie mult mai ridicată decât în cazul imaginilor şi sunetelor, eliminând cerinţa esenţială ca supravegherea să fie efectuată în cadrul unei locuinţe, dependinţe sau încăperi. Curtea a subliniat la rândul său că înregistrarea conversaţiilor private prezintă cel puţin acelaşi grad de intruziune în viaţa privată ca interceptarea convorbirilor telefonice, subiectul vizat trebuind să beneficieze de aceleaşi garanţii procesuale şi substanţiale[26]. Astfel, considerăm că unică cerinţă pentru ca fapta să constituie infracţiune este să existe o convorbire cu caracter privat, chiar şi în cazul în care aceasta are loc în spaţiul public. **Convorbirea** presupune existenţa unei discuţii, a unui dialog, a unei comunicări directe dintre două sau mai multe persoane, aflate în acelaşi context şi în relativă proximitate. Este considerată privată convorbirea faţă de care autorul se aşteaptă să nu fie interceptată de alte persoane decât cea căreia îi este destinată[27]. Trăsătura esenţială a convorbirii este că aceasta are loc nemijlocit, nu presupune utilizarea oricărei forme de comunicare la distanţă. În cazul în care se interceptează o comunicarea la distanţă, aceasta are natura juridică a unei corespondenţe, devenind aplicabile dispoziţiile art. 302 alin. 2 C.pen. privind infracţiunea de violare a secretului corespondenţei.

Cerinţa esenţială în cazul tuturor modalităţilor alternative ale elementului material este ca acestea să se desfăşoare fără drept. Pentru întrunirea acestei cerinţe este necesară reţinerea încălcării unei dispoziţii legale sau a unui standard de protecţie şi lipsa incidenţei vreuneia dintre cauzele justificative prevăzute de art. 226 alin. (4) C.pen. Reţinem

[20] CEDO, Hotărârea din 31 iulie 2003, *Demades c. Turcia*, 16219/90;
[21] CEDO, Hotărârea din 13 mai 2008, *McCann c. Regatului Unit*, 19009/04;
[22] CEDO, Hotărârea din 27 mai 2004, *Connors c. Regatului Unit*, 66746/01;
[23] Radu Slăvoiu, op.cit., p. 87 ;
[24] În acest sens S. Bogdan, D. A. Şerban, op. cit., p. 288;
[25] Prin Decizia nr. 33/2017, publicată în M.Of al României din data de 04.05.2017;
[26] CEDO, Hotărârea din 10 martie 2009, MC, *Bykov c. Rusiei*, 4378/02;
[27] A. Mureşan, *Violarea vieţii private în noul Cod penal (II)*, în „Caiete de drept penal", nr. 3/2012, p. 78;

că în jurisprudenţa Curţii există o cauză extrem de relevantă, efectuându-se o analiză extrem de detaliată a condiţiilor în care chiar şi argumentul raţiunilor de securitate naţională poate fi invocat limitat pentru justificarea anumitor acţiuni intrusive în viaţa privată[28]. Curtea a reţinut, în esenţă, că o supraveghere generalizată, fără scopuri clare, în lipsa unor indicii care să contureze pericolul pe securitatea naţională şi lipsa unui mecanism eficient de distrugere a înregistrărilor efectuate în cazul în care acestea se dovedesc a fi excesive sau neconcludente, atrage o încălcare a dreptului la viaţă privată.

Varianta alternativă a infracţiunii, prevăzute de art. 226 alin. 2 C.pen. Potrivit acesteia, atingerea vieţii private se realizează prin *divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea, fără drept, a sunetelor, convorbirilor ori a imaginilor prevăzute în alin. (1), către o altă persoană sau către public.* În privinţa **cerinţei prealabile**, în doctrină s-a arătat că această variantă considerată agravantă are ca situaţie premisă faptul că respectivele imagini sau convorbiri au fost înregistrate cu drept, în condiţiile legii[29], considerându-se că protejarea dreptului la imagine presupune exprimarea consimţământului subiectului nu numai cu privire la captarea imaginii, ci şi cu privire la transmiterea sau difuzarea acesteia. În sens contrar[30], s-a arătat că imaginile, sunetele sau convorbirile nu trebuie să fie deţinute în mod legal, ci obţinute într-una dintre modalităţile alternative prevăzute de art. 226 alin. (1) C.pen. In opinia noastră, prin modul de redactare al art. 226 alin. 2 C.pen., respectiv prin sintagma *„prevăzute în alin. (1)”* iar nu *„obţinute în condiţiile prevăzute de alin. (1)”* legiuitorul a urmărit, astfel cum a precizat şi Curtea Constituţională, să clarifice cât mai mult modul în care a înţeles să îşi exercite marja de apreciere. Altfel spus, considerăm că legiuitorul a dorit să sublinieze pentru ce categorie de sunete, convorbiri ori imagini consideră oportună acordarea protecţiei penale în cazul unei divulgări, difuzări, prezentări sau transmiteri fără drept. Din aceste motive, considerăm că nu prezintă relevanţă din perspectiva reţinerii art. 226 alin. 2 C.pen. modul în care au fost obţinute respectivele sunete, convorbiri ori imagini, cerinţa prealabilă fiind doar aceea de a fi vorba despre convorbiri private sau imagini şi sunete din cadrul unei locuinţe, încăperi sau dependinţe, astfel cum au fost anterior analizate.

Astfel, conform doctrinei majoritare[31], considerăm că în cazul în care subiectul activ săvârşeşte una dintre modalităţile alternative prevăzute de art. 226 alin. 1 C.pen. iar ulterior săvârşeşte şi una dintre modalităţile alternative prevăzute de art. 226 alin. 2 C.pen., urmează a se reţine existenţa unui concurs real între două infracţiuni de violare a vieţii private, respectiv art. 226 alin. 1 şi art. 226 alin. 2 C.pen.

A divulga înseamnă a aduce la cunoştinţă unei persoane, a dezvălui unei alte persoane sau unui grup de persoane conţinutul unor înregistrări. Considerăm că principala diferenţă faţă de modalitatea alternativă a difuzării este că, în acest caz, persoanele faţă de care se divulgă sunt determinate sau determinabile. **Difuzarea** presupune distribuirea, propagarea, răspândirea sunetelor, convorbirilor sau imaginilor către un număr nedeterminat de persoane, utilizând mijloace specifice de comunicare în masă, cum ar fi publicare pe internet, într-un ziar sau cu ocazia unei transmisiuni TV. **Prezentarea** presupune înfăţişarea, arătarea, aducerea spre examinare în mod nemijlocit a sunetelor, convorbirilor ori a imaginilor prevăzute în alin. (1)[32]. **Transmiterea** presupune remiterea suportului pe care sunt stocate convorbirile sau imaginile sau a unui alt suport pe care acestea sunt redate[33]. Considerăm că nu trebuie efectuată această delimitare doar a transmiterii în format fizic, fapta fiind tipică în

[28] CEDO, Hotărârea din 5 iulie 2011, *Avram şi alţii c. Republicii Moldova*, 41588/05;
[29] Tudorel Toader (coord.), *Noul Cod penal. Comentarii pe articole*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2014, p. 388;
[30] Mihail Udroiu, op. cit., p. 220;
[31] S. Bogdan, D. A. Şerban,op.cit. p. 296; Mihail Udroiu, op. cit., p. 221;
[32] Cristina Nicorici, *Violarea vieţii private. Printre capcanele unei noi incriminări*, în Penalmente relevant nr. I/2017, p. 24, p. 30;
[33] Mihail Udroiu, op.cit., p. 221;

această modalitate şi în cazul în care trecerea, comunicarea, a sunetelor convorbirilor ori a imaginilor prevăzute în alin. (1) se face prin mijloace de comunicare electronice.

Cerinţa esenţială în cazul tuturor modalităţilor alternative ale elementului material este ca acestea să se desfăşoare fără drept. Opinia potrivit căreia este necesară exprimarea în mod separat a consimţământului subiectului pasiv pentru divulgare, nefiind suficientă autorizarea legală sau consimţământul acordat pentru înregistrare a fost confirmată şi de către Curtea Europeană într-o cauză vizând în esenţă sistemele de supraveghere în masă, s-a stabilit că dezvăluirea către mass-media a unor imagini surprinse cu o cameră de televiziune cu circuit închis (CCTV) instalată pe stradă, care îl înfăţişau pe reclamant cu un cuţit în mână dorind să se sinucidă, fapt ce a condus la publicarea şi difuzarea pe scară largă a imaginii sale în aceste condiţii, a încălcat standardele prevăzute de art. 8 CEDO[34]. Potrivit dreptului penal român, în această situaţie nu se poate antrena răspunderea penală sub aspectul dispoziţiilor art. 226 C.pen., imaginile fiind înregistrate într-un spaţiu public. O altă condiţie ce se cere a fi îndeplinită este **ca informaţiile ce sunt publicate să aibă încă caracter privat**. Deci, fapta nu va fi tipică dacă făptuitorul publică o convorbire privată care apăruse deja în spaţiul public[35].

CAUZE JUSTIFICATIVE. În vederea asigurării unui just echilibru între dreptul la liberă exprimare şi dreptul la viaţă privată, legiuitorul a stabilit patru cauze justificative speciale în cazul infracţiunii de violare a vieţii private. Astfel cum s-a exprimat şi în doctrină[36], faţă de succesiunea textelor în cadrul normei de incriminare, cele patru cauze justificative speciale se referă doar la variantele infracţiunii prevăzute de art. 226 alin. 1 şi 2 C.pen., nu şi la varianta agravată prevăzută de art. 226 alin. 5 C.pen.

Astfel, nu constituie infracţiune fapta săvârşită de către cel care a participat la întâlnirea cu persoana vătămată în cadrul căreia au fost surprinse sunetele, convorbirile sau imaginile, dacă justifică un interes legitim. Această cauză are drept premisă un acord tacit al subiectului pasiv de a-şi desfăşura viaţa privată sau de a avea o convorbire privată în prezenţa unei alte persoane pe care este în măsură să o observe. Astfel, subiectul activ înţelege că, faţă de persoanele prezente, imaginile şi convorbirile nu au nu caracter privat. Există un interes legitim, de exemplu, în cazul în care sunetele, convorbirile sau imaginile surprinse în cadrul întâlnirii cu persoana vătămată dovedesc încălcarea de către aceasta a unui drept al făptuitorului[37]. De asemenea, se apreciază că reprezintă un interes legitim intenţia de preconstituire a unor probe în cadrul unui eventual litigiu, art. 139 alin. 3 C.pr.pen. stabilind de exemplu că înregistrările efectuate de părţi sau de către alte persoane, când privesc propriile convorbiri cu terţii, constituie mijloace de probă în cadrul procesului penal.

Nu constituie infracţiune fapta, dacă persoana vătămată a acţionat explicit cu intenţia de a fi văzută ori auzită de făptuitor. Această cauză justificativă îşi are temeiul în caracterul de ordine privată al drepturilor protejate prin intermediul acestei incriminări. Astfel, în privinţa acordului, organele judiciare trebuie să aibă în vedere în ce măsură acesta a fost real, serios şi exprimat de către o persoană care putea dispune în mod legal de acest drept. Spre deosebire de cauza justificativă generală prevăzută de art. 22 C.pen., respectiv existenţa consimţământului persoanei vătămate, în cazul cauzei justificative speciale este suficient ca subiectul pasiv să aibă un comportament din care să rezulte, dincolo de orice dubiu rezonabil, că doreşte să fie văzută sau auzită de către făptuitor. Astfel, apreciem că fapta este tipică dacă

[34] CEDO, Hotărârea din 28 ianuarie 2003, *Peck c. Regatului Unit*, 44647/98;
[35] Cristina Nicorici, op.cit., p. 30;
[36] Valerian Cioclei, *Drept penal. Partea specială I. Infracţiuni contra persoanei şi infracţiuni contra patrimoniului*, Ed. C.H.Beck, Bucureşti, 2016, p. 222;
[37] Adina Vlăsceanu, Alina Barbu, *Noul Cod penal comentat prin raportare la Codul penal anterior*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2014, p. 501;

subiectul pasiv se adresează, cu voce tare, unei mase nedeterminate de persoane sau se dezbracă în interiorul locuinţei, deschizând fereastra şi privind provocator făptuitorul[38].

Cu privire la această cauză justificativă, ne exprimăm acordul cu opinia exprimată în doctrină[39] în sensul că, în cazul în care persoana vătămată acţionează explicit în sensul de a fi văzută sau auzită **de către făptuitor**, iar acesta din urmă săvârşeşte ulterior acte ce constituie vreuna dintre modalităţile alternative ale elementului material prevăzute de art. 226 alin. 2 C.pen., cauza justificativă va opera doar cu privire la infracţiunea prevăzută de art. 226 alin. 1 C.pen., subiectul pasiv exprimându-şi intenţia de a fi văzută, respectiv auzită doar de către făptuitor, nu şi de către un terţ sau de către public.

Nu constituie infracţiune fapta dacă făptuitorul surprinde săvârşirea unei infracţiuni sau contribuie la dovedirea săvârşirii unei infracţiuni. Curtea a precizat că înregistrarea unei conversaţii de către organele judiciare prin intermediul montării de dispozitive tehnice sub hainele persoanei cu care suspectul discută constituie o încălcare a dreptului la viaţă privată al suspectului, fiind necesară o legislaţie clară şi previzibilă pentru dispunerea unei astfel de măsuri de supraveghere[40]. Această cauză justificativă devine operantă doar în cazul în care supravegherea persoanei la momentul relevant a fost punctuală, întâmplătoare sau foarte redusă în timp, neputând fi acceptată excluderea răspunderii penale în cazul unei supravegheri constante, efectuate în speranţa descoperirii săvârşirii unei infracţiuni.

Într-o cauză relevantă pentru situaţia specială a angajaţilor, Curtea a efectuat o analiză detaliată a criteriilor pe care le are în vedere în analiza proporţionalităţii ingerinţei[41]. Astfel, Curtea a reţinut că în mod corect a fost invocat argumentul descoperirii săvârşirii unei infracţiuni, nefiind vorba de o încălcare a dreptului la viaţă privată al angajatului, reţinând următoarele argumente: supravegherea a fost dispusă ulterior constatării unor neregularităţi contabile; s-a dispus supravegherea video pentru o perioadă determinată de timp, aproximativ două săptămâni; supravegherea a încetat la momentul săvârşirii unei infracţiuni de furt; înregistrările au fost vizionate de către un număr minim de persoane şi utilizate doar în cadrul procedurii disciplinare; interesul angajatorului era unul legitim, respectiv aflarea adevărului şi excluderea altor angajaţi dintre persoanele bănuite.

Nu constituie infracţiune fapta dacă surprinde fapte de interes public, care au semnificaţie pentru viaţa comunităţii şi a căror divulgare prezintă avantaje publice mai mari decât prejudiciul produs persoanei vătămate. Această ultimă cauză de excludere a infracţiunii este şi cea mai discutabilă, formularea cuprinzând expresii cu un grad ridicat de relativitate, fiind dificilă stabilirea unei ierarhii clare între două entităţi diferite: avantajul public versus prejudiciul personal[42]. Pentru a stabili în ce măsură a avut loc o ingerinţă în dreptul la viaţă privată şi s-a depăşit sfera interesului publicului de a obţine informaţii prin intermediul presei („câinele de pază al democraţiei"), s-au luat în calcul inclusiv tehnicile folosite de către ziarişti. Astfel, folosirea unor aparate performante, ce permit captarea imaginilor şi/sau a sunetelor de la distanţă mare, într-un mod intruziv, fără permisiunea şi cunoştinţa celor vizaţi, constituie o încălcare gravă a dreptului la imagine[43].

În cazul persoanelor publice, dificultatea rezidă în a stabili o limită a vieţii publice de cea privată, fapt ce se poate întemeia fie prin ficţiunea consimţământului tacit, adică persoana ce se angajează în activităţi publice acceptă prin însăşi acest fapt ca sfera vieţii sale private să

[38] Norel Neagu în Vasile Dobrinoiu ş. a., *Noul Cod penal comentat*, ed. a 2-a, revăzută şi adăugită, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014, p. 196;
[39] Radu Slăvoiu, op. cit., p. 102-103;
[40] CEDO, Hotărârea din 1 martie 2007, *Heglas c. Republicii Cehe*, 5935/02;
[41] CEDO, Hotărârea din 5 octombrie 2010, *Kopcke c. Germaniei*, 420/07;
[42] Georgina Bodoroncea, Valerian Cioclei ş.a. *Codul penal. Comentariu pe articole. Art.1-446*, Ed. C.H.Beck, Bucureşti, 2014, p. 407;
[43] Simona Sandru, *Protecţia datelor personale şi viaţă privată*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2016, pag. 80-81;

se restrângă şi, implicit, faptele şi actele sale să fie supuse publicităţii într-o mai mare măsură, fie prin concurenţa cu dreptul de informare a publicului[44].

Doctrina a subliniat că nu poate fi calificat drept interes legitim sentimentul de curiozitate la adresa treburilor personale şi familiale ale altuia.[45] Astfel, apreciem că trebuie identificate interese publice legitime, serioase, probleme care să vizeze un interes serios al unui număr relativ ridicat de persoane. Cu titlu de exemplu, într-o cauză privind transmiterea către presă a fotografiei din paşaportul unei persoane suspectate de săvârşirea unei infracţiuni şi difuzarea acesteia în cadrul unei emisiuni televizate, Curtea a stabilit că au fost încălcate dispoziţiile art. 8 CEDO. În analiza sa, Curtea a arătat că autorităţile judiciare nu au justificat nici un scop legitim pentru transmiterea respectivei fotografii, neexistând niciun indiciu că reclamantul s-ar fi sustras de la procesul penal şi ar fi fost necesar sprijinul public pentru depistarea acestuia. Mai mult, Curtea a avut în vedere şi împrejurarea că procesul penal se afla încă într-o fază nepublică, anterioară sesizării instanţei[46].

Aşa fiind, relevante din această perspectivă, sunt criteriile referitoare la contribuția la o dezbatere de interes general, la notorietatea persoanei vizate și obiectul unui reportaj și/sau al fotografiei (în această privință, este necesar să se facă distincție între persoanele de drept privat și persoanele care acționează într-un context public, în calitate de personalități politice sau persoane publice. În vreme ce o persoană de drept privat necunoscută publicului poate pretinde o protecție deosebită a dreptului său la viața privată, acest lucru nu este valabil și pentru persoanele publice), la comportamentul anterior al persoanei în cauză, la conținutul, forma și repercusiunile publicării și la circumstanțele în care au fost realizate fotografiile. Prin urmare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că punerea în balanță a drepturilor divergente trebuie să se circumscrie unei contribuții de interes general a exercitării libertății de exprimare, întrucât funcției presei de diseminare a informațiilor și ideilor privind toate problemele de interes general i se adaugă dreptul publicului de a le primi, contribuind astfel la formarea unei opinii publice.

Considerăm că această ultimă cauză justificativă va fi cel mai des invocată în practică şi va crea condiţiile unei jurisprudenţe neunitare, nivelul de generalitate a reglementării neoferind, în opinia noastră, suficiente garanţii din perspectiva principiului legalităţii incriminării. Mai mult, nu putem ignora că legiuitorul a urmărit să trimită la standardul stabilit de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului în privinţa echilibrului dintre drepturile statuate prin art. 8 şi art. 10 CEDO. Or, efectuând o analiză istorică a jurisprudenţei Curţii, se constată că aceasta nu este foarte constantă în timp, fiind iniţial înregistrată o creştere exponenţială a protecţiei acordate libertăţii de exprimare în detrimentul vieţii private, revenindu-se în prezent şi acordându-se o protecţie din ce în ce mai ridicată vieţii private. Or, considerăm că în materie penală, aceste fluctuaţii jurisprudenţiale sunt de evitat, putându-se ajunge la soluţii diferite în cauze asemănătoare, doar funcţie de momentul pronunţării hotărârii judecătoreşti.

SANCŢIUNI. Urmare a modificării definiției infracțiunii în logica Noului Cod Penal, constatăm că trăsătura esențială a pericolului social concret al faptei penale a fost eliminată, creându-se premisa ca orice faptă ilicită ce întrunește în mod formal elementele constitutive prevăzute de o normă incriminatoare să fie considerată infracțiune. În acest mod, apreciem se poate ajunge ca răspunderea penală să reprezinte forma de răspundere generală a faptelor ilicite. Or, potrivit principiului minimei intervenții a dreptului penal, răspunderea penală ar trebui să rămână o formă subsidiară de răspundere, care să fie angajată doar în cazul în care

[44] Corina-Florența Popescu, Maria-Irina Grigore-Rădulescu, *Aspecte privind respectarea dreptului la viață privată de către mass-media*, în Pandectele Române nr. 10/2014, p. 26;
[45] P. Kayser apud. Gheorghe Mihai, Gabriel Popescu, *Introducere în teoria drepturilor personalităţii*, Ed. Academiei Române, Bucureşti, 1992, p. 82;
[46] CEDO, Hotărârea din 23 octombrie 2008, *Khuzhin şi alţii c. Rusiei*, 13470/02;

răspunderea civilă, contravenţională sau disciplinară se dovedesc insuficiente. În acest, Curtea Constituţională, prin *Decizia nr. 405/2016, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 517 din 08 iulie 2016* a arătat că legiuitorul trebuie să ţină seama de principiul potrivit căruia incriminarea unei fapte ca infracţiune trebuie să intervină ca ultim resort în protejarea unei valori sociale, **ghidându-se după principiul „ultima ratio".**

Astfel, în special în această materie în care, de regulă, se pune problema stabilirii unui echilibru între protecţia acordată dreptului la viaţă privată, prevăzut de art. 8 CEDO şi dreptului la liberă exprimare în cazul presei, prevăzut de art. 10 CEDO, organele judiciare trebuie să aibă de fiecare dată în vedere efectul disuasiv al sancţiunilor penale asupra libertăţii presei. Astfel, ulterior efectuării unei analize extrem de aprofundate sub aspectul eventualei incidenţe a cauzei justificative speciale prevăzute de art. 226 alin. 4 lit. d) C.pen., caz în care se va impune o soluţie de clasare sau achitare, potrivit dispoziţiilor art. 16 alin. 1 lit. b) C.pr.pen., organele judiciare trebuie să aibă în vedere standardul CEDO asupra proporţionalităţii sancţiunilor cu ocazia individualizării sancţiunii.

Curtea a arătat, cu titlu de principiu, că în acest tip de cauze, având în vedere efectul disuasiv pe care l-ar putea avea o sancţiune penală, chiar şi uşoară, o procedură civila ar fi mai potrivită[47]. Cu toate acestea, mai ales în jurisprudenţa recentă, Curtea a subliniat că în exercitarea profesiei, jurnaliştii nu pot ignora obligaţia de a respecta legislaţia penală sau de a pretinde o formă de imunitate pentru simplul motiv că, spre diferenţă de restul persoanelor, desfăşoară o activitate jurnalistică[48]. Cu titlu de exemplu, într-o cauză în care, printr-un comunicat de presă întocmit de un departament specializat din cadrul televiziunii publice române, se punea în discuţie în mod direct discernământul reclamantei, pe care o considerau victima unor manipulări politice şi afectată de probleme personale, de familie, în lipsa oricărui suport factual, Curtea a considerat că afirmaţiile contestate au depăşit orice limită acceptabilă şi că instanţele naţionale nu au reuşit să menţină un just echilibru prin acordarea unor daune civile[49].

Aşadar, deşi nu se excluse tragerea la răspundere penală pentru încălcarea drepturilor prevăzute de art. 8 CEDO, în detrimentul libertăţii la exprimare, organele judiciare trebuie să aibă în vedere în toate momentele că răspunderea penală reprezintă o formă de răspundere absolut excepţională, justificată doar de încălcările cele mai grave.

[47] CEDO, Hotărârea din 17 decembrie 2004, *Cumpăna si Mazăre c. României* (MC), 33348/96;
[48] CEDO, Hotărârea din 23 iunie 2016, *Brambilla şi alţii c. Italiei*, 22567/09, Hotărârea din 20 octombrie 2015, MC, Pentikainen c. Finlandei, 11882/10;
[49] CEDO, Hotărârea din 3 mai 2011, *Sipoş c. României*, 26125/04;

SOCIAL REPRESENTATION OF FORGIVENESS- AN EXPLORATORY STUDY

Ioana Camelia Zmău
PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract: The present study aims to investigate Romanian social representation of forgiveness. Grounded on the theoretical assumptions related to the formation of social representations and the central core paradigm, we identified the internal structure of the social representation, its central and peripheral elements, as well as the relations between them. 490 participants generated protocols with valid responses, based on which quantitative analyses, qualitative interpretations were performed. The data was collected using the method of free association. In order to perform the analysis we used EVOC 2000 software, elaborated by Pierre Vergès (2000). Results reveal the following structure of the social representation of forgiveness: the central node- kidness, reconciliation, peace, suffering, tolerance, friendliness, regret, happiness, family, hopeful (anticipation of positive future), faith and the peripheral elements- tears, time, superiority, desire to move on, wisdom, courage, a gift, communication, pride, to calm down and satisfaction. This exploratory study provides a valuable future research starting point and brings insights on the dinamic relationship between the victim and their perpetrator in the process of forgiveness.

Keywords: social representation, forgiveness, central core, mute aria, method of free association

Introducere

În contextul relațiilor interumane pot interveni uneori evenimente în care cel puțin una dintre persoanele implicate să resimtă un anumit grad de disconfort afectiv, fiind jignită, dezamăgită, neîndreptățită, ofensată sau trădată de către celălalt. Ofensatorul poate fi partenerul de cuplu, un prieten, un membru al familiei, o cunoștință sau chiar un necunoscut. De cele mai multe ori cel care greșește nu are intenția deliberată de a răni, dar cu toate acestea, situația creată produce consecințe asupra ambelor părți. Astfel, apare un dezechilibru atât interpersonal cât și intrapersonal. Prin urmare, actorii sociali au la dispoziție o gamă variată de răspunsuri, care poate să restaureze sau nu echilibrul. Răspunsurile pot fi de tip antisocial și de izolare din punct de vedere relațional (depărtare de celălalt, umilire, dorința de răzbunare, negarea evenimentului) sau de tip prosocial și de implicare în relația cu celălalt (cererea de scuze, scutirea de pedeapsă, trecerea cu vederea peste greșeală, împăcarea).

Din această paletă de răspunsuri face parte și iertarea, înțeleasă la nivel general ca decizia de a se elibera de trecutul perceput ca fiind negativ, de a renunța la dependența de acesta. Din punct de vedere antropologic, iertarea este un concept pozitiv, comun întregii umanități. Rădăcinile iertării se găsesc în învățăturile celor mai mari religii din întreaga lume, fiind multă vreme un subiect rezervat doar teologilor. Numeroase filosofii si marile religii ale lumii au promovat iertarea ca fiind o valoare fundamentală a ființei umane, ca virtute, credință și practică religioasă în relația cu divinitatea și cu ceilalți semeni (Curelaru, 2014). Ulterior, acest domeniu a suscitat interesul savanților religioși ai multor credințe, filosofilor, psihologilor, psihoterapeuților, căutând să delimiteze granițele sale. În prezent, iertarea este considerată o temă de studiu comună, revendicată mai ales în ariile științifice ale psihoterapiei și psihologiei pozitive, însă acceptarea acesteia ca obiect valid de cercetare nu s-a făcut ușor (Curelaru, 2014). Cu toate acestea, iertarea scapă și acum unei definiri precise, neexistând un consens asupra acestei problematici. Prin urmare, iertarea este un construct în căutare de o definiție cuprinzătoare (Tangney *et al.*, 1999, apud. Enright, 2001).

Iertarea ia forma unei reprezentări axate pe un ansamblu de cogniții, împărțit între membrii diferitelor grupuri aflate mai mult sau mai puțin în contact cu aceasta. Reprezentarea iertării se reconstruiește mereu și permanent pendulează între un pol subiectiv, individual, și unul social, cu pretenții de obiectivare (Moscovici, 2000). Prin intermediul reprezentărilor sociale, indivizii transformă straniul sau nefamiliarul în familiar, îşi explică experienţele personale, îşi proiectează acţiunile viitoare, dau un sens evenimentelor sociale şi anticipează reacţii individuale sau colective (Moscovici, 1997). Din acest punct de vedere, reprezentările sociale pot fi considerate *grile de lectură a realităţii*, modalități de cunoaștere elaborate colectiv (Jodelet, 1997). Constructele fragmentare ale psihologiei sociale, precum opiniile, atitudinile, stereotipurile sau cogniţiile sociale au fost depășite datorită elaborării conceptului de reprezentare socială (Moscovici, 1976; De Rosa, 1997; Seca, 2001; Neculau și Curelaru, 2003). Toate aceste forme ale cunoașterii colective pot fi integrate reprezentării, în cadrul unor niveluri de complexitate mai mică.

Având ca scop identificarea trăsăturilor iertării, rezultatele mai multor studii au ajuns la concluzia că iertarea este un concept universal, ce nu ține cont de cultură ori religie (Skinner, W., 1998; Friesen, M. D. Și Fletcher, G. J. O, 2007; Orathinkal, J., Vansteenwegen, A., Enright, R. D. și Stroobants, R., 2007) și care aparține psihologiei pozitive (Kearns și Fincham, 2004;Friesen și Fletcher, 2007). Iertarea este un complex de transformări (de la negativ la pozitiv) la nivel emoțional, comportamental, cognitiv și nu în ultimul rând motivațional ale victimei în raport cu ofensatorul (Enright și Fitzgibbons, 2000; apud Ho și Fung, 2011; McCullough *et al.*, 2001; Berry *et al.*, 2005; Yamhure Thompson *et al.*, 2005).

Folosind metoda asociaţiilor libere, de largă circulaţie în domeniul investigării conţinutului semantic şi al organizării reprezentărilor sociale, studiul de față își propune evidențierea structurii reprezentării sociale a iertării în rândul populației de români (elemente centrale, periferice și relațiile existente între acestea).

Metoda

Participanți

Lotul investigat în cadrul acestui studiu a fost compus din 490 de participanți (371 femei și 119 bărbați) cu vârsta cuprinsă între 13 și 65 de ani (M=23.61; SD=7.79). În ceea ce privește mediul de proveniență al participanților, 62.45% dintre aceștia sunt din mediul urban (N=306) și 37.55% din mediul rural (N=184). Toți participanții sunt de religie creștină: 369 de participanți au declarat că sunt de confesiune ortodoxă (75.30%), iar ceilalți 121 de confesiune catolică (24.7%).

Instrumente şi procedura

Pentru identificarea conţinutului semantic şi al structurii reprezentării sociale a unui obiect social, există o varietate de metode atât pentru culegerea datelor brute, cât şi pentru prelucrarea cantitativă şi interpretarea calitativă a lor: metoda asociaţiilor libere, metoda hărţii asociative (J.-C. Abric) sau metoda reţelei de asociaţii (A.S. de Rosa).

În acest studiu, am apelat la *metoda asociaţiei libere datorită* numeroaselor avantaje: simplitatea administrării (Curelaru, 2006), viteza mare de lucru necesitând puţin timp şi efort din partea participanţilor, accesul la producţiile spontane ale acestora, nemodificate de logica şi constrângerile unui act discursiv. În plus, tehnica asociativă este prin natura sa proiectivă o cale de acces spre elementele implicite sau latente ale universului semantic al reprezentării pe care o are respondentul, elemente care adesea rămân camuflate în alt gen de producţii discursive (De Rosa, 1997).

Prin urmare, consemnul solicita participanților să emită primele cinci cuvinte care le vin în minte atunci când citesc cuvântul *iertare*. Ulterior, participanții erau rugați să raporteze câteva date personale cu privire la sexul biologic, mediul de proveniență, vârsta și religia creștină.

Studiul a fost unul de tip online, participanții fiind recrutați prin intermediul rețelelor de socializare, astfel selecția a fost nealeatoare pe bază de disponibilitate. Faptul ca identitatea acestora este anonimă, neintrând în contact direct cu cercetătorul, facilitează neoferirea participanţilor de răspunsuri dezirabile din punct de vedere social, aşa cum se întâmplă uneori în alte situații. Înaintea completării instrumentelor, participanţilor li se prezenta printr-un scurt text care este scopul studiului, instructajul în legătură cu completarea instrumentelor, garantarea faptului că răspunsurile suntanonime şi confidenţiale, precum şi a faptului că datele oferite vor fi folosite doar în scop de cercetare.

Rezultate

După colectarea datelor am urmărit restrângerea variabilității asociațiilor produse. În această etapă, în vederea evitării riscurilor subiectivității, s-a construit o echipă de experți alcătuită din trei doctoranzi ai Facultății de Psihologie. Pentru început, am simplificat corpusul de termeni obținuți în funcție de criteriul sinonimiei. În acest sens, am păstrat termenul de *compasiune*, reducându-i și totodată incluzându-i pe cei de *milă, compătimire.* De asemenea, am luat în calcul familiile lexicale de apartenență ale termenilor evocați, formele flexionare şi frecvența de asociere a acestora. De pildă, pentru formele *înțelept, înțeleaptă, înțelepciune, înțelepți, plin de înțelepciune* am reținut o singură etichetă *înțelepciune.*

Din punct de vedere statistic, în vederea prelucrării datelor am folosit programul computerizat EVOC – Evocation 2000 (Scano, Junique şi Vergès, 2002), utilizând tehnica prototipic-categorială (Vergès, 1992).

Inițial s-au calculat frecvența fiecărui item şi rangul mediu de apariție a acestuia, indicator care reprezintă populaţia medie a termenului respectiv în lanţul asociativ. Centralitatea unei reprezentări sociale se realizează prin congruența între acești doi indicatori Astfel, am utilizat metoda tabelară pentru a verifica posibilitatea cuvintelor centrale de a permite crearea unui ansamblu de producţii în jurul lor, capabil să certifice rolul organizator al acestora. Tabelul necesită o lectură specială, deoarece fiecare cadran al acestuia are o importanță aparte în interpretare.

Elementele candidate pentru nodul central al reprezentării sociale sunt aşezate în cadranul din stânga sus al tabelului, iar cele periferice (posibil plasate la periferia structurii reprezentării sociale) se regăsesc în dreapta jos. În celelalte două cadrane ale tabelului sunt situate elementele cu statut indefinit (ambiguu), care nu pot fi considerate nici centrale, nici periferice (Vergès, 1992; Roland-Levy, 1999; Curelaru, 2006).

În cadrul tabelului nostru (a se vedea Tabelul nr. 1) s-au reținut asocierile cu frecvența mai mare sau egală cu 7. În funcţie de rangul mediu, coloanele au fost delimitate la 2, iar cele două rânduri la frecvența 25. Compartimentul din stânga sus al tabelului (rang mic, sub 2 și frecvență mare, peste 25) cuprinde elementele cu cea mai mare probabilitate de a fi centrale (*bunătate, împăcare, pace, suferință, toleranță, prietenie, regret, fericire, familie, încredere și credință)*, în timp ce compartimentul din dreapta jos al tabelului (rang mare, peste 2 și frecvență mică, sub 25) conține elementele care sunt, cu cea mai mare probabilitate, periferice (*lacrimi, timp, superioritate, a trece peste, înțelepciune, curaj, dar, comunicare, orgoliu, calm* și *satisfacție)*.

Asocierile care au un statut ambiguu în cadrul structurii reprezentării sociale a iertării, se regăsesc în celelalte două cadrane ale tabelului (cel din dreapta sus, respectiv cel din stânga jos): *bucurie, sinceritate, mărturisire, acceptare, respect, scuze, empatie, Dumnezeu, îmbrățișare, remuşcare, iubire, greșeală, înțelegere, uitare, compasiune, eliberare, șansă* și *biserică.*

Tabelul nr. 1. Structura asocierilor libere pentru termenul *iertare (N=490)*

Frecvență de apariție	**Rang mediu**	
	< 2	***≥ 2***
≥ 25	bunătate 137: 1.90 împăcare 71: 1.90 pace 61: 1.95 suferință 60: 1.95 toleranță 37: 1.81 prietenie 37:1.97 regret 29: 1.79 fericire 27: 1.85 familie 27: 1.81 încredere 25: 1.96 credință 25:1.84	iubire 91: 2.03 greșeală 70: 2.20 înțelegere 66: 2.09 uitare 45: 2.13 compasiune 42: 2.07 eliberare 41: 2.09 șansă 37: 2.02 biserica 31: 2.12
< 25	bucurie 21: 1.57 sinceritate 17: 1.41 mărturisire 16: 1.81 acceptare 13: 1.76 respect 13: 1.53 scuze 12: 1.83 empatie 10: 1.70 Dumnezeu 7: 1.85 îmbrățișare 7: 1.85 remușcare 7: 1.71	lacrimi 21: 2.04 timp 20: 2.45 superioritate 20: 2.10 a trece peste 19: 2.05 înțelepciune 19: 2.05 curaj 15: 2.13 dar 11: 2.09 comunicare 11: 2.54 orgoliu 11: 2.00 calm 10: 2.80 satisfacție 9: 2.22

Concluzii și discuții

Studiul de față este unul de tip explorator și face parte dintr-o cercetare mai amplă cu privire la reprezentările sociale ale iertării investigate în rândul populației de români. Scopul acestuia a fost acela de a explora structura reprezentării sociale a iertării în rândul populației de români (elemente centrale, periferice și relațiile existente între acestea).

Reprezentările sociale ale iertării sunt structurate în jurul elementelor *bunătate, împăcare, pace, suferință, toleranță, prietenie, regret, fericire, familie, încredere* și *credință.* Remarcăm că din cei unsprezece termeni posibili centrali, opt au o conotație pozitivă (*bunătate, împăcare, pace, toleranță, prietenie, fericire, încredere și credință*), doi au o conotație negativă (*suferință, regret*) și unul o valență neutră (*familia*). Astfel că, rezultatele obținute creionează o imagine pozitivă a iertării în rândul populației române.

Elementul care ocupă primul loc în reprezentarea iertării este cel de *bunătate.* Conceptul de bunătate aparține psihologiei pozitive, înțeles la nivel general ca o trăsătură de personalitate care poate prezice comportamente prosociale. Este o calitate intraindividuală, marcată de carcateristici etice, dispoziție plăcută și grija pentru ceilalți. În multe culturi și religii, bunătatea este văzută ca o virtute valoroasă. În contextul iertării, victima este

caracterizată de bunătate, acționând cu îngăduință la comportamentul ofensatorului. Rezultatele obținute sunt în concordanță cu datele din literatura de specialitate, iertarea fiind văzută ca o dispoziție sau trăsătură de personalitate (McCullough şi Worthington, 1999; Berry, Worthington, Parrott, O'Connor şi Wade, 2005; Brown, 2003; Mullet, Barros, Frongia, Usaie, şi Shafi Ghi, 2003). Cu alte cuvinte, iertarea poate fi înțeleasă ca fiind dispoziția victimei de a abandona furia resimțită pentru ofensator și de a-l vedea în termeni binevoitori, în ciuda greşelii comise.

Pe locul al doilea în reprezentarea iertării se află termenul de *împăcare.* Dacă bunătatea vizează victima, *împăcarea* face referire la domeniul interpersonal, la relația directă dintre victimă și ofensator. Împăcarea numită și reconciliere este actul prin care două persoane care s-au despărțit în urma unui conflict hotărăsc de comun acord să fie din nou împreună. Deși sunt cercetători care susțin faptul că iertarea poate avea loc și în lipsa reconcilierii (este posibil să ierți o persoană, dar fără a te împăca cu ea), rezultatele obținute de noi în cadrul acestui studiu sunt în concordanță cu cele obținute în numeroase studii care demonstrează faptul că iertarea deschide relația spre reconciliere (Smedes, 1984; Hargrave și Sells, 1997; Enright, 2001; Worthington, 2006; Zechmeister și Romeo, 2002, apud. Friesen și Fletcher, 2007). Reconcilierea are loc în urma iertării, deoarece nu poți să te împaci în adevăratul sens al cuvântului dacă nu ai iertat persoana în cauză. Împăcarea celor două părți implicate în procesul iertării, sugerează o schimbare pozitivă a dinamicii relației dintre ofensator și victimă ce survine în urma iertării (Exline şi Baumeister, 2000, *apud* Strelan şi Covic, 2006).

În strânsă relație cu împăcarea, se află termenul cu conotație pozitivă de *încredere*. Împăcarea victimei cu ofesantorul implică acțiuni interpersonale desfășurate în jurul cererii, oferirii și acceptării iertării (Worthington și Drinkard, 2000), dar totodată refacerea relației interpersonale se bazează în primul rând pe încredere (Enright, 2008). Persoana care iartă are încredere în viitor și implicit în relația cu ofensatorul, element esențial în restabilirea relației, chiar dacă au suferit din cauza celor din urmă. Încrederea vizează latura intrapersonală, caracterizând victima în procesul iertării.

Pacea, alt element pozitiv asociat iertării, demonstrează beneficiile obținute în urma iertării. Sub eticheta *pace* se află termeni precum *liniște, pace sufletească, calm, eliberare, stare de calm, armonie* enunțați de participanții studiului nostru. Așadar, iertarea este privită ca având rezultate pozitive în plan intern, presupunând schimbarea sentimentelor, gândurilor și a comportamentelor megative în privința celor care ne-au rănit. În acest sens, persoana care iartă resimte pace, liniște și eliberare. Modelul lui Enright (2001) este bazat pe faptul că iertarea este un proces care cuprinde gradual schimbări pozitive în reacțiile față de cel care a jignit, cum de altfel iertarea reprezintă o inhibare a gândurilor răzbunătoare (McCullough, 2001).

Printre elementele centrale ale reprezentării sociale a iertării se află și termenul cu conotație pozitivă *toleranță.* Toleranța este atât un proces care facilitează cooperarea dintre victimă și ofensator și implicit construirea dintre aceștia, cât și un proces de a înlătura suferința, cognițiile legate de înțelegerea cauzelor acesteia și latura comportamentală. Conceptul de toleranță include dimensiunile afectivă, cognitivă, motivațională și comportamentală. Pentru ca victima să poată deveni tolerantă, are nevoie de deschidere pentru a putea înțelege nevoile și motivațiile ofensatorului, de a se pune în locul acestuia din urmă. Persoana care iartă reușește să accepte ofensatorul așa cum este el, având în același timp capacitatea de a fi flexibilă. Studiile arată faptul că persoanele care au un nivel ridicat al flexibilității acționează semnificativ mai puțin agresiv la adresa celorlalți (Martin *et. al.*, 1998);de asemenea toleranța față de ceilalți previne adoptarea unor atitudini machiavelice în relațiile inter-umane (Martin *et. al.*, 1998), având un efect pozitiv în rezolvarea problemelor în ceea ce privește interacțiunea socială și comunicarea (Martin, Cayanus, McCutcheon și

Maltby, 2003). Există o relație pozitivă între toleranță și calitatea comunicării interpersonale; persoanele tolerante sunt în general mai asertive, receptive, atente.

Fericirea face parte din nucleul central al reprezentării sociale a iertării. Privită atât din perspectiva victimei, cât și din cea a ofesantorului, fericirea este o stare subiectivă de bine, o preponderență a afectelor pozitive față de cele negative, contribuind la un nivel ridicat al satisfacției. Fapta ce necesită a fi iertată aduce un nivel ridicat de stres ambelor părți, iar în urma procesului de iertare apar emoții pozitive, plăcute, de mulțumire și bucurie intensă de trecere peste evenimentul neplăcut.

Nu este surprinzător faptul că termenul de *credință* ocupă un loc esențial în reprezentarea iertării. Prezența acestui element poate fi explicată prin tendința firească de a înțelege **iertarea ca pe un concept religios sau unul laic, multă vreme acesta fiind un subiect rezervat teologilor.** Unele doctrine religioase pun un mare accent pe necesitatea oamenilor de a practica iertarea celorlalți semeni, altele pe iertarea de sine, iar altele pun o mare importanță pentru obținerea iertării divine. Însăși practica spovedaniei (autodezvăluirii) este înțeleasă ca o formă de iertare, de eliberare, asociată cu vindecarea sufletului (Vlachos, 2011). Rezultatele studiilor arată că religiozitatea și spiritualitatea corelează pozitiv cu iertarea (Wuthnow, 2000; Mullet *et. al.*, 2005; Fox și Thomas, 2008; Sandage și Crabtree, 2012).

Printre elementele centrale ale reprezentării iertării au fost evocate cuvintele *prietenie* și *familie*. Primul cu o contație pozitivă, iar cel de al doilea privit mai degrabă ca având o conotație neutră sunt în strânsă legătură. Existența lor poate fi probabil explicată datorită experiențelor directe ale participanților studiului de față. În răspunsurile respondenților au fost enumerați mai mulți membrii ai familiei acestora (mama, tată, soț, soție, fiică, frate, soră, bunică, mătușă), care sunt de fapt actorii sociali ai iertării: uneori în rolul de ofensatori, alteori în rolul de victimă. Rezultatele noastre sunt similare cu cele ale altor studii realizate pe o populație străină, astfel că în povestirile autobiografice care au ca temă centrală iertarea, ofensatorul este cel mai adesea un membru al familiei sau un prieten (Zechmeister și Romero, 2002), iar Rusbult, Verette, Slovik și Lipkus (1991) menționează importanța relației dintre ofensator și victimă ca fiind esențială în procesul iertării.

În conturarea nodului central al reprezentării sociale a iertării, s-au înregistrat doi termeni care au o conotație preponderent negativă: *suferința* și *regretul.* Prezența termenului de *suferință*, interpretat ca având o valență negativă, se referă pe de o parte victima, care se simte rănită, trădată, iar pe de cealaltă parte uneori și ofesantorul, care regretă fapta comisă și durerea adusă victimei. Așadar, iertarea este un proces dificil, anevoios, ce presupune existența unei suferințe. Participanții sunt conștienți de faptul că ofensatorul produce o mare durere victimei. Această perspectivă întărește ideea conform căreia iertarea este o alegere liberă a victimei, o opțiune ce poate fi privită ca un dar, o ofertă gratuită, pe care victima îl poate face ofensatorului, lăsând în urmă emoțiile negative (Enright, 2008).Celălalt termen aparent cu o conotație negativă, *regretul,* îl vizează direct pe ofensator. Regretul este o emoție complexă care apare atunci când ofensatorul conștientizează că situația prezentă ar fi putut fi mult mai bună dacă ar fi luat o altă decizie. El implică o stare afectivă negativă, însoțită de gânduri de remușcare în urma faptei comise, gânduri îndoielnice cu privire la acordarea iertării de către victimă, gânduri de auto-critică, auto-blamare. Regretul apare atunci când ofensatorul își atribuie un rol cauzal semnificativ în declanșarea evenimentului respectiv (Zeelenberg *et al*., 1998). Totodată caracterul ambivalent al acestui termen este dat de beneficiile importante pe care le aduce resimțirea regretului: dorința și motivarea ofensatorului de a schimba situația în care se află, valorificându-și trecutul sub forma unor lecții importante și a unei atitudini proactive față de viitor. Studiile recente arată faptul că victimele sunt mai dispuse să acorde iertarea în situația în care ofensatorul recunoaște deschis fapta comisă, asumându-și vinovăția și își exprimă regretul prin cererea de scuze.

În general, observăm că termenii asociați tind să fie grupați în două categorii. Una dintre ele se referă la dimensiunea intraindividuală a iertării (bunătate, pace, suferință, credință, regret, fericire, încredere), iar cealaltă la dimensiunea interpersonală (împăcare, prietenie, familie, toleranță). Rezultatele noastre întăresc ideea că iertarea este un proces complex ce poate fi considerată atât un proces intraindividual, cât și unul diadic.

Procesul intraindividual presupune că cei răniți elimină gândurile și sentimentele negative față de agresor și acceptă într-o oarecare măsură evenimentele care s-au petrecut (McCullough, Pargament și Thoresen, 2000; apud. Strelan și Covic, 2006; Wade, Bailey și Shaffer, 2005).În acest mod, iertarea eliberează oamenii de controlul pe care evenimentele trecute îl exercita asupra lor și conform lui Fitzgibbons (1986, apud. Wade, Bailey și Shaffer, 2005) ajută la scăderea tendinței de a proiecta sentimente de furie asupra celorlalți în viitoarele relații. Din perspectiva procesului diadic, atât victima cât și ofensatorul sunt implicați în procesul iertării, intervenind anumite schimbări de ambele părți (Exline și Baumeister, 2000; apud Strelan și Covic, 2006).

Reprezentările sociale determină percepţiile şi concepţiile indivizilor despre realitate, direcţionându-le acţiunile; totodată ele sunt determinate de interacţiunile şi procesele de comunicare ale indivizilor. Ele se formează sub impactul informaţiilor pe care un individ sau un grup le interiorizează în cursul procesului său de socializare, sub presiunea modelelor culturale, ideologice şi comportamentale (Neculau, 2001). Reprezentările sunt dependente de normele şi valorile mentalului colectiv, la care individul aderă şi pe care şi le însuşeşte.

În acest sens, rezultatele studiului de față au identificat și descris o reprezentare socială pozitivă a iertării în rândul românilor. Cu toate că, aparent rezultatele obținute sunt foarte intuitive și la îndemâna fiecăruia, nu le acordăm suficientă atenție, astfel încât să diminuăm efectele pe termen lung. Rezultatele studiului de față sunt în concordanță cu cele ale studiilor anterioare care au indentificat trăsăturile iertării și care au determinat care dintre ele sunt menționate cel mai adesea (Kearns și Fincham, 2004;Friesen și Fletcher, 2007). Așadar, iertarea poate fi privită ca un concept universal, așa cum mulți cercetători o consideră (Walrond Skinner, 1998; Friesen, Fletcher și G. J. O, 2007; Orathinkal, Vansteenwegen, Enright și Stroobants, 2007).

În final, aducem în discuție câteva limite ale acestui studiu. Una dintre acestea se referă la disproporția destul de accentuată dintre numărul de participanți femei (N=371) și cel de bărbați (N=119). Acest fapt nu permite generalizarea rezultatelor pentru întreaga populație de români. Faptul că studiul a fost unul de tip online, nu ne permite să avem control asupra condițiilor și a momentului de completare a instrumentelor. În plus, însăși metoda asociațiilor libere prezintă o limitare în ceea ce privește posibilitatea de exploatare a câmpului reprezentațional al iertării, precum și în raport cu posibilitatea de interpretare mai nuanțată a asociațiilor evocate de către participanți. Dincolo de limitele inerente fiecărei cercetări, suntem de părere că rezultatele pe care le-am obținut au atât o serie de implicații practice, cât și teoretice. Rezultatele acestui studiu explorator oferă un punct de plecare valoros în cercetările viitoare și înțelegerea dinamicii relației dintre victimă și ofensator în procesul iertării în spațiul românesc.

BIBLIOGRAPHY

Berry, J. W., Worthington, E. L., Jr., O'Connor, L. E., Parrott, L. III şi Wade, N. G. (2005). Forgivingness, vengeful rumination, and affective traits. *Journal of Personality*, 73, 183-225.
Curelaru, M. (2006). *Reprezentări sociale*. Iași: Polirom.
Curelaru, M. (2014). *Iertarea.* În Dafinoiu, I. şi Boncu Ş (coord.), Psihologie socială clinică (1-11). Iaşi: Polirom.
De Rosa, A.S. (1997). Comparaţie critică între reprezentările sociale şi cogniţia socială. În

Neculau, A. (ed.), *Psihologia câmpului social: reprezentările sociale* (205-218). Iaşi: Polirom.
Enright, R. D. (1991). The moral development of forgiveness. În W. Kurtines şi J. Gewirtz (Eds.), *Handbook of moral behavior and development*, 1 (pp. 123 – 152). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc. Roberts, R. C. (1995). Forgivingness. American Philosophical Quarterly, 32, 289 – 306.
Enright, R. D. (2001). Forgiveness is a choice. A Step-by-Step Process for Resolving Anger and Restoring Hope. *PhD APA Life Tools*: Washington.
Fox, A., Thomas, T. (2008). Impact of religious affiliation and religiosity on forgiveness. *Australian Psychologist*, September 2008; 43(3), 175 – 185.
Friesen, M. D., Fletcher, G. J. O. (2007). Exploring the lay representation of forgiveness: Convergent and discriminant validity. *Personal Relationships*, 14, 209-223.
Fu, H., Watkins, D., Eadaoin, K. P. (2004). Personality correlates of the disposition towards interpersonal forgiveness: A Chinese perspective. *International Journal Of Psychology*, 39(4), 305–316.
Hargrave, T., Sells, J. (1997). The development of a family forgiveness scale. *Journal of Marital and Family Therapy*, 23, 41-62.
Ho, M.Y., Fung, H.H. (2011). *A dynamic process model of forgiveness: a cross cultural perspective*: *Review of General Psychology*, 15(1), 77-84.
Jodelet, D. (1997). *Reprezentările sociale, un domeniu în expansiune*. În A. Neculau (ed). *Psihologia câmpului social*. *Reprezentările sociale* (pp. 85-106). Iași: Editura Polirom.
Kearns, J. N., Fincham, F. D. (2004). A prototype analysis of forgiveness. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30, 838-855.
McCullough, M. E., Worthington, E. L., Jr. (1999). Religion and the forgiving personality. *Journal of Personality*, 67, 1141-1164.
McCullough, M. E. (2001). Forgiveness: Who does it and how do they do it? Current Directions. *Psychological Science*, 10, 194–197.
McCullough, M. E., Bellah, C. G., Kilpatrick, S. D., Johnson, J., D. (2001). Vengefulness: Relationships with forgiveness, rumination, well-being and the big five. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27, 601-610.
Moscovici, S. (1961/1976). *La psychanalyse, son image et son publique*. Paris: PUF.
Moscovici, S. (1997). *Fenomenul reprezentărilor sociale*. În Neculau, A. (ed.), *Psihologia câmpului social. Reprezentările sociale* (pp.15-75). Iași: Polirom și Societatea Știință și Tehnică.
Moscovici, S. (2000). Ideas and their Development: A Dialogue between Serge Moscovici and Ivana Marková: Moscovici, S., Duveen, G. (eds.), *Social Representations. Explorations in Social Psychology*, (pp. 224-286). Polity Press.
Mullet, E., Neto, F., Riviere, S. (2005). Personality and its effects on resentment, revenge, and forgiveness and on self-forgiveness. In E. L. Worthington Jr. (Ed.), *Handbook of forgiveness*, 159–182. New York: Hove, Routledge.
Neculau, A. (2001). Context Manipulation and the control of Social Representations: Buschini, F., Kalampalikis, N. (eds.), *Penser la vie, le social, la nature. Mélanges en l'honneur de Serge Moscovici* (pp. 263-276). Paris: Editions de la Maison des sciences de l'homme.
Neculau, A., Curelaru, M. (2003). *Reprezentări sociale*. În Neculau, A. (ed). *Manual de psihologie* socială (pp. 283-306). Iași: Polirom.
Orathinkal, J., Vansteenwegen, A., Enright, R. D., Stroobants, R. (2007). Future validation of the Dutch version of the Enright Forgiveness Inventory. *Community Mental Health Journal*, Vol. 43 (2).
Roland-Lévy, C. (1999). Reprezentări sociale, datorii şi sărăcie. În Neculau, A. (ed.), *Aspecte*

psihosociale ale sărăciei, 197-210. Iaşi: Polirom.
Sandage, S. J. şi Crabtree, S. (2012). Spiritual pathology and religious coping as predictors of forgiveness. *Mental Health, Religion şi Culture,* 15(7), 689 -707.
Scano, S., Junique, C., Vergès, P. (2002). *Ensemble de programmes permettant l'analyse des èvocations, EVOC2000*[Set of programs for analyzing evocations, EVOC 2000]. Aix-en-Provence.
Seca, J.M. (2008). *Reprezentările sociale*. Iași: Institutul European.
Skinner, W. (1998). The function and role of forgiveness in working with couples and families: clearing the ground. *Journal of Family Therapy*, 20, 3-19.
Smedes, L.B. (1996). Forgive and Forget (ediția a -2a). C.A: Harper, San Francisco.
Strelan, P., Covic, T. (2006). *A review of forgiveness process models and a coping framework to guide future research*. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 25 (10), 1059-1085.
Strelan, Peter, N.T. Feather, Ian McKee (2011). Retributive and Inclusive Justice Goals and Forgiveness: The Influence of Motivational Values. *Soc Just Res*, 24, 126-142.
Vergès, P. (1992). L'évocation de l'argent, une méthode pour la définition du noyau central d'une représentation, *Bulletin de Psychologie*, 45, 203-209.
Vlachos, H. şi Nafpaktos, M. (2011). Spovedania și vindecarea sufletului. Iași: Doxologia.
Wade, N. G., Bailey D. C., Shaffer, P. (2005). Helping Clients Heal: Does Forgiveness Make a Difference? *Professional Psychology Research and Practice*, 36 (6), 634-641.
Worthington, E .L., Drinkard, D.T. (2000). Promoting reconciliation hrough psychoeducational and therapeutic interventions *Journal of Martal and Family Therapry*, 26, 93-101.
Worthington, E. L., Jr. (2005). Handbook of forgiveness. New York: Routledge.
Worthington, E. L. Jr (2006). Emotion and Forgiveness. Forgiveness and Reconciliation. Theory and Application.
Wuthnow, R. (2000). How religious small groups promote forgiving: A national study. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 39, 125–139.
Yamhure Thompson, L., Snyder, C. R., Hoffman, L., Michael, S. T., Rasmussen, H. N., Billings, L. S., Heinze, L., Neufeld, J. E., Shorey, H. S., Roberts, J. C., Roberts, D. E. (2005). Dispositional forgiveness of self, others, and situations. *Journal of Personality*, 73, 313-360.
Zechmeister, J.S., Romero, C. (2002). Victim and offender accounts of interpersonal conflict: Autobiographical narratives of forgiveness and unforgiveness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 675–686.
Zeelenberg, M., van Dijk, W. W., Manstead, A.S.R. și Van der Pligt, J. (1998). The Experience of regret and disappointment. *Cognition and Emotion,* 12, 221-230.

A NEW APPROACH FROM THE INFORMATION THEORY PERSPECTIVE OF THE ANIME CULTURE PRESENCE IN ROMANIA

Adrian Nicolae Cazacu
PhD Student, Bucharest University of Economic Studies

Abstract:In the last 20 years, with the development of the Internet and the phenomenon of globalization, the anime culture has spread globally and the products of this culture have penetrated the markets of animation, comic books, toys, music, clothing and more. Although initially the anime culture has reached the West by the localization of anime in the United States in the 1970s, and then spreading in many other countries, including Romania, since the 1990s, the anime culture products have reached markets throughout the world using the Internet. This study aims to analyze how the Internet communication has helped spread the anime culture. An approach by which we aim to achieve this is from the perspective of information theory, in the context of which we will investigate, both in this study and in the future ones, how information from the cyberspace led to the emergence of the anime culture markets in the world and, particulary, in Romania.

Keywords: Internet, information theory, anime, culture, globalization.

1. Introduction

After the year 1989, Romania opened the doors to the intercultural exchanges. One of the crops that has penetrated the cultural space, is a culture of Japanese origin, which revolve around Japanese animations, commonly referred to as "anime". Cine şi-ar fi imaginat, la acea vreme, că aproximativ 15 ani mai târziu, în România va începe să apară o piaţă pentru produsele acestei culturi?

Initially, the Romanian television, shortly after the revolution, began to broadcast movies and anime series. The most well known anime series of that period were: *Sailor Moon*, *Candy Candy*, *Sandi Bell*, *Saber Rider*, and many others as well, anime movies such as: *Windaria* (*It was oncelike neverbefore*..) and *Pheonix Firebird*. Romanian television example was followed by other broadcasters that arose later, as PRO TV and Antena 1. This became notable in the year 1997, with the start of the broadcast episodes of *Pokemon* and *Dragonball Z*, whose versions, localized in English, have made their debut in almost the entire world. *Pokemon* series success was so great that its location was done in a very short time after broadcasting the series in Japan[1]. Accordingly, it is not surprising that in Romania, the *Pokemon* series was matched in the Romanian language, by professional actors, which was also done later with the series *Dragonball Z*.

[1] DENISON(2010)

The year 1997 marks, unofficially, the commencement of the public awareness in Romania, that anime is something differently than Western cartoons. This, we believe, is due to several factors. The anime series aired on supplementing television with new series, such as: *Runonni Kenshin* (*Samurai X*), *Full Metal Alchemist*, *Evanghelion*, *Full Metal Jacket*, the anime film *Metropolis*, and others. These, in addition to a unique visual style, and specifically named"*cool Japan*"[2]combined action and complex stories with themes such as: justice, heroism, violence, social ethics, morality, identity and soul[3].

The audience from Romania start to have a new source of information, namely the Internet. On the search engines, the information has gone from the public in Romania, to the web site, where it was retrieved alongside several other related information that have turned to the audience which has formed such an idea about what it means anime. Other sources of information were gaming magazines imported from France at that time, for example, *Generation 4*.

In the year 2000, in Romania, already existed the cultural activity of *AMV* (*Anime Music Video*). This specific task of anime culture consists in putting fragments belonging to one or more animes, in a certain order, which corresponds with the rhythm or song lyrics. There is not much evidence of this activity, which was used at that time in the *underground* area of the cyberspace, these files being exchanged, in particular, on MIRC, but this activity became evident with the advent of online media *Youtube Channel*. In this context, in the year 2000, in Romania appears the *A+* channel, a channel totally dedicated to broadcast anime. This channel is replaced, in 2006, with *Animax* channel, which, in addition to the anime series, broadcast also cultural shows, presenting to the public in Romania specific anime activities, as well as anime Cosplay, manga style graphics, karaoke after the soundtrack of some animes, dance, specific anime series, figurines and more.

Shortly after the launch of this channel, in Romania takes place, in the year 2007, the first edition of a specific cultural convention, anime, called Nijikon. At this event, which takes place annually since then, participated exhibitors, both selling anime and anime culture-specific products, such as: posters, manga, and Cosplay accessories like dress up, figurines, clothing and articles household appliances, all with anime specific. At the event, held every summer Cosplay competitions, representing the work of anime fans to be dressed up in their favorite characters and interpret them[4]. Also, during these events, taking place as well, are the

[2]McGRAY(2002)
[3]STEIFF(2010)
[4]LAMERICHS(2013)

concerts of artists, sound artists, authors of columns belonging to animes. This event has experienced, over time, the support of several sponsors, such as: children's Palace, schools, lyceums, *Animax* channel.

Subsequently the first edition of this event, started to take place others of the same kind. It can be considered the year 2007 as the year when the anime culture products market was opened in Romania[5]. Even though they tried some tentative market penetration of this crop previously this year, such as the opening of the manga store products, called *Manga Shop*, they didn't do nothing else than to prepare this opening. In the year 2013, *Nijikon Convention* came into the attention of the television station Antena 1, which filmed a report about it.

The success of these events is due to the Animax channel, but also the development of the Internet. Romanians English connoisseurs already had access to the sites of information and news about anime, such as *animenewsnetwork.com* and *myanimelist.com*, where many had accounts, where they were discussing about anime. Information spread also through forum discussion sites and social networking sites, such as *neogen.ro*. Romania's presence of the anime culture was enhanced by the social networking website *facebook.com*. Within the social network provided by this site, there is a possibility for discussion groups, virtual communities, virtual stores and some pages for the presentation of various events. In the discussion groups, information circulates freely. Their members post information about anime, analyzing the details thereof and each member, is providing a flow of information, even higher than it would be discovered sailing alone on the Internet.

This way, these groups are becoming true newsletters relating to the theme of the group, in this case, the anime culture giving each member the opportunity to be up to date with the latest news and to ask your own questions. They are also a source of multimedia images and movies.

Within these groups, are being carried out cultural activities, the most important of them being *the manga drawing*, the members of group often encouraging those who draws manga-style characters, who are granted even with notes. There are also activities that test the level of knowledge of the members of the group, about the anime culture, showing them a picture of an anime or *meme* (image accompanied by text, combinations making a suggestive reference to an anime, or from an anime, but without being allowed to reveal the source).

[5] CAZACU(2016a)

In Romania, there are dozens of such groups, the largest being *Romania Anime*, having 19,000 currently enrolled members. Many of the other groups have over 1,000 registered members. There are also discussion groups about media, which include anime, among other topics of discussion. It is notable that many of the members of these groups are part of international groups in the English-themed anime, which include millions of members.

In the anime-themed groups from Romania, and also some who were among the topics of discussion, I conducted an online survey, using Google Forms, with respect to the presence of anime culture in Romania and to the market of its products . 422 responded to my survey, age over 18 years, male and female, members of the above mentioned groups. Questions were referred to the knowledge of the anime culture, vision of this kind of animation, locating for anime products on the market in Romania. The results of this questionnaire shall be subject to an analysis of the market culture anime in Romania. In our previous works, from the analysis of these data, we concluded that Romania is a supportive environment for the traders and manufacturers of anime products, who would benefit from the purchase of licenses. Also, manga and other derivative products found in Romania a market not sufficiently exploited.

In this paper, I will make an analysis of this data, in terms of the information theory, which, as stated in the literature, is important and particularly useful in carrying out a study of the emarketing.

2. About the information theory[6]

In the specialised literature of the last decade, information theory occupies an increasingly significant place. Among the specific methods and techniques, the factorial experiments are based on the study of the influence of the factors on the observed data, when the factors act simultaneously, independently or in interaction.

The best known in this sense are the following experiments:

- Experiment 2^2 –two factors with two levels
- Experiment 2^3 –three factors with two level
- Experiment 3^2 -two factors with three levels

For the purpose of processing data to be transformed into "information", there are "contingency" tables with 2-3 entries. In what we will present, the data comes from an online questionnaire, and answers are the alternatives to each question. We will consider the answers to question A, dichotomous, with $\mathbf{A_i}$ alternatives, placed on rows, responses representing the

[6]NICULAE MIHĂIȚĂ(2016)

dependent variable, respectively the answer to question A. Question **B** (assumed stimulus, respectively independent variable), with the alternatives $\mathbf{B_j}$, will be placed in the columns of the table.

We will consider simultaneously the influences of the alternatives **i** from the lines and **j** in the columns on $\mathbf{T_{ij}}$ observation. The partial total on line i is denoted by $\mathbf{T_i}$. $\mathbf{T_{ij}}$represents the number of respondents to both **A, B** questions (and may be less than or equal to the one of the surveyed community) irrespective of the response alternatives **i** or **j:**

$$(2.1)\ T_i = \sum_j^c x_{ij}, T_j = \sum_i^l x_{ij}, T = \sum_i^l \sum_j^c x_{ij}$$

Similarly, for two independent variables, **B** and **C**, we will produce a table/matrix with two inputs on the column, gaining independent influences from two stimuli simultaneously, and evaluating the $\mathbf{T_{ijk}}$ elements, where: question **C** (also considered as a stimulus, independent variable) has $\mathbf{C_k}$ alternatives in the columns of the same table. This method aims to finally highlight the interactions between the stimuli as independent variables and the selected dependent variable.

The matrix so formed corresponds to the second type of experiment- $\mathbf{2^3}$ (three factors with two levels), because the questions are dichotomous. We can also understand it as a two-dimensional function, such as: $\mathbf{A_i = f(B_j, C_k)}$, $\mathbf{i=1..l,\ j,\ k=1..c}$

Similarly, we can write: $\mathbf{B_j = f(A_{ij}, C_k)}$ şi $\mathbf{C_k = f(B_j, A_i)}$. The interactions of 0 order are: **A**, **B**, **C.** The interactions of first order are: **AB**, **BC**, **AC.** The 2nd order interaction is: **ABC.**

3. Applying the theory methods to the results of a survey

Statistical table for three states:

	Anime forum participants	Anime events participants / anime site users (A)	ANIME PRODUCTS		
			subtitled animes (b_0)	anime derived products (b_1)	TOTAL
1	Less than 25 years old (c_0)	vizit	187	87	274
		purchase/prefer	178	281	459
	Total c_0		365	368	733
	More than 25 years old (c_1)	vizit	23	11	34
		purchase/prefer	22	35	57
	Total c_1		45	46	91
1 TOTAL =824			410	414	824

Table 1. Results of the author survey

Our research, an online survey regarding the anime culture in Romania, as well as some aspects of the market of the anime's cultural products, such as the preference for the anime related products, for aquiring officially subtitled animes, and other similar questions, lead us to conclusions regarding the new challenges for the present Romanian market[7]. In the present study, we analyse some of these responses , using the up mentioned method. For this purpose, we have selected three dichotomous questions. The number of the responses are inserted in the Table 1.

a) "*Would you acquire anime Blu-ray/DVDs, officially subtitled by profesionals, from stores*?"
b) "*Have you ever purchased a product having a relationship with anime (manga, posters, figurines, cards, dolls, clothes and other products bearing the trademark, logo or other distinguishing feature that puts you in connection with anime)*?"
c) "*In what age group do you belong*?"(less or over 25 years)

The independent variable, **A**, is the respondent's preference for the anime products, materialized in their purchase, and the independent factors or stimuli are these products, divided into two categories, subtitled or not, and the anime derivatives, all of these being represented by the **B** factor. The second independent factor is the age of the respondent, represented by variable **C**, which divides the set of the responses according to a considered threshold, namely the 25 years' age. The triple input statistical construction consists of all alternatives of the variables **A**, **B**, **C**(Table 2):

[7] CAZACU(2016b)

			B		
	C	A	b0	b1	TOTAL
1	c0	a0	**1**	**b**	S0
		a1	**a**	**ab**	S1
	TOTAL c0		S3	S4	S2=S0+S1=S3+S4
	c1	a0	**c**	**cb**	S0*
		a1	**ca**	**cab**	S1*
	TOTAL c1		S3*	S4*	S2*=S0*+S1*=S3*+S4*

Table 2.The triple input

For a more accurate understanding of the relationships (interactions between variables) it is customary to repeat the experiment(Table 3)

Three factors experiment, once repeated	PARTICIPANTS		
BASE	<= 25	>= 25	TOTAL
	1	**b**	
	a	**ab**	
	c	**bc**	
	ac	**abc**	
REPETITION			
	1	**b**	
	a	**ab**	
	c	**bc**	
	ac	**abc**	

Table 3. Repeat the experiment

The arithmetic "*signs*" to highlight interactions are as follows(Table 4):

1	a	b	c	ab	ac	bc	abc	Total
+	+	+	+	+	+	+	+	T1
-	+	-	-	+	+	-	+	Ta
-	-	+	-	+	-	+	+	Tb
-	-	-	+	-	+	+	+	Tc
+	-	-	+	+	-	-	+	Tab
+	-	+	-	-	+	-	+	Tac
+	+	-	-	-	-	+	+	Tbc
-	+	+	+	-	-	-	+	Tabc

Table 4Factors' arithmetic signs

As we have allready mentioned, in order to identify these interactions, a two-tier multiple input table (two alternatives from the two possible answers to dichotomic questions) of variables **A**, **B**, **C** is constructed. The **C** factor, in this case the respondent's "age", influences four subtotals, namely, $\mathbf{T_c}$, $\mathbf{T_{ac}}$, $\mathbf{T_{bc}}$, $\mathbf{T_{abc}}$; the effect of **C** being obtained by the algebraic sum of the contributions, in the sense that the contributions of the factors that influence them will be positive and the contributions of the others, uninfluenced by **C**, like

other environmental factors represented by $\mathbf{T_1}$, the contribution of factor A, represented by **Ta**, of factor **B** (without **A** and **C**), represented by $\mathbf{T_b}$, the combination between the **A** and **B** factors, but without **C**, denoted by $\mathbf{T_{ab}}$. The reasoning is similar for the **A** and **B** factors.(Table 5)

1	a	b	c	ab	ac	bc	abc	TOTALS	
+	+	+	+	+	+	+	+		
187	178	87	23	281	22	11	35	824	T1
-	+	-	-	+	+	-	+		
187	178	87	23	281	22	11	35	208	Ta
-	-	+	-	+	-	+	+	4	Tb
-	-	-	+	-	+	+	+	-642	Tc
+	-	-	+	+	-	-	+	228	Tab
+	-	+	-	-	+	-	+	-162	Tac
+	+	-	-	-	-	+	+	-2	Tbc
-	+	+	+	-	-	-	+	- 178	Tabc

Table 5. Factors' contributions

The application of the process implies a series of specific calculations, having the final results in Table 6, results that leads us to study the observed interactions. The specific calculations are the following:

1) the number of degrees of freedom "df_1" for each influence factor and their combination, as well as the number of degrees of freedom "df_2" for the table:

$$df_1 = \text{nr. niveluri} - 1 = 2-1 = 1 ; \qquad df_2 = [2^3 \cdot (2-1)] - 1 = 7$$

2) the correction factor is determinedaccording to the formula:

$$C = T_1^2 / 2^3 \times \text{nr.repetiţii} = 824^2/16 = 42.436$$

3) the sum of squares "SP" is calculated for each factor of influence, also for their combinations:

$$SP\_A = T^2_a/16 = (208^2)/16 = 2704$$

$$SP\_B = T^2_b/16 = 4^2/16 = 1$$

$$SP\_C = T^2_c/16 = (-642)^2/16 = 25760.25$$

$$SP\_AB = T^2_{ab}/16 = 3249$$

$$SP\_AC = T^2_{ac}/16 = (-162)^2/16 = 1640.25$$

$$SP\_BC = T^2_{bc}/16 = (-2)^2/16 = 0.25$$

$$SP\_ABC = T^2_{abc}/16 = 1980.25$$

4) the sum of squares for repetition: SP_Rep=0.25

5) the sum of the squares for the entire table:

$$SP\_T = 35338$$

6) the sum of squares for experimental error:

SP_E = SP_T – (SP_A + SP_B + SP_C + SP_AB + SP_AC + SP_BC + SP_ABC) –SP_Rep =2.75

7) the mean of the "MP" squares for each factor of influence and for their combinations:

$M\_PA=SP\_A/df_1=SP\_A$, also: M_PB=SP_B, M_PC=SP_C, so on.

8) the average square for the experimental error is determined:

$$MP\_E=SP\_E/df_2 =2.75/7=0.3928$$

9) Fisher reports are determined for each factor of influence (aproximated with e<0,05):

Ftab=5.59

F_a = MP_A/MP_E =2704/0.3928=6883.9

F_b = MP_B/MP_E =1/0.3928=2.5458

F_c = MP_C/MP_E =25760.25/0.3928=65581.1

$\mathbf{F_{ab}}$ = MP_AB/MP_E =3249/0.3928=**8271.4**

F_{ac} = MP_AC/MP_E =1640.25/0.3928=4175.79

F_{bc} = MP_BC/MP_E =0.25/0.3928=0.628

F_{abc} = MP_ABC/MP_E =1980.25/0.3928=5041.36

10) Fisher calculated coefficients compared with the tabulated ones, considering the admissible error (5%).It is noted that, in most cases, significant differences were obtained both at the level of the factors and their combinations, all values being higher than Ftab = 5.59.

According to the theory:

- If the calculated values are lower than the tabulated values (Fcalculated <Ftabled) then the corresponding factor does not change the system and therefore it does not have any influence on the data.
- If the calculated values are higher than the tabulated values (Fcalculated> Ftabled) then the corresponding factor is a possible cause and is therefore **determining** the system.

4. Conclusions

Conclusion_1: "*Age"* category induces significant variations in the system! Conclusion_2: The combined factor **Fab**, that is "*people buying anime"* induces the most significant variation in the system!

Following Fisher coefficients analysis, there are differences in factors, as well as their combinations. Finally, we note, with respect to the first and second order interactions, the

following observation:

(1) If the values representative of the influence of the factors are negative, there is a phenomenon of concealment, the lack of connection with the other factors, the lack of "communication" between the factors.

(2) If the values are positive, it results the phenomenon of synergy, the factors "communicate", they influence each other but also influence the system, they are determinant for it.

In the present study, the positive value, in the observation's sense, belongs to the first-order interaction **AB**: A→ B, So A influences B, therefore, the anime products interest regardless of age. B→A, so buyers are purchasing derivate products regardless of age, although in different proportions, young people under 25 years are preponderant.

This final remark leads us to the existence of a specific market for these products, determined by the aim to buy animes(preferably *officially subtitled*) and *derived products* of the anime culture.

Bibliography

1. **Cazacu, A. N.** 2016."Research regarding the presence of the anime culture's products on the Romanian market and their impact upon the consumer behavior", *Globalization and National Identity. Studies on the strategy of intercultural dialogue,* Tîrgu Mureş: Arhipeleag XXI Press: 291-302.
2. **Cazacu, A. N.** 2016."Quantitative Research on the Anime Culture Products Presence in the Romanian Market", International Conference on Marketing and Business Development Journal – Vol II, No. 2/2016: www.mbd.ase.ro/journal
3. **Denison, R**.2010."Transcultural creativity in anime: Hybrid identities in the production, distribution, texts and fandom of Japanese anime", *Creative Industries Journal*, 3, 3, University of East, Anglia: Intellect Ltd Major Papers
4. **Lamerichs, N**. 2013: "The cultural dynamic of doujinshi and cosplay: Local anime fandom in Japan, USA and Europe, Participations", *Journal of Audience&Reception Studies*, 10,1, Maastricht University, Netherlands
5. **McGray, D**. 2002. " Japan's gross national cool", *Foreign Policy*:44-54
6. **Mihăiţă, N.** 2016. "*Proiect complex de modelare econometrică*", Bucharest: ASE-Publishing House
7. **Steiff, J**.2010. *Anime and Philosophy*, Illinois: Open Court Chicago and Lasalle.

ANNEX

SOURCE DATA, SELECTED FROM THE AUTHOR'S OWN SURVEY

PREFERENCE FOR ACQUIRING OF OFFICIALLY SUBTITLED ANIMES	NUMBER	PERCENT
YES	200	48.8%
NO	210	51.2%

PREFERENCE FOR ANIME RELATED PRODUCTS	NUMBER	PERCENT
YES	316	76.3%
NO	98	23.7%

AGE GROUPS OF THE RESPONDENTS	NUMBER
Between 18 and 25 years	365
Over 25 years	44

EXTENDED CONFISCATION –THE CINDERELLA OF JUDICIAL SYSTEM

Ana Neagoe
PhD Student, West University of Timişoara

Abstract:With the entry into force of Law no. 63/2012 for amending and supplementing the Criminal Code of Romania and Law no. 286/2009 on the Criminal Code, extended confiscation has become an institution of the Romanian criminal law as a consequence of the transposition of the European legislation into the domestic criminal law. Even though this process of aligning the internal legislation with the European norms represents (or should represent) an entire mechanism of research, correlation, adaptation of the national legislation to a series of supranational requirements, sometimes there are institutions, which at the level of the European Union (and not only) manage to fulfill their role for which they were created, but which, once transplanted into national law, are lost in the cradle of legal norms and become the "Cinderella" of the courts. This is why we shall investigate the practice of national courts regarding extended confiscation, in order to find the reasons why, five years after the introduction of the extended confiscation, there is, according to an official report of the Judicial Inspection of the Superior Council of Magistracy, only 19 judicial decisions pronounced in this matter, of which, at the time of drafting the report, some were not definitive and some were not confirmed by the Superior Courts. The purpose of this research is not only to list official statistical data but also to try to find out why such a discrepancy between the national criminal policy and the jurisprudence of national courts exist and persist.

Keywords: criminal law, extended confiscation, case law, national courts, Superior Council of Magistracy.

A. Premisele unei transformări anunțate: de la instituția confiscării extinse la Cenușăreasa dreptului penal

În anul 2012, prin Legea nr. 63[1], legiuitorul român, prin art. I și II prevedea introducerea, atât în vechiul Cod penal (1968) – în vigoare la acea dată, cât și în Noul Cod Penal (2009) – care urma să intre în vigoare[2], a unei noi instituții penale, ca urmare a alinierii legislației penale naționale la cerințele legislative europene. Această instituție intenționa să umple vidul legislativ al confiscării produselor infracțiunii, prin crearea unei măsuri de siguranță excepționale, și anume, confiscarea extinsă - o formă distinctă a confiscării, diferită de măsura de siguranță a confiscării speciale, menită să răspundă noului val de măsuri internaționale. Astfel, prin transpunerea Deciziei-cadru 2005/212/JAI a Consiliului[3], statul român respecta obligațiile ce i-au revenit ca stat-membru al Uniunii Europene și adopta măsuri legislative, de

[1] Legea nr. 63/2012 pentru modificarea şi completarea Codului Penal al României şi a Legii nr. 286/2009 privind Codul Penal, publicată în Monitorul Oficial nr. 258 din 19 aprilie 2012.
[2] Codul Penal din 2009 sau Noul Cod Penal a intrat în vigoare, după numeroase tergiversări legislative, la 01.02.2014, după o perioadă marcată de amânări, abrogări şi propuneri ale Guvernului şi Parlamentului, care pot fi denumite generic o întreagă "*epopee a noilor coduri ale României*".
[3]Decizia cadru 2005/212/JAI a Consiliului din 24 februarie 2005 privind confiscarea produselor, a instrumentelor și a bunurilor având legătură cu infracțiunea, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 068/49, din 15.03.2006, pp. 147-149.

natură penală, care să contracareze amploarea fenomenului infracționalității organizate, prin aplicarea principiului ”*follow the money*”[4].

Decizia de a adaugă legislației penale o nouă formă de confiscare a bunurilor obținute din infracțiuni, nu a fost analizată prin efectuarea unui studiu de impact al implementării acestei măsuri de natură penală, sau printr-o dezbatere juridică care să cerceteze modul în care instanțele naționale vor aplica în practică această măsură de siguranță. Legiuitorul român s-a mulțumit a transpune o normă europeană în sistemul de drept românesc, fără a analiza pe fond, modul cum această instituție avea să fie recepționată de sistemul național. Acest tip de transplant juridic, împământenit legiuitorului național încă de la transplantul constituțional din 1866[5], nu doar că nu înregistrează schimbări în mecanismele penale importate, dar nici nu își produce efectele pentru care a fost transplantat, rămânând la stadiul de formă scrisă, fără aplicabilitate practică[6].

De ce afirmăm acest lucru? Pentru că la o distanță de peste cinci ani de la modificarea Codului Penal, din punctul de vedere al jurisprudenței instanțelor naționale, putem conchide că, în ceea ce privește confiscarea extinsă, numărul dosarelor în care s-a dispus această măsura de siguranță se rezumă la 19 (nouăsprezece)[7], incluzând aici și dosarele existente pe rolul instanțelor de judecată până în luna noiembrie 2014. Aceste date oficiale indică un număr redus de dosare ajunse pe rolul instanțelor judecătorești, în care se pune în discuție luarea măsurii de siguranță a confiscării extinse. Trebuie menționat, de asemenea, că din cele 19 dosare existente, în unele dosare, deși s-a propus luarea acestei măsuri, nu s-a dispus de către instanța de judecată luarea măsurii de siguranță a confiscării extinse, iar în unele, deși inițial a fost dispusă măsura confiscării extinse, instanțele de control au anulat sentința instanței de fond. Având în vedere cele de mai sus, putem afirma că, pe lângă problemele specifice cu care se confruntă actorii dreptului chemați să aplice dispozițiile penale referitoare la confiscarea extinsă (și aici nu ne referim doar la lipsa unei pregătiri continue asigurată prin seminarii și conferințe tematice), practica instanțelor naționale se dovedește a fi și neunitară[8].

Ulterior anului 2014, nu există date oficiale cu privire la dosarele în care s-a dispus măsura de siguranță a confiscării extinse. Conform art. 31 alin. 1 din Legea nr. 318/2015[9], *Agenția (*Națională a Bunurilor Indisponibilizate, s.n.) *ține evidența hotărârilor și încheierilor prin care s-a luat măsura de siguranță a confiscării speciale sau a confiscării extinse dispuse de instanțele române, precum și a celor comunicate autorităților române de către instanțele străine.* Până în prezent, Agenția Națională a Bunurilor Indisponibilizate, organism însărcinat cu evidența a astfel de dosare, nu și-a finalizat activitatea de colectare a datelor statistice

[4] Pentru detalii privind modul de aplicare a principiului ”*follow the money*” în politica de combatere a criminalității organizate, a se vedea, **E.W. Kruisbergen**, *Combating organized crime. A study on undercover policing and the follow the money strategy*, Haga, 2017, disponibil online la adresa: https://www.wodc.nl/binaries/Kruisbergen_dissertation_full%20text_tcm28-237785.pdf.

[5] Pentru o analiză a teoriei transplantului juridic, a se vedea, **R.C. Roghină**, *Logica și efectele transplantului constituțional din 1866*, Ed. Universul Juridic, București, 2016, pp. 26 și urm..

[6] Acest fenomen al transplantului juridic irațional considerăm că poate fi întâlnit în prezent și în alte ramuri ale dreptului. De exemplu, ar fi interesant de analizat modul în care România alege să transpună diferite acte normative europene (decizii-cadru, directive etc) în legislația națională. Având în vedere păienjenișul de legislație națională în vigoare la acest moment, putem să ne întrebăm*: care este raționamentul logic după care se ghidează legiuitorul național în transpunerea unei legislații europene în sistemul de drept românesc? Cum evităm preluarea unor forme fără fond în contextul actual?*

[7] Conform Raportului de control nr. 4621/IJ/3699/DIJ/2014 al Inspecției Judiciare din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii, nepublicat.

[8] Pentru detalii, a se vedea, hotărârile din Dosarul nr. 1033/110/2013 (Tribunalul Bacău) și Dosarul nr. 4686/113/2012 (Tribunalul Brăila).

[9] Legea nr. 318/2015 pentru înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate și pentru modificarea și completarea unor acte normative, publicată în Monitorul Oficial nr. 961 din 24 decembrie 2015.

transmise de către instanţele judecătoreşti, aceasta aflându-se încă într-un proces de tranziţie pentru preluarea deplină a atribuţiilor ce îi revin potrivit legii[10]. Înfiinţarea acestui organism specializat a venit ca o soluţie viabilă la cerinţele impuse de către Uniunea Europeană, care impunea statelor-membre să creeze un oficiu naţional, al cărui principal obiectiv consta în recuperarea creanţelor. Încă o dată, legislaţia europeană specifică, şi anume, Decizia 2007/845/JAI[11] şi Directiva 2014/42/UE[12] - actele normative europene care au motivat înfiinţarea ANABI[13], s-a dovedit a fi un prag prea înalt pentru sistemul juridic românesc, deoarece în intervalul 2015-2017 Agenţia nu a reuşit să funcţioneze în scopul pentru care a fost creată datorită lipsei operaţionalizării sistemului informatic naţional integrat de evidenţă a creanţelor provenite din infracţiuni. Cu alte cuvinte, aplicabilitatea practică a dispoziţiilor legale rămâne, din nou, la stadiul de transpunerea scriptică.

Cu siguranţă, la ora actuală, datele statistice din anul 2014 nu reflectă situaţia reală a problemelor cu care se confruntă sistemul judiciar în aplicarea prevederilor referitoare la confiscarea extinsă. În ceea ce priveşte numărul dosarelor în care instanţa de judecată s-a pronunţat în sensul aplicării favorabile a art. 112^1 Cod Penal, suntem rezervaţi a considera că numărul dosarelor a crescut semnificativ, deoarece reticenţa aplicării de către instanţele judecătoreşti se poate observa atât în modul de a dispune această măsură cât şi în motivările succinte şi generale care însoţesc hotărârile deja pronunţate[14].

Mai mult, lipsa unor date statistice oficiale actualizate, care să susţină sau să critice aplicarea instituţiei confiscării extinse în legislaţia penală naţională, a creat peisajul prielnic astfel încât confiscarea extinsă a ajuns să fie privită, de o parte a doctrinei, ca o instituţie neconstituţională şi inutilă dreptului penal[15]. Nu contestăm rolul doctrinei de a aduce critici unei instituţii sau de a semnala lacunele, inadvertenţele legislative, ci susţinem creionarea unor soluţii concrete şi realiste referitoare la discrepanţele dintre legislaţie şi practica judiciară, prin efectuarea de studii, cercetări, rapoarte ale Inspecţiei Judiciare din cadrul CSM, precum şi implicarea directă a instituţiilor publice desemnate să identifice şi să regleze probleme semnalate de către actorii actului de justiţie.

---

[10] Pentru detalii despre activitatea Agenţiei Naţionale a Bunurilor Indisponibilizate şi ceea ce ar putea avea România în viitorul apropiat din punctul de vedere al unui sistem de justiţie informatizat, a se vedea, https://anabi.just.ro/stiri_det.php?id=ANABI%20va%20dispune%20de%20un%20sistem%20informatic%20integrat%20de%20eviden%C8%9B%C4%83%20a%20crean%C8%9Belor%20provenite%20din%20infrac%C8%9Biuni&categ=%C8%98tiri.

[11] Decizia 2007/845/JAI a Consiliului din 6 decembrie 2007 privind cooperarea dintre oficiile de recuperare a creanţelor din statele membre în domeniul urmăririi şi identificării produselor provenite din săvârşirea de infracţiuni sau a altor bunuri având legătură cu infracţiunile, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 332, din 18.12.2007, pp. 103-105.

[12] Directiva 2014/42/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind îngheţarea şi confiscarea instrumentelor şi produselor infracţiunilor săvârşite în Uniunea Europeană, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 127, din 29.04.2014, pp. 39-50.

[13] Agenţia Naţională de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate.

[14] În acest sens, a se vedea, hotărârea primei instanţe, Tribunalul Sibiu, în Dosarul nr. 6677/85/2013, care menţionează cu privire la luarea măsurii de siguranţă a confiscării extinse următoarele*: "De asemenea, de la inculpatul NMA se va confisca (...) autoturismul marca Mercedes Benz, de culoare neagră, serie şasiu WDB1680331J173909 cu număr de înmatriculare SB-22-NON. Temeiul confiscării autoturismului îl constituie dispoziţiile art. 118[2] C.pen.* (vechiul Cod Penal – 1968, s.n.), *infracţiunile comise de acesta făcând parte dintre cele menţionate la alin. 1 lit. b. Pe de altă parte, sunt îndeplinite şi cerinţele alin. 2. Astfel, inculpatul nu a avut surse licite de câştig, nu a avut un loc de muncă şi în acelaşi timp a făcut necesarele cheltuieli zilnice. În aceste condiţii autoturismul nu putea fi procurat decât din banii obţinuţi în condiţiile activităţii infracţionale pe care a avut-o conform celor de mai sus. (...)"*

[15] A se vedea, **M. A. Hotca**, *Neconstituţionalitatea şi inutilitatea dispoziţiilor care reglementează confiscarea extinsă*, articol disponibil online la adresa: https://www.juridice.ro/199507/neconstitutionalitatea-si-inutilitatea-dispozitiilor-care-reglementeaza-confiscarea-extinsa.html.

Toate aceste împrejurări ne fac să ne întrebăm: *De ce nu există rapoarte oficiale la zi cu privire la existența (sau inexistența) unei practici naționale în materie de confiscare extinsă ? De ce Consiliul Superior al Magistraturii a ales să ignore, după Raportul de Control din luna noiembrie 2014 al Inspecției Judiciare, situația existentă cu privire la aplicarea dispozițiilor art. 112[1] Cod Penal? De ce Ministerul Justiției (în subordinea căruia se află ANABI) nu asigură funcționarea unei instituții publice creată în vederea îndeplinirii unor obiective asumate?* Și cel mai important, ce soluții identificăm pentru rezolvarea acestor probleme?

B. Confiscarea extinsă în cifre[16]

În perioada 2012 – 2014 (data intrării în vigoare a dispozițiilor privind confiscarea extinsă – data raportului de control al CSM), au existat un număr de 19 dosare înregistrate pe rolul instanțelor din România, care au avut ca obiect aplicarea art. 118[2] (Cod Penal 1968)/112[1] (Cod Penal 2009). Din cele 19 dosare, 5 dintre acestea se mai aflau pe rol la acea dată, celelalte 14 fiind soluționate definitiv. Într-una dintre cauze, Curtea de Apel Timișoara a respins definitiv măsura confiscării extinse dispusă de instanța de fond (Tribunalul Timiș).

Din datele furnizate de instanțele naționale, s-a constatat că: o singură judecătorie a dispus luarea măsurii confiscării extinse (din cele 176 existente); doar un sfert din numărul tribunalelor și o jumătate din numărul curților de apel au aplicat această măsură. Motivele invocate de inspectorii judiciari se referă la: neîndeplinirea condițiilor aplicării confiscării extinse, introducerea recentă a instituției și prelungirea procedurilor judiciare determinate de administrarea probelor în vederea luării măsurii confiscării extinse.

Opinăm că în ceea ce privește durată procedurilor judiciare, prin invocarea prelungirii procesului penal ca urmare a administrării probelor în contextul unei posibile aplicări a măsurii de confiscare extinsă, motivul invocat nu reflectă rolul instanței în respectarea principiului aflării adevărului. Prelungirea procedurilor judiciare nu ar trebui să reprezinte un factor decisiv în luarea unei măsuri de siguranță, deoarece scopul măsurilor de siguranță (inclusiv cele cu scop patrimonial) este acela de a înlătura starea de pericol și a preîntâmpina săvârșirea unor noi fapte penale (în acest caz, starea de pericol se referă la potențialul sumelor de bani, produselor și instrumentelor infracțiunii de a menține, continua și desfășura noi activități infracționale).

Raportul menționează următoarele vulnerabilități pe care le-au identificat instanțele de judecată cu privire la aplicarea măsurii confiscării extinse:

1. Reglementarea actuală este nefuncțională;
2. Practică neunitară în interpretarea condițiilor de aplicare;
3. Practică neunitară în continuarea procesului penal pentru administrarea de probe în cazul în care inculpatul apelează la procedura simplificată;
4. Lipsa unei motivări detaliate, în fapt și în drept, care să susțină luarea măsurii confiscării, ceea ce conduce la casarea hotărârilor de instanțele de control;
5. Aprofundarea noilor dispoziții privitoare la confiscarea extinsă s-a făcut, în general, prin studiu individual;
6. Existența unor raportări incomplete a instanțelor în ceea ce privește modul de implementare a dispozițiilor legale;
7. Admiterea unor excepții de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale cu privire la alte excepții invocate.

[16] Date statistice prezentate în această secțiune se regăsesc în concluzile Raportului de control nr. 4621/IJ/3699/DIJ/2014 al Inspecției Judiciare din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii, având ca obiect controlul tematic cu obiectivele de identificare a dosarelor și analiza datelor statistice obținute privind cauzele în care s-a dispus măsura de siguranță a confiscării extinse și practica judiciară în materie, nepublicat (integral) și reprezintă datele oficiale existente până la acest moment (2017) în materie de confiscare extinsă.

Din concluziile de mai sus, putem releva faptul că la momentul efectuării raportului, Inspecția Judiciară a atras atenția cu privire la o serie de cauze care determină practica judiciară să fie neunitară, în condițiile unui număr nesemnificativ de dosare la acea perioadă. Mai mult, aceasta a identificat direct de la instanțele de judecată probleme pe care le întâmpină odată cu aplicarea dispozițiilor privind confiscarea extinsă. Cu toate acestea, în prezent, nu putem identifica măsuri de ordin legislativ sau administrativ, care să soluționeze aspectele-problemă identificate în 2014, chiar dacă la finalul raportului, inspectorii judiciari propun comunicarea raportului Curților de Apel și Înaltei Curți de Casație și Justiție, spre a dispune măsuri în vederea înlăturării deficiențelor și reducerea riscurilor vulnerabilităților.

C. În loc de concluzii

Prin acest demers ne-am propus să identificăm motivele pentru care, în prezent, instituția confiscării extinse este privită de instanțele naționale asemenea unei Cenușărese și să identificăm cauzele care stau la baza unei discrepanțe atât de mari între politica penală națională în materie de confiscare extinsă și jurisprudența instanțelor naționale în această materie.

Am plecat de la premisele unui sistem juridic național care printr-un fenomen de înghițirea necontrolată a unor norme europene, transpune dispoziții și instituții, necesare de altfel, dar fără a le integra în sistemul de drept românesc; am trecut apoi printr-o serie de neconcordanțe, legislative și nu numai, care relevă prăpastia dintre diferite organe, entități și puteri ale statului; iar în final, am reiterat o serie de probleme de practică judiciară, care rezultă din toate cele de mai sus, fără o oglindire a unei ieșiri din acest cerc vicios.

Suntem de părere că legislația penală actuală, în ceea ce privește instituția confiscării extinse, are nevoie urgentă de o repoziționare bazată pe identificarea unor soluții care să răspundă nevoilor practicii judiciare. Nicio instituție, penală sau de altă natură, nu trebuie și nu poate fi transpusă într-un sistem juridic, fără a căuta înainte să răspundă unor întrebări ca: *Este necesară această transpunere? Avem în legislația actuală o instituție similară? Va fi acceptată în practică? Va fi respinsă? Cum putem interveni pentru a fi armonizată în sistemul juridic actual? Ce efecte va avea această transpunere?* Fără a avea răspunsurile la aceste întrebări, orice instituție nou introdusă în legislația națională va avea soarta Cenușăresei. Iar efortul legislativului de a transpune norme importate nu poate fi catalogat decât ca o tentativă eșuată a unui transplant juridic, transformat dintr-un transplant asumat, rațional și conștient într-un transplant juridic eșuat, irațional și inconștient[17].

BIBLIOGRAPHY

Raport de control nr. 4621/IJ/3699/DIJ/2014 privind identificarea dosarelor în care instanţele de judecată au dispus măsura de siguranţă a confiscării extinse şi practica judiciară în materie.

Decizia-cadru 2005/212/JAI a Consiliului din 24 februarie 2005 privind confiscarea produselor, a instrumentelor și a bunurilor având legătură cu infracțiunea.

Directiva 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană.

Decizia 2007/845/JAI a Consiliului din 6 decembrie 2007 privind cooperarea dintre oficiile de recuperare a creanțelor din statele membre în domeniul urmăririi și identificării produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni sau a altor bunuri având legătură cu infracțiunile.

[17] Pentru o tipologie a transplantului juridic, *i.e*. transplant juridic irațional, inconștient, a se vedea, **M. Guțan**, *Sisteme de drept comparate. Introducere în teoria generală a dreptului comparat*, Edit. Hamangiu, București, 2014, pp. 269 și urm., **M. Guțan**, *Forme pe un alt fond: transplantul juridic comunitar și cultura juridică românească*, Pandectele Române, nr. 5/2008, p.19.

Legea nr. 63/2012 pentru modificarea şi completarea Codului Penal al României şi a Legii nr. 286/2009 privind Codul Penal**.**
Legea nr. 318/2015 pentru înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate și pentru modificarea și completarea unor acte normative.
M. Guțan, *Sisteme de drept comparate. Introducere în teoria generală a dreptului comparat*, Edit. Hamangiu, București, 2014**.**
M. Guțan, *Forme pe un alt fond: transplantul juridic comunitar şi cultura juridică românească*, Pandectele Române, nr. 5/2008.
R.C. Roghină, *Logica și efectele transplantului constituțional din 1866*, Ed. Universul Juridic, București, 2016.
M. A. Hotca, *Neconstituționalitatea și inutilitatea dispozițiilor care reglementează confiscarea extinsă*, disponibil online:https://www.juridice.ro/199507/neconstitutionalitatea-si-inutilitatea-dispozitiilor-care-reglementeaza-confiscarea-extinsa.html.
E.W. Kruisbergen, *Combating organized crime. A study on undercover policing and the follow the money strategy*, Haga, 2017**.**
Dosarul nr. 1033/110/2013 (Tribunalul Bacău).
Dosarul nr. 4686/113/2012 (Tribunalul Brăila).
Dosarul nr. 6677/85/2013 (Tribunalul Sibiu).

UNDERSTANDING POLITICAL COMMUNICATION. A STORY ABOUT MYTH

Ariana Guga
PhD Student, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract:The aim of this paper is to prove that communication is the key to a healthy democracy, and also a way to better understand a society. In order to analyze political communication we will first travel to Ancient Greece, where the concept was born, but we will also focus our attention on rhetoric, a topic that gives meaning and susbstance to political communication. We will also focus on political myths and their importance to the political scene, thus connecting the power of communication to politics. Finally, we will be able to draw a pattern of understanding that will ultimately connect two major focal points in our political world: communication and myth.

Keywords: political communication, rhetoric, myth, democracy, political discourse.

1.1.Comunicarea sub formă de exercițiu politic în cadrul democrației

Fără doar și poate, existența omului nu poate fi concepută în lipsa comunicării. Diversitatea acesteia implică numeroase abordări și tehnici, fiecare dintre acestea fiind adaptate nevoile comunicatorului, precum și ale persoanei (sau grupului) căruia i de adresează. Actul comunicării și implicit înțelegerea și dezvoltarea acestuia, reprezintă apanajul multor experți, iar când spunem aceasta ne referim atât la experți care provin din zona academică, dar și la persoane care au dobândit expertiză pe cont propriu și care propun diferite rețete de succes[1]. Astfel, se poate specula o oarecare fascinație pentru domeniul comunicării, dar rareori există o preocupare pentru nucleul acestuia, suprafața fiind cel mai des explorată (și exploatată), conducând de cele mai multe ori la rezultate superficiale și neconcludente.

În ceea ce privește mediul politic, comunicarea reprezintă o miză deosebit de importantă. Nu facem referire doar la comunicarea dinspre ales înspre alegător, ci și comunicarea unor mesaje, informații de natură politică, fiecare putând afecta în mod direct cetățenii. Desigur, importanța comunicării nu reprezintă o noutate pentru mediul politic, dar noile metode de comunicare (în special cele din aria social media) conduc spre o preocupare îndreptată mai degrabă spre felul în care se comunică, și mai puțin spre mesajul transmis. Prin acest argument nu dorim să știrbim din impotanța sau relevanța conținutului transmis, mai degrabă dorim să atragem atenția asupra faptului că politica și modul în care aceasta (se) comunică traversează un proces de adaptare la noile metode de comunicare.

Totuși, dincolo de aceste noi paradigme de înțelegere ale comunicării, comunicarea politică în sine este un concept greu de definit. Tocmai de aceea, "este important să începem cu o calificare importantă: nu există o singură teorie unificată a comunicării politice. În schimb, domeniul estebazat pe teorii și abordări dintr-o arie de discipline, în special politică și sociologie, care contribuie cu propriile lor idei și perspective incitante, adesea

[1]Aici ne referim în primul rând la persoane care activează în domeniul dezvoltării personale, dar nu numai; printre aceștia se regăsesc traineri, blogeri, antreprenori, psihologi, scriitori. Deși unii dintre ei pot avea studii în domeniu, expertiza lor rezultă mai degrabă din experiențe situate în afara mediului academic, publicul lor țintă fiind cu precădere marea masă a oamenilor, mai puțin cei din mediul universitar.

provocatoare."[2]Această primă definiție, sau mai degrabă pledoarie în favoarea unei definiții multidisciplinare, oferă o primă perspectivă asupra a ceea ce înseamnă comunicarea politică. Complexitatea acesteia nu reprezintă așadar apanajul unui singur spectru de cercetare și înțelegere, mai degrabă se poate interpreta ca o colaborare între domenii și concepte înrudite.

În acest sens, dacă am compara comunicarea politică cu o mașinărie, ne-am da repede seama că atenția este mai degrabă îndreptată spre șofer, și mai puțin spre părțile componente ale mașinii. Astfel, devine lesne de înțeles de ce "partidele, facțiunile și grupurile de interese sunt considerate astăzi vehicule ale comunicării politice."[3] Totuși, dacă alegem să continuăm analogia și cele de mai sus ocupă locul șoferului, survine o întrebare aparent banală, dar semnificativă: cine hotărăște direcția comunicării politice? Răspunsul trebuie gândit în contextul în care analiza de față are ca punct de plecare statele democratice, printre care se află și România. Mai mult decât atât, întrebarea trebuie percepută ca o oportunitate de a înțelege multiplele fațete ale comunicării politice. Pe de o parte, "prin observarea sistemului de comunicare din cadrul unei societăți politice putem obține un instantaneu al nivelului de democrație din acea societate"[4], element deosebit de important, mai ales dacă ne raportăm la democrațiile tinere, născute în urma unui travaliu socio-politic dramatic, cum este și cazul României. Tocmai de aceea "centrul procedurii democratice este ocupat de comunicarea politică. Comunicarea politică oferă un canal vertical de dialog și informare între guverne și cei guvernați, aleși și alegători. Comunicarea politică ajută la structurarea participării și competiției care caracterizează democrațiile."[5]

Pe de altă parte, comunicarea politică aduce în discuție chestiunea imaginii; prin aceasta facem referire atât la imaginea unui om politic, cât și la imaginea pe care o societate democratică ar trebui să o aibă. "În mod clar, guvernele și politicienii nu reușesc să transmită imaginea "potrivită", în pofida cantității enorme de resurse care sunt acum dedicate pentru relațiile publice de către guverne. Mai important, democrația se consideră a fi despre incluziune, dialog, opinie publică, interes public, guvernare cu aprobarea celor guvernați – toate acestea fiind preocupări ale comunicării politice."[6] Iată deci că atunci când se aduc în discuție rolurile asumate de comunicarea politică, imaginea ocupă un loc privilegiat, astfel "comunicarea proiectează și o imagine. În acest context, politicienii încearcă să creeze o personalitate pentru ei înșiși, pentru a fi mai mult decât "un om gri într-un costum gri".[7]

Această chestiune, cea a imaginii, reprezintă cheia exercițiului politic; acest fapt nu ar trebuie să producă uimire sau indignare în rândul celor care urmăresc mai degrabă ceea ce nu se spune în încercarea de a ajunge la informație în starea ei pură, necizelată de comunicatori. În schimb, imaginea ar trebui privită cu îngăduință, cu atât mai mult cu cât formațiunile politice par să concureze pentru sprijin electoral cu marea masă a culturii populare.[8] Totuși, dincolo de această formă de spectacol politic, respectiv cultivarea și promovarea unei anumite imagini politice în mentalul colectiv, nu trebuie uitată chestiunea responsabilității: "Această discuție se bazează pe literatura teoretică și conceptuală despre democratizare pentru a chestiona nu doar rolul jucat de comunicarea politică sub formă de instrument în cadrul unui proces, ci și ca un catalist: sunt sistemele de comunicare doar actori pasivi în cadrul democratizării, sau ar trebui să își assume și ei responsabilitatea pentru asta?"[9]

---

[2] Rawnsley, Gary D., *Political Communication and Democracy,* Palgrave Macmillan: New York, 2005, p. 22.
[3]Ibidem, p. 36.
[4]Ibidem, p.143.
[5]Ibidem, p. 15.
[6]Ibidem, p. 6.
[7] Lilleker, Darren G., *Key Concepts in Political Communication,* Sage Publications: London, 2006, p. 15.
[8]Ibidem, p. 25. Autorul aduce în discuție strategii publicitare, de marketing și de relații cu publicul pentru ca mijlocul de comunicare ales să fie unul de succes.
[9] Rawnsley, Gary D., *Political Communication and Democracy,* Palgrave Macmillan: New York, 2005, pp. 157-158.

Deşi pertinent, întrebarea de mai sus implică la rândul său alte interogaţii, prima fiind legată de cine anume ar trebuie să-şi asume această responsabilitate. Într-o eră în care accesul la informaţie nu mai reprezintă o problemă, se ridică totuşi problema calităţii informaţiei. Pe plan politic, informaţiile cu caracter public reprezintă o preocupare mai degrabă în privinţa conţinutului decât a modului în care ele sunt transmise. Chiar şi aşa, noţiunea de răspundere pentru actul comunicării pare a fi mai degrabă un ideal al sistemelor de comunicare şi a celor care le instituie. Cu toate acestea, putem spune că în mod similar cu actul comunicării politice, şi responsabilitatea poate face parte din exerciţiul politic, chiar dacă aceasta e deseori ataşată deciziilor politice şi mai puţin modului în care acestea se comunică.

În acest sens, responsabilitatea se reflectă prin faptul că ”există o linie subţire între a informa publicul sau a scoate în evidenţă o problem şi a încerca să influenţezi direct opinia publică. Prima va permite publicului să decidă pentru sine, ultima va încerca în mare măsură să nu ofere alternative. Acest comportament este în mare parte apanajul competitorilor electorali, nu este ceva uniform pentru toţi cei care se implică în comunicarea politică.”[10] Acest argument poate fi un prim pas pentru conturarea unei forme de răspundere la nivel de comunicare, fiind totodată şi un exerciţiu al unei democraţii sănătoase. Ceea ce însă trebuie subliniat şi totodată respectat este faptul că ceea ce se comunică nu trebuie să vină mereu dinspre omul politic spre cetăţean, şi invers se realizează o comunicare politică sănătoasă; doleanţele alegătorilor nu trebuie reduse la diverse lozinci electorale, dimpotrivă, ele trebuie să reprezinte perspective solide care să joace rolul de garant pentru deciziile politice asumate de un govern sau de altul.

Se observă aşadar cum actul comunicării politice nu implică doar dimensiunea imaginii, chiar dacă aceasta ocupă un loc privilegiat în ceea ce priveşte funcţiile comunicării politice. D-a putut observa până aici cum aceste funcţii sunt nu doar complexe şi chiar sensibile, dar sunt şi o marcă a statelor democratice, fie că ele sunt emergente sau cu o lungă tradiţie în acest sens. Tocmai de aceea considerăm că este oportun să menţionăm faptul că ”Ştiinţa politică a recunoscut recent rolul extrem de important pe care comunicările îl joacă în regimurile de tranziţie şi democratizare.”[11] Deşi această recunoaştere a survenit cu o oarecare întârziere, am putea spune la nivel de cercetare ştiinţifică, apariţia ei poate fi interpretată ca un element care facilitează sondarea profundă a democraţiilor. În acest sens ne referim cu precădere la tipul de mesaje transmise, la modul în care acestea sunt transmise, dar şi la răspunsul pe care îl pot primi din partea publicului.

Considerăm astfel că este eronat să limităm comunicarea politică doar la cei care iniţiază strategiile de comunicare, mai degrabă este nevoie să ne îndreptăm în egală măsură atenţia şi spre cei care vin în întâmpinarea acestora. Având în vedere elementele discutate mai sus, impulsul ar fi de a omite la o primă vedere punctele de vedere ale receptorilor, de regulă marea masă a cetăţenilor, în favoarea celor care transmit mesajele. Dar aceasta poate fi o lacună deosebit de importantă atunci când facem referire la democraţii, cum este şi cazul de faţă. În ceea ce priveşte România, un stat cu o democraţie mai degrabă tânără şi vulnerabilă, putem afirma că ceea ce stă sub egida comunicării politice se manifestă sub forma unor puseuri socio-politice. Prin aceasta facem referire la o slabă asumare a ceea ce înseamnă comunicare politică, chiar dacă s-a putut observa până acum că acest concept nu este unul facil de explicat sau rezumat. Am ales să utilizăm termenul de puseuri nu pentru a identifica o formă de nervozitate în actul comunicării, cât o lipsă de exerciţiu în acest sens. Desigur, aceasta din urmă poate fi pusă pe seama unui trecut politic marcat de formă de abrutizare politică, dar şi socială, argument deloc neglijabil când ne referim la România ca la un stat unitar, cu o istorie şi o cultură politică proprie. Pe de altă parte, lipsa de exerciţiu menţionată anterior o asociem şi cu un concept pe care îl putem defini ca problema cuvintelor în tranziţie.

[10] Lilleker, Darren G., *Key Concepts in Political Communication*, Sage Publications: London, 2006, p. 14.
[11] Rawnsley, Gary D., *Political Communication and Democracy*, Palgrave Macmillan: New York, 2005, p. 174.

Prin acesta înțelegem o deviere nu la nivel lingvistic, ci la nivel de operare; într-o oarecare măsură, cel mai bun și la îndemână răspuns pe care un cetățean îl are este dreptul la vot în cadrul unor alegeri libere, democratice. Totuși, Joseph Schumpeter este cel care explică cel mai bine mecanismul care stă la baza votului: "Dacă ar fi să afirmăm că voința cetățenilor este *per se* un factor politic demn de respect, întâi aceasta trebuie să existe. Adică, trebuie să fie mai mult decât un mănunchi nedeterminat de impulsuri vagi care se animă în jurul sloganelor și aparențelor înșelătoare. Toată lumea ar trebui să știe în mod cert care este cauza pe care o sprijină."[12] Din acest punct de vedere, votul este o comunicare a voinței, dar încrederea în validitatea acestei comunicări este o chestiune discutabilă; este greu să ne imaginăm că vom putea descoperi vreodată mecanismul care influențează cu adevărat votul unui cetățean. Chiar și așa, nu putem decât să avem convingerea că votul stă la baza oricărei comunicări politice democratice și, implicit, la baza democrației.

Acest pas a fost realizat în România în anul 1989, moment al căderii comunismului. Acea primă formă de comunicare politică, un răspuns al cetățeanului cu drept de vot, a marcat începutul unui drum care, după 28 de ani, pare să fie la fel de anevoios. Fără îndoială, democrația în România a realizat pași importanți pentru a se consolida, dar în același timp considerăm că actul comunicării traversează în continuare o perioadă de tranziție."Dacă scopul comunicării politice democratice este de a încuraja implicarea indivizilor în sistemul politic și de a încerca să anihileze aparenta criză din cadrul sistemelor representative, atunci cu siguranță ar trebui sa sprijinim încercarea de a implica o gamă cât mai largă posibil de oameni, utilizând o varietate de platforme, media și stiluri de acoperire."[13]

Scopul enunțat de Rawnsley este unul cât se poate de just, dar nu este deplasat să ne întrebăm în ce măsură toate statele democratice îl pot îndeplini. Poate România să facă asta? Problema cuvintelor în tranziție cum am ales să o numim nu face referire doar la inițiatorii comunicării politice, de regulă actori politici, partide sau grupuri de interese; aceeași tranziție se referă și la un popor care trebuie să învețe să își asume dreptul de răspunde mesajelor primite. Acest lucru nu poate și nu trebuie să se reducă la dreptul de vot; este adevărat că dincolo de progresele politice realizate de România în ultimii 28 de ani cele tehnologice sunt la fel de însemnate, poate uneori mai vizibile decât primele.

În acest sens ne referim, desigur, la accesul la Internet și ca atare la toate platformele de socializare disponibile în mediul online. Refuzul de a le privi pe aceastea ca mijloace de facilitare a comunicării politice democratice poate fi un mare eșec în determinarea componentelor decisive care formează spectrul comunicării politice actuale; mai mult decât atât, platformele online reprezintă astăzi o metodă de comunicare politică în cadrul căreia îi regăsim nu doar pe cetățenii care astfel consideră să răspundă mesajelor transmise în spațiul public, ci și pe actorii politici interesați să-și facă auzită vocea în fața utilizatorilor de internet. În aceeași ordine de idei, dorim să specificăm faptul că problema cuvintelor în tranziție exprimă și criza la care se referă Rawnsley, criză pe care considerăm că este la fel de probabil să o întâlnim și în țările cu democrații emergente, nu doar în statele cu tradiție democratică.

În vederea unei recapitulări a celor spuse până în acest moment, trebuie să menționăm întâi faptul că nu putem concepe o viziune asupra realității politice fără să explorăm modul în care aceasta este comunicată. Am explorat astfel actul comunicării, așa cum apare el într-o societate democratică, accentuând importanța comunicării în consolidarea unei astfel de societăți. În acest sens ne-am asumat dificultatea unei definiții a comunicării politice, dar nu am privit acest fapt ca pe un impediment în calea formulării comunicării sub forma unui exercițiu politic. În aceeași ordine de idei, am introdus problema cuvintelor în tranziție pentru a evidenția nu doar rolul comunicării în cadrul procesului de democratizare, ci și pentru a

[12]Schumpeter, Joseph A., *Capitalism, Socialism and Democracy*, Routledge: New York, ??????, p. 253.
[13] Rawnsley, Gary D., *Political Communication and Democracy*, Palgrave Macmillan: New York, 2005, pp.19-20.

atrage atenţia asupra faptului că votul nu poate suplini o strategie de comunicare reală, în acest caz nefiind vorba de o comunicare politică în adevăratul sens al cuvântului, cât timp nu putem afla cărui mesaj răspunde cetăţeanul prin votul său şi cine este destinatarul.

1.2. Implicaţiile retoricii în construcţia comunicării politice. Analiză şi perspective.

Ţinând cont de toate aspectele enunţate mai sus, considerăm că este potrivit să aducem în discuţie legătura strânsă dintre comunicarea politică şi democraţie nu doar sub forma argumentată în paragrafele anterioare, cât mai ales prin prisma faptului că ele sunt moştenirile lăsate de Grecia Antică actualei scenei politice.[14] Desigur, multe aspecte au fost rafinate prin trecerea timpului, dar mai ales prin aprofundarea elementelor care conferă acestei moşteniri importanta însemnătate asumată astăzi.

Tocmai de aceea considerăm că fibra autentică a comunicării este reprezentată de retorică. În contextul acestor pagini, dezideratul nu este să înţelegem prin retorică un simplu mod de operare al comunicării, mai degrabă ne propunem să percepem acest concept ca mijloc prin care se exercită exerciţiul comunicării politice. Un prim obstacol în calea înţelegerii retoricii este reprezentat de o confuzie la nivel de operare. Cea mai bună clarificare în acest sens o reprezintă argumentul conform căruia ”Retorica este gama de metode utilizate pentru persuadarea celorlalţi, şi cu toate că retorica şi persuasiunea sunt inseparabile, din moment ce orice dfeiniţie a retoricii include în mod necesar ideea de persuasiune, cele două nu sunt identice. (…) Aşadar persuasiunea se referă la intenţia, actul şi efectul schimbării modului de gândire al audienţei. (…) Prin contrast, termenul ”retorică” este folosit atunci când vrem să ne concentrăm asupra *felului* în care persuasiunea este utilizată: se referă în mod specific la *metodele* pe care vorbitorul le foloseşte pentru a persuada, mai degrabă decât la întreaga structură a intenţiei, acţiunii şi efectului. ”[15] Aceste diferenţe sunt esenţiale pentru o bună înţelegere a retoricii, dar mai mult decât atât, în acest caz este vorba şi de stabilirea unui rol clar al retoricii pe scena comunicării politice.

Astfel, înţelegem de ce ”schimbările din societate aduc cu sine schimbări în modul în care vorbim despre societate. Mai devreme sau mai târziu, aceste schimbări se vor exprima prin *cuvinte*.”[16] Urmărind firul acestei idei este uşor să ne dăm seama de ce retorica a reprezentat o preocupare activă pentru mulţi filosofi şi politologi. Un bun exemplu în acest sens îl reprezintă Giambattista Vico, un gânditor italian al filosofiei politice care nu doar că a dezbătut problema mitului, dar a adus la lumină elemente din domeniul retoricii care sunt valabile şi astăzi. ”Faptul că retorica nu a fost doar o artă a persuasiunii ci şi o reflecţie a adevărului şi o poziţie epistemologică nu necesita nicio explicaţie pentru Vico.”[17] Ceea ce se relevă din această analiză asupra felului în care Vico privea retorica este modul în care cuvântul acţionează în cadrul politicii. Mai mult decât atât, trebuie să ţinem cont şi de faptul că ”(…) limba este linia vieţii în politică: este discutabil dacă limba s-ar fi dezvoltat fără politică şi este cert că politica nu s-ar fi dezvoltat fără limbă.”[18] Deşi dramatic la prima vedere, această abordare a politicii (din perspectivă a comunicării) demonstrează nu doar forţa retoricii, ci şi responsabilitatea pe care cel care o mânuieşte o are. Din acest punct de vedere,

[14]Vezi capitolul 2, Rawnsley, Gary D., *Political Communication and Democracy*, Palgrave Macmillan: New York, 2005

[15]Charteris-Black, Jonathan, *Politicians and Rhetoric. The Persuasive Power of Metaphor*, ed. 2-a, Palgrave Macmillan: New York, 2011, p. 13

[16]Mey, Jacob, The Pragmatics of Transition în *Political Discourse in Transition in Europe 1989-1991*, Chilton, Paul A., Ilyin, Mikhail V., Mey, Jacob L., John Benjamins Pubslishing Company: Amsterdam, 1998, p. 28.

[17]González, Catalina, Vico's *Institutiones Oratoriae*: Acumen, Memory, and the Imaginative Universals, în *Rhetorical Agendas. Political, Ethical, Spiritual*, Bizzell, Patricia (ed.), Lawrence Erlbaum Associates: ????? p. 77-78.

[18]Charteris-Black, Jonathan, *Politicians and Rhetoric. The Persuasive Power of Metaphor*, ed. 2-a, Palgrave Macmillan: New York, 2011, p. 4.

retorica se află într-o strânsă legătură cu democrația dar și cu etica, cele trei aflându-se la intersecția puterii, miza principal a jocului politic. Astfel, Barbara Couture argumentează că ” Pentru a participa la democrație, omul trebuie să fie dispus să își supună convingerile care îl leagă de un grup de prieteni judecății celor care ar putea fi viitori prieteni. Pe scurt, omul trebuie să fie dispus să facă din propriile angajamente o chestiune de responsabilitate publică față de cei care, judecându-l, au potențialul de a ne fi prieteni.”[19] Mai mult decât atât, autoarea susține că ”Retorica public ar trebui să adreseze binele public deoarece, prin aceasta, crează condițiile pentru democrație. (…) democrațiile sunt susținute de posibilitatea indivizilor de a fi capabili să creeze un cerc de potențiali prieteni în continuă creștere, personae care într-o oarecare măsură împărtășesc aceleași dorințe de coexistență pașnică și productivă. Motorul care susține acest proces este retorica publică îndreptată spre binele public.”[20]

Observăm în acest context că retorica nu este caracterizată de o limitare a cercetării, ea nu operează doar din perspectivă lingvistică, mai degrabă se află la intersecția tuturor preocupărilor care țin de comunicarea politică. Din același punct de vedere, constatăm că în ceea ce privește activitatea omului politic, retorica se manifestă prin cuvântul vorbit, dar împreună cu acesta formează un ansamblu de elemente care deservesc imaginea omului politic. Astfel, retorica este o întruchipare a celui care, prin intermediul ei, caută să se evidențieze și să ocupe o poziție privilegiată în rândurile puterii.

1.3.Mitul politic și rolul său în elaborarea comunicării politice.

După cum s-a putut observa până acum, comunicarea politică implică numeroase elemente, fiecare cu un rol aparte. Există totuși un alt element care nu a fost abordat în paginile anterioare, și anume mitul. Lipsa acestuia nu stă sub semnul evitării, dar am considerat necesar să explorăm întâi elementele cele mai cunoscute și mai întâlnite din cadrul comunicării politice pentru a dobândi o temelie puternică pe care să așezăm mitul.

Funcția acestuia în ceea ce privește actul comunicării se regăsește tot în cadrul retoricii, alături de umor și metaforă,[21]așadar putem afirma la o primă vedere că mitul este parte integrantă din exprimarea prin cuvântul vorbit. Totuși, la o privire mai atentă, observăm că ”un mit este un alt tip de poveste care oferă o explicație pentru toate lucrurile care necesită explicații. (…) Funcția sa în comunicarea politică este de a crea reprezentări positive sau negative, contribuind în mod semnificativ la nararea poveștii corecte.”[22] Această interpretare este cu atât mai importantă atunci când este vorba despre comunicarea prezidențială. În acest caz, mitul devine reprezentativ nu doar pentru ceea ce se spune, ci mai ales pentru cine spune, respectiv pentru președinte. Nu dorim să intrăm în amănunte privind atribuțiile sau limitările aacestei funcții, dar este important să ținem cont că ”din punct de vedere rhetoric, președinții construiesc un context în care ceilalți actori politici pot manevra.”[23]

Totodată, Ryfe mai susține că ”președinții nu defines realitatea – cuvintele o fac - și aceste cuvinte apar într-un context, nu prin prisma intențiilor sau intereselor individuale. Cu alte cuvinte, comunicarea prezidențială este complet cultural.”[24] Explicația dată de autor pentru acest argument izvorăște din presupuneri și așteptări[25] dar acest lucru este dificil de

[19] Couture, Barbara, *Private Commitments and Public Rhetoric: Implications for Ethical Practice*, în *Rhetorical Agendas. Political, Ethical, Spiritual*, Bizzell, Patricia (ed.), Lawrence Erlbaum Associates, p. 125.
[20]Ibidem, p. 128.
[21]Charteris-Black, Jonathan, *Politicians and Rhetoric. The Persuasive Power of Metaphor*, ed. 2-a, Palgrave Macmillan: New York, 2011, p. 2.
[22]Ibidem, p. 22.
[23]Ryfe, David Michael, *Presidents in Culture: The Meaning of Presidential Communication*, Peter Lang Publishing: New York, 2005, p. 9.
[24]Ibidem, p. 11.
[25]Ibidem, p. 180.

verificat în ceea ce privește mitul politic. Cum putem discerne adevărul de fals în această privință, implicând și chestiunea mitului? Un răspuns în acest sens vine din partea Gabrielei Goudenhooft, care susține că ”Atâta vreme cât mitul este conceput ca dimensiune ontologică, el nu este povestire, ci exprima trăirea, retrăirea unei experiențe originare, ca atare este realitate și atunci adevărul și falsitate, ca valori de adevăr nu îi pot fi atribuite nici una, nici alta, în egală măsură. Realitatea nu poate fi adevărată sau falsă, ea doar este. În măsura în care mitul se mută însă din ontologie în limbaj, putem utiliza operatorii logici: adevărat sau fals, deoarece ei comportă asupra propozițiilor noastre.”[26]

Autoarea expune și modul concret în care miturile pătrund nu doar în politică, ci mai ales în actul comunicării politice: ” Politicienii operează simbolic asemenea unor magi, mai ales în împrejurări solemne, la fel fac și partidele sau organizațiile, folosind imagini simbolice, care sunt asemenea unei suprafețe pe care se pot proiecta diverse interpretări și care joacă, desigur, dublu rol: induc legături între elemente disparate și le focalizează într-un singur punct, folosind mai ales canalele mediatice. Atât imaginile cât și comuniunile simbolice ne animă, ne determină să acționăm, iar politicul se folosește de acestea.”[27]

În loc de concluzii

Lucrarea de față a pornit de la premisa conform căreia comunicarea politică face parte nu doar din fibra vieții politice, ci mai ales din fibra societății în ansamblul ei. Mai mult decât atât, am identificat perspective de înțelegere și definire ale comunicării politice, trecând astfel prin conceptele și elementele aduse de retorică, care la rândul ei este parte integrantă a comunicării politice. Mai mult decât atât, am accentuat două perspective la fel de importante pentru acest spectru al cercetării, dar diferite prin funcțiile pe care le îndeplinesc. În primul rând, s-a evidențiat caracterul de creere al imaginii publice prin apelul la comunicarea politică, iar în al doilea rând, aceasta din urmă acționează și ca instrument de observare și măsurare a democrației.

Totodată, dezideratul acestor pagini a fost de a construi o bază pentru o mai bună înțelegere a mitului Salvatorului, cel care se află la intersecția tuturor elementelor descrise mai sus. În cele din urmă, mitul Salvatorului se povestește prin elementele comunicării politice, iar prezența acestuia este una care trebuie asumată și percepută ca jucător pe scena politică.

BIBLIOGRAPHY

Bouchard, Gerard (ed.), *National Myths. Constructed Pasts, Contested Presents,* Routledge: New York, 2013

Charteris-Black, Jonathan, *Politicians and Rhetoric. The Persuasive Power of Metaphor*, ed. 2-a, Palgrave Macmillan: New York, 2011

Chilton, Paul, *Analysing Political Discourse. Theory and Practice,* Routledge: New York, 2004

Couture, Barbara, *Private Commitments and Public Rhetoric: Implications for Ethical Practice,* în *Rhetorical Agendas. Political, Ethical, Spiritual,* Bizzell, Patricia (ed.), Lawrence Erlbaum Associates

[26]Goudenhooft, Gabriela, Dihotomii și antinomii în imaginarul politic românesc” in Mișcoiu S. și Gherghina s. (eds.), *Miturile politice în România contemporană*, Institutul European: Iași, 2012, pp. 97-126
[27]Ibidem

Foster, Steven, *Political Communication*, Edinburgh University Press: Edinburgh, 2010

González, Catalina, Vico's *Institutiones Oratoriae*: Acumen, Memory, and the Imaginative Universals, în *Rhetorical Agendas. Political, Ethical, Spiritual*, Bizzell, Patricia (ed.), Lawrence Erlbaum Associates

Goudenhooft, Gabriela, Dihotomii și antinomii în imaginarul politic românesc" in Mișcoiu S. și Gherghina s. (eds.), *Miturile politice în România contemporană*, Institutul European: Iași, 2012

Lilleker, Darren G., *Key Concepts in Political Communication*, Sage Publications: London, 2006

Masters, Adam B., Uhr, John, *Leadership Performance and Rhetoric*, Palgrave Mcmillan, 2017

McNair, Brian, *An Introduction to Political Communication*, ed. a 5-a, Routledge: New York, 2011

Mey, Jacob, The Pragmatics of Transition în *Political Discourse in Transition in Europe 1989-1991*, Chilton, Paul A., Ilyin, Mikhail V., Mey, Jacob L., John Benjamins Pubslishing Company: Amsterdam, 1998

Poster, Mark (ed.), *Jean Baudrillard. Selected Writings*, Stanford University Press: 1988

Rawnsley, Gary D., *Political Communication and Democracy*, Palgrave Macmillan: New York, 2005

Ryfe, David Michael, *Presidents in Culture: The Meaning of Presidential Communication*, Peter Lang Publishing: New York, 2005

Schumpeter, Joseph A., *Capitalism, Socialism and Democracy*, Routledge: New York

Vico, Giambattista, The New Science, traducere de Thomas Goddard Bergin și Max Harold Fisch, Cornell University Press: New York, 1948

LIMINALITY OR THE PATH OF PREPARING FOR ROMANIA NATIONAL DAY

Bianca Teodorescu
PhD Student, University of Craiova

Abstract: This paper is representing a research about Romanian peoples' perception over the National Day of Romania, and how they are preparing themselves for it. It is known that for this day, many people starting from politics, army and others organize a parade that it is held in every city and village in Romania, honoring the day when Transilvania was united with Romania, becoming a single state. . For this article I used a meta-analytical method and an observative participation on how people are preparing for it on the last week of November and how they are reacting to the fact that this day has become more an occasion for them to go to a vacation and not spending it on the streets to see the parade. In the last years, people were divided in two groups: the ones who spend their free time outside watching the parade and actively participate in it, and the seconds who prefer to watch it from home or another place through television or internet. Both are right as long as they understand the importance of this day for Romania, honoring the past.

Keywords: national day, Romania, anthropology, celebration, liminality

Introduction

The national day is represented in fact a tradition created by a memory of an event that happened in the past. December the first has an apart significance for Romania, where the people are celebrating the union of the Romanian nation. The feelings of union and nationalism are encouraging people to celebrate the national day on a high level of importance. However, before 1th December, Romanian society enters into a process of recognition of its cultural and historic past. Official personalities, people from the army and normal people are entering into a liminal state in the last week of November until the first day of December. If for normal people, their presence is enough for the ceremonial of the national day, we couldn't say the same thing about the official personalities or people from the army.

National day

According to history, 1 December is the most important event from the history of Romania, when the Great Assembly voted the union of Transilvania with Romania, creating a single state. That's why it is so important for us, Romanians, to celebrate this day and honoring it through a series of rituals such as military parade, oficiality holding discourses and putting crowns for people who manage to create this union. This day had begun with a commercial aspect, especially with the need of media to promote this event in order to have succeeded. This is not a bad thing because with the help of the media, the history can go further in the future and all people are learning and understanding why is so important this day for Romania (Hedeșan, 2005; Rusu-Păsărin, 2005; Cerban & Panea, 2011).

There are a series of rituals that were created in order to give a tribute to the past. So, in order for the national day to be celebrates, oficialities and army have to create a moment of spiritual meaning according to the importance of the day (Ticlea & Ticlea, 2013; Wild & Vivas, 2013; Motoi, 2017). The army parade is the most awaited moment in that day and without it will be impossible to consider it a celebration. Although this parade has a profane composition, and it doesn't have a religious value, the presence of people and priests makes this ritual a sacred one. Because people are not obligated to attend this ceremony, but they participate every year, create a spiritual bond between the significance of the day and

Romanian society. So, it may seem that this day is in an equilibrium between profane and sacred rituals if the society is reported to the true meaning of what they are celebrating.

If we compare people from civil world and the army, we can see that the seconds are obligated to participate in the ceremony. But even if is a job duty, this can erase the fact that they are creating a spiritual meaning to the national day through their presence and participation in the parade. This ritual is responsible to maintain an order to the behavior of people and also the celebration itself. Without this ritual, the National Day of Romania will lose its own perception of what is important and sacred for the nation. If the militaries are participating in the celebration of Romania's national day, they are entered in a religious space and are created with the priest a sacred moment where the past is celebrated. December 1 becomes sacred through the presence of all Romanians who are coming to attend an historic event. Authorities or military, no matter who occupies these posts, become compelled to assist and actively participate in the celebration of the event, creating a bond between past and future.

Before the big day when everything has to be in order, people are starting to understand that this day is coming and is bringing with it a period of joy and celebration. Also, it is important to know that they have a free day and are being urged to participate in the ceremony and not staying at home. Although the people from the army have to big responsibility to create a successful parade, not only they are exposed to this ritual, but also the officials: the president, the prime minister and the leaders of the country participate in the event both in Bucharest and in other cities throughout Romania. In the province, at the event are assisting mayors, prefects and others from the local government. They have to attend this ritual on the day of December, considering the fact that their presence is an official state and are urged to participate in an another historical date. For Romania, the National Day means the moment when all the parts of the country were united; so, because of the historical and important moment, they have to create every year a parade and to honor the people who managed to do it. As I said before, this celebration is a profane one, but according to Natale Spinetto, when a large number of people are attending the same event and we can find their from normal people to facilities, priests and it, it may consider it a profane ritual with sacred values. It's right to say that the sacred values are given by the people.

The officials also entering in a state threshold, and they have to separate from their routine and start to act different from their own routine. Caught in liminality, they are entered in a series of preparations for the National Day, but to the differences of people from the army, is consisting in the way in which they are attending the event. In the liminal state, they have to understand the importance of the event and to manage to give further the values of this ceremony, in order to create a bond between the past and present, honoring the historical meaning of the day.

I asked myself what is the meaning of this day? If it is reported to the historical fact, that this is representing an honoring of the historic day. But what are its values? Nationalism? Patriotism? I think they are both and in fact, they are representing the essence of creating a spiritual space in this day. The spirit of nationality is the one responsible for the manifestation of these rituals that are creating a sacred world.

Once the liminal state is over, people are starting to participate in the parade. They engage in ritual, making it a point of interest to the entire local and national community. Throughout the country, both religious and civil manifestations take place on small or large levels. That parade of the army has the role of reminding all Romanians of the importance of Romania's national day. Sacrality occurs when this parade is pursued by a large number of people who are participating without obligation. The importance of the ritual is sacrificing. The profane becomes sacred. Like national unity, people are all united to witnessing the

celebration of a historic event full of emotional, cultural and social load. This ritual takes place every year, regardless of the country's problems.

The state of threshold is affecting normal people also. In the last week of November, they have started to feel the emotions of what will be on the first of December, especially of the fact that they have a free day. In the last year, they started to celebrate Saint Andrew as a pre-celebration of the next day. So, if Saint Andrew has his special day, which is a free one for all the people, the next day, which has a moral and civic al character is considered to be the most important day for Romania. Although, people are see the National Day as important as other big celebrations from Romania: Christmas, Easter, etc. National Day and Saint Andrew are creating a mini-vacation for people and are generating a positive effect on people from two points of view: the first one who is applied more on a moral and civic al thing, where people understand the importance of these celebrations and are celebrating it through their active participation on it and second point has a more commercial effect; Here, people are seeing the fact that they are receiving free days from the state, an occasion that can be celebrated in going on a short vacation, and mountain resort are just full on this time of year. So, how people are celebrating National Day? They are divided in two groups: the ones who are going on the streets and support the militaries who are marching in a parade to honor the historical event and the others who are spending their time at a mountain or maybe even at home and prefer to watch the parade at TV or through internet. Neither of them is wrong. As long as people are understood and support the National Day, the spirit of love to Romania is maintained and sent to the next generation, making safe the future. Romania has the need to protect its values and history and to do that, people are the ones who are responsible to support it and honor the past (Quffa, 2016; Ferencová, Ślusarczyk, Kot & Mišenčíková, 2016; Frunză, 2017).

December the first is a rebirth of the cultural and traditional elements of the Romanian spirit. People need to attend these festive events to mark the repetition of a past event. The repetition or accentuation of the need to integrate the present with the past to its continuation in the future makes people feel strongly justified in celebrating past celebrations. Traditional holidays are rituals meant to further the need for unity and nationality. Romania is a country loaded with traditions precisely because of this - the desire of people to keep their culture intact made Romania today to know the same notions that the people of the past knew.

A taugh work of acquiring and celebrating traditional events becomes easier to accomplish as long as the whole nation participates in it. Rituals mark the transition from a neutral plane to a full of emotional or cultural load. It can even get sacred shades if people willingly participate in these rituals. Thus, even a profane ritual can become sacred. Effective participation in large numbers celebrates the recreation of an important event in history. If we look back on our history in the past, Romania has always been a country known for its traditionalism, with the village world becoming the cornerstone of today's modern society. The modern Romanian society was born in the country. Its transition from traditionalism to modernism was not culturally damaging, but managed to keep its cultural elements almost intact. Of course, modernity has had its influence on new society, but has managed to keep its tradition alive.

The necessity of managing this sort of celebration has a positive effect on people (Pasatoiu, 2014; Bușu, 2015; Călin, 2015; Colhon, 2015; Herndon, 2016; Sauvageau, 2017). Based on their values as nationalism, patriotism, right and love for their nation, the national celebration has begun an important celebration with full rights. Even it doesn't have a sacred value or it isn't a very old celebration, December the first is way ahead of other civic celebration. This celebration is consisting in reunited all the values of romanian, standing in front of what may seem almost strange in our world where everything is fast forward.

Conclusion

Today, Romania is strongly influenced by other cultures, but the National Day is the one who is not affected by them. The need to preserve the historical facts and its own traditions makes the society to honor a past event and to make a day all about it, without celebrating another thing. The culture of the country is heavily divided by the need to know other cultures, but at the same time it is fascinating if we are to think that our people are passing from generation to generation wonderful stories and rituals. These realities are the ones that create Romania's need to maintain traditional and living rituals. Through the participation of all people in National Day, the first of December is becoming a sacred celebration. In order to teach children about the importance of the national day parade, the adults have to be proud about the Romania history and to honor it.

BIBLIOGRAPHY

[1] Bușu, O. V. (2015). The importance of metacognition and comprehensive attitude training by prospective students. Annals of The University of Craiova, Series Psychology- Pedagogy, 14(31-32).

[2] Călin, R. A. (2015). Self-Education through Web-Searching – An Exploratory Study. Social Sciences and Education Research Review, 2(2), 47-58.

[3] Cerban, M., & Panea, N. (2011). The Act of Performance as Hospitality. In Pasado,presente y futuro de la cultura popular: espacios y contextos: Actas del IV Congreso de laSELICUP (p. 26). Universitat de les Illes Balears.

[4] Colhon, M., & Danciulescu, D. (2010). Semantic Schemas for Natural Language Generation in Multilingual Systems. Journal of Knowledge. Communications and Computing Technologies, 2(1), 10-18.

[5] Colhon, M. (2015). A Design Framework for Foreign Language Learning Applications. In RoCHI (pp. 61-66).

[6] Colhon, M., Vlăduţescu, Ş. & Negrea, X. (2017). How Objective a Neutral Word Is? A Neutrosophic Approach for the Objectivity Degrees of Neutral Words. Symmetry 2017, 9, 280.

[7] Danciulescu, D., & Colhon, M. (2014). Splitting the structured paths in stratified graphs. Application in Natural Language Generation. Analele Stiintifice ale Universitatii Ovidius Constanta-Seria Matematica, 22(2), 57-67.

[8] Dănciulescu, D., & Colhon, M. (2016). Systems of knowledge representation based on stratified graphs. Application in Natural Language Generation. Carpathian Journal of Mathematics, 49-62.

[9] Danciulescu, D., Colhon, M., & Grigoras, G. (2017). Right-Linear Languages Generated in Systems of Knowledge Representation based on LSG. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 8(1), 42-51.

[10] Ferencová, M., Ślusarczyk, B., Kot, S., & Mišenčíková, V. (2016). The Use of E-communication in Promoting Selected Religious, Cultural and Historical Monuments in Presov in the East of Slovakia. In Internet of Things. IoT Infrastructures: Second International Summit, IoT 360° 2015, Rome, Italy, October 27-29, 2015, Revised Selected Papers, Part II (pp. 129-135). Springer International Publishing.

[11] Frunză, S. (2017). Între moartea politicii și moartea lui Dumnezeu.București: Eikon.

[12] Frunză, S. (2017). Seeking Meaning, Living Authenticity and Leadership in Public Space. A Philosophical Perspective. Transylvanian Review of Administrative Sciences, 13(52), 23-37.

[13] Hedeşan, O. (2005). Lecţii despre calendar: curs de folclor. Editura Universităţii de Vest.

[14] Herndon, V. L. (2016). Changing places in teaching and learning: A qualitative study on the facilitation of problem-based learning (Doctoral dissertation, Capella University).

[15] Motoi, G. (2017). Could Employees' Motivation Be Increased By A Better Organizational Communication? A Sociological Perspective. Social Sciences and Education Research Review, 4(1), 174-190.

[16] Pasatoiu, F. (2014). From Obsolete Normative to Realpolitik in the EU and Russia Foreign Policy Relations. Romanian J. Eur. Aff., 14, 5.

[17] Păsătoiu, F. Informal Social Control or the New Paradigm of Local Governance. Revista Universitară de Sociologie, 61.

[18] Quffa, W. A. (2016). A Review of the History of Gender Equality in The United States of America. Social Sciences and Education Research Review, 3(2), 143-149.

[19] Rusu-Păsărin, G. (2005). Calendar popular românesc. Scrisul Românesc. Craiova.

[20] Sauvageau, K. (2017). Étude exploratoire des agirs communicationnels adaptés par les enseignants qallunaats au Nunavik au secondaire (Doctoral dissertation, Université du Québec en Outaouais).

[21] Ticlea, A., & Ticlea, T. (2013). Sarbatorile legale potrivit Codului muncii. Revista Romana de Dreptul Muncii, (8), 35.

[22] Voinea, D. V., & Negrea, X. (2017). Journalism, Between an Avant-Garde Profession and a Profession In Crisis. Social Sciences and Education Research Review, 4(1), 191-199.

[23] Wild, M., & Vivas, J. (2013). Let the celebrations begin. Walker Books Australia.

ORGANIZED CRIME- PAST AND PRESENT

Ramona Mihaela Coman
Assist., PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş

Abstract: Organized crime is a problem that has grown in recent decades, which has once again revealed that the social reality has taken precedence over legal regulation. Although prevention and fighting measures were intensified, they have not completely eliminate this phenomenon. On the contrary, it seems to capture not only new territories but also new areas of action. The paper presents a short history of the phenomenon of organized crime, as well as the legislative measures that have been adopted for its prevention and combating.

Keywords:Organized crime, legislative measures

În decembrie 1987 se încheia la Palermo cu grele condamnări primul mare proces intentat organizaţiei *Cosa Nostra*. Procesul a fost văzut ca unul din cele mai mari victorii împotriva criminalității organizate, și a creat sentimentul de optimism în rândul celor care luptau împotrova acestui fenomen. Azi, la exact 30 de ani de la finalizarea procesului, constatăm din păcate că în ciuda intensificării preocupărilor statului, a intervenţiei energice a justiţiei şi a executivului în acţiunea de prevenire şi combatere a criminalităţii organizate, precum și în ciuda unei cooperări interstatale la nivel european și internațional, asistăm totuși la o extensie a criminalității organizate.[1] La nivel european, s-a arătat că "costul mafiei[2] (a criminalității organizate n.n.), dificil de estimat, se află undeva între 4% și 5% din PIB-ul doar al UE"[3]. Premeditată, concepută pâna la cele mai mici detalii în ceea ce priveşte rolul şi modul de acţiune al celor care o înfăptuesc, crima organizată se deosebeşte fundamental de acţiunile unor indivizi care, ocazional, se asociază pentru a comite anumite infracţiuni. Are un caracter organizat, există o structură organică, ierarhizată, o repartizare a acţiunilor, urmăreşte obţinerea unor profituri maxime în scurt timp, se preocupă de reciclarea sumelor obţinute din infracţiune şi de ascunderea surselor de venit şi recurge la orice mijloace, inclusiv violenţa, şantajul, răpiri.[4]

1 A se vedea Petre Dungan- *Consideraţii privind criminalitatea organizată, Reglementări naţionale*, în Revista Dreptul, nr. 12/2005, p. 195

2 Cuvântul "mafia" , de origine italiană, reprezenta o organizaţie secretă, constituită în anul 1282, în timpul unei revolte, cunoscută sub numele "Viespile Siciliene" îndreptată împotriva ocupanţilor francezi. Astfel, termenul de Mafia ar corespunde prescurtării de la "Morte Alla Francia, Italia Anela" (Moarte Franţei, strigă Italia)- a se vedea Edward Reid- *The Grim Reapers: The Anatomy of Organized Crime in America*, Chicago, Ed. Regnery, 1969, p. 4-5 . În prezent termenul de „mafie" s-a răspândit începând cu a doua jumătate a secolului XIX imediat după unificarea Italiei (1861) și a capătat apoi peste tot în lume accepţiunea de crimă organizată.

3 Salvator Iacolino (PPE, IT), raportorul pentru propunerile finale ale Parlamentului European, http://www.europarl.europa.eu/news/ro/press-room/20131018IPR22665/combaterea-crimei-organizate-a-coruptiei-si-a-spalarii-de-bani ultima accesare 2 decembrie 2017

4A se vedea Petre Dungan- *Unele reflecţii privind criminalitatea organizată*, în RDP, nr.4/2006, p. 57

Crima organizată s-a răspândit în diverse domenii, periculoase: trafic de droguri, prostituţia, trafic ilegal de arme, jocuri de noroc, camata, răpirea de persoane, contrafacerea şi plasarea mijloacelor de plată false, contrabandă, evaziunea fiscală, coruperea oficialităţilor publice; cuprinde, în diferite proporţii, folosirea violenţei şi a şantajului.[5] De regulă, î-şi concentrează atenţia asupra acelor tipuri de activităţi care aduc maximum de profituri intr-un timp cât mai scrurt.

Ceea ce le dă un element de superioritate organizaţiilor criminale faţă de concurenţii lor este capacitatea de a fi prezentă în acelaş timp în economia legală şi cea ilegală. Astfel, imensele profituri realizate în urma activităţiilor ilicite le permit mobilizarea mai rapidă şi mai amplă a capitalului atunci când se prezintă o oportunitate pe piaţă.[6]

Constituind o problemă socială complexă, ale cărei forme de manifestare afectează nu numai instituţiile, dar şi indivizii, criminalitatea organizată tinde să devină în multe state fenomen deosebit de grav şi periculos, generator de consecinţe dăunatoare şi distructive în plan naţional şi internaţional.[7] În concepţia specialiştilor din ţările unde crima organizată are rădăcini adânci şi se manifestă permanent în viaţa cotidiană a societaţii[8], aceasta e definită prin existenţa unor "grupări de infractori structurate în idea infăptuirii unor activităţi ilegale conspirate, având drept principal scop obţinerea de profituri ilicite la cote deosebit de ridicate".[9]

La primul colocviu al Interpolului asupra crimei organizate care s-a ţinut în Franţa, la St. Cloud, în mai 1988, organizaţia criminală a fost definită ca fiind "orice intreprindere sau grup de persoane angajate într-o activitate continuă ilegală care are ca scop principal realizarea de profituri independent de frontierele naţionale".[10]

Definiţia dată de poliţia germană consideră "orice grupare de persoane care au decis în mod conştient şi deliberat să coopereze în vederea desfăşurării de activităţi ilegale pentru o perioadă de timp împarţindu-şi sarcini între membri săi, utilizând adesea sisteme ale suprastructurii moderne, în scopul de a obţine profituri substanţiale într-un mod cât mai rapid posibil."[11]

Într-o literatura de specialitate din ţara noastră, termenul de criminalitate organizată semnifică activităţiile infracţionale ale unor grupuri constituite pe principii conspirative, în scopul obţinerii unor importante venituri ilicite. [12]

Conform art. 16 din Constituţia mexicană, adoptată în 1993 şi a prevederilor Codului de procedură penală din Mexic, conceptul de criminalitate organizată e definit ca fiind: acţiunea a trei sau mai mulţi indivizi care se organizează în conformitate cu mai multe reguli de disciplină sub o anumită comandă ierarhică, pentru a comite infractiuni cu violentă, îndeosebi în scopuri lucrative.

În proiectul de rezoluţie propus la 24 oct. 1996 pentru a fi discutat în Adunarea Generală ONU de mai multe ţări, printre care şi România, se defineşte astfel conceptul de Criminalitate organizată; " activităţile desfăşurate de orice grup format din cel puţin trei

5 A se vedea Ion Pintulescu- *Al treilea război mondial – Crimă Organizată*, Ed. Naţional, Buc. 1996, p. 10
6A se vedea M. A. Matard –Bonucci- *Istoria Mafiei*, Ed. Corint, Buc. 2002, p.255
7 A se vedea George Antoniu, *Reflecţii asupra crimei organizate*, Revista de Drept Penal, nr. 3, 1997, p. 35
8 Cele mai cunoscute grupări infracţionale sunt Cosa Nostra, Camorra, `Ndrangheta, Sacra Corona Unita în Italia, Triadele chinezesti, Yakuza japoneza, PCC sau Primeiro Comando da Capital, Comando Vermelho, Terceiro Comando şi Amigos dos Amigos în Brazilia, Bandidos şi Hells Angels în Canada, Cartelurile columbiene, Cartel de Juarez , Cartel del Golfo, Milenio Cartel in Mexic, Nasa Stvar în Serbia, Cosa Nostra americană si altele.
9A se vedea Ion Pintulescu – *op. cit.* , p. 9
10 A se vedea George Antoniu- *Reflecţii asupra crimei organizate*, în Revista de Drept Penal nr. 3 , Buc. 1997, p. 43
11 Idem
12 A se vedea C. Paun- *Crima organizată sau organizarea crimei?* în Analele Academiei de Politie "Al. Ioan Cuza", anul I, Buc. 1993, p.55

persoane între care există raporturi ierarhice sau personale care permit celor aflaţi la conducere să se îmbogăţească sau să controleze teritorii sau pieţe interne sau străine, prin folosirea violenţei, corupţiei, urmând fie să desfăşoare o activitate infracţională , fie să se infiltreze în economia legală folosind în special mijloacele de mai jos: a) trafic ilicit de stupefiante şi spălarea banilor, b) trafic de carne vie, c) fals de monedă, d) trafic de obiecte din patrimoniul naţional, e) furtul de materiale radioactive, f) actele teroriste, g) trafic de arme şi materiale explozive, h) trafic de autoturisme, i) coruperea funcţionarilor."[13]

Dar lista domeniului infracțional în care se manifestă criminalitatea organizată se lărgește continuu. Diversificarea activităților infracționale, schimbările sociale la care asistăm și criza emigranților a determinat Comisia europeană să propună Consiliului, prin raportul său, să aprobe includerea, pe lista priorităților ciclului de politici ale UE privind criminalitatea gravă și organizată la nivel internațional pentru perioada 2018-2021, a următoarelor opt tipuri de infracțiuni : criminalitatea informatică, criminalitatea în materie de droguri, introducerea ilegală de migranți, criminalitatea organizată contra patrimoniului, traficul de persoane, traficul cu arme de foc, frauda în domeniul TVA și infracțiunile împotriva mediului.[14]

În ceea ce privește România, în literatura de specialitate s-a arătat că în ţara noastră pătrunderea fenomenului de criminalitate organizată a fost favorizată şi de agravarea stării de anomie - caracteristică perioadei de trecere de la o formă socială la alta - împrejurare care a determinat dereglarea funcţionalităţii unor instituţii ale statului, generând scăderea masivă a eficienţei legii şi justiţiei, creşterea toleranţei şi permisivităţii faţă de diferitele manifestări şi comportamente infracţionale, care însoţesc trecerea la economia de piaţă. [15]

Pentru combaterea criminalităţii organizate, literatura de specialitate de la noi din ţară din primii ani ai democraţiei propunea următoarele trei modalităţi, pe plan naţional: incriminarea în legea penală a acestor infracţiuni, adoptarea standardelor internaţionale în materia sancţionării criminalităţii organizate, în sensul înăspririi pedepselor şi armonizării legislaţiei şi crearea cadrului instituţional corespunzător scopului preconizat. [16]

Codul penal român de la 1864 incrimina asocierea făcătorilor de rele în vederea săvârşirii de infracţiuni contra persoanei sau proprietăţii(art. 213-216) . Sprijinirea asocierii era prevăzută ca o modalitate atenuată a infracţiunii. Codul penal de la 1936 prevedea în titlul „Crime şi delicte în contra liniştii publice" incriminarea şi sancţionarea asocierii pentru comiterea de infracţiuni(art.315-319). Acest cod reproducea de fapt dispoziţiile legilor penale speciale din 1924 si 1933 privind reprimarea infracţiunilor contra liniştii publice. Prin articolul 315 C.pen. de la 1936 se incrimina fapta de asociere în scopul săvârşirii de infracţiuni sau chiar numai unei infracţiuni contra vieţii, integrităţii corporale sau libertăţii persoanei, ori contra bunurilor. Era incriminată şi simpla înţelegere în acest scop. Erau de asemenea incriminate, prin dispoziţii separate, instigarea şi diferite forme de sprijinire a asocierii pentru săvârşirea de infracţiuni.[17]

În codul penal anterior existau prevăzute două infracţiuni distincte care incriminau asocierea pentru săvârşirea de infracţiuni. Astfel, art. 167 C.pen. din 1968 incrimina complotul : « iniţierea sau constituirea unei asociaţii sau grupări în scopul savârşirii vreuneia dintre infracţiunile prevăzute în art. 155 - 163, 165 şi 166[118], ori aderarea sau sprijinirea sub orice formă a unei astfel de asociaţii sau grupări. Pe de altă parte, articolul 323 C.pen., mult mai general, incrimina sub denumirea de "Asociere pentru sãvârşirea de infracţiuni" fapta de

[13] A se vedea George Antoniu, *op.cit.*, p.43
[14] Raport al Comisiei Către Parlamentul European, Consiliul European și Consiliu, al șaselea raport referitor la progresele înregistrate pentru realizarea unei uniuni a securității efective și reale Bruxelles, 12.4.2017
[15] A se vedea Petre Dungan- *Unele reflexii privind crimuinalitatea organizată*, în RDP, nr.4, 2006, p.56,57
[16] A se vedea Gh. Nistoreanu, C. Paun- *Criminologie, Ed. Didactică şi pedagogică, Buc. 1994*,pp 310-312
[17] A se vedea Vintilă Dongoroz şi alţii- *alţii Explicaţii teoretice ale Codului Penal român, vol. IV,* Academia româna, institutul de cercetări juridice, Ed. All Beck, Buc. 2003, p. 621
[18] Infracţiuni contra siguranţei statului

a se asocia sau de a iniţia constituirea unei asocieri în scopul săvârşirii uneia sau mai multor infracţiuni, altele decât cele arătate în art. 167, ori aderarea sau sprijinirea sub orice formă a unei astfel de asocieri.

Deşi legea penală română cuprindea aproape toate reglementările necesare pentru combaterea acestui fenomen, nu trata în mod expres termenul de „criminalitate organizată". Aceasta putea fi sanctionată pe baza faptelor ilicite care o alcătuiau şi erau incriminate. În 2003, pentru aducerea la îndeplinire a Directivelor Convenţiei Naţiunilor Unite şi adoptarea unor măsuri hotărâte de prevenire, combatere şi sancţionare a infracţiunilor comise în cadrul criminalităţii organizate, s-a adoptat Legea nr.39 din 21 ianuarie 2003 privind prevenirea şi combaterea criminalităţii organizate.[19] Prin Legea nr. 508/2004[20] a fost înfiinţată Direcţia de Investigare a Infracţiunilor de Criminalitate Organizată şi Terorism ca structură specializată în combaterea infracţiunilor de criminalitate organizată şi terorism a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, prin reorganizarea Secţiei de combatere a criminalităţii organizate şi antidrog şi a structurilor sale teritoriale. Raţiunea înfiinţării acestei structuri a constituit-o formarea unui corp de elită de procurori specializaţi în investigarea infracţiunilor de o gravitate extremă. [21]

Legea nr. 39/2003 descria la articolele 7-10 faptele considerate infracţiuni, pedepsele ce se aplică în caz de săvârşire, unele cauze de reducere a pedepsei ca şi cauzele de nepedepsire. Astfel, art. 7 incrimina iniţierea sau constituirea unui grup infracţional organizat ori aderarea sau sprijinirea sub orice formă a unui astfel de grup.

Noul cod penal intrat în vigoare la 1 februarie 2014, a incriminat la art. 367 " iniţierea sau constituirea unui grup infracţional organizat, aderarea sau sprijinirea, sub orice formă, a unui astfel de grup". Din expunerea de motive a noului Cod penal reiese că, în privinţa grupărilor infracţionale, noul cod urmăreşte să renunţe la paralelismul existent înainte de intrarea sa în vigoare între textele care incriminează acest gen de fapte (grup infracţional organizat, asociere în vederea săvârşirii de infracţiuni, complot, grupare teroristă) în favoarea instituirii unei incriminări-cadru — constituirea unui grup infracţional organizat — cu posibilitatea menţinerii ca incriminare distinctă a asociaţiei teroriste, dat fiind specificul acesteia. De asemenea, potrivit expunerii de motive a Legii nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, explicaţia abrogării vechilor dispoziţii ale art. 7—10 din Legea nr. 39/2003 constă în faptul că ipotezele reglementate de legea specială se regăsesc în incriminarea din art. 367 din Codul penal.

Faptul că criminalitatea organizată este o problemă de actualitate în România, rezultă din Raportul DIICOT pe anul 2016[22] în care se arată că în cursul anului 2016 existau peste 1600 de cauze de soluționat având ca obiect infracțiunea prevăzută de art.367 Cod penal, privind constituirea unui grup infracțional organizat. Dintre acestea, 795 de cauze au fost înregistrate în decursul anului 2016. Ponderea cea mai mare a infracțiunilor vizate de aceste grupuri o reprezintă infracțiunile economico-financiare și de spălare a banilor, urmată de traficul de droguri si infracțiunile informatice. Dar criminalitatea organizată, nu doar că nu e stopată, ci se răspândește și în noi domenii, cum ar fi traficul de migranți, în anul 2016 fiind soluționate 5 astfel de cauze[23].

Analizând infracţiunea prevăzută la art. 367 Cod penal, constatăm că aceasta este o formă a pluralităţii constitutive de făptuitori. Totuşi, dacă fapta constă în „iniţierea" unui grup

[19] Publicată în M.Of. nr. 50/29 ian. 2003
[20] Publicată în M.Of. nr. 1089/23 noiembrie 2004
[21] A se vedea Mihail Udroiu- *Noi dispoziţii procedurale în materia combaterii traficului şi consumului ilicit de droguri*, in Revista Dreptul, nr. 8/2005, p. 179
[22] http://www.diicot.ro/images/documents/rapoarte_activitate/raport.2016.pdf ultima accesare 2 decembrie 2017
[23] Numărul cauzelor având ca obiect infracțiunea de trafic de migranți e mai mare (121 din care 28 soluționate in 2016) dar fără a fi un grup ingracțional.

infracţional, infracţiunea poate fi comisă şi de o singură persoană. Dacă fapta constă în „constituirea" grupului însă, aceasta poate fi posibilă doar cu mai mulţi făptuitori. Cei care „aderă" sau „sprijină" un grup infracţional dobândesc tot calitatea de autori[24]. Iniţierea constă în efectuarea de acte menite să determine şi să pregătească constituirea grupului. Constituirea reprezintă intrarea în grupul infracţional în chiar momentul constituirii, prin manifestarea voinţei de a constitui şi de a fi membru al acestui grup. Aderarea presupune existenţa unui grup deja constituit, în care persoana îşi manifestă voinţa de a intra. Manifestarea voinţei poate fi expresă (este cazul, de exemplu, a depunerii jurământului de credinţă obligatoriu în unele organizaţii criminale, sau o declarare orală sau scrisă), sau tacită (când rezultă din activitatea de membru de fapt al grupării). Sprijinirea unui astfel de grup înseamnă înlesnirea sau ajutorul material ori moral dat în timpul existenţei grupului. Persoana care sprijină grupul nu face parte din acesta.

Pentru existenţa infracţiunii nu interesează dacă membrii asocierii au desfăşurat sau nu vreo activitate în direcţia realizării scopurilor asocierii, deoarece această activitate deşi are o legătură de conexitate cu constituirea, aderarea sau sprijinirea grupului criminal, nu condiţionează calitatea de membru al asocierii. Deşi legea penală nu face nici o diferenţiere sub aspectul tratamentului sancţionator între participanţii la grupul criminal, la individualizarea concretă a sancţiunilor, instanţa va avea în vedere contribuţia efectivă a fiecăruia la iniţierea, constituirea şi realizarea obiectivelor [25].

Deşi nu este vorba decât de un acord între mai multe persoane în vederea săvârşirii de infracţiuni, de o plănuire a executării acestora, asocierea pentru savârşirea de infracţiuni ameninţă cu un pericol grav ordinea de drept, securitatea socială, relaţiile sociale de convieţuire între oameni, liniştea publică[26]. Existenţa unei organizări sporeşte în mod simţitor capacitatea operativă a grupului, sporeşte îndrăzneala făptuitorilor şi poate îngreuna descoperirea şi prinderea lor. Forţa pe care o dă caracterul organizat al grupului face ca asocierea să ameninţe cu un pericol efectiv, calitativ deosebit de simpla manifestare a intenţiei de a savârşi infracţiuni. [27]

Această asociere diferă de agravanta prevăzută de articolul 77 lit a din C.pen., unde se prevede că, este o circumstanţă agravantă săvârşirea infracţiunii de trei sau mai multe persoane. Această agravantă nu se aplică dacă în conţinutul agravant al infracţiunii intră ca element circumstanţial săvârşirea faptei de două sau mai multe persoane împreună. Împrejurarea se valorifică o singură dată ca element circumstanţial. [28]

În practică se ridică uneori problema delimitării între agravanta de la art.77 lit.a şi infracţiunea de la art. 367 C.pen. Analizând alineatul 6 al articolului 367, constatăm că pentru a se putea reține infracțiunea și nu agravanta, trebuie să fie un grup structurat, format din trei sau mai multe persoane, constituit pentru o anumită perioadă de timp şi pentru a acţiona în mod coordonat în scopul comiterii uneia sau mai multor infracţiuni. Practic, unul din elementele esențiale ale grupului organizat îl constituie *durata în timp*. Dar cât trebuie să dureze această perioadă? Legiuitorul nu definieşte acest criteriu, care este unul cantitativ, făcând astfel reglementarea imprevizibilă. Oare orice asociere de trei sau mai multe persoane, pentru săvârşirea unei infracțiuni, care comit o infracțiune în formă continuată (deci pe o anumită perioadă mai îndelungată de timp) ar trebui considerată grup infracțional, în sensul

[24] A se vedea Ioan Lascu, *Prevenirea şi combaterea criminalităţii organizate*, în Revista Dreptul, nr. 9/2003, p. 200
[25] A se vedea George Antoniu- *op. cit.* p. 35
[26] A se vedea Vintilă Dongoz şi alţii- *Explicaţii teoretice ale codului penal român* vol. IV- Academia română- Institutul de cercetări juridice, Ed. AllBeck, Buc. 2003, p.612
[27] Ibidem, p. 613
[28] A se vedea Constantin Mitrache, Cristian Mitrache- *Drept penal român- partea generală*, Universul Juridic, Buc., 2006, p. 385

legii penale? De asemenea, ce se înțelege prin sintagma *acționează în mod coordonat*? Trebuie să fie anumite persoane din cadrul grupului care să coordoneze activitatea grupului?

În lipsa unei reglementări clare a legiuitorului, observăm o practică neunitară în privința reținerii infracțiunii de constituire a unui grup infracțional, respectiv a agravantei comiterii faptei de către trei sau mai multe persoane împreună, în special atunci când se cercetează infracțiuni de evaziune fiscală. Această infracțiune implicând de regulă participarea mai multor persoane (de exemplu emitentul facturilor false, complice la infracțiune, și cei care înregistrează în contabilitate aceste facturi) precum și o durată de timp mai îndelungată, fiind vorba de o infracțiune care de cele mai multe ori se comite în formă continuată (uneori pe perioada mai multor ani), s-a considerat uneori că ar fi vorba de o grupare infracțională, alteriori însă reținându-se doar agravanta la infracțiunea de bază.

Lacunele legislative, aplicarea neunitară a legislației, resursele financiare limitate ale organelor de cercetare, raportate la sursele nelimitate ale organizațiilor criminale, lipsa unor specialiști sau a posibilităților specializării continue, în opoziție cu diversificarea activității grupurilor infracționale, sunt factori care fac mai dificilă lupta de combatere a criminalității organizate. Crima organizată, prin modul său de structurare, flexibilitatea şi deosebita capacitate de infiltrare în zonele vitale ale politicului şi economicului, prin internaţionalizarea sa rapidă, prin recursul necondiţionat la violenţă, corupţie şi şantaj, reprezintă un pericol direct şi de mare actualitate. Măsurile luate pe plan intern şi internaţional încearcă să pună capăt acestui fenomen, deşi fără rezultat până în prezent. Totuşi, privind cu optimism această luptă impotriva criminalităţii organizate în general, şi a Mafiei în special, Giovanni Falcone, procurorul general al Italiei[29] afirma : „Mafia este un fenomen uman şi ca toate fenomenele umane are un început, o evoluţie şi va avea şi un sfârşit”.

[29] Ucis în 1992 ca urmare a implicării sale în procesul antimafia din 1987.

ANTHROPOLOGICAL–AXIOLOGICAL PREMISES ON POLITICAL ETHICS. THE MAN – BETWEEN RATIONAL AND SOCIAL

Dana Gagniuc
PhD, Technical University of Cluj-Napoca - Baia Mare Northern University Center

Abstract:Political ethics cannot be analysed without considering the man. When we think about the man it means that we analyse him from all perspectives: as a human being, natural being, social and rational being, as an entity with many defining elements.
Besides the conceptual definitions of political ethics, it is important to establish which its anthropological – axiological premises are and how relevant the man's role is as a rational and social being on this territory. To clarify the man's place, its special position, and to see the differences and the nuances between the rational being and the social being, we must consider the whole construction of bio-psychological world, starting from the hierarchy of mental forces and capabilities.

Keywords: ethics, axiology, value, being, hierarchy

În ce măsură ființa rațională este și ființă socială?
Pentru a clarifica locul omului, poziția sa specială, dar şi pentru a vedea diferenţierile şi nuanţările dintre ființa raţională şi ființa socială, trebuie luată în considerare întreaga construcție a lumii biopsihice, plecând de la ierarhizarea forțelor și capacităților psihice. Este relevantă, căutarea și identificarea unor răspunsuri la întrebări precum: în ce măsură ființa rațională este și ființă socială? Care sunt particularitățile ființei umane în comparație cu celelalte ființe? În filozofie problema omului este înțeleasă ca fiind în special problema definirii lui. Înţelegerea cu adevărat a ființei umane înseamnă o abordare holistică a acestui subiect, care presupune trecerea dincolo de elementele de aspect fizic. O asemenea abordare presupune includerea unor elemente din sfera psihicului, a filosofiei sau a religiei. Max Scheler susține că, pentru a clarifica locul omului, poziția sa specială, va trebui mai întâi luată în considerare întreaga construcție a lumii biopsihice, plecând de la ierarhizarea forțelor și capacităților psihice.
Antropologii au acreditat ideea că omul este o ființă dual, deopotrivă culturală și naturală, că este o ființă raţională, fără a se reduce doar la acest aspect. Însă, ființa umană, marcată de diferite polarități, este dificil de evaluat. Când vorbim de polarizări putem remarca: pe de-o parte înrădăcinarea în real, care nu exclude și nu anihilează dimensiunea axiologică; pe de altă parte, faptul că ființa umană este în același timp unitară și multiplă, este unică și similară cu celelalte. O dată cu tendința sa spre autonomie apare și cea de deschidere și participare la lumea înconjurătoare. Întrebarea „Ce este omul?" presupune o serie de alte clarificări adiacente referitoare la „Ce poate deveni acesta?", „Care sunt responsabilităţile pe care le avem vizavi de faptele noastre?" „Care sunt criteriile în virtutea cărora putem alege?".

Ființa umană – polarizări şi evaluări
La întrebarea: „Ce este omul?" Pascal expune natura dublă a sa, aceasta fiind de altfel, chiar una din marile teme pascaliene. „Față de natură este mizerabil: natura îl strivește. Dar omul o știe, și această conștiință pe care natura în toată imensitatea ei nu o are, formează

superioritatea lui. <Omul este un rege, dar un rege deposedat>."[1]*Homo sapiens*, la fel ca toate celelalte fiinţe vii, este produsul evoluţiei biologice, fapt care îndreptăţeşte formularea următoarei ipoteze: nu doar trăsăturile fizice reprezintă un rezultat al evoluţiei, ci şi cele comportamentale. „E posibil ca, studiind modul în care au apărut aceste trăsături comportamentale, să descoperim că nu raționalitatea (…) este atributul esențial și definitoriu al omului, ci că există structuri comportamentale mai profunde, pe care omul le moștenește de la strămoșii săi biologici și care au apărut mai înaintea gândirii raționale, pe care o precedă și, poate, o fac posibilă."[2] Pentru Aristotel omul se manifestă conform esenței sale ca ființă socială, pentru David Hume omul este ființă sensibilă, dotată cu afectivitate și voință, manifestându-se ca ființă empatică. Immanuel Kant definește omul ca persoană condusă de moralitate și etică profesională, iar Rene Descartes vorbește despre dualitatea trup-suflet, despre „lumina interioară a minții"[3] și despre esența umană – cugetarea. Analizele lui Max Scheler asupra omului au ca punct de plecare distincția dintre rațiune și inimă, iar cele ale lui Louis Lavelle – supremația vieții spirituale, punerea ființei înaintea cunoașterii. Nicolai Hartmann poziționează omul în cosmos între spirit și viață. Pentru Constantin Noica, ființa ar putea fi înţeleasă „nu atât ca ființă opusă devenirii, cât ca ființă în sensul devenirii, în speță devenirea întru ființă. Iar devenirea întru ființă nu are nevoie de altă lume".[4] Pentru Locke mintea umană este o tabula rasa, o hârtie albă pe care experiența revarsă o multitudine de material spre cunoaștere și raționare. Operațiunile minții noastre reprezintă un alt izvor al ideilor. Operațiuni ale minții sunt percepția, îndoiala, rațiunea, credința, cunoașterea, voința precum și toate operațiunile minții. Intelectul, fiind activ și creator, prelucrează ceea ce-i oferă simțurile. Omul lui Kant este cel care, prin formele intelectului și prin categorii, introduce ordine în haosul datelor și le poate strânge în noțiuni. Scheler consideră că „Nu există nici un fel de organizare „constantă" a rațiunii, așa cum a admis aceasta Kant; ea se supune, mai degrabă principial, schimbării istorice. Constanta este doar rațiunea însăși ca înclinație și capacitate care datorită funcționalizării noilor cercetări esențiale – pe care pionierii ce conduc omenirea le găsesc în făpturile empirice și pe care și masa apoi și le însușește și începe a le imita formează și plăsmuiește mereu noi forme de gândire, simțire, iubire și valorizare."[5]Ernest Bernea consideră că omul încalcă deodată două sfere de existenţă – materială şi spirituală - fără să aparţină exclusiv uneia dintre ele. El are o existenţă dublă, fiind deopotrivă natură şi supra-natură, făptură şi creator, tocmai din această poziţie curioasă reieşind unicitatea sa. „Omul se mişcă între real şi posibil. În condiţia umană realul posibil devine real efectuat prin sforţare proprie, prin creaţie. Libertatea stă la temelia condiţiei şi umanităţii noastre."[6]

Fiinţa raţională

Max Scheler crede că în nici o altă epocă din istorie, omul nu a devenit mai problematic pentru el însuși decât în prezent, din punct de vedere al definirii, al devenirii şi a poziţiei sale în lume.

„Toată demnitatea noastră constă în rațiune – rațiunea face măreția omului" – susține Pascal. El pune față-n față infinitatea cosmosului cu limitele rațiunii noastre, aceasta fiind esența temei pascaliene, respectiv cea a „omului între cele două infinituri". Omul, rațiunea sa, nu vor putea niciodată cunoaște minunile infinitului mare sau mic. Chiar dacă e dificil de cunoscut

[1]*Antologie de filozofie românească*, Vol. II,, Editura Minerva, Bucureşti, 1966, pag.270
[2] Sergiu Bălan, Lucia Vreja, *Homo oeconomicus şi competitorii săi – o perspectivă transdisciplinară asupra antropologiei economice*, Editura ASE, Bucureşti 2017, pag. 253
[3]*Antologie de filozofie românească*, Vol. II, Editura Minerva, Bucureşti, 1966, pag.270
[4]Constantin Noica, *Devenirea întru ființă*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1981, p. 181
[5] Max Scheler, *Poziția omului în cosmos*, Editura Paralela 45, București, 2001, pag. 55
[6]Ernest Bernea, *Trilogia filosofică*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002, pag. 50

forma definitivă pe care Pascal a dat-o apologiei sale, totuși, două sunt temele mari asupra cărora se oprește: pe de-o parte „mizeria omului fără Dumnezeu”, pe de altă parte, „fericirea omului cu Dumnezeu”. El consideră că intelectul uman are numeroase limite, spunând că avem în noi mai multe cauze de eroare decât de adevăr, că totul ne înșeală: de la simțuri, la rațiune. Susține că rațiunea induce simțurile în eroare.

În „Antropologia filosofică”, C.I. Gulian se opreşte asupra semnificaţiilor polarizărilor multiple ale fiinţei umane, vorbind despre studierea mecanismelor specifice psihicului uman, despre rolul conştiinţei, dar şi a determinismului social-istoric, despre limitele şi capacităţile umane. Toate acestea ar putea lămuri tâlcul expresiei lui Pascal referitoare la „mizeria şi măreţia omului”, dar şi pe cele referitoare la dublul sentiment al demnităţii şi al scăderilor sale, despre libertăţile şi limitele umane sau despre laşitatea şi responsabilitatea umană.[7]

În opoziţie cu empirismul, concepţia raţionalistă recunoaşte raţiunea ca singura sursa a cunoaşterii autentice, exagerându-i rolul în dezvoltarea socială şi în diferite segmente ale activităţii umane. Omul care se conduce după raţiune este, potrivit lui Spinoza, un om liber, un om care înţelege. „Înţelegerea lui este astfel o <meditaţie a vieţii> şi nu o <meditaţie> a morţii.”[8] El consideră că ideea putinţei sau neputinţei omului reprezintă elementele care domină afectele, iar afectele dau pasiune sufletului. Descartes crede că etosul raţionalist are ca punct de pornire raţiunea pe care se sprijină permanent, dar mai cuprinde şi alte valori, cum sunt cele afective sau sociale. Omul, lui Descartes, se poate baza doar pe sine în demersul de descoperire a adevărului şi de atingere a „perfecţiunii”. Judecata sa „Cogito ergo sum” pune în prim plan ideea: „Suntem numai atât cât gândim.” Fiinţa raţională este capabilă să opteze, să facă alegeri, să aibă opinii. Vorbind despre alegerile raţionale, Adam Smith consideră credinţele şi comportamentele religioase, ca şi acelea economice ca fiind consecinţe ale acestor alegeri ale omului raţional. Un rol important pe acest parcurs al devenirii fiinţei umane îi revine voinţei, care coexistă cu raţiunea. Aceasta se traduce prin facultatea de a alege şi de a decide, de a afirma sau de a nega.

Fiinţa socială – elemente definitorii ale fiinţei sociale

Din perspectiva lui Emile Durkheim, omul este dual, în el existând două fiinţe: una individuală şi una socială. Baza fiinţei individuale se află în organism şi are un cerc de acţiune este foarte limitat. Fiinţa socială reprezintă „cea mai înaltă realitate în ordinea intelectuală şi morală pe care o putem cunoaşte prin observare, adică societatea.”[9] Consecinţa acestei dualităţi este „la nivel practic, ireductibilitatea idealului moral la mobilul utilitar, iar la nivelul gândirii, ireductibilitatea raţiunii la experienţa individuală. În măsura în care este parte a societăţii, individul se autodepăşeşte natural, atunci când gândeşte, dar o face la fel de bine şi atunci când acţionează.”[10]

Persoana umană este deopotrivă univers individual şi parte a universului social căruia i se subordonează. Ea este, pe de-o parte subordonată realităţilor de ordin comunitar, dar raportându-se la valori, poate dobândi autonomie de voinţă şi gândire. Omul real este cel care se face în şi prin istorie. Starea naturală a libertăţii umane e caracterizată prin absenţa regulilor şi bătălia tuturor împotriva tuturor. Omul social este subordonat sistemelor sociale pe care chiar el le-a creat în timp, raportându-se la sistemele de valori. Prin urmare, vorbind despre om ca fiinţă socială este important să observăm felul şi măsura în care ne constituim şi ne respectăm propria tablă de valori. Când vorbim de fiinţa socială, vorbim de valori, dar şi de drepturi şi obligaţii, ca nuanţe şi faţete ale unui mod superior şi totodată responsabil de raportare la noi, la semeni, la viaţă. Omul ca fiinţă socială înglobează pe de-o parte latura sa

[7] I.C. Gulian, *Antropologie filosofică*, Editura Politică, Bucureşti, 1972
[8] *Antologie de filozofie românească*, Vol.II, Editura Minerva, Bucureşti, 1966, pag. 239
[9] Emile Durkheim, *Forme elementare ale vieţii religioase*, Filipeştii de Târg, 2005, pag. 15
[10] Ibid, pag. 15

raţională, definită de cunoaştere şi autocunoaştere, pe de altă parte omul integrat în societate, definit de capacitatea de a relaţiona cu Celălalt, de a respecta regulile şi libertăţile semenilor săi, de a-şi asuma obligaţii şi responsabilităţi.

Durkheim susţine predominanţa componentei sociale asupra naturii umane. Omul – fiinţă socială – trăieşte, se dezvoltă, acţionează şi ia decizii în grup, având o accentuată nevoie de apartenenţă la acesta, de recunoaştere şi comunicare în grup. Totodată, grupul îi influenţează decisiv comportamentul şi gândirea. Societatea formată doar din oameni dominaţi de interesul personal, fără principii, valori şi norme, care să exercite şi să impună coerciţii şi reguli, nu şi-ar putea asigura continuitatea şi stabilitatea. O societate nu e doar o agregare de indivizi, ci „un set complet de fapte sociale, un set de credințe, valori și norme sociale, care au un fundament nerațional. În acest context, comportamentul indivizilor nu este motivat de interesul personal rațional, ci de angajamentul acestora față de normele și valorile grupului sau societății din care fac parte și care și le-au însușit prin socializare. Pe linia teoriei funcționaliste, structurile sociale sunt anterioare indivizilor, aceștia din urmă fiind socializat în spiritul primelor."[11]

Indivizii sunt fiinţe sociale, care trăiesc, acţionează şi interacţionează în grup sau în societate, interesele personale fiind cele care stau la baza dezbinării relaţiilor dintre ei. Faptele sociale pot fi explicitate doar prin intermediul altor fapte sociale, iar comportamentul indivizilor prin apelul la valori, credinţe, norme, roluri sociale, interiorizate sau asumate de indivizi în cadrul proceselor de socializare. Modurile de a gândi şi simţi ale membrilor unei societăţi sunt determinate de credinţe, valori, simboluri, norme, reprezentări colective, ca tipuri principale de fapte sociale, aşa cum le numeşte Durkheim. Chiar dacă recunoaşte natura dublă a individului, sociologul francez pune accentul pe caracterul social al acestuia. Această determinare socială îi coordonează şi ordonează existenţa, educându-i pornirile de natură egoistă. În orice individ există două fiinţe, conform concepţiei durkhemiste: „o ființă individuală care își are fundamentul în organism și ale cărei activități sunt, prin urmare, strict limitate și o ființă socială care reprezintă realitatea cea mai înaltă în ordinea morală și intelectuală pe care o putem cunoaște prin observație – adică societatea. Această dualitate a naturii noastre are drept consecință în ordinea practică ireductibilitatea unui ideal moral la un motiv utilitar, iar în ordinea gândirii, ireductibilitatea motivului la experiența individuală".[12] Întrucât omul este membru al societății, el își depășește natura sa „individuală" și gândește și acționează în baza naturii sale sociale."[13]

Henry Chmbart de Lauwe nu împărtăşeşte în totalitate părerea celor care consideră că omul este produsul mediului social, susţinând că această teorie se aplică doar în societăţile industriale, unde omul este redus la a fi un instrument al producţiei. În analiza sa, individul devine persoană printr-o mişcare istorică, fără a fi produsul acesteia, ci actorul ei. Încercând să ofere un răspuns la întrebarea „Ce este individul?", De Lauwe îl conturează atât ca fiinţă total distinctă de mediu său social, dar şi ca fiinţă a cărei viaţă este de neconceput în afara relaţiilor cu ceilalţi. El e puternic legat de un sistem de relaţii, fără a se reduce totuşi la acesta. Sociologul crede că nu există limite între viaţa personală şi viaţa socială, ambele fiind polii aceluiaşi continuum.

Individul devine persoană în cadrul societăţii, dar nu poate fi redus la ideea de simplu produs al acesteia. Condiţiile de viaţă – impuse ori alese – îi limitează sau îi extind aspiraţiile. Adesea, în societate, aspiraţiile impuse din exterior – numite pseudo-aspriaţii - vor avea întâietate în faţa aspiraţiilor personale, din cauza manipulării sociale. Există însă şi autori care

[11] Emile Durkheim, op.cit., 47-48

[12] E. Durkheim, *The Elementary Forms of the Religions Life, London ,George Allen & Unwin Ltd*, p. 16, disponibil online, în Sergiu Bălan, Lucia Vreja, *Homo oeconomicus şi competitorii săi – o perspectivă transdisciplinară asupra antroplogiei economice*, Ed. ASE, Bucureşti 2017, pag. 181

[13] Sergiu Bălan, Lucia Vreja, op. cit, pag. 181

susţin că, educându-se şi adaptându-se, omul se descoperă pe sine. De aceea, analiza societăţii şi a grupurilor cărora individul le aparţine, a conflictelor în care este implicat, permite cunoaşterea maturizării sale sociale. Din punctul de vedere al lui De Lauwe, educaţia este o întâlnire dintre individ şi societate, privită ca un schimb permanent între aceşti doi actanţi: omul şi societatea. Aspiraţiile sale sunt funcţie de perioada istorică şi de mediul social în care s-a format. Acest raport capătă o importanţă deosebită în contextul contradicţiilor societăţii contemporane. Omul ca fiinţă socială este capabil de reprezentări colectivă, acesta oferindu-i o privire asupra lumii şi ajutându-l să interacţioneze cu membrii grupului, ai societăţii, cu lumea în general. „Interacțiunea și asocierea dintre indivizi se bazează pe împărtășirea acestor reprezentări colective. Aceste reprezentări colective constituie ceea ce Durkheim numește „conștiință colectivă" sau <conștiință socială>, care este exterioară individului și va continua să existe ulterior individului. (…) Durkheim afirmă că „modurile colective de a acționa sau de a gândi au o realitate în afara indivizilor; indivizi care, în orice clipă, i se conformează."[14]

Fiinţa socială vs omul liber

Fiinţa umană este definită de nevoia de libertate, care reprezintă parte componentă a raportului dintre om şi societate. Spencer leagă ideea de libertate a omului de cea de adaptare la viaţa socială, de apartenenţă la grup. În funcţie de raporturile dintre persoană şi societate, libertatea umană a parcurs, de-a lungul istoriei, trei etape: cea a subordonării faţă de grup, cea a dependenţei de societatea divizată în clase şi etapa independenţei faţă de societate. Dacă prima formă de subordonare este caracteristică societăţilor tribale, a doua e specifică societăţilor împărţite în clase, iar cea de-a treia este cea care se regăseşte în societăţile actuale. În antichitate, libertatea însemna participarea la afacerile publice, iar libertatea individuală însemna supunerea completă a individului la libertatea de ansamblu. Nu se putea atunci vorbi de libertatea individului din perspectiva economică, religioasă, sau din punct de vedere al opiniilor. Cel care acreditează ideea că inițiativa eliberării aparține fiecăruia din noi este epicurismul. Stoicismul propune identificarea necesității cu cauzalitatea.

Libertatea nu este un capriciu sau manifestarea unei stări de apatie, ea ţine de regimul spiritului propriu şi permite dezvoltarea complexă a personalităţii. Ea exprimă fiinţa umană ajunsă la conştiinţa datoriilor şi al conştientizării acţiunilor sale. Ea nu poate fi redusă la indeterminism sau la gesturi iresponsabile. Libertatea se manifestă şi se exprimă prin socializarea şi umanizarea fiinţei umane. Prin libertate, omul poate să ajungă la o totală şi conştientă adaptare la viaţa socială şi morală. Prin lupta pe care o duce în condiţiile existenţei grupurilor sociale, omul nu face altceva decât să-şi sporească libertatea. Doar la om apare posibilitatea raportării, din perspectiva eu-ului, la ceilalți și la sine. La omul normal și civilizat conștiința-de-sine este strâns legată de eu. Conștiința-de-sine face din ființa umană subiect. Aceasta se diferențiază printr-o serie de caracteristici; de la deschiderea spre lume și spre ceilalți, până la rezonanța subiectivă în valorificarea datelor pe care le primește din exterior sau din lăuntrul său. Conștiința-de-sine e preocupată de modul de constituire și manifestare a universului interior ca matcă și creuzet al inițiativelor morale ale ființei umane.

Alfred Fouillee consideră că, pentru a avea cu adevărat o valoare practică, libertatea „trebuie să aparţină – sub o formă comparabilă cu moralitatea, - eului experienţei actuale."[15] E dificil de comparat libertatea politică cu libertatea morală, pentru că dependenţa cetăţenilor în raport cu statul e diferită de la o epocă la alta. Libertatea politică are, sau ar trebui să aibă, o finalitate morală. Cel puţin din perspectivă teoretică, ea presupune o permanentă luptă pentru idealuri sociale, pentru interese, drepturi sau privilegii. „Trecerea de la morala duplicitară a

[14] Emile Durkheim, *Regulile metodei sociologice*, Editura Polirom, Iași, 2003, pag. 30

[15] Nicolae Bagdasar, Virgil Bogdan C. Narly, *Antologie filosofică. Filosofi străini*, Editura Univers Dali, 1995,,pag. 557

politicii la o politică morală reprezintă şansele noastre istorice reale de reuşită în mileniul care urmează."[16]

Fiinţa socială - norme etice – bunele alegeri

În cadrul vieţii sociale, oamenii se întâlnesc şi interacţionează între ei. Însă, potrivit lui Hartmann, prea puţini sunt cei care „văd" adevărat în sens etic. După cum, sunt puţini aceia pentru care unul sau altul „are privire participativă, am putea spune iubitoare, căci privirea plină de sentimentul valorii este privire iubitoare."[17]

Încercând o conturare a profilului omului etic, N. Hartmann consideră că acesta „vede valoric", este „cel care gustă", fiindcă are acel „organ moral" care-i permite depistarea şi aprecierea abundenţei de valori. Wilhelm Wundt afirmă că normele etice sunt produse ale evoluţiei universale şi spirituale. Ele nu sunt nici întâmplătoare, nici variabile în funcţie de împrejurimi, „ci sunt produse legale ale evoluţiei spirituale şi universale, din care omul formează numai o parte."[18] El consideră că psihologie colectivă, nu cea individuală, constituie „porticul eticii."

Există două modele umane diferite, din punct de vedere al raportării la societate, la grup: modelul omului mânat de dorinţa de a trăi în societate şi cel al omului mânat de dorinţa de satisfacere a intereselor personale. Modelul utilitarist, centrat în jurul ideii de homo oeconomicus, descrie un individ mânat de dorinţa maximizării utilităţii, care va face alegerile cele mai bune, „bazându-se pe caracteristicile intrinseci ale fiecărei opţiuni în parte."[19] Acest individ va acţiona raţional şi autonom. De cealaltă parte se situează omul social, cel care va acţiona „în baza reprezentărilor colective existente în societate, care îl învaţă să facă distincţia între dezirabil şi indezirabil, dintre bine şi rău."[20]

În politică, bunele alegeri trebuie să fie un „modus vivendi" din perspectivă etică, să aibă la bază respectul faţă de lege şi de principii şi valori, respectul faţă de celălalt şi punerea interesului social înaintea interesului personal. Măsura în care omul politic contemporan ţine cont de acestea lucruri este discutabilă, iar cauzele pentru care se normele etice sunt ignorate, eludate sau încălcate cu bună-ştiinţă ţin de prezenţa în acest domeniu a unor indivizi nepregătiţi şi nepotriviţi pentru viaţa politică. Iar aici concură o serie de factori: de la insuficienta pregătire profesională, până la neînţelegerea menirii lor politice; de la căutarea unor avantaje personale imediate, până la marea corupţie.

BIBLIOGRAPHY

Antologie de filosofie românească, Vol. II, Antologie şi prezentări de Mircea Mâciu, Editura Minerva, Bucureşti, 1966;
Aristotel, Etica nicomahică, Editura Antet, Filipeştii de Târg;
Aristotel, Politica, Ediţie bilingvă, Editura Univers Enciclopedic, Gold, Bucureşti, 2015;
Aron, Raymond *Democraţie şi totalitarism,* Editura ALL,2001;
N. Bagdasar, Virgil Bogdan, C. Narly, Antologie filosofică. Filosofi străini, Editura Universal Dali, 1995;
Bălan, Sergiu, Vreja, Lucia, Ovidia, Homo oeconomicus şi competitorii săi – o perspectivă trans-disciplinară asupra antropologiei economice, Editura, ASE, Bucureşti, 2017;
Bernea, Ernest, Criza lumii moderne, Editura Predania;
Bernea, Ernest, Trilogia filosofică, Editura Dacia, Cluj-Napoca;

[16] *Teodor Vidam, Teritoriul moralităţii,* Editura Argonaut, Cluj-Napoca, pag. 98
[17] N. Hartmann, *Noua şi vechea ontologie*, Editura Paidea, Bucureşti pag. 133
[18] Nicolae Bagdasar, Virgil Bogdan C. Narly, op. cit., pag. 585
[19] Sergiu Bălan, Lucia Vreja, op. cit., 183
[20] Ibid., pag. 183

Blaga, Lucian, Trilogia valorilor III, Artă şi valoare, Editura Humanitas, Bucureşti, 1996;
Boucher, David, Kelly,Pau, Mari gânditori politici de la Socrate până astăzi, Editura ALL, 2008;
Bușoi, Simona, *Piața politică, paradigme și realități*, Editura ASE, București, 2012;
Chombart de Lauwe, Paul-Henry, Cultura şi putere, Editura Politică, Bucureşti, 1982;
Dahl, A. Robert, *Despre democraţie,* Editura Ştiinţe Politice, Institutul European 2003;
Descartes, Rene, Descartes și spiritul științific modern. Discurs despre metoda de a ne conduce bine rațiunea și de a căuta adevărul în științe, Editura Academiei Române, București, 1990;
Durkheim, Emile, Diviziunea socială a muncii, Editura Antet, 2008;
Durkheim, Emile, Forme elementare ale vieții religioase, Editura Antet, Traducere de Elisabeta Maria David, Filipeștii de Târg, 2005;
Durkheim, Emile, Regulile metodei sociologice, trad. Dan Lungu, Iași, Polirom, 2002;
Gulian, I.C., Antropologie filosofică, Editura Politică, Bucureşti, 1972;
Hartmann, Nicolai, Problema fiinţei spirituale şi alte scrieri, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2008;
Hartmann, Nicolai, Noua şi vechea ontologie, Editura Paidea, Bucureşti;
Ivanciu, Ioan, C., Fiinţă şi valoare în gândirea filosofică a lui Louis Lavelle, Editura Academiei Republicii Socialiste România, Bucureşti, 1979;
N. Kallos, A.Roth, Axiologie şi etică, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1968
Lavelle, Louis, Prezenţa totală, Editura Timpul, Iaşi, 1997;
Mic dicţionar filosofic, Editura Politică, Bucureşti, 1969;
Montesquieu, Charles *Despre Spiritul Legilor*,I, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1994;
Noica, Constantin, Devenirea întru ființă, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981;
Piersol, Wesley La valeur dans la philosophie de Louis Lavelle, Editions Vitte, Paris, 1959;
Ricoeur, P., Philosophie de la volonte, Editions Aubier, Paris, 1960;
Scheler, Max, Omul resentimentului, Editura Humanitas, Bucureşti;
Scheler, Max, Poziţia omului în cosmos, Editura Paralela 45, Bucureşti, 2001;
Stoica, Stelian, Etica durkheimistă, Editura Științifică, București, 1969;
Vidam, Teodor, Revirimentul eticii în gândirea filosofică românească, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2016;
Vidam, Teodor, Teritoriul moralității, Editura Argonaut, Cluj-Napoca.

COMPETITIVE ROMANIA - THE CURRENT SITUATION AND PRIORITIES

Luiza Loredana Năstase
Assist., PhD, University of University of Craiova

Abstract: It is indisputable that the international economic crisis has affected the states and has delayed their economic growth; in fact, we still have the problem of economic recovery, by adopting reforms and measures by state leaders so as to allow for increased competitiveness, both nationally and globally, by increasing productivity.
The present paper aims to present the current situation of Romania as part of the European Union, but also as an actor on the international market as well as to try to synthesize its most important priorities in order to increase the economic competitiveness.
Data related to institutional involvement, economic environment, education, innovation were used in the analysis. The World Economic Forum places Romania on the 68th place out of a total of 137 economies, namely with 6 positions lower than last year. Our economy has been ranked by states such as Rwanda, Kazakhstan or South Africa.

Keywords:competitiveness, economic growth, sustainable development, innovation, national productivity

1. Introduction

We are a decade after the international economic crisis and we have a 3.5 percent increase in global gross domestic product for the current year. Although it is a positive aspect, things are not so; in the sense that economic policies adopted by world economies need to take into account aspects such as differentiated economic progress (with disparities from one state to another and from one region to another), unequal incomes in developed countries, aging population, pollution and phenomena extreme weather.

WEF specialists concluded that, according to the global composite index 2017-2018, the top 10 places were occupied by Switzerland, USA, Singapore, the Netherlands, Germany, Hong Kong, Sweden, Great Britain, Japan and Finland. In other words, the top is made up of the same savings as last year, just as the US moved from third place to two (taking the place of Singapore), Hong Kong moved from 9th to 6th place, Sweden, Great Britain and Japan have lost one position, from 6 to 7, from 7th to 8th and 8th on 9 respectively.

Note: GINI coefficients are for the latest year available over the previous decade: *2002–2012; †2004–2014; ‡2005–2015, §2006–2016

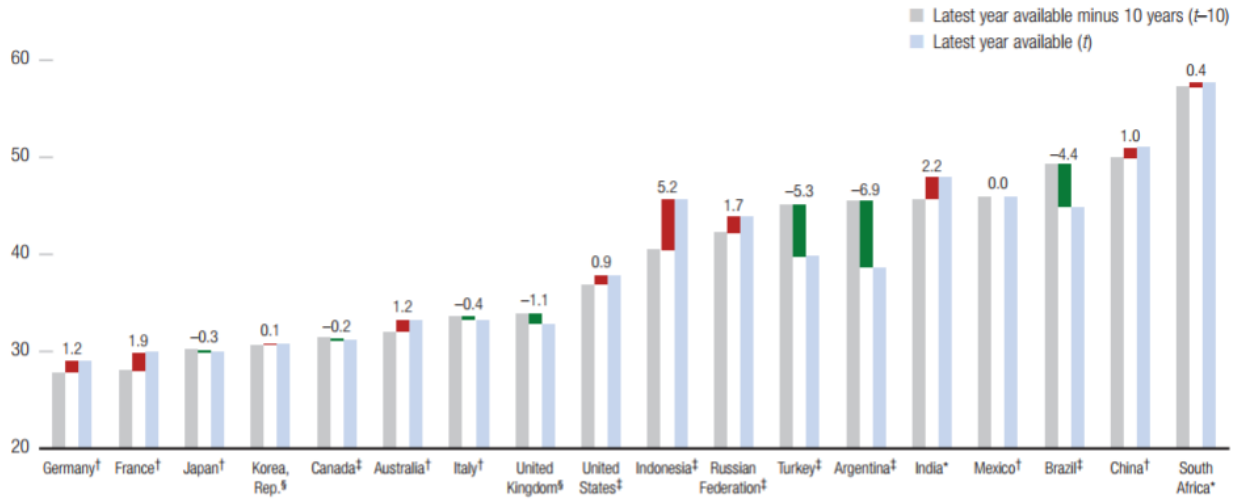

Source: The Global Competitiveness Report 2017–2018, World Economic Forum, Geneva, 2017, p. 5

Figure 1: Income inequality and its evolution over past decade in selected countries (Gini Index, maximal inequality = 100)

In the above figure we present income inequality and related changes over the last 10 years in selected economies. We can see that the income inequality rate has increased more in developed economies. Thus, Germany recorded a 1.2 percent increase in income inequality, France 1.9 percent, US 0.9. Among the economies analyzed, the most significant increase in income inequality was registered by Indonesia of 5.2. Other increases in inequality were recorded by Australia (1.2), Russia (1.7), India (2.2), China (1.0) and South Africa (0.4). So we can see that emerging economies have also risen in inequalities (some of them are part of the BRICS group - Brazil, Russia, India, China and South Africa). On the other hand, we can see that during the analyzed period, there were also states with decreases in income inequality; we include Brazil (down 4.4%), Argentina (6.9%), Turkey (5.3%), United Kingdom (1.1%), Italy (0.3%).

Inequalities exist ... So states need to consider a range of measures and policies to help reduce them by increasing economic progress, using technology and technology, taking the best of globalization, in terms of flexibility, economic opening and integration.

In Europe, things are still sensitive. Even if the figures show slight improvements, we can say that decisions are taken under prudence, after long periods of uncertainty. What we need to remember is that young people have high rates of unemployment, they are not attracted to engage or remain employees, low rates of investment made, but also decreases in educational indicators that led to decreasing its quality. Statistics say growth in the eurozone would reach 1.9% in 2017, or 0.1 times more than in the previous year; for emerging economies, we can hope for a better situation of 3.5%, or 0.5% more than in 2016.

2. The current situation of Romania

Romania has been a member of the European Union since January 1, 2007. At that time, Romania was considered the 9th, as the territory of the territory and the seventh by the population, among the member states of the European Union. It has joined with its neighbor, Bulgaria.

The International Monetary Fund notes for 2016 that Romania had a total GDP of 187 billion dollars, representing 0.37% of world GDP and $ 9,465.4 per capita. In the years 2015 and 2016, the European Commission argued that Romania had a significant economic growth

(taking into account the context of the crisis), registering 4.9% last year. The registered increase was mainly generated by domestic consumption, the population (wages increased, indirect taxes were reduced). This fact was translated by the strong increase of imports registered by our state and the deterioration of the current account deficit.

Labor market

In the third quarter of last year, Romania had a 67.7% employment rate lower than what the European Union wants. But it has offset the reduction in the unemployment rate - 6% in 2016, with 0,8 less than 2015 (it is close to the levels recorded before the crisis, that is, 2007-2008) and the wage increases of the population. Romania loses its workforce; it loses it because it leaves the population in other countries and loses it because the population is aging. This makes productivity no longer able to grow.

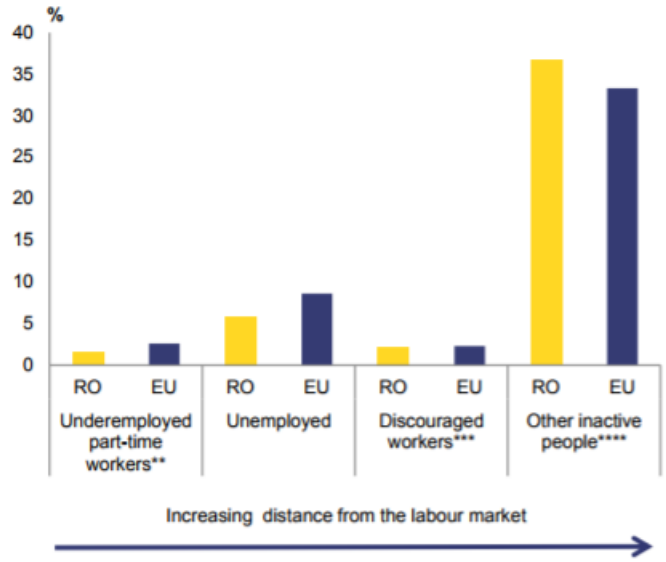

Source: European Semester: Country Report – Romania, 2017, European Commission, p.21

Figure 2: Activation potential*
(People from 25 to 54 years as percentage of total population in Q2 2016)

Another phenomenon specific to the labor market in Romania is that of increasing the share of the inactive population; on the one hand, we have young people who are not professionally or do not have any form of vocational education, and on the other hand we have disadvantaged categories, including women, the rural population, and minorities.

There is also a change in the structure of the branches in which people engage; so they abandon agriculture and industry, focusing on the tertiary sector (the trend of growing emerging, emerging and developed economies is pursued).

Investments

For 2015, the total investment in Romania was close to one quarter of gross domestic product, about 5% more than the EU average (it was 19.7%). Romania's gross fixed capital formation at the level of 2016 increased by 5 percentage points. Here, we mention that because of low employment for EU-funded projects, public investment was low for the year mentioned. It is also very important to note that a significant share of capital formation was in sectors such as finance, technology and information, as well as science.

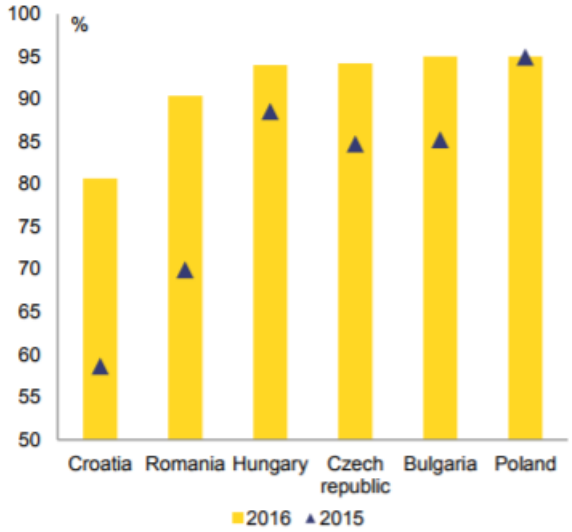

Source: European Semester: Country Report – Romania, 2017, European Commission, p.30

Figure 3: Financial execution of Structural and Cohesion funds 2007-2013

Public investments exist, but they are not enough and they are imperative because Romania is very poor in the infrastructure sector and it is losing points related to competitiveness. In fact, poor infrastructure is the one that increases inclusion issues and disparities from one region to another.

According to the National Competitiveness Strategy of Romania 2014-2020, "in order to rebalance the functional relationship between economy, nature and society, it is necessary to implement a set of measures, both financial and institutional. Financial instruments should aim at increasing investments in equipment and know-how to reduce unitary energy consumption or reconstructing vulnerable residential zones in areas of economic activity (recreational services, cultural and creative industries, amusement parks and themed arts centers) which is much more attractive for the young workforce. At institutional level, projects should be oriented towards implementation of a monitoring and evaluation system of the effects of socio-economic development, coordination of measures to increase biocapacity, including the reduction of the ecological footprint of Romania, as well as implementation of mobility schemes at macro-regions level for the transfer of best practices, investment programs to make common use of services (soft cooperation) and development of research partnerships to improve quality of life".[1]

3. Competitiveness or inability to face with competition?

Regarding the competitiveness measured by the WEF, the situation OF Romania is not encouraging, reaching 68th place compared to 62nd, as it was last year. Its neighbor, Bulgaria, is 49th, with a higher position than last year.

Table no.1

Global Competitiveness Index and components

[1] Romania - National Strategy for Competitiveness 2014-2020 (summary), Ministry for Economy, Trade, Industry and the Business Environment, Bucharest, September 2013

Index Component	Rank/137	Score (1-7)	Trend	Distance from best
Global Competitiveness Index	68	4.3		
Subindex A: Basic requirements	72	4.6		
1st pillar: Institutions	86	3.7		
2nd pillar: Infrastructure	83	3.8		
3rd pillar: Macroeconomic environment	38	5.2		
4th pillar: Health and primary education	92	5.5		
Subindex B: Efficiency enhancers	58	4.3		
5th pillar: Higher education and training	70	4.4		
6th pillar: Goods market efficiency	92	4.1		
7th pillar: Labor market efficiency	89	4.0		
8th pillar: Financial market development	88	3.7		
9th pillar: Technological readiness	51	4.8		
10th pillar: Market size	41	4.6		
Subindex C: Innovation and sophistication factors	107	3.3		
11th pillar: Business sophistication	116	3.5		
12th pillar: Innovation	96	3.1		

Source: The Global Competitiveness Report 2017–2018, World Economic Forum, Geneva, 2017, p. 246

As mentioned above, Romania was at the general index of competitiveness on the 68th out of 137 analyzed economies with a score of 4.3 (from 1 to 7). Even if it has indeed lost some positions over the previous year, the score has remained unchanged. On sub-indices, Romania ranks 72th for Basic Requirements (detailed: First pillar: Institutions = 86, Second Infrastructure = 83, Third Macroeconomic Environment = 38 and Fourth Health and Primary Education = 92). Subindex B: Efficiency enhancers ranks 58th (Poor positions were the Efficiency of the Goods Market pillar, with 92nd place, Labor Market Efficiency pillar, 89th place and Financial Market Development, 88th position. We had good value for Market size: 41.) SubIndex C: Sophistication and Innovation Factors had the worst value; was ranked 107th in total with 116 for Business Sophistication and 96 for Innovation. At the same time, investors and businesspeople believe that Romania is badly related to doing business in terms of tax rates (13% of respondents), inefficient governmental bureaucracy (12.9%), access to finance (11.9%), inadequately educated workforce (11.9%), corruption (11.7%), infrastructure (10.1%).

We observe that the other EU states stand out from Romania, registering better values than the previous rankings; those that occupied worse places like us were Croatia (74th place) and Greece (87). We recall that our neighbor Bulgaria, the one we joined in 2007 with the EU, was two years ago in 54th place, while Romania was 53rd. What happened in the meantime? Well, the data says Bulgaria has reached 49th position (ie it has climbed 5 positions) and Romania has reached the 68th position (it has dropped 15 positions compared to 2015-2016!!). And other neighbors have improved their positions, such as Hungary, Slovakia or Slovenia.

Finally, we enumerate a series of priorities pursued by the National Competitiveness Strategy of Romania 2014-2020[2] :

- Setting-up centers for production and technological development of regional and international visibility
- Industrial revitalization through smart specialization and transformation of knowledge into a source of competitive upgrading
- Re-defining industrial policies through the orientation towards innovation and strengthening the functioning of the market mechanism
- Integration of network industries in the industrial value chain
- Better business regulation at national level and development of regional capacity for economic administration
- Integration of urban-rural areas and use of the territorial capital in the economic value chain
- Preparing Generation 2050
- Opening up the business environment to investment and research opportunities aiming at societal challenges

In conclusion, we believe that the challenges that Romania faces have been linked lately to: permanent migratory waves, technical and technological advance, the consequences of the international economic and financial crisis. We believe that the following interests for sustainable economic growth should also be considered: capitalizing on available resources, developing development strategies (depending on the key areas of the economy), diminishing existing gaps (between urban and rural areas, between recorded incomes in the state-citizen relationship), improving the research-innovation and competitiveness ratio.

BIBLIOGRAPHY

Hoekman, B., ed.,*The Global Trade Slowdown: A New Normal?* A VoxEU.org eBook. London: CEPR Press, 2015

Lakner, C. and B. Milanovic, *Global Income Distribution: From the Fall of the Berlin Wall to the Great Recession,* The World Bank Economic Review 30 (2) 203–32, 2016

*****,***The Global Competitiveness Report 2017–2018*, World Economic Forum, Geneva, 2017

*******, *World Economic Outlook Update, April 2017: Gaining Momentum?,* IMF (International Monetary Fund), Washington, DC. , 2017

*******, *World Economic Forum, The Inclusive Growth and Development Report 2017*, Geneva: World Economic Forum, 2017

*****,***Strategia Naţională pentru Competitivitate 2015-2020*, Ministerul Economiei, 2015

*******, *Country Report Romania 2017*, European Commission, 2017

*****,***Romania - National Strategy for Competitiveness 2014-2020 (summary)*, Ministry for Economy, Trade, Industry and the Business Environment, Bucharest, September 2013

[2] Romania - National Strategy for Competitiveness 2014-2020 (summary), Ministry for Economy, Trade, Industry and the Business Environment, Bucharest, September 2013

VALUE AT PRIVATIZATION AND AFTERWARDS: A RETROSPECTIVE ON THE ROMANIAN STEEL MILLS' STRATEGIC PRIVATIZATION

Mădălina Viorica Ion (Manu)
PhD Student, The Bucharest University of Economic Studies

Abstract: The paper presents a study on the importance of enterprise valuation and its determining value, in a retrospective analysis of the privatization of the Romanian steel 'giant' and its afterwards evolution.
The research on very important strategic privatizations and the post-privatization evolution is to determine the influence factors of enterprise's value in significant international transactions, using the data available and published financial indicators. In the capital structure theory, the capital is correlated with the enterprise value.
The result of the research shows that endogenous factors, such as sub-capitalization and heavy losses can determine the enterprise value, as much as the exogenous factors, such as the market conditions, politics, state's need for incomes, etc.

Keywords: enterprise value, privatization, factors of enterprise value, shareholders value, state-owned enterprise

Introducere

Articolul trateaza problematica valorii intreprinderii, la privatizare si ulterior, in evolutie. Obiectivele urmarite sunt: analiza factorilor determinanti ai valorii intreprinderii in cazul unei tranzactii transfrontariere.

Pornind de la literatura de specialitate si datele privind privatizarea combinatului siderurgic Sidex Galati si a altor importante intreprinderi din industria metalurgica romaneasca, si analizand evolutia lor ulterioara privatizarii, vom stabili factori determinanti ai valorii intreprinderii. Analiza acestei companii strategice prezinta avantajul existentei datelor multianuale si analizelor sectoriale statistice, inclusiv experienta proprie (profesionale si de viata) a autorului.

Construita in 1960, producatorul galatean are o traditie indelungata in industria siderurgica romaneasca ca un combinat siderurgic integrat la Galati (ArcelorMittal Galati S.A., 2014). Infiintata in 1991[1] in actuala forma de societate pe actiuni, compania este cel mai mare producator de otel integrat din Romania, cu 62% din productia interna de otel, in 2014; si cu 51%, in 2013 (ArcelorMittal Galati S.A., 2014). Privatizarea a avut loc in anul 2001, prin achizitia pachetului majoritar de catre ArcelorMittal Holdings AG (ArcelorMittal Galati S.A., 2014), pentru suma de 54 millioane USD, cu conditia ca numarul angajatilor sa fie mentinut pentru cel putin cinci ani, iar investitiile tehnologice si de mediu sa fie de 350 millioane USD (Marianne Beisheim, 2012).

Literatura de specialitate

Scurta incursiune in teoria valorii

Valoarea a fost inteleasa initial ca:

[1] Prin hotararea guvernului nr.29/1991

- utilitate a bunului, deci ca *valoare de intrebuintare* a acestuia sau
- ca si posibilitate de a achizitiona alte bunuri, deci ca *valoare de schimb*, aceasta fiind un preţ ipotetic, ce este determinat de scopul urmarit (achizitii, fuziuni, etc.). Cele doua valori variaza invers proportional, bunurile cu cea mai mare valoare de intrebuintare avand, adesea, o nesemnificativa valoare de schimb[2].

Componentele patrimoniale ale intreprinderii au fost evaluate mult timp pe baza costurilor istorice, iar recent[3], contabilitatea in *valoare de piata*[4] si cea in *valoare justa*[5]; in prezent, in sistemele contemporane, se foloseste contabilitatea actuariala, bazata pe *valori actualizate sau pe valori de utilitate*(Toma, initiere in evaluarea intreprinderilor, 2011).

Valoarea de piaţă este fundamentată, în general, pe informaţii referitoare la afaceri tranzacţionate pe piaţă si reprezintă o estimare a valorii, fundamentată de piaţă, care reflectă: activitatea, interesele, motivaţiile majorităţii participanţilor de pe piaţă (nu pe cele aferente unui anumit participant sau, grup restrâns de participanţi, cu anumite caracteristici particulare), comportamentul/acţiunile şi percepţiile colective ale majorităţii investitorilor de pe piaţă, cu privire la utilitatea unor active, rentabilitatea şi riscul unor afaceri; formularea unei opinii în privinţa valorii de piaţă impune identificarea şi analiza cu obiectivitate a pietei, astfel ca prin estimarea valorii de piaţă, se urmareste stabilirea unui preţ corect al afacerii, pe baza: caracteristicilor sale intrinseci şi a condiţiilor pieţei.

Valoarea pentru întreprindere(sau valoarea de deposedare) reflectă pierderea, pe care o entitate ar suporta-o, dacă ea ar fi deposedată de activul implicat într-o operaţie si reprezinta cea mai mică valoare dintre costul de înlocuire al activului şi valoarea sa recuperabilă, care, la rândul ei, este cea mai mare valoare dintre valoarea de utilitate şi valoarea realizabilă netă (Toma, initiere in evaluarea intreprinderilor, 2011).

Dincolo de aspectele contabile, evaluarea intreprinderii cuprinde si *o apreciere strategica* a acesteia, iar specialistii[6] au in vedere, in rapoartele pe care le intocmesc, elemente precum: activele (reale/imateriale), know-how-ul, aptitudinea de rambusare a datoriilor – solvabilitatea finala/ imediata, capacitatea de a distribui dividende si cea de a realiza plusvaloare, existenta de sinergii cu alte intreprindere si posibilitatea de a realiza economii de scara sau de a atinge marimea critica, controlul aprovizionarii/ vanzarii, etc. (Toma, initiere in evaluarea intreprinderilor, 2011).

Valoarea de piata a intreprinderii se calculează pe baza profiturilor, cash-flow-urilor, riscului asociat obţinerii acestora, aşa cum sunt percepute acestea de marea majoritate a investitorilor de pe piaţă, astfel:

1. Fluxurile de numerar generate
   Structura financiara a intreprinderii (structura capitalurilor) – ca totalitate a surselor de finantare proprii, din autofinantare si din majorarea capitalului social, precum si capitalurile imprumutate, prin credite comerciale, bancare sau obligatare, precum si

[2] Dupa Adam Smith, 'Wealth of Nations', Book 1, chapter IV
[3] dupa anul 2000
[4] Engl. market value - valoarea de piaţă reprezintă „suma estimată pentru care o proprietate ar putea fi schimbată la data evaluării între un cumpărător hotărât şi un vânzător hotărât în cadrul unei tranzacţii echilibrate în condiţiile unui marketing adecvat, iar părţile acţionează în cunoştinţă de cauză, prudent (Standarde Internaţionale de Evaluare, 2003)
[5] Engl. fair value - „suma la care poate fi tranzacţionat un activ sau, decontată o datorie, de bunăvoie, între părţi aflate în cunoştinţă de cauză, în cadrul unei tranzacţii, în care preţul este stabilit în mod obiectiv" Standardele Internaţionale de Contabilitate (2006)
[6] Precum expertii contabili, experti evaluatori, analistii financiari, creditorii bancari s.a.

ponderile acestora in totalul pasivului intreprinderii – este studiata in corelatie cu valoarea intreprinderii, in teoria structurii capitalurilor[7](Stancu I. S., 2012):

CPR+DTL=IMO+ ACRnete , unde:
CPR = Marimea capitalurilor proprii,
DTL =datorii pe termen lung - capital imprumutat pentru mai mult de 1 an,
IMO = activele fixe/ imobilizate
ACRnete = active circulante nete de datoriile din exploatare = ACR – DATcurente

2. Riscurile aferente investitiilor;
3. Fiscalitate (Stancu I. S., 2012) - valoarea intreprinderii indatorate este valoarea intreprinderii neandatorate si valoarea actualizata a economiilor de impozit (Stancu, 2012) :

$VL = VU + DAT*\tau$

In evaluarea unei intreprinderi, se utilizeaza diverse abordari, fiecare dintre metode reprezentand o abordare comparativă, a caror rezultat, în cazul în care acestea sunt bazate pe datele pieţei, ar trebui să fie valoarea de piaţă (Standarde Internaţionale de Evaluare, 2003):

A. Abordarea bazată pe costuri se bazează pe estimările investitorilor de pe piaţă, în privinţa costurilor de reconstrucţie, de înlocuire, a deprecierii;
B. Metoda comparaţiei cu preţurile pieţei se refera la preţurile la care proprietăţile comparabile se tranzacţionează piaţă;
C. Metodele bazate pe venituri apeleaza la: profiturile, cash-flow-urile, ratele de rentabilitate aşteptate de investitorii de pe piaţă;

Metodologie

In continuarea cercetarii anterioare cu privire la evolutia combinatului siderurgic de la Galati[8], am avut in vedere si analiza SWOT[9] a companiei, care ofera o imagine de ansamblu, integrata a aspectelor cheie ale activitatii unei intreprinderi (anexa 1), in scopul aprecierii strategice a intreprinderii.

Analiza industriei metalurgice releva cateva particularităţi (COMISIA NAŢIONALĂ DE PROGNOZĂ, 2006):

- circa 20% din resursele de produse metalurgice (producţie internă + import) sunt destinate activităţilor de investiţii şi construcţii (aproximativ în proporţie egală);
- producţia suficientă – ca valoare şi structură – acopera necesităţile interne, consumul intern fiind mai mic decât producţia;
- orientarea preponderentă către export (de exemplu, in 2005, s-a exportat peste 50% din producţie, importându-se în schimb produse metalurgice pentru acoperirea a 40% din consumul intern);

• gradul ridicat de integrare a producţiei (ponderea ridicată a consumului propriu de produse metalurgice, circa 23% din producţie şi peste 13% din total resurse);

[7] Engl. Capital structure theory, in 'The Cost of Capital, Corporation Finance, and the Theory of Investments', F. Modigliani si M.Miller, American Economic Review 3, 1958, p.261-297; 'Corporate income Taxes and the Cost of Capital: A Correction", American Review, 53, 1963, p. 433-443
[8] Prima parte a cercetarii a fost prezentata in cadrul conferintei "EUnIT2017", de la Bucuresti
[9] Engl. Abrev. pentru Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats

• concentrarea (primele 5 societăţi asigura circa 65% din cifra de afaceri a ramurii şi ceea ce este de subliniat este că fiecare din acestea concentrează producţia de oţel, aluminiu, oţeluri speciale, ţevi);

• volum însemnat de materii prime şi semifabricate din import (în anul 2005 s-au importat 6,6 mil.tone minereu de fier şi 1,7 mil.tone bauxită; pe primele 8 luni din 2006 s-au importat 3,8 mil.tone minereu de fier şi 1,2 mil.tone bauxită; pe ansamblu, importul de minereuri metalifere în 2005 a fost de aproape 450 milioane euro);

• excedentul comercial, chiar şi în anii în care producţia a scăzut (cum este anul 2003);
Totodata, analiza activitatii sectorului metalurgic din perioada 2015-2016, pe baza informatiilor statistice (tabelul 1), releva scaderea indicatorilor privind productia si investitiile in anul 2016. Cheltuielile cu investitiile, atat din punctul de vedere al volumului mare al acestora, dar si din punctul de vedere al importantei acestora, fiind reflectate direct in calitatea si costul produselor, dar si in calitatea mediului si siguranta si securitatea in munca sunt un indicator extrem de important pentru companiile din aceasta ramura a industriei.
Prin metoda comparatiei, se vor analiza comparativ combinatul siderurgic din Galati si un producator similar[10] cu traditie, din Romania.

Interpretarea rezultatelor
Utilizarea unui cost redus al capitalurilor ca factor de capitalizare a cash-flow-rilor degajate de întreprindere duce la cresterea valorii intreprinderii. In afara economiilor fiscale obtinute ca urmare a deductibilitatii dobanzii din profitul impozabil, prin indatorare, valoarea intreprinderii creste si ca urmare a pastrarii surplusurilor financiare in cadrul firmei, urmate de investirea acestora la o rentabilitate cat mai buna.
Industria metalurgica – activitate tradiţională caracterizata prin energointensivitate, dar şi de necesarul ridicat de materii prime din import - a trecut printr-un profund proces de restructurare, in urma privatizarii, fapt ce a redus volumul de activitate – producţia ramurii se situează în prezent la circa 65% din producţia din 1990 – dar i-au îmbunătăţit sensibil eficienţa şi competitivitatea si ca urmare, acest sector are capacitatea de a-şi spori contribuţia la dezvoltarea economică. Industria metalurgică prezintă particularităţi care-i limitează potenţialului de creştere, precum piata specifica a produselor.

Concluzii
Analiza subliniaza importanta aprecierii strategice a companiei, care nu are in vedere, in mod primordial, aspectele contabile, cu atat mai mult cu cat piata (si implicit si valoarea de piata) reflectă: activitatea, interesele, motivaţiile majorităţii participanţilor de pe piaţă, comportamentul/acţiunile şi percepţiile colective ale majorităţii investitorilor de pe piaţă, cu privire la utilitatea unor active, rentabilitatea şi riscul unor afaceri. Subcapitalizarea firmelor romanesti a fost si ramane una dintre problemele cu care acestea se confrunta, in eforturile lor de dezvoltare sau supravietuire. Ca urmare, in absenta investitiilor necesare continuarii activitatilor esentiale, mentinerii activelor sau pastrarii calitatii produselor/ serviciilor, firmele romanesti valoroase au fost constant condamnate la o moarte lenta sau la vanzarea sub pretul activelor lor.

[10] ArcelorMittal Hunedoara

Bibliografie

(2016). Preluat pe 05 2016, de pe Investopedia: http://www.investopedia.com/terms/a/agencycosts.asp

ArcelorMittal Galati S.A. (2014, 12 31). *Raportul administratorilor*. Preluat pe 12 2017, de pe http://galati.arcelormittal.com/~/media/Files/A/Arcelormittal-Romania-Galati/Raport%20administratori%20ref%20situatii%20financiare%202014.pdf

BRK Financial Group. (2016, 08 25). Piata gazelor naturale in Romania si liberalizarea preturilor. Romania.

Ciora, C. (2013). *Analiza performantei prin crearea de valoare.* Bucuresti: Editura Economica.

COMISIA NAŢIONALĂ DE PROGNOZĂ. (2006, 10 26). Preluat pe 12 2017, de pe http://www.cnp.ro/user/repository/f68a53fd74393519fd98.pdf

coord. Pavelescu, F. (-). *Evaluari ale gradului de pregatire a firmelor romanesti in vederea integrarii in Uniunea Europeana.* (I. n. economice, Ed.) Academia Romana.

coord.Coralia A., D. C. (2001). *Dictionar de economie.* Bucuresti: Ed. Economica.

Damodaran, A. (-). *Investment_Valuation_2nd_Edition.* BookZZ.org.

DEX 2009. (fără an). Preluat de pe DEX 2009 https://dexonline.ro/definitie/%C3%AEntreprindere

Eisenhardt, K. M. (1989). Preluat pe 04 28, 2016, de pe http://www.jstor.org/stable/258191?seq=1#fndtn-references_tab_contents

EY România. (2015, 03 19). Comunicat de presă.

Forbes Romania. (2017, 03 15). *Florin Vasilică (EY România): „Ne aşteptăm să fie un număr semnificativ de tranzacţii de M&A, valoarea companiilor să crească, în 2017”*. Preluat pe 05 19, 2017, de pe http://www.forbes.ro/florin-vasilica-ey-romania-ne-asteptam-sa-fie-un-numar-semnificativ-de-tranzactii-de-ma-valoarea-companiilor-sa-creasca-in-2017-77755

Ghid de evaluare– 600, Evaluarea întreprinderii. (-).

Graham, B. (2010). *Investitorul inteligent.* Bucuresti: C.H. Beck.

I.N.S. (2015). Principalii indicatori economici şi financiari ai întreprinderilor, pe clase de mărime, în anul 2013. Bucuresti.

IFRS. (fără an). Anexa A Termeni definiți.

Ilie, V. (2010). *Gestiunea financiara a intreprinderii.* Preluat pe 04 27, 2016, de pe http://www.biblioteca-digitala.ase.ro/biblioteca/carte2.asp?id=93

Jensen, M. C. (2001). Preluat pe 04 28, 2016, de pe http://onlinelibrary.wiley.com/enhanced/doi/10.1111/j.1745-6622.2001.tb00434.x

Marianne Beisheim, E. U. (2012). Limits to Privatization: How to Avoid Too Much of a Good Thing : a Report to the Club of Rome. London: Earthscan.

Marshall, A. (1920). Preluat pe 04 29, 2016, de pe http://www.econlib.org/library/Marshall/marP.html

OMV Petrom. (2016). *Noutati investitori.*

OUBS. (2010). Management. *curs*. Open University Business School.

Pleter, O. T. (2005). *Adminstrarea afacerilor.* Bucuresti: Editura Cartea Universitara.

Porojan D., B. C. (2002). *Planul de afaceri: concepte, metode, tehnici, proceduri.* Bucuresti: Casa de editura Irecson.

R. Edward Freeman, J. M. (2001). Preluat pe 04 28, 2016, de pe http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=263511

Stancu I., B. L. (2015). *Finante corporative* (Vol. 1). Bucuresti: Ed. Economica.

Stancu, I. (2002). *Finante.* Ed. Economica.

Stancu, I. S. (2012). *Finante corporative cu Excel.* Editura Economica.

(2015). *Standardele de evaluare.* Bucuresti: ANEVAR.

Toma, M. (2009). *Iniţiere în evaluarea întreprinderilor.* Bucuresti: CECCAR.

Toma, M. (2011). *initiere in evaluarea intreprinderilor.* Bucuresti: Editura CECCAR.

Voinea, L. (2016). Raport asupra stabilității financiare - aprilie 2016., (p. 9). Bucuresti.

Punctele tari	**Punctele slabe**
Noul sistem ISO; Noua marca Preturi actualizate lunar; raspuns mai prompt la solicitarile clientilor; program de investiţii şi construcţii sustenabilitate pe termen lung	Limitarile tehnologice Orientarea spre profesie Relatia client – furnizor Costuri mari
Oportunitati	**Amenintari**
- factori tehnologici (globalizarea si trecerea la noul sistem informatic si informational); - expansiunea constructiilor de maşini, industrie ce reprezinta beneficiara principala a producţiei metalurgice;	-alinierea la cerintele de mediu ale UE - ridicarea facilitatilor fiscale

Prin urmare, punctele tari si cele slabe vin din mediul intern (si mai ales ale produsului) iar Oportunitatile si Amenintarile se refera la influentele din mediul extern – apropiat si indepartat.

Tabelul 1. Indicatori statistici privind activitatea metalurgica din Romania in anii 2015-2016

Indicatorii observati	**variatia in 2016 (%)**	**variatia in 2015 (%)**
producţia de oţel brut	-1,10%	4,80%
consumurile de materii prime		
Cheltuielile de investiţii	-29,50%	67,90%
din care: cheltuieli pentru protecţia mediului	-22,30%	-10,30%
Consumul brut de energie	-0,70%	11,80%
Deşeurile rezultate în sectorul metalurgic	-13,00%	3,60%
deseuri consummate intern		2,90%

Sursa: prelucrarea autorului, dupa (I.N.S., 2017).

VASILE BĂNCILA - BARAGAN'S POETRY

Lavinia Claudia Nan
PhD, Technical University of Cluj-Napoca

Abstract - In the stylistic matrix of the Romanian culture we also have the alteration hill-valley and the infinite plan, variety in which all the synthesis melted, Baraganului Plains, our infinite steppe, giver of consciousness and philosophy. It's true that for feeling the Baragan, like Bancila felt it, you have to be born there, and the time of childhood to merge with the finite and the infinite, but each one of us can at least admire, if we cannot have the authentic living, a space of perfect pallor, with a simple mark complexity, in which real-unreal antithesis, archaic-young, empty-full, static-dynamic, fusions to give us the round. The people of Baragan have in them the essence of the geology and theological resembling with the space that made them soft, quiet, contemplative.
Geography, through the space and time coordinates it is sometimes a stepfather for the Romanians, but loved and valued. Our space is the poetry and the philosophy of the Romanian soul.

Keywords:space, time, baraganului plains, romanian soul, mioritic space.

Vasile Băncilă aduce filosofiei românești un suflu nou prin preocupările cu semnificative contribuții aduse teoriei cunoașterii, eticii, esteticii, antropologiei, filosofiei socialului, filosofiei culturii și religiei, toate fiind strabătute de nervul metafizicii.

Băncilă își etalează ideile într-un stil eseistic caracteristic spontaneității cu care scria. E un izvor efervescent ce transformă ideea într-o galaxie. E o eflorescență bogată în substanță, care tratează marile probleme pe spații mici. In stilul eseistic e o naturalețe și o plăcere a exprimării care-l plasează de multe ori între filosofie și poezie. ”Un grăunte de filosofie într-un eseu poetic e un cristal picant și tulburător, care dă preț poeziei, adică substanței majoritare a eseului. O nervură de poezie într-un eseu filosofic dă gândirii acestuia o fluturare de transcendență.”[1]Legitimitatea eseului pare una evidentă din perspectiva socială și culturală: ”Valoarea eseului ca gen rezultă mai ales din aceea că el este expresia spirituală cea mai apropiată a epocii noastre. Epoca modernă e grăbită atât din motive de structură nervoasă, cât și din motive sociale. Adevărul de azi e neadevărul
de a doua zi. Eseul dă glas valorii de azi care altfel s-ar pierde.”[2] Cu siguranță sistemele filosofice își au incontestabil valoarea lor. Dacă avem în vedere filosofia blagiană și chiar a lui C. Rădulescu-Motru asupra cărora Băncilă se apleacă cu respect și admirație nu putem crede altceva decât că eseul nu este înlocuitorul sistemului ci susținătorul lui. Lucian Blaga, energie românească nu atrage numai printr-o exegeză amplă dedicată autorului trilogiilor, dar e lucrarea înfrățită prin cuget și simțire cu filosoful, căci cei doi au destine similare, har stilistic, profunzimea analizei și viziune. Ambii pornesc analiza de la aceiași sursă: cosmosul, logica, etnicul și psihologia țăranului român. Admirând ”spațiul mioritic” Băncilă dezvoltă într-un fel complementar și cordial ideea spațiului plan, infinit, al câmpiei, ca un alt plan imperios necesar pentru explicarea modului de formare a unei altfel de psihologii colective. ”Spațiul mioritic e splendid și e și mai splendid tălmăcit de Blaga, dar el nu ajunge pentru cultura noastră.” [3] Plaiul este o prezență valoroasă, dar parese că nu extensibilă la tot ce înseamnă suflet românesc, căci câmpia a generat deopotrivă cultură și stil. Bărăganul are cea mai

[1] Vasile Băncilă, *Lucian Blaga, energie românească,* Timișoara, Editura Marinescu, 1998 pag.59
[2] Vasile Băncilă, *Lucian Blaga, energie românească,* Timișoara, Editura Marinescu, 1998 pag.60-61
[3] Vasile Băncilă, *Spațiul Bărăganului,* București - Brăila, Editura Istos, 2000 pag.13

puternică antinomie manifestată într-o realitate psihică: finit-infinit. Totul este diferit în Bărăgan, alte mistere, alte animale, alte plante alt ethos, altă gândire. Și pentru toate acestea Bărăganul își merită cântarea lui.

Putem să zăbovim puțin în ”matricea stilistică” a culturii românești ce izvorăște din cultura populară, spațiu pornit din plai și sfârșit în plai. Sentimentele care însoțesc și determină manifestările sufletești în acest spațiu se exprimă cel mai bine prin doină. E acolo o melodie, o tristețe care se adâncește și suie într-o continuă unduire, e un dorcare suie și coboară dealul, pentru a-l trece și a-l coborî din nou. Inconștientul în sesizarea timpului și spațiuluieste un element valorizat pozitiv. Cum altfel am putea simți fiorul atât de subtil și fin al cunoașterii paradisiace, cum am avea în noi raiul, fie chiar și într-un colț. Blaga nu este un melancolic, un nostalgic după viața la țară, el este simțitorul și trăitorul scestui ”afi”. Cât privește ciobanul mioritic, el nu este plasat în câmpul obedienței pe care unii au extinso asupra neamului românesc. El nu-și aceptă soarta ca o neputință și nici nu luptă ca un revoltat. El e vizionarul care a înțeles că viața urcă și coboară în veci un deal și-o vale, iar moartea nu e altceva decât o poartă spre un alt fel de dea si o altfel de vale. Cine poate să stea de-a curmezișul unui atât de mare dat? Cine a dobândit mai multă înțelepciune, cel ce s-a luptat cu forțe dincolo de puteri, cel care a acceptat cu resemnare, sau ciobanul care a știut că pentru fiecare vine ceasul marii treceri, și acela este ceasul lui?

„...Cu acest orizont spaţial se simte organic şi inseparabil solidar sufletul nostru subconştient, cu acest spaţiu-matrice, indefinit ondulat, înzestrat cu anume accente, cari fac din el cadrul unui anume destin. Cu acest orizont spaţial se simte solidar ancestralul suflet românesc, în ultimele sale adâncimi, şi despre acest orizont păstrăm undeva, într-un colţ înlăcrimat de inimă, chiar şi atunci când am încetat de mult a mai trăi pe plaiu, o vagă amintire paradisiacă: Pe-un picior de plaiu,/ pe-o gură de raiu. Să numim acest spaţiu-matrice, înalt şi indefinit ondulat, şi înzestrat cu specificele accente ale unui anume sentiment al destinului: spaţiu mioritic. Acest orizont, neamintit cu cuvinte, se desprinde din linia interioară a doinei, din resonanţele şi din proiecţiunile ei în afară, dar tot aşa şi din atmosfera şi din duhul baladelor noastre. Acest orizont, indefinit ondulat, se desprinde însă, ceeace e mult mai important, şi din sentimentul destinului, din acel sentiment care are un fel de supremaţie asupra sufletului individual, etnic sau supraetnic.”[4]

Oricât de mult ne-am dori să potrivim spatiul ondulator pe structura sufletescă românească, trebuie să acceptăm că-n spațiul danubiano-pontic, avem pe langă munti și dealuri și câmpia (stepa), uneori săracă și neprimitoare, inexpresivă și-n palide culori descrisă. Să aibă oare acest spațiu perfect plan, lipsit de efecte auditive și vizuale majore, inexpresivă și vidă prin excelență, natură filosofică? Se pare că vom răspunde afirmativ, fie și dacă singurele noastre repere vor fi cele ale filosofiei lui Băncilă. Un om născut la marginea câmpiei, care a admirat-o șase secole, care I-a privit destinul in decenii de libertate și de recluziune a avut toate motivele să ne vorbească despre spațiul Bărăganului.

În Bărăgan există o fuziune deplină între biosferă și natură. E interesant cum ”pe Bărăgan e o singură ființă. Omul de Bărăgan nici nu gândește clar: gândește cu viziuni – ca bălțile, ca vântul, necuprinsurile stepei și clipocitul lacurilor, leneș, ca imobilitatea apei, ori furtunos ca cicloanele din timpul verii, de pe pustă.”[5]

În monotonia Bărăganului avem complexitatea lucrurilor simple. Cea mai puternică și metafizică antinomie finit-infinit este acolo. Cum se apropie Bărăganul de ideea infinitului? Prin întindere. Dar nu e o întindere neliniștitoare, dătătoare de spaime, ca atunci când nu ai repere, nu există interpoziția, ci e un infinit asemănător cu cel divin, care e ”pozitiv și armonios, rezolvant și liniștitor.”[6] Dar Bărăganul nu e totuși un infinit divin, dar nu e nici

[4] Vasile Băncilă, *Opere Volumul VII – Spațiul Bărăganului,* Brăila, Editura Istros, 2009 pag.85
[5] Vasile Băncilă, *Opere Volumul VII – Spațiul Bărăganului,* Brăila, Editura Istros, 2009 pag.87
[6] Vasile Băncilă, *Opere Volumul VII – Spațiul Bărăganului,* Brăila, Editura Istros, 2009 pag.89

finitul. Şi între cele două coordonate, Bărăganul e liniştea care aduce pacea, o linişte vie, sonoră, armonioasă. Sufletul omului în general are nevoie de reperele infinitului dar şi de ale finitului. Infinitul îşi crează cadrul de manifestare, poţi să creşti oricât de mult vrei, dar , punctul de pornire trebuie să aibă certitudini, rigoare, siguranţă, iar aceste toate înseamnă finit. De acea Dumnezeu este cea mai mare antinomie posibilă, dar şi cea mai armonioasă. În om se îmbină teama de infinit cu dorinţa de infinit. Pentru omul Bărăganului teama de infinit este anulată, ea nu există, pentru că infinitul este o stare, estecuprins în suflet şi dă posibilitatea exprimării dincolo de cuvinte. Finitul doare, constrânge, dispersează, fărâmă lucrurile în bucăţi mici, fără sens, e un gol absurd şi meschin. Acomodarea metafizică se poate face pentru omul din Bărăgan numai în raport cu infinitul.Acolo e doar cer şi doar pământ. Prin comparaţie cu marea, Bărăganul e mai infinit, căci marea face valuri, iar valurile sunt un fenomen în sine. ”Infinitul dă siguranţă metafizică şi moral biologică.”[7]Biologicul se raportează la infinit tocmai prin siguranţă, căci e imposibil să nu te întrebi ce e dincolo de lucrurile finite. ”Dacă Bărăganul ar fi finit, te-ai speria în adevăr, căci l-ai vedea ca pe o tavă ce se poate da peste cap în spaţiul interplanetar. Dar, vazându-l infinit, îl vezi ca pe o bază sigură, pe care se sprijină cerul; adică e toată realitatea.”[8]

Oamenii în trecut credeau în valoarea pământului, în sensul existenţei, pentru că legau universul de pământ, nu răsturnau pământul în univers. Ei nu aveau nevoie să trăiască pe verticala lumii în case supraînălţate şi vârfuri de piramidă, ei trăiau în orizontul pământului, ceea ce crea legătura organică, biologică cu aceasta. Realitatea metafizică care era cândva atât de la-ndemână azi ajunge să fie căutată în filosofii greoaie. Salvarea este întoarcerea la pământul pe care nu-l mai vedem decât in sensul unui factor de producţie.

Infinitul spaţiului plan al Bărăganului are o claritate a lui revelată şi nu relevată în demonstraţii ce pot deveni superficiale. Cei care aceptă că viaţa ţine de infinit, nu sunt în căutarea răspunsurilor. Omul care-şi măsoară existenţa între două puncte pe axa ontologică are spaime şi întrebări legate de locul de unde vine şi unde se duce. Omul Bărăganului ştie că vine de la Dumnezeu şi acolo şi pleacă, iar Dumnezeu e infinitul acela liniştitor, necreat care nu are nevoie de argumente. E aproape amuzant să vezi cum omul Bărăganului este superior gândirii cauzale, el nu a avut nevoie să meargă din cauză în cauză, până la cauza ultimă, deoarece infinitul este static şi terminat, nu este şirul în continuă transformare şi deci nu e nevoie de întrebarea: cine l-a făcut pe Dumnezeu? Dumnezeu este şi nu se face. Omul de multe ori ajunge la infinit legând laolaltă finitudini. Este o nearmonie într-un puzzle adăugat, plin de fisuri. Nu poţi obţine infinitul din bucăţi de finit. În mare măsură omenirea este tributară cazaulismului, dar omul primitiv ca şi ţăranul nu judecă din perspectiva cauzalităţii ci din perspectiva esenţei, ceea ce schimbă calitativ ideea.

Muntele pentru ţăranul din Bărăgan este ucigător de suflete şi mai ucide şi vieţi, pentru un pas greşit pe munte plateşti tributul suprem, dar în stepă, în câmpia plană şi infinită nu ai unde să te rostogoleşti, nu e loc de primejdie. Ai putea fi în pericolul de-a te contopi atât de mult cu infinitul, până la dispariţie, dar asta nu se întâmplă, pentru că e o contopire a sufletului care vine din infinit şi pleacă înspre infinit.

Bărăganul mai beneficiază de o antinomie: ”e dat integral, că, adică infinitul e terminat. Pentru cine ştie să prindă ambii termeni ai antinomiei, Bărăganul e ceva ideal, e linişte, absolut,încetarea tuturor problematicilor, o fericire pură, senină, impersonală aproape, ca în viziunea supremă a unui sistem de filosofie.”[9]

Infinitul terminat e o construcţie de sublimă antinomie. Aici poate ne vine în ajutor ecstazia blagiană. Dumnezeu a avut grijă spre binele nostru să îl cunoaştem nu în mod direct, nemijlocit ci disimulare într-o ecstazie intelectuală. A fost poarta oferită pentru a părăsi

[7] Vasile Băncilă, *Opere Volumul VII – Spaţiul Bărăganului,* Brăila, Editura Istros, 2009 pag.257
[8] Vasile Băncilă, *Opere Volumul VII – Spaţiul Bărăganului,* Brăila, Editura Istros, 2009 pag.258
[9] Vasile Băncilă, *Opere Volumul VII – Spaţiul Bărăganului,* Brăila, Editura Istros, 2009 pag.261

raţiunea şi a apela la credinţa pe care o dă duhul lui Dumnezeu.

”Nu e nimic mai frumos pe lume decât câmpul infinit şi cerul – două lucruri, cele mai mari valori obiective de pe lume, pe cari modernii nu le mai văd.
Între cer şi câmp (şi legea religios – morală din om) e posibilă o viaţă frumoasă. Dar omul s-a îndepărtat de aceste adevăruri. În locul cerului şi câmpului, omul de azi preferă orizontul urban şi în locul legii religios – morale, motivele egotismului anarhizat.”[10]

Omul Bărăganului simte la momente festive, festiv. Feciorul se dezlanţuie la dans într-un ritm cosmic, tumultos, de o energie exuberantă: ”când flăcăii rămân să joace ţigănească, e teribil. E ca o ploaie – uragan cu clăbuci. Se rup norii de energie ai sufletului şi ai trupului.” [11]

Subiectivitatea cu care suntem înclinaţi să tratăm spaţiile îndrăgite e şi ea doar o iluzie. Spaţiile au obiectivitatea lor, chiar dacă fiecare îşi vede locul natal într-o idilică lumină. Balta Brăilei, inundată de Dunărea revărsată producea în suflete aceeaşi bucurie pe care o simţeau egiptenii la inundarea Nilului. Pentru că Balta Brăilei este cea autentică, ea este balta adevărată, care spune conţine antinomiile Bărăganului şi tainele stepei. Căci geneza începe în baltă. Viaţa are nevoie de acest fluid care fermentează ontic, e vraja din planeitatea unui spaţiu al oniricului şi al realului deodată. Şi nu ai voie să distrugi acest vis cu imixtiuni nepotrivite, cu neautenticul modernităţii: „am văzut odată ”Ilustraţiunea română”, o splendidă fotografie a Bărăganului. Câmpie la infinit, câţiva nori în fund, ierburi, pe prim plan, doar o fântână: dar pe fântână era un idiot cu bască. Ce profanare!”[12]

Omul cu bască nu e autentic, e un orăşean care se vrea modern, dar nu avea cum să înţeleagă sufletul unitar al bălţii. E în baltă un suflet umed pregătit de incantaţie, e un Unu indivizibil, e un spaţiu fabulos care e un mit. Balta nu are valuri, nu curge, nu se mişcă, rămâne tăcută şi misterioasă, ca şi când ai lua nivelul lumii folosind linia perfectă a bălţii. Nu ai voie să intervii într-o feerie geologică, într-un muzeu al lumii cu inginerii savante. Cum să pui diguri într-un Cosmos rotund? „Atunci când umbli cu barca prin baltă, după ce s-a întrerupt aproape orice legătură cu fluviul şi apa s-a limpezit, ai impresia că eşti într-un cosmos rotund, cu cer deasupra şi cer dedesubt, Cosmos sau natură între două ceruri; splendidă şi majoră scoică cu clape de azur, valve de infinit senin, concentrat pereţi de azur coagulat, de infinit coagulat, Cer deasupra, Cer dedesubt, Cosmos ptolemic.” [13]

Omul Bălţii e răsfăţat de adierile cald – răcoroase ale vântului şi se scufundă în vise îngereşti, ireale care sporesc poezia şi rugăciunea. În Baltă lumea e departe şi nu aceptă impurităţile lumii. Colectivismul cosmic al bălţii , undele transparente, chiar şi păsările sunt acolo ca să contureze tăcerea bălţii. În tăcere auzi cu mai amre claritate, e un alt fel de a fi. Balta te invadează, te înlănţui şi te pătrunde într-un fel pe care îl doreşti, o esenţă metafizică. E ca şi când ai asista la naştere lumii, eşti martorul mut al genezei, eşti cel care se întâlneşte cu Dumnezeu într-un spaţiu mister. Şi a adâncit Dumnezeu misterul într-atât încât poţi auzi muzica muta, căci esenţa muzicii aici nu e sunetul ci „ondulaţia pe care el o sugerează, o realizează.” [14]Şi-n muzica asta surdă a apărut şi planta care să se-frăţească cu balta, să se adapteze acestei sinteze de pământ cu nămol, apă cu aer: salcia. „Sălciile sunt varietatea cea mai fizică a bălţii, un fel de şcoală a celor trei stări; rădăcina lor e în mâl, tulpina în apă, coroana în aer, frunzele vin din nou să se înece în apă, iar rădăcinile ies din nou din nămol şi din apă şi se duc să se înfigă mai departe. La salcie nu mai e o ordine fixă: coroana e un fel de rădăcină în aer, rădăcina e un fel de coroană în pământ.” [15]Şi din acest Unu deducem sensurile bălţii:unitatea – elementul apă unificator; esenţialitatea – apa dătătoare de viaţă, căci lipsa ei

[10] Vasile Băncilă, *Opere Volumul VII – Spaţiul Bărăganului,* Brăila, Editura Istros, 2009 pag.215
[11] Vasile Băncilă, *Opere Volumul VII – Spaţiul Bărăganului,* Brăila, Editura Istros, 2009 pag.265
[12] Vasile Băncilă, *Opere Volumul VII – Spaţiul Bărăganului,* Brăila, Editura Istros, 2009 pag.130
[13] Vasile Băncilă, *Opere Volumul VII – Spaţiul Bărăganului,* Brăila, Editura Istros, 2009 pag.138
[14] Vasile Băncilă, *Opere Volumul VII – Spaţiul Bărăganului,* Brăila, Editura Istros, 2009 pag.154
[15] Vasile Băncilă, *Opere Volumul VII – Spaţiul Bărăganului,* Brăila, Editura Istros, 2009 pag.157

duce la moarte; arhaicitatea – duhul lui Dumnezeu la facerea lumii, care a creat apa şi apoi celelalte elemente; fecunditatea – laboratorul ontologic. Şi-n faţa acestor sensuri a amuţit şi Blaga, când a coborât din spaţiul mioritic în marea baltă formată la puţin timp după revărsarea Dunării. Această transhumanţă metafizică aparţine şi păstorului şi filosofului, căci amândoi deopotrivă au gustat din seve şi adieri de poem.

Poemul Bărăganului e fascinant şi prin antinomiile lui în afara antinomiei finit – infinit.

Localism şi ubicuitate – omul de aici aparţine satului, dar în egală măsură tuturor formelor geografice, neînstrăinat de lume.

Libertate şi determinism – e atâta spaţiu încât nu există limite care să te determine, să te constrângă, dar nici nu poţi gândi că suveranul ontic nu are legi care te domină.

Centripetalism şi centrifugalism – forţa centrifugă şi centripeta acţionează concomitent, astfel în măsura în care te simţi atras de centru, te simţi atras de cercuri concentrice din ce în ce mai dilatate.

Imobilism şi stihialism – spaşiul imobil al Bărăganului prinde viaţă odată cu forţele dezlănţuite a celor două braţe ale Dunării care par a se lua la trântă.

Geometrism şi difuzism – e linia orizontului neîntreruptă de nimeni şi de nimic şi totodată şi un difuz inexplicabil.

Astronomism şi geonomism – legile cerului şi legile pământului par a se uni pentru a stabili minunate corespondenţe.

Identitism şi ineditism – pentru omul autentic de Bărăgan nimic nu este mai în rezonanţă ce sufletul lui decât acest spaţiu, o strămutare între dealuri şi munţi îl poate îmbolnăvi, căci Bărăganul are un inedit exotic.

Fragilitate şi siguranţă – sunt clipe în care omul se simte vulnerabil, că eşti locuitorul unei tipsii uriaşe, care dacă se răstoarnă în spaţii intersteloare te înghite, dar tocmai acest spaţiu este un solid fundament.

Realism şi idealism – visul şi realitatea sunt doi copii ai aceleiaşi mame, îşi împrumută simboluri şi imagini, o împart pe Fata Morgana.

Tăcere şi muzică – e o tăcere care nu tace, în care există un zumzet, o adiere, un foşnet al naturii care nu tace mut, care doar tace.

Unul şi multiplul – e un Bărăgan lipsit de populaţie, Bărăganul e locul sălbatic în care omul nu prea are de ce să se amestece, iar dacă o face trebuie să fie într-o armonie perfectă entru a aduce virtuţile multiplului şi nu pentru a fărâmiţa Unul.

„De fapt, în psihicul uman sunt multe antinomii: pe ce bază se unifică ele în conştiinţă?...De fapt în psihicul umansunt multe antinomii – şi chiar o ţesătură dinamică de contradicţii. Cum se unifică? Dar, de cele mai multe ori, nici nu e nevoie să se unifice. Noi le trăim pe bază de necesitate vitală, pentru a cuprinde toată trăirea sufletului; deci, o „unificare", dacă e una, pur psihologică, cu finalitate biologică ori mai mult biologică." [16]

Poveste Bărăganului nu are sfârşit, e o poezie hrănită de spiritualitate românească, poezia ciobanului care a coborât dealul la câmpie şi a rămas vrăjit în îmbieri de sirenă, care te contopesc şi te convertesc şi aici pare să ne salveze Blaga care ne-a întins o mână de ajutor prin „spaţiul de subconştient". Avem nevoie de spaţiile majore, de stepa noastră, de Bărăgan. E românesc, e al nostru, e sentimentul începutului, e cea mai frumoasă sonată pentru pian. O auzi chiar şi atunci când tace.

[16] Vasile Băncilă, *Opere Volumul VII – Spaţiul Bărăganului,* Brăila, Editura Istros, 2009 pag.291

PERSONALITY PROFILE SPECIFIC FOR THE ORGANIZED CRIMINAL IN THE OFFENSE OF RAPE

Mariana Pădureanu
PhD, University of Craiova

Abstract: The purpose of the present paper is to elaborate, based on the literature, a personality profile, respectively a mode of operation for the organized criminal type, with special reference to the sexual psychopathy în the case of committing a rape with premeditation. In order to build the personality profile of the organized type of perpetrator, it is necessary to distinguish between organized offenders and disorganized offenders, to highlight the differences between them, as well as to evaluate the different theories and models of serial killers elaborated by the authors. Thus, whether it is based on a hereditary trend towards crime, either on an acquired tendency, in a criminal direction, or on a biological anomaly, several theories have been constructed that will be presented in the paper: theory of abuse, heredity theory, theory of biological abnormality, frustration theory, construct theory, psychological conflict theory, theory of criminal characterization, differential association theory. Determination of psychological profile, understanding of criminal motivation and, especially, predictive guidance are extremely useful in identifying and capturing organized perpetrators, especially serial killers in which case rape is followed by the death of the victim.

Keywords:perpetrator, sex offense, serial killer, victim, rape

1. Consideraţii introductive privind infractorii de tip organizat şi cei de tip dezorganizat

Pentru a construi profilul de personalitate al făptuitorului de tip organizat se impune o delimitare între infractorii organizaţi şi infractorii dezorganizaţi, care să pună în evidenţă diferenţele dintre aceştia.

Astfel, *infractorul organizat (cel care îşi premeditează acţiunea)* are, de obicei, inteligenţa peste medie, fiind metodic şi viclean, iar crimele lui sunt bine gândite şi cu atenţie plănuite. Crima este, de obicei, comisă în afara zonei în interiorul căreia infractorul îşi are domiciliul sau locul de muncă, acesta deplasându-se mai mulţi kilometri decât o persoană obişnuită[1].Victimele, de obicei oameni străini, sunt alese cu grijă dintre persoanele pe care le poate controla prin manipulare sau dominare, pe care le urmăreşte un timp pentru a le studia obiceiurile zilnice şi cu care are ceva trăsături comune[2].

Infractorul organizat este considerat sociabil şi se foloseşte de farmecul personal şi de abilităţile verbale pentru a-şi atrage victimele şi pentru a fi capabili să preia controlul asupra lor. Nu este lipsit de discenământ, fiind conştient de efectele şi gravitatea faptei pe care o săvârşeşte, precum şi de sancţiunile prevăzute de lege, însă este extrem de încrezător în abilităţile sale în confruntarea cu anchetatorii. Manifestă interes faţă de mersul anchetei criminalistice, urmărind ştirile din mass-media privind crima şi, în mod frecvent, se foloseşte de un obiect care a aparţinut victimei pentru a retrăi evenimentul sau pentru a-şi continua fantezia[3]. Este foarte important pentru el să deţină controlul sexual asupra victimei. El evită să lase dovezi şi, de obicei, îşi aduce propria armă. Cadavrul este, de cele mai multe ori, mutat

[1]T. Butoi, *Criminali în serie - psihologia crimei*, Editura Phobos, Bucuresti, 2003, p. 102.
[2]P. Vronsky, *Female Serial Killers: How and Why Female Become Monsters*, Berkley Books, New York, 2007, p. 21.
[3]M. Newton, *The encyclopedia of serial killers*, second edition, New York, 2006, p. 203.

de la locul crimei pentru a a juca ”feste” poliției sau pentru a preveni descoperirea prin transportarea într-un loc unde poate fi bine ascuns[4].

Spre deosebire de categoria infractorilor organizaţi, *infractorii neorganizaţi (cei care nu-şi premeditează infracţiunea)* au, de obicei, inteligenţa sub medie, nu au beneficiat de educație decât sporadic, fiind singuratici, adesea necăsătoriţi, deoarece au dificultăţi în a stabili relaţii interpersonale. Sunt neglijenți, neîngrijiți, trăiesc, de regulă, fie singuri, fie cu o rudă, în vecinatătea locului crimei, într-o locuință murdară[5]. Nu au un loc de muncă stabil și pot fi descrişi ca fiind inadaptaţi social.

Infractorul dezorganizat acţionează sub imperiul impulsurilor şi, de obicei, va alege o victimă din propria lui zonă geografică, pe care o va ataca brusc și o va supune prin forță. Nu posedă un autoturism sau conduc un vehicul vechi, uzat ori de calitate proastă şi evită oamenii. De obicei, suferă de o boală mentală, ori este incompetent din punct de vedere sexual, folosește o armă improvizată, iar locul crimei este lăsat în dezordine[6].

Agresorul dezorganizat are obiceiul, în multe situații, de a-şi depersonaliza victima prin dezmembrare sau mutilare facială ori de a-i provoca multiple răni. Spre deosebire de infractorul organizat, care înfăptuiește acte de viol asupra victimei, în cazul infractorului dezorganizat actele sexuale sunt îndeplinite după moartea victimei.

Locul morţii coincide cu locul crimei, în general, infractorul dezorganizat nedepunând, de obicei, nici un efort pentru a ascunde cadavrul. În cazul în care cadavrul a fost mutilat, este posibil ca autorul să aranjeze victima într-o poziție specială, conform unui scenariu care are o semnificaţie personală pentru el. De cele mai multe ori, arma crimei este lăsată la locul faptei.

PROFILUL PSIHOCOMPORTAMENTAL CARACTERISTIC AL CRIMINALULUI ORGANIZAT ŞI AL CELUI NEORGANIZAT[7]

Organizat	***Neorganizat***
Scor ridicat al inteligenței	Scor scăzut al inteligenței
Competența socială	Inadaptat social
Calificare profesională	Necalificat
Competența sexuală	Incompetent sexual
Statut social ridicat	Statut social scăzut
Loc de muncă stabil (tatăl)	Fără loc de muncă (tatăl)
Educație inconsecventă în copilărie	Educație dură în copilărie
Tip controlat în timpul comiterii faptei	Tip anxios
Consum de alcool	Consum minim de alcool
Stres situațional (agitație)	Stres situațional minim
Trăiește cu un partener	Trăiește singur
Mobilitate mare (deține un autoturism)	Are domiciliul sau locul de muncă situat în apropierea locului crimei
Urmărește ecourile crimei (în mass-media)	Interes minim față de eveniment
Își poate schimba locul de muncă/ domiciliul în altă localitate	Schimbare semnificativă de comportament (abuz de droguri/alcool, religiozitate)

DIFERENȚE PSIHOCOMPORTAMENTALE ÎNTRE CRIMINALUL ORGANIZAT ŞI CEL NEORGANIZAT[8]

(perspectiva modului de operare – ecuația interpersonală în cuplul penal victimă-agresor)

[4]T. Butoi, I.T. Butoi, *Psihologie judiciară. Tratat universitar I*, Editura Fundației ”România de Mâine”, Bucureşti, 2001, p. 33.
[5]P. Vronsky, *Female Serial Killers: How and Why Female Become Monsters*, p. 21.
[6]*Ibidem.*
[7]Preluare după: T. Butoi, I. T. Butoi, *Tratat universitar de psihologie judiciară – teorie şi practică*, Editura Pinguin Book, Bucureşti, 2006, p. 41.
[8] Preluare după: *Ibidem.*

Organizat	***Neorganizat***
Plănuieşte atacul	Atac spontan
Victima/locul este necunoscut	Victima/locul este cunoscut
Personalizează victima	Depersonalizează victima
Controlează conversaţia	Conversaţie minimă
Locul crimei reflectă pierderea controlului	Locul crimei este neîngrijit, întâmplător
Caută victime docile	Victima este aleasă brusc, întâmplător
Constrânge victima	Constrângere minimă
Viol agresiv înainte de moartea victimei	Act sexual înfăptuit după moartea victimei
Cadavrul este ascuns	Cadavrul este lăsat la vedere
Arma/urme absente	Arma şi urme prezente la locul crimei
Transportă cadavrul în alt loc	Cadavrul rămâne la locul crimei

O altă clasificare care delimitează făptuitorii de tip organizat de cei de tip dezorganizat se realizează în funcţie de modul de operare. Astfel, în funcţie de acest criteriu, se disting:

a) infractori de ocazie care săvârşesc infracţiunea sub presiunea unor nevoi materiale întâmplatoare sau pentru satisfacerea unor dorinţe irezistibile. Ei nu caută ocazia, ci profită de o situaţie accidentală (însuşirea lucrului pierdut, furturi ale unor bunuri nepăzite, lovirea unei persoane).

După săvârşirea faptei, starea de surescitare şi lipsa de experienţă le provoacă o stare de emotivitate, nesiguranţă şi de lipsă de rezistenţă faţă de organele de anchetă, ceea ce înlesneşte obţinerea declaraţiilor care pot duce la descoperirea adevărului.

b) infractorii de obicei sunt cei la care săvârşirea faptelor a intrat în deprinderea lor. Ei caută ocazia săvârsirii infracţiunilor şi-şi crează condiţiile favorabile. În raport cu genul infracţiunii în care operează, fiecare are un mod caracteristic, un stil personal (*modus operandi*).

Ei vor avea o stare de tensiune psihică mai redusă în timpul săvârşirii infracţiunii, fiind criminali organizaţi; după comiterea faptei însă, teama de sancţiune este foarte puternică. Din acest motiv folosesc orice mijloace pentru a deruta ancheta şi deseori joacă rolul de învinuiţi pe nedrept.

2. Profilul criminalului organizat: teorii şi modele de criminali în serie

Majoritatea criminalilor în serie sunt organizaţi şi antisociali. Cei mai mulţi dintre ei urmează anumite modele de bază, ceea ce a permis specialiştilor să realizeze profilul psiho-comportamental. Mai mult de 80% dintre criminalii în serie sunt bărbaţi, caucazieni, cu vârsta cuprinsă între 20 şi 30 de ani[9]. Victimele lor sunt, de obicei, femei caucaziene. În ceea ce priveşte aspectul exterior, acesta nu îi trădează, ei arătând ca nişte oameni obişnuiţi.

În copilărie, criminalii în serie manifestă, de obicei, trei comportamente cunoscute sub numele de triada MacDonald: udatul patului, incendieri, cruzime faţă de animale. De asemenea, ei provin din familii destrămate, fiind deseori neglijaţi sau abuzaţi. Unii dintre ei pot fi timizi şi introvertiţi, alţii, din contră, sunt joviali şi sociabili însă, în realitate, se simt foarte izolaţi. Mulţi specialişti sunt de părere că o copilărie nefericită reprezintă cauza acţiunilor lor criminale.

În ceea ce priveşte motivele care îi determină să ucidă, în literatura de specialitate au fost formulate foarte multe teorii, nici una nefiind însă pe deplin satisfăcătoare: „descoperirea devenirii unui criminal în serie este ca alinierea cubului lui Rubik”[10]. Autorii de specialitate

[9] E. W. Hickey, *Serial Murderers and Their Victims*, Thomson Learning, Wadsworth, 2002, p. 213.
[10] P. Vronsky, *Serial Killers: The Method and Madness of Monsters*, Berkley Books, New York, 2004, p. 16.

au construit mai multe teorii posibile[11], cum ar fi: abuzul şi neglijarea din copilărie, nebunia, ereditatea, leziuni ale creierului etc.

Prima teorie vizează abuzurile şi neglijarea pe care mulţi criminali în serie le-au experimentat în copilărie. Robert Ressler şi Tom Shachtman s-au folosit de un studiu desfăşurat de FBI, pe baza a zeci de interviuri cu criminali în serie. În fiecare caz ei au descoperit „un model similar al unei copilării grav neglijate"[12]. În timpul copilăriei, există perioade în care copiii învăţă ce înseamnă iubirea, încrederea, mila şi alte reguli care stau la baza interacţiunii cu alte fiinţe umane. Dacă aceste sentimente nu sunt imprimate în timpul copilăriei, e puţin probabil ca ele să se mai dezvolte mai târziu.

Criminalii în serie au fost adesea abuzaţi psihic sau sexual în copilărie[13] sau au fost martorii unor astfel de abuzuri asupra unor membri ai familiei. Acest model al neglijării şi abuzului face ca criminalii în serie să se maturizeze fără să le pese de nimeni altcineva în afară de ei înşişi. La fel de adevărat este însă că mulţi copii sunt neglijaţi sau abuzaţi însă nu devin criminali în serie.

Pentru mulţi, singura posibilă explicaţie a crimelor în serie este nebunia făptuitorului. Mulţi criminali în serie pledează ca fiind nevinovaţi invocând nebunia. Conform Codului S.U.A., este admisă o apărare întemeiată pe motivul nebuniei dacă, la momentul comiterii actului infracţional, făptuitorul, ca urmare a unei grave boli mentale ori defect mental, nu a fost în stare să aprecieze natura şi gravitatea actelor sale[14]. În dreptul penal român figurează, printre cauzele de neimputabilitate, iresponsabilitatea. Astfel, art. 28 din noul Cod penal prevede: „Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală, săvârşită de persoana care, în momentul comiterii acesteia, nu putea să-şi dea seama de acţiunile sau inacţiunile sale, ori nu putea să le controleze, fie din cauza unei boli psihice, fie din alte cauze". Practic, un criminal în serie care invocă nebunia trebuie să dovedească faptul că, la momentul comiterii crimei, era incapabil să distingă binele de rău. Însă poate fi foarte dificil de demonstrat că nu a conştientizat faptul că acţiunile sale vor avea ca rezultat moartea victimelor.

Mulţi criminali în serie au fost diagnosticaţi de psihologi şi psihiatri ca fiind psihopaţi şi având o tulburare de personalitate antisocială ("antisocial personality disorder"/ APD). Conform Manualului Statistic şi de Diagnostic al Tulburărilor Mentale, o persoană cu o astfel de tulburare a personalității de tip sociopat se caracterizează prin hedonism, imaturitate emoțională, lipsa responsabilității, neconformitate cu normele sociale, iritabilitate şi agresivitate, capacitatea de a-și justifica comportamentul astfel încât să pară rezonabil și întemeiat[15], de unde rezultă și lipsa de remuşcări[16]. Psihopaţii nu sunt nebuni; ei disting binele de rău, dar punerea unui astfel de diagnostic ar putea explica comportamentul lor în timpul ciclurilor de ucidere.

Conform anumitor specialişti, criminalii în serie au leziuni ale creierului sau alte defecte biologice care contribuie la declanşarea acţiunilor lor. Deteriorarea unor porţiuni ale creierului precum lobul frontal, hipotalamusul şi sistemul limbic poate contribui la agresiune extremă, pierderea controlului, pierderea judecăţii şi violenţă[17]. Astfel de studii a efectuat

[11] A se vedea V. Cioclei, *Mobilul în conduita criminală*, Editura All Beck, Bucureşti, 1999, pp. 90-122.
[12] R. K. Ressler, T. Shachtman, *Whoever Fights Monsters. My Twenty Years Tracking Serial Killers for the FBI*, St. Martin's Press, 1993, passim.
[13] D.J. Sears, *To kill again: The motivation and development of serial murder*, Wilmington, Delaware, 1991, p. 37.
[14] U.S. Code, Title 18. Part 1, Chapter 1, Section 17 - Insanity Defense.
[15] The Committee on Nomenclature and Statistics of the American Psychiatric Association, *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*, American Psychiatric Association – Mental Hospital Service, Washington, 1952, p. 38, disponibil la adresa http://www.turkpsikiyatri.org/arsiv/dsm-1952.pdf.
[16] P. Vronsky, *op. cit.*
[17] S. L. Scott, *What Makes Serial Killers Tick?*, The Crime Library, disponibil la http://www.crimelibrary.com/serial_killers/notorious/tick/victims_1.html.

Cesare Lombroso[18], creatorul "omului criminal", care a definit actul criminal ca fiind "o anormalitate biologic" ce este cauzată de "atavism organic şi psihic" şi de "o patologie epileptică"[19].

O altă teorie este teoria constituţiei criminale sau teoria eredităţii pe care unii autori o consideră factor preponderent: „povara eredităţii este în mod particular frecventă la subiecţi pe care-i caracterizează o predispoziţie spre crimă; (...) factorul ereditar joacă un rol preponderent mai ales în geneza a ceea ce constituie fenomenul predispoziţiei spre crimă (...) şi se rezumă practic într-o mai mare probabilitate de a comite o crimă chiar sub influenţa unor instigări criminogene ce rămân dedesubtul pragului determinant asupra masei"[20].

Alţi autori, dimpotrivă, consideră că, în cazul criminalilor în serie, ca şi în cazul criminalilor recidivişti, nu este vorba de o tendinţă ereditară spre crimă, ci de o tendinţă dobândită, îndreptată într-o direcţie criminală[21]. Referitor la raportul dintre influenţele ereditare şi influenţele factorilor exteriori, de mediu, psihologul francez R. Zazzo afirma că acesta este de 4 la 1 în favoarea influenţelor de mediu[22].

Teoria personalităţii criminale, aparţinând lui J. Pinatel (1971) se bazează pe concepţia stării de periculozitate psihică, pe potenţialul de periculozitate psihică pe care-l prezintă infractorul, care impune astfel necesitatea pronunţării unui diagnostic criminologic al acestuia, un diagnostic privind capacitatea de a răspunde penal. În continuarea acestei idei, Pinatel construieşte o personalitate criminală ce se caracterizează în principal prin egocentrism şi egofilie, impulsivitate şi inafectivitate ca nucleu central al acestei personalităţi. Potrivit opiniei lui Pinatel, personalitatea criminală reprezintă elementul principal al trecerii la act, între cauzele infracţiunii şi realizarea sa interpunându-se totodată personalitatea delincventă.

Un continuator al teoriei personalităţii delincvente în cadrul criminologiei clinice este Giacomo Canepa, medic legist, dar care, combinând medicina cu sociologia şi psihologia, afirma că fenomenul criminalităţii constituie o maladie morală care afectează societatea, al cărui simptom principal constă într-o deteriorare a valorii sale morale fundamentale. Argumentele sale fac, astfel, trecerea de la anomia socială la personalitatea delincventă.

Teoria personalităţii delincvente, înaintate de Di Tullio[23] şi continuate de Pinatel şi Canepa, atestă că:

- orice om, în circumstanţe excepţionale, în funcţie de personalitatea sa poate deveni un infractor;
- factorii sociali influenţează comportamentul numai dacă întâlnesc o constituţie de personalitate preexistentă şi o situaţie de mediu oarecare, ceea ce arată că mediul nu poate avea potenţial patogen în lipsa unei structuri de personalitate.
- personalitatea este elementul de trecere la actul delincvent, între cauze şi delict interpunându-se întotdeauna personalitatea. În condiţii identice de mediu, cu factori nocivi, personalitatea face diferenţa între cei ce săvârşesc infracţiuni şi cei care nu sunt delicvenţi, după cum acelaşi tip de personalitate delincventă se întâlneşte în situaţii diferite de mediu.
- personalitatea anomică se formează în condiţii anomice de mediu, mai ales microsocial, familial şi apoi macrosocial, de grup inadaptat, şi se caracterizează prin păstrarea funcţiilor de cunoaştere, adică subiecţii au posibilitatea de a cunoaşte lumea

[18] Printre studiile acestuia se numără C. Lombroso, *L'anthropologie criminelle et ces recents progres*, Editura Felix Alcan, Paris, 1891; C. Lombroso,*L'homme criminel*, Editura Felix Alcan, Paris, 1895.
[19]V. Cioclei, *op. cit.*, p. 92.
[20]B. di Tullio, *Manuel d'anthropologie criminelle*, Payot, Paris, 1951, p. 36.
[21]Al. Roşca, *Psihologia generală*, Editura Didactică şi Pedagogică, Cluj, 1975.
[22] R. Zazzo, *Les jumeaux, le couple et la personne*, tom II, Presses Universitaire de France, Paris, 1960, p. 302, apud A. Chircev, V. Mare, I. Radu, Al. Roşca, M. Roşca, B. Zörgö, *Psihologie generală*, ediţia a II-a, sub redacţia prof. univ. dr. Al. Roşca, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1976, p. 474.
[23]B. di Tullio, *op. cit*,p. 36 şi urm.

dar nu o recunosc în contrast cu instabilitatea comportamentală, egocentrism, impulsivitate instinctuală, egofilie şi instabilitatea sentimentelor încercate faţă de alţii, tendinţa de disimulare şi vindicaţiune, în lipsa sentimentelor de culpă şi de empatie interumană.

Teoria frustraţiei este o altă teorie psihologică de nuanţă psihanalitică, frustrarea excesivă căpătând un rol negativ şi determinând motivaţii inadaptative primare sau secundare. Frustrarea moderată are un rol pozitiv în depăşirea unor obstacole din calea aspiraţiilor, dar frustrarea excesivă, născută din discordanţa continuă între dorinţele legitime ale persoanei şi posibilităţile de a le pune în practică poate duce la inadaptare şi delincvenţă.

O variantă psihanalitică a teoriei frustrării este teoria complexului de inferioritate a lui Alfred Adler[24], conform căruia individul frustrat este tentat să îşi compenseze sentimentul de inferioritate prin săvârşirea de acte agresive, în scopul de a-şi depăşi condiţia proprie de frustrare, insatisfacţie şi inferioritate. Asemănător frustraţiei, lipsa rezistenţei la frustraţie, precum şi sentimentul de inferioritate sunt de natură să scadă imaginea favorabilă a fiecăruia despre sine. În momentul în care complexul de inferioritate iese de sub control, nemaiputând fi interiorizat şi inhibat, scăderea toleranţei la factorii frustranţi de mediu extern este de natură să ducă la manifestarea unor conduite aberante delincvente.

Teoria ”constructelor superordinate” a lui George A. Kelly se bazează pe specificul de anticipare a consecinţelor comportamentului uman şi afirmă că omul operează permanent cu modele de interpretare a realităţii exterioare şi a diferitelor situaţii cărora trebuie să le facă faţă, modelându-şi conduita conform imaginii pe care o are despre sine sau pe care ar dori să o aibă la un moment dat. În lipsa unor astfel de modele anticipative, creative ori conformiste, individul îşi creează conduite delincvente sau deviante[25].

Teoria conflictelor psihologice admite tipuri de conflicte intrasubiective (ce duc la tentative de suicid sau suicid), intersubiective (ce duc la agresivitate şi delincvenţă), biologice (ce duc la agresiuni sexuale în cazul disfuncţiilor sexuale), psihologice (ce duc, de exemplu, în familie, la adevărate conjugopatii) sau de natură socială (care au ca efect răzvrătirea socială) – care, atunci când se depăşesc anumite limite admise, suportabile, ale conflictului, conduc la inadaptare şi delincvenţă. Conflictul dintre natura omului şi cultură a creat respectul, admiraţia şi creaţia valorilor umane, omul ieşind din natură prin cultură şi astfel dezvoltându-şi personalitatea culturală bazată pe repectul pentru un ansamblu de valori acceptate şi asimilate, pe adaptarea la aceste valori şi la mediul înconjurător, ca un efect al reluării şi încorporării permanente a valorilor sociale în personalitatea sa.

Pentru Richard Cloward şi Lloyd Ohlin subcultura delincventă îmbracă un caracter ”evazionist” (prin retragerea în asocialitate, prin intermediul consumului de droguri) şi conflictual (prin săvârşirea de acte cu caracter infracţional) în funcţie de gradul de acces la norme şi mijloacele ilegitime, învăţate în urma contactului cu modele infracţionale[26].

Conform teoriei psihanalitice, creierul, cu cele trei instanţe ale sale, creierul inconştient (sinele), creierul preconştient (eul) şi creierul conştient (supraeul) făureşte un echilibru între mediu şi individ, progresul uman fiind realizat prin lupta supraeului socio-cultural cu sinele biologic. Pentru Sigmund Freud, eul nu cunoaşte stăpân la el acasă şi când insatisfacţiile refulate din conştient în inconştient caută o supapă, se produce crima, ca o răbufnire datorată lipsei de putere a eului de a stăpâni sinele (de exemplu, crima pasională). Astfel, la factorii interni (refularea sexuală) se adaugă în mod necesar factori externi (inaccesibilitatea

[24] H. L. Ansbacher, R. R. Ansbacher, *The Individual Psychology of Alfred Adler: A systematic presentation in selections from his writings*, Harper & Row, Publishers, Inc., 1964, pp. 256-257.
[25] G.A. Kelly, *The psychology of personal constructs*, Norton, New York, 1955, p. 88.
[26] R. A. Cloward, L. E. Ohlin, *Delinquency and Opportunity*, The Free Press of Glencoe, New York, 1960, pp. 161-211.

obiectului sexual normal, pericolele actului sexual normal, restrângerea libertății de mișcare)[27].

H. Mannheim[28] a formulat teoria caracteriopatiei, potrivit căreia delincvența își are geneza în tulburările de caracter. În opinia sa, caracterul (format prin intermediul educației familial și școlare în decursul vieții individului) face legătura dintre trăsăturile constituționale (care diferă în funcție de temperament – coleric, impulsiv sau sangvinic) și mediu, astfel că printre factorii psihofiziologici ce favorizează sau determină săvârșirea crimei se numără cei de natură constituțională, patologică sau normală.

Teoria asociațiilor diferențiale, înaintată de E.H. Sutherland, afirmă că un comportament criminal se învață prin asociere cu modele infracționale și ca urmare a repudierii și izolării (atunci când subiectul se asociază cu alți infractori și, totodată, se izolează de persoanele ce depreciază un atare comportament criminal). Asocierea cu modele infracționale produce efecte cu atât mai grave cu cât are loc la o vârstă cât mai fragedă. În această teorie interpretările nevaforabile privind respectul legii le învinge pe cele favorabile. Comunicând și relaționând în cadrul grupului infracțional, subiecții își însușesc disprețul față de lege și modele negative de conduită și, în același timp, sunt tentați să se izoleze față de toți cei care le condamnă comportamentul delincvent. Conduita infracțională devine, prin urmare, efectul produs de socializarea negativă asupra personalității umane, consecința unei stagnări a evoluției firești a comportamentului uman către formele sale specifice de conduită ierarhizată, acceptată, anticipată și corectată permanent prin intermediul feedback-ului[29].

Anumiţi criminali în serie se folosesc de o semnătură, adică de un anumit ritual pe care îl îndeplinesc în mod intenţionat pentru propria satisfacţie emoţională, chiar dacă nu este o condiţie necesară pentru înfăptuirea crimei. Unii aşează victima într-o anumită poziţie sau o abandonează într-un anumit loc după ce au ucis-o. Un alt tip de semnătură poate consta în torturarea sau mutilarea victimei. Este modul în care criminalul îşi satisface fanteziile, mod care poate dezvălui multe despre personalitatea criminalului.

O altă trăsătură caracteristică fiecărui criminal în serie este modul de operare – *modus operandi*. Acesta reflectă modul în care criminalul a comis fapta, de la atragerea şi imobilizarea victimei până la uciderea ei. Dar un criminal în serie poate să-şi modifice *modus operandi* de-a lungul timpului: învăţând din greşeli, îl perfecţionează.

Folosindu-se de cercetările făcute cu privire la scena crimei şi de declaraţiile martorilor, psihologii şi psihiatrii pot construi un profil al criminalului. Pe baza anumitor indicii, spre exemplu dacă scena crimei este foarte atent aranjată, se poate trage concluzia că criminalul are un anumit grad de educație, este, foarte probabil, inteligent și mai în vârstă. Dacă victima a fost mutilată într-un mod foarte dezorganizat, criminalul este, probabil, schizofrenic, iar schizofrenicii au, de obicei, o constituție slabă și un aspect neîngrijit[30].

3. Profil de personalitate şi mod de operare la infractorii sexuali de tip organizat

Infracţiunile în legătură cu viaţa sexuală sunt cele mai periculoase şi cu urmări în plan individual şi social la fel de grave.

Violul, raportul sexual de orice natură cu o altă persoană prin constrângerea acesteia sau în imposibilitatea de a se apăra ori de a-şi exprima voinţa (art. 197 C.p.), raportul sexual cu o minoră, incestul produc indignare, şi pe bună-dreptate. Aceste fapte sunt săvârşite de persoane lipsite de simţ moral şi grijă faţă de victimă, de către persoane brutale. Este adevărat că, în cazul infracţiunilor de natură sexuală, există situaţii în care este extrem de dificil să se

[27]S. Freud, *Opere III.Psihanaliză şi sexualitate*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1994, p. 89.
[28]A se vedea H. Mannheim, *Comparative Criminology*, Routledge, London, 1965, passim.
[29] E. H. Sutherland, D. Cressey, *Principes de criminologie*, Editions Cujas, Paris, 1966, passim.
[30] P. Vronsky, *op. cit.*

facă diferența între amenințarea ori constrângerea urmată de consimțământul victimei și constrângerea care a anulat orice consimțământ[31].

Există mai multe categorii de infractori sexuali: cei care săvârşesc fapta faţă de o minoră; cei care săvârşesc fapta faţă de persoane aflate în imposibilitatea de a se apăra; cei care săvârşesc fapta faţă de rudele apropiate; cei care săvârşesc fapta faţă de un partener de acelaşi sex.

Criminalii care utilizează procedee şi mijloace anormale şi patologice sunt sadicul şi masochistul.

De regulă, psihopatul sexual se caracterizează prin următoarele[32]:

- capacitate de adaptare şi improvitaţie excelente (de regulă posedă un QI peste medie);
- posedă joc actoricesc (în copilărie a fost, probabil, un copil-problemă, obraznic, agresiv, cu preocupări sexuale precoce etc.);
- caută compania altora, în grup se simte în largul său;
- manifestă atitudini provocatoare, sfidătoare, de regulă are un loc de muncă care necesită o anumită calificare profesională, dar pe care îl poate părăsi repede din cauza atitudinii sale conflictuale şi revendicative;
- nu are complexe de inferioritate (subapreciază sau sfidează poliţia şi experţii psihologi, crezându-se superior, inteligent şi abil);
- dezvoltă simptomatologie de tip paranoic: este seducător, persuasiv, creează legende credibile;
- de-a lungul timpului a avut relaţii intime multiple, dar puţin durabile, desfăşurate în zona hedonist-perversă, fiind chiar masochist pe suport sexual erotic;
- manifestă o atitudine dispreţuitoare în relaţiile interpersonale (toţi ceilalţi sunt nişte incapabili şi se coalizează împotriva sa, el fiind singura persoană competent şi care are soluţii la toate); este lăudăros şi mitoman;
- se adaptează uşor în diferite circumstanţe situaţionale;
- îşi exteriorizează uşor trăirile şi sentimentele;
- se profilează ca personalitate de tip "pinotelian", caracterizându-se prin insensibilitate, egocentrism, imoralitate, agresivitate, excitabilitate (este lipsit de simţul onoarei, ruşinii şi sentimentului de milă ori remuşcare).
- caută să-şi perfecţioneze crimele în timp (*modus operandi*) conform propriilor fantasme (infracţiunea este premeditată, arma și instrumentele de tortură fiind aproape întotdeauna prezente – cuțit, armă, plasturi, sfori, legături, cătuşe, cagulă, basma de acoperit faţa, pungi, etc.);
- locul faptei reflectă o logică, un anumit mod de operare bine structurat și organizat, un scenario repetabil, premeditat, menit a asigura success și satisfacţie;
- în mod obişnuit, odată violul consumat, victima, atunci când este lasată în viaţă, va purta avea coşmaruri şi va trăi cu groaza în suflet, ameninţările cu moartea paralizându-i, de regulă, orice iniţiativă de a denunţa fapta;
- în violul urmat de moartea victimei, infractorul șterge urmele, de regulă, cadavrul fiind deplasat de la locul faptei şi ascuns sau distrus prin ardere, dezmembrare, macerare etc.;
- îşi aduce arma proprie şi nu o lasă la locul faptei după o crimă;

[31]R. C. Radu, *Obstaclesand Limits of the Equal Treatment Principle in the Romanian Political Regime*, în Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane "C.S. Nicolăescu-Plopşor", vol. XVIII, 2017, p. 95.
[32]Preluare după: T. Butoi, *Sinoptic operativ – explicativ în identificarea, capturarea şi probarea faptelor comise de psihopaţii sexuali - criminali în serie*, disponibil la http://www.psiho-crime.ro/.

- şterge urmele de la locul faptei (amprente, urmele de sânge din maşină, de pe haine sau podele, urmele de paşi, dezbracă victima, îi ascunde sau distruge hainele, o depersonalizează, ascunde cadavrul, etc.);
- urmăreşte în mass-media difuzarea ştirilor privind efectele crimei (lasă uneori bilete la locul faptei sau alte indicii pentru anchetatori);
- dezvoltă fetişuri pentru obiectele personale ale victimelor – bijuteriile, obiectele cosmetice – pe care le poate oferi anturajului feminin apropiat – soţie, amante, prietene, soră, mamă, etc.;
- violează şi torturează victimele înainte de a le ucide deoarece psihopatul sexual (de regulă semiimpotent), când îşi loveşte, strangulează, înţeapă, martirizează victima, trăieşte sentimentul depăşirii impotenţei; având disfuncţii de erecţie, se manifestă violent în relaţia sexuală, iar atunci când comite violul, actul sexual cu victima se petrece înainte de suprimarea vieţii acesteia sau cu aceasta agonizând;
- este, de regulă, sadic, instinctul dominator de manipulare şi depersonalizare a victimei fiind exacerbate de gemetele, ţipetele, implorările victimei şi de neputinţa acesteia de a se apăra;
- suprimarea vieţii victimelor se face lent, după numeroase manevre de tortură;
- împotrivirea victimei declanşează raptusul brusc afectiv-violent cu lovituri mortale.

Concluzionând, putem spune că determinarea profilului psihologic, înţelegerea motivaţiei criminale şi, mai ales, orientarea predictivă sunt extrem de utile în identificarea şi capturarea făptuitorilor de tip organizat, în special a criminalilor în serie.

BIBLIOGRAPHY

H. L. Ansbacher, R. R. Ansbacher, *The Individual Psychology of Alfred Adler: A systematic presentation in selections from his writings,* Harper & Row, Publishers, Inc., 1964.
T. Butoi, *Sinoptic operativ – explicativ în identificarea, capturarea şi probarea faptelor comise de psihopaţii sexuali - criminali în serie*, disponibil la http://www.psiho-crime.ro/.
T. Butoi, *Criminali în serie - psihologia crimei,* Editura Phobos, Bucuresti, 2003.
T. Butoi, I.T. Butoi, *Psihologie judiciară. Tratat universitar I*, Editura Fundației ”România de Mâine”, București, 2001.
T. Butoi, I. T. Butoi, *Tratat universitar de psihologie judiciară – teorie şi practică*, Editura Pinguin Book, Bucureşti, 2006.
V. Cioclei, *Mobilul în conduita criminală*, Editura All Beck, Bucureşti, 1999.
A. Chircev, V. Mare, I. Radu, Al. Roșca, M. Roșca, B. Zörgö, *Psihologie generală*, ediția a II-a, sub redacția prof. univ. dr. Al. Roșca, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1976.
R. A. Cloward, L. E. Ohlin, *Delinquency and Opportunity*, The Free Press of Glencoe, New York, 1960.
Committee on Nomenclature and Statistics of the American Psychiatric Association, *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*, American Psychiatric Association – Mental Hospital Service, Washington, 1952, disponibil la adresa http://www.turkpsikiyatri.org/arsiv/dsm-1952.pdf.
S. Freud, *Opere III.Psihanaliză şi sexualitate*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1994.
E. W. Hickey, *Serial Murderers and Their Victims*, Thomson Learning, Wadsworth, 2002.
G.A. Kelly, *The psychology of personal constructs*, Norton, New York, 1955.
H. Mannheim, *Comparative Criminology*, Routledge, London, 1965.
M. Newton, *The encyclopedia of serial killers*, second edition, New York, 2006.
R. C. Radu, *Obstaclesand Limits of the Equal Treatment Principle in the Romanian Political Regime*, în Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane ”C.S. Nicolăescu-Plopșor”, vol. XVIII/2017.

R. K. Ressler, T. Shachtman, *Whoever Fights Monsters. My Twenty Years Tracking Serial Killers for the FBI*, St. Martin's Press, 1993.
Al. Roşca, *Psihologia generală*, Editura Didactică şi Pedagogică, Cluj, 1975.
D.J. Sears, *To kill again: The motivation and development of serial murder*, Wilmington, Delaware, 1991.
S. L. Scott, *What Makes Serial Killers Tick?*, The Crime Library, disponibil la http://www.crimelibrary.com/serial_killers/notorious/tick/victims_1.html.
E. H. Sutherland, D. Cressey, *Principes de criminologie*, Editions Cujas, Paris, 1966.
B. di Tullio, *Manuel d'anthropologie criminelle*, Payot, Paris, 1951.
P. Vronsky, *Serial Killers: The Method and Madness of Monsters*, Berkley Books, New York, 2004.
P. Vronsky, *Female Serial Killers: How and Why Female Become Monsters*, Berkley Books, New York, 2007.
R. Zazzo, *Les jumeaux, le couple et la personne*, tom II, Presses Universitaire de France, Paris, 1960.

UNEMPLOYMENT - TYPOLOGY AND MEASUREMENT

Dragoş Panagoret
Associate Prof., PhD, Valahia University of Târgovişte

Abstract: Considered to be a complex phenomenon, with demo-economic, psychosocial and political implications, unemployment is an interesting research object for statisticians, sociologists, economists, lawyers, etc. Thus, unemployment is a socio-economic phenomenon that manifests itself through inactive, voluntary or forced, total or partial, of an individual or part of the labor force of a country. Unemployment is related to technological mutations, insufficient demand or a temporary slowdown in economic growth. The evaluation and analysis of the specific system of notions and indicators of unemployment results in:

- *the level of unemployment;*
- *the duration of unemployment;*
- *the structure of unemployment;*
- *the intensity of unemployment.*

In Romania, the number of unemployed is determined by several methods: census, survey investigation, data processing provided by government institutions (Ministry of Labor, Ministry of the Interior, Ministry of Finance). Information on the unemployed and the unemployment rate can be obtained from the National Institute of Statistics, NBR, EUROSTAT.

Keywords: unemployment; economy; cost; work force, income.

1. The phenomenon of unemployment.

The word "unemployment" in Romanian originates from the French word "chomage", which in turn derives from the Latin "caumare", coming from the Greek word "cauma", which means "great heat" .

The concept of unemployment emerged at the beginning of the twentieth century, initially denoting the inactivity of holiday or non-working days, called by the English "out of work." The term unemployment has become the meaning of stopping work, meaning "unemployment."

Generally there is no single definition for the concept of unemployment. There are important differences between definitions that are given and are officially accepted in different countries or groups of countries.

According to labor market theory, unemployment is the expression of an imbalance: labor supply is outweighed by demand for labor.

According to the International Labor Office definition, a person is considered unemployed if he cumulatively fulfills the following conditions: is over 15 years old; is fit for work; does not work;is available for an employment; is looking for a job.

The phenomenon of unemployment is complex, with demo-economic, psychosocial and political implications. Unemployment is the object of research for statisticians, sociologists, economists, lawyers, etc.

Each state regulates the labor market and unemployment. In Romania, according to Law no.76 / 2002 (updated by Law 195/2015), a person is "unemployed" if he fulfills cumulatively the following conditions:

- is looking for a job from the age of 16 and up to the retirement age;
- the state of health and physical and mental capabilities make it fit for work;

- has no job, no income or has an income from activities authorized according to the law lower

than the value of the social reference indicator of the unemployment insurance and the stimulation of employment, in effect;

- is available to start work in the immediate future if a job is found.

In general terms, unemployment is the negative state of the economy that affects a part of the available active population by not finding jobs.

The explanatory dictionary defines unemployment as an economic phenomenon characteristic of the capitalist society, which consists in the fact that some of the employees remain without work due to the gap between labor demand and supply. Unemployment is a negative state of the economy, consisting in the non-use of part of the labor force.

2.Measurement of unemployment.

Unemployment is assessed and analyzed using a specific system of notions and indicators.

- the level of unemployment;
- the duration of unemployment;
- the structure of unemployment;
- the intensity of unemployment.

a) The level of unemployment is expressed in absolute and relative form.

Absolute indicators (level indicators) refer to the actual number of unemployed, which is expressed in "people" or "thousands of people". The number of unemployed persons is determined in total but also in correlation with age, gender, civil status, professional training, level of studies, territorial distribution. The number of unemployed differs according to the definition after which it was calculated.

The best use of the workforce is closely related to the level of unemployment. In the market economy, unemployment always exists because individuals change their jobs, so they will be unemployed when they are looking for a new job and because some economic sectors are falling back.

A person becomes unemployed due to the following reasons:

- the person is a young graduate from school and is looking for a job;
- the person has left the old job and is looking for a new job (during the search for the new job the person falls into frictional unemployment);
- the person is fired for a period of time due to the decline of the demand for the products made by the company or the interruption of the supply of the company with materials necessary for production (the person falls into seasonal unemployment);
- the person is fired due to the permanent change in demand and supply for the company's products and the sector in which the company operates (the person is in structural unemployment);
- the person is fired.

Unemployment is diminishing under the influence of three factors:

- the unemployed can find a permanent or temporary job;
- the person who is temporarily unemployed can resume his job;
- an unemployed person may temporarily or definitively leave the workforce (eg due to retirement).

Over time, the level of unemployment depends on the inflows and outflows of unemployment. When the two streams are equal, the level of unemployment remains constant

The relative level of unemployment (unemployment rate) is determined in different ways, depending on national legislation or available information. As a general relationship, the unemployment rate is determined as a percentage by reporting the total number of unemployed to an indicator that measures the reference population. Depending on the unemployment rate, social protection measures or economic policy decisions are being taken.

In Romania, the number of unemployed is determined by several methods: census, survey investigation, data processing provided by government institutions (Ministry of Labor, Ministry of the Interior, Ministry of Finance). Information on the unemployed and the unemployment rate can be obtained from the National Institute of Statistics, NBR, EUROSTAT.

The share of unemployed people in the process of changing jobs or those who do not adapt to working conditions is called the natural rate of unemployment. Natural unemployment is the level of unemployment whose decline can only be achieved through investment on the back of rising inflation. The level of natural unemployment includes the number of people who do not want to hire because they have means of subsistence.

There are disputes between economists about defining the acceptable or desirable level of unemployment known as the natural (equilibrium) unemployment rate or abbreviated NAIRU.

Structural and frictional unemployment determines the natural rate of unemployment. The natural rate of unemployment also exists when the economy operates at a potential level and the workforce is in the long run. The existence of NAIRU is explained by the labor market imperfection, the reduced rate of equilibrium adjustment, the high cost of vacancy information, the cost of labor mobility.

In order to reduce the NAIRU, policies must be implemented to improve the structure of the labor market. Structural unemployment creates greater problems than frictional unemployment. Most people in frictional unemployment find new jobs in a short period of time. Because most structurally unemployed people have low chances of immediate re-employment, some people accept low-skilled jobs, low-payed jobs. The statistical surveys show that structural unemployment depends on the generosity of social assistance programs for the unemployed (the higher the unemployment benefits, the higher the unemployment rate).

Frictional and structural unemployment form together the balance(equilibrium) unemployment, referred to in the literature as NAIRU[1].

NAIRU is defined as the unemployment corresponding to the potential GDP, ie the situation where there is no gap.

Lipsey and Chrystal, argue that NAIRU will always be positive because it takes time for labor force to shift from job to job, both in the form of normal mobility and in response to changes in the structure of labor demand . NAIRU changes occur as a result of demographic changes, structural changes in the economy, and changes to the unemployment benefit system.

The natural rate of unemployment corresponds to the normal functioning of the labor market and is associated with total employment.

Specialty literature has provided various explanations for the natural rate of unemployment.

A.Popovici and M.Părean make a synthesis of the definitions of the natural rate of unemployment developed over time:

- the natural rate of unemployment is the rate at which both wages and inflation are either stable or at acceptable levels;
- the natural rate of unemployment is the unemployment rate for which job vacancies are equal to the number of unemployed;
- another definition states that the natural rate of unemployment is the level of unemployment at which any increase in aggregate demand does not lead to the reduction of unemployment.
- the natural rate is the unemployment rate at which the level of unemployment is unchanged and both the fluctuations in the unemployment rate and the duration of unemployment are normal.

All these definitions attempt to synthesize the concept of "total employment" of the labor force. Assuming that frictional and seasonal unemployment exists even when the labor market is

[1] In Anglo-Saxon terminology, NAIRU is the abbreviation from „Non-Accelerating Inflation Rate of Unemployment".

in equilibrium, it is obvious that the natural rate of unemployment is affected by factors such as: the voluntary movement of employees, movements within and outside the labor force, the length of time in which the unemployed find acceptable jobs. These last factors vary widely in demographic groups, so that the natural rate of unemployment is strongly affected by the demographic composition of the workforce.

When an economy is in a long-term equilibrium, unemployment will be at its natural rate.

Conceptually, the natural rate of unemployment is present when the unemployment rate does not increase or decrease.

The natural rate of unemployment is also analyzed from the perspective of the link between unemployment and inflation: when the inflation rate is stable, it is the natural rate of unemployment called NAIRU.

Băcescu M. identifies a number of factors that determine the natural rate of unemployment:

- the structure and migration of the population in a country;
- the natural rate of unemployment is determined by the existence of the minimum wage on the economy, the salary aimed at ensuring a decent level of remuneration for all those who work and which is regulated in the legislation of each country;
- natural unemployment can be influenced by the growth rates of different sectors of activity;
- unemployment benefits may be considered as a factor influencing the natural rate of unemployment (workers take into account the income replacement rate, ie the ratio between disposable income during the period of unemployment and the available income during the period of employment);
- the power of trade unions that differ from one country to another may influence the natural rate of unemployment through their negotiating power with time fluctuations;
- taxes are another factor in influencing the labor market (to determine the employers' labor demands the gross wage they pay to workers, not what employees actually receive, the difference is precisely the income tax that in recent years has increased significantly in all countries).

Depending on the level of the natural rate of unemployment, there may be two situations in the economy:

- the state of underemployment (if the effective unemployment rate is higher than the natural rate of unemployment);
- the state of overcrowding (if the effective unemployment rate is lower than the natural rate of unemployment).

In Romanian statistics, the level of unemployed are determined in two ways: registred unemployed and unemployed in the sense of BIM.

The registered unemployed are persons who declared that they were registered at the labor and unemployment offices (AJOFM) during the reference period, regardless of whether or not they received a form of social protection.

BIM unemployed people are 15 years of age or older who, over a reference period, simultaneously fulfill multiple conditions.

b) The duration of unemployment expresses the time from the loss of the job or the decrease of the work done until the resumption of the activity. In the unemployment ratio, short-term unemployment (under one year) and long-term unemployment (over a period of one year) are identified. I.E.Smarandache and C.F.Ciurlau argue that the duration of unemployment is directly influenced by:

- the demographic structure of the workforce;
- the number and type of jobs available;
- the willingness and ability of the unemployed to continue their search for a better job;

- the organization of the labor market, in the sense of the existence of placement agencies and some
special placement offices for young people;

c) The unemployment structure highlights the different categories of unemployed, taking as a criterion gender, age, level of training, qualification, etc. The unemployment structure is determined by the partial unemployment rate, which is calculated as a percentage, by reporting the number of unemployed in one category and the civil active population of the category concerned.

d) The intensity of unemployment is highlighted by the following states of people affected by unemployment:

- total unemployment - for people who have lost their jobs permanently;
- partial unemployment - for people with reduced working time (reduction of working week, working day and corresponding decrease of salary);
- disguised unemployment (masked unemployment) - consisting of a reduction in working hours without cover in productivity gains, partial payment of wages, forced rest leave, forced pay, etc. Disguised unemployment is particularly suited to poorly developed countries where many people have a seemingly low activity

3. The typology of unemployment

In the literature, the phenomenon of unemployment is structured according to various criteria such as:

- the demand-offer relationship;
- the cause of unemployment;
- the vulnerability of people to the phenomenon of unemployment;
- the decision taken by individuals;
- the behavior of the unemployed relative to the qualification or re-qualification offer.

a) After the labor-job demand report there is classical unemployment and Keynesian unemployment.

Classic unemployment occurs as a result of the entrepreneur's reluctance to produce a greater amount of goods and services. The retention of the entrepreneur to increase production capacity (increase in the number of jobs and to hire additional labor) is determined by the increase of the costs, especially of the salaries, which would diminish the competitiveness of the company. This type of unemployment is also called unemployment through production efficiency (JMAlbertini), and is explained by the lower supply of goods and services than the demand for goods and services which, on the labor market, leads to a higher labor supply than to demand for work.

Keynesian unemployment (inadequate unemployment - J.M.Albertini) is driven by demand for goods and services lower than the supply. As a consequence, higher supply of goods in relation to demand for goods determines, on the labor market, a higher supply of labor than labor demand. Keynesian unemployment is driven by declining aggregate demand for goods and services.

b) After the cause of unemployment there are several forms of unemployment: short-term unemployment, frictional unemployment, maladjustment unemployment, restructuring unemployment, seasonal unemployment, technical unemployment, partial unemployment, unemployment in work discontinuity.

Conjunctural unemployment (cyclical unemployment) is determined by crises (reduced volume of economic activity) and unfavorable internal and external conjoints, but which are repeated at longer or shorter intervals. Cyclical unemployment can be fully or partially absorbed in times of economic gain. The cyclical change in aggregate demand gives the name of cyclical unemployment. Increasing aggregate demand contributes to increasing production to the potential level and shortening cyclical unemployment.

Frictional unemployment (intermittent unemployment) corresponds to the period of time normally needed to find a job after giving up the old job. Intermittent unemployment occurs as a result of short-term employment contracts due to business uncertainty in some economic units. Frictional unemployment is determined by people who leave jobs and look for new ones. The period of unemployment starts from leaving the old job and ends with employment in the new job. As far as frictional unemployment is concerned, Keynes said that it has a permanent character, because in the economy there are always unused resources between two occupations.

Frictional unemployment is the most widespread form of unemployment. It exists even in the situation of full employment, contributing to the formation of natural unemployment.

Maladjustment unemployment (structural unemployment) is determined by the difference between the structure of jobs made available (structure of labor demand) and the structure of the specialization of individuals (structure of labor supply). Structural unemployment is the effect of the changes taking place in the sectoral and territorial structure of the national economy as well as in the social structure. The level and duration of structural unemployment depend on occupational and territorial mobility of the workforce.

Restructuring unemployment (technological unemployment) is manifested during the restructuring of the economy, when there are changes in the weights of the branches (restrictions of activities for some branches and the development of other branches). Changes in the economic structure by branches, sub-branches, activities can be determined by the energy crisis, the technical-scientific revolution, and so on. Technological unemployment is the consequence of replacing old techniques and technologies with new ones, centralizing capital and reorganizing companies and activities, changes that diminish the number of jobs.

Seasonal unemployment occurs over certain periods of the calendar year, when natural factors are not favorable to the activity. Seasonal unemployment is due to interruptions in activities strongly dependent on natural factors (agriculture, construction, public works).

Technical unemployment occurs in the case of firms, which for some reasons reduce or stop their activity for a certain period of time. The closure of enterprises can be determined by the following causes: lack of energy, lack of raw materials, lack of beneficiaries, natural disasters.

The partial unemployment is determined by the entrepreneur's decision to reduce production, the labor contract is not suspended and the time worked is paid at lower rates.

The discontinuity unemployment affects women more, being the effect of maternity leave regulations and other aspects of family life.

c) After people's vulnerability to the phenomenon of unemployment there is unemployment retraction, repetitive unemployment, long-term unemployment.

Reconversion unemployment is due to workers' redundancies as a result of changes in the company's business profile, its organization. Reconversion unemployment affects skilled workers in a field and with a certain length of work.

Repetitive unemployment is specific to people with multiple job losses. Repetitive unemployment is determined by low qualifications, disciplinary deviations, precarious workplaces, and especially young people who are unskilled, short-term women, and occasional workers.

Long-term unemployment (also called chronic unemployment, exclusion unemployment) is often among older people, young people in training, women, unskilled people. As long as unemployment is rising, the chances of re-employment fall.

d) Following the decision taken by individuals there is voluntary and involuntary unemployment.

Voluntary unemployment it is determined by the employee's decision. It is the only form of unemployment accepted by classical theory, which claimed, according to Say's law, the equality of the demand with the offer. Voluntary unemployment has at its origin the declining

wages. Because the employer's salary is steady and lower than the wage resulting from employees' and trade union claims, unhappy people are no longer willing to work.

Involuntary unemployment is determined by the entrepreneur's decision as a result of some of the causes on the property and money market. J.M.Keynes claimed that most of the unemployment is involuntary unemployment.

e) Following the behavior of the unemployed relative to the qualification or re-qualification offer:

-Unemployed people easy to place (active unemployed) represented by individuals who can easily return to work because they have qualifications or new qualifications, vocational training required on the labor market.

- Unemployed people hard to place (discouraged unemployed) who find a job hard, some even resemble their fate and no longer make own efforts to hire or change their job.

- Retired unemployed (unemployed people impossible to place, inactive) are represented by individuals unable to take up a job either because of their inability to work, or are satisfied with the work done in the dark on domestic activities or are no longer motivated to look for a job .

Contemporary unemployment is a complex phenomenon, with heterogeneous situations and different tendencies:

- exclusionary unemployment, which is representative for older workers;
- inclusive unemployment peculiar to people under the age of 25;
- reconversion unemployment linked to industrial restructuring.

There are important differences between countries. Thus, the number of long-term unemployed is very high in some countries, and in other regions the number is very low or nonexistent. Differences between countries depend on various factors:

- distribution of the active population,
- industrial structures,
- qualification level;
- institutional variables (influence of legislation, organization of social protection and dynamics of contractual relations).

In modern economies, the boundaries between employment, unemployment and inactivity have become increasingly uncertain. Jacques Freyssinet analyzing employment interference, inactivity unemployment identified four cases (see Figure 1):

- voluntary work;
- clandestine work;
- involuntary short-time work;
- training, early termination (early retirement), discouraged unemployed.

Cases 1 and 3 are short-term work. In case 1, the reduction is voluntary and the job holder is part of a category that is between occupation and inactivity. In case 3, partial unemployment occurs, the person being between an ambiguous, unclear state (between unemployment and occupation).

Case 2 consists of clandestine labor, which is the "underground economy". If the work is done in addition to the activity declared, the worker is part of the regular employee category; if the work done by the individual is unique, the person is either inactive or unemployed.

Case 4 corresponds sometimes to disguised unemployment, identifying the following categories of people:

- persons undergoing training;
- people who take advantage of early retirement;
- discouraged people (people disappointed with job searches).

Fig 1. Interference between employment, unemployment, inactivity

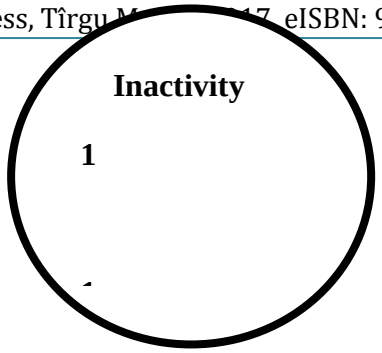

4. Conclusions

A consequence of the economic downturn due to the long-term manifestation of shocks and disturbances in the economy is the layoffs, a phenomenon that increases the unemployment rate well above the equilibrium rate (NAIRU). The phenomenon of unemployment is a socio-economic problem generating anti-unemployment policies whose main objective is to protect household incomes.

Full use of labor force is an explicit purpose of the developed national economy, for which the government formulates policies aimed at limiting the number of unemployed people at any time.

The existence of various categories of unemployment highlights the fact that there are different causes of the unemployment phenomenon. As the causes of unemployment are different, unemployment policy must include a variety of methods to control all types of unemployment.

Unemployment creates socio-economic problems that need to be solved by society and authorities in the short and long term

In the short term, the most important issue for governors is to ensure minimum income for those affected by unemployment. Usually, it is called for indemnities, unemployment benefits resulting from specially funded funds (the unemployment fund) to which both firms and employed persons contribute.

In the medium and long term, there is the question of reducing and eliminating unemployment. In order to reduce unemployment, measures must be taken directly concerning the unemployed, measures aimed at the population actually occupied, other measures.

BIBLIOGRAPHY

Badea G.S., *Statistică teoretică şi macroeconomică,* Editura Stef, Iaşi, 2016;
Badea G.S., *Politici şi strategii macroeconomice*., Editura Bibliotheca, Târgovişte, 2016;
Băcescu M., Băcescu-Cărbunaru A., Dumitrescu F., Codruz-Băcescu M., *Politici macroeconomice de integrare a României în Uniunea Europeană*, Editura ECONOMICA, Bucureşti, 2008;
Begg D., Fischer S., Dornbusch R., *Macroéconomie*, Dunod, Paris, 2002.
Hardwick P., Langmead J., Khan B., *Introducere în economia politică modernă,* Editura POLIROM, 2002;
Lypsey R.G., Chrysal A.K., *Principiile economiei*, Editura Economică, Bucureşti, 2002;

Popescu C., *Economie,* Editura Bibliotheca, Târgovişte, 2009;
Popovici A., Parean M., *Macroeconomie.Note de curs,* Editia a III-a , revizuita, Editura Universitatii de Vest, Timisoara, 2008;
Secareanu C., *Starea economiei nationale, Evaluare.Analiza.Comparatii internationale*, Ed. Economica, Bucuresti, 2000;
Smarandache I.E., Ciurlău C.F., *Componente ale analizei şomajului în economiile contemporane*, Analele Universităţii "Constantin Brâncuşi" din Târgu Jiu, secţiunea Economie, Nr. 1/2009.

THE PARADISE REVEALED: THE PROMISED LAND OF TECHNOLOGY IN THE POSTHUMAN ERA

Florin George Popovici
PhD Student, "Ştefan cel Mare" University of Suceava

Abstract:In my approach, I explore the significant implications of technology in understanding the nature of consciousness. In exploring this controversial topic, I question the legitimacy of the posthumanist view about the possibility of extending the mind outside the body, through the process of extension of our mental and physical skills. I argue the idea that an artificially enhanced body-mind architecture makes the consciousness a more problematic or even a vague concept, expressing my concerns about the possible risks of a interpretative vagueness. The scope of this article is to offer insight in the issue of the human-machine symbiosis and if it jeopardizes the consciousness, or, maybe it offers us a new and provocative way of understanding our humanity.

Key-words: human nature,consciousness, technology, cyborg, posthumanism

We shaped our tools, now the tools are shaping us

Revitalizing the theory of evolution, in a valuable attempt to give specific features to human nature, the French philosopher Henri Bergson launched the classical expression "homo faber", human being as atoolmaker. The author of *L'Évolution créatrice*(1907) pointed out that "intelligence, considered in what seems to be its original feature, is the faculty of manufacturing artificial objects, especially tools to make tools, and of indefinitely varying the manufacture."[1] Using their distinguished intelligence, humans build their thought-architecture, articulate sentences into unexpected inferences and most of all, they produce tools and artifacts. Manufactured instruments have enabled people to survive and also to transform their lives into a more agreeable experience. It is not unusual to assume that human history is nothing more than a tremendous inventory of artifacts which transformed human beings, as Sigmund Freud once noticed, into "ein Prothesengott" ("one prosthetic God")[2]. Nowadays, in the age of "ubiquitous computing"[3], when the artificial flow of information tends to replace our natural environment, we are facing the greatest challenge of them all: our tools contribute significantly to the building of our identity, or to the edification of our individual and social self. An increasing number of pads, laptops, gadgets and widgets, apps and props, small devices and endless networks, all of them constrain us to change our deep nature from human to posthuman. "(...) the ease with which we transform ourselves into mouse-wielding cyborgs, and our experiences with technologies in areas such as medicine – these and many other areas have important effects on our understanding of ourselves as citizens, comsumers and subjects of the twenty-first century."[4] Technology, no matter how we

[1] Bergson, Henri (1944) *Creative Evolution*, translated by Arthur Mitchell, Random House, pp. 153-154.
[2] Freud, Sigmund (1962) *Civilization and its Discontent*, translated from the german by James Strachey, New York: WW Norton, pp.38-39.
[3] Weiser, Mark, "The Computer for the 21st Century", in *Scientific American* (09-91), pp. 94-104.
[4] *The Cyberspace Handbook* (ed. Jason Whittaker), 2004. London and New York: Routledge, p. 31.

conceive it, becomes a man's extension, a cognitive and behaviouristic prosthesis which contributes esentially to changing the way we think, speak, act and interact with one another. But most of all, through the process of shaping or manipulating our daily routine, technology alters or transforms the effective architecture of the human mind[5].

The posthuman perspective brings an interesting approach to the classical problem of consciousness, one that lies between the blasphemy and ironic political myth[6] and another that invites us to reconsider the meaning of the thinking system, setting this system beyond the *metabolic* frontiers of skin and skull and bringing terms like *cyborg*, *cyberspace* or *cyberculture* into the core of our identity[7]. The body and the artifact join together in the field of cyberculture, producing the notion of the human-machine hybrid. The cyborg and the post-human could be seen as two sides of the same coin, melted into a *techno-body*, which could produce "productive but also troubling outcomes. (...) The post-human body is able to overcome the limitations of the bio-body by the use of prosthetic enhancements"[8].

It is unwise to ignore a provocative perspective belonging to a famous author, N. Katherine Hayles, who argues how the information lost its body, or how the cyborg was created as a technological artifact and cultural icon, eventually, how the human is giving way to a different construction called the posthuman.[9] A posthuman perspective is based on a set of assumptions as the one that informational pattern exceeds material instantiation, "so the embodiment in a biological substrate is seen as an accident of history rather than an inevitability of life"[10] The second assumption of the posthuman perspective regards consciousness as a *epiphenomenon*, a minor sideshow in the big picture of the human identity. Another hypothesis is making the body just an evolutionary prosthesis that could be enhanced or replaced. Finally, "there are no essential differences or absolute demarcations between bodily existence and computer simulation, cybernetic mechanism and biological organism, robot teleology and human goals."[11] These posthuman asumptions pose a threat to the classical understanding of subjectivity, because they fall away from the liberal heterogeneous self. Instead, the posthuman subject is much more a construction, a *compositum* or a intermixture of features, equally individual and social, natural and artificial. The information and also the mind is understood in terms of data. The posthuman subject "will increasingly experience reality computationally in terms of data, or thought/information."[12] On the one hand, we can conceive the mind as breaking through the shell of the body and being part of the environment, albeit this means a union between human and intelligent machine. On the other hand, we face the challenge of consciousness being expelled from the philosophical discourse because a nonphysical entity or a spiritual one could not be part of the external world.

Is any ghost in the shell? – The technological disembodiement of consciousness

One of the most controversial side effects of technology and its posthuman *reification* is that it dilutes the borders between the self and the environment, between the human and the

[5] Clark, Andy (2003). *The Natural-Born Cyborg: Minds, Technologies and the Future of Human Intelligence*, New York: Oxford University Press, p. 4.
[6] as Donna J. Harraway emphasize in her feminist "A Cyborg Manifesto", in *Simians, Cyborgs and Women*: *The Reinvention of Nature* (1991). New York: Routledge, pp. 149-180.
[7] as Andy Clark highlights in his audacious enterprise *The Natural-Born Cyborg: Minds, Technologies and the Future of Human Intelligence*.
[8] *Cyberculture. The Key Concepts* (ed. David Bell, Brian D. Loader et.al.), (2004). London, New York: Routledge, p. 8.
[9] Hayles, N. Katherine (1999). *How We Became Posthuman: Virtual Bodies in Cybernetics, Literature, and Informatics*, Chicago&London: University of Chicago Press.
[10] Hayles, N. Katherine,*op.cit*., p. 2.
[11] *ibid*, p. 3.
[12] Haney, William S. (2006). *Cyberculture, Cyborgs and Science Fiction. Consciousness and the Posthuman*, Amsterdam, New York: Rodopi Editions, p. 58.

artificial, the organic and the mechanic, the original and the copy. The body is a central concept to cyberculture, even if, somethimes, body means nothing more than a "data made flesh"[13] and the main concern of the fantasy is to "leave the meat behnid"[14]. Inherently, that means a renewal of the problematic distinction of body and mind, consciousness and the physical organ of the human thought. Even the classical contentions about the nature of consciousness or about its existence sounds obsolete from the new technological perspective. If we admit consciousness as a main feature of our mind, nothing more than a *epiphenomenon* of the brain – the "physical organ of human reason"[15] – then we keep alive the classical and unending debates. For example, John Searle admits in his works that the consciousness is, by definition, subjective[16] and "the mental phenomena (...), thoughts indeed, all of our mental life, are caused by processes going on in the brain."[17] This perspective, although valuable, acknowledges a brain-sealed-consciousness or, in other words, a narrow embodiement of the mental phenomena. Or, if we stay in the frame of this physicalist perspective, it is quite appropiate to rise a question, as Robert Pepperel invites us: "am «I» no more than a specific arrangement of cerebral neural tissue, a compound of synaptic probabilities that can be inserted into any suitable carcass?"[18] The answer could be drawn from a different and challenging angle.

Contrary to the physical reductionism, we face fulminatory development of technology, an appreciable shift in the understanding of human mind. The consciousness becomes an artifact, a byproduct of the human-machine symbiosis, much more than a *summum* of states inside the brain or a complex mental content. If we bring the concept of consciouss subject in the area of technological influence, the consciousness is leaving the biological haven. Technology and especially biotechnology, offers us a sharped-eyed and also a thought-provoking insight, based on the assumption that "the mind is just less and less in the head"[19]. So, the classic issue of the consciousness as a spiritual activity or, in other words, a ghost in the shell becomes nothing more than a bedtime story. At the same time, understanding the consciousness as an exclusive fabric, process or function of the brain could lead us into a mazy forrest. "The human mind, if it is to be the physical organ of human reason, simply cannot be seen as bound and restricted by the biological skinbag."[20]. So, our mind turns into a subject of disembodiment and from this point of view, humans become *cyborgs* or, as Andy Clark names it, "human-technology symbionts"[21]. That means "thinking and reasoning systems whose minds and selves are spread across biological brain nonbiological circuitry"[22]. The frame of biology embraces the discourse of consciousness but also leaves the gates open for interaction with the cultural and technological environment, a kind of collaboration, even an intimacy with the machine. Much more, technology brings to our attention, as Clark notices, an enhancement of the body-mind problem, establishing a new variable into this equation: *body-mind-scaffolding problem*. "It is the problem of

[13] as the American-Canadian author William Gibson says in his iconic science fiction novel *Neoromancer* (1984), p. 5.
[14] *Cyberculture. The Key Concepts* (ed. David Bell, Brian D. Loader et.al.), (2004). London, New York: Routledge, p. 8.
[15] Clark, Andy, *op.cit.*, p. 4.
[16] Searle, John. (2008). *Philosophy in a New Century*, *Selected Essays*, London and New York: Cambridge University Press, p. 11.
[17] Searle, John. (1986). *Minds, Brains and Science*, Cambridge Massachusetts: Harvard University Press, p. 18.
[18] Pepperell, Robert. (2003). *The Posthuman Condition, Consciousness Beyond the Brain*, Bristol, Portland: Intellect, p. 16.
[19] Clark, Andy, *op.cit.*, p. 4.
[20] *ibid*, p. 3.
[21] *ibid*, p. 23.
[22] *ibid*, p. 3.

understanding how human thought and reason is born out of looping interactions between material brains, material bodies, and complex cultural and technological environments."[23]. The breach between body and the world is closed through a process of mind-expanding technology. Mindware upgrades, cognitive-prosthetic devices, biological hardware and software, apps, aids, pictures, all of this technological inventory ease the consciousness from the bodily prison therefore we witness the consciousness disembodiment. The prejudice of the mind as a ghost in a biological package or a prisoner into a "fortress of skin and skull" must be abandoned. "What blinds us to our own increasingly cyborg nature is an ancient western prejudice – the tendency to think of the mind as so deeply special as to be distinct from the rest of the natural order"[24].

The mind is not the taskmaster of the external world, but a part of a bigger mechanism that has to be calibrated, in order to make it a more fluent and coherent narration. If we want to emphasize the evolutionary scenario of the posthumanity, we have to accept that we are much more than an isolated thought-system. Our purpose, if we accept one, is to join the bigger picture, becoming a better human being and erasing the artificial boundary between our self and our environment. Although the concept of self and identity is an ambiguous one, we have to regard ourselves in a different and deeper way, contemplating our nature as an articulated architecture or a coalition of the mind, body and the environment with the technology involved in it.

The future of posthuman – a revealed paradise of the technology

If we admit the paradise as being populated with higher-order individuals, and if we label these inhabitants with the simple word *posthuman*, then we must admit that our tools allow us to expand all of our mental and cognitive skills. But we face a new difficulty: is this a paradise of individuals that are ubiquitous as the technology they live with or are they simply nowhere, dangling in a limbo state? Being connected or deeply immersed into the global village, could be equivalent with living into a „wired-and-also-weird-heaven". This technological paradise must be revealed, and I mean by that translated into a language of human responsibility. Although our cognitive devices and mind-expanding machineries have became our artificial limbs they could disappear into the daily fabric, as Mark Weiser noticed[25], we ought to be more careful with our projects and actions. And if technology is becoming invisible to us, and the world more intelligent, we must stop for a while and ask ourselves if we can really bear this burden.

As human beings, we are in front of a significant change that concerns our own nature, our identity envolving our skills, our projects and our way of life. As a relevant part of this evolutive script, humans must be ready to meet their *alter-ego – the posthumans*, more reliable, more suted for the surrounding and also for the virtual realities. Why and how could posthumans be more capable of adapting the world to their needs? They are permanently searching for more appropriate tools and artifacts for their cognitive system, instruments that achieve a „symbiotic relationship with its biological users"[26]. We stay on the edge of a beautiful world or, on the contrary, on the dangerous edge of a reality which we can call through the classical expression *abyssus abyssum invocat*[27]. We must give the proper attention to this tremendous potential that technology has, because "(...) the potential of technology to become integrated so deeply and fluidly with our existing biological capacities and

[23] *ibid*, p. 10.
[24] Clark, Andy, *op.cit.*, p. 26.
[25] Weiser, Mark, The Computer for the 21st Century, *Scientific American*, 1991,pp. 94-104.
[26] Clark, Andy, *op.cit.*, p. 39.
[27] expression that means "hell calls hell" or "one mistep leads to another", according to http://www.latin-dictionary.org/Abyssus_abyssum_invocat.

characteristics that we feel no boundary between ourselves and the nonbiological elements."[28] Our technological tools become cheaper, more efficient, easier to use or user-friendly, but adapted both to our mental-physical skills and to our faults and weaknesses. That is why these later "qualities" could be part of our potential decline. Even if technology makes us inhabitants of a robotic distopia or, on contrary delighted guests of an upgraded paradise, we should be alert to the ways we merge into this cyberspace and the way we perceve our identity and existence is radically modified . We should not forget, at any rate, that we are morally responsible for our actions.

One relevant story tells us that human beings once lost the right to reside in paradise. For some skeptical people, that is just a story but for some cureless optimists this is more than a promise. For the latter, the present evolution of technology could be the chance to regain the promise land and to live within the boundaries of genuine humanity. At the end of these reflections, I choose not the naive and frightening scenario of a robotic apocalypse, nor yet the cloudless scene of immortality through mind-expanding devices. Rather, as a candidate for the posthuman condition, I ought to be realistic in accepting the responsibility towards technologies as a key concern, regardless of how opaque or transparent this ubiquitous computing is. The way we perceive ourselves as posthumans into a world of informational frenzy and electronical abundance is an essential ingredient of our evolution, development or, unfortunately, from our recipe for extinction. A responsible and symbiotic approach of technology means a win-win strategy, also a mutual action that ensures for us, posthumans, if not a place in a shiny paradise, at least a proper future.

BIBLIOGRAPHY

David Bell, Brian D. Loader(ed.). (2004). *Cyberculture. The Key Concepts*, London, New York: Routledge.
Bergson, Henri. (1944) *Creative Evolution*, translated by Arthur Mitchell, Random House.
Clark, Andy. (1997). *Beeing There: Putting Brain, Body, and World Together Again*, The MIT Press, Cambridge, Massachusetts.
Clark, Andy. (2003). *Natural-Born Cyborgs: Minds, Technologies, and the Future of Human Intelligence*, Oxford Univeristy Press, New York.
Clark, Andy. (2000). *Mindware. An introduction to the Philosophy of Cognitive Science*, Oxford University Press.
Freud, Sigmund. (1962) *Civilization and its Discontent*, translated from the german by James Strachey, New York: WW Norton.
Haney, William S. (2006). *Cyberculture, Cyborgs and Science Fiction. Consciousness and the Posthuman*, Amsterdam, New York: Rodopi Editions.
Haraway, Donna. A Cyborg Manifesto, *The Cyberculture Reader* (2000), David Bell, Barbara M. Kennedy (ed.), London, New York: Routledge.
Hayles, Katherine. (1999). *How We Became Posthuman. Virtual Bodies in Cybernetics, Literature, and Informatics*, Chicago, London: University of Chicago Press, Chicago, London.
Pepperell, Robert. (2003). *The Posthuman Condition, Consciousness Beyond the Brain*, Bristol, Portland: Intellect.
Searle, John. (1986). *Minds, Brains and Science*, Cambridge Massachusetts: Harvard University Press.

[28] Clark, Andy, *op.cit.*, pp. 23-24.

Searle, John. (2008). *Philosophy in a New Century*, *Selected Essays*, Cambridge University Press.
Weiser, Mark. The Computer for the 21st Century. *Scientific American* 91, 94-104.

KNOWLEDGE AND EXISTENCE

Diana Bodor
PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca

Abstract: Knowledge and existence.. Who can have access to knowledge? The answer can easily be uttered like this: Man is the actual human being precisely located into the cognitive field. The term Dasein is supposed to be far more complex than a sum of a couple of determinations owed to the appearance of the Human Being as far as the definition of the term is concerned. Yet, what does the Human Being of the human Dasein stand for? Surely, this is not merely only about conscience, but it is about "here" (Da) which does not materialize so that both the future and the past are nicely shaped in moments that slip away. On the contrary, time is acknowledged by assuming the future.
The explanation of "Da" is not shaped as a real sustenance or presence but more like a hazard, something which is actually taking place (ein Geschehen). Under the term "DA" falls that "Lichtung des Seins", the enlightment of the human, meaning the revealing initiation of "Waldlichtung". This enlightment of the human in "DA" is like a feature of man which is not entirely accumulated but through the work of art which holds itself a special flamboyance.

Keywords: existence, knowledge, das man, time, perception, initiation.

Enunţurile filozofice se diferenţiază de celelalte enunţuri prin alteritatea conţinutului lor, referindu-se la concepte filozofice care se deosebesc de orice alt gen de concepte prin faptul că sunt indicatori formali fiind prin excelenţă vide. Această goliciune este dată de inexistenţa unui raport de exterioritate cu ceea ce exprimă obiectul lor, sensul fiinţei nu este ci se constituie, filozofic realizând o "Wiederholung" adică o reluare a întrebării despre fiinţă, realizarea ulterioară fiind în conformitate cu rolul indicator, prohibitiv dar şi cel transformator deoarece ce deconstruieşte evidenţa impersonalului "se" (das Man).

Der Welt are drept condiţie a prezenţei faptul de a nu se anunţa "sich nicht melden". Concret un obiect îşi primeşte sensul doar în cadrul unor interdependenţe care îi dau o utilitate. Atunci când trimiterea "pentru a", "trebuie să" este perturbată, de exemplu îmi lipseşte un ciocan pentru a bate cuiul, se reliefează caracterul ei real de trimitere la ceva. Destinaţia unei ustensile rezultă dinainte din totalitatea destinaţiilor acestea trimiţând în ultimă instanţă la Dasein. Mundaneitatea lumii asigură Dasein-ului posibilitatea să experimenteze fiinţări de genul ustensilei sau cu alte cuvinte lumea ca determinare fundamentală a Dasein-ului îi dă posibilitatea să surprindă fiinţarea din lumea sa înconjurătoare (Umwelt) în caracterul său specific, tocmai pentru a căpăta un fel de praxis şi nu doar o cunoaştere teoretică.

Ansamblul relaţiilor ce se stabilesc între lucrurile cu care operezi constituie lumea. Însă putem să reluăm celebra "Warum Frage" a lui Heidegger care ne conduce la un impas euristic "Warum ist űberhaupt Seindes und nicht viel mehr Nichts", răsturnând direcţia pe care ar trebui să o dăm cunoaşterii şi deconstruind temelia oricărei gnoseologii anterioare. Am putea afirma că greşeala metafizicii este aceea de a tematiza fiinţarea doar ca fiinţare. Dar care este accepţiunea heideggeriană a termenului das Nichts? Ce cade sub incidenţa acestui concept? În primul rând das Nichts nu este permeabil logicii fiind diferit ca sens de această accepţiune adică nu se prezintă ca o negare (nicht). "Das Nichts ist die volständige Verneinung der Alheit des Seinden" adică "Nimicul este negarea totală a întregii fiinţări"; negarea prezentă aici reprezintă o anihilare a fiinţării în sine şi nu o negaţie logică de exemplu atunci când se neagă un obiect material. Dar deducţia existenţei nimicului se face pe cale

logică şi nu se obţine ca rezultantă a observaţiilor care mă pun în raport direct cu lumea. Negaţiile kein şi nichts explică ocurenţa termenului das Nichts însă nu sunt echivalentul lui. Pornind de la "es existiert etwas" ceea ce este o evidenţă implacabilă ajung la concluzia "das Nichts existiert" prin intermediul unui silogism de negare a fiinţărilor.

1: es existiert etwas
2: es existiert nicht etwas
3: es existiert nichts
das Nichts existiert

Sensul lui "existieren" nu este sinonim cu "sein" ci cu "es gibt" adică "ist" originar se relevă ca "Stimmung". O dată cu asumarea nimicului se produce o alunecare a fiinţărilor a tot ceea ce "eine Bedeutung hat", are o semnificaţie rezultând o stare de angoasă, teamă (Angst) cu caracter revelator în direcţia fiinţei. Faptul că fiinţarea ne scapă asigură certitudinea nimicului "sich an das Nichts zu halten kőnnen" prima apariţie semnificând o "Hineingehaltenkeit in das Nichts" a Dasein-ului, această menţinere în nimic a fiinţării specific umane facilitând revelabilitatea transcendenţei. Aşadar, putem concluziona că dacă dorim o exteriorizare, o situare în afară ne vom raporta la (Welt) lume cu tot ceea ce presupune aceasta ca remarcabil şi demn de analizat în funcţie de individualitate, însă dacă orizontul cognitiv se va extinde spre ontologic va fi necesară pierderea oricărei certitudini a mundaneităţii în favoarea abcesului la o alteritate sensibilă. Astfel obţinem o elucidare concludentă a direcţiei orientării demersului euristic însă totuşi se presupune existenţa unui gol, acela cu privire la cunoscător. Cine poate să acceadă la cunoaştere? Răspunsul poate fi formulat la modul simplist sub formă: Omul este fiinţa situată cu excelenţă în orizontul cognitiv. Dasein-ul se presupune a fi mult mai complex decât o însumare a unor determinări datorită apariţiei Fiinţei în definiţia termenului. Dar ce este Fiinţa Dasein-ului uman? Cu siguranţă nu este doar conştiinţa, ci este un "aici" (Da) dar nu se concretizează astfel încât viitorul şi trecutul iau forma unor clipe ce se scurg, dimpotrivă temporalitatea este conştientizată prin asumarea viitorului. Explicitarea lui "Da" nu se conturează ca o subzistenţă în actualitate, ca o prezenţă ci ca o întâmplare în sensul de ceva care se petrece (ein Geschehen). Sub incidenţa lui "Da" cade acea "Lichtung des Seins", iluminare a fiinţei în sensul deschiderii revelatoare a lui "Waldlichtung". Această luminare a fiinţei în "Da" există ca o caracteristică a omului însă nu este întru totul asimilabilă ci se reifică prin opera de artă, care posedă în sine o luminozitate aparte. Gadamer va susţine această idee datorită convingerii date de puterea exemplului: Un templu grecesc din regiunile muntoase, impunător prin măreţia sa va fi în stare să stabilească parcă o legătură indisolubilă între cer şi pământ, conţine acel "Da" în esenţa lui, imaginea va avea caracter revelator datorită faptului că actualizează, prezentifică un adevăr imuabil al existenţei. Dasein-ul e privilegiat în comparaţie cu celelalte fiinţări pentru că deţine o relaţie cu fiinţa (Seinsverhältnis) având şi o tendinţă de înţelegere a fiinţei (Seinsverständnis). A fi ancorat într-o astfel de tipologie relaţională semnifică după Kierkegard determinarea prin existenţă (Existenz) adică dispune de o preeminenţă ontică.

Pentru a putea accede la un plan comprehensiv este necesar ca fiinţarea să aibă acces la înţelegere şi să-i fie presupus sensul (Sinn) "Sensul este un existenţial al Dasein-ului, acel-ceva-înspre-care-se-face-depăşirea" (das Woraufhin) prin proiect "având în structura sa o deţinere prealabilă" (Vorhabe), o vedere prealabilă (Vorsicht) şi o sesizare prealabilă (Vorgriff). Analiza sensului are ca scop absolut stabilirea amendabilităţii metodelor logicii tradiţionale şi aflarea posibilelor discordanţe între aceasta şi gramatică.

"Eseurile de hermeneutică" a lui Paul Ricoeur extind planul semiotic al lui "Verstehen" la nivelul antropologiei filozofice, încercând o tripartiţie a statusului comprehensiv la nivel aperceptiv. În primul rând "teoria textului" susţine că orice explicaţie se desăvârşeşte prin comprehensiune, explicitarea nefiind altceva decât o mediere cerută de

discurs ea neputând distinge comprehensiunea intersubiectivă. De fapt singurul moment când poate fi vorba de analiză este atunci când o parte a unui arc interpretativ care merge de la comprehensiune naivă la comprehensiunea savantă, trece printr-o explicaţie.

În cadrul povestirii se produce o fructificare sau o "applicatio" (Anwendung) constând dintr-o operaţie prin care naratorul oferă povestirea spre audienţă, având loc o receptare a ei de către destinatar. Naraţiunea îşi aduce aportul în deschiderea povestirii asupra lumii având două direcţii cognitive; mai întâi operându-se asupra obiectualităţii adică descifrarea lucrului despre care se vorbeşte, iar apoi se necesită remarcarea subiectivă a caracterului textualităţii. Textul redescrie şi reface lumea "chemând" o alteritate comprehensivă susceptibilă să-i descifreze sensul.

Realitatea poate fi perceptibilă aşadar dintr-un alt unghi comprehensiv, ceea ce am putea defini ca subzistenţa unei şanse imense deoarece niciodată nu vom putea avea certitudinea că suma proceselor noastre epistemologice se diferenţiază sau poate chiar sunt în contradicţie cu tot ceea ce alteritatea experimentează ca fiind real. Cu alte cuvinte suntem puşi în situaţia de a vedea cu ochii altor subiecţi. Am considerat obiectivă explicitarea acestei poziţii pentru că oferă o deschidere nu doar asupra mundaneităţii luată ca reflexie a propriei conştiinţe ci şi stabilirea unui unghi vital pentru înţelegerea celuilalt.

Dorinţa de a cunoaşte aparţine caracterului constitutiv al fiinţei umane şi pornind de la treapta elementară a simţurilor putem observa că dintre toate mijloacele senzoriale este preferat văzul – în conformitate cu concepţia lui Aristotel, dar şi ca o rezultantă a accentuării audio-vizualului din contemporaneitate – datorită caracterului de pătrundere a alterităţii. Voi încerca să-mi grefez prezentarea pe schema aristotelică tripartită a treptelor cunoaşterii. Astfel se delimitează o împărţire în crescendo valoric din punct de vedere al axiologiei comprehensive: în primul rând putem tematiza o formă de cunoaştere inferioară comună omului şi animalelor dar care apare în cazul umanităţii complet dezvoltate ca urmare a acumulării observaţilor referitoare la unele subiecte date, numită experienţă, în al doilea rând se presupune apariţia unei tipologii cognitive derivând dintr-o aptitudine a inteligenţei poetice ce ţine de realizarea unei opere exterioare agentului adică arta. În final, se poate vorbi despre reflexiunea, puterea de a chibzui şi de a hotărî proprie în exclusivitate omului. Aceste trei modalităţi de raportare la existent comportă o interdependenţă stipulată de către stagirit cu o maximă acurateţe.

Corydaleau afirma că interpretând tratatul "De anima" conchidem că obiectele sensibile provoacă în simţuri imagini, forme sensibile care reprezintă aceste obiecte şi că, la rândul lor, acestea produc în intelectul nostru forme sensibile ca şi corespondent al acestor obiecte mai apoi urmând o abstractizare a acestora în forme inteligibile. Iar arta se defineşte ca obţinerea unei păreri generale despre cazuri asemănătoare pe baza unor noţiuni care provin din experienţă.

Primul mod cognitiv chiar dacă reprezintă forma cea mai elementară a comprehensiunii prezintă multiple limite, în conformitate cu concepţia lui Aristotel care era înclinat – coalizând cu modalităţile euristice platoniciene – să creadă că o cunoaştere cauzală, a principiilor ultime este net superioară pătrunderii amănunţite a cazurilor individuale posibilă prin experienţă. Aşadar întâlnim la stagirit o predilecţie pentru cunoaşterea cauzelor şi principiilor ultime sau cu alte cuvinte preferinţa faţă de filozofia ca ştiinţă a acestui mod general de comprehensiune.

Însă chiar dacă este manifest că experienţa reprezintă doar o formă cognitivă inferioară phaenomena stau la baza acestor principii sau noumena cum le va numi Kant, lucrul în sine apărându-ne în ocurenţa lui fenomenală. Accesul la cauze ultime este înlăturat de însăşi natura acestor date care sunt simple posibilităţi. Înţelegerea conceptului de cauză determină diversitatea la nivel interpretativ, la Kant lucrul în sine fiind un dat, inaccesibil, o pură posibilitate şi nu posedă în mod indubitabil caracteristica principialităţii. Cauzele

Aristotel presupune oarecum o situare mundană existând o oscilaţie identificatoare între planul generalităţii aperceptive şi lumitatea obiectului tematizat.

Cuvântul cauză trebuie luat într-un sens larg, el redă cuvântul grecesc "aitia" pe care unii preferă să-l traducă prin "explicaţie". A explica presupune a spune de ce este el aşa şi nu altfel sau cu alte cuvinte a-i menţiona cauza. Din sfera explicaţiilor de acest gen trebuie eradicate afirmaţiile de tip silogistic pentru că ele nu pot constitui baza unei demonstraţii concludente şi de asemenea se impune cerinţa veridicităţii altfel ele nu ar putea fi cunoscute. Se mai preconizează ca axiomele să fie imediate şi primare pentru a nu se implica într-o deducţie premergătoare care s-ar putea baza pe enunţuri nevalide.

Însă condiţia cauzalităţii poate fi uşor combătută de pragmatismul unei demonstraţii logice din care ar putea reieşi faptul că s-ar petrece un regres ad infinitum. De exemplu cunoscând cauza lui x care ar fi y este nevoie să concep drept comprehensibilă cauza lui y şi aşa mai departe. Acest statut regresiv se înlătură prin introducerea unor aşa-zise propoziţii auto-explicative. Revenind însă la analiza principiului cauzalităţii deducem că există ca virtuale cauza formală, substanţa adică ceea ce constituie temelia unui lucru, fondul acestuia având ca opozit accidentul; o cauză materială, un substrat susceptibil să primească diferite forme; o cauză eficientă sau mobilul activ care determină o schimbare la nivel ontic; şi o cauză finală adică scopul cu care s-a realizat o anumită activitate. Ulterior poziţia aristotelică se va modifica renunţându-se la factorii mobili existenţi la nivel cauzal şi insistând asupra formei şi materiei luate drept cauze unice ale fiindului.

Din exemplul concret pe care ni-l oferă stagiritul pentru a putea genera o înţelegere cât mai concludentă asupra realităţii pe care intenţionează să o cuprindă, rezultă modul contrastant de a privi conceptul de cauză în comparaţie cu ceea ce astăzi am defini ca fiind inclus sub aria terminologică a acestui concept. Mai exact cauza formală a unei statui ar fi chipul lui Hermes, cauza materială ar fi bronzul sau elementul constitutiv al statuii, cauza eficientă în cazul acestui exemplu ar fi sculptorul iar scopul lucrării de a-l înfăţişa pe Hermes.

În accepţiunea modernă am putea afirma aflându-ne într-o situaţie analoagă a unui sculptor că acesta iniţiază un act creator în scopul dobândirii unei plăceri artistice, cauza muncii constituind-o eventual lipsa de fonduri a artistului sau pur şi simplu dorinţa de a crea o atare plăcere artistică sau de ce nu ancorarea într-un moment de inspiraţie creatoare. Putem însă observa în perioada actuală o reiterare a sensului avut în antichitate a unor realităţi încercându-se o redobândire a cunoaşterii profunde, principiale fără a neglija însă descoperirile înregistrate prin progresul ştiinţelor.

Astfel, în conformitate cu ceea ce anticii defineau ca substanţă diferite materii, căutând un substrat unic pentru tot ceea ce există; se preconizează astăzi tot mai mult reducţionismul atomist sau chiar în conformitate cu anumite opinii revoluţionare descompunerea particulelor electronice până la constatarea imaterialităţii acestora. Principiile presocraticilor: apa, pământul, aerul, focul sau existenţa elementelor ce dăinuiesc împreună se presupune a fi o certitudine a fizicii în actualitate.

De fapt se constată existenţa acestor materii la nivel senzorial, lovindu-ne în permanenţă de realitatea lor perceptibilă. Însă totuşi referinţele anticilor nu denotă o insistenţă asupra caracterelor manifeste a elementelor ci mai degrabă o situare principială, qvasifizică a substanţialităţii formelor de agregare posibilă. Nu putem înţelege ce au dorit să postuleze înaintaşii noştri decât făcând apel la o modalitate perceptivă a illo tempore însă căutând o explicitare mai concludentă vom disloca angrenarea comprehensivă dintr-un anumit spaţiu încercând omologarea unor culturi diferite în scopul iniţial de dobândire a înţelegerii acestor realităţi.

Textele vedice amintesc de prezenţa a cinci elemente, principii care-şi exercită în permanenţă acţiunea asupra fiindului modulându-i vibraţia. Imaterialitatea lor este incontestabilă însă caracteristicile fundamentale şi definitorii în prestabilirea acestora se pate

extrage făcând apel la lumea fizică sau ceea ce Kant ar numi fenomenalitatea noumenului. Adică luând un exemplu banal bazat pe o observaţie experimentală, luând contact cu multiple corpuri rigide putem extrage ca şi caracteristică comună a acestora soliditatea ceea ce va fi întocmai manifestarea la nivel perceptiv a unei realităţi transpersonale.

Prin dobândirea controlului asupra principiilor aşa cum credea şi Aristotel, vom putea predetermina evenimente şi chiar vom obţine putinţa de a-l influenţa, aceasta constituind veritabila cunoaştere. Pentru că în mod cert nu doar observând efectele şi suportând în mod pasiv influenţa lor asupra existenţei noastre şi a lumii în general cunoaştem cu adevărat, ci doar aflând ce anume le cauzează va permite înlăturarea pasivităţii unui spectator care nu ştie la ce trebuie să se aştepte. De aceea se remarcă actualmente o reîntoarcere la ocultism şi cercetarea amănunţită a fenomenelor parapsihologice pentru că nevoia de sens devine din ce în ce mai acerbă şi explicaţiile ştiinţifice sunt de multe ori perimate şi nesatisfăcătoare.

Omul modern este cu precădere situat în orizontul cunoaşterii şi autoanalizei deoarece experimentând realităţile (Umwelt-ului) lumii înconjurătoare îşi dă seama că oricâte cazuri ale apercepţiei ar încerca să experimenteze tot nu va ajunge la o concluzie determinantă şi satisfăcătoare pentru nevoile cognitive fiind nevoit să apeleze la o alter-realitate care transgresează modul obişnuit de raportare subiect-obiect pierzând orice contact cu schemele comprehensive anterioare. Este manifestă această tendinţă cu atât mai mult cu cât se petrece o reducere a posibilităţii de acces la cultura reală şi de o veritabilă valoare.

Trebuie menţionate şi opiniile conform cărora în demersul cognitiv se necesită mai cu seamă studiul amănunţit al datului obiectiv, constituind o certitudine pe care se pot întemeia ştiinţele. Merită luate în considerare şi aceste premise deoarece în demersul euristic pe care îl iniţiază un filozof nu se instituie nici o afirmaţie apodictică, ci dimpotrivă este nevoie de o diversificare a câmpului comprehensiv prin multitudinea de opţiuni posibile. O dată cu filozofia lui Bacon şi Descartes se petrece o îndepărtare de la postulatele aristotelice şi o reformulare a ştiinţei animate de idealul certitudinii absolute şi pe deplin asigurate din punct de vedere al necesităţii şi obiectivităţii, pe care nici o cercetare ulterioară nu le clinteşte.

Cunoaşterea autentică presupune astfel existenţa unor cazuri de cunoaştere a căror obiectivitate este în totalitate asigurată servind drept fundament gnoseologic. Se petrece de asemenea o dispută teoretică între adepţii raţionalismului şi empirismului chiar dacă superficial asistăm la o raportare asemănătoare în funcţie de accentul care cade în cazul raţionaliştilor pe subiectul cunoscător iar empiriştii afirmă primatul obiectului în cunoaştere.

Cele mai radicale forme de empirism şi raţionalism pornesc de la presupoziţia cunoaşterii nemijlocite, prin senzaţii semnificând un moment iniţial sau cu alte cuvinte sursa întregii cunoaşteri ulterioare. Există însă anumite postulate cheie, de ordin primordial care se condiţionează reciproc, fără de care nu putem demara un astfel de demers nemijlocit; adică în primul rând se presupune existenţa unui început absolut în cunoaştere, subiectul este pasiv lăsându-se afectat de obiectivitatea datelor senzoriale sau de intenţiile intelectual proprii. Astfel, eu pot să am o identitate valabilă la un moment delimitat spaţio-temporal, identităţile empirice fiind valabile acum şi nu întotdeauna neasigurând unitatea. Practic se petrece o afectare a subiectului de către alteritatea hiper activă existând o cunoaştere proporţională cu gradul de conştiinţă actualizat în acţiune, conştiinţa nefiind în mod apodictic legată de cunoaştere ci are loc prin faptul că eu adaug o reprezentare.

În aprehensiunea bazată pe relaţia subiect-obiect conştiinţa umană examinează un divers însă la Kant nimic nu îşi câştigă fiinţa în ineitatea fiinţării omeneşti, nu există alteritate radicală pentru o conştiinţă iar însăşi asumarea ei ar duce la dispariţia conştiinţei. Cunoaşterea se concretizează într-un gest de agresiune a realităţii care poate fi convertit într-un divers deja sintetizat adică conştiinţa noastră supune diversul la propriile scheme sintetice. Orientarea la existenţa proiectată în exterior determină ca necesare o renunţare la conştiinţa de sine.

A fi conştient devine sinonim cu a lua la cunoştinţă în sensul în care îmi dobândesc conştiinţa asupra unui lucru în măsura în care el se situează în câmpul meu cognitiv altfel acea realitate devine pentru mine alteritate radicală. Identitatea nu este una tautologică ci este dată de posibilitatea unei sinteze. Din punct de vedere empiric experienţa cotidiană semnifică reiterarea unei şi aceleiaşi clipe reexplicitate. Obiectivitatea cunoştinţelor care ne afectează poate fi verificată prin regresia la sursele cunoaşterii sau confruntarea directă cu acţiunea stimulilor exteriori asupra organelor de simţ. Întreaga cunoaştere s-ar putea clădi conform empirismului pe informaţii perceptive obţinute printr-un contact imediat şi nemijlocit printre subiectul cunoscător şi realitatea pe care se insistă în acel moment dat.

Ce înseamnă percepţie în contextul unei metode euristice care oferă certitudini asupra datului mundan?

La Aristotel cunoaşterea aparţine cu precădere "sufletului" sau cu alte cuvinte unei "substanţe în sensul de specie a unui corp natural care are viaţa ca potenţă", conştiinţa umană, având sarcina de a descifra datele senzaţiilor pentru a formula ulterior opinii, dorinţe acestea aparţinându-i ca facultăţi, voinţa sau năzuinţele în genere. Facultăţile definitorii pentru construcţia sufletului sunt hrănire, simţire, gândire, mişcare. Ce presupune senzaţia? În primul rând o schimbare prin asimilarea motrică a exteriorului ca interior, adică o afectare din partea unui factor potenţial asimilabil. În general însă nu se permite subzistenţa unui contact nemijlocit dintre organele de simţ şi realitate pentru a putea asimila o informaţie necesitându-se medierea făcută posibilă de către un mediu. De exemplu în cazul auzului intermediarul dintre corpul sonor şi ureche poate transmite un sunet în act, de asemenea în cazul mirosului se preconizează nevoia de acest mediu. Există însă cazuri cum ar fi gustul şi pipăitul unde se suprimă cerinţa mediumităţii fiind totuşi preconizată prezenţa unei umori în cazul gustului, iar în ceea ce priveşte pipăitul corpul însuşi este tematizat ca intermediar, la fel cum ceara primeşte pecetea inelului tot astfel simţirea oricărui obiect va midifica ceva interior, producânu-se în fiecare caz perceptiv o asimilare internă a obiectualităţii prin autoafectare de către alteritate.

Cel mai important simţ este văzul conform stagiritului fiind nevoie de lumină pentru a pune în valoare orice culoare chiar dacă ea însăşi este o realizare în act a transparenţei sau culoarea transparentului când aceasta este actualizată de foc sau de ceva corporal.

Gândirea metafizică de la începuturile sale îşi ia ca reper actul vederii tematizând fiinţa inerţială cum o va denumi Heidegger. Augustin postulează perceptul fiinţei ca fapt-de-a-fi-în-faţa-ochilor (vor-Augen-sein), adică o prezenţă permanentă care nu îşi modifică statutul. Extinzând această prezumţie se afirmă că Dumnezeu este accesibil ca şi fapt-de-a-fi-permanent-în-faţa-ochilor dar cu menţiunea că se recurge la interiorizarea actului inerţial fiind vorba de o vedere internă plauzibilă prin ochiul inimii.

Setea de cunoaştere se conturează prin modularea actului senzorial vizual ca o concupiscentia oculorum, ca poftă de a vedea fenomenul încercând o abordare a tuturor laturilor alterităţii perceptive, curiozitatea dorind o situaţie inerţială faţă de realităţi neavând un scop cognitiv conturat în mod clar, ci doar unul euristic. Această curiozitate va duce la dispersia omului în fiinţare distrăgând atenţia subiectului de la adevăratele valori ontologice şi ancorându-l cu precădere la nivel ontic. Această modalitate perceptivă chiar dacă va fi pătrunsă cognitiv şi va fi exersată nu va putea duce la o cunoaştere certă pentru că în realitate stimulii perceptivi nu sunt ei însuşi perceptibili. Experienţa făcută de către Müller – Lyer, în care segmentele egale prin construcţie sunt percepute ca fiind inegale este o probă semnificativă în favoarea diferenţei între obiectualitate şi ceea ce este dat.

Nu trebuie făcută însă confuzia de a considera datul ca ceva preconceput ca fiind obiectiv, deoarece însăşi esenţa percepţiei trebuie să furnizeze o certificare a obiectivităţii sau din contră o negare a ei. Însă se necesită o accentuare a subiectivităţii experimentatoare fiindcă doar astfel se vor putea naşte percepţii veritabile în raport cu cerinţele experimentatorului chiar dacă sistemul de referinţă va constata eroarea. În fapt nu este necesară o percepere a realului aşa cum este deoarece noi cunoaştem lumea încercând o contemplare detaşată a relaţiei în sine, denunţând iluziile posibile.

Umwelt-ul perceptiv este obiectiv însă nu poate fi inclus în categoria absolutului pentru că obiectivitatea îi este conferită de noi înşine prin reiterarea lui "deja" dar totuşi prin amprenta personală, îi vom conferi un nivel mai profund. În creştinism prin actul vederii se instaurează o deschidere – luminatoare (Lichtung des Seiens) baza unei cunoaşteri revelatorii.

Încercându-se o înlăturare a concepţiilor senzualiste, această eradicare nu duce decât la un gol metodologic fiindcă luând în considerare doar simplitatea actului perceptic se neglijează implicarea şi interconectarea lui cu procese cognitive complexe. De exemplu considerând gândirea filozofică a fi drept cogitatio natura universalis se preconizează o recogniţiune sau convergerea tuturor facultăţilor asupra unui obiect dat, raportându-se la o formă de identitate obiectuală. "Simţul comun" este reclamat de recogniţie presupunând un principiu subiectiv al corespondenţei tuturor facultăţilor pentru "toată lumea" şi fiind norma de identitate a eului pur şi a obiectelor ce-i corespund, spre deosebire de "bunul simţ", criteriu de împărţire din unghiul eului empiric, acesta asumându-şi cu precădere obiectualitatea ca fiind confruntarea cu datul în sine.

Aceste două simţuri conform concepţiei deleuziene se completează în imagine gândirii alcătuind cele două jumătăţi ale doxei. Acest exemplu este doar o mostră concludentă aptă să demonstreze concilierea şi nevoia de cooperare a tuturor facultăţilor în demersul cognitiv.

Schlick afirma că în procesul definirii noţiunilor ajungem la anumite noţiuni terminus care nu mai pot fi definite teoretic ci se bazează pe constatările pure ale datelor senzoriale. Pentru a evita regresul la infinit atât de mult temut în teoriile senzualiste este nevoie de accederea la principii, începutul absolut al cunoaşterii raţionale, fiind totodată asigurat de obiectivitatea şi certitudinea absolută a acestora.

Practic se produce o circularitate în cadrul demersului cognitiv, revenirea permanentă înlăturând linaritatea şi tendinţa de a se întinde la infinit. Întemeierea sistemului de cunoştinţe se realizează prin raportare la un moment iniţial: datele de observaţie; concepute ca nişte constatări pure, principii şi axiome de la care pornesc ştiinţele definite ca sisteme teoretice deductive. Adevărul şi certitudinea acestor cunoştinţe care reprezintă punctul de plecare al ştiinţelor sunt asigurate prin caracterul lor nemijlocit. Bacon considera că, esenţiale în succesul unei cercetări care năzuieşte să ajungă la cunoştinţe obiective, sunt două momente: asigurarea accesului la sursa, temeiurile sau fundamentele cunoaşterii autentice, la elementele ei prime şi ireductibile mai apoi având loc derivarea corectă a tuturor cunoştinţelor din aceste elemente.

Sursa cunoştinţelor primordiale este asigurată de datele pure ale observaţiei, contactul nemijlocit dintre organele noastre de simţ şi lumea exterioară. Dificultatea cu care ne confruntăm în cadrul acestei accederi este dată de faptul că intuiţia intelectuală prin care dobândim principiile întregii cunoaşteri sunt socotite rezultatul unei activităţi fireşti dar, în acelaşi timp, se necesită o stare naturală, de graţie a spiritului nostru care face cu putinţă demersul. Acest statut cu care ne naştem se pierde destul de repede sub acţiunea multiplelor şi variatelor idei subiective transmise şi inoculate prin educaţie. Spiritul este lipsit astfel de capacitatea de a face observaţii libere sau de a intui idei clare şi distincte. Identificarea şi eliminarea "idolilor" la Bacon şi "îndoiala metafizică" la Descartes sunt căile prin care pot fi înlăturate obstacolele care împiedică accesul la fundamentele adevăratei cunoaşteri. Certitudinea se află în impresii, senzaţii şi percepţii care ne sunt date în mod nemijlocit,

imediat şi care, în consecinţă nu pot fi puse la îndoială. Idolii baconieni reprezintă de fapt noţiuni false care au pus stăpânire pe raţiunea umană înrădăcinându-se adânc în ea. Idolii tribului sunt în interconexiune cu intelectul omenesc care, ca o oglindă, deviază razele pe care le emit obiectele amestecând propria sa natură cu lucrul, desfigurează răstălmăcind toate imaginile pe care ar trebui să le reflecte, fiind influenţat de afecte şi de voinţă. Idolii peşterii rezultă din compromiterea spiritului de către educaţie, mediul înconjurător, factori care întrerup lumina naturală a cunoaşterii. Idolii formei au luat fiinţă concomitent cu verbalizarea reprezentând nume de lucruri care nu există şi numele unor lucruri care sunt confuze sau rău definite. În final se preconizează pronunţarea unei sentinţe finale prin care Bacon ajunge la condamnarea tuturor sistemelor filosofice care se constituie ca prejudecăţi fiind incluse în categoria idolilor teatrului.

Însă aceste forme virtuale deformatoare ale realităţii semnifică amprenta subiectivităţii asupra lumii iar înlăturarea idolilor ar fi de fapt interzicerea accesului personal la realitate, ceea ce se presupune ca înlăturabil este tocmai subiectul cunoscător şi nota personală a individului, ceea ce este caracteristic pentru fiecare în parte, elementul diferenţiator. Practic aderarea la aceste prezumţii ar însemna anularea facultăţii reprezentative care se produce în lipsa obiectului şi în acelaşi timp anihilarea autorităţii intelectului care ajută la formarea de concepte.

BIBLIOGRAPHY

Aristotel, **"Fizica",** Editura IRI, Bucureşti, 1996
Aristotel, **"Metafizica",** Editura IRI, Bucureşti, 1996
Jeanne Hersch, **"Mirarea filosofică, Istoria filosofiei europene",** Editura Humanitas, Bucureşti, 1994
J.F.Lyotard, **"Fenomenologia",** Editura Humanitas, Bucureşti, 1997
Imanuel Kant, **"Critica raţiunii pure",** Editura IRI, Bucureşti, 1994
Otto Pőggeler, **"Drumul gândirii lui Heidegger",** Editura Humanitas, Bucureşti, 1998
Heidegger, **"Fiinţă şi timp",** Editura IRI, Bucureşti
Heidegger, **"Originea operei de artă",** Editura Univers, Bucureşti, 1982
Hans-Georg Gadamer, **"Gesammelte Werke – Neuere Philosophie (Hegel, Husserl, Heidegger)" Band 1**
W. Biemel, **"Heidegger",** Editura Humanitas, Bucureşti, 1996

JOURNALISTS' RESPONSABILITIES REGARDING MEDIA REPORTS ABOUT ONGOING CRIMINAL PROCEEDINGS. STRIKING A FAIR BALANCE BETWEEN THE RIGHT TO A FAIR TRIAL AND THE FREEDOM OF THE MEDIA, IN THE LIGHT OF THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS

Stela Stoicescu
PhD Student, Assist., University of Bucharest

Abstract:This paper aims to describe the limits of freedom of expression of the media, as enshrined in Art. 10 of the European Convention on Human Rights, when making statements regarding ongoing criminal proceedings. The introductive part focuses on defining the terms of <freedom of expression of the media>, according to the European Convention on Human Rights and the standard imposed by the Recommendation Rec(2003)13 of the Committee of Ministers to member states on the provision of information through the media in relation to criminal proceedings. The second part of the paper sets, with the help of jurisprudential examples, the Conventional standard in respect of legitimate freedom of expression of the media, aiming to describe the ethical responsabilities incumbent on journalists with a view to the source of the information. At the same time, this part tries to describe the relationship between the responsabilities incumbent on member states with a view to protecting the confidentiality of criminal proceedings, and those incumbent on journalists. The last part aims to strike a balance between the presumption of innocence, enshrined in Art.6 and Art. 8 of the Convention – as regard the right to reputation, the right to a fair trial and the right of the media to ensure public scrutiny of the functioning of the criminal justice system.

Keywords: freedom of the media, presumption of innocence, ethical responsibilities, criminal proceedings, fair trial

I. INTRODUCERE

Potrivit jurisprudenţei Curţii, mass-media are un statut privilegiat, aceasta bucurându-se de un grad de protecţie extrem de ridicat în exercitarea libertăţii de exprimare. Practic, libertatea presei – care include atât mass-media scrisă, cât şi orice alte mijloace de comunicare audio-vizuală[1], este inclusă în Art. 10, dar se configurează ca o aplicaţie mult mai puternică a libertăţii de exprimare de drept comun. Din punct de vedere al standardului convenţional aplicabil, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat[2] că libertatea jurnalistică include dreptul de a prezenta şi de a comenta procedurile judiciare, în anumite limite, acest fapt fiind compatibil cu cerinţa conform căreia şedinţele de judecată trebuie să fie publice, prevăzută la Art. 6 § 1 din Convenţie.

Statutul privilegiat de care se bucură jurnaliştii, conform jurisprudenţei Curţii, se explică lesne prin prisma **rolului presei, esenţial într-o societate democratică pentru a preveni şi controla orice fel de derapaje**. Astfel, se are în vedere faptul că presei, numită tradiţional şi „câine de pază al societăţii" sau „câine de pază al democraţiei", îi revine rolul extrem de important de a supune atenţiei publicului orice acţiuni sau omisiuni ale guvernelor sau orice probleme de interes public.

[1] Claudia-Florina Uşvat : Insulta şi calomnia prin presă şi legislaţia europeană, p. 194, în "Dreptul", nr. 1/2003, p. 187-199;
[2] Axel Springer AG c. Germaniei [MC], nr. 39954/08, § 83, 7 februarie 2012, § 80;

Cât priveşte rolul presei în informarea cetăţenilor despre procesele penale în curs de desfăşurare, s-a arătat în jurisprudenţa Curţii că "*Este de neconceput faptul ca problemele soluţionate de instanţe să nu poată, anterior sau simultan, să genereze discuţii şi în alte părţi, fie în reviste de specialitate, în presă sau în rândul publicului, în general",* cu motivarea că instanţele nu pot funcţiona în mod izolat[3]. Astfel, Curtea reţine că "*publicul are, în principiu, un interes să fie informat şi să se poată informa cu privire la proceduri penale (...). Totuşi, gradul acestui interes variază, putând evolua în cursul procedurii, din momentul arestării, în funcţie de diverşi factori, precum notorietatea persoanei, circumstanţele cauzei şi orice element nou care apare în cursul procedurii*"[4].

De asemenea, prin **Recomandarea Rec(2003) 13 a Comitetului Miniştrilor[5] către statele membre privind furnizarea de informaţii prin intermediul mass-media în legătură cu procesele penale, s-a subliniat importanţa mass-mediei** „*în ceea ce priveşte informarea publicului despre procesele penale, făcând astfel vizibilă funcţia preventivă pe care o are legea penală precum şi asigurarea controlului public asupra funcţionării sistemului de justiţie penală*". Totodată, Anexa la această Recomandare stabileşte o serie de principii privind furnizarea de informaţii prin media cu privire la procesele penale.

Prin urmare, trebuie reţinut că **presa are dreptul de a informa asupra proceselor penale în curs, cu respectarea limitelor ce vor fi dezvoltate mai jos**. O soluţie contrară ar încălca Art. 10 din Convenţie : de pildă, interdicţia legislativă impusă jurnaliştilor de a face menţiune despre plângerile penale cu constituire de parte civilă a condus la o soluţie de condamnare a statului francez, Curtea apreciind că o asemenea interdicţie aduce gravă atingere libertăţii de exprimare[6]. Totuşi, din perspectiva Curţii, „*agitarea la lumina zilei*" a datelor unui proces, astfel încât publicul să dea propriul verdict înaintea pronunţării instanţei, riscă să ducă la pierderea încrederii şi a respectului în rolul instanţelor de judecată şi la crearea unui pseudo-proces spectacol[7], cu consecinţa decredibilizării autorităţii judecătoreşti. Prin urmare, se cere a se atinge un echilibru, deloc uşor de atins : în cele ce urmează, vom expune principalii factori ce se impune a fi luaţi în considerare.

2. DREPTURILE ŞI ÎNDATORIRILE JURNALIŞTILOR ÎN CEEA CE PRIVEŞTE OBŢINEREA INFORMAŢIILOR CE FAC OBIECTUL ANCHETELOR PENALE. CORELAŢIA DINTRE RĂSPUNDEREA STATELOR ŞI RĂSPUNDEREA JURNALIŞTILOR

În concret, se observă că nu ridică probleme în practica instanţelor judecătoreşti situaţia în care jurnaliştii publică informaţii ce au fost aduse la cunoştinţa publică de către autorităţi în prealabil (prin emiterea unor comunicate de presă sau organizarea unor conferinţe de către acestea). Informaţiile fiind deja în spaţiul public, iar autenticitatea acestora fiind incontestabilă, difuzarea lor se circumscrie în integralitate dreptului mass-media de a transmite informaţii şi dreptului publicului de a le primi.

Situaţia care se poate dovedi, însă, extrem de dificilă în practică este aceea în care **informaţiile publicate nu au fost aduse la cunoştinţa publicului de către autorităţi, acestea intrând, însă, în atenţia mass-media pe căi ce pot fi licite sau ilicite.** Astfel,

[3] Craxi c. Italiei (nr. 2), nr. 25337/94, nepublicată, 17 iulie 2003, § 63;
[4] idem, § 96;
[5] Recomandarea Rec(2003) 13 a Comitetului Miniştrilorcătre statele membre privind furnizarea de informaţii prin intermediul mass-media în legătură cu procesele penale, disponibilă la adresa https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805df617 (consultat : 08 iunie 2017);
[6] Du Roy et Malaurie c. Franţei, nr. 34000/96, § 35, Recueil des arrêts et décisions 2000-X;
[7] Corneliu Bîrsan : *Convenţia europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole, Ediţia 2, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2010, pt. 792*;

contează în primul rând modalitatea de obţinere a informaţiei[8] : dacă aceasta este ilicită, în mod evident publicarea informaţiilor conduce la încălcarea Art. 8, neputându-se reţine buna-credinţă a jurnalistului. Totuşi, **nu este necesară proba modalităţii ilicite de obţinere a informaţiei, Curtea analizând în ce măsură jurnalistul putea fi conştient de caracterul exceptat de la publicare al informaţiilor obţinute** (fie şi licit).

Trebuie menţionat că, sub acest aspect, jurisprudenţa Curţii a evoluat : **dacă, iniţial, Curtea s-a arătat extrem de permisivă, dând prioritate Art. 10 chiar şi în faţa secretului urmăririi penale, în prezent, Curtea, în opinia mea, a pus mult mai mult accentul pe noţiunea de jurnalism responsabil şi pe respectarea îndatoririlor de etică şi deontologie de către jurnalişti, cât priveşte modalitatea de obţinere a informaţiei.** Astfel, într-o primă fază, Curtea a apreciat că, în situaţia în care unui jurnalist i-au fost furnizate copii de pe un dosar penal aflat în curs de soluţionare (acesta nefiind responsabil de scurgerea informaţiei), iar ulterior jurnalistul a publicat informaţiile, amenda penală aplicată acestuia pentru divulgarea de informaţii ce fac obiectul urmăririi penale a condus la încălcarea Art. 10[9].

În motivare, hotărârea Camerei a pus accentul pe interesul public pronunţat – speţa vizând modul în care autorităţile poliţieneşti şi judiciare îl tratau pe un acuzat care părea să sufere de tulburări psihice – şi a subliniat că „*articolul în litigiu nu aborda chestiunea vinovăţiei acuzatului şi fusese publicat cu mai mult de doi ani înainte de prima audiere a acestuia în cadrul procesului privind faptele de care era acuzat. În plus, acuzatul fusese judecat de instanţe formate exclusiv din magistraţi profesionişti, fără participarea unui juriu popular, ceea ce reducea, de asemenea, riscul ca articole precum cel în speţă să afecteze rezultatul procedurii judiciare. de vreme ce putea lesne intui caracterul confidential al informaţiilor, iar prin publicarea lor a influenţat cursul anchetei*". Deşi, în acea hotărâre, Camera a subliniat că "*reclamantul, jurnalist experimentat, nu putea să nu ştie că documentele care intraseră în posesia lui erau protejate de secretul anchetei"* şi că *"În aceste condiţii, avea obligaţia de a respecta dispoziţiile legale aplicabile în materie*", punând în balanţă cele două interese concurente, a apreciat că aplicarea sancţiunii penale a fost disproporţionată şi a condus la încălcarea Art. 10.

Concluzia Marii Camere s-a arătat, în mod întemeiat, în opinia mea, contrară soluţiei iniţiale, la care a ajuns Camera, cu un vot de 4 la 3, statuând că nu s-a încălcat Art. 10. În motivare, Marea Cameră a arătat că, „*deşi nu s-a susţinut că reclamantul ar fi obţinut informaţiile în litigiu în mod ilicit (...), acest factor nu este în mod necesar hotărâtor în ceea ce priveşte aprecierea aspectului dacă reclamantul şi-a respectat îndatoririle şi responsabilităţile în momentul publicării acestor informaţii*[10].

În motivare, s-a subliniat că, pe de-o parte, contrar celor reţinute de Cameră, unele informaţii publicate nu erau de natură să contribuie la o eventuală dezbatere publică – „*procesele-verbale de ascultare, declaraţiile soţiei şi ale medicului inculpatului, precum şi scrisorile adresate de inculpat judecătorului de instrucţie şi care priveau chestiuni anodine din viaţa cotidiană a acestuia în detenţie"*. Pe de altă parte, s-a arătat că nu este rezonabil a se aştepta din partea unui guvern "*să facă dovada, a posteriori, că acest tip de publicaţie a avut o influenţă reală asupra desfăşurării procedurii judiciare. Riscul de influenţare a procedurii justifică în sine adoptarea de către autorităţile naţionale a unor măsuri disuasive, precum interdicţia divulgării unor informaţii secrete*".

De asemenea, Marea Cameră a avut în vedere faptul că "*divulgarea de informaţii protejate de secretul urmăririi penale este sancţionată în fiecare din cele 30 de state membre ale Consiliului Europei*". Prin urmare, s-a decis că antrenarea răspunderii penale prin

[8] Stoll c. Elveţiei [MC], nr. 69698/01, 10 decembrie 2007, § 141;
[9] Bédat c. Elveţiei, nr. 56925/08, 1 iulie 2014;
[10] idem, §§ 56-57;

aplicarea unei amenzi jurnalistului nu a condus la încălcarea Art. 10, sancţiunea fiind proporţională.

Apreciez că evoluţia jurisprudenţei Curţii în această privinţă urmăreşte să accentueze respectarea de către jurnalişti a obligaţiilor în materie de etică şi deontologie, fapt compatibil pe deplin cu libertatea de exprimare, care comportă îndatoriri şi responsabilităţi prin sine însăşi. În calitate de profesionişti, jurnaliştii trebuie să anticipeze caracterul exceptat de la publicare al informaţiilor ce ţin de secretul urmăririi penale, chiar dacă nu se probează în sine faptul că informaţia a fost obţinută de aceştia în mod ilicit. Evoluţia jurisprudenţei Curţii este salutară, mai ales faţă de atitudinea mass-media relativ la procese penale în curs – existând riscul unei veritabile justiţii televizate, prin raportare la interesul comercial extrem de ridicat al acestor ştiri.

Totuşi, ca regulă în materie, trebuie menţionat că **revine statelor membre obligaţia de a-şi organiza sistemul de aşa manieră încât să prevină dezvăluirea de informaţii confidenţiale**[11]. Curtea mai are în vedere, deopotrivă, faptul că majoritatea statelor membre au implementat reguli de protecţie a caracterului confidenţial al anumitor informaţii, reguli care variază atât sub aspectul definiţiei caracterului confidenţial, cât şi sub aspectul mijloacelor concrete de asigurare a protecţiei[12]. Ca atare, **marja de apreciere lăsată la dispoziţia statelor membre sub acest aspect este semnificativ mai amplă**.

Totodată, în cazul în care informaţia confidenţială ajunge în spaţiul public, statele membre **au obligaţia de a iniţia o anchetăeficientă** pentru a stabili autorul dezvăluirii şi de a oferi remedii efective persoanei vizate, pentru repararea prejudiciului[13]. Ca atare, deşi Curtea nu menţionează expres această concluzie în jurisprudenţa sa, aceasta se desprinde implicit : **nu este rolul mass-media de a asigura protecţia informaţiilor confidenţiale, referitoare la un proces în curs, ci, dimpotrivă, rolul mass-media este acela de a informa, în limitele, însă, ale unui jurnalism responsabil, deşi balanţa în materie se poate dovedi extrem de greu de atins.** Astfel, în situaţia în care informaţii ce ţin de ancheta penală, a căror autenticitate nu este contestată, sunt obţinute de către presă în mod licit, de la un oficial (procurorul de caz), dar anterior emiterii unui comunicat oficial de către autorităţi, iar modul de transmitere a informaţiilor corespunde rigorilor profesionale, nu se poate antrena răspunderea civilă delictuală a jurnaliştilor[14].

Cu titlu de exemplu, s-a decis că[15], "*deşi reclamanta* (trust de presă – subl. n.s.) *nu poate pretinde în mod întemeiat faptul că a publicat pur şi simplu informaţii care fuseseră făcute publice la o conferinţă de presă, nu este mai puţin adevărat că, confirmarea informaţiilor publicate şi, în special, identitatea lui X, proveneau de la poliţie şi de la procurorul W., care, la momentul faptelor, era, în plus, purtătorul de cuvânt al Parchetului*". Curtea a precizat că "*faptul că aceste informaţii proveneau de la Parchetul din München însemna că reclamanta putea să se bazeze pe veridicitatea lor",* având însă obligaţia de a pune în balanţă interesul său de a le publica şi interesul lui X la respectarea vieţii sale private.

Astfel, s-a concluzionat că "*ţinând seama de natura infracţiunii săvârşite de X (deţinere ilegală de droguri – subl. n.s), de gradul său de notorietate (actor de televiziune faimos la nivel naţional – subl. ns.), de circumstanţele arestării sale (în public – subl. n.s.) şi de veridicitatea informaţiilor în cauză, reclamanta, după ce a obţinut confirmarea informaţiilor în cauză de către înseşi autorităţile de urmărire penală, nu avea motive suficient de puternice să creadă că trebuia să păstreze anonimatul lui X*". Prin urmare, sancţionarea

[11] Apostu c. României, nr. 22765/12, 3 februarie 2015, § 119; Căşuneanu c. României, nr. 22018/10, 16 aprilie 2013, § 81; Bédat c. Elveţiei [MC], cit. ant., § 143; Dammann c. Elveţiei, nr. 77551/01, 25 aprilie 2006, § 55;
[12]Căşuneanu c. României, cit. ant.,, § 107;
[13]Căşuneanu c. României, cit. ant., § 95;
[14] Dupuis şi alţii c. Franţei, nr. 1914/02, 7 iunie 2007, § 46;
[15] Axel Springer c. Germaniei, cit. ant., §§ 105-107;

contravenţională a reclamantei cu amendă de 1000 euro a încălcat Art. 10, dovedindu-se lipsită de un caracter necesar.

Bineînţeles, dată fiind natura sensibilă a unor informaţiilor ce fac obiectul urmăririi penale, în cazurile în care acestea ajung în posesia presei (cu excepţia unor informaţii generale, a căror transmitere nu are un caracter ilicit, cum ar fi dezvăluirea încadrării juridice, a stadiului procesual etc), se impune a fi antrenată răspunderea autorităţilor, cărora le revine obligaţia de a asigura confidenţialitatea, în calitate de custode al informaţiilor. Aceasta deoarece, astfel cum s-a arătat, autorităţilor naţionale le revine **nu doar obligaţia negativă de a nu divulga în mod deliberat informaţii protejate de Art. 8, ci şi obligaţia pozitivă de a adopta măsuri pentru a proteja în mod eficient secretul urmăririi penale** din perspectiva drepturilor inculpatului[16].

Acesta este cazul, de pildă, al **divulgării către mass-media a interceptărilor dintr-un dosar penal în curs, de către o persoană neidentificată, din cadrul autorităţilor**[17] - situaţie, din păcate, recurentă în cazul ţării noastre. Astfel, Curtea are în vedere, în primul rând, incidenţa Art. 8 în privinţa conversaţiilor telefonice, care se subsumează noţiunilor de „*viaţă privată*" şi „*corespondenţă*"[18]. De asemenea, se reţine caracterul secret al interceptărilor, ca mijloc de probă în procesul penal, acestea urmând a deveni publice doar după trimiterea în judecată şi doar în anumite condiţii, sub controlul instanţei. Totodată, se analizează dacă interceptările publicate vizează strict infracţiunea ce face obiectul cercetărilor sau, dimpotrivă, sunt incluse şi convorbiri ce ţin eminamente de viaţa privată a persoanei.

Nu în ultimul rând, în analiza existenţei unei încălcări a Art. 8, Curtea are în vedere inclusiv **existenţa unui răspuns adecvat al autorităţilor în situaţia dată** – respectiv, derularea unei investigaţii eficiente pentru identificarea responsabililor, antrenarea răspunderii persoanei vinovate, repararea prejudiciului etc. Nu prezintă absolut nicio relevanţă, din perspectiva Curţii, neidentificarea în concret a funcţionarului care a dezvăluit informaţia, sub aspectul unei exonerări de răspundere : revine autorităţilor naţionale obligaţia de a oferi o explicaţie plauzibilă legată de modalitatea în care au fost difuzate public comunicările private, iar neîndeplinirea acestora antrenează răspunderea statului, care capătă un caracter obiectiv[19].

Subliniez, însă, că toată această analiză vizează **răspundereaautorităţilor** pentru încălcarea obligaţiei pozitive de a asigura protecţia informaţiilor din cadrul urmăririi penale, fază procesuală cu caracter secret, iar **nu răspunderea jurnaliştilor** care au publicat informaţiile (cât timp acestea nu au fost obţinute într-un mod evident ilicit, transmiterea viza un interes public şi s-a realizat echidistant, cu respectarea regulilor deontologice).

Revenind la situaţia jurnaliştilor, Curtea a subliniat că reprezintă limite ale **dreptului acestora de a raporta asupra unui proces penal în curs** atât **respectarea prezumţiei de nevinovăţie** a persoanei vizate, ce face obiectul cercetărilor penale, **cât şi afectarea imaginii publice a justiţiei[20].**

Astfel cum s-a arătat[21], „***secretul urmăririi penale*** *este menit să protejeze, pe de o parte, interesele acţiunii penale, preîntâmpinând riscurile de coluziune, precum şi pericolul de dispariţie sau de distrugere a mijloacelor de probă şi, pe de altă parte, interesele inculpatului, în special din perspectiva prezumţiei de nevinovăţie şi, mai general, a relaţiilor*

[16] Craxi c. Italiei (nr. 2), cit. ant., § 73;
[17] Dupuis şi alţii c. Franţei, cit. ant., §§ 80-97; Apostu c. României, cit. ant., §§ 118-132; Căşuneanu c. României, cit. ant.;
[18]Malone c. Regatului Unit, nr. 8691/79, 2 august 1984, Seria A nr. 82, p. 30, § 64;
[19] Craxi c. Italiei (nr. 2), cit. ant., § 75;
[20] Tourancheau si July c. Franţei, nr. 53886/00, 24 noiembrie 2005, § 66; Worm c. Austriei, nr. 22714/93, 29 august 1997, Reports of Judgments and Decisions 1997-V, p. 1550-51, § 50; News Verlags GmbH & Co.KG c. Austriei, nr. 31457/96, 11 ianuarie 2000, § 56;
[21] Bédat c. Elveţiei [MC], cit. ant., § 68;

şi a intereselor sale personale. Secretul este justificat, de asemenea, de necesitatea de a proteja procesul de formare a opiniei şi procesul decizional al puterii judecătoreşti".

Totuşi, se are in vedere şi faptul că **interesul public prezentat de unele cauze penale** este foarte pronunţat, ca urmare a poziţiei sau funcţiei ocupate de reclamant, principiile expuse trebuind să fie puse în balanţă pentru un echilibru just[22]. De pildă, într-o speţă[23] în care reclamantul, inculpat într-un proces penal pentru fapte de corupţie, deţinea funcţia de preşedinte al secţiei penale a unei Curţi de Apel, în contextul luptei împotriva corupţiei, subiectul s-a apreciat a suscita un interes deosebit pentru publicul larg. Curtea consideră că, "*într-o societate democratică, sunt inevitabile comentarii uneori severe din partea presei cu privire la o cauză sensibilă care, precum cea a reclamantului, contestă moralitatea persoanelor numite să facă dreptate*". Pe de altă parte, nu doar funcţia publică a inculpatului poate să genereze un interes deosebit, ci inclusiv gravitatea infracţiunii, modul concret de săvârşire a faptei sau vârsta deosebit de redusă a victimei[24].

3. PREZUMŢIA DE NEVINOVĂŢIE

Cât priveşte **prezumţia de nevinovăţie**, aceasta este aplicabilă în temeiul Art. 6 § 2 din Convenţie, de vreme ce inculpatului i s-a notificat existenţa unei acuzaţii în materie penală[25], iar, potrivit acestui articol, orice persoană are dreptul de a fi prezumată nevinovată şi de a fi judecată de un tribunal imparţial. Ca regulă generală, **răspunderea statului intervine atunci când, prin conduita autorităţilor, se încalcă prezumţia de nevinovăţie** – cazul cel mai clasic fiind acela în care agenţi ai statului – judecători, procurori, sau orice alţi oficiali - realizează diverse declaraţii vătămătoare la adresa inculpatului, care induc în mentalul colectiv ideea că acesta se face vinovat de săvârşirea infracţiunilor pentru care este cercetat[26].

Totuşi, răspunderea statului poate fi antrenată inclusiv pentru o soluţie acordată de instanţa de judecată într-un litigiu între particulari. Deşi **autorităţile naţionale nu pot fi considerate responsabile de acţiunile presei**[27], în situaţia în care inculpatul vizat de un articol pretins defăimător se îndreaptă împotriva jurnalistului, autor al articolului, cu o acţiune în despăgubiri pentru încălcarea Art. 8 şi a Art. 6 §2 , din perspectiva prezumţiei de nevinovăţie, iar instanţa respinge acţiunea ca neîntemeiată, soluţia de respingere reprezintă o ingerinţă din perspectiva Art. 8.

Prin urmare, se poate ajunge ca, pe cale mediată, statul să fie ţinut răspunzător – dar nu pentru caracterul defăimător al articolului, ci pentru fapta proprie a autorităţii, constând în soluţia acordată de instanţa naţională învestită cu soluţionarea litigiului, atunci când respectiva soluţie nu asigură un echilibru just al drepturilor şi intereselor concurente. Prin urmare, într-un asemenea litigiu îndreptat împotriva jurnalistului, instanţa naţională va fi chemată să analizeze dacă respectivul articol a adus sau nu atingere prezumţiei de nevinovăţie a reclamantului.

De asemenea, la modul general, se admite **o campanie virulentă de presă prezintă un potenţial ridicat de afectare a prezumţiei de nevinovăţie a inculpatului**, fiind susceptibilă să dăuneze echităţii procesului, să influenţeze opinia publică şi opinia juraţilor[28].

[22] Pinto Coelho c. Portugaliei, nr. 284398/08, 28 iunie 2011, § 34;
[23] Viorel Burzo c. României, nr. 75109/01 şi 12639/02, 30 iunie 2009, § 160;
[24] Del Giudice c. Italiei (dec.), nr. 42351/98, nepublicată;
[25] Pentru dezvoltări privind momentul procesual de la care devin incidente garanţiile prevăzute de Art. 6 – latură penală, a se vedea Corneliu Bîrsan : *Convenţia europeană (....), op.cit.*, p.409-424;
[26] Mircea c. României, nr. 41250/02, 29 martie 2007, §§ 70-71; Pentru exemple jurisprudenţiale, a se vedea Corneliu Bîrsan : *Convenţia europeană (....), op.cit.*, p. 533-543;
[27] Y.B. şi alţii împotriva Turciei, nr. 48173/99 şi 48319/99, 28 octombrie 2004, § 48;
[28] Akay c. Turciei, nr. 34501/97, nepublicată, 19 februarie 2002; Priebke c. Italiei (dec.), nr. 48799/99, nepublicată, 5 aprilie 2001;

De asemenea, se reţine că afectarea reputaţiei reclamantului **nu este o consecinţă previzibilă a propriilor acţiuni** - săvârşirea unei infracţiuni, întrucât, la momentul publicării informaţiilor confidenţiale, reclamantul beneficiază pe deplin de prezumţia de nevinovăţie, dată fiind existenţa unui proces penal în curs[29].

Din acest punct de vedere, pentru a pronunţa o soluţie compatibilă cu jurisprudenţa Curţii, se impune ca judecătorul naţional să analizeze : **amploarea campaniei de presă**; **conţinutul concret** al articolului - respectiv, dacă reprezintă o simplă reiterare a acuzaţiilor oficiale formulate, dacă are un caracter echidistant sau, dimpotrivă, induce ideea unei culpabilităţi[30]; **participarea inculpatului, prin avocat, cât şi a mamei inculpatului**, în cadrul unei emisiuni televizate ce viza acuzaţiile din procesul penal pe rol împotriva acestuia[31]; **consecinţele concrete asupra situaţiei reclamantului,** acordând importanţă inclusiv **perioadei de timp scurse între momentul apariţiei articolelor şi momentul condamnării[32]** : de pildă, într-o speţă în care trecuseră nu mai puţin de 6 ani de la momentul publicării articolelor şi până la condamnarea reclamantului, susţinerile reclamantului privind încălcarea prezumţiei de nevinovăţie au fost apreciate de Curte ca neîntemeiate[33].

De asemenea, o deosebită relevanţă trebuie acordată **compunerii instanţei** : astfel, dacă instanţele chemate să soluţioneze cauza sunt în întregime formate din judecători profesionişti, Curtea apreciază că, spre deosebire de membrii unui juriu, judecătorii profesionişti "*dispun în mod normal de o experienţă şi o pregătire care le permite să respingă orice sugestie din afara procesului*"[34].

Totodată, trebuie analizat dacă articolul în litigiu **a dezvăluit informaţiile în premieră** sau, dimpotrivă, a succedat altor articole, informaţia fiind deja publică la momentul apariţiei acestuia, caz în care aptitudinea de a afecta prezumţia de nevinovăţie este mai redusă[35]. Nu în ultimul rând, se impune a fi verificată **conduita statului** – respectiv, dacă a încercat să prevină sau să ţină sub control diseminarea informaţiilor – de pildă, cazul în care Parchetul, constatând difuzarea unor multiple informaţii eronate cu privire la acuzaţiile aduse inculpatului, emite un comunicat oficial, în care aduce precizări pentru corectitudinea informaţiei[36].

4. CONCLUZIE

Fără îndoială, presa stimulează dezbaterile critice de idei şi influenţează opinia publicului, facilitează angajarea cetăţenilor în procesul decizional, iar libertatea de exprimare a presei apare ca fiind în directă legătură cu dreptul publicului de a fi informat despre mersul cetăţii şi starea justiţiei. Toate principiile expuse mai sus **nu trebuie, însă, să conducă la concluzia unei protecţii nelimitate acordate jurnaliştilor, la graniţa cu impunitatea.**

Dimpotrivă, multiplele drepturi de care presa se bucură atrag în mod natural o serie de obligaţii şi responsabilităţi, ce trebuie respectate întocmai de către agenţii mass-media pentru a reclama cu succes protecţia Art. 10 în materia libertăţii presei, cât priveşte relatări despre un litigiu penal în curs. Aceasta cu atât mai mult cu cât, astfel cum s-a arătat, relatările despre un litigiu penal în curs atrag incidenţa concomitentă a Art. 6 latură penală din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului, sub aspectul dreptului la un proces echitabil şi prezumţiei de

[29]Căşuneanu c. României, cit. ant., § 87;
[30] Campos Damaso c. Portugaliei, nr. 17107/05, 24 aprilie 2008, § 35;
[31] Del Giudice c. Italiei (dec.), cit. ant.;
[32] Berns and Ewert c. Luxemburg (dec.), nr. 13251/87, D.R. nr. 68, p. 153;
[33] Mircea c. României, cit. ant., § 74;
[34] Viorel Burzo c. României, nr. 75109/01 şi 12639/02, 30 iunie 2009, § 166; Craxi c. Italiei (nr. 2), cit. ant., § 104; Mircea c. României, cit. ant., § 75;
[35] Campos Damaso c. Portugaliei, cit. ant., § 35;
[36] Baragiola c. Elveţiei (dec.), nr. 17265/90, D. R. nr. 75, p. 76;

nevinovăţie, precum şi a Art. 8 sub aspectul dreptului la reputaţie al persoanei vizate. Ca atare, se impune, în astfel de litigii, realizarea unei balanţe juste între toate aceste drepturi concurente, cu luarea în considerare a tuturor factorilor detaliaţi mai sus, în lumina jurisprudenţei Curţii.

BIBLIOGRAPHY

Claudia-Florina Uşvat : Insulta şi calomnia prin presă şi legislaţia europeană, p. 194, în "Dreptul", nr. 1/2003;
Corneliu Bîrsan : Convenţia europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole, Ediţia 2, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2010;
Recomandarea Rec(2003) 13 a Comitetului Miniştrilor către statele membre privind furnizarea de informaţii prin intermediul mass-media în legătură cu procesele penale, disponibilă la adresa https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805df617 (consultat : 08 iunie 2017);
Akay c. Turciei, nr. 34501/97, nepublicată, 19 februarie 2002;
Apostu c. României, nr. 22765/12, 3 februarie 2015;
Axel Springer AG c. Germaniei [MC], nr. 39954/08, § 83, 7 februarie 2012;
Baragiola c. Elveţiei (dec.), nr. 17265/90, D. R. nr. 75;
Bédat c. Elveţiei, nr. 56925/08, 1 iulie 2014;
Berns and Ewert c. Luxemburg (dec.), nr. 13251/87, D.R. nr. 68, p. 153;
Campos Damaso c. Portugaliei, nr. 17107/05, 24 aprilie 2008;
Căşuneanu c. României, nr. 22018/10, 16 aprilie 2013;
Craxi c. Italiei (nr. 2), nr. 25337/94, nepublicată, 17 iulie 2003;
Dammann c. Elveţiei, nr. 77551/01, 25 aprilie 2006;
Del Giudice c. Italiei (dec.), nr. 42351/98, nepublicată;
Du Roy et Malaurie c. Franţei, nr. 34000/96, § 35, Recueil des arrêts et décisions 2000-X;
Dupuis şi alţii c. Franţei, nr. 1914/02, 7 iunie 2007, § 46;
Malone c. Regatului Unit, nr. 8691/79, 2 august 1984, Seria A nr. 82, p. 30;
Mircea c. României, nr. 41250/02, 29 martie 2007;
News Verlags GmbH & Co.KG c. Austriei, nr. 31457/96, 11 ianuarie 2000;
Pinto Coelho c. Portugaliei, nr. 284398/08, 28 iunie 2011;
Priebke c. Italiei (dec.), nr. 48799/99, nepublicată, 5 aprilie 2001;
Stoll c. Elveţiei [MC], nr. 69698/01, 10 decembrie 2007;
Tourancheau si July c. Franţei, nr. 53886/00, 24 noiembrie 2005;
Viorel Burzo c. României, nr. 75109/01 şi 12639/02, 30 iunie 2009;
Worm c. Austriei, nr. 22714/93, 29 august 1997, Reports of Judgments and Decisions 1997-V, p. 1550-51
Y.B. şi alţii împotriva Turciei, nr. 48173/99 şi 48319/99, 28 octombrie 2004;

GENERAL ASPECTS REGARDING LAW INFRIGEMENT REGULATED BY ART. 139² LET. A) FROM LAW NR. 8/1996 REGARDING RESALE RIGHT

Ionela Cecilia Şulea
Assist., PhD Student, „Dimitrie Cantemir" University of Tîrgu Mureş/ "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: the study has at the base the legal disposition regarding the infringement liability for the disregarding of the author property right, specifically, the resale right regulated by art. 21 from Law nr. 8/1996 and sanctioned by art. 139² let. a) from the same law.
Concretely, are analysed aspects regarding: the nature of the law violated, the methods through it can be engage the infringement liability, the delimitation between the infringement liability and criminal liability, the application of the infringement sanctions to the juridical persons and also the determination and application of the law infringement by competent persons.
The ending is dedicated to the proposal of lege ferenda regarding the legal improving concerning the provisions in question.

Keywords: infringement, rights, persons, legal, dispositions.

1. NOȚIUNI INTRODUCTIVE

În sistemul de drept român, noțiune de „contravenție" este reglementată de Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor[1], completată cu prevederile art. 139²-139⁵ din Legea nr. 8/1996[2] privind drepturile de autor și a drepturilor

[1]Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor publicată în Monitorul Oficial nr. 410 din 25 iulie 2001, modificată şi completată prin: Rectificarea nr. 2 din 12 iulie 2001; Ordonanţa de Urgenţă nr. 16 din 20 februarie 2002; Legea nr. 180 din 11 aprilie 2002; Ordonanţa nr. 61 din 29 august 2002 abrogată de Legea nr. 174 din 17 mai 2004; Legea nr. 357 din 11 iulie 2003; Ordonanţa de Urgenţă nr. 108 din 24 octombrie 2003; Legea nr. 526 din 25 noiembrie 2004; Ordonanţa nr. 8 din 19 ianuarie 2006; Legea nr. 352 din 21 iulie 2006; Legea nr. 353 din 21 iulie 2006; Legea nr. 182 din 16 mai 2006; Decizia nr. 953 din 19 decembrie 2006; Decizia nr. 228 din 13 martie 2007; Decizia nr. 1.354 din 10 decembrie 2008; Legea nr. 293 din 28 septembrie 2009; Legea nr. 202 din 25 octombrie 2010; Legea nr. 76 din 24 mai 2012; Ordonanţa de Urgenţă nr. 80 din 26 iunie 2013; Ordonanța Guvernului nr. 5/2015, ultima modificare suferită prin Ordonanţa de Urgență nr. 41/2016 privind stabilirea unor măsuri de simplificare la nivelul administrației publice centrale și pentru modificarea și completarea unor acte normative, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 490 din 30 iunie 2016.*Brevitatis causa*, pentru evitarea repetărilor și ușurința exprimărilor, în continuare, în cuprinsul studiului, referirile la dispozițiile Ordonanței Guvernului nr. 2/2001 se vor face, de regulă, fără indicarea actului normativ.

[2]Legea nr. 8/1996 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 60 din 26 martie 1996. Ultima completare și modificare s-a realizat prin Legea nr. 53/2015,publicată în Monitorul Oficial al României,

conexe, în ceea ce privește răspunderea contravențională pentru încălcarea drepturilor recunoscute și garantate de această lege.

Cu titlu de exemplificare, conform art. 1 din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 constituie contravenție: fapta săvârșită cu vinovăție, stabilită și sancționată prin lege. În completarea acestei definiții legiuitorul a enumerat și toate celelalte modalități exprese prin care această faptă este sancționată ca fiind contravenție, și anume prin: ordonanță, prin hotărâre a Guvernului sau, după caz, prin hotărâre a consiliului local al comunei, orașului, municipiului sau al sectorului municipiului București, a consiliului județean ori a Consiliului General al Municipiului București.

În completarea definiției de m-ai sus, conform art. 139[4] alin. (1) din Legea nr. 8/1996 contravenţia: este fapta neprevăzută de legea penală. Neîndoielnic, rezultă că aceasta reprezintă o faptă mai puțin periculoasă pentru societate decât infracțiunea, fiind subliniat în continuare și prin modul în care aceasta este sancționată, adică prin intermediul amenzii și a confiscări mărfurilor sau a dispozitivelor pirat de control ale accesului, căci închisoarea contravențională nu m-ai este de actualitate, fiind desființată prin Ordonanţa de Urgenţă nr. 108/2003[3].

Pentru o analiză m-ai amănunțită, precizăm de asemenea că *dreptul de suită*[4] este reglementat de art. 21-23 din Legea nr. 8/1996, iar scopul acestuia este de a asigura că autorii operelor de artă plastică sau grafică, ori al unei opere fotografice, beneficiază de succesul economic al operelor lor de artă originale, fiind o prerogativă esențială a autorilor[5].

Potrivit art. 21 alin. (1) - (7) din Legea nr. 8/1996 autorul unei opere originale de artă grafică sau plastică, ori al unei opere fotografice, beneficiază de un drept de suită, adică dreptul de a încasa o cotă din preţul net de vânzare, un procent între 0,25% și 5%, obţinut la orice revânzare a operei ulterioară primei înstrăinări de către autor, precum și dreptul de a fi

---

Partea I, nr. 198 din 25 martie 2015.*Brevitatis causa*, pentru evitarea repetărilor și ușurința exprimărilor, în continuare, în cuprinsul studiului, referirile la dispozițiile Legii nr. 8/1996 se vor face, de regulă, fără indicarea actului normativ.

[3]Ordonanţa de Urgenţă nr. 108/2003 pentru desfiinţarea închisorii contravenţionale, publicată în Monitorul Oficialal României, Partea I, nr. 747 din 26 noiembrie 2003.

[4] Recunoașterea dreptului de suită a devenit obligatorie pentru toate statele membre ale Uniunii Europene din momentul adoptării Directivei 2001/84/CE a Parlamentului European și a Consiliului, din 27 septembrie 2001 privind dreptul de suită în favoarea autorului unei opera de artă originale.

[5]A se vedea art. 4 din Directiva 2001/84/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27 septembrie 2001 privind dreptul de suită în beneficiul autorului unei opere de artă originale.

informat cu privire la locul unde se află opera sa până la o perioadă de 3 ani de la data revânzării.

De precizat este faptul că, dreptul de suită[6] nu poate face obiectul vreunui renunțări sau înstrăinări, de asemenea poate aparține altor persoane fizice sau juridice, ori unități administrativ teritoriale, nu numai autorului, chiar dacă în doctrină s-a susținut la un moment dat că autorul ar fi singurul titular al acestui drept[7].

2. PRECIZĂRI PREALABILE PRIVIND CONTRAVENȚIILE REGLEMENTATE DE ART. 139^2-139^5 DIN LEGEA NR. 8/1996

În temeiul art. 139^2 din Legea nr. 8/1996 contravențiile sunt sancționate cu amenda între 3.000 lei până la maximum de 30.000 lei, se aplică atât persoanelor fizice cât și celor juridice[8] și sunt limitativ enumerate de legiuitor astfel:

- încălcarea dreptului de suită – lit. a);
- încălcarea dreptului ce privește protecția portretul, a destinatarului și a secretului sursei de informare –lit. b);
- încălcarea obligației importatorilor și fabricanților de suporturi și aparate[9] să se înscrie la Oficiul pentru Drepturile de Autor, în Registrul Național al Copiei Private, pentru a putea desfășura activități de import sau de producție – lit. c), încălcarea prevederilor privind dreptul la remunerațiile negociate de părți datorate pentru aparatele și suporturile exemplificate m-ai sus, dar și pentru coli de hârtie pentru copiator format A4 și suporturi digitale – lit. c);
- nerespectarea de către utilizatori a furnizării în format electronic și scris, în termen de

[6] Prima data când a fost introdus dreptul de suită în legislația României prevedea un procent de 5% din prețul de vânzare al operei de artă la fiecare revânzare a operei. Chiar și atunci era reglementat că acest drept nu poate face obiectul unei renunțări sau înstrăinări; M. Seserman, *Dreptul proprietății intelectuale, Note de curs,* Editura Fundației Chemarea, Iași, 1998, p. 340.

[7] Pentru detalii în acest sens, a se vedea I. Macovei, *Dreptul proprietății intelectuale, ediția a 2-a*, Editura C. H. Beck, București, 2006, p. 348; G. Olteanu, *Dreptul proprietății intelectuale*, Editura C. H. Beck, București, 2007, p. 97.

[8] A se vedea art. 139^5 alin. (1) din Legea nr. 8/1996.

[9] Precizăm că pentru suporturile pe care se pot realiza înregistrări sonore sau audiovizuale, ori pe care se pot realiza reproduceri ale operelor exprimate grafic, precum și pentru aparatele concepute pentru realizarea de copii, v-a fi nevoie de o plată a unei remunerații compensatorie ce v-a fi stabilită prin negociere, doar dacă acestea sunt utilizate fără a încălca drepturile de autor – art. 34 din Legea 8//1996.

10 zile de la solicitarea de către Organismele de gestiune colectivă, a informațiilor și documentelor solicitate stampilate și semnate de către reprezentantul legal – lit. d);

- fixarea, fără autorizare sau consimțământ din partea titularului drepturilor recunoscute de Legea nr. 8/1996, cât și interpretările sau execuțiile artistice sau programele de radiodifuzare sau de televiziune – lit. e);
- comunicarea publică a operelor ori a produselor purtătoare de drepturi conexe fără autorizarea sau consimțământul titularului drepturilor recunoscute de Legea nr. 8/1996 – lit. f).

Un aspect ce merită precizat, este acela reglementat în alin. 1 art. 139^4 din Legea nr. 8/1996 conform cărui dacă fapta nu constituie infracțiune, adică nu îndeplinește cele patru trăsături esențiale[10], poate oricum să fie sancționată cu amenda de la 10.000 lei la 50.000 lei dar și cu confiscarea mărfurilor-pirat sau a dispozițiilor-pirat dacă constituie contravenție. Fapta propriu zisă constă în permiterea accesului în spații: la echipamente, la mijloace de transport, la bunuri sau servicii proprii de către persoanele fizice sau juridice autorizate în vederea săvârșirii de către o altă persoană a unei contravenții expres prevăzute în Legea nr. 8/1996.

Menționăm că această reglementare cuprinde trei dintre cele patru trăsături pe care le întâlnim la o faptă ce constituie infracțiune.

Prima dintre acestea se referă la: săvârșirea faptei cu vinovăție, m-ai precis în acest caz forma de vinovăție este intenția directă deoarece din momentul în care se are în „vedere săvârșirea de către o altă persoană" a unei fapte, rezultă automat că aceasta este prevăzută, se urmărește realizarea acesteia și se acceptă posibilitatea producerii, iar persoana care realizează fapta nu este străină persoanelor fizice sau juridice autorizate care îi permit să realizeze fapta propriu-zisă.

A doua trăsătură se referă la caracterul nejustificat al faptei, m-ai exactatâta timp cât nu sunt incidentă: legitima apărare, starea de necesitate, exercitarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații, cât și consimțământul persoanei vătămate, atunci este îndeplinită și această caracteristică.

[10] A se vedea în acest sens, I. C. Șulea, *General aspects regarding the situations when the rules of good conduct in scientific research can become offences*, Revista Academiei Forţelor Terestre Nr. 3 (87)/2017, p. 173-174.

A treia trăsătură esențială are în vedere ca fapta să fie imputabilă persoanei care a săvârșit-o, atât la nivelul fizic cât și psihic, altfel spus voința făptuitorului nu trebuie să fie constrânsă[11] în nici în vreun fel.

Menționăm că în cazul de față, din momentul în care persoanele fizice sau juridice autorizate permit accesul în spații, la echipamente, la mijloace de transport, la bunuri sau servicii este de înțeles că o fac având totuși cu un scop, doar dacă prin excepție se dovedește existența vreunei cauze de neimputabilitate[12] atunci fapta propriu-zisă nu se m-ai poate califica ca potențială infracțiune și v-a constitui contravenție.

Concluzionăm că delimitarea răspunderii contravenționale de răspunderea penală în acest caz, este în primul rând condiționată de prevederea faptei de legea penală sau nu, iar doar m-ai apoi de îndeplinirea celor trei condiții analizate m-ai sus.

Dacă fapta prevăzută în alin. 1 art. 139^4 din Legea nr. 8/1996 este repetată și a avut ca rezultat săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 139^6 din prezenta lege în termen de un an, se poate aplica și o sancțiune complementară de suspendare a activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice de până la 6 luni, datorită faptului că gradul de periculozitate este ridicat din pricina repetării faptei și a încadrării acesteia în formele reglementate de Legea nr. 8/1996 ca infracțiune.

Pentru a accentua gravitatea faptei realizate de o persoană juridică care desfășoară activități de comunicare publică de opere sau de produse purtătoare de drepturi de autor sau drepturi conexe, legiuitorul a considerat necesar mărirea limitelor amenzilor contravenționale de două ori față de cele prevăzute în art. 139^2 din Legea nr. 8/1996, datorită faptului că subiectul activ (autorul faptei) este circumstanțiat de însăși activitatea ce o desfășoară în domeniul creației intelectuale, deoarece aceasta ar trebui să apere aceste drepturi, nu să le încalce.

Aplicarea sancțiunilor contravenționale cât și constatarea contravențiilor în cauză sunt realizate de ofițerii sau agenții de poliție competenți din cadrul Ministerului Afacerilor Interne. Aceștia stabilesc existența contravenția și întocmesc procesul-verbal de constatare a faptei, iar contravenientul are posibilitatea de a achita doar jumătate din minimul amenzii prevăzute în Legea nr. 8/1996 în termen de 48 de ore de la data când a primit procesul-verbal.

[11]C-tin. Mitrache, C. Mitrache, *Drept penal roman, Partea generală, Ediția a II-a, revăzută și adăugită,* Editura Universul juridic, București, 2016, p. 143.

[12]A se vedea art. 24-30 C. pen.

3. CONTRAVENȚIA REGLEMENTATĂ DE ART. 139^2 LIT. A) DIN LEGEA NR. 8/1996

În temeiul art. 139^2 lit. a) din Legea nr. 8/1996 încălcarea dreptului de suită constituie contravenție și se pedepsește cu amenda de la 3.000 lei la 30.000 lei. Modalitățile faptice prin care se poate angaja răspunderea contravențională nu se regăsesc strict reglementate de legiuitor, deoarece este imposibil a incrimina, spre exemplu, toate modalitățile prin care un vânzător trebuie să îi comunice autorului informațiile privind locul unde se află opera sa. Datorită acestui aspect numărul de fapte prin care se poate realiza încălcarea dreptului de suită, dar și constituirea acestora ca și contravenții, este destul de mare.

Conform art. 21 alin. (1) din Legea nr. 8/1996 încălcarea dreptului autorului de a încasa o cotă din prețul net de vânzare obținut la orice revânzare a operei în funcție de contravaloarea ei în lei, cu un procent cuprins între 0,25% și 5%, ulterioară primei înstrăinări de către autor, constituie încălcarea dreptului de suită și automat constituirea unei contravenții sancționate de art. 139^2 lit. a) din Legea nr. 8/1996.

În completarea acestei dispoziții, art. 21 alin. (2) și (3) vine cu o precizare, prin care enumeră limitativ operele asupra cărora se poate aplica dreptul de suită, m-ai precis: operele originale de artă grafică sau plastică sau operele fotografice, precum și copiile originale ale operelor enunțate m-ai sus care au fost realizate într-un număr limitat de autorul lor sau cu aprobarea acestuia.

În cadrul procesului de revânzare a operelor purtătoare de drepturi de suită pot fi implicați comercianții de opere de artă, saloanele sau galeriile în diferite circumstanțe, precum vânzători, cumpărători sau chiar și intermediari.

Din dispozițiile legale consacrate în art. 21 alin. (1) și alin. (5) din Legea nr. 8/1996 rezultă că autorului de opere originale de artă grafică sau plastică sau opere fotografice îi m-ai este conferit și dreptul de a fi informat cu privire la locul unde se află opera sa, iar la nevoie să poată apela la forța coercitivă a statului pentru a-și ocroti această prerogativă[13], și nu numai.

[13]T. Bodoaşcă, *Dreptul proprietății intelectuale*, Ediția a III-a revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2015, p. 52.

În acord cu reglementarea din art. 21 alin. (7) Legea nr. 8/1996 dreptul de suită nu poate face obiectul vreunei renunțări sau înstrăinări, adică evocă caracterul netransferabil și inalienabil care este amintit și în art. 1 al Directivei nr. 2001/84/CE[14] din 27 septembrie 2001.

Față de cele evocate mai sus, venim cu o completare asupra dreptului de suită acordat beneficiarilor sau reprezentanților de a solicita, pe o perioadă de maxim 3 ani de la data revânzării, saloanelor sau galeriilor de artă, informațiile necesare care să asigure plata sumelor datorate, care nu pot să depășească în nici într-un caz suma maximă de 12.500 euro prevăzută de art. 21 alin. (4) din Legea nr. 8/1996.

4. CONCLUZII

Analizând stadiul reglementării în legislaţia românească, a dreptului de suită și a mijloacelor de sancţionare a încălcări normelor din domeniul proprietăţii intelectuale, în concret, a mijloacelor de drept contravenţional, constatăm că legiuitorul a evocat un număr redus de fapte ce constituie contravenție, și care sunt uneori insuficient abordate sau lacunare.

În concret, sugerăm legiuitorului, ca propunere *de lege ferenda* să modifice exprimarea deficitară din art. 139^5 în care „mărește de două ori" limita amenzilor contravenționale de la art. 139^2 care constau în sume cuprinse de la 3.000 lei la 30.000 lei. Din această exprimare se pot distinge 2 interpretări: una matematică, în care înmulțim de 2 ori limitele și rezultă o amendă cuprinsă între 6.000 lei și 60.000 lei, iar cea de a doua, logică, în care adăugăm de 2 ori peste limita minimă și maximă suma corespunzătore celor două limite și rezultă o amendă cuprinsă între 9.000 lei si 90.000 lei, care după părerea noastră, arată că cele două extreme ale amenzii s-au mărit de 2 ori. Pe lângă această reglementare incomplet dezvoltată se regăsesc și alte aspecte de ordin intern în organizarea legiferării privind contravențiile ce trebuie reanalizate și grupate, după părerea noastră, într-un titlu distinct care să analizeze în detaliu faptele ce constituie contravenții.

[14] Directiva 2001/84/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27 septembrie 2001 privind dreptul de suită în beneficiul autorului unei opere de artă originale.

BIBLIOGRAFIE

LEGISLAȚIE

Legea nr. 8/1996privind drepturile de autor și a drepturilor conexe;

Legea nr. 286/2009privind Cod Penal;

Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor;

Ordonanţa de Urgenţă nr. 108/2003 pentru desfiinţarea închisorii contravenţionale;

Directiva 2001/84/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27 septembrie 2001 privind dreptul de suită în beneficiul autorului unei opere de artă originale.

DOCTRINĂ

T. Bodoaşcă, *Dreptul proprietății intelectuale*, Ediția a III-a revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2015;

I. Macovei, *Dreptul proprietății intelectuale, ediția a 2-a*, Editura C. H. Beck, București, 2006;

C-tin. Mitrache, C. Mitrache, *Drept penal roman, Partea generală, Ediția a II-a, revăzută și adăugită,* Editura Universul juridic, București, 2016;

G. Olteanu, *Dreptul proprietății intelectuale*, Editura C. H. Beck, București, 2007;

M. Seserman, *Dreptul proprietății intelectuale, Note de curs,* Editura Fundației Chemarea, Iași, 1998.

STUDII ȘI ARTICOLE

I. C. Șulea, *General aspects regarding the situations when the rules of good conduct in scientific research can become offences*, Revista Academiei Forţelor Terestre Nr. 3 (87)/2017.

THE SUITABILITY OF LANDFORMS TO CONSTRUCTIONS IN SIBIU

Lucica Cunţan
PhD Student, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract:The economic development of Sibiu in recent years, the creation of new jobs, of a new lifestyle and consumption, has resulted in an expansion of the built space, particularly the living space. One can observe a large increase of blocks of flats, predominantly outside of the administrative area of the city, but outside of the administrative area of neighboring towns. As a result of these findings, a theoretical analysis of Sibiu`s urban space has been conducted, in order to identify suitable building spaces in the city`s area.
In order to highlight the spaces suitable for construction, we have used the Overlay analysis, a specific Gis technique, which combines thematic layers, resulting in new information from a new thematic domain, subjected to imposed logic, the technique being used to obtain quantitative data. From a morphological point of view, the city of Sibiu overlaps with differentiated landforms (meadows, terraces, piedmont and plateaus) with altitudes varying between 400 and 639 m, with a declivity between 0^0 and 60^0, and a fragmentation of landformes between 0 and 2.5 km / km2, being located in a geographical funnel, which limits urban development. Suitable and less suitable building in Sibiu, from the point of view of the landforms, were highlighted by the analysis of morphometric parameters (hypsometry, declivity, slope orientation, depth of fragmentation, density of fragmentation), fitting them into 2 building classes, marked 1 to 2, with 1 being suitable or moderately suitable, and 2 representing minimal or non-suitable areas.
The results of the analysis highlight the fact that low suitability or non-suitable areas are those located on spaces with accentuated slopes, with northern exposure, in the northeastern areas of the city. The validation of the theoretical results is done by comparing the spatial model with the reality in the field by overlapping it over a satellite image.

Keywords: suitability, constructability, landforms, urban expansion, ArcGIS.

INTRODUCERE

Structura urbană a Sibiului este determinat influenţată de topografie, infrastructură şi accesibilitate redusă la unele suprafeţe izolându-le în contextul de ansamblu. Prin suprapunerea celor trei categorii de bariere – topografice, funcţionale şi suprafeţe construite – se obţine o imagine sugestivă a problemelor structurale ale oraşului. [23]

Bariera topografică este dată de cornişă ce însoţeşte la sud cursul Cibinului, de lipsa podurilor, aceasta influenţând decisiv relaţiile de trafic pe direcţia nord-sud. Calea ferată şi instalaţiile aferente (triaje, suprafeţe virane, depozite CFR, etc.) sunt traversabile în puţine puncte şi constituie de aceea, cea mai puternică limită vizuală şi funcţională din oraş. Traseele feroviare decupează şi divizează structura urbană în zone aflate de o parte şi de alta a liniei, izolând astfel întregi cartiere de locuinţe faţă de zona centrală. Majoritatea ansamblurilor industriale ocupă şi închid suprafeţe întinse din interiorul oraşului, blocând astfel relaţii importante între zone învecinate şi oprind dezvoltarea acestora .

Alte suprafeţe reprezintă, prin accesibilitatea lor redusă sau prin alte limitări, obstacole locale pentru circulaţie auto şi pietonală sau pentru dezvoltarea / extinderea zonelor învecinate. O astfel de problemă este regimul juridic (privat) al majorităţi suprafeţelor neconstruite de la periferie care, corelat cu structura fragmentată, după o tipologie agrară, a parcelărilor, face ca extinderea ariei construite a oraşului să devină un proces dificil de gestionat.

MATERIAL şi METODĂ

Pentru a evidenția suprafețele pretabile dezvoltării sistemelor constructive, s-a utilizat analiza Overlay, o tehnică specifică Gis, care combină strate tematice diferite având ca rezultat informații noi dintr-un nou câmp tematic, condiționat de o logică impusă, tehnica fiind utilizată pentru obținerea de date cantitative

Analiza parametrilor morfometrici (hipsometrie, declivitate, orientarea versanților, adâncimea fragmentării, densitatea fragmentării) a avut ca finalitate realizarea hărților tematice. Reclasificarea stratelor în clase de pretabilitate la construcții și analiza spațială, utilizând o bază de date de tip raster, vector și derivat, cu tehnica Overlay s-a creat și obținut un model digital al pretabilităţii reliefului la construcții.

Municipiul Sibiu, din punct de vedere geografic(Fig.1) aparține depresiunii Sibiului la contactul morfologic și structural cu munții Cindrel, Podișul Secaș și Podișul Hârtibaci, fiind situat la intersecția paralelei de $45^{0}48'$ latitudine nordică cu meridianul de $24^{0}09'$ longitudine estică. Distribuția spațială, forma și dimensiunea așezării sunt influențate de caracteristicile morfologice [5] și morfometrice a reliefului prin tipologia formelor de relief, altimetrie, declivitate, fragmentarea reliefului, expoziția versanților, etc

Fig.1 Harta municipiului Sibiu în 3D

Hipsometria. Generarea hărții hipsometrice (Fig.2) oferă o bază informativă în vederea proiectării, amenajării şi întreținerii construcțiilor, a căilor de comunicații, în zonarea şi amenajarea turistică, în utilizarea terenurilor din spațiul urban şi periurban municipiului Sibiu. [23]

Harta a fost realizată prin clasificare DEM-ului în 26 de clase, cu valoarea echidistanței de 10 m pentru o identificare detaliată a treptelor de altitudine. Se poate observa aspectul de amfiteatru, dat de poziționarea în trepte a altitudinii pornind din centru spre exterior, de la altitudinea minimă de 397 m în lunca Cibinului din SE-ul municipiului, la altitudini de peste 500 m în SV (piemontul Cibinului) și NE (Podișul Hârtibaci) altitudinea maxima fiind de 647m .

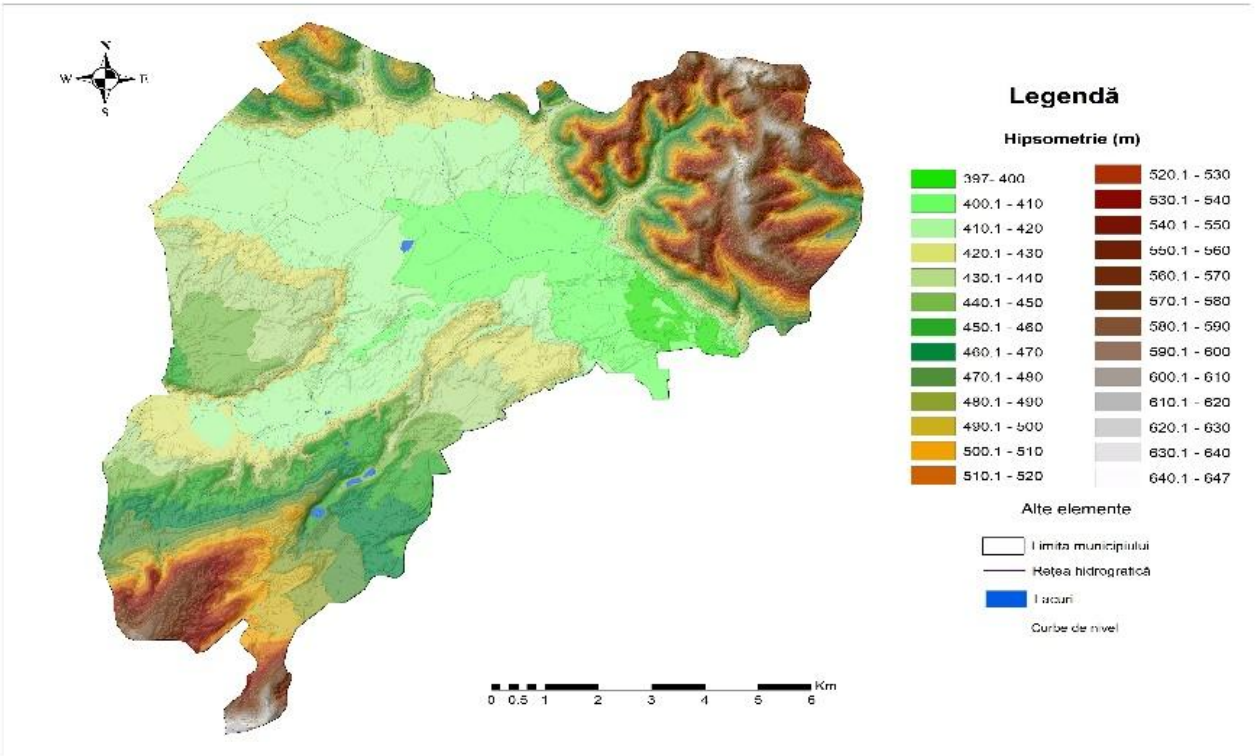

Fig.2 Sibiu. Harta Hipsometrică

Treptele de relief Fig.3) cu valori altitudinale cuprinse între 397m şi 647 m au scos în evidență tipologia reliefului.

Treapta de luncă cu valori cuprinse între 397 m - 405 m în sud-estul orașului şi de 410 m - 420 m în partea de vest amonte de Turnișor şi cu altitudini de 405-410-414 m între Cartierul Tineretului şi Cartierul Guşterița. *Treapta teraselor* este reprezentată de intervalele hipsometrice de 405 - 410 - 420 m (prima terasă), 420 - 435 m (terasă a doua), 450 - 470 m (terasă a treia). *Treapta piemontului şi a glacisurilor* este reprezentată de intervalele hipsometrice de 470-490 m. Intervalele de 490-550-600-650 m sunt corelate cu *dealurile piemontane* şi cu *Podişul* Hârtibaciului. [11]

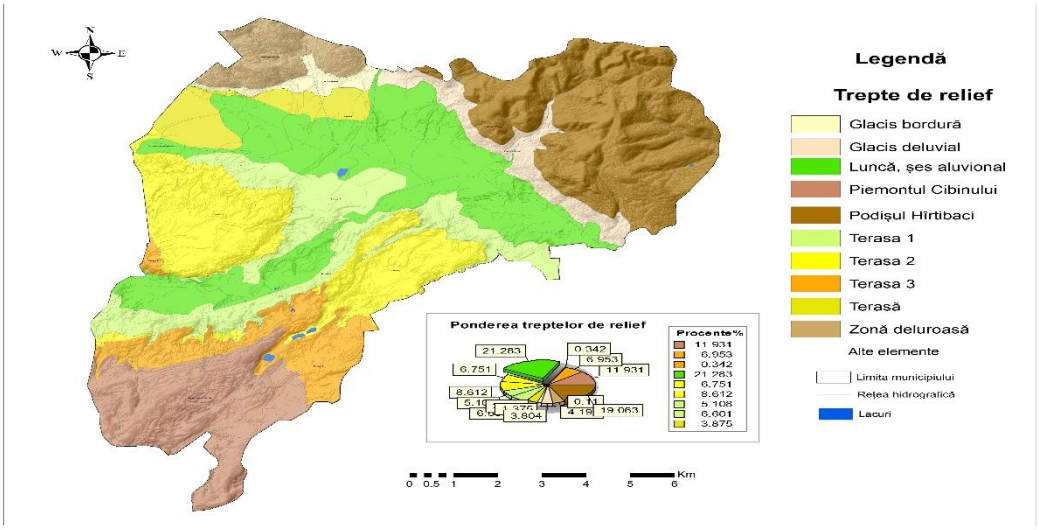

Fig. 3 Sibiu. Harta treptelor de relief

Geodeclivitatea (Fig.4) Declivitatea reliefului este un indice morfometric complex, în concordantă cu hipsometria (cele două sunt direct proporţionale). Generarea hărţii de declivitate permite identificarea unor procese geomorfologice precum eroziune în suprafaţă, alunecări de teren.

Raportat la zona municipiului, clasele valorice ale pantelor au fost stabilite intre valoarea minimă de 0^0 şi valoarea maximă cuprinsă între 35^0 şi 64^0, optând pentru un număr de 8 clase:

- 0^0-1^0 - pante foarte slab inclinate, aproape plate, la nivelul albiei majore a Cibinului si in şesul aluvial al afluenţilor acestuia
- 1^0-3^0, 3^0-5^0 - pante uşor inclinate identificate pe podurile de terasa
- 5^0-10^0, 10^0-15^0 - pante cu înclinaţie moderata, pe frunţi de terasa, pe sectoare de versant şi în cadrul glacisului coluvial
- 15^0-20^0, 20^0-25^0 - pante cu înclinaţie ridicata, pe frunţile de terasă apar in partea superioara a versanţilor si de-a lungul unităţilor de racord cu unităţile morfostructurale superioare prezentând un risc mare de vulnerabilitate,
- 25^0-64^0 - pante cu înclinaţie foarte mare, specifice frunţilor de terasă, abruptului structural şi glacisului bazal al acestuia, întâlnite în perimetrul exploatărilor de argilă din Dealul Guşteriţa

La nivelul arealului de studiu se remarca o pondere ridicata de 72,87% a intervalelor 0^0 - 5^0, cu pante uşor inclinate, pretabile construcţiilor şi activităţilor antropice, o pondere de 23.08% a intervalelor 5^0-15^0 , cu pante înclinate moderat, iar pretabilitate activităţilor antropice fiind condiţionată. Intervalele 15^0 - 64^0 ocupă suprafeţe neînsemnate la nivelul regiunii, aproximativ 4.67% fiind identificate în mare parte în Podişul Hârtibaci si pe alocuri, pe frunţi de terasă, având impact şi condiţionând strict zonele de influenţă antropică.

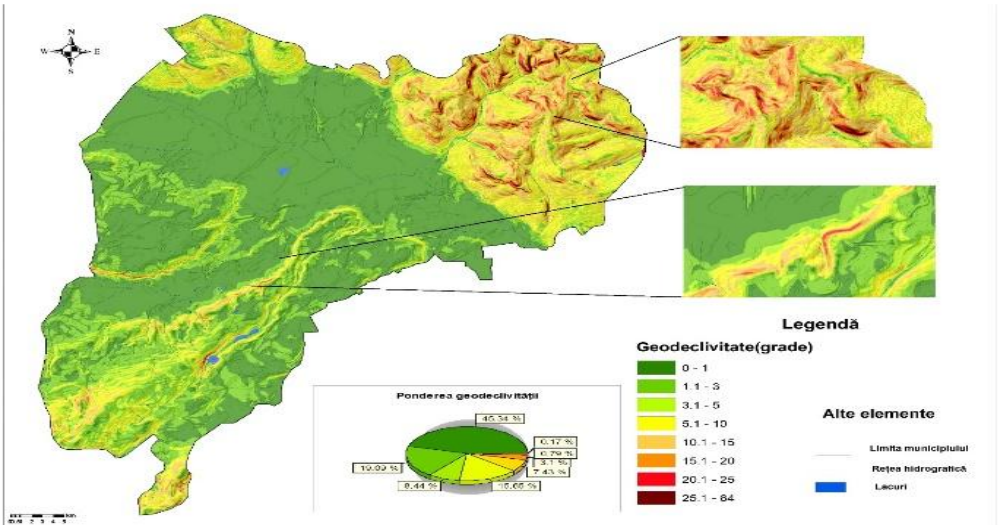

Fig. 4 Sibiu. Harta geodeclivităţii reliefului

Orientarea versanţilor este un parametru morfometric care se referă la expoziţia versanţilor(Fig.5) în funcţie de punctele cardinale având un rol important asupra parametrilor climatici (umezeala, radiaţia solara, temperaturi) şi asupra amplasării zonelor locuibile dar si a altor activitati antropice prin modificarea parametrilor geomorfologici ce pot impune restrictivitatea. În funcţie de cantitatea de soare şi lumină primită versanţii se diferenţiază prin câteva caracteristici şi anume : versanţii sudici şi sud-vestici primesc cea mai mare cantitate de radiaţie solară, sunt cei mai calzi şi cei mai uscaţi, dar cu o pondere mai ridicată la procese geomorfologice. La polul opus se află versanţii cu expunere nordică şi nord-estică, reci şi umezi dar cu ponderea cea mai mică de favorizare a proceselor geomorfologice. Ponderea

dispunerii orientării versanților este reprezentata in graficul alăturat, iar in urma analizei se constata ca predomina zonele plate , 45.34% din totalul arealului de studiu, restul fiind repartizat aproximativ egal, cu o pondere mai ridicata versanții nordici , 9.26%, urmați de cei estici, 8,01%, apoi cei vestici , 5.28% si cei sudici 4.58%.

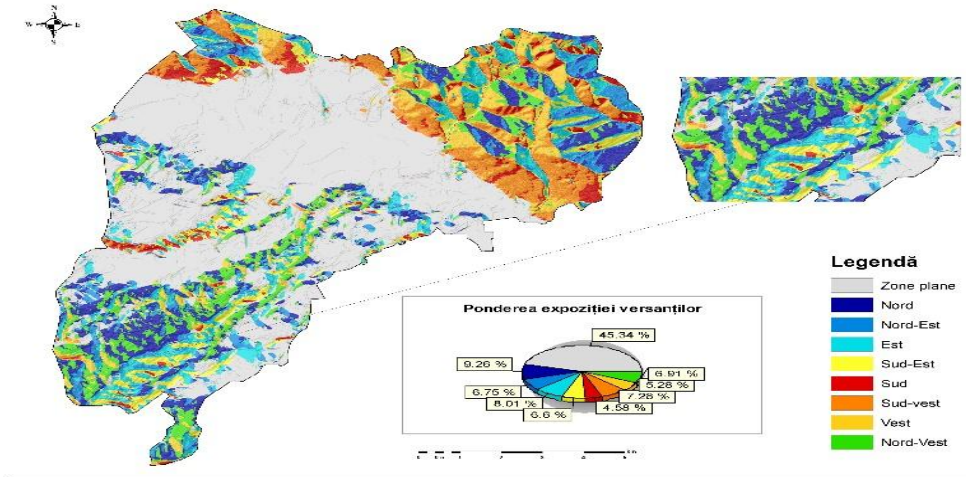

Fig. 5 Sibiu. Harta orientării versanților

Densitatea fragmentarii reliefului sau densitatea de drenaj este un parametru geomorfologic al reliefului dar si al bazinului de drenaj, (Fig.6) reprezentând raportul dintre lungimea rețelei hidrografice si unitatea de suprafața (km/ km²) și exprimând gradul de fragmentare a reliefului pe orizontală. Densitatea fragmentarii este un parametru cu rol in dinamica reliefului actual dând informații despre procese geomorfologice (inundații, alunecări de teren, prăbușiri, eroziune torențială, etc), cu rol pozitiv si negativ asupra potențialului antropic. Metoda de calcul pentru reprezentarea grafica s-a realizat prin metoda caroiajului si izoliniilor. În urma analizei grafice in cadrul municipiului Sibiu se identifica valori cuprinse intre 0 si 3.26 km/kmp, distribuite astfel: 25.78 % pentru intervalul 0-0.5, 23.21% pentru 0.5-1, 26.15% pentru 1-1.5 si 13.83% pentru intervalul 1.5-2 , 7.41% pentru 2-2.5, 3.06% pentru 2.5-3, si 0.57% pentru intervalul 3-3.5 km/kmp. .

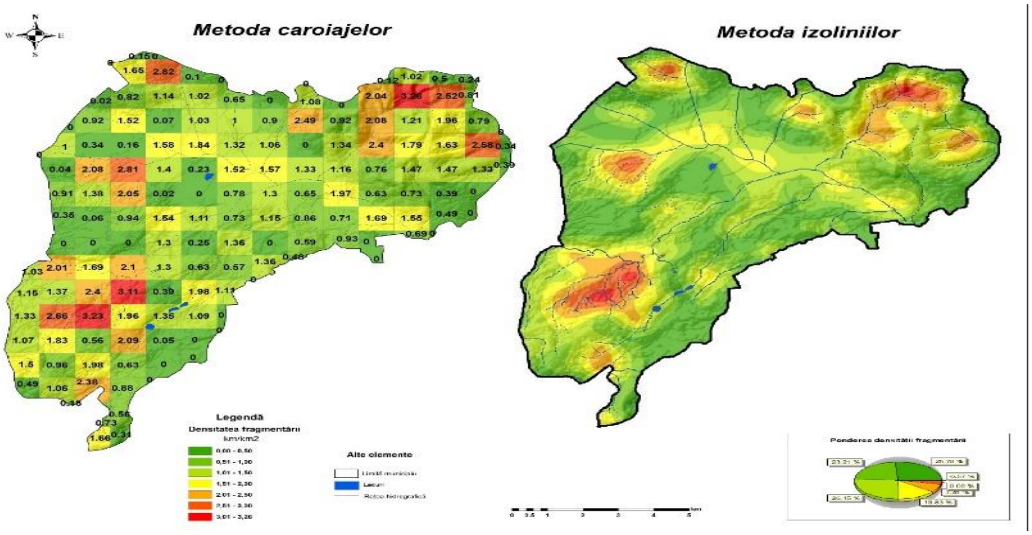

Fig. 6 Sibiu. Harta densității fragmentării.

Adâncimea fragmentării reliefului sau fragmentarea verticală [19] sau energia de relief indică gradul de adâncire al văilor și este un indice care influențează direct constructibilitate deoarece influențează zonele plane cu pretabilitate ridicata. Adâncimea fragmentarii este exprimata in m/kmp si este strâns legata de densitatea fragmentarii reliefului, si reprezinta „expresia numerica a capacității de adâncire a proceselor denudative in opoziție cu tendința de înălțare a scoarței terestre [21] .Calcul s-a bazat pe 2 metode de lucru :metoda caroiajelor (pe o arie de 1km) (Fig. 7) si pe metoda combinata (Fig. 8). Metoda caroiajelor exprima diferența dintre altitudinea minima si maximă pe o suprafața de 1kmp fiind pretabila pe un relief omogen (lunci, câmpii, etc). Metoda combinata se bazează pe interpolarea punctele centrale din fiecare caroiaj, fiind indicata pentru zonele cu relief complex (podișuri, zone de contact, culoare depresionare largi).

In cadrul municipiului Sibiu , se identifica suprafețe mari (aproximativ 88% din total) cu valori mici (sub 120 m/kmp) ale adâncimii fragmentarii, si doar 12% din total , cu valori ridicate cuprinse intre 120 si 185 m/kmp. Valorile cele mai mici (0.58-30 m) ocupa suprafața cea mai mare (49.82%) si se suprapun șesului aluvial, luncii si terasa 1 a Cibinului.

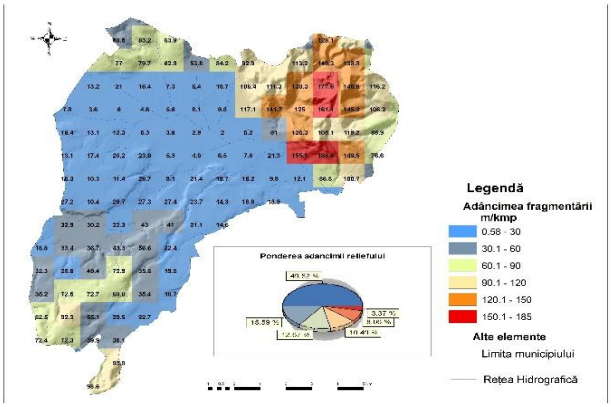

Fig. 7 Sibiu. Harta adâncimii fragmentarii reliefului. Metoda caroiajelor

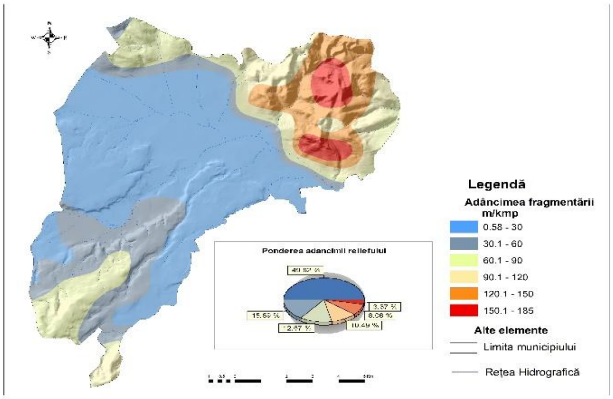

Fig. 8 Sibiu. Harta adâncimii fragmentarii reliefului. Metoda combinata

REZULTATE şi DISCUŢII

Analiza parametrilor morfometrici a permis identificarea zonelor de pretabilitate pentru construcţii prin reprezentarea cartografica - tehnicile GIS.

Condiţiile de pretabilitate (Fig.9) în funcţie de pantă au fost stabilite astfel: pante până în 15^0 pretabilitate maximă şi medie (favorabila activităţilor de locuit), peste 15^0 mică şi foarte mică (cu favorabilitate scăzută şi restricţionări)

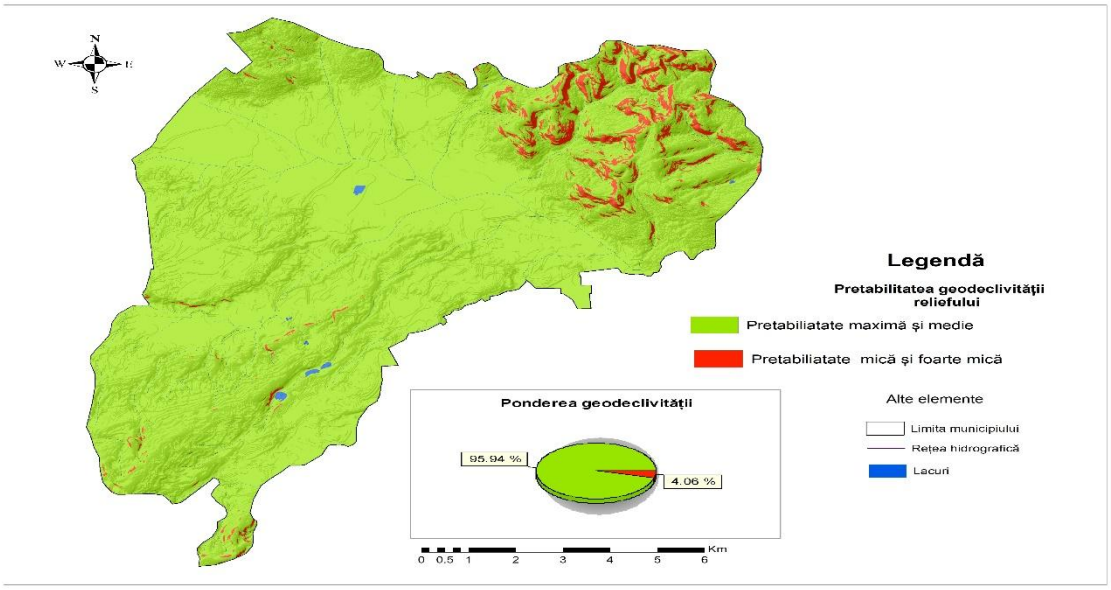

Fig. 9 Pretabilitatea geodeclivităţii reliefului

Pretabilitate în funcție de orientarea versanților (fig.10) s-au stabilit astfel: versanții cu expoziție S, SE, E,SV, V precum si zonele plane - pretabilitate maximă și medie, fiind zone pretabile construcțiilor prin cantitatea de radiație solară primită, iar versanții cu expoziție N, NE, NV- pretabilitate mică și foarte mică, fiind mai reci, umezi si întunecoși.

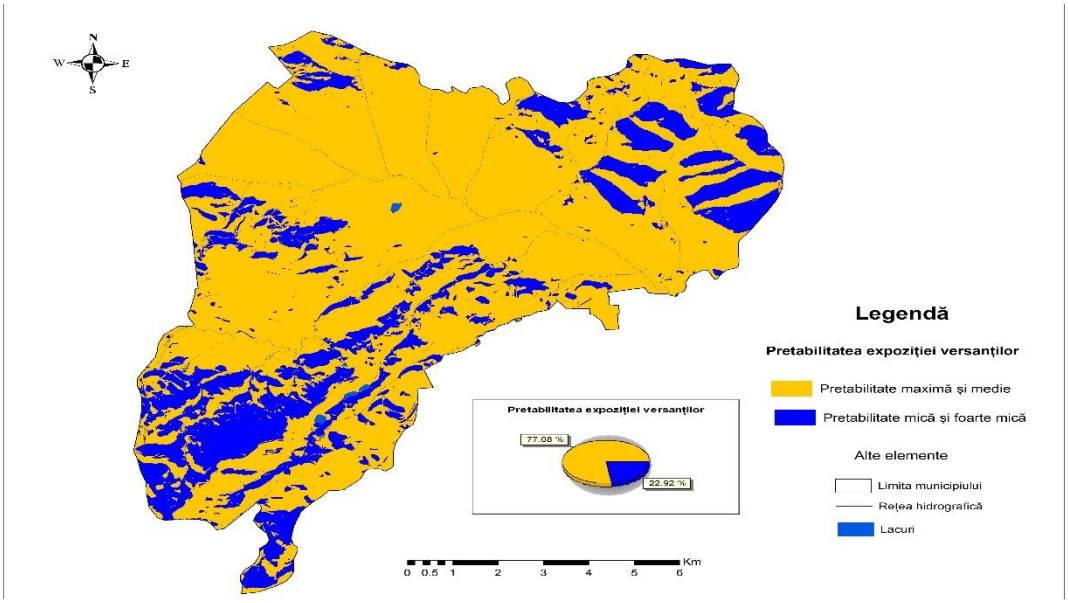

Fig. 10 Pretabilitatea expoziției versanților

Se constată o pondere 77,08% a versanților cu pretabilitate maximă și medie a sistemelor de locuit și doar 22,92% cu pretabilitate mică și foarte mică

Densitatea fragmentarii reliefului s-a reclasificat (fig.11) ținând cont de faptul ca densitățile sub 2 km/kmp sunt favorabile construcțiilor deoarece evidențiază zonele plane, puțin fragmentate.

Densități mari cu valori de peste 2 km/kmp se înregistrează în areale restrânse ocupând doar 11,04% pe culmile deluroase din nord si nord-est, si in sud-vest, pe terasele 2 și 3, platouri și frunți de terasă.

Densitățile mici, sub 2 km/kmp, ocupă 88.96 %, în zonele de luncă, în șesul aluvial, glacisul deluvio-coluvial și pe prima terasă a Cibinului.

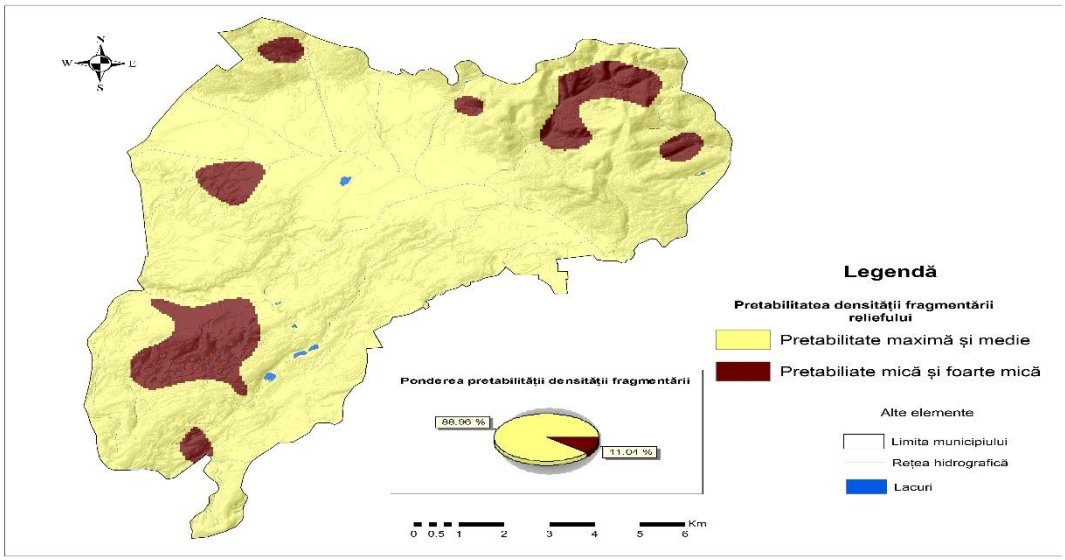

Fig.11 Pretabilitatea densității reliefului

Din punct de vedere al pretabilităţii adâncimii reliefului (Fig.12) s-au distins două clase: sub 100 m/Kmp - pretabilitate maximă şi medie, peste 100 m/kmp - pretabilitate mică şi foarte mică). În consecinţă se disting următoarele areale cu valori ale adâncimii fragmentarii distincte şi anume zona Podişului Hârtibaci cu valori peste 100 m/kmp şi restul municipiului cu valori sub 100 m/kmp.

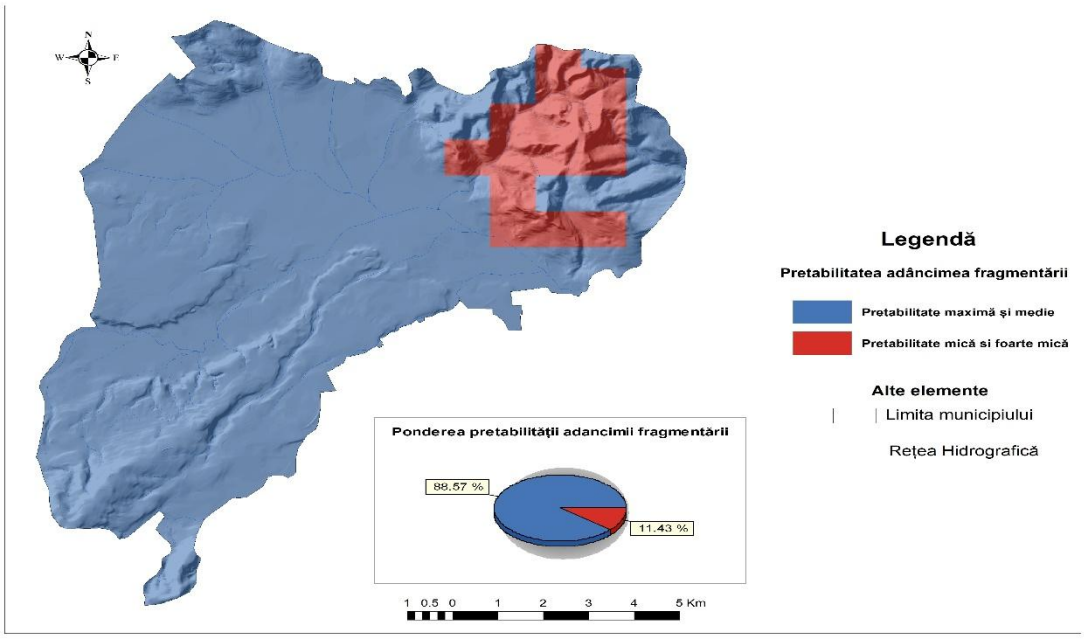

Fig. 12 Harta pretabilităţii adancimii fragmentării

Se constată că 88,57% din suprafaţă este pretabilă la construcţii, din punct de vedere al adancimii reliefului şi doar 11.43% are o pretabilitate mică şi foarte mică, construcţiile fiind condiţionate de alţi factori.

CONCLUZII

Perimetrul municipiului Sibiu este dominat de altitudini medii, cuprinse între 397m şi 647 m, se suprapune peste diferite trepte de relief – luncă, terase, piemont şi podiş, cu pante uşor şi moderat înclinate – 95,95% din total fiind ocupate de pante între 0^0 şi 15^0, cu o fragmentare a reliefului cu valori mici, sub 2 km/kmp, în zonele de luncă, în şesul aluvial, glacisul deluvio-coluvial şi pe prima terasă a Cibinului, valorile mari, peste 2 km/kmp pe frunţi de terasa şi pe versanţii din podişul Hârtibaci, iar adâncimea fragmentării variază în funcţie de relief valori mici în zonele joase (luncă, şes aluvial) valori mari în zonele de piemont şi podiş.

Evidenţierea zonelor de pretabilitate la construcţii din punct de vedere al reliefului au rezultat în urma criteriilor de condiţionare impuse: clasele 1- pretabilitate maximă şi medie şi 2 - pretabilitate mică şi foarte mică , ce impun anumite restricţii). În urma analizei hărţii de pretabilitate a reliefului se constată faptul că 89,81% din suprafaţa municipiului are o constructibilitate maximă şi medie şi doar 10,19% prezintă o constructibilitate mică şi foarte mică, restricţionată şi condiţionată, nefiind vorba în acest caz de zone total nefavorabile.

Aceste suprafeţe se identifică spaţial pe versanţii superiori ai Podişului Hârtibaci , pe zona de contact între terasa 2 şi 3 şi fruntea de terasa, şi pe porţiuni mici în Vestul municipiului la contactul primei terase cu şesul aluvial.

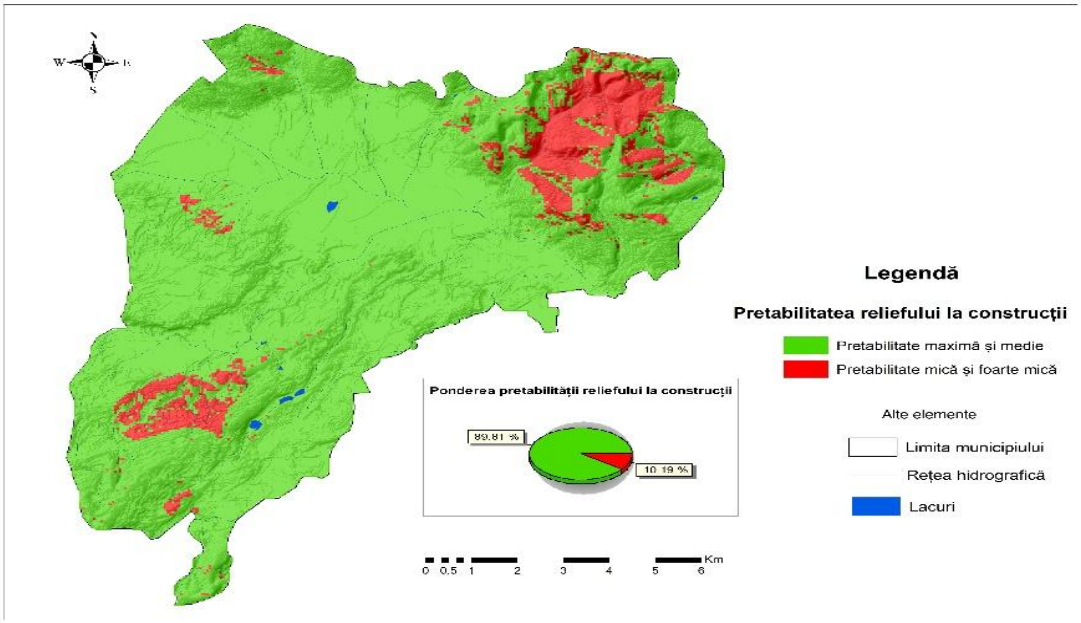

Fig. 13 Municipiul Sibiu. Harta pretabilităţii reliefului la construcţii

Pentru o evidențiere mai explicită s-a clasificat constructibilitate în 5 clase de pretabilitate, (Fig.14) diferențierea față de primul model clasificat în două clase fiind dată doar de modul de restricționare și condiționare impuse de tehnicile în construcții privind, modul de amplasare și orientare a clădirilor, regimul de înălțime, fundație, arhitectură.

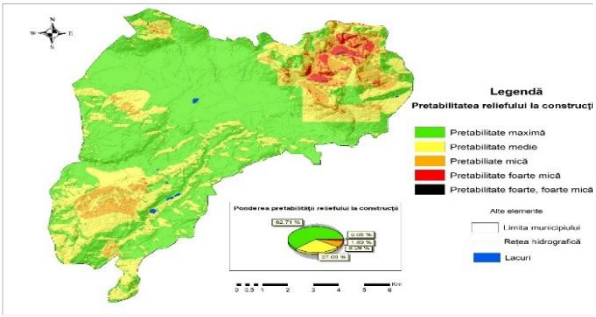

Fig.14 Sibiu. Harta pretabilităţii reliefului la construcţii

Deși aceste zone au fost identificate cu pretabilitate maximă, ele sunt restricționate prin Regulamentul local de urbanism, unele areale fiind propuse pentru arii protejate(Lunca Cibin), altele cu rol de coridor ecologic(Lacul lui Binder, Raul Cibin) iar altele, precum terenurile agricole, sunt protejate pe criterii economice, ecologice, etc.

Validarea modelului (Fig.15,16) s-a realizat prin suprapunerea hărții de pretabilitate peste arealul municipiului Sibiu evidențiate prin capturi de ecran din zone diferite, fiind surprinse atât arealele pretabile (cu verde și galben) cât și cele mai puțin pretabile (portocaliu și roșu).

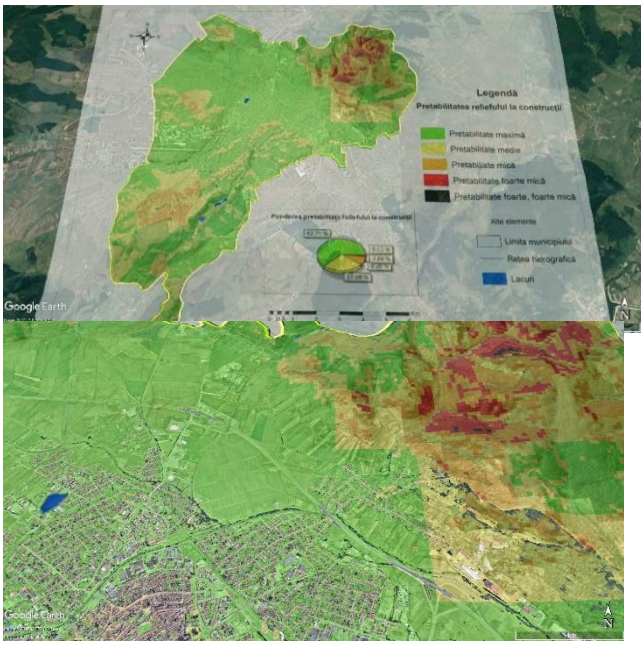

Fig.15 Validare 1

Fig.16. Validare 2

Dezvoltarea municipiul Sibiu este favorizata de deținerea unei suprafețe extinse și plane spre vest, nord vest si vest, cu indici morfometrici favorabili extinderii spațiului construit, dar puțin defavorizată spre nord-est și sud-vest prin limitarea zonei periurbane de un „zid" morfologic creat de pod Hârtibaci și piemontul Cibinului care restricționează și condiționează extinderea activităților antropice.

Metodologia și mijloacele utilizate pentru identificarea zonelor de pretabilitate precum și rezultatele validării certifică utilitatea acestui studiu atât în activitățile de cercetarea cât și în cele de planing urban.

BIBLIOGRAPHY

Blaga, L., Josan, N, Ilieș. Dorina Camelia, Relieful și Amenajarea teritoriului, editura Universității din Oradea, 2014

Cioban T.D., History and status of geographical research on the Transylvanian depression terraces, Vol. History and Cultural Mentalities, Editura Arhipelag XXI Press Tg Mureș, pp. 201-2012, 2014

Cocean, Pompei. Mărginimea Sibiului - Planificare și amenajare teritorială. Cluj Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2009.

Cunțan Lucica, Risk analysis of water erosion of the soil in the Sibiu County Area, Vol. Debating globalization. Identity, Nation And Dialog, Editura Arhipelag XXI Press Tg Mureș, pp. 453-463, 2017

Ichim., I., Bordeianu, C., Cu privire la stabilirea claselor de pante, necesare alcătuirii hărții geodeclivităților, la scară mare (1:25.000), a munților flișului dintre v. Moldovei şi v. Bistriței, Studii şi Cercetări de Geologie- Geografie-Biologie- Muzeologie, Piatra Neamț, 1970.

Irimuș I.A., Petrea D., Rus I., Vescan I., Morfodinamica versanților în regiunile cu domuri şi cute diapire din Depresiunea Transilvaniei. Vol. „Mediul şi dezvoltarea durabilă", Editura Labirint, Chișinău, R. Moldova, pp.90-100., 2009
15. Irimuș, I.A., Hazarde și riscuri asociate proceselor geomorfologice în aria cutelor diapire din Depresiunea Transilvaniei. Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca, 2006.
Josan, N., The role of the relief in territorial planning, Revista de Geomorfologie, vol. 8, Ed. Univ. din București, București, 2006
Petrea, D., Obiectiv, metodă și cunoaștere geografică, Editura Universității din Oradea, 2005.
Posea, G., Geomorfologia României. Relief-tipuri, geneză, evoluție, regionare. II, Editura Fundației România de Mâine, București, 2005
Sandu, M. Culoarul depresionar Sibiu-Apold. București: Academiei Romane, 1998.
*** Planul Urbanistic General . Sibiu, 2009.
***Regulament local de urbanism. Sibiu, 2011

LA CHIAMATA IN GIUDIZIO DEL TERZO PER DISPOSIZIONE DEL GIUDICE NELLA DOTTRINA E GIURISPRUDENZA ANTERIORE AL CODICE DI PROCEDURA CIVILE ITALIANO DAL 1940

Ximena Moldovan
Assist., PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş

Abstract: One of the European Civil procedure codes which represented an informant source for the Romanian legislator in the process of the harmonization and efficiency of the fundamental institutions specific to the Romanian civil process, is the Italian civil procedure code.
This was enforced through the Royal Decree no.1443 from the 28th of October 1940 and, regarding his provisions concerning the judge`s competence to introduce the third person into a civil case, the so called "iussu iudicis" intervention, we cannot say these provisions are originals, being an inherited attribute from the preliminary articles, the sublayer of the actual regulations can be retrieved in the provisions the ancient Civil procedure code were giving to the judge.
The fact that, in this moment, the effective Italian civil procedure code, from which the Romanian civil procedure code assumed some institutions, contains some new elements, more precised than the old provisions, is the result of large doctrinary debates, and of a rich but not very uniform jurisprudence.
Keywords: Romanian civil procedure code, Italian civil procedure code, third, iussu iudiciss intervention.

Uno dei codici di procedura civile europei che hanno rappresentato una fonte di inspirazione per il legislatore rumeno nell'armonizzazione moderna ed efficace degli enti fondamentali del processo civile rumeno e` il Codice di procedura civile italiano.

Entrato in vigore a partire del 21 aprile 1942 mediante il Decreto Regale n.1443 del 28 ottobre 1940[1], in cio` che concerne le disposizioni riguardanti la competenza del giudice di introdurre un terzo nella causa dall'ufficio, cosi` detto intervento *iussu iudicis*, non si puo` dire che sono originali essendo essenzialmente ereditate dal passato, il sottostrato di queste disposizioni ritrovandosi nelle prerogative che il vecchio codice di procedura civile italiano concede al giudice.

[1]Pubblicato nella Gazzetta Ufficiale n.253/1940.

Cosi`, il nuovo codice ha sostituito le disposizioni del vecchio codice di procedura civile italiano dal 1865 che conteneva le disposizioni in merito. L' art.205 del CPCI dal 1865 prevedeva che il giudice della causa, nella misura in cui considera essere opportuno portare nella causa un terzo, poteva disporre la sua introduzione anche di propria iniziativa, ai sensi delle prerogative che gli spettavano: "*l`autorità giudiziaria, se riconosca opportuno l`intervento in causa di un terzo, può ordinarlo anche d'ufficio*".

La circostanza che in questo momento, il Codice di procedura civile italiano vigente contiene nuovi elementi, piu` precisi della vecchia norma, e` il risultato di dibattiti dottrinari, conseguenza di una giurisprudenza ricca pero` non uniforme.

L'attuale formula in cui viene regolarizzata nella procedura civile italiana l'intervento *iussu iudicis,* e` il risultato di una serie di speculazioni e teorie legate alla natura giuridica di questo ente, provocate in primis della redazione incerta dell' art.205 del CPCI dal 1865 e dalla formulazione estremamente generale mediante la quale il legislatore definiva questo ente.

Cosi`, mediante l'art.205 del CPCI dal 1865 si stabilisce il criterio molto vago dell' "opportunita`" quale condizione che permetteva al giudice di una causa di modificare l'ambito processuale iniziale della causa, ha creato numerose supposizioni dottrinarie. Queste hanno dominato sulle premesse sostanziali che avrebbero dovuto permettere al giudice di usare dell'intervento *iussu iudicis,* sulle persone che potrebbero giustificare una legittimazione processuale legale, sugli effetti giuridici che essa provoca, e non per l'ultimo sulla posizione giuridica che acquistava il terzo chiamato in causa.

Anche se il codice di procedura civile italiano rappresentava, principalmente un sistema giuridico estraneo dalle interferenze dell' autorita` giudiziaria[2], l'art.205 gli concede comunque un potere discrezionale di introdurre terzi nel processo che viene svolto tra le parti per ragioni di "opportunita'".

[2]CALAMANDREI P.,*Istituzioni di diritto processuale civile secondo il nuovo codice***,** vol.I, Padova, 1941, p.239.

In quell'ambiente, la domanda che si poneva era: si imponeva sviluppare l'estensione di questo ente, e di concedere un potere importante al principio del ruolo attivo del giudice oppure sarebbe stato piu` opportuno che l'applicazione di questo ente fosse subordinato al principio della disponibilità delle parti?[3].

Questo e` stato l'aspetto controverso che ha dato nascita alle teorie e concezioni estremamente varie, rispetto all'applicabilita` della struttura e della funzione di questo ente nella disposizione dell' art.205 del CPCI dal 1865.

Uno dei piu importanti giuristi che hanno analizzato lintervento *iussu iudicis* e` stato Giuseppe Chiovenda.

Nell'intera opera giuridica di Chiovendadi tal epoca, l'ente dell'intervento forzato per disposizione del giudice era considerato da esso un reale pericolo per il principio della liberta` di agire in giustizia, essendo d'altronde un difensore dei valori della liberta` di azione.

Altresi`, cio` che ha caratterizzato l'opera di Chiovenda nelle affermazioni fatte nel rapporto con l'intervento *iusssu iudicis,* e` stata l'impossibilita` di una valutazione non equivoca dell'istituto rispetto alla qualifica e suoi effetti giuridici .

Dai suoi lavori rilevanti nel settore si nota "*Sul litisconsorzio necessario*"[4].

Intendendo l'istituto *iussu iudicis* quale, un modo di integrazione del contraddittorio in una causa *pendente,* Chiovenda ha criticato l'istituto siccome, dal suo punto di vista, chiunque poteva agire in giustizia liberamente nelle condizioni di ottemperanza delle leggi vigenti ed allo stesso tempo a nessuno si poteva imporre di formulare una domanda che non voleva proporrere, o contro chiunque non desiderava: "*Ciascuno è libero d`agire come crede nell`ambito della legge; e nel processo nessuno può essere costretto a proporre una domanda che non vuol proporre o a proporla contro chi non vuole*"[5].

[3]TROCKER N., *L`intervento per ordine del giudice,*Milano, 1984, p.10.
[4]PubblicatanelSaggi *di diritto processuale civile,*Roma, 1903.
[5]CHIOVENDA G.,*Principi di diritto processuale civile,*Napoli, p.1057 apud TROCKER N., *op.cit.*, p.10.

Esso considera che la mancanza dall'ambito processuale del vero attore che aveva la legittimità processuale equiparasse con la mancanza della qualita` processuale passiva (difetto di *legitimation ad causam)* e veniva sancita con la rigettazione della domanda giudiziale.

Altresi`, rilevava Chiovenda, le uniche entità che erano autorizzate legalmente all'integrazione di un nuovo attore processuale erano le parti, sia dalla prospettiva dell'aspetto litigioso comune al terzo (art.203 del CPCI dal 1865), che ai sensi di un rapporto giuridico connesso tra le parti originarie della causa e un terzo.

In nessun caso, affermava Chiovenda, una tale condotta non era permessa al giudice, che sotto l'aspetto di prevenire delle delibere che non producono pieni effetti e che ledino interessi dei terzi, lui può introdurre essi nella causa, con la conseguenza evidente di violazione della liberta` di azione e del principio di disponibilità.

Cosi`, nacque l'idea sostenuta da G. Chiovenda che il legislatore italiano dal 1865 ha considerato l'intervento *iussu iudicis* disposto dall'art.205 quale mezzo, non di integrazione del contradditorio, ma di gestione della causa (*mezzo di istruzione della causa),* affermando che i terzi introdotti nella causa dal giudice in base a questa istituzione, non diventavano parte nel processo ma contribuivano alla buona amministrazione .

Anche se non diventava parte nel processo, il terzo aveva pero` il diritto di assistere allo svolgimento della causa e altresi`, di prendere contatto con il probatorio dedotto al giudizio.

Le affermazioni perdevano pero` il potere di convinzione al momento in cui G. Chiovenda precisava concretamente il campo di applicazione di quest' istituzione.Cosi`, esso considera che l'intervento *iussu iudicis* disposto dall'art.205 fosse applicabile nei casi di sostituzione processuale.

Ma, una tale affermazione faceva ovvia la circostanza che non si poteva trattare di un intervento forzato destinato solo ad una buona amministrazione del processo civile ma destinato ad una reale modifica della struttura iniziale della causa.

Tutto cio` nelle condizioni in cui, la sostituzione processuale non vistava semplicemente i terzi che non diventavano parte in causa ma persone che erano legate per oggetto e la *causa petendi* della causa iniziale e senza di cui gli effetti della delibera che era pronunciata si rispecchiavano.

Di seguito, sotto il pretesto della protezione *in extremis* della liberta` di azione in giustizia e del principio della disponibilità delle parti, G. Chiovenda ha sviluppato una teoria equivoca, che non chiariva pienamente qual'era la natura giuridica dell'iniziativa del giudice promossa a norma dell'art.205 CPCI dal 1865, ne gli effetti che produceva.

Anche se criticabili, piene d'incoerenza e incertezze, i fondamenti della teoria di Giuseppe Chiovenda sono stati prelevati da Salvatore Satta che la considerava comunque piena di coinvolgimenti costruttivi, pero` non quale strumento che serviva alla buona gestione della causa, ma specialmente quale strumento di estensione dell'ambito processuale e di integrazione del contradditorio.

Uno degli specialisti valorosi nella procedura civile italiana che ha cercato di togliere l'intervento *iussu iudicis* dalla sfera di teoria confusa dell'intervento per disposizione del giudice quale mezzo di gestione della causa (*mezzo di istruzione della causa)* e ha cercato di determinare l'applicabilità di una tale maniera che non sia pregiudicato il principio della liberta` di azione delle parti, e` stato Salvatore Satta.

Rispetto alla sua attività, il problema consiste nel fatto che cercando di elaborare di nuovo la teoria di Chiovenda, Salvatore Satta non e` riuscito a ridefinire chiaramente le linee applicative dell'istituto in materia, in merito nelle condizioni in cui, non ha precisato in modo inequivoco quali sono le persone che potrebbero avere legittimità processuale passiva nel caso dell'intervento *ope iudicis.*

Cosi`, non e` chiaro dalle sue affermazioni, se erano autorizzati ad essere introdotti forzatamente in causa solo i terzi su cui si rifletteva l'effetto della delibera giudiziaria, quale conseguenza del fatto che erano titolari in un rapporto giuridico connesso a quello dedotto al giudizio, oppure anche i terzi su cui veniva esteso

l'effetto della delibera giudiziaria, quale conseguenza del fatto che erano parte del rapporto di diritto sostanziale dedotto al giudizio.

L'aspetto essenziale prelevato da S. Satta dalla teoria di G.Chiovenda, e` stato il desiderio di essere ottemperato strettamente il principio della liberta`: la liberta` di agire in giustizia, la liberta` di stabilire i limiti oggettivi del processo, con l'applicazione delle disposizioni dell' art.205 del CPCI dal 1865[6].

Partendo da questo principio, Salvatore Satta ha modellato una teoria dell'intervento *iussu iudicis* riguardata non quale mezzo di buona amministrazione di un processo, ma di un mezzo di protezione degli interessi dei terzi nei confronti delle delibere che riguardano gli altri (*mezzo di tutela dei terzi di fronte al giudicato altrui*), e che saranno pregiudicati in modo ineludibile degli effetti della delibera pronunciata dal tribunale, indifferentemente se sono parte, oppure no nella causa *pendente.*

Lui ha cercato di eliminare l'ambiguità che risultava dalle affermazioni chiovendanianae rispetto all'applicabilità dell'istituto, affermando che l'utilizzo deglo intervento *iussu iudicis* si poteva realizzare anche senza la violazione del principio della liberta` di azione e del principio di disponibilità in modo speciale, nel caso dei terzi che erano praticamente gia` soggetti indiretti del rapporto dedotto al giudizio, in virtu` del rapporto di diritto sostanziale che gli legava all'aspetto di diritto litigioso che veniva soluzionato nella causa. Essi, affermava S.Satta, in virtu` alla rappresentanza oggettiva che gli legava di una delle parti originarie della causa (si trattava di varieta` di situazioni giuridiche che risultavano dal mandato tacito oppure presupposto), potevano essere introdotti nella causa senza che l'oggetto fosse modificato, perche` la delibera che veniva pronunciata nel processo rispecchiava gli effetti su di loro, indifferentemente della partecipazione oppure no al processo: "*la sentenza che si emetterà nel processo farà stato nei confronti del terzo, anché indipendentemente dalla sua partecipazione al processo*[7]".

[6]TROCKER N., *op.cit.*, p.20.
[7]SATTA S., *L`intervento ordinato dal giudice***,** in *Scritti di diritto e di economia in onore di Flaminio Mancaleoni*, Sassari,1938, p.585 apudTROCKER N., *op.cit.*, p.22.

Quindi`, cio` che ha realizzato di rilevante S. Satta nel campo di applicabilita` dell'intervento forzato per disposizione del giudice e` stata l'identificazione di una connessione tra l'intervento *ope iudicis* ed i casi di estensione dei limiti soggettivi dell'autorita` di res judicata.

Pero`, la teoria di applicazione dell'intervento *iussu iudicis* correlato alla teoria di rappresentanza oggettiva, non e` stata accettata dalla giurisprudenza processuale civile in settore, e di conseguenza la dottrina italiana di fronte a S.Satta e` stata costretta ad identificare altre forme di applicazione dell'autorita` di res judicata della sentenza ai terzi estranei alla lite.

Cosi` sono state identificate due categorie di terzi interessati dagli effetti della soluzione pronunciata *inter allios*, e rispettivamente: i terzi titolari di un rapporto subordinato a colui dedotto al giudizio e terzi titolari esclusivi oppure contitolari di questo rapporto – piu` esattamente, da una parte si tratta delle fattispecie in cui la situazione litigiosa che fa l'oggetto del processo civile e` una preliminare in rapporto con la questione giuridica che lega il terzo del processo. In questo senso, la dottrina giuridica processuale civile italiana ha riconosciuto la delibera giudiziaria pronunciata nella causa iniziale, la capacita` di produrre un effetto sul rapporto dipendente in cui e` coinvolto il terzo che l'ha nominato "*riflessione".*

D'altronde, si tratta della categoria delle situazioni in cui l'aspetto litigioso dedotto al giudizio e` lo stesso a quello del terzo, e l'attore non essendo piu` il rappresentante del terzo ha comunque il potere di dedurre al giudizio la controversia giuridica che riguarda il terzo, sia in qualita` di sostituto di esso, sia in qualita` di titolare, oppure co-titolare della fattispecia in merito. In questa situazione, la dottrina italiana ha parlato di un effetto che l'ha nominato "*estensione*"[8].

Ovvio che di fronte a queste teorie, che giustificavano l'estensione degli effetti della delibera giudiziaria ai terzi che non avessero fatto parte dell'ambito processuale originario della causa, sono stati sollevati punti di domanda legati al modo in cui sono

[8]TROCKER N., *op.cit.*, p.24.

protetti gli interessi giuridici dei terzi, nel contesto delle controversie giuridiche delle parti che hanno fatto parte *ab initio* della causa.

In questa situazione, l'intervento *iussu iudicis* e` comparso quale uno strumento giuridico attraverso il quale, i terzi su di cui si estendeva sotto una forma o altra l'effetto di res judicata delle delibere che riguardavano gli altri, potevano essere introdotti in tali cause.

Cosi`, Salvatore Satta collocava l'intervento del giudice d'ufficio nella categoria dell'intervento forzato considerandolo un mezzo di introduzione di un terzo in causa che viene giudicata *inter allios,* allo scopo che la delibera finale viene giudicata anche in contradditorio con esso.

In conclusione, affermava S. Satta, l'intervento d'ufficio viene applicato nei casi in cui la delibera che verra` pronunciata nel processo verra` applicata anche in contradditorio col terzo, autonomamente dalla partecipazione oppure no di questo al processo, mediante un 'asserzione, lui considerando che la funzione pubblica del processo civile italiano perche` la seduta e` *de facto,* il risultato della collaborazione delle parti, pero` *de jure,* e` un atto dello Stato: "*la sentenza é, di fatto, bensi frutto della cooperazione delle parti, guiridicamente, però, atto dello Stato*[9]."

Non dando una definizione chiara della linea applicativa di questa istituzione e di conseguenza, non chiarendo in cosa consta il criterio dell'"opportunita`" previsto dall' art.205 del CPCI dal 1865, quale condizione di utilizzo dell'intervento *iussu iudicis,* teoria di Salvatore Satta in cio` che riguarda l'intervento del terzo *ex officio* rimane una significativa nell'evoluzione dell'istituto, pero` essenzialmente imprecisa.

D'altronde, l'assenso della dottrina civile italiana alle affermazioni di Salvatore Satta sono state meno che rare, in questo senso, Nicolò Trocker nella sua memorabile monografia *L`intervento per l`ordine del giudice* rilevando che, dalla prospettiva della teoria sattiana, la ragione esistenziale dell'intervento *iussu iudicis* e` quella di proteggere il diritto del terzo a partecipare alla causa, di contribuire al buon andamento del processo ed alla formazione della decisione finale. Con altre parole, di proteggere

[9]ALLORIO E.,*La cosa giudicata rispetto ai terzi,*Milano, 1935, p.81.

l'applicazione del principio della contradditorialita`. Pero`, afferma Trocker, quest'aspetto fondamentale del processo civile italiano non puo` essere affidato ai sensi delle disposizioni dell' art.205 del CPCI dal 1865 alla regola della discrezione ed opportunita` con cui e` investito il giudice ai sensi della norma giuridica. Da qui, risulta il punto di vista, la mancanza di fondamento della teoria di Salvatore Satta: "*Se la ragion d`essere della chiamata in causa sta nell`esigenza di tutela di diritto del terzo di influire sull`andamento del processo e di collaborare alla formazione della decisione, se si tratta cioè di un problema di tutela del contraddittorio e dell`effettività di questo, la soluzione del problema non può essere affidata ai poteri discrezionali del giudice.*[10]"

Nell'evoluzione dei dibattiti dottrinari sull'istituto dell'intervento *iussu iudicis, l'*opera di Enrico Redenti e` comparsa quale un momento in cui le ipotesi applicativi ed effetti ulteriori sono stati riconsiderati radicalmente dalle affermazioni dei predecessori.

Il lavoro veramente rilevante per l'intera attivita` dottrinaria di Enrico Redenti e` la monografia "*Il giudizio civile con pluralità di parti*[11]".

In cio` che concerne l'istituto dell'intervento forzato *iussu iudicis* intrapreso dal giudice della causa, ai sensi delle disposizioni dell' art.205 del CPCI dal 1865, Redenti la considerava un rimedio che puo` essere utilizzato allo scopo di evitare la pronuncia di una delibera giudiziaria *inutiliter data*, quindi per ottenere delibere giudiziarie perfettamente valide ed efficaci. Altresi, sposta il campo di applicazione dell'istituto nella zona degli aspetti litigiosi giuridici che presuppongono un giudizio unico pero` con una pluralita` di soggetti.

A questo scopo, lui si allontana dalle affermazioni dei predecessori che, cercando di identificare lo scopo perseguito dal legislatore nell'elaborare le disposizioni dell' art.205 del CPCI dal 1865, l'hanno subordinato all'applicazione assoluta del principio della disponibilità delle parti di agire in giustizia e del loro diritto di configurare i limiti oggettivi e soggettivi del processo civile.

[10]TROCKER N., *op.cit.*, p.27.
[11] Pubblicata nell' 1911 e poi` ripubblicata nel 1960.

Le affermazioni di Enrico Redenti riconsideravano l'ipotesi dell'istituto dell'intervento forzato per disposizione del giudice, nel senso in cui esso non sarebbe stato destinato alla protezione degli interessi dei terzi pregiudiziali da una delibera giudiziaria pronunciata in una causa in cui essi non sono parte, ma le clausole che riguardano le situazioni di litisconsorzio necessario ma incompleto configurate in cio` che riguarda la compartecipazione processuale.

Redenti valutava che l'istituto *iussu iudicis* quale mezzo di integrazione della contradditorialita`, originariamente incompleto, in tutte le ipotesi di litisconsorzio necessario, sia quelle espressamente previste dalla legge, ma anche quelle che non si ritrovano menzionate espressamente nelle disposizioni normative con carattere generale oppure speciale definendola: "*mezzo di integrazione, quindi, di un contraddittorio in origine incomplete in tutte le ipotesi di litisconsorzio necessario, anche al di fuori di quelle espressamente stabilite dalle norme contenute nel codice civile o di procedura.*[12]"

Gli esempi applicativi che hanno determinato la redazione della tesi redentiena derivavano principalmente dalla zona di spartizioni giudiziarie. Quindi, la dottrina e la pratica giudiziaria riguardante il tale periodo escludevano che, nella situazione di una spartizione giudiziaria, mancava uno dei contitolari passivi con legittimita` processuale, la soluzione che veniva imposta per essere pronunciata dal giudice della causa, essere il rigetto della domanda introduttiva ai sensi dell'eccezione della mancanza di una corretta composizione dell'ambito processuale (*il difetto di legitimatio ad causam).*

Redenti ha considerato in questo senso, che la ragione dell'istituto previsto dal legislatore nell' art.205 CPCI dal 1865 e` proprio quella di integrare tutte le parti necessarie in una tale causa, l'intervento *iussu iudicis* essendo uno strumento messo a disposizione del giudice, attraverso il quale, esso poteva integrare in contradditorio anche i terzi mancanti, allo scopo menzionato di evitare la pronuncia delle delibere giudiziarie definitive che non potevano essere messe in esecuzione, oppure

[12]REDENTI E.,*Il giudizio civile con pluralità di parti***,**Milano, 1960, p.266.

ulteriormente potevano essere impugnate dalle parti che avevano la qualita` processuale attiva oppure passiva, pero` mancavano dall'ambito processuale.

Cosi`, i casi di litisconsorzio necessario in cui non si ritrovavano in giudizio, in qualita` di parti, tutte le persone che erano legittimate processualmente attive, oppure passive, rappresentavano "l'opportunita`" a cui faceva riferimento l' art.205 perche` il giudice della causa eserciti il suo ruolo attivo.

Redenti e` stato un difensore dell'idea conformemente alla quale in nessun caso, nella situazione di un insufficiente composizione dell'ambito processuale non veniva imposta, in virtu` al principio invocato della disponibilità delle parti, il rigetto della domanda e l'inizio pratico di un nuovo processo.

E` vero che, interpretando in una tale maniera le disposizioni dell' art.205, nel caso delle situazioni giuridiche con soggetto unico, ma con pluralità delle parti, il potere dispositivo delle parti era praticamente trasferito al giudice.

Pero`, in una tale situazione, affermava Redenti, il legislatore ha perseguito l'ottemperanza della funzione pubblica dello Stato di soluzione degli aspetti litigiosi giudiziari civili che aveva il Codice di procedura civile italiano, e mediante le disposizioni dell' art.205, ha perseguito la pronuncia da parte del tribunale delle delibere giudiziarie conforme alla funzione giurisdizionale della legge civile.

In conclusione, nella concezione di Redenti, a differenza delle affermazioni dei dottrinari in precedenza analizzati, esercitando il potere ai sensi dell'art.205 del CPCI dal 1865, ed integrando in causa un terzo che non aveva fatto parte nel processo (*l`integrazione del contraddittorio)*, il giudice non proteggeva gli interessi del terzo, ma contribuiva alla realizzazione della funzione pubblica giurisdizionale statale[13].

Neanche la teoria redentiana non e` mai stata esente da critiche. Cosi`, Nicolò Trocker, nella sua monografia "*L`intervento per l`ordine del giudice*" in cui tratta estremamente dettagliato l'evoluzione storica dell'istituto in merito alla dottrina e

[13]TROCKER N., *op.cit.*, p.42.

giurisprudenza italiana, in rapporto alla teoria redentiana, sosteneva che rappresenta un' interpretazione troppo estensiva delle disposizioni dell' art.205 del CPCI dal 1865.

Dal suo punto di vista, sono previsti dal testo di norma due criteri che permettevano al giudice della causa di agire e cioe`, *l'opportunita` e la discrezione, l'* art.205 prevedeva che: "*l`autorità giudiziaria, se riconosca* ***opportuno*** *l`intervento in causa di un terzo,* ***può*** *ordinarlo anche d`ufficio*".

La legge, affermava Trocker, non obbliga il giudice nelle situazioni in cui identifica un'ipotesi di litisconsorzio necessario in cui non sono integrati tutti i partecipanti che hanno legittimita` di agire in modo obbligatorio, chiamando in giudizio a tutti quelli che sono in mancanza.

Il legislatore lasciava questa situazione a propria discrezione del magistrato, aspetto che non viene correlato alle affermazioni della tesi redentiena che affermava la **necessita` del litisconsorzio necessario e della integrazione del contradditorio.**

Quindi, ne' nel caso della teoria redentina sulla funzione dell' art.205 del CPCI dal 1865 non si poteva affermare di aver elaborato affermazioni che siano prive di ambiguita`[14].

Ma E. Redenti considerava che le critiche sostenute contro l'intervento *iussu iudicis* quale mezzo di comparizione in causa dei terzi con legittimazione processuale, non erano degne di essere prese in considerazione, potendo esserlo eventualmente nella situazione in cui l'intervento del giudice attira l'estensione dell'oggetto della causa affermando: "*Le riserve di principio che si adducono contro l`utilizzazione dell`intervento d`ufficio come mezzo di integrazione non hanno valore quando si tratta unicamente di chiamare in giudizio le parti legittimate rispetto alla domanda già proposta, come avviene in tutti i casi di litisconsorzio necessario. Quelle riserve sarebbero valide ed applicabili solo quando si prospetta l`intervento d`ufficio anche come mezzo di estendere il tema della controversia[15]".*

[14]TROCKER N., *op.cit.*, p.38.
[15]REDENTI E.,*Il giudizio civile con pluralità di parti***,**Milano, 1960, p.273.

Essenzialmente pero`, la sua teoria ha rappresentato un punto di riferimento nell'evoluzione storica dell'istituto in merito, ridimensionando la relazione tra il principio della disponibilita` ed il principio del ruolo attivo del giudice nella soluzione della causa.

La giurisprudenza degli organi giudicanti italiani da tale momento ha colto con generosita` la teoria di Enrico Redenti, questa in linea di massima considerava che, l'introduzione d'ufficio in causa dei terzi da parte del giudice fosse necessaria, in caso contrario senza questa estensione dei limiti soggettivi della causa, la sentenza che dovra` essere pronunciata non era una utile e pratica.

La tendenza degli organi giudicanti di seguire la tesi redentiana in materia dell'intervento *iussu iudicis* e` diventata talmente pregnante, che si e` creato una veritiera disciplina processuale del litisconsorzio necessario. Questa era basata su un vero potere, ma allo stesso tempo un obbligo del giudice, fornito dalle disposizioni dell' art.205 del CPCI dal 1865 che, nella situazione in cui il giudice della causa non le esercita, quest'aspetto attirava un vizio di procedura, e non per ultimo la nullita` della delibera pronunciata. Queste irregolarita` potevano essere rimediate nella situazione di esercizio di una via di gravame che permetteva di rinviare la causa all'istanza di fondo, e non per l'ultimo, al giudizio con la partecipazione di tutti quelli autorizzati[16].

Pero`, l'utilizzo dell''istituto *iussu iudicis* solamente allo scopo di rimedio di un quadro processuale in mancanza nei casi di litisconsorzio necessario non e` stato considerato dalle istanze giudicanti in concordanza alle disposizioni dell' art.205 analizzato. Siccome il legislatore utilizzava nel suo contenuto, il sintagma, "qualunque volta (il giudice n.n.) considera opportuno""*se l`autorità giudiziaria riconosca opportuno*".

Questa espressione ha creato nell'ambito della giurisprudenza l'opinione che il settore di applicabilità dell'intervento *ex officio* non poteva essere limitato solo al campo del litisconsorzio necessario, essendo vistate anche altre situazioni quali per esempio l'ipotesi della servitu` di passaggio in cui i proprietari dei fondi limitrofi non

[16]TROCKER N., *op.cit.*, p.45-46.

sono stati citati *ab intio* nella causa[17]. Queste affermazioni rilevati costante dalla giurisprudenza italiana, hanno considerato le premesse necessarie alla riconsiderazione delle teorie dell'intervento *iussu iudicis.*

Le interpretazioni dottrinarie del maestro Francesco Carnelutti in rapporto all'intervento forzato *ex officio,* rappresentano un altro momento rilevante nell'evoluzione storica e dottrinaria di essa.

Dalla prospettiva del professore F. Carnelutti, oltre il ruolo di integrare un terzo nella causa in cui giustifica la legittimazione processuale, ma in cui non era stato citato, l'intervento *iussu iudicis* aveva il ruolo di risolvere in comune piu` aspetti litigiosi connessi. Esso non escludeva quindi pienamente l'interpretazione redentiana sulla funzione *iussu iudicis* pero`, aggiungeva nuove valenze.

Per arrivare a questa conclusione, Carnelutti partiva dalla premessa che il terzo chiamato in causa ai sensi delle disposizioni dell' art.205 del CPCI dal 1865 diventava un nuovo soggetto del processo, non essendo introdotto per ragioni amministrativi[18], il terzo rappresentava dal suo punto di vista, una delle varianti dell'interventi in causa.

Egli arrivava a questa conclusione con l'interpretazione dell' art.205 CPCI dal 1865, laddove il legislatore affermava che l'introduzione in causa del terzo da parte del giudice si poteva fare anche d'ufficio*":"l`intervento può essere ordinato* ***anche*** *d`ufficio".*

L'inserzione di questa menzione nel testo legale portava dal punto di vista di F.Carnelutti, alla conclusione che la domanda per l'emissione della disposizione di introduzione in causa del terzo, poteva essere fatta anche da una delle parti della causa, e quest'aspetto poteva essere motivato solo nelle condizioni di giustifica dalla tale parte di un interesse oppure di una circostanza che al terzo l'aspetto litigioso delle parti gli era comune.

[17] V. in questo senso la delibera pronunciata dalla Corte di Cassazione dell'Italia, il 13 maggio 1936 nella Giurisprudenza Italiana, 1936, I, col.695.
[18]CARNELUTTI F.,*Lezioni di diritto processuale civile a cura di Alberto Trabucchi*, Padova, 1986, p.97.

Cosi`, affermava Carnelutti, il terzo a cui faceva riferimento l' art.205 del CPCI dal 1865, presenta piuttosto le caratteristiche di un intervenuto forzato come era definito nell'art.203 del CPCI dal 1865, che quelle specifiche di un intervenuto accessorio (art.201), come affermava E.Redenti.

La sua conclusione constava nell'osservazione che cio` che differenzia l'intervento forzato classico da quello per disposizione del giudice, era solo l'ente cui apparteneva l'iniziativa di formulare la domanda d'intervento del terzo[19].

Per quanto riguarda il campo di applicabilita` dell'intervento *iussu iudicis,* lo stesso autore affermava che si sono ritrovate attraverso dei terzi che giustificavano la legittimazione processuale, sia nei casi d'intervento volontario che nei casi d'intervento forzato: piu` esattamente, sia un terzo interessato alla causa, che un terzo a cui l'aspetto litigioso dedotto al giudizio dalle parti originarie della causa gli era comune (art.201, 203 del CPCI dal 1865)[20].

Pero`, sempre F. Carnelutti, affermava che il semplice interesse che prevedeva per esempio l'intervento volontare accessorio, e che presupponeva la manifestazione da parte di un terzo di una semplice affermazione di una delle parti della causa, offriva un campo di applicabilita` troppo ampio all'intervento forzato per disposizione del giudice, considerando quindi, come abbiamo gia` rilevato piu` volte, che i criteri specifici all'intervento forzato formulato dalla parte, sono applicabili anche nel caso dell'intervento *iussu iudicis.*

Da questa prospettiva, Carnelutti ha capito di correlare le disposizioni dell' art.205 del CPCI dal 1865, con quelle dell' art.203 dello stesso atto normativo che regolarizzava l'introduzione forzata del terzo in causa dalla parte.

Cio` significa che, dalla prospettiva della teoria carneluttiena dell'intervento *iussu iudicis,* questa permetteva l'introduzione in causa di un terzo di cui l'aspetto litigioso dedotto al giudizio dalle parti originarie della causa, gli era comune

[19]CARNELUTTI F., *Sistema di diritto processuale civile,* Padova, 1936, p.955.
[20]TROCKER N., *op.cit.,* p.45-51.

(controversia comune)[21], aspetto che dava nascita ad un nuovo litigio connesso con quello sul ruolo del tribunale, nell'ambito della stessa causa.

L'analisi dottrinaria delle affermazioni del prof. F.Carnelutti, ha determinato i teorici dell'istituto[22]di domandarsi se il suo atteggiamento quale mezzo di soluzione in comune di piu` aspetti litigiosi legati tra di loro attraverso rapporti stretti, non rappresenta in essenza, lo stesso con la sua interpretazione quale mezzo di integrazione di un terzo con legittimazione processuale nell'ambito del processo in cui non e` stato citato, come si affermava nella prospettiva redentiana dell'istituto. Altresi`, si poneva la domanda se il campo di applicazione delle due prospettive non era in realta` comune, e cioe` le liti con oggetto unico, ma pluralita` di parti.

In realta`, la figura processuale conturata dal prof. Carnelutti era ben diversa da quella del maestro Redenti, differenziandogli sia il campo di applicabilità sia gli effetti che producevano.

Le implicazioni della riconsiderazione dell'intervento *iussu iudicis* quale mezzo di dedurre al giudizio una nuova lite, connessa a quella originaria, erano non talmente tecniche che vistavano un punto di vista diverso sulla funzione che adempiva il giudice, anche sullo scopo finale che adempiva il processo civile.

Cosi, dal punto di vista tecnico, portare il terzo in causa si faceva con la sua citazione, come nel caso del litisconsorzio necessario pero`, il campo di applicabilità vistava per esempio i casi degli obblighi solidali, specialmente quelli con creditori oppure debitori multipli, e che, conformemente all'opinione di F.Carnelutti, rappresentavano le situazioni "opportune" a cui faceva riferimento le disposizioni dell' art.205 del CPCI dal 1865.

Nel cercare di definire gli aspetti che inducevano la connessione, F.Carnelutti faceva riferimento agli aspetti comuni delle liti che si imponevano essere riuniti, intendendo sia lo stato di fatto comune di cui derivavano entrambi, che gli effetti comuni che produceva la controversia dedotta al giudizio: "*La comunanza della*

[21]CARNELUTTI F., *op.cit.*, p.954.
[22]TROCKER N., *op.cit.*, p.45, 55-60.

controversia non può intendersi altro che comunanza del fatto, dal quale trae origine, o dell`effetto, al quale sbocca il rapporto da accertare, ciò che costituisce appunto la connessione[23]"

Quindi, nel caso di questi tipi di fattispecie, non era necessario di costituire pluralita` di parti per una corretta risoluzione della domanda introduttiva, come succedeva nel caso delle liti con oggetto unico ma con soggetto multiplo (litisconsorzio necessario obbligatorio), e in cui non erano chiamate *ab initio* al tribunale, tutte le parti autorizzate perche` il rapporto processuale sia completo e senza di cui il processo non poteva essere soluzionato in modo giusto.

La nuova sfera di applicazione dell'istituto *iussu iudicis* che aveva identificato F.Carnelutti vistava le situazioni in cui, l'introduzione in causa di nuove parti anche di un rapporto giuridico connesso a quello iniziale, si effettuava per un amministrazione piu` coerente dell'atto di giustizia, nelle condizioni in cui la lite dedotta al giudizio si poteva risolvere correttamente e senza la modifica dei limiti soggettivi ed oggettivi della causa. Il campo del litisconsorzio generalmente facoltativo.

Da porre l'accento principialmente, che la dottrina in materia ha considerato che l'applicabilita` delle due concezioni in merito non si escludevano reciprocamente aventi campi di applicazione diversi.

Non per ultimo, le concezioni redentiana e quella carneluttiana sull'intervento *iussu iudicis*, hanno identificato finalita` distinte per l'ente in merito.

Si modificava l'idea redentiana di considerare l'introduzione nella causa di un terzo d'ufficio da parte del giudice quale mezzo di rimedio per evitare il rigetto della domanda introduttiva del querelante per il semplice fatto di non aver costituito correttamente l'ambito processuale, e per evitare la pronuncia di una delibera nulla, se il terzo non e` introdotto in causa.

[23]CARNELUTTI F.,*Lezioni di diritto processuale civile a cura di Alberto Trabucchi*, Padova, 1986, p.26.

Nell'opinione di F.Carnelutti la ragione d`essere dell'intervento *iussu iudicis*, la rappresentava la risoluzione completa e giusta degli aspetti litigiosi, e non per ultimo, la necessita` di una pratica giudiziaria unitaria.

Altresi`, le due opinioni erano diverse anche rispetto all'oggetto della disposizione del giudice, eseguita ai sensi dell' art.205 del CPCI dal 1865.

Se nel caso del litisconsorzio necessario obbligatoriamente, la disposizione del giudice visava l'estensione dei limiti dell'ambito processuale iniziale solo dal punto di vista soggettivo, nel caso della disposizione del giudice mediante la quale si portava all'oggetto della causa iniziale una nuova lite, connessa a quella dedotta originariamente al giudizio, aveva luogo un estensione dell'ambito processuale non solo dal punto di vista soggettivo, ma anche oggettivo.

F.Carnelutti affermava ancora, cercando di argomentare la teoria che il ruolo del giudice non poteva essere limitato alla semplice risoluzione delle liti per ristabilire l'equilibrio sociale tra le parti ma esso doveva, nello svolgimento della propria attivita`, avere in vista lo scopo concreto della legge e del processo civile in genere, e di risolvere le cause nel considerare la complessita` del fatto e di diritto.

Carnelutti ammetteva, allo stesso tempo, che questo ruolo del giudice attirava una limitazione della liberta` di azione delle parti, dell'azione del querelante per primo. Esso rilevava che le formalita` processuali delle parti sono il midollo del processo civile, pero` l'intervento del giudice per il completamento dell'ambito processuale non le supprimava, ma le completava: "*L' iniziativa di parte è certo l`anima del processo civile; ma qui non si trata di sopprimerla, sebbene di regolarla e di stimolarla*[24]". Pero`, il principio di disponibilità delle parti di agire non poteva essere applicato *in extremis,* ma doveva essere subordinato alla funzione giurisdizionale pubblica del processo civile.

Il fatto che l'azione civile dedotta al giudizio, piu` concretamente i suoi petitum, facevano parte in realta` di una lite piu` complessa di cui circostanze risultavano dallo stato di fatto redatto dal querelante, mettevano il giudice in contatto

[24]CARNELUTTI F., *Sistema di diritto processuale civile,* Padova, 1936, p.956.

con una realta` giuridica litigiosa piu` ampia che quella dedotta in giudizio, ed autorizzavano e davano valore piu` ampia all'iniziativa giudiziaria, precisamente al suo ruolo di realizzare la funzione pubblica giurisdizionale del processo civile.

Di piu`, questo ruolo conferiva al giudice la capacita` di trasformare la possibilita` della parte di avere una certa condotta, in un obbligo: "*la disposizione dell`art.205 atribuisce al giudice il potere di mutare in* ***onere*** *la* ***facoltà*** *delle parti*[25]."

Questa capacita` ha attirato la valutazione che la disposizione data dal giudice a norma dell'art.205 del CPCI dal 1865, correlato all' art.203 che permette all'attore della causa di introdurre in causa un terzo, rappresenta un ordine e non una mera obbligazione processuale. La dottrina e la giurisprudenza civile hanno assunto immediatamente questo punto di vista, le vecchie idee chiovendaniane che difendevano con fervore il principio della disponibilità delle parti di determinare il quadro processuale essendo abbandonate.

Pero`, il CPCI del 1865 non menzionava nessuna sanzione concreta nel caso in cui la parte, cui il giudice ha ordinato l'ampliamento soggettivo ed oggettivo del quadro processuale non ha rispettato questo ordine, la stessa dottrina e giurisprudenza valutando che, in una tale situazione, la causa dovrebbe risolversi tra questi limiti come si ritrovava prima della disposizione dell'intervento[26].

Lo stesso F.Carnelutti affermava che, qualora la reinterpretazione dell'istituto sia in reale conformita` allo scopo perseguito dal legislatore italiano, si imponeva che nel caso del mancato rispetto dell'ordine del giudice emesso ai sensi dell' art.205 CPCI del 1865, la sanzione sia il rigetto della domanda introduttiva dal tribunale quale inammissibile (*la improcedibilità della domanda).* In questo senso, si creava per il giudice uno strumento specifico di cui si poteva avvalere nel caso in cui il comportamento processuale delle parti non era quello imposto da esso.

[25]CARNELUTTI F., *op.cit.*, p.956.
[26]TROCKER N., *op.cit.*, p.69-70.

Alla fine, tutte queste teorie, hanno determinato la regolamentazione attuale del`intervento *iussu iudicis* nel Codice di procedura civile italiano vigente, fonte di ispirazione per il Nuovo Codice di procedura civile rumeno.

A concise analysis of Cluj-Napoca area's IT sector

Birtalan Ágota-Aliz
PhD. Candidate, Babes-Bolyai University of Cluj-Napoca

Abstract: The emergence of technocapitalism in the globalization era put Cluj-Napoca on the expanding digital map. Silicon Valley of Transylvania creates applications and services that disrupt an ever-growing number of industries. In the past decade the cluster became a cradle of knowledge economy, due to its highly skilled professional human capital. In this paper I put under the microscope the evolution of macro indicators of Cluj-Napoca's IT sector by mining the database provided by Borg Design between the period of 2012 – 2016. The selection criteria were focused on the NACE (CAEN) code 6201, which concentrate the Computer Programming Activities. The stats and charts allow to dive into the trends of profit growth, productivity rate, the growth of the number of employees and others like these.

Key-words: Information Technology (IT), Cluj-Napoca, technocapitalism, labor market, flexibility

Introduction

In the past decades global economy went through deep transformation, which shaped into a never seen modern, dynamic, multifaced economy. Its evolution is inseparably intercorrelated with globalization, capitalism, technocapitalism and labor flexibility, which are the driving forces of the new industries, companies, stock markets, business models, products, assets, business processes, labor market and employment. In the sense of the above, the literature highlights that the core ideology of these changes is the capital, which is continually in search of new technologies, spatiality and products.[1] Luis Suarez-Villa pointed out this reality using one sentence: "Today, globalization is platform and vehicle for the spread of a new version of capitalism that is deeply grounded in technology and corporate power."[2]

Referring to labor flexibility, Wilton describes the connection between these factors as a tool allowing national and regional labor markets to connect and turn the economy into a more efficient place for the capital. He also emphasizes that this process led to the appearance of "complex patterns of international migration".[3] On one hand Arnold and Bongiovi support

[1] David Harvey, *The new imperialism*(New York: Oxford University Press, 2003).
[2] Luis Suarez-Villa, *Globalization and Technocapitalism: The political Economy of Corporate Power and Technological Domination* (New York: Routledge, 2012), 1.
[3] Nick Wilton,*An introduction to human resource management*(Los Angeles: Sage Publications Ltd, 2011).

these positive outcomes of the new labor market, showing its necessity, which is to overcome labor market rigidities, boost employment, and promote development, but on the other hand reveals the growing power and global capital's less positive side, which is the exacerbation of inequality and job insecurity.[4]

In this paper I put under the microscope the evolution of macro indicators of Cluj-Napoca's IT sector by mining the database provided by Borg Design between the period of 2012 – 2016. The selection criteria were focused on the NACE (CAEN) code 6201, which concentrates the companies having Computer Programming Activities. The graphics and statistics reveals an exponential growth in the Information Technology sector of the city, which by right got its nickname, Silicon Valley of Transylvania. In the past years Cluj-Napoca became a genuine cradle of knowledge, innovation, creativity and professional capital, deeming to be one of the most attractive tech-pool for investments in Romania.

The technocapital market

The term of technocapitalism was used by Luis Suarez-Villa in his books, and it's a combination of the words "technology" and "capitalism", referring to the changes in capitalism entwined to the emergence of new technology sectors. In the center of his work lays the intangible values, such as creativity and knowledge, which are sought to be exploit by the new forms of corporate organization. In his view this new machine has not only its positive side, but also its darker side, which aims for greater profit and power through intellectual property, respecting no boundaries.[5]

One of the greatest place of technocapital market in the world is Silicon Valley, localized in San Francisco, that is the home to many of the world's largest high-tech corporations, and thousands of startup companies. This place hosted a never seen evolution and pressure caused by the convergence of capitals, labor market, workforce and products. In his large work done in Silicon Valley, Benner emphasize three interrelated processes which contributed to the capital market changes. First being the globalization, referred to it as the changes in the spatial boundaries of economic, like globally integrated production chains, international trade, capital flows, etc. Second the organizational structures had shifted considerably, with a decline in

[4]Denis Arnold and Joseph R. Bongiovi, *Precarious, Informalizing and Flexible work* (American Behavioral Scientist: Sage Publications, 2012).
[5] Suarez-Villa, *Globalization and Technocapitalism: The political Economy of Corporate Power and Technological Domination*

vertically integrated firms and growth in complex network production systems, meaning that more and more operations of the companies have been subcontracted or outsourced. The third change was conducted by the new forms of the competition, namely the increasing importance of innovation to long-term economic success. These three processes grew embraced together due to the enormous developments of the information technologies.[6]

Along with the global changes in capitalism appeared the knowledge-intensive economy. This concept is the empirical assurance of the actual operation of the capitalism. The literature argues that the foundation for success in a global economy is conditioned by the investment in human capital.[7] The competitive economy relies on professional occupations, such as lawyers, accountants, managers, marketing and advertising executives, scientists, engineers, doctors, ICT specialists and all the employees who support these occupations.[8] Benner stated that information and knowledge became real commodities beside the fixed-capitals.[9] The Organization for Economic Co-operation and Development described in 2006 the concept of the knowledge economy as being created principally by the rapid development and adoption of ICT and globalization. The knowledge worker role demands highly skilled, well educated, innovative and responsive to change workforce.[10]

Wilton shows that Post-Fordism is characterized by flexible, adaptable business processes, which are able to respond rapidly to changing circumstances, such as variation in consumer demand.[11] According to Kalleberg the interaction of labor, product, workforce intensify the price competition, that in turn forces companies to reach out to technological innovation in order to remain competitive globally.[12] These pressures enables the mobility of commodities (capital, labor force, knowledge, goods) over the borders, facilitating in the same time the appearance of outsourcing activities, as Benner advised. In other words, the market became

[6] Chris Benner, *Work in the New Economy: Flexible Labor Markets in Silicon Valley*(Malden: Oxford: Blackwell Publishing, 2002), 15-17.
[7]Paul Thompson and Kirsty Newsome,*Theories of the Employment Relationship: Choosing between Norms and Contracts*in Bruce E. Kaufman (ed.), *Theoretical Perspectives on Work and the Employment Relationship*(Champaign: Industrial Relations Research Association, 2004), 133-162.
[8]Steven Albert and Keith Bradley,*Managing Knowledge: Experts, Agencies and Organisations* (Cambridge: Cambridge University Press, 1997).
[9] Benner, *Work in the New Economy: Flexible Labor Markets in Silicon Valley*.
[10]OECD, "Changing patterns in the world of working"(paper presented at the International Labour Conference, 95th Session, Geneva, 2006).
[11] Wilton,*An introduction to human resource management*.
[12] Arne L. Kalleberg,*Job quality and precarious work: clarifications, controversies, and challenges*, *Work and Occupations*, (Sage Publications, 2012).

extremely flexible due to the inter-capitalist competition, which shapes the investments, the labor market, the organizational structure, the workforce and the economy as a whole.[13]

Organizational structure flexibility

It is no wonder that the above discussed transformations in the global economy, had influence on the organizational structure as well, changing into a more flexible and adaptable organism, capable of quick response to the extremely unpredictable and dynamic environment. Arnold and Bongiovi states that labor flexibility became a central tenet of neoliberal-led structural reforms.[14] As a result of the neoliberal offensive on labor, the barriers to the free movement of capital were removed.[15] These changes can be translated into downsizing, rightsizing, delayering, restructuring of the organizations, as well as re-engineering of the processes, centralization of core competencies and the outsourcing of non-core activities to specialist firms. [16] As mentioned in the previous chapter, Benner emphasizes three interrelated processes related to the global capital, one of them being the new forms of management and control.[17] This means that the organizational structure of a company went from being vertically integrated into horizontally interrelated with specialized outsourcing firms.

In a broader way the firm flexibility leans on a multitude of factors, like labor force flexibility, labor market, production, technical, labor processes, time, wage, financial, marketing flexibility.[18] Even more, the flexibility itself belongs to a greater concept, to flexicurity, which integrates two major needs of the labor market: flexibility and security. The term was developed fifteen years ago by Wilthagen and Tros[19], and became a key target of the European Employment Strategy (EES) and a major challenge to the European Social Model (ESM).[20] In fact, the mission of the EU as formulated in Lisbon in 2000 reflects the ambition of enhancing both flexibility and security.

[13]Robert Brenner, *The economics of global turbulence* (London: New York: Verso, 2006).
[14]Arnold and Bongiovi, *Precarious, Informalizing and Flexible work: transforming concepts and understandings.*
[15] David Harvey,*A brief history of neoliberalism*(New York: Oxford University Press, 2005).
[16] Margaret M. Blair and Thomas A. Kochan, *The New Relationship: Human Capital in the American Corporation* (Washington DC: Brookings Institution Press, 2000).
[17] Benner, *Work in the New Economy: Flexible Labor Markets in Silicon Valley*.
[18] Anna Pollert, *Dismantling flexibility, Capital & Class* (1988).
[19] Ton Wilthagen, Frank Tros, Harm van Lieshout. *Towards "flexicurity"? Flexibility and security in EU member states*(Paper prepared for the 13th World Congress of the International Industrial Relations Association (IIRA), Berlin, 2003).
[20] Saskia Klosse,*Flexibility and Security: A Feasible Combination?* (European Journal for Social Security, 2003).

Returning to the flexible organization, the most well-known illustration of it was given by Atkinson[21] in 1984,where around the core group (core activities and employees) has formed peripheral groups (outsourced activities and temporal employees) which helped the organization becoming more competitive through flexibility on the market. Organizational flexibility is carried out by labor flexibility, which in turn has profound implications for workers in terms of job content, employee motivation, job security and organizational commitment.[22]

Beside the theoretical illustration of the flexible organizational structure, we have a practical illustration of it carried out on Arobs Transilvania Software SA, an IT company from Cluj-Napoca. The example shows a complex network surrounding the company in subject, which might seem very different than the theoretical illustration. In fact, they are the same, both pointing out the layered activities a company has, which are outsourced to third parties, subcontractors or temporary collaborators.

Figure 1: The flexible firm

Figure 2: Example: Arobs Transilvania Software SA Connection diagram

[21] John Atkinson,*Manpower strategies for flexible organisations*(1984) in Wilton, *An introduction to human resource management*.
[22] John Child and Rita G. McGrath,*Organizations Unfettered: Organizational Form in an Information-Intensive Economy* (Academy of Management Journal, 2001).

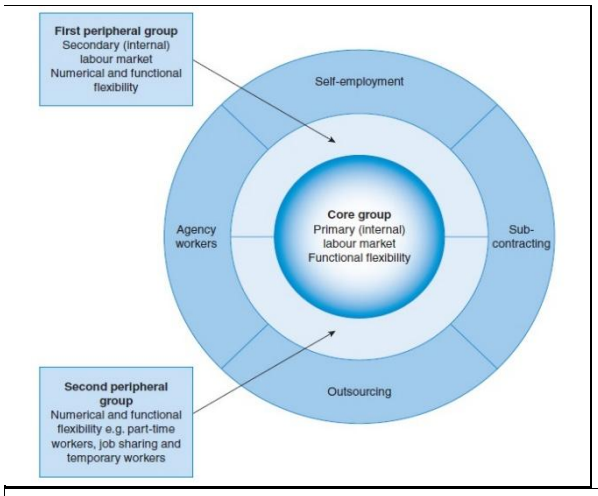

(Source: figure adapted from Atkinson, 1984)

(Source: https://www.listafirme.ro/)

Presenting Cluj-Napoca's IT sector from the companies' point of view

The databased used for analyzing the IT market in Cluj-Napoca, were bought from Borgdesign (https://www.listafirme.ro/) and contains information about all the companies, which activates under the NACE (CAEN) code 6201 (Computer Programming Activities) in Cluj-Napoca city. The chosen class includes the writing, modifying, testing and supporting of software. In a broader way it means designing the structure and content of, and/or writing the computer code necessary to create and implement: systems software (including updates and patches), software applications, databases, web pages, customizing of software, i.e. modifying and configuring an existing application so that it is functional within the clients' information system environment.[23]The data are obtained by Borg Design's own call center department,

[23]https://unstats.un.org/

from public sources (like Monitorul Oficial, Ministerul de Finanțe, Registrul Comerțului, ANAF, Buletinul Insolvenței, Portalul justiției, etc.), the companies' web-pages, official publications, from direct marketing, etc.

The selection described above includes 1106 companies, which I divided by the number of employees. The division is based on the 346/2014 law, regarding the small and medium sized companies, and which divides the companies by its sizes in 4 categories, namely the micro enterprises (up to 9 employees), small enterprises (between 10 to 49 employees), medium enterprises (between 50 to 249 employees) and large enterprises (above 250 employees). According to the database in 2016 there were 720 micro enterprises in Cluj-Napoca, 72 small companies, 23 medium sized and 13 large enterprises, as can be seen in the first graphic. Also, notable the growth of the number of employees in this industry, which were the most fabulous at the large enterprises, only in one year between 2015 and 2016 they more than tripled their employees' numbers.

Graphic 1: Number of companies by their size

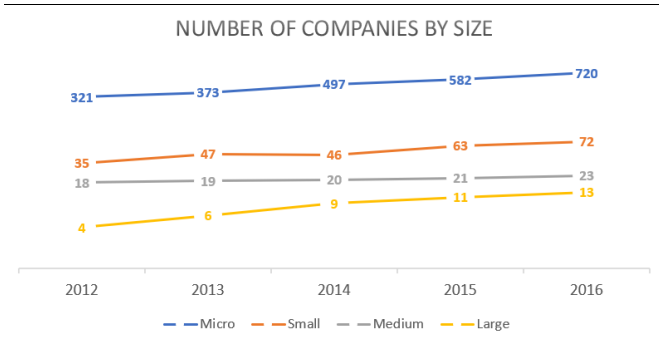

Graphic 2: Evolution of the number of employees

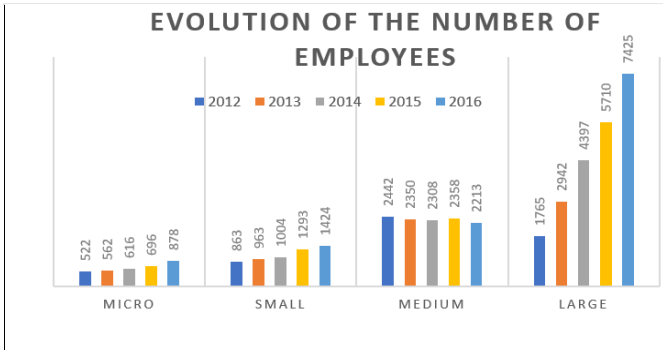

The city met an exponential growth regarding the establishment of new IT companies starting from 2010, and until 2016 grew by 11,78 times (Graphic 3). This expansion can be divided into two categories, as it shows the forth graphic, by the investment type. It can be observed that foreign investment started to drop drastically in the last year, in comparison with the

domestic investments, which seems to accelerate the setup of new companies. An explanation of this phenomenon can be the unstable politico-economical arrangements in Romania, topped by a left-centered Government with a social-democrat majority.

Graphic 3: The evolution of the number of new companies' establishment per year

Graphic 4: The evolution of the number of companies regarding foreign or domestic investment

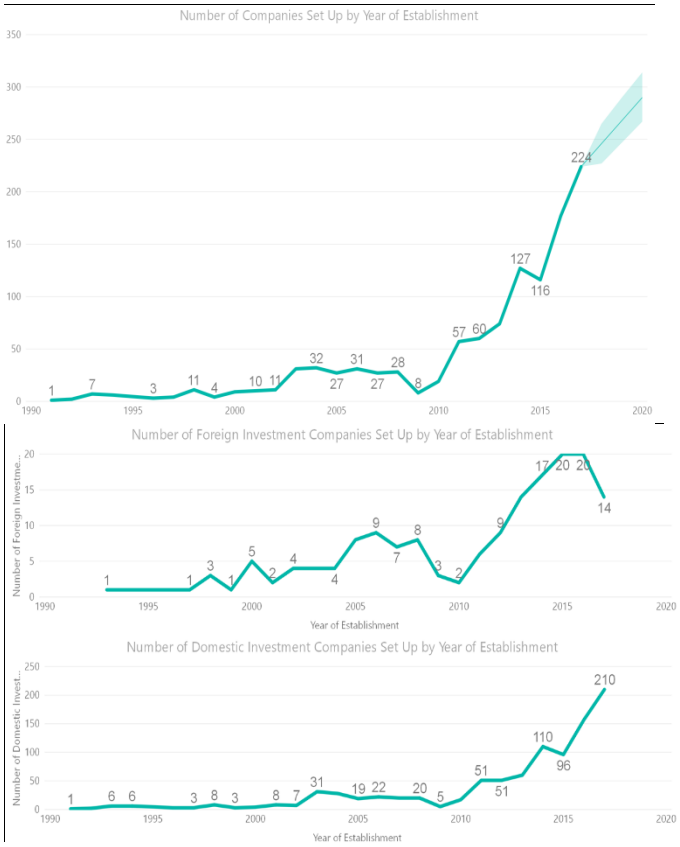
Number of Companies Set Up by Year of Establishment
Number of Foreign Investment Companies Set Up by Year of Establishment
Number of Domestic Investment Companies Set Up by Year of Establishment
Year of Establishment

The next charts compare the profit shares in 2012 and 2016 on the company size level, and it's clear, that by 2016 the large enterprises got the biggest share of it. Meantime the sixth graphics shows that per employee the micro firms do it better than the rest of the categories, regarding the profit they absorb per employee. Graphic 7 emphasizes the productivity by company category. The productivity rate was obtained using the formula: $Wa = \frac{To}{Ne}$, where *Wa =annual work productivity, To = Turnover, Ne = Number of employees*. Again, micro companies' productivity rate is higher than the rest of the categories.

Graphic 5: Profit share by company size

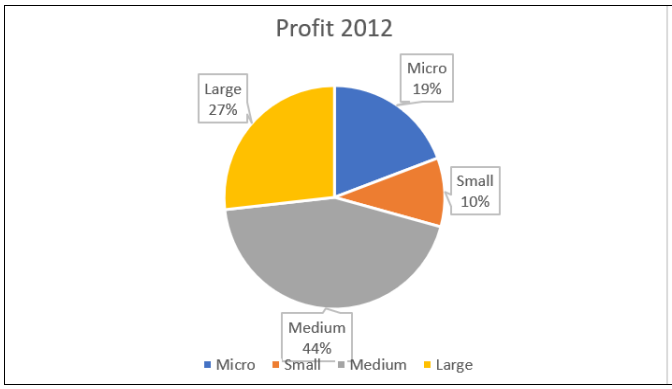

Graphic 6: Profit per Employee size

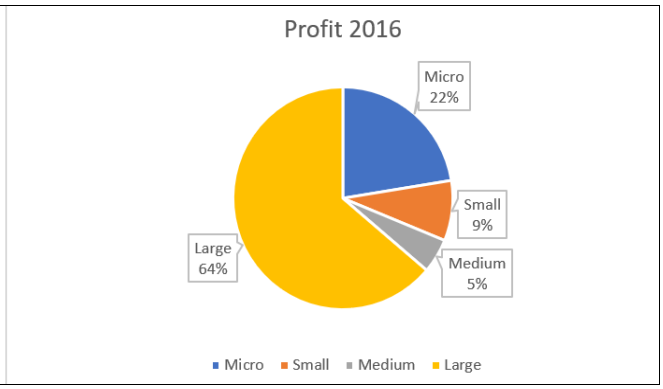

Graphic 7: Productivity rate per company

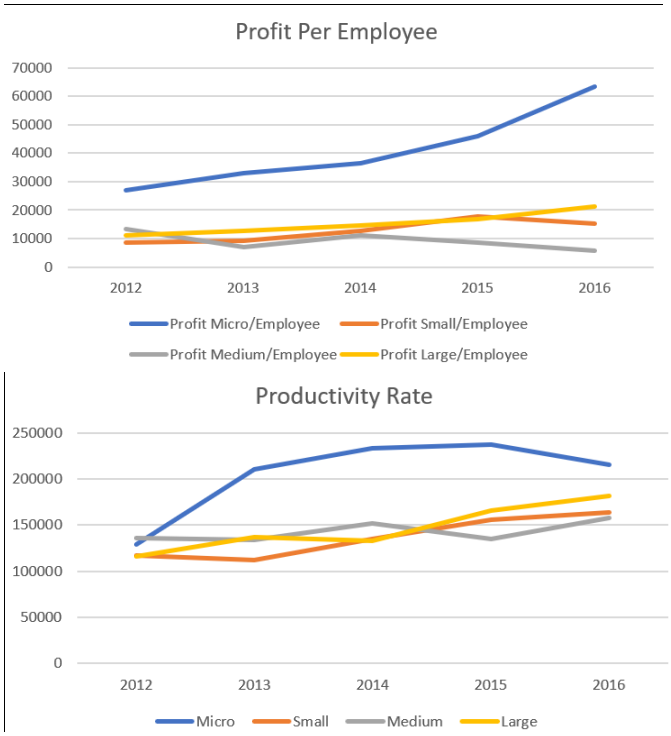

The last graphics illustrates an expected outcome regarding the turnover, which by the years passed was mostly moved by the large companies. Still interesting, that the detailed turnover for 2016 shows that the 64% of the turnover made by the large companies, is composed of 55% owned by companies who have foreign investors and only 9% owned by domestic companies. At this point it's also relevant to note that according to this database more than 75% of Cluj-Napoca's human capital employed in the IT sector is concentrated in the companies having foreign investment.

Graphic 8: Turnover over the years by company size and detailed in 2016

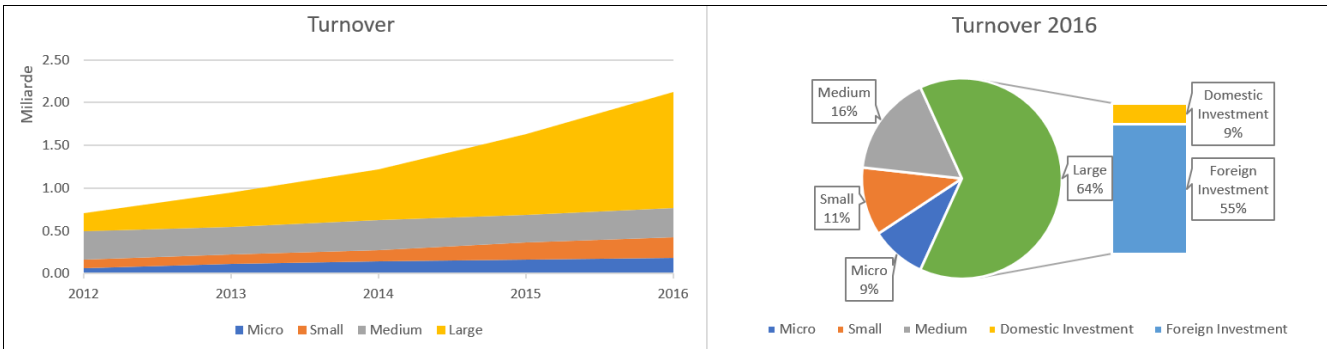

Conclusions and recommendations

Unequivocally Cluj-Napoca's IT sector lives its blooming period, with a remarkable number of new companies' establishments and a continually growing number of employees inside these enterprises. The numbers show that in this cluster the dominant categories are the large and micro firms, which either absorbs, either marginalize the small and medium sized companies, that didn't adapt well to the rapidly changing industry of technology. It is a concern at this moment that the city's IT labor market is dependent on the foreign investments, as well as that the number of newly established companies owned by foreign capital met a decline, according to the last data from 2016. However, it is promising that the trend of newly established firms remains an ascendant one.

Furthermore, it is clear, that the used database is insufficient for a deeper understanding of the IT labor market in Cluj-Napoca, and that couldn't provide all the sought aspects in this research, like employee status, fluctuation and remuneration, as well as legal and political aspects toward IT sector was neglected in this paper, as it wasn't its purpose. For further research more diverse and rich resources are recommended, having the employee in the center of attention, simultaneously integrating all the aspects mentioned in this analyze and more.

Bibliography

Albert, S., Bradley, K. (1997). *Managing Knowledge: Experts, Agencies and Organisations*, Cambridge: Cambridge University Press.

Arnold D. and Bongiovi J. R. (2012). *Precarious, Informalizing and Flexible work: transforming concepts and understandings*, American Behavioral Scientist, XX(x) 1-20, Sage Publications, DOI: 10.1177/0002764212466239.

Atkinson, J. (1984). *Manpower strategies for flexible organisations.* In Wilton, N. (2011), *An introduction to human resource management,* Los Angeles: Sage Publications Ltd.

Benner, C. (2002). *Work in the New Economy: Flexible Labor Markets in Silicon Valley*, Malden: Oxford: Blackwell Publishing.

Blair, M. and Tom K (2000). *The New Relationship: Human Capital in the American Corporation*, Washington DC: Brookings Institution.

Borgdesign - https://www.listafirme.ro/

Brenner, R. (2006). *The economics of global turbulence*, London: New York: Verso, 2006.

Child J. and McGrath G. R. (2001). *Organizations Unfettered: Organizational Form in an Information-Intensive Economy*, The Academy of Management Journal, vol. 44, no. 6, pp. 1135-1148.

Harvey, D. (2003). *The new imperialism*. Oxford, NY: Oxford University Press.

Harvey, D. (2005). *A brief history of neoliberalism.* New York, NY: Oxford University Press.

Kalleberg, A. L. (2012). *Job quality and precarious work: clarifications, controversies, and challenges,* Sage Publications, DOI: 10.1177/0730888412460533.

Klosse, S., (2003). *Flexibility and Security: A Feasible Combination?* European Journal for Social Security, 5, 3, pp. 191-213.

OECD (2006). *Changing patterns in the world of working,* Geneva: Paper presented at the International Labour Conference, 95th Session

Paul Thompson and Kirsty Newsome (2004). *Theories of the Employment Relationship: Choosing between Norms and Contracts*. In Kaufman, B. E. (Ed.), *Theoretical Perspectives on Work and the Employment Relationship* (pp. 163 -195), Champaign: Industrial Relations Research Association.

Pollert, A (1998). *Dismantling flexibility*, *Capital & Class*, 12 (1), (1988): 42-75, accessed August 14, 2015, doi: 10.1177/030981688803400107., European Journal of Industrial Relations, No. 4, pp. 7-34.

Suarez-Villa, L. (2012). *Globalization and Technocapitalism: The political Economy of Corporate Power and Technological Domination*, New York: Routledge.

Wilthagen T., Tros F., Lieshout Harm van (2003). *Towards "flexicurity"? Flexibility and security in EU member states*, Paper prepared for the 13th World Congress of the International Industrial Relations Association (IIRA), Berlin, September 2003.

Wilton, N. (2011). *An introduction to human resource management*, Los Angeles: Sage Publications Ltd.

https://unstats.un.org/

THE BRAWL IN THE NEW ROMANIAN CRIMINAL CODE

Bogdan Bîrzu
Assist. Prof., PhD, Titu Maiorescu University, Bucharest

Abstract: In the current present paper we have proceeded in examining the brawl offense provided by the Romanian criminal law, by reference to the provisions mentioned in the previous law. We also considered some views promoted in the doctrine, starting from the interwar period to the present day, as well as the judicial practice adopted by some Romanian courts. The novelties refer both to the examination of the offense in the light of the new regulations promoted with the adoption of the new Criminal Code, with direct reference to the previous law, as well as to the opinions formulated in connection with the application of more favorable criminal law. Also, as a novelty, we emphasize the references to the doctrine of the activity of the Carol II Criminal Code. As it is written, this paper may be useful to both law students and master students of law schools in the country, as well as practitioners in the field of law enforcement.

Keywords: *Offense, constitutive content, the more favorable criminal law*

JEL Classification: *K14*

1. Introduction

As part of Title I with the marginal name "Offenses against the Person" and Chapter II of the mentioned title entitled "Offenses against Tolerance or Health", the offense of brawl is mentioned in the provisions of art. 192 of the Criminal Code, and it consists of the act of an individual to participate in a brawl between several persons.

Taking into account the consequences produced, the incrimination presents a simple normative way and three aggravated ways, which can consist in the participation in a brawl between several people, the bodily injury of several people, the death of one or more persons.

Considering the special circumstances in which such acts are committed, the legislator also provided for two cases of non-punishment that may be incident when a person was caught in a brawl against his will or when he tried to separate other persons already involved in a brawl.

In the doctrine of the second half of the last century, it was argued that "the brawl between several people, also called *rix* (from the Latin word rixa), is the violent and spontaneous clash between several twisted people, a tangle of actions, so that it is difficult to

determine the contribution of each of the people caught in the fight. The characteristic of rix is precisely this intertwining of acts of violence, pushing, strikes and hits between those engaged in struggle, all accompanied by screams and clamor. As a rule, it is not possible to determine what each of the participants did in the fight. However, what appears to be certain is the fact of the fight, that is, the fact that the respective persons are involved in the rix, without this participation being impossible to speak of a brawl. As an act of conduct, the brawl therefore appears as an act to which each of the participating persons is responsible, and therefore conceptually, by brawl it is meant one's deed to participate in the fight between several persons." [1]

Other authors point out that "Brawl or rix is defined in the criminal doctrine as the physical fight between at least two adverse groups or camps composed of at least two persons each. It is characterized by a complex of mutual violence acts, applied in clutter and by chance, regardless of the manner or means by which they were executed, in such a way as to make it difficult to establish and individualize the contribution of each participant conducting the fight" [2].

At the same time, "*Through the manifestations of violence that it involves, through the screaming and larking that accompanies it, the brawl creates a state of agitation, anxiety, social insecurity. At the same time, scramble poses a danger to people around them that could be caught without their will in the fight or could fall victim to violent manifestations during the fight. Ultimately, the social danger of brawl lies in the possibility of committing serious crimes against the person during the fight. This possibility is created on the one hand by the mental state specific to the participants in the brawl (excitement, the loss of self-control, etc.), and on the other hand the confusion of the manifestations inherent to the fight, where it is difficult, if not impossible, to determine who committed a personal injury or killing one of the people in the fight, or someone outside of it, a situation where offenders can take advantage of committing such crimes."* [1]

2. The Criminal Code in force in Relation to the Previous Law

The offense to be examined was also laid down in the Criminal Code of 1969, in Title IX, with the marginal title "Offenses Affecting Relationships in Social Cohabitation", Chapter IV, entitled "Other Offenses Affecting Relationships in Social Cohabitation" in art. 322 with the same marginal name.

The comparative examination of the two crimes allows the following elements of differentiation to be highlighted:

- in the new regulation, the offense is included in the category of offenses against the person, as to the provision of other crimes that affect social life relations (in the previous regulation);

- the new law sanctions all participants when the author of the bodily injury is not known, as in the previous law, but has removed the hypothesis known to the author of the challenge of bodily injury or the death of one or more persons;

- In the new law two cases of non-punishment have been eliminated, namely the rejection of an attack and the intervention in the fight for the defense of another person,;

- the penalty limits differ as follows: imprisonment from 3 months to one year or fine in the new law, to one month to 6 months imprisonment or fine, in the case of par. (1); the imprisonment from one to five years and from 6 to 12 years or the increase of the special limits by a third in the new law, from the imprisonment from 6 months to 5 years and from 6 to 12 years, in the case of aggravated ways provided by the law old.

3. The Preexisting Elements

3.1. The Legal Object

The special legal object is represented by the social relations relating to the person, namely those related to life, body integrity, the health of the person, as well as those related to social cohabitation.

In the recent doctrine it has been argued that the Special Legal Object is constituted by the "social relations on the human person, namely those related to the life, bodily integrity and the health of the person" [3].

In addition to these values and social relationships "which always constitutes its specific legal object, fighting may sometimes have as a secondary or adjacent legal object the social relations regarding the maintenance of public order and tranquility, the climate of social security needed for peaceful and harmonious cohabitation between citizens" [4].

3.2. The Material Object

The material object consists of the body of the person or the goods on which the action of the participants in the brawl has occurred.

3.3. The Subjects of the Offense

a) The active subject can be any physical person participating in a brawl.

Criminal participation is possible only in the form of incitement and complicity.

b) The passive subject is the person or persons who suffered as a result of the brawl.

As a specific element, we note that in the case of this offesnse, the participants can be both active and passive subjects [5].

4. Structure and Legal Content of the Offense

4.1. Premise Situation

Since we do not have a premise situation, the legal content is confused with the constitutive content of the offense.

4.2. The Constitutive Content

4.2.1. The Objective Side

The material element of the objective side is accomplished by the action of participating in a brawl between several persons grouped in two or more camps by acts of violence that can be exercised by several physical actions, such as: strikes, pushes, stabbing, shooting, etc.

From the interpretation of the provisions of the law, it results that the participant will also be considered the participant after the fight started, or the one who withdraws from the fight before ending.

Also, there will be this offense only when more people divided into side groups hit each other, all are active subjects, and all or part of them may have the status of passive subjects, their actions being difficult or sometimes impossible to establish. If this requirement is not met, the act will not constitute the offense of brawl, but possibly another offense [1].

There will be no such offense when a group of people exerts acts of violence on one person only.

In this respect, it was decided in the judicial practice that, if there was a brawl between several persons and the victim was killed by one of them (concretely established), the deed does not meet the constitutive elements of the brawl, as the text criticizes the hypothesis in which it is unknown which of the participants caused the death of a person by his action; it was established that the victim died as a result of the defendant applying a knife strike, the committed offense meet the constituent elements of the murder offense [6].

In another case, the Supreme Court ruled that the brawl offense involves a plurality of active subjects, formed by at least two groups, to fight each other, to strike each other. As such, when there is only the group of defendants, the victim to which it was caused death was alone, the deed falls under the provisions of the murder offense [7].

Also, it was also decided in the legal practice that if one of the participants in the brawl attempts to kill another, the act constitutes an attempt to commit the crime of murder and not the offense of brawl, in contest with the first one [8].

Also, the offense will not survive if there is only a group (of the defendants) and the victims of the violence act do not constitute a grouping, not aware of the defendants' intentions and reacting only to defend themselves. [9]

The *immediate consequence* is a state of danger for the good conduct of social cohabitation, as well as hitting or other violence, injuring the bodily integrity, the health of a person, or the death of a person or the death of two or more persons.

In the case of brawl only resulted in the offense of hitting or other violence, it will be absorbed in the content of the brawl offense.

In all circumstances, for the existence of the offense, it is necessary to establish the *causal connection* between the action by which the material element is achieved of the objective side and the immediate consequence; we must point out that the causal connection must be determined only if the result consisted of a prejudice to the life, the bodily integrity or the health of a person or persons involved in the struggle or the death of a person or two or more persons; if the above mentioned result has not occurred, the causal connection must not be established because it results from the material nature of the committed offense (art. 198 par. (1) of the Criminal Code].

The *first aggravated way* is provided for in par. (2), and will be retained when a body injury to one or more persons has been caused in the course of the brawl and the participant has not been identified whom by his action he has caused this consequence, in which case all participants will be punished with the same penalty (imprisonment from one to five years). In order to retain this aggravated way, it is necessary to meet cumulatively the following conditions:

- not to identify the participant who, through the action, has caused the same result;

- two groups confronting;

- to cause bodily injury to one or more persons;

In the sense desired by the legislator, the term "bodily harm" means the offense referred to in art. 194 Criminal Code, and not a certain prejudice to the bodily integrity or the health of a person.

If following the brawl the consequence is the one stipulated in the content of art. 193 of the Criminal Code (physical injury or traumatic injuries or damage to the health of the victim, the severity of which is assessed by the days of medical care for a maximum of 90 days), it will be retained only the violation of art. 198, par. (1) Criminal Code, respectively the type of brawl offense.

In all situations, the victim will be responsible for the commission of the brawl offense in the manner prescribed by the provisions of art. 198, par. (1) of the Criminal Code.

If the person in the group who caused the consequences prescribed by law is identified, only he or she will be responsible for the offense of personal injury, and the other participants (including the victim or the victims) will be responsible for committing the offense in the type way.

The form of guilt with which the participants act in the brawl offense is the intention or overcome intention (praeterintentia).

The second aggravated way is provided in art. 198, par. (3) and consists in causing the death of a person, and the *third aggravated way* is to cause the death of two or more persons (provided in the same text).

4.2.2. The Subjective Side

As far as guilty is concerned, the offense is committed intentionally, which may be direct or indirect, and in the case of aggravated ways, it can also be committed with praterintention.

The mobile and the purpose are not important in terms of the existence of the offense, however, the finding of their existence is important in the process of individualization of the criminal law sanction to be applied by the court.

5. Forms, Modalities, Sanctions

5.1. Forms

In the case of the offense under examination, both preparatory and attempted acts are possible, but they are not punished.

Consumption of the offense takes place when several people who are part of two or more groups have started fighting.

The offense may also be committed in a continuing form, in which case it is exhausted at the time of the last strike.

5.2. Ways

The offense presents a type of normative way, and three aggravated normative ways.

The normative aggravated type is provided in the provisions of par. (1) and consists of participating in a brawl between several people.

The first aggravated normative way is provided in par. (2) and it will be retained in the event that one or more persons have been injured during the fight and it is not known which of the participants has produced the consequences.

The following aggravated ways are provided in the provisions of paragraph (3), and will be retained when the death of a person (sentence I) or the death of two or more persons (sentence II) has occurred.

5.3. Sanctions

The punishment prescribed by law for the type of offense is imprisonment from 3 to one year or fine, and for the first aggravated mode provided in paragraph (2) is imprisonment from 6 months to 5 years.

For the aggravated way provided in paragraph (3) sentence I, the sentence is imprisonment from 6 to 12 years (if a person's death has been caused) and for the last aggravated way the special limits of punishment increase by a third (when the death of two or more persons).

6. Special Causes of Non-Punishment

According to the provisions of art. 198, par. (4) of the Criminal Code, the participant at the brawl who is not punished is ther person who:

a) was caught in a fight against his will;

b) tried to separate others.

We note that in order to retain one of these causes of non-punishment, it is necessary to note that the inviting participant had no intention of participating in the brawl, except in the express terms specified in the text and mentioned above. Any other form of participation in other than those mentioned will also involve criminal liability for committing the offense under investigation.

According to the doctrine, "In all cases, the participant will not benefit from non-punishment causes, if later, let himself involved in the brawl, he acts with the intent to participate in the fight and integrates in the exchange of violence that takes place. Causes of non-punishment operate not only in the simple struggle, but also in the other assumptions provided in the text, except for those in which more serious crimes are committed, and the perpetrators are known" [3].

7. Complementary Explanations

7.1. The Connection to Other Offenses

The examined offense has links with other offenses included in this chapter, namely, hitting or other violence, bodily injury, and the crime of murder.

7.2. Some Procedural Aspects

The jurisdiction in the first instance belongs to the court in whose district the offense was committed, except in cases where competence is determined by the quality of the person.

The prosecution is carried out by the criminal investigation bodies of the judicial police under the supervision of the prosecutor.

The criminal action moves *ex officio*.

8. Legislative and Transitional Situations

8.1. Legislative Precedents

This act was not incriminated in the Criminal Code from 1865, and in the Carol II Criminal Code in the provisions of art. 490 was provided on in the situation in which, in the event of a strike, the body injury or the death of one of the participants was caused and it was not possible to know which of them committed the deed.

The incrimination from art. 490 expressly provided two hypotheses, respectively, when the crime or the offense was committed by *a crowd*, and when the same offense was committed *in the brawl*.

Referring to the second hypothesis, Professor Vintilă Dongoroz said that "a) brawl means a violent struggle between several men, most of the time being premeditated by a quarrel. As we cannot generally say in this struggle who provoked and who responded to the challenge, it is assumed that there was a mutual challenge and a more brilliant legal treatment. A simple altercation between two three people is not considered a brawl. b) Of course, any strike involves kicks, so each combatant is assumed by himself to be guilty of at least the whip and will be punished as such. If bodily harm occurred and if it is not known who committed it, then all participants in the fight - less of course the victim - shall be punished with the correctional prison of 1 month - 2 years and a fine of 1000-3000 lei if the injury is of those shown in art. 471, 472 and 473, and if death is punished for all participants, it will be the correctional prison of 1-3 years and the fine of 2000-5000 lei" [10].

8.2. The Transitional Situations. Applying the More Favorable Criminal Law

In transitory situations, the more favorable criminal law may be any of them.

Thus, in the case of the offense in the standard manner provided in paragraph (1), the punishment stipulated by the law is imprisonment from 3 months to one year or fine, and in the case of the type provided in art. 322 par. (1) of the Criminal Code of 1969, the penalty provided is imprisonment from one month to six months or a fine.

Taking into account the differences between the limits of punishment, both in the case when the court wishes to apply a punishment directed to the special minimum and to the special maximum, the more favorable criminal law will be the old law, which provides for lower limits.

As the author of injury or bodily harm is known, the more favorable criminal law will most often be the old law that allowed for a one year reduction in penalty limits.

Under the first aggravated normative way, provided for in paragraph (2) of art. 198 of the Criminal Code and in art. 322, par. (3) Thesis I, Criminal Code since 1969, when the court wishes to focus on the application of a punishment directed to the special minimum, the more favorable criminal law is the old law (the minimum limit is 6 months, unlike the law in force where the limit is one year) and when it wishes to apply a penalty aimed at the special maximum, the more favorable criminal law may be any of them (the same maximum is provided, i.e. 5 years).

In the case of the second aggravated way provided by the provisions of art. 198, par. (3) Thesis I, Criminal Code and art. 322, par. (3) second thesis Criminal Code in 1969, when the court wishes to apply a penalty aimed at the special minimum, the more favorable criminal law will be the old law (it provides for a special lower minimum and 3 years for 6 years in the new law), and when it wishes to apply a punishment directed to the special maximum, the more favorable criminal law will be the new law (which stipulates a special lower limit and 12 years instead of 15 years in the old law).

The more favorable criminal law will be the old law or the new law, in the case of the last aggravated normative way provided in art. 198, par. (3) Thesis II of the Criminal Code and art. 322, par. (3) from Criminal Code from 1969.

Also, if the contestant participated in the action rejects an attack or defends another, the more favorable criminal law would be the old law, as these are causes of non-punishment, which are no longer foreseen in the new law.

Conclusions

Although at present the crime of brawl does not record a high crime rate, its examination is of some importance, mainly due to some changes in the content of the offense by the legislator of the new Criminal Code.

These changes are of major importance in the case where it is necessary to identify and apply more favorable criminal law.

Among the changes that we consider to be of substance and on which we have insisted in this paper, because they are relevant in cases of more favorable identification and application of law, we highlight the cases of refutation of an attack and brawl intervention for the defense of another person, cases that are no longer foreseen to be unpredictable.

Undoubtedly, in case of identifying and retaining one of these, the more favorable criminal law will be the old law, because in the new law these two situations are no longer intended to be causes of non-punishment.

As a general conclusion, we appreciate that even if, due to the limits of punishment and the time elapsing since the adoption of the new law to date, in practice, the application of more favorable criminal law is of no particular interest, the institution as such remains valid from the perspective of subsequent modifications and additions.

On the other hand, the examination carried out is of importance, since the act in question continues to be topical, especially in the view of the brawl between groups of supporters of football clubs in the national division A.

Bibliography

[1] Ion Oancea in Vintilă Dongoroz (scientific consultant: Title VII, final provisions, the leader and coordinator of the entire volume), Siegfried Kahane, Ion Oancea, Iosif Fodor, Nicoleta Iliescu, Constantin Bulai, Rodica Stănoiu, Victor Roşca, *Explicaţii Teoretice ale Codului Penal Român, vol. IV, Partea specială/Theoretical Explanations of the Romanian Criminal Code, vol. IV, Special part*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, Bucharest, 1972, p. 676;

[2] Sergiu Bogdan (coord.), Doris Alina Şerban, George Zlati, *Noul Cod penal, Partea specială, analize, explicaţii, comentarii/New Criminal Code, Special part, analyzes, explanations, comments, Cluj Perspective*, Ed. Universul Juridic, Bucharest, 2014, p. 62;

[3] Vasile Dobrinoiu in Vasile Dobrinoiu, Ilie Pascu, Mihai Adrian Hotca, Ioan Chiş, Mirela Gorunescu, Costică Păun, Maxim Dobrinoiu, Norel Neagu, Mircea Constantin Sinescu, *Noul Cod penal, comentat, Partea specială, Ediţia a III-a, revăzută şi adăugită/The New Criminal Code, The Special Part*, 3rd Ed,Ed. Universul Juridic, Bucharest, 2016, pp. 75, 77;

[4] Octavian Loghin, Tudorel Toader, *Drept penal român, Partea specială/Romanian Criminal Law, Special Part*, Casa de editură şi presă „Şansa" S.R.L., Bucharest, 1997, p. 578;

[5] C. A. Suceava, Criminal Decision no. 523 of July 14, 2004, in B.J. 2004-2005, p. 51;

[6] C. A. Bucharest, Criminal Decision no. 45 / A / 1996, in R.D.P. no. 4/1996, p. 147;

[7] ICCJ, Criminal Section, Decision no. 5991/2005, available on www.legalis.ro;

[8] Ion Rusu, Minodora-Ioana Balan-Rusu, in Alexandru Boroi (coord.), Ion Rusu, Angelica Daniela Chirilă, Gina Livioara Goga, Ana-Alina Ionescu-Dumitrache, Minodora-Ioana Balan-Rusu, *Practică judiciară in materie penală, Drept penal. Partea specială/Judicial practice in criminal matters, Criminal law. Special Part,* Ed. Universul Juridic, Bucharest, 2014, p. 109; ICCJ, Criminal Section, decision no. 1639 of April 1, 2003, available on www.scj.ro;

[9] Ion Rusu, Minodora-Ioana Balan-Rusu in Alexandru Boroi (coord.), Ion Rusu, Angelica Daniela Chirilă, Gina Livioara Goga, Ana-Alina Ionescu-Dumitrache, Minodora-Ioana Balan-Rusu, *Practică judiciară in materie penală, Drept penal. Partea specială/Judicial practice in criminal matters, Criminal law. Special Part*, Ed. Universul Juridic, Bucharest, 2014, p. 108; ICCJ, Criminal Section, decision no. 4204 of June 30, 2006, available at www.scj.ro;

[10] Vintilă Dongoroz in în Const. G. Rătescu, I. Ionescu-Dolj, I. Gr. Periețeanu, Vintilă Dongoroz, H. Aznavorian, Traian Pop, Mihail I. Papadopolu, N. Pavelescu, *Codul penal Carol al II-lea Adnotat, vol. III, Partea specială II, art. 442-603/Carol II Criminal Code annotated, vol. III, Special part II, art. 442-603*, Ed. SOCEC & Co., S.A., Bucharest, 1937, p. 224.

THE IMPORTANCE OF TREASURY FLOW IN THE FINANCIAL ANALYSIS OF A COMPANY

Mircea-Iosif Rus
PhD, Babeş-Bolyai University of Cluj-Napoca

Abstract: Over time, a simple comparison of balance sheets and result accounts, even over a period of 3-5 successive exercises, can only explain the net result of counter-shifting movements: the acquisition and disposal of fixed assets or the loan and the repayment of debt. Removing this shortcoming has forced the approach of financial analysis into a new vision through the flow method based on the concept of cash flow that allows for the determination of monetary surpluses generated by the enterprise's activity. In this respect, it is known that the business activity is the result of mercurial economic and financial operations that affect the enterprise's heritage and which are expressed through receipts and payments. That is why flows of inputs and outputs into and out of the company's assets occur. The analysis of the financing table and cash flows represents an important step in the examination of the synthesis documents concerning the financial situation of the company, right after the analysis of the profit and loss account, balance sheet and changes in equity.

Keywords: financial analysis, cash flows, cash flow (cash), net result, net treasury

I. Introduction

Information concerning a company's treasury flows is useful in the sense that it provides users of financial statements with a basis for assessing the entity's ability to generate cash and cash equivalents and its needs for the use of those treasury luxuries. Economic decisions taken by users require an assessment of an entity's ability to generate cash and cash equivalents as well as the timing and security of these operations.

A company should "prepare a treasury flow statement in accordance with IAS 7 and present it as an integral part of its financial statements for each period for which the financial statements are presented." [1]

A treasury flow statement, when used together with the rest of the financial statements, provides information that allows users to evaluate changes in an entity's net assets, its financial structure (including its liquidity and solvency) and the entity's ability to influence the value and the timing of treasury flows in order to adapt to changing circumstances and opportunities. "Treasury flow information is useful in determining the ability of a company to generate cash and cash equivalents, and enables users to develop models for assessing and comparing the present value of future treasury flows."[1]

The introduction of the Treasury Flow Statement as a "component of the annual financial statements, mandatory for large companies and optional for Small and Medium-sized companies, allows a dynamic analysis of the financial equilibrium by describing the operations (exploitation, investment, financing) which have led to the transformation of the company's patrimony."[2]

The treasury flow statement provides information to the extent to which the various business activities generate cash flow (cash surpluses or deficits). These flows are structured into three categories:

1) Treasury flows originating in operating activities;

2) Treasury flows originating in investing activities;

3) Treasury flows originating in financing activities.

Treasury flows can be determined through two methods: direct and indirect.

The direct method involves deducting payments from the proceeds of the financial year by type of activity and allows estimation of future cash flows in terms of totals and activities.

According to the direct method, treasury flows originating from a current activity are a key indicator of cash generation for other activities: repayment of loans, maintenance of the company's operating capacity, dividend payment and new investments without external financing.

Treasury flows from investments reflect the extent to which expenditures have generated resources that will generate revenue in the future (buildings, installations).

Treasury flows from financing activities make it possible to estimate the future demand for treasury flows from the company's financiers (credit receipts or repayments, securities receipts, redemption payments, receipts or lease payments).

The indirect method differs with respect to operating cash flows, which are determined by correcting the net result with the effects of non-monetary operations (depreciation, provisions, exchange rate differences), as well as the variation in the net working capital requirement (working capital).

To these flows "the net cash of other activities, resulting in the net total cash value at the beginning and end of the period, the difference being the variation (±) of the cash flow" are added. [2]

2. Treasury flows in one company

In our scientific approach we present a treasury flow from a company, TERMOGLOBAL SRL, where the direct method for the treasury flow in the operating activity was used:

Table 1. State of Treasury Flows for TERMOGLOBAL SRL

(lei)

Item name	Financial year	
	2015	2016
A	1	2
Cash flows from operating activities:		
Receipts from customers	286.054,00	188.536,00
Payments to suppliers and employees	240.544,00	150.120,00
Interest paid	0,00	0,00
Corporate tax paid	92.998,00	6.450,00
Receipts from earthquake insurance	0,00	0,00
Net cash from operating activities	*-47.488,00*	*31.966,00*
Cash flows from investment activities:		
Payments for the purchase of shares	0,00	0,00
Payments for the purchase of tangible assets	69.690,00	0,00
Proceeds from the sale of tangible assets	0,00	0,00
Interest received	27.029,00	9.396,00
Dividends received	0,00	0,00
Net cash from investing activities	*-42.661,00*	*9.396,00*
Cash flows from financing activities:		

Receipts from issue of shares	0,00	0,00
Receipts from loans	2.500,00	3.000,00
Payments on repayment of loans	2.500,00	3.000,00
Dividends paid	102.560,00	349.180,00
Net cash from financing activities	*- 102.560,00*	*- 349.180,00*
Net increase in cash and cash equivalents	**- 192.709,00**	**- 307.818,00**
Cash and cash equivalents at the beginning of the financial year	**600.562,00**	**407.853,00**
Cash and cash equivalents at the end of the financial year	**407.853,00**	**100.035,00**

(*Source*: Author's processing of the 2015 and 2016 financial statements of TERMOGLOBAL SRL)

Table 1 gives us the following conclusions:

a) The operating activity has generated treasury flows which have increased compared to the previous year, by reducing, in particular, the payments to suppliers and tax income.

b) The investment has generated treasury flows which have increased compared to the previous year by reducing acquisition of fixed assets expenditure.

c) The financing activity has generated treasury flows which have increased compared to the previous year, as a result of the increase in dividend payments.

d) Globally, the total treasury flow decreased compared to the previous year. As a result, cash and cash equivalents at the end of the 2016 periods were lower compared to the beginning of the period.

III. Conclusions

Even though the situation of treasury flows seems rather unimportant for most companies, it is very important for the economic and financial analysis, as it shows first a

company's ability to acquire the necessary liquidity in the future. Second, treasury flows can emphasize the gaps which could occur in a company's activity, gaps which could occur in operations, in investments, as well as in financing.

Separate presentation of treasury flows that represent increases in operating capacity and treasury flows required to maintain operating capacity is useful, giving the user the possibility to determine of the company is properly investing in preserving its operation capacity. A company not investing properly preserving its operation capacity could negatively affect its future profitability, favoring its current liquidity and distributions to its owners.

Moreover, ,,presenting treasury flows by segments gives the users the possibility of acquiring a better understanding of, on the one side, the relation between the company's overall treasury flows and the flows of its other components and, on the other hand, the degree of availability and variability of treasury flows by segments". [1]

Bibliographical references

[1] IAS 7 – *Situaţia fluxurilor de trezorerie: Standardele Internaţionale de Raportare Financiară®,* 2011 edition, IFRS Foundation

[2] Petrescu S., (2006), *Analiză şi diagnostic financiar-contabil: ghid teoretico-aplicativ,* CECCAR Publishing House

BIOETHICS FACING THE CHALLENGE OF SUICIDE.RELIGIOUS PROHIBITIONS AND PHILOSOPHICAL MOTIVATIONS

Nicolae Iuga
Prof. PhD, "Vasile Goldiş" University of Arad

Abstract: Suicide, even if it is a marginal fact of life, always causes a strong emotional, psychological and social impact. Religious teachings as well as the principles of medical deontology more or less disapprove of this fact in the name of creationists arguments. On the other hand, in the bioethics debate, the idea of the right of the human person to die dignified and without suffering, gains more and more ground, the idea of accepting euthanasia in the name of rationalist arguments. On the opposite pole to religious dogmas are the philosophical reflections that justify suicide as a form of absolute manifestation of human freedom. In this essay we will examine alternatively the two sets of contradictory arguments.

Keywords:bioethics, suicide, religious disapproval of suicide, philosophical justification of euthanasia.

Credem că problema sinuciderii nu ar trebui complet exclusă din raza atenției noastre cotidiene nicidecum, nici în virtutea unei false pudori religioase față de discutarea în public a principiului și nici din cauza caracterului macabru al faptului brut și brutal ca atare. Ba chiar dimpotrivă, privind lucrurile din unghiul lui Albert Camus, s-ar putea ca problema să devină importantă, în tot cazul mai importantă decât orice problemă abstractă, atâta timp cât noi ar trebui să ne răspundem nouă înșine, în mod onest, la întrebarea dacă viața merită durerea de a fi trăită sau nu[1].

În tot cazul, Filosofia este aceea care a teoretizat atât despre libertate în sens absolut și, prin urmare, și despre sinucidere ca manifestare a libertății absolute. Dar aici este vorba nu de o teoretizare pură și simplă, pentru că problemele pe care le pune în discuție filosofia nu pot fi gândite fără o implicare personală și afectivă. Ar fi semn al unei umanități denaturate, ar fi vorba de o adevărată monstruozitate, dacă ne-am imagina că oamenii ar putea gândi noțiunile care se referă la destinul lor, la problemele de viață și moarte, cu detașare și indiferență, ca și cum ar studia fapte și obiecte din natură.

1. Interdicțiile religioase privind sinuciderea

1. 1. Sinuciderea în mentalitatea diferitelor religii și civilizații

Se spune că majoritatea religiilor lumii interzic sinuciderea, dar poate că mai propriu ar fi să se spună că unele religii o dezaprobă mai mult sau mai puțin ferm și categoric, pentru că de interzis nu o pot și nu au cum să o interzică efectiv. Sinucigașului care este hotărât să o

[1] Albert Camus, *Mitul lui Sisif*, RAO, București, 1994, p. 105.

facă, puțin îi pasă dacă religia căreia îi aparține (și în care crede sau nu) îi interzice acest lucru. Dar interesant este că ansamblul de valori al unei civilizații, care nu se reduce la religie și în care religia este doar o componentă singulară, nu privește la fel de uniform fenomenul sinuciderii și nu îl dezaprobă la fel în toate cazurile și în mod necondiționat. Dimpotrivă, putem observa o varietate de atitudini vis a vis de acest fapt.

Se știe că și vechii filosofi greci dezaprobau sinuciderea, cel puțin în teorie, cu motivații care trimiteau la religia lor, dar prin exemplul personal au pus în practică contrariul. Pitagora de exemplu (sec. VI î. H.) socotea suicidul ca o manifestare împotriva legilor divine. Pitagora și adepții săi credeau în metempsihoză, de fapt în ceea ce s-ar putea numi mai corect metemsomatoză, anume că sufletul omului rămâne același dar trece dintr-un corp în altul, spre a se purifica și, prin aceasta, spre a se putea reîntoarce la originea sa divină[2]. Prin urmare, numai Zeul poate hotărî când purificarea s-a realizat pe deplin, când lanțul reîncarnărilor poate fi oprit și când sufletul poate fi eliberat de trup. Asta însă nu l-a împiedicat pe Pitagora (după unii doxografi) să moară ca un sinucigaș, în sensul că a ales să se lase omorât de către urmăritorii săi, decât să fugă printr-un câmp cultivat cu bob, plantă considerată impură de către școala sa[3].

Aceeași inconsecvență o putem observa și la Aristotel (384-322 î. H.). În *Etica* sa Aristotel se declară verbal împotriva sinuciderii, susținând că sinuciderea aduce mânia zeilor și slăbește societatea. El afirmă că a înfrunta o viață plină de primejdii și necazuri este o virtute, în timp ce a abandona viața este o dovadă de lașitate, sinucigașul fiind ca și soldatul care dezertează de pe câmpul de luptă[4]. Teoria lui nu l-a împiedicat însă pe Aristotel să se sinucidă el însuși, atunci când urma să fie arestat și să i se înscenеze un proces nedrept. Aristotel și-a motivat atunci gestul, zicând că nu vrea să le dea atenienilor ocazia să păcătuiască încă o dată grav împotriva filosofiei, prima oară aceștia păcătuind grav atunci când l-au condamnat pe nedrept pe Socrate.

În același timp, în civilizația antică greacă și romană, sinuciderea era considerată ca o soluție onorabilă în cazul unor comandanți militari care pierdeau o bătălie[5] și, în general, sinuciderea era privită ca o ieșire onorabilă din felurite situații imposibile. Cu timpul însă în Roma antică, în anumite cazuri suicidul era privit ca o „crimă împotriva statului", dar din rațiuni curat cupide și turpide. Mai exact, în epoca de decadență a Romei și a cezarilor alienați mintal și periculoși, mulți cetățeni romani de vază și posesori ai unor averi mari puteau stârni invidia puternicilor zilei, fapt ce se lăsa cu delațiuni infame, procese, judecăți strâmbe, condamnări la moarte și – mai cu seamă – la confiscarea averii. Dar, dacă cel pe care îl aștepta un proces din care nu avea nici o șansă de a scăpa cu viață, dacă deci unul ca acesta apuca să se sinucidă înainte de a fi arestat și judecat, atunci averea lui rămânea moștenitorilor de drept. Astfel, visteria imperială era împiedicată să intre în posesia averii sale, iar sustragerea de la confiscarea averii prin sinucidere era privită ca o „crimă împotriva statului".

[2] Vezi: Bagdasar N., Bogdan V., Narly C., *Antologie filosofică*, Edit. Casa Şcoalelor, Bucureşti, 1943.
[3] Diogene Laertios, *Viețile și doctrinele filosofilor,* Ed. Academiei, București, 1963, p. 405-406.
[4] Aristotel, *Etica nicomahică,* E.S.E., București, 1988, p. 106.
[5] M. Ronald, *Comprehensive textbook of suicidology,* Guilford Press, New York, 2000, p. 97.

În civilizația veche indiană lucrurile sunt ceva mai complexe. De exemplu în hinduism sinuciderea era considerată un păcat grav, dar în jainism (o altă religie și filosofie aparținând aceleași civilizații), lucrurile stau altfel. Ambele religii, atât hinduismul cât și jainismul, respectă aceiași zei și au aceleași epopei ca izvoare scrise cu carcter sacru, dar în jainism există ritualul sacru numit *Sati*[6]. La moarte nu se practică înhumarea ci incinerarea, iar ritualul *Sati* presupune arderea voluntară a văduvei în același foc în care este ars și cadavrul soțului. Văduva se sinucide ritual, aruncându-se singură în foc, uneori fiind ajutată de către rude. Ritualul Sati este astăzi condamnat de guvernul indian, dar cu toate acestea încă mai au loc astfel de pratici religioase, ca o dovadă a supremei pietăți feminine în fața soțului decedat.

În cultura japoneză practica sinuciderii este extrem de răspândită. Religia lor națională, Șintoismul, nu numai că nu conține norme morale care să interzică sinuciderea, dimpotrivă în anumite împrejurări religia șintoistă chiar o recomandă, sinuciderea fiind reglementată încă din antichitate ca o ceremonie cu caracter sacru. De altfel, Șintoismul nu este o religie în care normele morale să fie numeroase. Unii reformatori ai Șintoismului din secolul al XIX-lea afirmă chiar că japonezii nu au nevoie de norme morale și religioase, astfel de norme fiind necesare numai europenilor, care „din firea lor au înclinare spre fapte rele”[7]. Totodată, la japonezi s-a dezvoltat și un foarte puternic sentiment al onoarei. Când onoarea este pătată, indiferent dacă individul este vinovat sau nu, când un om este umilit chiar într-o împrejurare care nu depinde de voința sa, acest lucru nu poate fi reparat altfel decât prin sinucidere, prin metoda cunoscută sub numele de „harakiri” sau „seppuku” (spintecarea abdomenului cu sabia), urmată de decapitarea rituală a sinucigașului de către un asistent desemnat anume. La fel, când un șef militar murea, subordonații apropiați îl urmau în moarte, făcându-și seppuku, spre a-și dovedi în acest fel loialitatea și demnitatea. Prin seppuku se puteau sinucide numai militarii, oamenii de onoare, bărbații și cei din clasele superioare. În caz de război, respectiv în cazul pericolului de a cădea prizoniere și femeile se puteau sinucide, prin metoda numită „jigai” (secționarea arterei carotide cu un cuțit), după ce în prealabil își legau genunchii în poziția șezând, semn că nu au fost dezonorate prin viol[8]. De asemenea, tot în caz de război, este binecunoscut faptul că militarii japonezi erau capabili de a executa misiuni sinucigașe, prevăzute în codul onoarei lor militare, cunoscute sub numele generic de „kamikaze”. Toate aceste concepte sunt dificil de înțeles în afara Japoniei. Ele fac parte din cultura poporului japonez, tradiția sinuciderii în locul înfrângerii și capturării era adânc înrădăcinată în cultura militară japoneză, viața de samurai și codul Bushido impunând loialitatea și onoarea înaintea vieții[9].

În iudaism, sinuciderea era interzisă categoric, la fel ca și în creștinism. Iudaismul se bazează pe importanța valorificării acestei vieți și, prin urmare, suicidul este echivalent cu negarea naturii divine a lui Dumnezeu[10]. Dar în același timp Iudaismul și interpretarea lui de către rabini îl fac destul de flexibil în raport cu faptele de viață. În ciuda acestei credințe, în situații extreme în care singurele soluții aparente erau fie de a fi omorâți, fie forțați să își

[6] https://cyd.ro/india-pacatul-de-a-fi-femeie-si-vaduve-arse-pe-rug
[7] Emilian Vasilescu, *Istoria religiilor*, Ed. BOR, București, 1982, p. 86-87.
[8] Yukio Mishima, *Calea samuraiului astăzi*, Traducere din engleză de Iuliu Rațiu, Humanitas, București, 2014.
[9] http://www.ww2pacific.com/suicide.html
[10] http://www.religioustolerance.org/sui_bibl.htm

trădeze religia, evreii au recurs la suicidul individual sau la suicidul colectiv. Personaje importante din Vechiul Testament au recurs la sinucidere: puternicul Samson (Jud. XVI, 30) sau regele Saul (I Regi, XXXI, 4-6). Dar cazul cel mai complex este fără îndoială acela al sinuciderii colective a luptătorilor de la Masada. Aceasta a fost o fortăreață greu expugnabilă situată într-un vârf de munte, pe malul vestic al Mării Moarte[11]. După cucerirea Ierusalimului de către împăratul roman Vespasian (anul 70 d. H.), Masada a fost ultima redută a rezistenței anti-romane a iudeilor. A rezistat unui asediu greu timp de trei ani (70-73 d. H.). Ultimii luptători de aici, în număr de peste 900, au luat hotărârea să nu cadă vii în mâinile învingătorilor. Dar deoarece sinuciderea era interzisă de religia lor, au găsit un artificiu moral-juridic. Au tras la sorți câțiva luptători, care au primit misiunea să-i omoare pe toți ceilalți, iar în final aceştia s-au omorât între ei şi astfel romanii învingători nu au putut lua nici un prizonier.

1. 2.Islamul și teroriștii sinucigași

În zilele noastre, cazul cel mai evident și mai grav îl constituie teroriștii sinucigași musulmani. Și Islamul, la fel ca și celelalte religii monoteiste, condamnă sinuciderea cu toată fermitatea (Coran, 4: 29), afirmând că oricine se omoară intenționat va arde în focul iadului pentru totdeauna. Dar interdicția din Coran este pur formală, iar teroristul musulman sinucigaș este o realitate cotidiană peste tot în lumea contemporană. În consecinţă, au apărut şi preocupări teoretice de studiere a acestui fenomen.

În general, terorismul sinucigaș se defineşte prin acte de o violenţă şocantă, prin crearea unui climat de frică, prin acţiuni îndreptate împotriva unei comunităţi, care se soldează cu victime, prin atacuri asupra civililor şi violarea normelor general-umane, în scopul de a influenţa deciziile politice ale guvernelor sau comportamentul comunităţilor şi a grupurilor sociale[12]. În planul psihologiei sociale efectul este dublu, dă naştere la două categorii opuse de sentimente. Pe de o parte, stârneşte panică şi teroare în cadrului grupului-ţintă, iar pe de altă parte este menit să determine şi sentimente de simpatie şi sprijin în rândurile populaţiei din care provin teroriştii, populaţie care are anumite frustrări şi revendicări politice[13].

Terorismul sinucigaș nici nu poate fi definit riguros, pentru că nu se manifestă uniform în plan internaţional. Iar punctul de vedere poate fi decisiv în evaluarea unei organizaţii sau a unei persoane, pentru a fi apreciate dacă este vorba de terorism sau nu. Unul şi acelaşi individ poate fi considerat ca fiind terorist din punctul de vedere al unui stat occidental sau a ideologiei de tip occidental, dar poate fi văzut ca un luptător pentru o cauză naţională, ca un „martir”, sau ca unul care acţionează în legitimă apărare, din punctul de vedere al altui stat sau a altei ideologii, care furnizează luptători pentru astfel de organizaţii. Apoi este greu de elucidat fenomenul numit „terorism de stat”, seria de împrejurări în care statul însuşi acţionează, în secret sau la vedere, cu mijloace din arsenalul terorismului împotriva unor indivizi, grupuri, comunităţi etnice sau religioase. Sau dacă tendinţele

[11] http://www.jewishencyclopedia.com/articles/10457-masada
[12] www.scribd.com/doc/viorica-antonov-abstract
[13] Laurențiu Batin, *Filosofia politică a lui André Glucksmann,* Ed. Grinta, Cluj-Napoca, p. 124 și urm.

secesioniste pe criterii de ordin etnic, exprimate cu violenţă, proprii unei comunităţi, pot fi considerate manifestări teroriste sau nu. Dacă nu cumva se utilizează dublu limbaj şi dacă nu cumva se aplică un dublu standard, atunci când e vorba de a aprecia legitimitatea unor revendicări, a unor mişcări susţinute cu mijloace violente, în diferite puncte ale globului şi în diferite momente istorice.

Terorismul sinucigaş fundamentalist islamic contemporan prezintă o serie de trăsături proprii. După primul război mondial, în contextul desfiinţării Imperiului Otoman şi al pierderii de către Germania a imperiului său colonial, în anul 1919 s-au instituit de către Liga Naţiunilor (predecesoarea ONU) „mandate" acordate către unele puteri europene, în vederea administrării temporare a unor întinse zone din Orientul Mijlociu, mandate care au încetat treptat, permiţând înfiinţarea mai multor state arabe independente. Au rezultat astfel, în locul vechilor alcătuiri tribale, entităţi statale de tip „regat", cu o instabilitate pronunţată, lipsite de o tradiţie statală de tip modern, cu populaţii puternic determinate din punct de vedere naţionalist şi religios. Manifestările teroriste islamice au debutat postbelic în interiorul acestor ţări, respectiv împotriva propriilor guverne şi guvernanţi, presupuşi a fi marionete ale puterilor occidentale. Aşa a luat naştere, iniţiată printr-o mişcare terorist islamică de mari proporţii, Republica Islamică din Iran, în 1979, fiind alungată de la putere dinastia pro-occidentală a şahilor Pahlavi. Apoi a fost asasinat de către fundamentaliştii islamici preşedintele egiptean Anwar El Sadat, în 1981, pentru faptul de a fi încheiat pacea cu statul Israel şi, în fine, tot printr-o insurgenţă teroristă de anvergură, în Afganistan capitala ţării Kabul a fost ocupată de către fundamentaliştii islamişti talibani, în anul 1996.

Dar terorismul fundamentalist islamic nu s-a oprit la acţiuni în interiorul statelor proprii. În special după căderea comunismului, în anii 90 ai secolului trecut, islamiştii şi-au mutat terenul de acţiune şi confruntare prin atentate teroriste sinucigașe pe teritoriul SUA şi al statelor occidentale, sau împotriva obiectivelor acestora, oriunde s-ar afla ele pe glob. Specificul terorismului sinucigaş islamic contemporan constă în aceea că nu mai este îndreptat împotriva propriilor guvernări musulmane, presupuse a fi corupte de către civilizaţia occidentală, ci împotriva cauzelor, a izvoarelor a acestei „corupţii", adică împotriva ţărilor occidentale înseşi[14].

1. 3. Religia și bisericile creștine despre sinucidere

Trebuie să observăm de la bun început că discursul creștin de condamnare a sinuciderii se lovește de dificultăți asemănătoare cu ceea ce spune și Islamul împotriva sinuciderii, că este diferit de la o biserică la alta, nefiind peste tot la fel de convingător, de ferm și de necondiționat.

În primul rând, creștinismul are ca punct de plecare, la fel ca și Iudaismul, poruncile biblice cu privire la valoarea și prezervarea vieții. Raționamentele creștine împotriva sinuciderii se bazează pe una din cele zece porunci din Vechiul Testament: „Să nu ucizi!" (Exod, XX, 13), reluată și în Noul Testament (Mt. XIX, 18). Este clar că porunca „Să nu ucizi!" se referă la persoana altuia, dar nu este deloc clar dacă se referă și la persoana proprie,

[14] Idem.

dacă porunca interzice şi uciderea de sine. Apoi, este clar că religia iudaică şi cea creştină consideră viaţa ca un dar de la Dumnezeu, care nu trebuie desconsiderat prin sinucidere şi că sinuciderea este împotriva ordinii naturale create de către Dumnezeu.

Dar să luăm cazului unei persoane bolnave, care recurge la tratament medical şi se vindecă. Dacă e să fim credincioşi consecvenţi, trebuie să admitem că şi boala este dată tot de către Dumnezeu, iar a te vindeca de boală prin efort propriu este tot o acţiune a omului îndreptată împotriva voinţei lui Dumnezeu, la fel ca şi sinuciderea. A transforma, prin medicaţie, un om bolnav într-un om sănătos este un lucru la fel de contrar voinţei lui Dumnezeu ca şi a transforma un om sănătos într-un om mort. Atunci de ce numai sinuciderea să fie condamnabilă ca fiind împotriva voinţei lui Dumnezeu, iar vindecare prin metode medicale omeneşti nu? Sinuciderea – zice creştinismul – este un păcat grav, deoarece echivalează cu negarea naturii divine a lui Dumnezeu. Dar cel care nu crede în Dumnezeu, mai păcătuieşte el în sinea lui? Şi dacă da, împotriva cui?

Bisericile creştine tradiţionale mai trebuie să rezolve, fără ipocrizie, şi spinoasa problemă a martirajului paleocreştin. După cum se ştie, în Imperiul Roman primii creştini erau persecutaţi, dar persecuţiile împotriva creştinilor erau justificate politic. Imperiul Roman era un imperiu imens, sincretic, care îngloba cea mai mare diversitate de popoare, limbi şi religii cunoscute vreodată în istorie, o adevărată babilonie. Romanii erau toleranţi din punct de vedere religios, lăsau tuturor credinţelor religioase libera practicare a cultului, dar în acelaşi timp aveau nevoie pentru unitatea imperiului de un simbol religios şi politic unic, iar acest simbol religios şi politic a fost găsit în divinizarea persoanei împăratului. Toate popoarele aveau deplină libertate religioasă, cu condiţia să aducă cinstire religioasă şi simbolului unic al imperiului, adică statuii împăratului. Vechii evrei au refuzat categoric acest lucru, adică au refuzat violent amplasarea statuii împăratului în Templul lor, socotindu-l pe bună dreptate o formă gravă de profanare şi idolatrie, ceea ce a condus la războaiele iudaice şi finalmente la cucerirea şi dărâmarea Ierusalimului şi a Templului de către romani.

Şi cu creştinii lucrurile au stat întrucâtva asemănător. Şi ei au refuzat să practice cultul împăratului şi să se închine statuii acestuia[15], fapt pentru care au fost persecutaţi timp de peste două secole, persecuţii justificate politic. În plus creştinii aveau şi o reputaţie proastă, încă de pe vremea împăratului Nero. Erau acuzaţi de cele mai infame fapte, de canibalism (asta au înţeles cei care spionau oficierea euharistiei din rugăciunea epiclezei: „Luaţi, mâncaţi, acesta este trupul Meu...") şi de incendierea Romei. În timp, aceste calomnii repetate au prins într-o aşa măsură, încât simpla mărturisire a apartenenţei la secta creştină provoca oroare şi indignare. Periodic, timp de aproape două secole şi jumătate, de la Nero şi până la Diocleţian, creştinii erau persecutaţi, de regulă fără altă dovadă a apartenenţei la cult, decât mărtusirirea celor împricinaţi că sunt creştini. Cei care cedau în urma torturii şi abjurau, erau lăsaţi în pace, dar cei care persistau în mărturisirea credinţei creştine erau condamnaţi la moarte, iar sentinţele erau executate cu imaginaţie şi sadism. Este clar că martirii ştiau că urmează să fie omorâţi şi se lăsau de bunăvoie să fie omorâţi, ba chiar căutau ei înşişi acest lucru, voiau să primească „cununa muceniciei". Trebuie să admitem că orice caz în care actul

[15] Ioan Rămureanu, Milan Şesan, Teodor Bodogae, *Istoria bisericească universală,* vol. I, ediţia a III-a, EIBMBOR, Bucureşti, 1987.

ce determină moartea este îndeplinit de către victimă în cunoştinţă de cauză este un act de sinucidere. Atunci cum trebuie făcută diferenţa dintre un martir autentic şi un sinucigaş de rând? Martirii sunt cinstiţi în mod deosebit şi azi de către bisericile tradiţionale, Catolică şi Ortodoxă, pentru că prin comportamentul lor sinucigaş neînfricat, martirii din antichitate au asigurat supravieţuirea Bisericii creştine primare pe timpul persecuţiilor romane. Tot astfel sunt cinstiţi şi martirii ulteriori, cei care au mărturisit credinţa creştină cu preţul vieţii sub stăpânirea otomană sau sub regimurile politice comuniste ateiste. Atunci de ce bisericile îi dezaprobă şi îi condamnă numai pe cei care se sinucid în alte contexte şi din alte motive, din alte convingeri şi credinţe puternice, inclusiv din fanatism religios necreştin?

Morala creştină condamnă sinuciderea fără echivoc, iar motivul este unul simplu. A-ţi lua singur viaţa presupune o atitudine potrivnică lui Dumnezeu, necredinţă, ateism şi dispreţ faţă de credinţa şi rânduielile bisericeşti[16]. Mai precis, sinucigaşul se substituie lui Dumnezeu, care este singurul Stăpân al vieţii oamenilor, Cel Care ne dă viaţa şi Cel Care ne-o ia, atunci când El socoteşte. Chiar dacă uneori suferinţa, mizeria, bolile şi atitudinile ostile ale semenilor ating cote de nesuportat, nu avem voie să ne luăm viaţa, pentru că nu ne-am dat-o noi. Sinuciderea implică păcatul deznădejdii, care este unul dintre cele mai grave pe care le putem comite, care estepăcat împotriva Duhului Sfânt, pentru că trupul nostru este „templu al Duhului Sfânt” (I Corinteni, III, 16) şi care nu se poate ierta niciodată (Mt., XII, 31-32). Unul dintre apostoli, Iuda, mai numit şi „fiul pierzării” (Ioan, XVII, 12), a deznădăjduit şi s-a sinucis. Întrebarea care se pune este: trupul lui Iuda mai era şi el „templu al Duhului Sfânt”? Şi dacă nu s-ar fi sinucis, ar fi fost oare şi el iertat? Nu ar fi rămas ca un întunecat simbol viu, expus cât ar mai fi trăit la toată batjocura şi dispreţul, prin care ar fi fost permanent condamnată trădarea?

Bisericile Ortodoxe naţionale condamnă bineînţeles sinuciderea, dar şi acestea trebuie să admită conduita eroică a ostaşilor căzuţi pe câmpurile de luptă (pentru mântuirea cărora se roagă de altfel la Sf. Liturghie), adică să aprobe comportamentul sinugicaş, să aprobe „jertfirea vieţii pentru interese de superioară valoare morală”, cum scrie fostul profesor şi mitropolit al Ardealului Nicolae Mladin[17]. Numai că „interesele de superioară valoare morală” nu pot fi definite cu claritate. Există soldaţi curajoşi care îşi expun viaţa la modul sinucigaş şi o pierd în războaie de apărare, după cum există şi soldaţi sinucigaşi care îşi pierd viaţa voluntar în războaie de agresiune, sau mercenari care îşi riscă viaţa pentru bani, în războaie de jaf şi cotropire. Care dintre aceste interese sunt de valoare morală superioară? În război, fiecare tabără beligerantă va susţine că soldaţii proprii îşi jertfesc viaţa pentru interese morale superioare, iar ai inamicului nu, ceea ce relativizează din capul locului atari interese. Şi de ce poate fi aprobat de către Biserică comportamentul sinucigaş al unui militar care cade pe câmpul de luptă, dar nu poate fi aprobat gestul unui militar care îşi trage singur un glonte în cap, din motive de onoare sau de situaţie sufletească fără ieşire, în afara câmpului de luptă.

Nicolae Mladin defineşte sinuciderea ca fiind „curmarea conştientă şi voluntară a propriei vieţi, fie prin întrebuinţarea unor mijloace ucigătoare, fie prin neîmplinirea unor

[16] http://www.apologeticum.ro/2011/12/viziunea-bisericii-ortodoxe-despre-pacatul-sinuciderii
[17] http://www.crestinortodox.ro/morala/sinuciderea-70849.html

acțiuni care sunt necesare pentru susținerea vieții, cum ar fi alimentația"[18]. Dar grevistul foamei care moare din cauza aceasta – este oare vinovat numai el însuși sau este vinovat, în ochii Bisericii, și cel din cauza căruia primul a făcut greva foamei?

Motivele pentru care morala creștină condamnă sinuciderea, în opinia importantului teolog ortodox menționat mai sus, ar fi mai multe.

a) Sinuciderea este un act împotriva firii umane. Omului, ca oricărei ființe vii în genere, îi este propriu un anumit instinct al autoconservării, în temeiul căruia el se apără împotriva a tot ce îi amenință existența. Chiar și iubirea de sine și egoismul cer ca omul sa prețuiască viața ca primul între bunurile sale pământești și temeiul tuturor celorlalte activități. E deavărat, se poate spune că omul are un drept personal asupra vieții sale, dar este un drept de „administrare" și folosire rațională a vieții, nu de sinucidere, deoarece sinuciderea depășește limita dreptului asupra vieții sale. Faptul că oamenii sunt oripilați și îngroziți la vederea unui cadavru de sinucigaș este încă o dovadă în plus că sinuciderea este o crimă oribilă împotriva firii umane.

b) Sinuciderea este o crimă împotriva societății, familiei și patriei. Fiecare om are și datorii sociale trebuind, după măsura puterilor sale, să contribuie la binele semenilor. Binele și bunăstarea unei familii depind adesea de existența unui singur om, iar sinucigașul se vede clar că dezertează de la toate îndatoririle familiale. Apoi, un om care se sinucide arată fără echivoc că nu își prețuiește viața, iar unul care nu își prețuiește viața proprie înseamnă că nu o poate prețui nici pe a celorlalți, fiind deci un om denaturat nu numai din punct de vedere familial, ci și din punct de vedere social. Afirmația că există indivizi care fac degeaba umbră pământului, și deci nu ar merita să trăiască, nu poate fi acceptată din punct de vedere moral. Pentru că, dacă cineva este complet lipsit de orice merit ori s-a făcut vinovat față de societate, acesta are datoria și (teoretic) posibilitatea să-și repare greșelile până în ultima clipă a vieții.

c) Sinuciderea este o crimă împotriva lui Dumnezeu. Pentru o mai ușoară înțelegere a problemei, putem transpune învățătura creștină în termeni oarecum comerciali și atunci spunem că viața noastră este un dar de la Dumnezeu. Viața noastră este „proprietatea" lui Dumnezeu, pentru că El este Creatorul și susținătorul vieții umane. Dumnezeu îi dă omului viața „în folosință", pentru ca el să o folosească în scopul mântuirii sufletului. Distrugerea vieții altuia prin ucidere și autodistrugerea vieții noastre prin sinucidere, ceea ce este același lucru, este o crimă gravă, pentru că noi distrugem ceva ce nu putem crea, ci numai Dumnezeu. Sinuciderea este o crimă față de Dumnezeu, pentru că noi distrugem ceva ce nu ne aparține nouă, ci este proprietatea lui Dumnezeu. Viața este un dar de la Dumnezeu, dar nu este un dar oarecare, a cărui primire sau refuzare ar sta la latitudinea omului, primirea vieții nu este la discreția omului, ci este un dar în vederea mântuirii. Numai dacă refuzăm ideea de mântuire, numai atunci putem refuza și viața în mod arbitrar. Atunci chiar ne este indiferent dacă prin sinucidere îl ofensăm pe Dumnezeu sau nu.

Din punct de vedere bisericesc, sinuciderea este un păcat cu totul aparte, diferit în mod absolut de toate celelalte păcate, care mai este trecut și în categoria păcatelor „strigătoare la

[18] Idem.

cer"[19]. Fiindcă toate celelalte păcate lasă în principiu un loc în viitor pentru căință și pocăință în timp ce sinuciderea, întrucât desființează însăși viața, desființează pentru totdeauna această posibilitate.

Dar ce posibilități de sancționare are Biserica, întotdeauna *post factum,* față de actul sinuciderii și față de autorul lui? Biserica îl poate lipsi pe sinucigaș post mortem de rugăciunile ei, lucru care – cum am mai spus – poate prezenta importanță și eficiență numai în ipoteza că sinucigașul nu este ateu. Și aici bisericile creștine tradiționale, Ortodoxă și Catolică, nu fac dovada unei practici unitare în sancționarea sinuciderii. Biserica Ortodoxă este categorică, ea nu admite sinuciderea în nici o împrejurare și sub nici un motiv[20]. Într-un limbaj de bună mireasmă duhovnicească, în cea mai veche culegere de legi bisericești în limba română, *Pravila* de la Govora (de la anul 1640) stă scris: "Orice om de voia lui de se va arunca pe sine dintr-un loc înalt jos și va muri sau într-o apă sau dintr-o piatră sau de se va junghia pre sine însusi sau în orice fel de moarte sau cu o funie de se va spânzura, unul ca acela să nu se îngroape ca creștin, nici să-l prohodească, ci să-l lepede pe dânsul ca pe un spurcat. Iar de va fi făcut aceasta pentru Dumnezeu să nu se cruțe, fiindcă niște bunătăți ca acelea și fel de moarte n-a învățat Dumnezeu pe nimenea. Iar de-i va fi făcut lui altcineva aceasta, pe acela să-l cânte și să-l îngroape și pomeniri să-i facă ca și la tot creștinul[21]". Într-o altă legiuire veche, apărută la puțin timp după cea dintâi menționată mai sus, anume în *Îndreptarea Legii* (Târgoviște, 1652) se introduce excepția alienării mintale: "Sinucigașul de bună voie nu trebuie să fie slujit sau pomenit la vreo slujbă, căci și-a dat sufletul satanei. Dar cel ce s-a sinucis fiind bolnav și ieșit din minți poate fi slujit. Iară sinucigașul care s-a omorât din împuținarea sufletului, adică din frica de oameni sau de persecuții sau de boala care nu i-a atins mintea, acela nu poate fi pomenit[22]"

În schimb Biserica Catolică este mai puțin rigidă și judecă lucrurile de la caz la caz. Biserica Catolică susține că ar fi absurd să credem că pedepsim mortul prin lipsirea lui de slujbe religioase, mortul nu mai poate fi pedepsit de către oameni, pentru că el se află deja la Judecata lui Dumnezeu. Refuzul parțial sau în întregime a slujbelor religioase pentru sinucigaș este mai mult un mesaj pentru cei rămași în viață și o atenționare a lor că s-a produs un păcat grav. Dar dacă este vorba de persoane cu o mare notorietate pozitivă care s-au sinucis (cazul celebrei Veronica Micle sau al cântăreței Mădălina Manole de exemplu), atunci refuzul slujbei de înmormântare poate să „împietrească sufletul multora" (susțin unii teologi catolici[23]) și să-i îndepărteze de Biserică. Deci Biserica Catolică aprobă slujbe religioase cu un fast mai redus pentru unii sinucigași cu notorietate, în cazul în care refuzul slujbelor ar dăuna unei bune opinii publice despre Biserică.

De asemena, poate exista și o „sinucidere indirectă", cauzată de un mod de viață în care este previzibilă consecința morții, în care moartea este rezultatul unor vicii incontrolabile

[19] Nicolae Mladin, O. Bucevski, Constantin Pavel, Ioan Zăgrean, *Teologia Morală Ortodoxă,* Vol. I, EIBMBOR, București, 1979, p. 439.
[20] http://www.crestinortodox.ro/morala/sinuciderea-70849.html
[21] * * * *Pravila de la Govora,* Ed. Fortuna, Râmnicul Vâlcea, 2016, glava 143.
[22] * * * *Îndreptarea Legii,* Ed. Academiei, București, 1962, p. 250.
[23] http://www.gandul.info/stiri/pacatul-sinuciderii-ce-spun-teologii-despre-pedepsirea-lui-asemanari-si-diferente-intre-crestini-mozaici-musulmani-budisti-si-hindusi-6587157

ruinătoare ale organismului. Problema suferinţelor fizice grele, provocate de boli incurabile, este încă şi mai sensibilă. Moraliştii bisericilor creştine tradiţionale vor susţine că suferinţa fizică de dinainte de moarte înseamnă de fapt o ultimă „încercare" a credinţei creştinului, o verificare dacă credinţa sa este suficient de puternică (pervers argument!), sau chiar o „spiritualizare" a lui, dar este greu ca astfel de alegaţii să fie susţinute convingător pentru toată lumea. Problema reală este dacă suferinţa fizică şi perspectiva iminentă a morţii nu cumva golesc viaţa de sensul ei, făcând-o de prisos.

2. Filosofia despre sinucidere ca manifestare a libertăţii absolute

2. 1. Hegesias din Cyrene

Primul care a pus problema sinuciderii în sens filosofic a fost un gânditor grec din antichitate, un anume Hegesias din Cyrene, care a trăit pe timpul învăţatului rege Ptolemaios Philadelphos (308-246 î. H.). Hegesias făcea parte din Şcoala lui Aristip, o şcoală convenţionalistă care susţinea că nu există nimic drept sau nedrept, cinstit sau necinstit de la natură, ci faptele oamenilor sunt numite astfel numai prin convenţie şi obicei[24]. La concluziile lui cu privire la sinucidere, Hegesias ajunge de la observaţia că pentru om nu poate exista fericire deplină, deoarece trupul omului este atins de multă suferinţă, sufletul împărtăşeşte suferinţele trupului şi se află pradă zbuciumului, iar destinul ne împiedică sistematic să ne realizăm speranţele noastre. Deci noţiunea de fericire nu are o consistenţă reală, ci este o simplă iluzie, iar moartea poate fi ceva de dorit. Viaţa poate părea folositoare pentru cel prost, dar pentru cel înţelept ar trebui să fie indiferentă. Se zice că învăţătura lui Hegesias a declanşat în Cyrene un val de sinucideri, ca un fel de „Balena albastră" *avant la lettre,* ceea ce l-a făcut pe rege să interzică cărţile filosofului nostru, să-i închidă şcoala şi pe el să-l alunge din cetate. Sigur, libertatea noastră este relativă la condiţia noastră ontologică, ceea ce constituie pentru noi un dat. De exemplu, nu putem zbura ca păsările, sau – cum se spune în Evanghelie – nimeni nu poate să-şi adauge staturii sale un cot (Lc. XII, 25), dar libertatea noastră are şi ea un moment de manifestare absolută atunci când noi, prin sinucidere, ne putem refuza însăşi fiinţa noatră, cu limitările ei ontologice cu tot.

2. 2. David Hume

Acest filosof englez (1711-1776) consideră că numai omul superstiţios nu se poate sinucide, că numai superstiţiile limitează libertatea omului şi îl pot împiedica de la sinucidere[25]. Filosofia este singura care poate să cureţe spiritul uman de viciul superstiţiei. Există în om o teamă naturală de moarte şi o oroare faţă de acest fenomen, iar superstiţiile vin să-i adauge spaime noi. Filosofia le poate reda oamenilor libertatea lor originară, respingând toate argumentele curente împotriva sinuciderii. Dacă sinuciderea este o crimă, aceasta ar trebui să fie o încălcare a îndatoririlor noastre faţă de Dumnezeu sau faţă de semenii noştri, dar în realitate nu este aşa.

[24] Diogene Laertios, *Vieţile şi doctrinele filosofilor,* Ed. Academiei, Bucureşti, 1963, p. 183 şi urm.
[25] David Hume, *Essays On Suicide And The Immortality Of The Soul,* Kessinger Publishing, London, 2010.

Argumentele lui Hume, potrivit cătora sinuciderea nu este o crimă față de Dumnezeu sunt următoarele. Dumnezeu l-a înzestrat pe om cu anumite aptitudini și totodată Dumnezeu conduce lumea, dar acțiunea Proniei divine nu este vizibilă imediat. De exemplu dacă o casă ajunge în ruine și se prăbușește, aceasta nu se prăbușește din cauza Proniei divine, ci din vina omului. Aptitudinele omului sunt opera Creatorului, dar omul are libertatea să le folosească într-un fel sau altul. Așa după cum Dumnezeu lasă legile naturii să acționeze după natura lor, tot așa și oamenii sunt lăsați să acționeze, după propria lor judecată, în cele mai felurite domenii, putând utiliza aptitudile cu care sunt înzestrați pentru a se îngriji de nevoile lor și pentru a-și asigura propria fericire. Ce se va întâmpla atunci când un om obosit de viață, doborât de durere fizică sau nefericire, va depăși toate spaimele naturale ale morții și va evada de pe scenă? Să credem oare că va risca indignarea Creatorului său? Își va rezerva Creatorul dreptul de a dispune de viața acestor ființe, fără să o lase în seama legilor naturii și a judecății omenești? Ar fi absurd să credem astfel. Trebuie să observăm că omul inovează permanent în anumite domenii și supune în interesul să legile generale ale naturii. Atunci de ce a dispune liber de propria sa viață ar însemna să impieteze asupra acțiunii Providenței? Dacă ar fi ceva criminal să dispui de propria ta viață, atunci și încercarea de a prelungi viața printr-un comportament prudent, împotriva voinței Providenței, ar fi un gest la fel de criminal ca și scurtarea ei prin sinucidere. Dacă deturnez din cursul ei natural o piatră care este pe punctul să îmi cadă în cap, atunci eu tulbur cursul naturii și voința Atotputernicului, dincolo de durata vieții care mi-a fost acordată prin legile naturii.

Trebuie să recunoaștem că viața poate fi și nefericită, că poate fi încărcată de durere și de boală, de dezonoare și de sărăcie. Atunci eu pot să mulțumesc Providenței pentru binele de care m-am bucurat deja în viață, precum și pentru puterea care mi-a fost dată de a scăpa de viața de aici înainte ca de un rău care mă amenință. Supunerea față de Providență pe care o pretind predicatorii, pentru fiecare calamitate care mă afectează, nu exclude deloc abilitatea sau inscusința umană, dacă prin intermediul lor eu pot ocoli sau respinge aceste calamități. Dacă viața nu ne aparține și ar fi criminal să dispunem de ea, atunci nici un om nu ar merita titlul de erou sau de martir, pentru faptul că și-a expus în mod conștient propria viață și a pierdut-o. Pe de o parte, nici un om nu ar trebui să aibă puterea Creatorului său de a rupe ordinea din univers, dar pe de altă parte nici un om nu ar avea putere asupra propriei sale vieți, dacă această putere nu i-ar fi fost dată de către Creatorul său.

E o impietate, spune superstiția europeană modernă, să îți pui capăt propriei vieți și să te revolți astfel împotriva Creatorului tău, dar de ce nu ar fi de asemenea o impietate să construiești case, să cultivi pământul sau să navighezi pe oceane, pentru că prin toate aceste acțiuni omul își folosește puterile spiritului său pentru a produce inovații în cursul naturii. Pentru că toate acțiunile omului sunt egal de inocente sau egal de criminale.

2. 3. Friedrich Nietzsche

În cartea sa tipărită cu titlul *Dincolo de bine și rău* (1886)[26]abordează problema sinuciderii cu o ironie caracteristică: „Gândul la sinucidere este o consolare puternică, te poate face să treci cu bine peste o noapte proastă" (IV, § 157). Găsim aici manifestarea unui nihilism radical, care depășește atât nihilismul la nivel individual, cât și pe cel al civilizației europene decadente de la sfârșit de veac XIX.

Nietzsche face apologia sinuciderii dintr-o perspectivă antireligioasă, anticreștină[27].După el, sinuciderea ar trebui să fie un drept al omului pe care să nu i-l poată lua nimeni. Rațiunea ne spune că trebuie să respectăm hotărârea omului de a se sinucide. În *Omenesc, prea omenesc*, Nietzsche arată că există un „drept" în virtutea căruia poate fi luată viața unui om, de exemplu în război sau în cazul condamnărilor la moarte pronunțate de către tribunale, dar pe de altă parte a-i interzice unui om ca să își ia el singur viața, așa cum se procedează cu deținuții din penitenciare sau cu bolnavii incurabili, este pur și simplu un act de cruzime (II, § 88). Atunci când emitem considerații despre boală și moarte, în afară de cerințele impuse de religie, ar trebui să ne fie permis să ne întrebăm: de ce trebuie să așteptăm decăderea lentă până la descompunere, într-un fel lipsit de glorie, în loc ca un bărbat în vârstă, care simte că puterea lui este diminuată, să poată să-și pună capăt zilelor, fiind încă pe deplin conștient? Sinuciderea, în acest caz, este un act firesc și care, fiind o victorie a rațiunii, trebuie să merite în orice caz respect. Mulți dintre marii bărbați ai Greciei antice, precum și cei mai viteji patrioți romani au murit, de obicei, prin sinucidere (II, § 80). Azi dimpotrivă, mult mai probabilă este dorința de a supraviețui zi de zi, cu ajutorul unor medici și regimuri de consultații și îngrijiri, care poate fi mai chiar mai dureroasă decât sinuciderea, fără a exista o anume tărie de caracter, pentru a aborda cu adevărat fenomenul sfârșitului vieții. Majoritatea religiilor lumii sunt bogate în mijloace pentru a evita necesitatea sinuciderii, prin acestea preoții se învîrt cu bucurie, ca niște hiene, printre cei care sunt peste măsură îndrăgostiți de viață.

Prin comparație cu spiritul religios, sinucigașul este unul care face dovada unui spirit cu adevărat liber. Nietzsche îl numește spirit liber pe acela care gândește altfel decât se așteaptă lumea de la el, pe baza originii, a mediului său, a clasei sociale, a funcției sale, ori pe baza opiniilor dominante în epocă. Spiritul liber este excepția, iar spiritele înrobite sunt regula. Spiritul înrobit îi reproșează celui liber că principiile lui își au originea fie în dorința de a frapa, fie că te duc cu gândul la acte care care sunt incompatibile cu morala impusă. Dar numai cine a trăt liber (*Frei zu leben*), își poate permite să se sinucidă, adică să moară liber (*Frei zu sterben*).

2. 4. Jean-Paul Sartre

În al său eseu de ontologie fenomenologică *L'Etre et le Néant* (1943)[28], Sartre pleacă de la „neantul" care intră în lume prin ființa umană. Există ceva ce s-ar putea numi o „dovadă ontologică", pe care o putem obține nu din *cogito*-ul reflexiv, ci din conștiința prereflexivă

[26] Friedrich Nitezsche, *Dincolo de bine și rău,* trad. V. Scoradeț, Ed. Fundației culturale Ideea Europeană, Iași, 2004.
[27] Vezi și Nicolae Iuga, *Filosofia contemporană despre morala creștină,* Ed. Paralela 45, Pitești, 2002, p. 48 și urm.
[28] Jean-Paul Sartre, *L'Etre et le Néant*, Paris, Gallimard, 1990.

a*percipiens*-ului. Orice conştiinţă este o conştiinţă a ceva anume. Această definiţie a conştiinţei trebuie luată în două sensuri distincte. Un sens care semnifică un obiect al conştiinţei, precum şi un alt sens, care denotă că, în natura sa cea mai profundă, conştiinţa se raportează la o fiinţă transcendentă. Dar prima accepţiune se distruge singură: a fi conştient de ceva, asta înseamnă fiinţa în faţa unei prezenţe concrete, care nu este conştiinţa. Fără îndoială, se poate avea şi o conştiinţă a *absenţei.* Obiectul se distinge în conştiinţă nu prin prezenţă, ci prin *absenţă,* nu prin plenitudine, ci prin neant[29].

Privind ontologia sa, omul este scindat între fiinţarea în sine şi fiinţarea pentru sine[30]. În-sinele este materia moartă, inertă şi pasivă. Omul este prin excelenţă *pentru-sine,* dar prin anumite determinaţii ale sale – corpul, trecutul său, necesitatea exterioară, moartea etc. – prin această „facticitate" a sa, omul face parte şi din „în-sine". Dar pentru-sine omul este conştiinţă, care se smulge din facticitate şi obiectualitate, pentru sine omul este o existenţă unică şi irepetabilă. În absenţa unei transcendenţe înzestrată cu însuşiri personale, în absenţa lui Dumnezeu, existenţa umană este contingentă şi absurdă. Omul este „aruncat" într-o lume cu care nu are o legătură de necesitate.

Există o opoziție fundamentală între Obiect și Subiect, între lumea obiectelor și om, iar Sartre evidențiază această diferență prin termenii corelativi de existență și esență. Diferența este următoarea. În cazul obiectului, esența precede existența. Un obiect oarecare dat în experiență, pentru a fi cunoscut acesta trebuie mai întâi să fie conceput de către om, conceperea este ceva de natura esenței, a cunoașterii abstracte, deci în cazul obiectului esența precede existența. În cazul subiectului în schimb, mai precis în cazul omului lucrurile stau exact invers: existența este cea care precede esența. Ceea ce este omul în mod esențial, ceea ce îl deosebește de animal, rațiunea, valorile, însușirile umane în general, sunt trăsături care se fac pe parcursul vieții. Deci, omul trebuie mai întâi să fiinţeze ca existență obiectuală, în calitate de corp, și abia mai apoi se realizează pe sine în ceea ce are el esențial ca om, ca însușiri umane esențiale. Individul uman este rezultatul faptelor sale, pe care le-a făcut în baza unor alegeri libere. Ceea ce îi conferă omului o „ipseitate" profundă şi ireductibilă este determinaţia libertăţii. Libertatea este la Sartre „chiar existenţa omului". Omul său este în întregime şi întotdeauna liber, sau pur şi simplu nu este om. Libertatea este libertatea de a alege, nu însă şi libertatea de a nu alege, deoarece a nu alege înseamnă, de fapt, a alege să nu alegi[31]. Nu contează facticitatea, adică ceea ce a făcut istoria din noi, ci contează ceea ce facem noi cu ceea ce a făcut istoria din noi.

După Sartre, libertatea omului este absolută. Nu există nici un fel de constrângere care să limiteze sau să anuleze libertatea noastră, pentru că noi ne putem sustrage oricărei constrângeri prin sinucidere. Atunci când vine vorba de constrângeri care ar îngrădi libertatea omului, morala cotidiană are în vedere o serie de factori comuni, cum ar fi: constrângerea fizică sau psihică, exercitată direct sau indirect, total sau parțial. Apoi, sunt avute în vedere fapte care declanșează un sentiment de frică, amenințarea unui pericol, real sau imaginar. Sau ignoranța noastră, vinovată sau nevinovată. Sau dependența puternică, patologică față de

[29] Nicolae Iuga, *Filosofia contemporană despre morala creştină,* Ed. Paralela 45, București, 2002, p. 110.
[30] Jean-Paul Sartre, op. cit., p. 142.
[31] Idem, p. 487.

obiectele unor pasiuni incontrolabile, alcoolism, consum de droguri, erotomanie, jocuri de noroc etc.

Jean-Paul Sartre ia în discuție situații de constrângere încă și mai brutale. Ca unul care a trăit experiența celui de al Doilea Război Mondial, Sartre se referă la mobilizarea oamenilor la război. Oamenii merg pe front, se omoară unii pe alții în lupte sau comit chiar crime de război, după care invocă drept scuză faptul că ar fi executat doar ordine, că ar fi fost constrânși să participe la război. Nimic mai ridicol și mai fals! În realitate, individul a ales liber să participe la război, după cum putea de asemenea liber să aleagă orice altceva: închisoarea pentru refuzul de a lupta, condamnarea pentru dezertare sau sinuciderea. Prin urmare, în nici un război nu există victime inocente, pentru că oamenii au aprobat războiul, au ales să participe la război, nu s-au răzvrătit împotriva războiului, fapt pentru care merită să suporte și consecințele nefaste ale războiului, distrugeri materiale, mutilări, suferințe, riscuri de pierdere a vieții.

Libertatea absolută, mergând până la sinucidere, poate să anuleze orice tip de constrângere. În fond, ideea de constrângere presupune existența unei amenințări, dar această amenințare este luată în seamă în funcție de modul în care se poziționează individul față de ea, de scopurile, interesele și perspectivele individului amenințat. Singur individul este responsabil dacă alege să se conformeze amenințării, să o înfrunte sau să o anuleze, punând în balanță propria sa viață.

În Concluzie

Dar dacă așa stau lucrurile, dacă Dumnezeu nu există și în consecință totul este permis, dacă gândul reconfortant la posibilitatea de a scăpa de constrângeri și suferințe prin sinucidere ne alimentează sentimentul vanitos al libertății absolute, atunci de ce nu se sinucide toată lumea, sau măcar atunci de ce nu sunt mai mulți cei care ar recurge la sinucidere? Dacă Dumnezeu nu există, atunci ce fel de teamă față de consecințele sinuciderii mai poate să existe? Și cu toate acestea, cei care recurg la actul sinuciderii sunt relativ puțini la număr. Și sunt încă și mai puțini, extrem de puțini sunt cei care ar avea fantezia, la fel ca un celebru personaj din *Demonii* lui Dostoievski, să se sinucidă numai și numai pentru a-și dovedi lor înșile că dispun de o libertate absolută.

Romanul *Demonii* al lui Dostoievski este – cum s-a spus – unul al beznei spirituale, al furiei şi disperării[32], al crimelor comise în numele unor idei politice, autorul anticipând la modul profetic secolul XX, cu a sa dominaţie a ideologiei politice şi a minciunii asupra credinţei religioase şi a culturii. Cine sunt „demonii”, demonizații, posedații? Ei bine aceştia sunt, până la un punct, oameni aproape obişnuiţi: Verhovenski, Stavroghin, Kirillov sau Şatov, oameni care îşi pun acut problema credinţei sau necredinţei în Dumnezeu, oameni care poartă obişnuite discuţii socialiste, anarhiste şi nihiliste. Mai apoi le descoperim ateismul fanatic şi nihilismul feroce. Se pronunţă împotriva aristocraţiei, artei şi religiei, Sfânta Treime

[32]Silviu Man, *Demonii*, www.bookblog.ro (consultat aprilie 2011).

la care se închină aceştia fiind: ateismul – ştiinţa – revoluţia. Liderul lor, Piotr Stepanovici Verhovenski, „un ucigaş de meserie şi clovn de vocaţie”[33], este prototipul ideologului care va bântui secolul ulterior. Nikolai Stavroghin, om de o inteligenţă profundă la fel ca şi Ivan Karamazov, este un abis de nepătruns. Ar avea posibilităţi de revenire la normal şi de mântuire, dar aceste drumuri îi sunt închise în urma lui, pentru că, aşa cum o spune el însuşi, a trecut deja de un anumit „prag al răului”, de la care nu mai există cale de întoarcere. În final se sinucide. Stavroghin este un geniu nihilist şi înfricoşător. El ştie care este libertatea, dar ori o reneagă, ori abuzează de ea[34]. El ştie să facă distincţia între bine şi rău, dar refuză să o pună în practică. Stavroghin simte o anume satisfacţie reală, o anumită voluptate în săvârşirea păcatului, în blasfemie şi în mândria de sine. Acestea îl pierd până la urmă. Lui Kirillov, la început îi este indiferent dacă va trăi sau nu. Apoi vrea să facă demonstraţia: cine va învinge suferinţa şi frica, acela va deveni el însuşi Dumnezeu – şi atunci celălalt Dumnezeu nu va mai exista. Acesta este raţionamentul în virtutea căruia se va sinucide: ca să demonstreze că Dumnezeu nu există.

[33]Ion Ianoşi, *Dostoievski*, Ed. Teora, Bucureşti, 2000, p. 36.
[34] Silviu Man, op.cit., idem.

THE RIGHT TO SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Diana Dănişor, Assoc. Prof., PhD and Anca Ileana Duşcă, Assoc. Prof., PhD – University of Craiova

Abstract: The new notions suggested from environmental considerations are not are not easy to see in legal terms. The concept of sustainable development, which lies at the heart of environmental and development issues, must be built on a legal basis through precise technical content and legal significance. We proposed to study the origins and definitions of sustainable development and its recognition by the law.

Keywords: law, environmental law, legal discourse, sustainable development, principles

Dreptul la dezvoltare face parte din cea de-a treia generaţie de drepturi ale omului. Este vorba despre drepturi care, după unii, sunt foarte vagi, care nu au semnificaţie precisă, care nu au nici conţinut precis, care nu au un titular determinat, care nu sunt la drept vorbind opozabile, în sensul că nu permit titularului lor să-şi apere dreptul în faţa unei jurisdicţii şi care nu presupun nicio sancţiune organizată. Aceste drepturi sunt imprecise, pot crea confuzii, or în materia drepturilor omului confuziile servesc întotdeauna tiranilor. Forţa drepturilor omului constă în caracterul lor concret, juridic pozitiv, practic, care le poate face cu adevărat opozabile abuzurilor care tentează mereu puterea politică şi forţele private.

Dezbaterile relative la teoria drepturilor omului de cea de-a treia generaţie sunt fondate întotdeauna pe raţionamentul juridic ce pleacă de la supoziţii politice. Caracterul ambiguu al acestor drepturi vine şi din tendinţa teoriei de a le ideologiza. Or, dacă se depăşeşte această politizare, nu se poate nega legătura ce există între dezvoltare şi drepturile omului. Nevoia de dezvoltare este consubstanţială omului şi revendicarea dezvoltării apare ca o exigentă etică fundamentală ce ţine de egala demnitate a fiinţei umane. Drepturile de solidaritate, inclusiv dreptul la dezvoltare, se situează la începutul unui nou proces legislativ ce va putea permite recunoaşterea acestora ca drepturi ale omului complete în anii următori. Dezvoltarea n-ar putea funcţiona fără drepturile omului căci, pentru a ajunge la un grad de dezvoltare satisfăcător, este indispensabilă existenţa unei simbioze între dezvoltare şi drepturile omului. Dacă acestea din urmă sunt negate sau limitate, rezultă cu necesitate o oprire sau o încetinire a dezvoltării. Dar un popor care se bucură de drepturi şi nu se dezvoltă, nu-şi îndeplineşte îndatoririle faţă de el însuşi şi faţă de comunitatea internaţională.

Conceptul de dezvoltare

Acoperind iniţial preocupări economice, sociale, ba chiar spirituale, termenul de dezvoltare apare în Pactul de securitate al Naţiunilor Unite în care se vorbeşte despre „bunăstarea şi dezvoltarea popoarelor care formează o misiune sacră de civilizaţie” şi despre

„gradul de dezvoltare" al popoarelor sau comunităţilor.[1] Declaraţia de la Philadelphia a Organizaţiei internaţionale a muncii, din 1944, vorbeşte şi ea despre „gradul de dezvoltare socială şi economică" a popoarelor (art. 5) şi despre „dreptul [fiinţelor umane] de a urmări progresul lor material şi dezvoltarea lor spirituală" (art. IIa).[2]

Cel care inaugurează „era dezvoltării" este preşedintele Statelor Unite ale Americii, H. Truman care, pe 20 ianuarie 1949, în timpul discursului de investitură, vorbeşte pentru prima oară despre subdezvoltare şi necesitatea dezvoltării[3], chiar dacă este vorba de fapt, pentru Statele Unite, de înlocuirea ţărilor europene în rolul lor de colonizatori. Cu toate că utilizează alte cuvinte, logica este aceea de a aduce ei, americanii, progresul şi civilizaţia în ţările primitive şi arierate.[4]

Modelul occidental de referinţă este dezvoltarea de după cel dea-l doilea război mondial, susţinut de un puternic curent raţionalist şi analitic, pentru care ştiinţa şi tehnica sunt capabile să rezolve aproape toate problemele prin dominaţia progresivă a naturii de către om.[5] Descartes, în *Discursul asupra metodei*, susţine că ştiinţa, cunoştinţele ştiinţifice, pot „să facă din noi stăpânii şi posesorii naturii"[6], iar François Bacon afirmă că „trebuie să penetrăm secretele naturii şi să o înlănţuim după propriile noastre dorinţe"[7] cu ajutorul instrumentelor raţiunii. Progresul este conceput ca un proces direcţional şi fără limite, singura limită fiind incapacitatea oamenilor.[8]

Conceptul de progres va fi înlocuit în secolul XX, insensibil, de cel de dezvoltare economică. El semnifică accesiunea la creşterea economică durabilă[9], termenii de dezvoltare şi de creştere fiind consideraţi ca riguros echivalenţi şi utilizaţi indiferent.[10]

Dar rezultatele tipului de dezvoltare aplicat de mai bine de o jumătate de secol a dus la degradarea ecosistemelor, la agravarea inegalităţilor, la excluderea unei majorităţi a fiinţelor umane de a-şi satisface nevoile cele mai elementare (alimentaţia, educaţia şi sănătatea),

[1] SDN (Pactul de instituire a Societăţii Naţiunilor), 1919, art. 22.
[2] Conferinţa internaţională a muncii din 1944.
[3] Rist, G., *Le développement, Histoire d'une croyance occidentale*, Paris: Sciences Po. Rist, 2001.
[4] Wai Z, *Whither African Developement? A Preparatpry for an African Alternative,* Reformulation of the Concept of Developement, vol. 37, 2007, p. 75.
[5] A.I. Duşcă, Dreptul mediului, Editura Universul Juridic, Bucuresti, 2009, p.17 si urm.; A.I. Duşcă, Dreptul mediului, caiet de seminar, Editura Universul Juridic, Bucuresti, 2014, p.13 şi urm; A.I. Duşcă, Dreptul mediului, editia a II-a revazuta si adaugita, Editura Universul Juridic, Bucuresti, 2014, p.19 şi urm.
[6] René Descartes, *Discours de la méthode*, Cerf, Paris, 1902 (publicaţia originală, 1637), p. 168.
[7] François Bacon, *La Nouvelle Atlantide*, Flammarion, 1995, p. 177.
[8] Villeneuve C., Richard F., *Vivre avec le changement climatique, quoi de neuf?,* ed. MultiMonde, Saint-Foy, Québec, Canada, 2005, p. 28.
[9] Grinevald J., *En guise de conclusion: situation épistémologique et morale du concept de développement durableà la fin du IIe millénairede la civilisation chrétienne en Occident*, în Jakubec J., *Le développement durable, un bilan multisectoriel provisoire*, éd. Georg, Genéve, Suisse,2004, p. 113-126.
[10] Bourg D., *Démocrate représentative et démocratie participative*, în Maréchar J.-P., Quénaud B. (dir.), Le développement durable, une pespective pour le XXIe siècle, Presses Universitaires de Rennes, Rennes, 2005, p. 419.

distrugerea modurilor de viaţă tradiţionale, deculturalizarea de masă pentru miliarde de persoane ale căror rădăcini culturale şi a căror demnitate au fost progresiv distruse de atracţia concentrării bogăţiilor inaccesibile.[11]

Poluarea, protecţia diversităţii biologice, finitudinea resurselor naturale, luarea în considerare a termenului lung, solidaritatea cu generaţiile viitoare, gestionarea echilibrului, consumul ostentatoriu, inegalitatea generaţiilor prezente şi imposibila creştere continuă sunt noţiuni şi preocupări vechi[12] care ne demonstrează că dezvoltarea durabilă nu este altceva decât „reproducerea durabilă care a domnit pe planeta noastră în linii mari până în secolul al XVIII-lea" fără să fi fost nevoie să fie numită aşa.[13]

Dreptul la dezvoltare durabilă

Anii 1960 au fost marcaţi de constatarea atingerilor aduse mediului de activităţile economice. Clubul de la Roma a denunţat, în anii 1970, în raportul *Haltă în faţa creşterii*, pericolul pe care-l reprezintă din punctul de vedere al epuizării resurselor, al poluării şi al supraexploatării sistemelor naturale, o creştere economică şi demografică exponenţială.[14]În cadrul construcţiei juridice a noţiunii de dezvoltare durabilă, totul a început prin anii 1970, atunci când apare conceptul de ecodezvoltare în care activităţile economice sunt explicit subordonate, dintr-o perspectivă antropocentrică şi ecologic prudentă, unor consideraţii ecologice şi sociale.[15] Acest concept de „ecodezvoltare" a fost lansat de Maurice Strong în 1972 la *Conferinţa Naţiunilor Unite pentru mediul uman* de la Stockholm, pentru a-l detrona pe cel de „eco-eco"[16]. Ecodezvoltarea presupune satisfacerea nevoilor fundamentale, autonomia colectivă şi tehnologiile adecvate, dar rămâne un răspuns esenţialmente tehnic ce tinde să uite rolul forţelor sociale în evoluţia societăţilor, atât la nivel naţional, cât şi la nivel internaţional. Conceptul este preluat de Ignacy Sachs[17] care vede în el mijlocul de a împăca dezvoltarea umană cu mediul înconjurător, afirmând necesitatea repunerii sub semnul întrebării a modurilor de dezvoltare generatoare de sărăcie şi de degradări ale mediului. Acest concept de ecodezvoltare a fost rapid eliminată din vocabularul internaţional, impunându-se ideea unei dezvoltări ghidate nu doar consideraţii economice, ci şi de exigenţe sociale şi ecologice[18].

---

[11] Harribey J. M., *Développement durable: ça dure énormément*, Le Passant ordinaire, nr. 40-41/2002, www.passant-ordinaire.com/revue/40-41.406

[12] Vezi în acest sens A.I. Duşcă, Dreptul mediului, Editura Universul Juridic, Bucuresti, 2009; A.I. Duşcă, Dreptul mediului, editia a II-a revazuta si adaugita, Editura Universul Juridic, Bucuresti, 2014.

[13] Latouche S., *Développement durable: un concept alibi. Main invisible et mainmise sur la nature*,Tiers-Monde, t. 35, nr. 137/1994, p. 82.

[14] Rapport *Halte à la croissance*, primul raport al Clubului de la Roma realizat în 1970.

[15]Sachs I., Environmental Quality Management and Development Panning: Some suggestions for Action. United Nations (ed.), Development and Environment, Report and WorkingPapers of a Panel of Experts Convened by Secretary-General of the United Nations Conference on the Human Environment, Founex, Switzerland, June 4-12, 1971, United Nations, Geneva, 1972, p. 123-139.

[16] Eco- de la ecologie şi eco – de la economie, termen care a fost propus de participanţii la un forumurile paralele *Conferinţei Naţiunilor Unite pentru mediul uman* de Stockholm din 1972.

[17] Sachs I., Vina Ver K., *De l'effet de domination à la self-reliance, techniques appropriées pour le développement*, Mondes et développement, Paris, n° 15, 1976.

[18] Acestea s-au impus graţie acţiunilor asociaţiilor de protecţie a mediului.

Înainte de Raportul Brundtland, dezvoltarea durabilă şi dreptul internaţional al mediului nu păreau să se împace. Fiind considerat ca un concept economic, iniţial, dezvoltarea durabilă a devenit un concept al ştiinţelor sociale, cu geometrie variabilă, ceea ce îl predispune la o consacrare juridică dificilă. Maurice KAMTO consideră că „dreptul mediului este un teren ideal pentru inovaţia juridică. Fertilitatea sa îl predispune la o expansiune conceptuală cu atât mai bogată cu cât ştiinţele naturii îi aduc regulat noi date. Numai că această bogăţie de idei şi noţiuni îl derutează uneori pe jurist, căci noile noţiuni sugerate plecând de la consideraţii de mediu nu sunt mereu uşor de înţeles pe teren juridic. Este în special cazul conceptului de dezvoltare durabilă care se află astăzi în inima problematicii de mediu şi a dezvoltării. Ştiinţa dreptului trebuie să construiască acest concept pe plan juridic, dându-i un conţinut tehnic, adică o semnificaţie juridică precisă”[19]. Dreptului i se cere să meargă la sursa problemelor şi să prevină realizarea daunelor prin punerea în operă a trei principii: un principiu economic, care cere o utilizare raţională a resurselor, un principiu ecologic, care precizează faptul că orice societate trebuie să-şi conserve resursele şi să le apere, şi un principiu social care aminteşte că fiecare trebuie tratat cu o anumită echitate.[20] Este de înţeles faptul că nu este uşor să se circumscrie juridic dezvoltarea durabilă. „Orice fenomen poate fi sesizat de drept. Un dat tehnic, economic, social sau cultural poate fi susceptibil să devină un lucru juridic într-o ordine juridică dată, din moment ce acestei ordini juridice i se ataşează semnificaţia convenţională ce conduce la o consecinţă juridică, adică din momentul în care, prin convenţie, înţeleasă ca acceptare partajată, se decide prin intermediul unei reguli de drept, că acesta a devenit un obiect juridic. Dar el trebuie construit ca atare, şi, pentru asta, trebuie început prin deconstrucţia expresiei.”[21]

Expresia „dezvoltare durabilă” apare pentru prima oară în Raportul Brundtland, *Viitorul nostru comun*, care, publicat în 1987, va populariza conceptul. Expresia engleză *sustainable development* este tradusă când prin dezvoltare durabilă, când prin dezvoltare sustenabilă, traduceri considerate echivalente, chiar dacă cele două adjective nu au aceeaşi forţă. Este vorba, pentru cei care au creat conceptul, despre o dezvoltare sustenabilă în timp, adică de manieră durabilă. Dezvoltarea durabilă se înscrie în timp: „dezvoltarea sustenabilă nu este o stare de echilibru, ci mai degrabă un proces de schimbare în care exploatarea resurselor, alegerea investiţiilor, orientarea dezvoltării tehnice, precum şi schimbarea instituţională sunt determinate în funcţie atât de nevoile actuale, cât şi de cele viitoare”[22]. Apoi, dezvoltarea durabilă este dinamică, ea nu este o stare de echilibru, ci mai degrabă un proces de schimbare. Dezvoltarea durabilă se înscrie, de asemenea, într-o logică a celui mai bun partaj al bogăţiilor, deci o logică a repartiţiei, căci „pentru a satisface nevoile esenţiale, trebuie nu doar să se asigure creşterea economică în ţările în care majoritatea locuitorilor trăiesc în mizerie, ci să se facă în aşa fel încât cel mai neînzestraţi să poată beneficia de justa lor parte din resurse care să le permită această creştere.”[23] Dezvoltarea durabilă implică şi o revizuire a modului de viaţă

[19]Kamto M., *Droit de l’environnement en Afrique*, Paris, Edicef, 1996, p. 54.
[20] Lauriol J. (2004), *Le développement durable à la recherche d’un corps de doctrine*, Revue Française de Gestion, n°152, p. 137 – 150.
[21] Kamto M., *Droit de l’environnement en Afrique*, Paris, Edicef, 1996, p.55.
[22] Rapport Brundtland, p. 10-11.
[23] Rapport Brundtland, p. 10.

al ţărilor bogate, o limitare a creşterii demografice şi favorizarea unei creşteri calitative: „ dezvoltarea durabilă devine un obiectiv nu doar pentru ţările în curs de dezvoltare, ci şi pentru ţările industrializate”[24] care trebuie să adopte „un mod de viaţă care să respecte limitele ecologice ale planetei. (...) Dezvoltarea sustenabilă nu este posibilă decât dacă demografia şi creşterea evoluează în armonie cu potenţialul productiv al ecosistemului”[25].

Este vorba despre un „mod de dezvoltare care răspunde nevoilor generaţiilor prezente, fără a compromite capacitatea generaţiilor viitoare de a răspunde alor lor”, care permite „satisfacerea nevoilor umane fundamentale şi ameliorarea nivelului de viaţă al tuturor, protejând în acelaşi timp şi gestionând mai bine ecosistemele şi asigurând un viitor mai sigur şi mai prosper”.[26] Summitul de la Rio, din 1992, conferinţă foarte mediatizată, a fost cel care a asociat mediul înconjurător şi dezvoltarea, convenţiile semnate cu această ocazie şi instituţiile de mediu create furnizând un prim cadru internaţional. În 2002, Summitul de la Johannesbourg a confirmat obiectivele dezvoltării durabile, integrând mai mult întreprinderile în acest demers.[27]

Există şi voci care se întreabă asupra pertinenţei dezvoltării durabile: „Dincolo de hegemonia sa în cadrul discursurilor, care este forţa performativă a unei asemenea noţiuni? Care este impactul său asupra politicilor publice sau asupra practicilor sociale? Este ea oare unicul vector al constrângerilor sau poate constitui o oportunitate politică pentru state şi poate deschide perspective populaţiilor lor?”[28] Retă în literatură, această chestionare a îmbrăcat adesea luări de poziţie foarte virulente: considerarea dezvoltării durabilă un „avatar” al globalizării[29], o „himeră sau o mistificare”[30], un „concept alibi”[31], un „blând cântec de leagăn”[32] sau chiar un „oximoron”[33] care impune lumii o unică reprezentare, cea a lumii occidentale a raporturilor sociale şi a relaţiilor cu natura.

[24] Rapport Brundtland, p. 5.
[25] Rapport Brundtland, op. cit., p. 10.
[26] Rapport Bruntland, https://www.diplomatie.gouv.fr/sites/odyssee-developpement-durable/files/5/rapport_brundtland.pdf
[27] A.I. Duşcă, Dreptul mediului, Editura Universul Juridic, Bucuresti, 2009; A.I. Duşcă, A.B.Ilie, Hotarari ale Curtii de Justitie a Uniunii Europene in materia mediului, Editura Universul Juridic, 2010; A.I. Duşcă, Dreptul mediului, editia a II-a revazuta si adaugita, Editura Universul Juridic, Bucuresti, 2014.
[28] Valérie Boisvert, Hervé Rakoto, Florence Pinton et Catherine Aubertin, *Le développement durable dans les Suds : des représentations aux réalités* , Les Journées du développement du GRES, Bordeaux IV, 13 juin, 2009, p. 1.
[29] Idem.
[30] Godard O., *Le développement durable, une chimère, une mystification*, Mouvements, n°41, p. 14-23. Godard,
[31] Latouche S., *Développement durable, un concept alibi*, Tiers Monde, tome 35, n° 137, 1994, p. 77 – 94.
[32] Georgescu-Roegen N., *An Emigrant from a Developing Country*, în J. A. Kregel (ed.), *Recollections of Eminent Economists*, Macmillan, London, 1989.
[33] Latouche S., *L'imposture du développement durable ou les habits neufs du développement*, Mondes en développement, n°121/2003, p. 23 – 30.

Serge Latouche compară dezvoltarea durabilă cu drumul spre infernul care este „pavat cu bune intenţii”[34], deci să nu ne lăsăm înşelaţi, nu mediul se doreşte a fi apărat, ci dezvoltarea. Definiţia dezvoltării durabile nu permite să se ia în considerare durabilitatea, iar semnificaţia practică şi istorică a dezvoltării este fundamental contrară durabilităţii.

Noţiunea de dezvoltare durabilă, aşa cum a fost ea definită în 1987 de Raportul Brundtland, s-a modificat considerabil în urma Declaraţiei universale a UNESCO (2001), a Summitului de la Johannesburg (2002), a Declaraţiei de la Ouagadougou (2004), a Conferinţei de la Copenhaga (2009) şi a Summitului Terrei, Rio+20 (2012), nu atât în ceea ce priveşte câmpul conceptul, ci în ceea ce priveşte reprezentarea noastră despre ea, prin luarea în consideraţie a mizelor societale, a contextualizării temporale (generaţii) şi spaţiale (teritorii), a extinderii dimensiunilor sale (diversitatea culturală) şi referinţa la valori (cetăţenia).

Alături de principiul răspunderii[35], există alte trei principii care traduc o anumită etică. Principiul răspunderii este introdus de Hans Jonas[36] în 1979, plecând de la conştientizarea faptului că tehnologiile umane ar putea antrena extincţia vieţii pe Pământ. El invită umanitatea să împiedice ca acest lucru să se realizeze, respingând limitele imputării actului pentru a en focaliza pe obligaţiile care ne leagă de generaţiile viitoare, un fel de răspundere prin anticipare, conducând astfel la reînnoirea gândirii etice contemporane.

Primul principiu legat de dezvoltarea durabilă este principiul solidarităţii ce trebuie să se aplice populaţiilor defavorizate şi care trebuie să se exprime la diferitele eşaloane ale teritoriului[37] pentru regândirea locului economicului în societăţile noastre li a impactului practicilor calificate drept solidare în reformularea legăturii sociale şi înscrierea acţiunilor şi deciziilor într-o perspectivă pe termen lung. Principiul solidarităţii poate fi astfel asociat principiului precauţiei care spune că „poate fi justifica sau este imperativ să se limiteze, să se încadreze sau să se împiedice anumite acţiuni potenţial periculoase, fără a aştepta ca pericolul să fie ştiinţific stabilit de manieră clară”[38].

Principiul precauţiei devine, odată cu Raportul Bruntland, principiul fondator al dreptului mediului. În 1992, el devine unul dintre cele 27 de mari principii prezentate la Conferinţa de la Rio: „Pentru a proteja mediul, trebuie larg aplicate de state măsuri de precauţie, în funcţie de capacităţile lor. În caz de risc de daune grave sau ireversibile, lipsa certitudinii ştiinţifice absolute nu trebuie să servească drept pretext pentru a remite pe mai târziu adoptarea unor măsuri efective care să vizeze prevenirea degradării mediului”. Principiul precauţiei este introdus în dreptul pozitiv european prin Tratatul de la Maastricht.

---

[34] Latouche S., *Développement durable, un concept alibi*, Tiers Monde, tome 35, n° 137, 1994, p. 80

[35] A.I.Duşcă, La responsabilité préventive, essence de la responsabilité environnementale, Editions Universitaires Européennes, 2014,Germania, Saarbrücken, p.2.

[36] Hans Jonas, Das Prinzip Verantwortung (traduit en français par le titre Le principe de responsabilité, 1990), 1979.

[37] Baron C., « Le transfert du concept d'Economie Solidaire en Afrique Francophone : Paradoxes et atouts », Revue Tiers Monde, n°190/2007, p. 325-342.

[38] Larrère C., Larrère R., *Du bon usage de la Nature : Pour une philosophie de l'environnement*, PUF, Partis, 1997, p. 246.

Un alt principiu legat de dezvoltarea durabilă este principiul participării care stipulează că cetăţenii trebuie să aibă acces la informaţie pentru a putea lua decizii şi a-şi exercita dreptul la liberă alegere, dezvoltarea durabilă implicând „o schimbare culturală profundă, o reorientare a modelelor de consum şi de producţie”[39]. Acest principiu este înscris în declaraţia de la Rio conform căreia „cel mai bun mod de a trata chestiunile de mediu este acela de a asigura participarea tuturor cetăţenilor vizaţi la nivel convenabil. La nivel naţional, fiecare individ trebuie să aibă acces la informaţiile relative la mediu şi activităţile periculoase din colectivităţile lor şi să aibă posibilitatea de a participa la procesul de decizie. Statele trebuie să faciliteze şi să încurajeze sensibilizarea şi participarea publicului punând-i la dispoziţie informaţiile. Trebuie asigurat un acces efectiv la unele acţiuni judiciare şi administrative”.

Dezvoltarea durabilă, fie că este văzută ca un concept cu conţinut imprecis sau ca o nouă paradigmă societală, nu este liniară, fiind făcută din contradicţii şi ambiguităţi. Cu toate acestea, ea poate iniţia o nouă organizare a lumii ce-şi află seva în diversitatea societăţilor noastre.

Bibliografie:

Bacon F., *La Nouvelle Atlantide*, Flammarion, Paris, 1995.

Baron C., *Le transfert du concept d'Economie Solidaire en Afrique Francophone : Paradoxes et atouts*, Revue Tiers Monde, n°190/2007.

Boisvert V., Rakoto H., Pinton F., Aubertin C., *Le développement durable dans les Suds : des représentations aux réalités* , Les Journées du développement du GRES, Bordeaux IV, 13 juin, 2009.

Bourg D., *Démocrate représentative et démocratie participative*, în Maréchar J.-P., Quénaud B. (dir.), Le développement durable, une pespective pour le XXIe siècle, Presses Universitaires de Rennes, Rennes, 2005.

Descartes R., *Discours de la méthode*, Cerf, Paris, 1902 (publicaţia originală, 1637), p. 168.

Duşcă A.I., La responsabilité préventive, essence de la responsabilité environnementale, « ditions Universitaires Européennes, Germania, Saarbrücken, 2014.

Duşcă A.I., Dreptul mediului, Editura Universul Juridic, Bucuresti, 2009, p.17 si urm.;

Duşcă A.I., Dreptul mediului, caiet de seminar, Editura Universul Juridic, Bucuresti, 2014, p.13 si urm;

Duşcă A.I., Ilie A.B., Hotarari ale Curtii de Justitie a Uniunii Europene in materia mediului, Editura Universul Juridic, 2010, p.220 si urm.;

[39] Snoy T., *De la pertinence et de la légimité du principe de participation*, Reflets et perspectives de la vie économique, tome XVI/2002, p. 102.

Duşcă A.I., Dreptul mediului, editia a II-a revazuta si adaugita, Editura Universul Juridic, Bucuresti, 2014, p.19 si urm.;

Georgescu-Roegen N., *An Emigrant from a Developing Country*, în J. A. Kregel (ed.), *Recollections of Eminent Economists*, Macmillan, London, 1989.

Godard O., *Le développement durable, une chimère, une mystification*, Mouvements, n°4/2005.

Grinevald J., *En guise de conclusion: situation épistémologique et morale du concept de développement durableà la fin du IIe millénairede la civilisation chrétienne en Occident*, în Jakubec J., *Le développement durable, un bilan multisectoriel provisoire*, éd. Georg, Genéve, Suisse,2004.

Harribey J. M., *Développement durable: ça dure énormément*, Le Passant ordinaire, nr. 40-41/2002, www.passant-ordinaire.com/revue/40-41.406

Jonas H., Das Prinzip Verantwortung (traduit en français par le titre Le principe de responsabilité, 1990), 1979.

Kamto M., *Droit de l'environnement en Afrique*, Paris, Edicef, 1996.

Kamto M., *Droit de l'environnement en Afrique*, Paris, Edicef, 1996.

Larrère C., Larrère R., *Du bon usage de la Nature : Pour une philosophie de l'environnement*, PUF, Paris, 1997.

Latouche S., *Développement durable: un concept alibi. Main invisible et mainmise sur la nature*,Tiers-Monde, t. 35, nr. 137/1994.

Latouche S., *L'imposture du développement durable ou les habits neufs du développement*, Mondes en développement, n°121/2003.

Lauriol J., *Le développement durable à la recherche d'un corps de doctrine*, Revue Française de Gestion, n°152/2004.

Rist, G., *Le développement, Histoire d'une croyance occidentale*, Paris: Sciences Po. Rist, 2001.

Sachs I., Environmental Quality Management and Development Panning: Some suggestions for Action. United Nations (ed.), Development and Environment, Report and WorkingPapers of a Panel of Experts Convened by Secretary-General of the United Nations Conference on the Human Environment, Founex, Switzerland, June 4-12, 1971, United Nations, Geneva, 1972.

Sachs I., Vina Ver K., *De l'effet de domination à la self-reliance, techniques appropriées pour le développement*, Mondes et développement, Paris, n° 15, 1976.

Snoy T., *De la pertinence et de la légimité du principe de participation*, Reflets et perspectives de la vie économique, tome XVI/2002.

Villeneuve C., Richard F., *Vivre avec le changement climatique, quoi de neuf?*, ed. MultiMonde, Saint-Foy, Québec, Canada, 2005.

Wai Z, *Whither African Developement? A Preparatpry for an African Alternative*, Reformulation of the Concept of Developement, vol. 37, 2007.

TRENDS IN DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL PORTFOLIO

Prof.univ.dr. Petruţa Blaga
"Petru Maior" University of Tîrgu-Mureş, ROMANIA

Abstract

The development of information and communication technology has determined new perspectives for educational practice, and the globalization trend of university education has led to a revolution in the field of computer-assisted training. Thus, in the educational practice modern methods of teaching-learning-evaluation specific to the information society have been developed.

In this context, the possibility of significantly improving the educational process can be achieved by using an electronic environment for providing a flexible education, which can be ensured by applying the latest version of distance learning (e-learning).

As any emerging industry, e-learning has many trends that shapes changes and future improvements in this area. Some of these trends aim a natural continuation of improving its features and benefits, while others refer to new technologies and accessories that appear on the market.

Keywords: educational process, modern methods of learning, e-learning, trends

Învăţarea, activitate indispensabilă în actuala societate bazată pe cunoaştere, este influenţată de modificări la nivel global, de creşterea competiţiei în toate mediile, de revoluţia tehnologiei informaţionale şi a comunicaţiilor, respectiv de importanţa pe care o deţine folosirea calculatorului în reţea şi de nevoia transferului de cunoştinţe. Contextul şi cerinţele instruirii ia forme noi, învăţarea devenind mult mai flexibilă, accesibilă şi eficientă prin intermediul web-ului.

Dezvoltarea tehnologiei informaţiei şi comunicaţiilor a determinat noi perspective pentru practica educaţională, iar tendinţa de globalizare a educaţiei universitare şi de eliminare a graniţelor dintre cursanţi a condus la o revoluţie în domeniul instruirii asistate de calculator [5]. Astfel, în practica educaţională s-au dezvoltat metode moderne de predare-învăţare-evaluare, metode specifice societăţii informaţionale.

Introducerea învăţământului la distanţă poate fi văzută ca o dezvoltare evolutivă a noii metode de educaţie. Învăţământul la distanţă este în acelaşi timp şi un instrument şi o provocare în îmbunătăţirea şi promovarea procesului de învăţare [4], fiind o bază pentru modalităţile mai noi şi mai bune de gestionare a cunoştinţelor. Introducerea intensivă de tehnologii formaţionale în procesele de învăţământ a devenit o prioritate a instituţiilor moderne de învăţământ superior din întreaga lume.

În acest context, posibilitatea îmbunătăţirii semnificative a procesului educaţional se poate realiza utilizînd un mediu electronic de furnizare flexibilă a educaţiei, care se poate asigura aplicînd cea mai recentă variantă de învăţământ la distanţă – învăţământul electronic (e-learning) [2].

În prezent, e-learning a devenit o alternativă viabilă la metodele de educaţie tradiţionale, astfel că a fost adoptat de către multe dintre instituţiile de învăţământ [6], datorită avantajelor oferite de posibilitatea instruirii continue sau de cele legate de larga aplicabilitate în cadrul celor mai diverse organizaţii.

Asemenea oricărei industrii aflate în plină dezvoltare, *e-learning-ul* manifestă numeroase tendinţe prin care se profilează schimbările şi îmbunătăţirile viitoare din acest domeniu. Unele dintre aceste tendinţe vizează o continuare firească a îmbunătăţirii caracteristicilor şi avantajelor sale, în timp ce altele se referă la noile tehnologii şi accesorii care apar pe piaţă.

Ca urmare a reducerii costului de implementare a e-learning, multe guverne, organizaţii şi instituţii educaţionale şi-au lărgit portofoliul educaţional prin adăugarea de cursuri online şi alte forme de învăţământ la distanţă. Luînd în considerare tendinţele de top în e-learning, părerile celor mai influenţi experţi în domeniul e-learning şi cele mai critice elemente ale strategiilor organizaţiilor, se pot lua decizii importante cu privire la modul de utilizare a e-learning în cadrul organizaţiilor [3].

Pe baza cercetării efectuate de Gartner Group, Universitatea din Pennsylvania şi alte prestigioase organizaţii, se pot identifica o serie de tendinţe care vor influenţa dezvoltarea e-learning în următorii ani [7], [8], [9], [10]:

- *Furnizorii de aplicaţii vor oferi noi funcţionalităţi care permit managementului organizaţiilor derularea unor procese decizionale rapide cu privire la necesitatea implementării unor programe e-learning.* Guvernele, companiile şi instituţiile de învăţământ pot achiziţiona direct sau prin leasing sisteme de e-learning. Pe măsură ce procesele e-learning devin mai standardizate, clienţii au mai multe avantaje cum ar fi: împărţirea cheltuielilor de cercetare şi dezvoltare, costuri mai mici şi implementări rapide. Chiar şi organizaţiile cu bugete mici pot implementa platforme e-learning de tip Open Source în scurt timp.
- *Organizațiile vor integra e-learning în infrastructura lor.* În multe organizaţii se implementează Intranetul la nivel departamental sau organizaţional pentru a creşte productivitatea şi comunicarea, managerii fiind tot mai conştienţi de avantajele implementării programelor de e-learning cu scopul de a instrui resursele umane. Directorii de dezvoltare pot integra cu uşurinţă cursuri e-learning în domeniul comunicării, în timp ce directorii de resurse umane pot adăuga alte cursuri e-learning pentru dezvoltarea resurselor umane. Importanţa acordată de managementul organizaţiei procesului de instruire încurajează angajaţii să participe la instruire profesională, iar natura modulară a conţinutului e-learning permite acestora să înveţe la locurile de muncă.
- *Creşterea calităţii resurselor umane prin instruire necesită iniţiative e-learning.* Deoarece mediul de muncă şi sarcinile zilnice de muncă evoluează mai rapid decît ritmul în care instituţiile educaţionale reuşesc să producă candidaţi calificaţi pentru locurile de muncă, mulţi angajatori se bazează în mod constant, pe formarea profesională la locul de muncă pentru a rămîne competitivi. Programele e-learning ajută organizaţiile să ridice nivelul competenţelor propriilor resurse umane, fără a mai fi necesară formarea profesională tradiţională faţă în faţă din sala de curs.
- *Reducerea costurilor conţinutului educaţional.* Prin dezvoltarea unor medii educaţionale virtuale, programele e-learning pot reduce costurile de participare, permiţînd implicarea unor lectori, cercetători şi tutori specializaţi.
- *Asigurarea instruirii resurselor umane independent de zona geografică.* În prezent, e-learning conectează cursanţii din comunităţile rurale cu experţii din mediul urban şi vice-versa. Se observă deja primele efecte pe care educaţia de calitate o are în afaceri şi industrie în ţările în curs de dezvoltare. De asemenea, întreprinderile mici pot avea acces la informaţii de calitate, care pînă acum cîţiva ani se aflau doar la dispoziţia unor companii cu bugete mari de resurse umane.
- *Simulările şi jocurile educaţionale sunt elementele care vor conferi un viitor dinamic şi interactiv pentru e-learning.* Fiinţele umane, în marea lor majoritate, învaţă din experienţă. Pentru a înlătura monotonia instrucţiei într-un cadru tradiţional, elementele specifice simulărilor și jocurilor sunt introduse într-o măsură din ce în ce mai mare în sistemele de tip e-learning.

Procesul de învăţare este astfel uşurat, iar viteza de asimilare a informaţiilor creşte. Astfel, mulţi furnizori de e-learning au descoperit că pot utiliza tehnologia jocurilor video pentru instruirea resurselor umane. Angajatorii îşi pot instrui resursele umane utilizînd simulările şi jocurile educaţionale, fără a risca să aducă vreun prejudiciu firmei sau să afecteze calitatea producţiei. Resursele umane îşi pot dezvolta abilităţile şi pot învăţa cele mai bune practici prin participarea la diverse simulări. Programele e-learning care includ simulări şi jocuri educaţionale ajută la creşterea moralului personalului, reducînd astfel timpul necesar pentru a dezvolta noi competenţe personalului.

- *Guvernele implementează e-learning la toate nivelurile.* Alături de mediul de afaceri care foloseşte e-learning, guvernele din întreaga lume au descoperit că programele e-learning pot îmbunătăţii calitatea vieţii cetăţenilor, reducînd în acelaşi timp povara financiară pentru contribuabili. Instituţiile educaţionale care deservesc zone rurale sau cartiere urbane periferice se pot baza pe e-learning pentru a compensa lipsa de profesori calificaţi în acele zone. Învăţămîntul universitar de stat poate menţine studenţii talentaţi care sunt tentaţi de a pleca la alte universităţi mai bine cotate. Guvernele din ţările în curs de dezvoltare au investit masiv în programe e-learning pentru a obţine o forţă de muncă înalt calificată.
- *Implementarea programelor e-learning creează facilităţi de comunicare.* Dacă marile corporaţii se reorganizează în companii mai mici şi mai stabile, succesul sau eşecul proiectelor şi/sau produselor lor depinde în mare măsură de conexiunile care se stabilesc între acestea. Sistemele e-learning permit împărtăşirea de către toţi angajaţii a viziunii şi strategiei companiilor. Angajaţii pot învăţa repede despre modul de funcţionare a tehnicilor şi tehnologiilor. Astfel, departamentele externalizate şi cele în domeniul service-ului pot servi clienţii în mod transparent, în timp ce producătorii pot satisface cererea utilizatorului final printr-un timp de răspuns optim.
- *Tehnologia wireless influenţează pozitiv tehnologia e-learning.* În prezent, tehnologia wireless permite instructorilor să transmită informaţii în orice zonă geografică a lumii, fără a fi obligaţi să se deplaseze în centre educaţionale specializate pentru a asigura instruirea resurselor umane. Prin radio, sateliţi şi semnale Wi-Fi, oamenii pot beneficia de o multitudine de oportunităţi de învăţare.
- *Tranziţia către m-learning.* Telefoanele şi tabletele (utilizate de un număr crescînd de oameni) îndeplinesc majoritatea funcţiilor unui calculator şi au, în plus, calitatea de a fi portabile. Industria e-learning-ului întîmpină imperativul de a ţine pasul cu această evoluţie, în aşa fel încît beneficiile acesteia să nu fie anulate de progresul din domeniul tehnic. Astfel, una dintre cele mai accentuate tendinţe este aceea de a evolua spre m-learning, învăţarea folosind telefonul mobil sau orice alt dispozitiv de care dispune cursantul.

- *Extinderea sistemelor de gestiune a învăţării (LMS) pe piaţă.* Prin utilizarea platformelor de gestiune a învăţării (Learning Management Sistem – LMS), cursanţilor li se pun la dispoziţie materialele de studiu şi evaluările aferente, aceştia avînd posibilitatea de a parcurge modulele în ritmul propriu şi în ordinea aleasă de ei înşişi. Cei care oferă trening-uri folosind această metodă pot urmări evoluţia fiecăruia în parte cu o eficacitate sporită [1]. În plan internaţional, platformele de gestiune a învăţării sunt utilizate atît în mediul academic, cît şi în cel corporatist, iar numărul de clienţi este într-o continuă creştere. Acest lucru este benefic atît pentru industria e-learning-ului prin extinderea aplicării soluţiilor oferite, cît și pentru clienţi, prin faptul că produsele se diversifică şi devin mai calitative.

În concluzie, industria e-learning-ului se află în plină expansiune, iar sfera de aplicabilitate a soluţiilor de acest tip devine din ce în ce mai cuprinzătoare, datorită flexibilităţii acestui domeniu şi a deschiderii către inovaţii. Cu toate acestea, e-learning va fi supus în continuare presiunilor exercitate de oponenţii şi promotorii acestei tehnologii educaţionale. Învăţămîntul tradiţional faţă în faţă din sala de curs este o realitate care are o pondere semnificativă în instruirea resurselor umane, chiar dacă în ultimii ani datorită dezvoltării tehnologice învăţămîntul e-learning cîştigă din ce în ce mai mult teren.

BIBLIOGRAFIE

1. Avramescu, A.N. (2014), *Platforma educaţională Moodle, un succes în e-learning,* https://moodle.ro/preparandia/index.php/universitarr/item/408-platforma-educationala-moodle-un-succes-in-e-learning
2. Blaga P. (2012), *E-learning – a new paradigm for education and training of human resources.* International Scientific Conference – Communication, Context, Interdisciplinarity 2012, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş, Tîrgu-Mureş
3. Blaga P. (2014), *The importance of professional formation and education for perfecting the human resources management in organization.* International Scientific Conference – Globalization, Intercultural Dialogue and National Identity 2014, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş, Romania

4. Blaga P., Ştefanovici S. (2012), *Conceptual clarifications on communication based on distance education and training of human resources.* Memory, Identity and Intercultural Communication – Boldea I. (coordonator), Edizioni Nuova Cultura, Roma, Italia
5. Blaga P., Ştefanovici S. (2013), *General concepts about the process of education and training of human resources.* Specialized Languages and Conceptualization – Butiurca D. (coordonator), LAP LAMBERT Academic Publishing, Saarbrucken, Germania
6. Watson, J. (2010), *Blending Learning: The Convergence of Online and Face-to-Face Education*, Promising practices in online learning, North American Council for Online Learning - NACOL, http://www.inacol.org/research/promisingpractices/NACOL_PP-BlendedLearning-lr.pdf
7. *Continuing Education and Lifelong Learning Trends,* Encyclopedia of Management, http://www.enotes.com/management-encyclopedia/continuing-education-lifelong-learning-trends
8. *Continuing education and lifelong learning trends*, Reference of Business, http://www.referenceforbusiness.com/management/Comp-De/Continuing-Education-and-Lifelong-Learning-Trends.html
9. *E-Learning Trends,* WorldWideLearn. The world's premier online directory of education, http://www.worldwidelearn.com/elearning-industry/trends.htm,
10. *Tendințe și perspective – eLearning în anul 2015,* ELearning.Romania, http://www.elearning.ro/tendinte-si-perspective-elearning-in-anul-2015

HUMAN RESOURCES MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE IN THE CURRENT LABOR FORCE CRISIS

Corina-Ana Borcoşi
Researcher phd II, "Constantin Brâncuşi" University of Tîrgu-Jiu
e-mail: corina_ana@hotmail.com

Abstract:

The difficulty of finding new employees in all areas of activity, the fluctuation of the labor force, the exodus of the Romanian active population, leaving for work abroad, all this generates the lack of labor force, which negatively influences the development of enterprises. The solution to overcoming this crisis of the human resource needs to be found in particular by each enterprise, and the solution to the problem is also to bring foreign workers, as other states have solved this situation. În the paper are presented aspects of the current Romanian situation and also some solutions applied by a Romanian enterprise that has faced and still faces a shortage of human resource. Managerial decisions implemented by the enterprise so that its employees do not leave the enterprise are also presented in the paper.

Keywords: human resource, labor force crisis, demographic crisis, human resource management, managerial decisions

1. INTRODUCTION

The current society is made up of a network of organizations that appear, develop over time, and disappear. [1] Those who make connections between organizations are people, the human resource of each organization. Any organization can survive, develop and achieve competitive success if it has as human resource, competent persons. The competitive advantage of organizations is also given by the resources they have, among which the human resource has become the most expensive resource, because it is more and more difficult to find, attract and retain in an organization. The organization's human resources management must act by taking into account that: the organization is represented by its people; there must be respect for the people, because the organization can only exist through people.

The organizations in which we activate each of us are a part of our lives, is the place where we spend much of our everyday life. We often identify with the organization where we

work, so the failures as well as the achievements of the organization, we feel like they are personal.

Currently, the active population continues to decline. Thus, since 2007, the population has fallen by 6%, a fall that has ranked third in the EU. The country's population is aging and by 2020 it is estimated that the population aged between 20 and 64 (the population able to be active in the labor market) will decrease by about 4%, while the number of the elderly is likely to grow by 13% by 2060 [2]. The above-mentioned factors oblige managers, managers from all levels of the organization to elaborate and apply policies to attract, develop and loyalty the human resource of organizations.

2. MANAGEMENT OF HUMAN RESOURCES OF THE ORGANIZATIONS

Applying Human Resources Management to the organization, adapted with current requirements results in the company's existence of a human resource that generate benefits to the organization and society as a whole. But what is the management of human resources? Human resource management is the art and science to provide the human resource needed for the company to achieve its goals. How does this happen? It is the duty of Human Resource Management in the organization to perform the following specific activities [3]:

- carefully select and employ staff;
- form and perfect the existing human resource;
- evaluates and promotes company employees;
- ensures good communication within the organization;
- properly motivate employees so that they do not leave the company and become more efficient;
- increasing the human resources management force within the organization, in order to better motivate the staff.

Of the attributions Human Resource Management, the most important is the motivation of the staff, that is, motivation to employment in a particular company, motivation to work effectively, motivation to advance in career, motivation to be active, proactive even, motivation not to leave company. All these attributions explain why human resource management is so important in the present life of organizations when the labor crisis is unquestionable.

A work environment in which employees are willing to work, feel respect, be compatible with their needs and desires, opportunities (advancement, salary increases, etc.)

must be created in the organization. It is necessary to make the work program more flexible, given that among the employees there are students who have to go to classes, mothers with children, who have to take care of them, etc. Employees do not leave the job just for a higher pay, but especially because something upset them at the old job [3]. The purpose of Human Resource Management is also to prevent any employee dissatisfaction that causes them to leave the organization.

3. ASPECTS OF THE LABOR FORCE CRISIS

At the level of Romania, the total population decreases continuously [3], so the labor force. The causes are multiple: decrease in birth rates, international migration and mortality. The population ages, the labor force is aging, which negatively affects the labor market and the national economy.

The phenomenon of emigration of the Romanian population reached a maximum point in 2007, the year when our country joined the European Union. The most population that emigrates is capable to work [3], so Romanian companies can hardly find the human resource necessary to continue their activity, the more they develop.

Comparing the 2003 and 2014 emigration (Figure 3.1), we see the fact that the number of male emigrants was higher than the number of women in 2003, the number of women have emigrated being higher in 2014, compared to men. Most emigrants have the age to work.

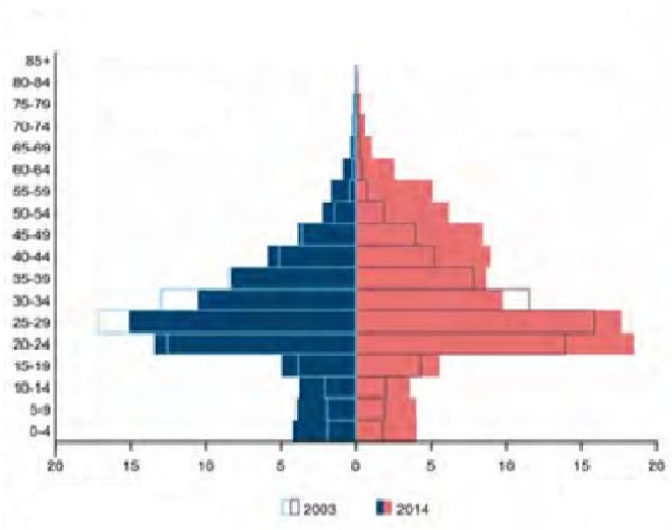

Fig. 3.1. Emigrants with change of usual residence by age and gender in the years 2003 and 2014

Source: Institutul Național de Statistică - Anuarul Demografic al României 2015, p. 19

In Fig. 3.1 are presented the emigrants with the change of the usual residence, by age groups and sexes, in the years 2003 and 2014. The population is represented on the horizontal axis in thousands of people. Vertical axis is the age category. For 2014, the data are provisional. On the horizontal axis, on the left are the male emigrants and on the right, the female emigrants.

Population has started to decline since 2007. Population in Romania is aging, so by 2020 it is estimated that the working population will decrease by about 4%. The number of elderly people is projected to increase by 2060. Due to the continuous emigration, especially among young people, of the limited number of migrants returning to the country, the workforce will continue to diminish [2].

In order to stimulate economic growth at the level of organizations, it is important to use the unused labor force as a human resource. Although unemployment levels are low, we still have one of the highest "inactivity rates of the working-age population" in the European Union. Employment of women, disabled people, young people and the low-skilled persons remains below as the European Union average. The number of young people who do not work and do not follow any education or training program remains high, situation compounded by the increase in school drop-out rates. Two-thirds of these youth remain inactive [2].

The number of women active in the labor market remains low. The employment rate of women has not improved since 2008, below the European Union average. The main causes for which women are not more active in the labor market are:

- lack of childcare facilities;
- the lack of childcare facilities after school, at affordable prices;
- Two-year parental leave is taken almost exclusively by women, which could further deteriorate their professional situation [2].

Today, there has been a strong need for organizations to have well-trained employees, as experienced staff are approaching retirement age, and graduates of different schools are fewer and less well trained. Employers offer jobs for which they do not find the right human resource because school (and not only) fails to prepare them for the labor market. Sometimes qualifications are not suitable for the labor market. As a matter of fact, there is a massive labor migration, the school dropout rate is high (19% compared to the European average of 11%), just like the demographic decline, and the employment rate of young people in Romania (the percentage of young people aged between 15 and 24) who have a job is 25%, the EU average being 33-34%. [8].

4. HUMAN RESOURCES MANAGEMENT OF THE ORGANISATION IN THE CURRENT LABOR FORCE CRISIS – CASE STUDY SC ILIANA SRL

In the current labor force crisis, the issues of which have been previously presented, SC ILIANA SRL, a Romanian SME, located in a poorly developed industrial area, where, although the unemployment rate is several percent, the company hardly fined unskilled workforce and skilled workforce.

SC ILIANA SRL [9] has as main activity the manufacture of laminated wood products: plywood, panel, veneer, chipboard etc. The enterprise is a medium-sized enterprise with a total of 100 employees, of which over half are women. The head office is located in Tîrgu-Jiu, Gorj County. Qualified staff is 50% with the following specializations: economist-engineer, economist, engineer, carpenter, electrician, mechanical locksmith and mechanic. Workers account for 98% of the total staff of the enterprise. SC ILIANA SRL is equipped with advanced machines used in the production of laminated wood windows and doors (numerical control centers, grinding machines, multiple circulars, etc.). The products are of the highest quality and have a great design. Most customers (over 90%) are external customers (Germany, Austria).

The human resource has steadily declined between years 2015 and 2017, still retaining a high percentage of more than 50% of employees that have been in business since its inception (2000). Qualified workers have constantly emigrated to countries like Germany, the UK, etc. Some of them returned and briefly worked in the company again, but then they left (the higher salaries persuaded them to emigrate again).

In 2017 (with an ongoing project funded by non-reimbursable funds, which committed to maintain a constant number of at least 100 employees in the company, with a steady fluctuation of the monthly human resource (an average of 20 people hired monthly , and the same number of people were leaving at the same time) with a core of dedicated staff with experience and seniority in the company that began to diminish), the company manager and human resources manager developed and applied a strategy to attract new employees in the company, but also the loyalty of the existing ones, who have experience, some being specialists in the fields in which they work.

The main aspects of this strategy are presented below.

Because, for the existence and development of the enterprise, the human resource is considered a strategic resource, together with the financial resource, it will be given special attention in the future.

All employees who want a job in the company will be employed (without discrimination), within the limits of vacancies, giving them the chance to demonstrate their skills.

Existing staff will be qualified on the jobs they own.

Employees will be promoted according to their skills, knowledge.

Communication at the company level will be accomplished without barriers that distort the information, employees being free to express their wishes, demands at the manager who coordinates their activity, at the level of the company's human resources manager, depending on the employee's request.

Employees of the company, in order not to leave the company, will be properly remunerated for the additional work done, will increase the level of remuneration, correlated with the qualification of each employee, with the skills he has.

Employees not only have economic needs (material, financial) and cognitive needs (to be informed, to know, to learn) but also to emotional, sentimental needs related to their work in the company (what feelings whether or not it links to the company they work in).

It will be cultivated in the company; it will enter into the organizational culture of the enterprise, the feeling of pride regarding the membership in SC ILIANA SRL. This way employees can proudly recommend the company they work with, family, friends and why not to other persons.

The implementation of what is presented before to SC ILIANA SRL requires time, change of mentality, constant adaptation to changes, better desire.

Only in this way employees will be able to trust the employer to meet their different needs and the employer will continue the business and develop as planned before the labor crisis in his company.

CONCLUSIONS

Although employers have the material and financial resources to exist and grow, the lack of human resources that add value to the existing capital can lead to the closure of the company.

The human resource is today considered one of the most expensive resources, being hard to find but also to be kept, loyal.

The priorities that employees have for their life as a whole have changed today, such as the desire to have good relations with their managers, civilized working relationships, that is, in general, something other than the present Romanian society offered most of them.

Organizations, in order to attract and reward their human resource, must educate it, ensure its development, provide it with an increase in the quality of life (professional, even personal, etc.) otherwise, in time, the workforce will continue to emigrate without thinking of returning to the country soon.

At present, SC ILIANA SRL uses the human resource, being just a "talent user" who still exists and invests less and less to increase the quality of his life. The future will belong to those companies that will understand that human resource is the central element of the organization and not the institution. SC ILIANA SRL, through the strategy it will implement, will take care of the human resource it needs, protecting it through all the actions it will undertake.

BIBLIOGRAPHY

1. Nicolescu, O., Plumb, I., Pricop, M., Vasilescu, I., Verboncu, I. (coordonatori lucrare) - Abordări moderne în managementul și economia organizației, vol. 2, Editura Economică, București, 2003
2. Comisia Europeană – Raportul de țară al României din 2017 https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-country-report-romania-ro.pdf
3. Nicolescu, O., Verboncu, I. - Fundamentele managementului organizațional, - curs in format digital http://www.biblioteca-digitala.ase.ro/biblioteca/carte2.asp?id=60
4. http://www.businessmagazin.ro/actualitate/cum-se-lupta-managementul-unor-branduri-precum-kfc-sau-pizza-hut-cu-criza-fortei-de-munca-din-romania-16749308
5. Guvernul României - Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014-2020 http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/2014-DOES/2014-01-31_Anexa1_Strategia_de_Ocupare.pdf
6. Albu, L. L., Caraiani, P., Iordan, M. - Perspectivele pieței muncii din România în contextul Strategiei Europa 2020 http://www.cnp.ro/inovatie/docs/seminar-studii-25-06-2012/Rezumat%20studiu%20Piata%20muncii.pdf
7. Institutul Național de Statistică - Anuarul Demografic al României 2015 http://www.insse.ro/cms/files/publicatii/pliante%20statistice/Anuarul_demografic-PROMO.pdf

8. http://www.forbes.ro/companiile-cauta-noi-solutii-la-criza-fortei-de-munca-70829
9. Borcoși C. A. – Metode și tehnici de management aplicate în IMM-uri, Editura Academica Brâncuși, Tg.-Jiu, 2011

MANAGEMENT AND ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF THE FOUNDATIONS BELONGING TO THE ROMANIAN ORTHODOX CHURCH PATRIARCHATE

Alexandru Marian Radu, MA Graduate and George-Mircea Botescu, Assoc. Prof., PhD., University of Bucharest

Abstract: This study aims to highlight the relevant aspects regarding the management and the organizational structure within the foundations of the Romanian Orthodox Patriarchate. Based on our research, we are introducing a synthesis of the patterns used in the general management framework and especially for the management of the social associations, emphasizing the organizational design led-oriented towards the caritative goals.

Keywords: management and the organizational structure, foundations of the Romanian Orthodox Patriarchate, organizational design, caritative goals.

INTRODUCERE

Ca orice organism viu o comunitate are, pe lîngă dinamica existenţei imediate, atributul unităţii de lucrare şi acţiune. O comunitate creştină bine conturată se defineşte prin disponibilitatea şi dorinţa membrilor ei de a sprijini, de a ajuta pe oricare din cei care se află în situaţie limită sau fără perspective concrete în a-şi asigura traiul zilnic.

Prin acest studiu, am dorit sa subliniem importanţa organizării eficiente în cadrul fundaţiilor social-filantropice, evidenţiind cele mai de seamă fundaţii la nivelul Patriarhiei Române.

Biserica, întemeiată de către Mîntuitorul Iisus Hristos prin moartea şi învierea Sa pe Cruce, devenind totodată, prin Sîngele Său, un organism viu, Trupul mistic al lui Hristos Care este şi Capul său, în timp ce noi, toţi cei botezaţi în numele Sfintei Treimi suntem mădularele Lui în parte. Împreuna lucrare a unui astfel de trup face ca fiecare membru în parte cu ajutorul

celorlalţi să se ridice dacă este căzut, să se facă sănătos dacă este bolnav, să se bucure, chiar dacă l-a cuprins tristeţea, să nu rămînă singur, chiar dacă aparent nu găseşte pe nimeni în jurul său, "*Ci precum într-un singur trup avem multe mădulare şi mădularele nu au toate aceeaşi lucrare, Aşa şi noi, cei mulţi, un trup suntem în Hristos şi fiecare suntem mădulare unii altora; Dar avem felurite daruri, după harul ce ni s-a dat. Dacă avem proorocie, să proorocim după măsura credinţei; Dacă avem slujbă, să stăruim în slujbă; dacă unul învaţă, să se sîrguiască în învăţătură; Dacă îndeamnă, să fie la îndemnare; dacă împarte altora, să împartă cu firească nevinovăţie; dacă stă în frunte, să fie cu tragere de inimă; dacă miluieşte, să miluiască cu voie bună!*"(Romani 12,4-8).

Biserica nu are doar componenta de a-şi asista detaşat membrii, ci ea a fost întemeiată pentru a-i descoperi omului dimensiunea sa jertfelnică, plină de daruri primite, dar şi de chemare spre a dărui, de altfel putem vorbi de relaţia noastră cu divinitatea doar prin intermediul omului asemenea nouă căruia suntem chemaţi să-i întindem o mînă de ajutor atunci cînd vedem sau ştim că are nevoie de ea, altfel sentimentul nostru că am avea o legătură cu Dumnezeu, este o iluzorie pretenţie: "*Dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăşte, mincinos este! Pentru că cel ce nu iubeşte pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, nu poate să-L iubească. Şi această poruncă avem de la El: cine iubeşte pe Dumnezeu să iubească şi pe fratele său.*" (I Ioan 4,20-21).

ORGANIZAREA ASISTENŢEI SOCIALE DIN PERSPECTIVĂ ISTORICĂ

Întotdeauna, în cadrul comunităţilor sociale au existat persoane sau grupuri de persoane care, din diferite motive, au fost neputincioşi în a vieţui prin propriile mijloace.Cu aproximativ 1750 de ani î.Hr., prin Codul de legi numit "al lui Hammurabi", apare ideea într-ajutorării între oameni. Mai tîrziu, societatea elenă va elabora conceptul numit "filantropie" (de la grecescul φιλός şi άνθρωπος = iubitor de oameni), iar acţiunea acestuia era îndreptată către cei mai defavorizaţi dintre cetăţenii vechii Elade.[1]

De la debutul fiinţării sale, Biserica şi-a dezvoltat dimensiunea ei social-culturală. Mîntuitorul Iisus Hristos stabileşte filantropia pe locul cel mai important din viaţa creştinului. Evanghelistul Matei reda cuvîntarea lui Iisus referitoare la Judecata de Apoi cînd, Dumnezeu-

[1]Pr. Nicolae Chifăr, *Istoria creştinismului*, Ed. Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, Iaşi, 1999, p. 33;

Împăratul va judeca pe toţi oamenii din prisma modului în care s-au făcut utili celor de lîngă ei, identificîndu-Se cu toţi cei slabi şi vulnerabili: "*Împăratul va zice celor de-a dreapta Lui: veniţi binecuvîntaţii Tatălui Meu, de moşteniţi împărăţia care v-a fost pregătită de la întemeierea Lumii. Căci flămînd am fost şi Mi-aţi dat să mănînc; însetat am fost şi mi-aţi dat să beau; străin am fost şi m-aţi primit; Gol am fost şi M-aţi îmbrăcat; bolnav am fost şi M-aţi cercetat; în temniţă am fost şi aţi venit la Mine*"(Matei 25, 34-36).

Biserica, aproximativ timp de două milenii, a fost cea care oferea sprijin persoanelor sau comunităţilor aflate în situaţii dificile. Încă de la începuturile creştinismului, pînă în secolul al XIX-lea, asistenţa social, desfăşurată în mănăstiri, instituţii şi ordine religioase, a reprezentat un mijloc important întru sprijinirea celor aflaţi în nevoi.

În spaţiul românesc primele instituţii de asistenţă socială iau naştere în secolul al XVI-lea, sub denumirea de calicii (înfiinţate de domnitorul Negru Vodă în Bucureşti). Începînd cu secolul al XIX-lea, Biserica înfiinţează o reţea de spitale sau eforii. Pentru monitorizarea rezultatelor din domeniul asistenţei sociale, în anul 1881 se înfiinţează pentru prima oară la Primăria Capitalei, un serviciu de asistenţă socială, iar în anul 1849 se stabileşte prin lege ca sarcinile comunelor să fie acelea de a se ocupa de îngrijirea şi ocrotirea copiilor orfani sau abandonaţi. În anul 1936, a avut loc primul recensămînt în domeniul asistenţei sociale, fiind identificate astfel 521 de instituţii, dintre care 50 aparţineau de stat şi 471 erau particulare. Odată cu instaurarea regimului comunist a urmat o perioadă dificilă pentru asistenţa socială, generată de desfiinţarea profesiei din cauza utopiei comunismului, care prevedea că toţi oamenii sunt egali şi niciun individ nu trebuie să beneficieze de ajutor, fiindcă sistemul comunist considera că putea să rezolve aceste probleme cu care se confrunta societatea. În 1990, după instaurarea sistemului democratic, activitatea de asistenţă socială la nivel guvernamental, dar şi local a fost reinventată, adaptîndu-se în permanenţă la nevoile şi politicilor naţionale în domeniu.

MANAGEMENTUL ŞI ORGANIZAREA FUNDAŢIILOR DE ASISTENŢĂ SOCIALĂ LA NIVELUL PATRIARHEI ROMÂNE

Managementul este o artă care necesită atît calităţi înnăscute cît şi ştiinţă. Este o ştiinţă deoarece include descrierea, analiza, interpretarea şi anticiparea comportării umane şi a factorilor organizaţionali, avînd ca ultim scop realizarea misiunii organizaţiei. Robert W.

Weinbach specifică faptul că organizaţiile nu există fără management.[2] Managementul este o artă pentru că domeniul său îl reprezintă aplicarea cunoaşterii, multiplicitatea şi varietatea comportamentului uman, toate acestea avînd consecinţe neprevăzute.[3] În dinamica serviciilor sociale, profesia de asistent social presupune o gamă largă de cunoştinţe, dar şi metode de soluţionare a diferitelor probleme.

Sistemul de asistenţă socială în Biserica Ortodoxă Română este determinat de slujirea misionară şi pastorală a Bisericii şi are profil social şi filantropic. Activitatea de asistenţă socială se desfăşoară în conformitate cu prevederile Statutului pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române, precum şi ale legislaţiei în vigoare referitoare la furnizorii de servicii sociale.

Sistemul de asistenţă socială este integrat şi organizat profesional în cadrul structurilor administrativ–organizatorice ale Bisericii Ortodoxe Române. Asociaţiile şi fundaţiile cu scop social şi filantropic care funcţionează sub patronajul structurilor administrative organizatorice ale Bisericii au personalitate juridică conform legislaţiei referitoare la organizaţiile non-guvernamentale.

La nivelul Administraţiei Patriarhale, în cadrul Sectorului "Biserica şi Societatea" îşi desfăşoară activitatea în conformitate cu atribuţiile prevăzute în "Regulamentul de organizare şi funcţionare a sistemului de asistenţă socială al Bisericii Ortodoxe Române" aprobat de Sfîntul Sinod în anul 2001 (temei nr. 245/2001), adnotat şi actualizat în sesiunea iulie 2005 (temei nr.1854), Biroul de Asistenţă Socială al Patriarhiei Române,

În prezent, pe lîngă Biroul de asistenţă socială al Patriarhiei Române funcţionează încă 50 de birouri eparhiale, după cum urmează: 25 birouri de asistenţă socială la nivel de centru eparhial, 16 birouri în cadrul protopopiatelor şi 9 birouri la nivel de parohie în cadrul cărora lucrează 25 consilieri eparhiali, 29 inspectori eparhiali, 192 de asistenţi sociali teologi sau cu studii de specialitate, altele decît teologice, 123 preoţi misionari, 63 de lucrători sociali, 28 de voluntari şi alte 257 de persoane (medici şi asistenţi medicali, educatori şi personal de supraveghere, kinetoterapeuţi, psihologi, bucătari, brutari, îngrijitori, etc.).

[2] Robert W. Weinbach, *The Social Worker As Manager*, White Plains, Ed. Longman, New York, 1990, p. 28;
[3] Aurora Dragomirişteanu, *Introducere în management*, în Managementul serviciilor de sănătate, Ed. Expert, Bucureşti, 2000, pp. 45-46;

În anul 2007, pentru elaborarea corespunzătoare a proiectelor, eparhiile au pus accent pe acreditarea şi licenţierea serviciilor oferite, specializarea asistenţilor sociali teologi în diferite domenii ale asistenţei sociale: alcătuirea şi completarea cererilor de finanţare, managementul proiectelor, monitorizarea şi evaluarea proiectelor, tehnici de comunicare şi dezvoltare comunitară, planificare strategică pentru fund-raising.

Înfiinţarea de noi instituţii sociale ca alternative la serviciile de asistenţă socială pentru persoanele defavorizate care nu sunt cuprinse în sistemul asistenţei sociale de stat, precum şi în scopul prevenirii instituţionalizării copiilor din familii cu risc social şi a bătrînilor singuri, este unul dintre principalele obiective ale programelor sociale iniţiate şi derulate de Biserică

În eparhiile Bisericii Ortodoxe Române funcţionează 718 de instituţii şi servicii sociale, dintre care: 159 cantine sociale şi brutării, 38 instituţii ce oferă servicii medicale şi farmacii, 93 centre de zi pentru copii, 47 centre educaţionale, 12 centre de zi pentru vîrstnici, 51 centre rezidenţiale pentru vîrstnici, 22 birouri de asistenţă socială şi centre comunitare, 36 centre de tip familial, 40 grădiniţe sociale şi after-school, 15 locuinţe protejate, 65 centre de informare, consiliere şi resurse, o instituţie de învăţămînt pentru adulţi, 21 centre de urgenţă (pentru persoane fără adăpost, victime ale violenţei domestice şi ale traficului de persoane), 14 campusuri de tabără şi alte 104 de instituţii sociale.

CONCLUZII

Am observat, ca aşa cum ne învaţă Însuşi Mîntuirorul Iisus Hristos, Biserica nu are doar componenta de a-şi asista detaşat membrii, ci, poate cel mai important, ea a fost întemeiată pentru a-i descoperi omului pe lîngă latura sa verticală, transcendentă, şi latura sa orizontală, imediată, revelîndu-i astfel dimensiunea sa jertfelnică, plină de daruri primite, dar şi de chemare spre a dărui.

Protejarea societăţii a fost întotdeauna promovată de sentimentul de înduioşare pentru cei suferinzi şi neajutoraţi şi care, erau neputincioşi în faţa acestor atrocităţi, iar un alt motiv, a fost acela de a păstra societatea aşa cum este ea.

Sistemul de asistenţă socială în Biserica Ortodoxă Română este determinat de slujirea misionară şi pastorală a Bisericii şi are profil social şi filantropic. Activitatea de asistenţă socială se desfăşoară în conformitate cu prevederile. Statutului pentru organizarea şi funcţionarea

Bisericii Ortodoxe Române, precum şi ale legislaţiei în vigoare referitoare la furnizorii de servicii sociale.

Sistemul de asistenţă socială este integrat şi organizat profesional în cadrul structurilor administrativ –organizatorice ale Bisericii Ortodoxe Române. Asociaţiile şi fundaţiile cu scop social şi filantropic care funcţionează sub patronajul structurilor administrative organizatorice ale Bisericii au personalitate juridică conform legislaţiei referitoare la organizaţiile non-guvernamentale. Unul dintre principalele obiective ale programelor sociale iniţiate şi derulate de Biserică îl reprezintă înfiinţarea de noi instituţii sociale ca alternative la serviciile de asistenţă socială pentru persoanele defavorizate care nu sunt cuprinse în sistemul asistenţei sociale de stat, precum şi în scopul prevenirii instituţionalizării copiilor din familii cu risc social şi a bătrînilor singuri.

Eparhiile au pus accent pe acreditarea şi licenţierea serviciilor oferite, specializarea asistenţilor sociali teologi în diferite domenii ale asistenţei sociale: alcătuirea şi completarea cererilor de finanţare, managementul proiectelor, monitorizarea şi evaluarea proiectelor, tehnici de comunicare şi dezvoltare comunitară, planificare strategică pentru fund-raising.

Acest studiu se doreşte a fi o evidenţiere a aspectelor relevante în cea ce priveşte managementul şi structura organizațională în cadrul fundaţiilor din cadrul Patriarhiei Române. După cercetările făcute cu mare efort critic, am expus sub forma unei sinteze caracteristicile managementului general şi totodată a managementului asociaţiilor sociale, punînd accent pe modul de organizare eficient orientat spre rezultat.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- ***, *Biblia sau Sfînta Scriptură*, tipărită cu binecuvîntarea Prea Fericitului Patriarh Iustin, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1982;
- Eusebiu de Cezareea, *Istoria Bisericească*, în Părinţi şi Scriitori Bisericeşti, Volumul 13, traducere, studiu şi comentarii de pr. Prof. T Bodogae, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1987;
- IDEM, Managementul organizaţiilor de asistenţă socială, Editura Universităţii Transilvania, Braşov, 2007;
- Buzărnescu, Ştefan, Arhitecturi sociologice ale asistenţei sociale, în Tratat de asistenţă socială, Editura Polirom, Iaşi, 2003;

- Dragomirişteanu, Aurora, Introducere în management, în Managementul serviciilor de sănătate, Editura Expert, Bucureşti, 2000;
- Egan, Gerard, Change Agent Skills in Helping and Human Services Settings, Monterey, Editura Books Cole Publishing Company, 1985;
- Gheorghe, Tudor, Managementul instituţiilor de asistență socială din perspectiva mutaţiilor previzibile din lumea contemporană, Editura Didactică şi Pedagogică, 2013;
- Giddens, Anthony, Sociologie, Editura ALL, Bucureşti, 2001;
- Heim, François, La Théologie de la Victorie: de Constantin à Théodose, Editions Beauchesne, Paris, 1993;
- Paşa, Florin; Luminiţa Mihaela Paşa, Asistenţa socială în România, Editura Polirom, Iaşi, 2004;
- Pop, Luana Miruna, Dicţionar de politici sociale, Editura Expert, Bucureşti, p. 70;
- Rămureanu, Pr. Prof. Ioan I., Creştinismul în provinciile romane dunărene ale Iliricului la sfîrşitul secolului IV, Studii Teologice, Nr. 7-8, 1964, Bucureşti;
- Straub, Attener, Introduction to business, Editura PWS-KENT, Boston, 1991;
- Weinbach, Robert W., The Social Worker As Manager, White Plains, Editura Longman, New York, 1990;
- Stăniloae, Pr. Prof. Dumitru, Teologia Dogmatică Ortodoxă , vol. III, Editura Institului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2003;
- http://afso.ro/despre-noi/
- http://basilica.ro/in-anul-2016-biserica-ortodoxa-romana-a-cheltuit-in-scop-filantropic-95-841-602-lei/
- http://ziarullumina.ro/asociatia-sfantul-voievod-tefan-cel-mare-harja-si-oportunitatile-de-finantare-ale-grupului-de-actiune-locala-117011.html